

**ШАРЛ ДЪО КОСТЕР
ТИЛ УЛЕНШПИГЕЛ
ЛЕГЕНДА ЗА ГЕРОИЧНИТЕ,
ВЕСЕЛИ И СЛАВНИ
ПРИКЛЮЧЕНИЯ НА
УЛЕНШПИГЕЛ И НА ЛАММЕ
ГУДЗАК ВЪВ ФЛАНДРИЯ И
ДРУГАДЕ**

Превод от френски: Константин Константинов, 1976

chitanka.info

ПРЕДГОВОР ОТ БУХАЛА

Господа художници, многоуважавани господа издатели, господин поет^[1], имам дави направя няколко бележки по повод вашето първо издание. Как е възможно! В тая грамадна книга, в тоя слон, който вие, осемнадесет души, се опитахте да тласнете към славата, не намерихте и най-мъничко място за птицата на Минерва, за мъдрия бухал, за благоразумния бухал! В Германия и в тая толкова обичана от вас Фландрия аз пътувам непрекъснато, кацнал върху рамото на Уленшпигел, който се нарича тъй само защото неговото име значи бухал и огледало, мъдрост и комедия, Uyl en Spiegel. Казват, че жителите на Дамме, дете е роден той, за по-кратко и по навика да произнасят у вместо уи произнасят Уленшпигел. Тяхна си работа.

Вие сте измислили тълкование. Ulen вместо Ulieden Spiegel — ваше огледало, ваше, селяни и благородници, управлявани и управляващи, огледало на глупостите, на смешните неща и на престъпленията на цяла епоха. Остроумно, но безразсъдно. Никога не бива да се къса с традицията.

Вие може би сте сметнали чудновата мисълта: мъдростта да бъде символизирана в една тъжна и смешна птица, според вас педант с очила, панаирджийски палячо, приятел на мрака, който лети беззвучно и убива както смъртта, без да са чули приближаването му? Ала всъщност вие приличате на мене, вие, лицемерни хорица, които ми се надсвивате. И между вашите ноци има такива, в които кръвта е шуртяла под ударите на убиец с плъстени подметки, за да не се чува приближаването му. Не е ли имало и във вашата собствена история бледни утринни дрезгавини, които са озарявали със своята мътна светлина каменната настилка, покрита с трупове на мъже, жени и деца? От какво живее вашата политика, откак управлявате света? От кръвопролития и убийства.

Аз, бухалът, грозният бухал, убивам, за да се храня, за да храня малките си, но никога не убивам заради самото убийство. Ако ме укорите, че изхрусквам цяло гнездо птичета, нима аз не мога да ви

укоря, че вие избивате всичко живо? Вие написахте книги, в които трогателно разправяте за бързото летене на птиците, за тяхната любов, за красотата им, за изкуството им да свиват гнезда и за страховете на майките, когато имат малки, но веднага след това обяснявате с какъв сос трябва да се поднасят те на трапезата и през кои месеци от годината могат да се готвят най-тлъсти гозби от тях. А аз — опазил ме бог — не пиша книги, но ако пишех, бих казал, че когато не можете да изядете птицата, изяждате гнездото само за да има какво да дъвчете.

Колкото до тебе, поете неразумен, ти щеше да спечелиш, ако ме вмъкнеше в произведението си, от което поне двадесет глави са мои, другите оставям да бъдат твоя собственост. Все пак това е най-малкото — да бъдеш пълен господар на глупостите, които печаташ. Поете креслив, ти удряш наляво и надясно върху ония, които наричаш палачи на родината си, ти приковаваше Карл V и Филип II върху позорния стълб на историята; ти не си бухал, не си благоразумен. Знаеш ли дали в тоя свят няма и днес някой Карл или Филип II? Не се ли страхуваш, че внимателната цензура ще намери в утробата на твоя слон загатвания за някои именити съвременници? Защо не оставяш да спят спокойно в гробовете си тоя император и тоя крал? Защо лаеш срещу такива величия? Кой каквото търси, това ще намери. Има хора, които по никакъв начин няма да ти простят, а пък и аз не ти прощавам, че смущаваш моето буржоазно храносмилане.

Защо така упорито противопоставяш един ненавиждан крал, жесток още от детинството си — та нали той е човек, — на фламандския народ, който искаш да ни представиш като героичен, веселяк, честен и работлив? Кой ти каза, че тоя народ е бил добър, а кралят е бил лош? Аз бих могъл много изкусно да ти докажа обратното. Твоите главни действащи лица са всички или глупци, или луди: твоят нехранимайко Уленшпигел грабва оръжието заради свободата на съвестта; баща му Клаас е жив изгорен, защото е защищавал религиозните си убеждения; майка му Зуткин се терзае и умира от последиците на мъченията, защото е искала да запази известно състояние за сина си; твоят Ламме Гудзак върви през живота направо, сякаш в тоя свят ти стига да бъдеш само добър и честен; твоята малка Нел, за която не може да се каже нищо лошо, цял живот обича само един човек... Де има днес такива неща? Аз бих те съжалил, ако не ме караше да се смея.

Все пак трябва да призная, че покрай тия смешни хора има няколко лица, които много ми допадат: твоите испански войскари, твоите монаси, които горят народа, твоята Жилина, шпионка на инквизицията, твоят скъперник-рибар, доносчик и върколак, твоят благородник, който се превръща нощем на дявол, за да съблазни някоя глупачка, и най-вече тоя хитрец Филип II, който, за да се сдобие с пари, накарал да изпочупят иконите в църквите, та да наложи наказание за бунта, който сам изкусно е подготвил. Това, разбира се, е най-лесно да се направи, когато ще наследяш оня, когото убиваш.

Но струва ми се, че говоря нахалост. Ти може би не знаеш какво значи бухал. Ще ти кажа.

Бухал е оня, който пръска скритом клевети срещу неприятните нему хора и когато поискат от него да понесе отговорността за думите си, възкликва благоразумно: „Аз не твърдя нищо, казаха ми.“ Той знае много добре, че тия, които са му „казали“, са неуловими.

Бухал е оня, който се вмъква в почтено семейство, представя се като кандидат за женитба, излага девойката, взема в заем пари, не всякога плаща дълга си и изчезва, когато няма какво повече да взема.

Бухал е политикът, който си слага маска на свобода, на чистота, на обич към човечеството и един ден без предупреждение прерязва тихичко гърлото на някой човек или на някой народ.

Бухал е търговецът, който подправя виното си, фалшифицира хранителните си продукти и причинява несмилаемост вместо добро храносмилане и ярост вместо веселие.

Бухал е оня, който краде сръчно, без да могат да го хванат за яката, който защитава лъжата срещу истината, съсипва вдовицата, ограбва сирачето и тържествува затлъстял, както другите тържествуват окървавени.

Бухал или женски бухал — както щещ, без игра на думи — е оная, която продава прелестите си, покварява сърцата на най-добрите младежи, като казва, че така им помага да се развият, и ги оставя без петак в калта, дето ги е завлякла.

Ако тя понякога е тъжна, ако си спомня, че е жена, че би могла да бъде майка — аз не я признавам. Ако пък, уморена от това си съществуване, тя се хвърля във водата — тя е безумна, недостойна да живее.

Огледай се наоколо, провинциални поете, и преброй, ако можеш, бухалите в тоя свят; помисли дали е благоразумно да нападаш, както правиш, Силата и Коварството, тия царици-бухали. Съсредоточи се в себе си, кажи своето *Mea culpa* и моли на колене за прошка.

Все пак със своята смахната доверчивост ти ме интересуваш; така не въпреки моите познати навици аз те предупреждавам, че ще разкрия веднага строгостта и смелостта на твоя стил на моите побратими в литературата, които са силни с перата, с клюновете и с очилата си, благоразумни и педантични хора, те знаят по най-любезен начин, най „както е прилично“, да разправяте големи церемонии на младежите любовни истории, които не произхождат само от Цитера и кои то в един час могат да покварят неусетно и най-упоритата Агнеса. О, дързък пое те, който толкова много обичаш Рабле^[2] и старите майстори, тия хора имот това предимство пред тебе, че от желание да излъскат френския език в края на краищата съвсем ще го изтъркат.

Бубулус Буб

[1] Първото издание на „Легендата за Уленшпигел“, излязло през 1867 година, е било илюстрирано от петнадесет художници. Като се прибавят към тоя брой двамата съдружници-издатели и авторът на „Легендата“, стават осемнадесет души, за които се говори няколко реда по-долу. ↑

[2] *Рабле, Франсоа* (1483–1553) — знаменит френски писател от епохата на Възраждането. Неговият начин на писане и духът на произведенията му са оказали влияние на Шарл дьо Костер за „Легендата за Уленшпигел“. ↑

КНИГА ПЪРВА

I

Уленшпигел, син на Клаас, се роди в град Дамме^[1], във Фландрия^[2], когато май разпукваше пъпките на глога.

Съседката Катлин, която бабуваше на родилките, го пови в топли пелени и като погледна главата му, посочи върху нея една ципа.

— Роден с риза, късметлия! — рече весело тя.

Но веднага изохка, като показа едно черно петънце върху рамото на детето, и рече плачливо:

— Уви, това е черният белег от пръста на дявола.

— Мигар господин Сатаната — обади се Клаас — е станал толкова рано, че е имал вече време да отбележи със знак сина ми?

— Той не си е лягал още — каза Катлин, — защото петелът едва сега събужда кокошките.

Сложи детето в ръцете на Клаас и излезе.

След малко зората проби нощните облаци, лястовиците захвърчаха с цвъртене ниско над ливадите и слънцето показа на кръгозора своето пурпурноослепително лице.

Клаас отвори прозореца и рече на Уленшпигел:

— Сине, роден с риза, ето Царя-Слънце, който иде да поздрави земята на Фландрия. Погледни го, когато ще можеш да виждаш, а покъсно, когато някое съмнение те омотае и не знаеш какво да сториш, за да постъпиш добре, помоли го да ти даде съвет; то е светло и топло; бъди чистосърдечен, както то е светло, и добър, както то е топло.

— Клаас, мъжо — рече Зуткин, — ти проповядваш на глух; ела, синко, да си пийнеш.

И майката приближи до новороденото своите хубави, сътворени от природата бутилки.

[1] Дамме — градче в околностите на големия фламандски град Брюге. ↑

[2] Фландрия — една от седемнадесетте области (провинция) на тогавашната Нидерландия, графство. Към средата на шестнадесетия век (времето на действието в „Уленшпигел“) Нидерландия обхващала

територията на днешните Белгия и Холандия с малка част от Северна Франция. Тогава вместо Нидерландия често казвали Фландрия, като по тоя начин са разширявали името на една провинция върху цялата страна. ↑

II

Докато Уленшпигел пиеше от тях, всички птичета в полето се пробудиха.

Клаас, който връзваше сноп дърва, гледаше как булката му даваше гърдта си на Уленшпигел.

— Жено — рече той, — имаш ли достатъчно запас от това хубаво мляко?

— Кърчазите са пълни — каза тя, — но за да бъда щастлива, това не ми стига.

— Как можеш да се оплакваш в такъв радостен час!

— Мисля си — каза тя, — че в кесията, която виси там на стената, няма пукната пара.

Клаас взе кесията; но колкото и да я разтърсваше, не чу приятния звън на пари. Той се смути. Все пак поиска да ободри булката си и каза:

— За какво се тревожиш? Нали в раклата е баницата, която вчера ни донесе Катлин? Та не виждаш ли там и голям къс говеждо месо, от което детето ще има хубаво мляко поне три дни? Ами тая торба с бакла, пъхната в ъгъла, глад ли предвещава? Това каче с масло да не би да ми се привижда? И тия ябълки, наредени на тавана като войници със знамена, по единадесет в редица, да не са призраци? Ами това буре-шишко с бира от Брюге, в което е затворено нашето подкрепително питие, не ти ли говори, че ще си сръбнем?

— Когато занесем детето за кръщаване — каза Зуткин, — трябва да дадем два патара^[1] на свещеника и да имаме един флорин^[2] за гощавката.

Тъкмо в това време влезе Катлин с голяма китка билки и рече:

— Нося на роденото с риза дете горски бучиниш, който предпазва човека от плътски грехове; копър, който пропъжда сатаната...

— Нямах ли — попита Клаас — билка, която привлича флорините?

— Не — каза тя.

— Тогава — рече той — ще отида да видя дали няма да намеря в канала.

Той излезе с въдицата и мрежата си, уверен, че няма да срещне никого, защото имаше още един час до oosterzon, което във Фландрия ще рече шест часа сутринта.

[1] Стара фламандска монета. — Б.пр. ↑

[2] *Флорин* — златна монета в онова време (в Нидерландия), на тегло около 3 ¼ грама по наши днешни мерки. ↑

III

Клаас отиде до канала на Брюге^[1], недалеч от морето. Там той закачи стръв на въдицата си, метна я във водата и постави мрежата. На отсрещния бряг едно добре облечено момченце спеше като пън върху купчина миди.

Шумът, вдигнат от Клаас, го събуди и то понечи да бяга, страхувайки се да не би да е някой общински пазач, дошъл да го изгони от леглото му и да го заведе в полицията, задето скита въпреки забраната.

Но то се успокои, като позна Клаас, който му извика:

— Искаш ли да спечелиш шест лиара^[2]? Подгони рибата насам!

При тия думи момченцето, което имаше вече малко, издуто тумбаче, нагази във водата и като взе един изресил стрък от високите тръстики, подгони рибата към Клаас.

Когато свърши риболова, Клаас измъкна въдицата и мрежата си, тръгна по бента и отиде при момченцето.

— Тебе те казват — рече той — Ламме, това е кръщелното ти име, а презимето ти е Гудзак^[3] поради добродушието ти; ти живееш на улица „Херон“, зад църквата „Света Богородица“. Я какъв си малък и добре облечен, бива ли така да спиш на публично място?

— Ах, господин въглищарю — отговори момченцето, — в къщи имам сестра, година по-малка от мене, която при най-малкото спречкване ме налага с юмруци. Но аз, господин въглищарю, не смея да ѝ отвърна, да я напердаша, защото ще я заболи. Снощи на вечеря бях много гладен и обирах с пръсти по дъното на паницата ястието от говеждо с бакла, от което искаше да яде и тя. А то не стигаше само за мене. Когато видя, че аз се облизвам, тъй като сосът беше много вкусен, тя побесня и с все сила ми удари такива плесници, че избягах от къщи пребит.

Клаас го попита какво са правила баща му и майка му, когато е получавал тия плесници.

Ламме Гудзак отговори:

— Баща ми ме удряше по едното рамо, а майка ми — по другото и ми викаха: „Отвърни й, страхопъзльо!“ Ала аз не исках да бия момиче и избягах.

Изведнъж Ламме побледня и цял затрепера.

Клаас видя, че към тях идеше една едра жена и заедно с нея едно слабо момиченце, наглед много зло.

— Ах — рече Ламме, като се хвана за панталоните на Клаас, — майка ми и сестра ми са тръгнали да ме търсят. Защитете ме, господин въглищарю!

— Чакай — каза Клаас, — най-напред вземи тези седем лиара за труда си и да отидем да ги посрещнем без страх.

Когато двете жени видяха Ламме, изтичаха към него и се нахвърлиха и двете да го бият — майката, защото се беше тревожила за него, а сестрата — защото беше свикнала с това.

Ламме се криеше зад Клаас и викаше:

— Спечелих седем лиара, спечелих седем лиара! Не ме бийте!

Майката почна да го прегръща, а момиченцето се опитваше да отвори насила ръцете на Ламме, за да вземе парите му. Но Ламме викаше:

— Те са мои, няма да ти ги дам.

И стискаше пестници.

Клаас веднага хвана за ушите момиченцето, раздруса го и му каза:

— Ако почнеш пак да се караш с брат си, който е добър и кротък като агне, ще те пъкна в една черна дупка сред въглищата и там не аз, а червеният дявол от пъкъла ще ти дърпа ушите и ще те разкъса на парчета със своите големи нокти и със зъбите си, които са като вилици.

При тия думи момиченцето не посмя вече да погледне Клаас, нито се приближи до Ламме, а се скри зад роклята на майка си. Но щом влязоха в града, то почна да крещи наляво и надясно:

— Въглищарят ме би; той крие дявола в зимника си.

Все пак тя вече не биеше Ламме; но тъй като беше по-едра, караше го да работи вместо нея. Кроткият глупак драговошно вършеше всичко.

Пътем Клаас продаде, както и друг път, уловената риба на един чифликчия. Когато се прибра в къщи, той каза на Зуткин:

— Виж какво намерих в коремите на четири щуки, на девет шарана и на цяла кошница змиорки.

И хвърли на масата два флорина и един патар.

— Защо не ходиш всеки ден на риба, мъжо? — попита го Зуткин.

Клаас отговори:

— За да не попадна аз самият като риба в мрежата на общинските пазачи.

[1] Брюге — град в Северна Фландрия, свързан със Северно море чрез плавателен канал. ↑

[2] Някогашна дребна пара, една четвърт от сантим. — Б.пр. ↑

[3] *Ламме Гудзак* — името Ламме означава *агне, агънце*. Прякорът *Гудзак* се състои от две части: *зак* — чувал, *в гуд* — добро. Така според Клаас е наречен Ламме за своето благодушие, за мекия си сговорчив нрав и за добротата си. В края на книгата Ламме, който често проявява истинска храброст, спечелва прякора си *Ламме Лъва*. ↑

IV

В Дамме наричаха Клаас, бащата на Уленшпигел, въглищаря. Клаас беше чернокос, с блестящи очи и кожа, черна като въглищата, които продаваше, освен в неделя и празнични дни, когато в къщурката имаше сапун в изобилие. Той беше дребен, набит, як и имаше весело лице.

Когато свършеше дневната си работа и тръгнаше привечер по пътя за Брюге към някоя кръчма, за да изплакне измърсеното си от въглищата гърло, всичките жени, излезли на портите си, за да подишат вечерната хладина, му викаха приятелски:

— Добър вечер и сладка бира, въглищарю.

— Да ви даде господ добро и мъж, който си отваря очите — отговаряше Клаас.

Девоичките, които се връщаха на групи от полето, му препречваха пътя и думаха:

— Какво ще ни дадеш, за да те пуснем да минеш: червена панделка или златен чапраз, кадифени пантофки или пък един флорин за кесията?

Клаас хващаше някоя от тях през кръста, целуваше я по бузите или по шията, според това коя част от младото тяло беше по-близо до устните му, и казваше:

— Останалото, девоичета, останалото искайте от възлюблените си.

И те си отминаваха, залени от смях.

Децата познаваха Клаас по дебелия му глас и по тропота на обувката му. Те изтичваха при него и му казаха:

— Добър вечер, въглищарю.

— Дал ви господ добро, ангелчета — отговаряше Клаас; — но не се приближавайте до мене, защото ще ви направя арапчета.

Ала въпреки това децата не се страхуваха и се приближаваха. Тогавата той хващаше някое от тях за дрешката, натъркваше с черните си ръце свежата му муцунка, засмиваше се и го пускаше да си иде за голяма радост на останалите.

Зуткин, жената на Клаас, беше добра булка, ранобудна като зората и работлива като мравка.

Тя и Клаас обработваха заедно имота си и се впрягаха като волове в ралото. Ралото се влачеше мъчно, но още по-мъчно биваше с браната, когато тя трябваше да разравя със своите дървени зъби коравата земя. И все пак те вършеха това с леко сърце, пеейки някоя старинна песен.

И макар че земята биваше корава, макар че слънцето ги пронизваше с най-горещите си лъчи, макар че, за да влекат с подгънати колене браната, трябваше да пресилват кръста си — когато се спираха и Зуткин обръщаше към Клаас своето кротко лице, а Клаас целуваше това огледало на нейната нежна душа, те забравяха голямата си умора.

V

Предната вечер пред кметството глашатаят бе оповестил, че тъй като императрицата, съпруга на император Карл^[1], е бременна, трябва да се четат молитви за скорошното ѝ освобождаване.

Цяла разтреперана, Катлин отиде у Клаасови.

— От какво си толкова разстроена, сватя? — попита Клаас.

— Ах! — отговори тя бързо и отсечено. — Нощес призраци косяха хората, както косачи тревата. Заравяха живи девойки! Върху трупите им танцуваше палачът. От девет месеца кървавият камък сълзи кръв, нощес се пръсна.

— Смили се над нас, господи боже — простена Зуткин. — Смили се над нас, това е лоша поличба за Фландрия.

— Ти видя ли го с очите си, или сънува? — попита Клаас.

— С очите си — рече Катлин.

Цяла побледняла и разплакана, Катлин продължи да разправя:

— Две деца се родиха — едното в Испания, инфантът^[2] Филип^[3], а другото във Фландрия, синът на Клаас, който по-късно ще бъде наречен Уленшпигел. Филип, роден от Карл V^[4], убиеца на нашата страна, ще стане палач. Уленшпигел ще бъде голям майстор на шегии и на младежки лудории, но сърцето му ще бъде добро, тъй като негов баща е Клаас, сърдечният работник, който знае доблест — но, честно и кротко да изкарва прехраната си. Император Карл и крал Филип ще минат през живота, вършейки зло с войни, непосилни данъци и други престъпления. Клаас, който работи през цялата седмица и живее честно и почтено, който върши своя тежък труд със смях вместо със сълзи, ще бъде образец за добрите работници във Фландрия. Уленшпигел, който ще остане вечно млад и никога няма да умре, ще върви през света, без да се установи някога на едно място. Той ще бъде и селяк, и благородник, и живописец, и скулптор, всичко заедно. И ще ходи по света, възхвалявайки хубавите и добри неща и гаврейки се открито с глупостите. Благороден народе на Фландрия, Клаас е твоята смелост, Зуткин — твоята храбра майка, Уленшпигел — твоят дух; една млада и хубавичка девойка, другарка на Уленшпигел и

безсмъртна като него, ще бъде твоето сърце, а един голям шишко, Ламме Гудзак — твоят стомах.

Горе ще стоят народните изедници, долу — жертвите; горе осите-хайдутути, долу — работливите пчели, а в небето от раните Христови ще тече кръв.

И като каза това, Катлин, добрата магьосница, заспа.

[1] Съпругата на император Карл V — Изабела, дъщеря на Мануел, крал на Португалия (от 1495 до 1521 г.) ↑

[2] *Инфанта* — титла, която в Испания и Португалия са давали на принцовете и принцесите от кралския дом. ↑

[3] *Филип II* (1527–1598) — син на император Карл V, от 1555 година крал на Испания. ↑

[4] *Карл V* (1500–1553) — бил избран за германски император в 1519 година. Три години преди това той станал крал на Испания под името Карлос I. ↑

VI

Занесоха да кръщават Уленшпигел; изведнъж рукна пороен дъжд и го измокри цял. Това беше първото му кръщение.

Когато го внесоха в църквата, клисарят, който бе и учител, каза на кръстника и кръстницата, на бащата и майката да застанат около купела и те застанаха.

Но на свода над купела имаше дупка, пробита от един зидар, за да може да окачи лампата в една звезда от позлатено дърво. Зидарят, като видя отгоре кръстника и кръстницата, изправени вдървено около купела, който бе още закрит с капака, изля за пакост през дупката на свода една кофа вода, която плисна върху капака и пръсна наоколо. И измокри най-много Уленшпигел. Това беше неговото второ кръщение.

Дойде свещеникът и те му се оплакаха, но той им каза да не се маят и че това е станало случайно. Уленшпигел се разрита силно, защото водата го бе измокрила. Свещеникът го кръсти със сол и вода и му даде името Тилбер^[1], което ще рече „бързоподвижен“. Това бе третото му кръщение.

Когато излязоха от църквата, те отидоха в насрещната улица „Лонг“ и влязоха в кръчмата *Броеница от бутилки*^[2], дето една кана за бира изобразяваше „Веруюто“. Изпиха там седемнадесет пинти^[3], а може би и повече. Защото във Фландрия измокрените хора се сушат най-добре по този начин: запалват огън от бира в корема си. И това бе четвъртото кръщение на Уленшпигел.

Когато тръгнаха да се връщат в къщи и вървяха зигзагообразно из пътя, с глави по-тежки от телата им, стигнаха до едно мостче над локва. Катлин, която беше кръстницата и носеше детето, се препъна и падна в калта заедно с Уленшпигел. Това бе петото негово кръщение.

Измъкнаха го от локвата, изкъпаха го с топла вода в къщата на Клаас и това беше неговото шесто кръщение.

[1] *Тилберт* — името на Уленшпигел също така разкрива съществената особеност на неговия характер, както и името на

приятеля му Ламме Гудзак. В книгата се казва, че свещеникът му е дал името Тилберт, което значи подвижен или чевръст. ↑

[2] *Странноприемницата „Броеница от бутилки“* — католическите молитви се четат от вярващите в известна последователност. За да не се объркат, прибегват до помощта на броеници. Върху формата на странноприемницата, в която отпразнували раждането на Тил Уленшпигел, била изобразена броеница от бутилки и там, дето зърната-бутилки се срещат, вместо кръст имало нарисувано канче за бира. Протестантите осмивали броениците, които били смятани от тях за един от условните знаци (емблеми) на католицизма. ↑

[3] *Пинта* — мярка за течности; във Франция и Нидерландия — около един литър. ↑

VII

В същия ден по случай рождението на сина си негово свето величество император Карл реши да устрои големи празненства. Също като Клаас той реши да отиде на риболов, но не на канал, а в кесиите на своите народи. Тъкмо оттам царските въдици измъкваха разни златни и сребърни монети и всички тия чудодейни риби се превръщаха по волята на рибаря в кадифени рокли, скъпи накити, изискани вина и префинени ястия. Защото най-богатите с риба реки не са тези, дето има най-много вода.

Като свика съвета си, негово свето величество реши риболовът да стане по следния начин:

Негово височество инфантът ще бъде занесен на кръщаване между девет и десет часа; за да изразят радостта си, жителите на Валядолид^[1] ще се веселят и танцуват през цялата нощ на свои разноски и ще хвърлят на Големия площад свои пари за бедните.

На пет кръстопътя ще има по един голям фонтан, отдето ще тече до зори силно вино, платено от града. На други пет кръстопътя ще бъдат наредени по дъсчени сергии луканки, колбаси, хайвер, наденици, говежди езици и разни други меса, също за сметка на града.

По пътя, дето ще мине шествието, жителите на Валядолид ще издигнат пак на своя сметка многобройни триумфални арки, които да представят алегорично мира, благоденствието, изобилието, щастието, както и всякакви други небесни дарове, с които населението е било обсипано през царуването на негово свето величество.

Най-сетне освен тия мирни арки ще бъдат издигнати още няколко други, дето ще се нарикуват с ярки бои не толкова благи символи на властта като например: орли, лъвове, копия, алебарди^[2], пики с огнени езици накрая, аркебузи^[3] с куки, топове, фалконети, мортири^[4] с широки дула и други оръдия^[5], които показват образно силата и военното могъщество на негово свето величество.

Колкото до осветлението в църквата на гилдията^[6] на свещолеярите ще бъде позволено да изработят безплатно повече от

двадесет хиляди свещи, неизгорелите угарки, от които ще се предадат на църквата.

Всички останали разходи ще бъдат доброволно поети от императора, който с това иска да покаже доброто си желание да не обременява много своите народи.

Тъкмо когато общината се готвеше да изпълни тия заповеди, от Рим^[7] дойдоха тъжни известия. Принц Орански^[8], херцог д'Алансон^[9] и Фрюндсберг^[10], императорски военачалници, бяха нахълтали в светия град и бяха разрушили и ограбили църкви, параклиси и къщи, без да пощадят никого — нито свещеници, нито монахини, нито жени и деца. Бяха пленили Светия отец. Грабежите продължаваха вече цяла седмица, без да спрат, и райтери^[11] и ландскнехти^[12] вилнееха в Рим^[13], замаяни от преяждане и пиене, размахваха оръжия и търсеха кардиналите^[14], като казваха, че така ще им изрежат кожата, та да не могат никога да станат папи. Други бяха вече изпълнили тая закана и се разхождаха гордо из града, на гърдите с броеници, които наброяваха двадесет и осем, може би и повече зърна, големи колкото орехи и целите в кръв. Някои улици бяха като червени потоци, в които лежаха оголените трупове на мъртвите.

Някои казваха, че тъй като се нуждаел от пари, императорът искал да спечели от кръвта на духовенството и че когато научил за наложения от неговите военачалници договор на пленения папа, принудил папата да му отстъпи всички крепости в неговите владения, да му заплати 400000 дуката и да остане затворен, докато не изпълни всички тия условия.

Все пак скръбта на негово величество бе голяма; той отмени всички приготовления за веселбите, празненствата и увеселенията и заповяда да се обяви дворцов траур.

И инфантът бе кръстен в бели пелени, което ще рече траурни пелени за кралския двор.

Придворните дами и господа изтълкуваха това като злокобна поличба.

Все пак госпожа дойката показва инфанта на придворните дами и господа, за да могат те според обичая да му направят благопожелания и подаръци.

Госпожа дьо ла Коена окачи на шията му един черен камък, който предпазвал от отрова и имаше формата и големината на лешник,

а черупката му беше от злато. Госпожа дьо Шофад му върза на копrienен конец един лешник, който висеше над стомаха и който помагал за ускоряване на храносмилането; достопочтеният господин ван дер Стин от Фландрия му подари една луканка от Ганд, дълга пет лакти и дебела половин лакът, и пожела смирено на негово височество, щом само я помирише, да усети жажда за бира от Ганд, като добави, че който обича бирата на някой град, не може да мрази тамошните производители на бира; достопочтеният кралски щитоносец Якоб Кристоф от Кастилия помоли негово височество инфанта да носи на сладките си крачета скъпоценния зелен камък яспис, който ще го направи бързоход. Ян дьо Папе, придворният шут, каза:

— Достопочтени, подарете му по-добре тръбата на Исус Навин^[15], от звука на която всички градове хуквали да бягат от него, като бързали да пренесат другаде имуществото и жителите си — мъже, жени и деца. Защото негово височество не бива да се учи да бяга, а да кара другите да бягат.

Неутешимата вдовица на Флорис ван Борселе, някога владетел на Веере в Зеландия, подари на негово височество Филип един камък, който според нея правел мъжете влюбени, а жените — неутешими.

Но детето ревеше като теле.

А в това време Клаас пъхаше в ръцете на сина си една дрънкалка от върба и като подхвърляше Уленшпигел на ръце, думаше: „Дрън, дрън, звънчета, дано винаги ги имаш на шапката си, мое момче; защото само на шутовете е дадено да живеят леко на тоя свят.“

И Уленшпигел се смееше.

[1] *Валядолид* — стар испански град, по онова време столица на Испания. ↑

[2] *Алебарда* — старинно оръжие на пехотинците: секира и копие на дълга тояга. ↑

[3] *Аркебуз* — старинна пушка с фитил, предшественица на полекия и по-точен мускет. ↑

[4] *Мортир* — оръдие с къс ствол за наклонна стрелба. ↑

[5] *Бомбарда* — старинно оръдие от голям калибър. ↑

[6] *Гилдия* (цех) — през средните векове сдружение на търговци или занаятчии, което защитава интересите или специалните цехови права и привилегии на своите членове. ↑

[7] *Съборен капитул* — обединение на духовни лица, които се числят при католическата църква. Членовете на тия духовни колегии, които притежавали разпоредителни и съвещателни (при епископа) права, се наричали каноници. ↑

[8] *Принц Орански* — тук Филибер дьо Шалон, принц Орански, изтъкнат пълководец през XVI век (1502–1530). В 1527 година превзел Рим, разграбил го и принудил папата да приеме неговите сурови условия. Да не се смесва с Вилхелм Орански. ↑

[9] *Дук Алансонски* — последният дук Алансонски е умрял в 1525 година и следователно не е могъл да участвува в разгромяването на Рим (1527). Тая титла била възстановена по-късно, именно през 1570 година. Тук е един от често срещаните в „Уленшпигел“ анахронизми (грешка в изчисление на времето). ↑

[10] *Фрюндсберг Георг* (1473–1528) — пълководец, считан за създател на немската наемна пехота — ландскнехтите. ↑

[11] *Райтери* — наемни конни войски. ↑

[12] Немски войници през средните векове. ↑

[13] Разгромяването на Рим станало през май 1527 година. По политически съображения Карл V се отнесъл свирепо с протестантите в Нидерландия, но сключил съюз с тях в Германия. ↑

[14] *Кардинали* — най-висшите свещеници на католическата църква, измежду които се избират папите. ↑

[15] *Тръбата на Исус Навин* — според библейското предание от нейния звук се сринали крепостните стени на Йерихон. ↑

VIII

Клаас улови една голяма лакерда и тая лакерда един неделен ден я изядоха — той, Зуткин, Катлин и малкият Уленшпигел, но Катлин ядеше колкото птиче.

— Кума — каза ѝ Клаас, — мигар въздухът на Фландрия е толкова хранителен сега, че е достатъчно човек да го диша, за да се насити, като че е ял месна гозба? Де да можеше да се живее тъй! Дъждовете щяха да са хубави супи, вместо град щеше да вали бакла, а снегът щеше да се превърне в небесна яхния, която ще подкрепя силите на клетите пътници.

Катлин поклати глава и не пророни нито дума.

— Я погледнете — рече Клаас — колко е тъжна кумата. За какво ли ѝ е толкова мъчно?

Катлин заговори, но гласът ѝ беше като въздишка:

— Нечестивият... пада черна нощ. Чувам го, вика като морски орел, съобщава, че иде. Разтреперана моля света Богородица — напразно. За него няма ни стени, ни плетища, ни врати, ни прозорци. Влиза навред като дух. Стълба скърца. Ей го до мене, на тавана, дете спя. Хваща ме с ръцете си, студени и корави като мрамор. Лицето му ледено, целувките — влажни като сняг. Колибката се тресе, люшка се като ладия в бурно море...

— Трябва — рече Клаас — да ходиш всяка сутрин на литургия, та спасителят Исус да ти даде сили, за да пропъдиш това привидение, дошло от пъкъла.

— Той е толкова хубав! — каза тя.

IX

След като го отбиха, Уленшпигел израсна като млада топола.

Клаас вече не го целуваше често и проявяваше обичта си някак сърдито, за да не го разгали.

Когато Уленшпигел се връщаше в къщи и се оплакваше, че са го пердашили в някое сбиване, Клаас го биеше, задето той не е бил другите, и това възпитание направи Уленшпигел храбър като лъвче.

Когато Клаас го нямаше, Уленшпигел поискваше от Зуткин един лиар, за да отиде да играе. Зуткин се ядосваше и му думаше: „Защо ти е потрѣбвало да играеш? По-добре остани тук и връзвай снопове дърва.“

Виждайки, че тя не му дава нищо, Уленшпигел почваше да кряска като орел, но Зуткин вдигаше силен шум с котлите и паниците, които миеше в едно дървено ведро, та да изглежда, че не го чува. Тогава Уленшпигел заплакваше и нежната майка забравяше своята престорена строгост, отиваше при него, почваше да го милва и му думаше: „Ще ти стигне ли едно дение?“ А забележете, че едно дение правеше шест лиара.

Тя го обичаше премного и когато Клаас отсъствуваше, Уленшпигел беше царят в къщи.

Х

Една сутрин Зуткин видя, че Клаас крачеше из кухнята с клюмнала глава като човек, потънал в мисли.

— Какво те мъчи, мъжо? — каза тя. — Ти си блед, ядосан и разсеян.

Клаас отговори с глух глас, като куче, което ръмжи:

— Пак ще почнат с тия жестоки императорски наредби. Смъртта отново ще надвисне над земята на Фландрия. Доносчиците ще получават половината от имуществото на жертвите, ако то не надминава сто флорина.

— Ние сме бедни — каза тя.

— Не толкова бедни — отговори той. — Има мръсни хора, лешояди и гарвани, които се хранят от трупове и които с удоволствие биха направили донос и срещу нас само за да разделят с негово свето величество една кошница въглища, както биха разделили една торба пари. Какво имаше бедната Танекен, вдовицата на шивача Сейс, която умря в Хейст жива заровена? Една библия на латински, три златни флорина и няколко съдини от английски калай, за които съседката ѝ завидяла. Йохана Мартенс бе хвърлена във водата и тъй като изплува отгоре, решиха, че това е магьосничество и я изгориха. Тя имаше малко сиромашка покъщнина и в една кесийка седем златни монети и доносчикът пожелал да вземе половината. О, аз бих могъл да ти разправам така до утре, но да се махнем оттук, жено, поради тия наредби вече не е възможно да се живее във Фландрия. Скоро всяка нощ колата на смъртта ще минава из града и ние ще чуваме как костите на скелета тракат в нея.

Зуткин каза:

— Не ме плаши, мъжо. Императорът е баща на Фландрия и на Брабан и като всеки баща е изпълнен с дълго търпение, доброта и милосърдие.

— Няма сметка да бъде такъв — отговори Клаас, — защото той наследява конфискуваното имущество.

Неочаквано прозвуча тръбата и звъннаха чинелите на градския глашатай. Клаас и Зуткин изтичаха навън подир тълпата, като ту единият, ту другият носеше Уленшпигел.

Те стигнаха до кметството, пред което бяха застанали конните глашатаи, които тръбяха и удряха чинелите, началникът на полицията със съдийски жезъл и общинският прокурор, на кон, който държеше с две ръце една императорска заповед^[1] и се готвеше да я прочете на събраното множество.

Клаас чу, че сега отново се забраняваше на всички изобщо, и на всекиго поотделно да отпечатват, да четат, да притежават или да разпространяват писанията, книгите или учението на Мартин Лютер^[2], на Йоан Виклиф^[3], на Ян Хус^[4], на Марцилий Падуански, на Еколампадий^[5], на Улрих Цвингли^[6], на Филип Меланхгтон^[7], на Франциск Ламберт, на Йоан Померан^[8], на Отто Брунселсиус, на Жуст Йонас^[9], на Йоан Пуперис и на Горциан, както и книгите на Новия завет, отпечатани от Адриан дьо Берг, Кристоф дьо Ремонда и Йоан Цел, изпълнени с лютерански и други ереси, неодобрени и осъдени от богословския факултет на университета в Лувен.

— Също така се забранява да се изобразяват или рисуват, или да се поръчват картини и изображения, позорящи бога и пресвета Дева Мария или светиите; както и да се късат, трошат или заличават изображенията и фигурите, направени за възхвала или прославяне на бога и на Дева Мария или на признатите от църквата светци.

Освен това — продължаваше наредбата — никой, каквото и положение да заема, не бива да си позволява да тълкува или да спори по светото писание, дори ако има нещо съмнително, освен ако е именит богослов, признат от някой прочут университет.

Между другите наказания негово свето величество постановяваше, че заподозрените лица не ще могат никога да упражняват почтени занятия. Мъжете, които отново са изпаднали в заблуждения или които упорствуват на тях, ще бъдат осъждани по усмотрение на съдията на по-бавно или по-бързо изгаряне в някоя плевня или вързани на стълб. Ако са благородници или почтени граждани, мъжете ще бъдат съсичани с меч, селяните — обесвани, а жените — живи погребвани. Главите им ще бъдат набучени на върлини за назидание. Имуществата на всички осъдени в местата на конфискацията се вземаха в полза на императора.

Негово свето величество отстъпваше на доносчиците половината от всичко, което притежаваха осъдените, ако тяхното имущество не беше повече от сто фландърски ливри^[10] — за едно провинение. Императорът си запазваше правото да употреби своя дял за благочестиви и благотворителни цели, както бе сторил при разграбването на Рим.

И Клаас си отиде натъжен заедно със Зуткин и Уленшпигел.

[1] Императорският указ, за който става дума, бил издаден на 25 септември 1550 година. Народът го нарекъл „Кървавия указ“. ↑

[2] *Мартин Лютер* (1483–1546) — основател на протестантската църква в Германия. Роден е в семейството на миньор, завършил Ерфуртския университет, в 1505 г. приел монашеството и скоро след това станал свещеник. В 1517 година окачил на вратата на църквата във Витенберг 95 тезиса, насочени срещу католичеството. В 1520 година бил отлъчен от папата. В 1523 година се отказал от монашеския сан. ↑

[3] *Джон Уиклиф* — английски свещеник, изтъкнат предтеча на европейската реформация. Предполага се, че е роден в 1324 година и умрял в 1384. ↑

[4] *Ян Хус* (1369–1415) — чешки реформатор и виден национален деец на Чехия. Той е съдействувал много за развитието на чешкия език и дал на чехите нов правопис, който с известни промени се е запазил до наше време. По присъда на Констанцкия събор бил изгорен като еретик. ↑

[5] *Еколампаций* — швейцарски реформатор (1482–1531), другар на Цвингли в борбата му. ↑

[6] *Гулдрих Цвингли* — швейцарски реформатор (1484–1531). Писал и проповядвал в Цюрих и в Берн. Паднал като жертва на кръстоносния поход на католическите кантони срещу Цюрих. Трупът му бил разкъсан от папските привърженици и изгорен. ↑

[7] *Филип Меланхтон* — немски реформатор (1497–1560), другар на Лютер и глава на реформацията след неговата смърт. ↑

[8] *Йохан Померан или Бухенхаген* (1485–1552) — немски реформатор, играл голяма роля при разпространяването на лютеранството в Северна Германия, както и в Скандинавските страни.

↑

[9] *Юстус Йонас* (1493–1555) — един от най-ревностните сътрудници и другари на Лютер в реформацията. ↑

[10] Стари монети с най-различна стойност в различни страни и епохи. ↑

XI

Годината беше добра и Клаас купи за седем флори на едно магаре и девет мери грах и една заран яхна магарето. Уленшпигел се качи отдире му. Така те тръгнаха да навестят по-стария брат на Клаас, чичото на Уленшпигел — Йос Клаас, който живееше недалечно от Майборг, в Немско.

Йос, който на млади години беше простодушен и мек по сърце, страда много от разни неправди и стана opak; кръвта му се превърна в черна жлъчка, той намрази хората и заживя усамотено.

Сега той много обичаше да докара до бой двама, тъй наречени верни приятели и даваше три патара на оня от двамата, който хубаво натупваше с юмруци другия.

Също така обичаше да събере в топла стая много клюкарки, и то най-старите и най-заядливите, и да ги нагости с препечен хляб и подсладено, подправено с канела вино.

На по-старите от шестдесет години той даваше да предат вълна, като им нареждаше да оставят ноктите си по-дълги. И цяло удоволствие бе да слуша къркането, ломотенето на езици, зловните брътвежи, кашлиците и неприятното храчене на тия стари кукумявки, които с куки за плетене под мишница гризяха вкупом честното име на ближния си.

Когато Йос виждаше, че са силно възбудени, хвърляше в огъня някоя четка, която изгаряше и веднага увоняваше въздуха.

Тогава всички баби заговаряха едновременно и всяка обвиняваше другата, че тя е увонила въздуха; всички отричаха и почваха да си дърпат косите, а в това време Йос хвърляше в огъня още няколко четки, а на земята нарязана четина. Когато гъстият дим, вдигнатият прах и яростното сбиване пречеха вече да се вижда какво става, той довеждаше двамина свои слуги, преоблечени като общински пазачи, и те изгонваха бабите с тояги като ято разкржани гъски.

А Йос разглеждаше бойното поле и намираше парчета от фусти, чорапи, ризи и старешки зъби.

И си казваше доста разтъжен:

— Отиде ми напразно денят. Ни една от тях не си е изгубила езика в бъркотията.

XII

Близко до Майборг Клаас трябваше да мине през една горичка; пътем магарето ядеше тръни; Уленшпигел хвърляше шапката си по пеперудите и веднага я хващаше, без да слиза от магарето. Клаас ядеше резен хляб и смяташе да го намокри в най-близката кръчма. Той чу в далечината някаква камбана и глъчка от много хора, които говорят едновременно.

— Това са някакви поклонници — рече той — и сигурно не са малко. Дръж се добре на магарето, синко, за да не те съборят. Я да идем да видим. Хайде, муленце, по-бързо.

И магаренцето запрепуска.

Когато излизаха от гората, те се смъкнаха към едно плато, заградено откъм западния му стръмен склон с река. На източния му склон се издигаше малък параклис, на покрива на който имаше статуя на Богородица, а при нозете ѝ — два малки изваяни бика. На стъпалата на параклиса се бе изправил един отшелник, който се смееше високо и биеше камбаната, а около него петдесетина въоръжени слуги, всеки със запалена свещ в ръка, свинари, звънари, барабанчици, тръбачи, флейтисти, гайдари и цяла дружина весели другари, които държаха в ръце тенекиени кутии, пълни с железарии; но сега всички мълчаха.

Пет хиляди, а може би и повече поклонници вървяха в гъсти редици по седмина, с шлемове на главите, носеха прясно отрязани зелени тояги. Щом пристигнаха нови, също тъй с шлемове и с тояги, и те с голяма врява се нареждаха зад другите. След това минаваха в редица по седем пред параклиса, за да им благославят тоягите, получаваха от слугите по една свещ и срещу това плащаха по половин флорин на отшелника.

И тяхното шествие беше толкова дълго, че докато свещите на първите изгаряха с фитила, на последните насмалко не угасваха поради многото лой.

И тъй Клаас, Уленшпигел и магарето гледаха смаяни голямото разнообразие от кореми — широки, високи, дълги, шилести, горди,

твърди или увиснали отпуснато на естествените си подпорки. И всички поклонници бяха с шлемове.

Някои от тия шлемове като че идеха от Троя и приличаха на фригийски шапчици^[1] или пък бяха окичени с кичури от червени конски косми; други носеха шлемове с разперени крила, макар че каквито бяха бузести и шишкави, нямаха представа как се лети; най-отдире вървяха ония, които имаха на главите си салати^[2], но тях дори охлювите не биха погледнали, понеже бяха опърпани.

Ала повечето носеха толкова стари и ръждясали шлемове, сякаш бяха от времето на Гамбривиус^[3], краля на Фландрия и на бирата, който е живял деветстотин години преди нашия спасител и е носел на главата си вместо шапка кана за бира, за да не би, ако случайно няма чаша, да не може да пие.

Изведнъж зазвъняха, запищяха загърмяха, заудряха, зашумяха, задумкаха, затракаха камбани, гайди, флейти, барабани и жезла.

Тая дандания беше сякаш знак за поклонниците: те се обърнаха, застанаха в редици по седем, един срещу друг, почнаха да се предизвикват взаимно, като бутяха в лицата си пламтящите свещи.

Това причини силна кихавица. И зелените тояги се развъртяха и започнаха взаимно да се пердашат — с крака, с глави, с токове, с каквото можеха. Някои се хвърляха срещу противниците си като овни, нахлупили до рамене шлемовете си, и без да виждат, втурваха се напред против седмина разярени поклонници, които ги посрещаха безмилостно.

Други, плачълъвци и пълзълъвци, се оплакваха от ударите, но докато мълвяха своите жални молитви, две редици от биещи се седморки се нахвърляха светкавично отгоре им, събаряха на земята клетите ревлъвци и минаваха отгоре им немилостиво.

А отшелникът се смееше.

Други седморки, струпани като гроздове, се изтърколваха от стръмнината на високата равнина в реката и там пак продължаваха да се бият, без да спре яростта им.

А отшелникът се смееше.

Които бяха останали горе, си избиваха очите и зъбите, скубеха си косите и късаха дрехите и панталоните си.

А отшелникът се смееше и думаше:

— Смелост, драги, който знае да се бие, знае още по-добре да люби. Хубавиците обичат юнаците! Богородице Риндбисбелска, ей тука може да се види кой е истински мъж.

През това време Клаас се беше приближил до отшелника, а Уленшпигел със смях и викове ръкопляскаше на биещите се.

— Отче — рече Клаас, — какво престъпление са извършили тия клети хорица, че са принудени да се бият тъй жестоко?

Но отшелникът не го чу и продължи да вика.

— Мързеливци! Загубихте смелост. Ако юмруците ви са уморени, краката не ви ли държат? Слава богу, ако е за бягане, краката на някои от вас са като на зайците. Кой изкарва искри от кремъка? Огнивото, с което удрят кремъка. Кое може да съживи мъжката сила на старите хора, ако не едно хубаво пердашене, посолено с мъжка ярост?

При тия думи богомолците продължиха да се бият с шлемове, с ръце и крака. Беше страхотна бъркотия, дете дори и Аргус^[4] със стоте си очи не би могъл да види нищо друго освен прах и крайчеца на някой шлем.

Изведнъж отшелникът удари камбаната. Флейтите, барабаните, тръбите, гайдите, свирките и железата спряха. Това беше сигнал за мир.

Поклонниците прибраха ранените. Между тях имаше мнозина с изплезени, подути от гняв езици. Но езиците си влязоха сами там, дето им е мястото. Най-мъчното беше да се свалят шлемовете на ония, които ги бяха нахлузили чак до раменете си и клатеха глави, но не можеха да ги свалят, също както зелени сливи не падат, ако раздрусаш клона.

Отшелникът им каза:

— Сега нека всеки прочете молитвата „Ave“^[5] и всички се върнете при булките си. След девет месеца в околността ще има толкова новородени деца, колкото юнаци е имало днес в битката.

И отшелникът запя „Ave“ и всички запяха заедно с него. А камбаната биеше.

После отшелникът ги благослови в името на риндбнебелската Богородица и каза:

— Вървете си с мир!

Те си тръгнаха с викове, блъсканици и песни чак до Майборг. Всички жени, стари и млади, ги чакаха на къщните прагове и те

влязоха в домовете си като войници в превзет с пристъп град.

Камбаните на Майборг биеха с все сила; хлапетата свиркаха, викаха и свиреха на *gommel-pot*.

Кани, потири, канчета, чаши, бутилки, шишета звънтяха чудодейно. И потоци вино се изливаха в гърлата.

Докато се чуваше тоя звънтеж, а вятърът носеше от време на време до слуха на Клаас песни на мъже, жени и деца, той пак се обърна към отшелника и го запита какво небесно благоволение смятат, че са получили тия хорица чрез това тежко изпитание.

Отшелникът отговори със смях:

— Виждаш ли над покрива на параклиса двете скулптурни фигури на биковете? Те са поставени там в памет на чудото, извършено от свети Мартин, който превърнал два вола в бикове и ги накарал да се бият с рогата си. След това той им търкал муцуните един час и нещо с една свещ и с една зелена тояга.

Знаейки за чудото, аз се снабдих с папско писмо, за което платих скъпо на негово светейшество, и се установих тук.

Оттогава всички кашлящи старчета и шишкави мъже в Майборг и околностите съгласно проповедите ми смятат, че след като са се били здравата със свещта, което значи миропомазване, и с тоягата, което значи сила, ще измолят благоволението на Богородица. Жените изпращат тук своите стари мъже. Децата, които се раждат след това поклонничество, са буйни, смели, свирепи, пъргави и стават много добри войници.

Изведнъж отшелникът каза на Клаас:

— Познаваш ли ме?

— Да — отговори Клаас. — Ти си брат ми Йос.

— Аз съм — отговори отшелникът, — но кое е това човече, което ми се криви?

— Племенникът ти — рече Клаас.

— Каква е според тебе разликата между мен и императора Карл?

— Голяма — отговори Клаас.

— Малка — отвърна Йос, — и двамата вършим едно и също нещо: той кара хората да се избиват взаимно, а аз само да се бият — и всичко това за наша полза и удоволствие.

След това той ги заведе в скита си и там те ядоха и пиха единадесет дни непрекъснато.

[1] *Фригия* — област в Мала Азия. Фригийските шапки имали вирнат отпред връх. ↑

[2] Игра на думи. *Salade* значи и салата, и кръгъл шлем. ↑

[3] *Гамбривиус*, по-често *Гамбринус* — приказен крал на Фландрия, за когото се разправя, че е изобретил бирата. ↑

[4] *Аргус* — с прякор „Всевиждащ“ — герой от гръцката митология, за когото се разказва, че имал сто очи, от които петдесет били будни, когато другите петдесет спели. Образ на бдителност. ↑

[5] *Ave* — молитва към Богородица. ↑

XIII

След като се раздели с брат си, Клаас яхна магарето и качи Уленшпигел отзад. Той мина през големия площад на Майборг и видя на групи голям брой поклонници, които, щом го съзряха, разяриха се, размахаха тояги и закрещяха: „Безобразник!“ на Уленшпигел, който, разкопчал гащичките си и вдигнал ризата си, им показваше другото си лице.

Клаас разбра, че заплашват сина му и каза:

— Какво стори, че толкова са се разгневили срещу тебе?

— Татко — отговори Уленшпигел, — аз си седя върху магарето и никому нищо не казвам, а пък те викат, че съм безобразник.

Тогава Клаас го взе пред себе си.

Сега пък Уленшпигел взе да се плези на поклонниците, които се развикаха, почнаха да му сочат юмруци, вдигаха тояги и искаха да удрят Клаас и магарето.

Но Клаас подкара бързо магарето, за да избяга от тяхната ярост, и докато го гонеха, той каза задъхан на сина си:

— Личи, че си роден в много лош ден — седнал си пред мене, не правиш никому зло, а пък искат да те пребият.

Уленшпигел се смееше.

Когато минаваха през Лиеж^[1], Клаас узна, че сред бедните жители на крайбрежието върлувал голям глад и че са ги поставили под властта на съд, съставен от духовни лица. Те се разбунтували и искали хляб и мирски съдии. Някои били обезглавени или обесени, а други осъдени на изгнание — такова беше тогава снизхождението на господин дьо ла Марк, благия архиепископ.

По пътя Клаас видя изгнаниците, които напускаха тихата Лиежка долина, а по дървесата около града — телата на хората, обесени, защото са били гладни. И той ги оплака.

[1] *Лиеж* — тогава богато духовно княжество, сега белгийски град. ↑

XIV

Когато се върна у дома си, яхнал магарето и с пълна торба патари, която му бе подарил брат му Йос заедно с един хубав потир от английски калай, в къщицата и празник, и делник имаше пиршества, защото всеки ден ядяха месо и бакла.

Клаас често пълнеше догоре големия потир от английски калай и го изпиваше до капка.

Уленшпигел ядеше за троица и лапаше от паниците като врабец в купчина зърна.

— Гледай — рече Клаас, — той ще изяде май и слънцата.

Уленшпигел отговори:

— Ако слънцата е направена както нашата от издълбан крайшник хляб, трябва от време на време да се изядат, защото иначе ще завъди червеи.

— Защо избърсваш омазаните си ръце в гащите? — рече Зуткин.

— За да не си измокрям кълките — отговори Уленшпигел.

При тия думи Клаас изпи от потира си голяма глътка бира.

Уленшпигел му каза:

— Защо ти пиеш с тоя голям потир, а аз с такова мъничко канче?

Клаас отвърна:

— Защото съм ти баща и господарят в къщи.

Уленшпигел каза:

— Ти пиеш от четиридесет години, а аз само от девет: твоето време е минало, сега е мой ред да пия и затова аз трябва да взема потира, а ти — канчето.

— Синко — рече Клаас, — който иска да налее бъчва в буре, все едно, че излива бирата в канавката.

— Тогава бъди умен и налей твоето буре в моята бъчва, тъй като аз съм по-голям от твоя потир — отговори Уленшпигел.

Доволен от отговора, Клаас му даде потира си да го изпие. Така Уленшпигел се научи как трябва да приказва, за да си спечелва пиене.

XV

Под колана на Зуткин личеше, че тя пак ще става майка. И Катлин също така беше бременна, но от страх не се решаваше да излиза от дома си.

Когато Зуткин я навестяваше, Катлин, натъжена и натежняла, ѝ казваше:

— Ах, какво ще правя с клетия плод на утробата си? Да го удуша ли? По-добре да умра. Ако общинските стражари ме хванат, задето имам дете, без да съм омъжена, ще постъпят с мене като с безпътница — ще ме глобят двадесет флорина и ще ме бият публично на Пазарния площад.

Зуткин ѝ казваше по някоя утешителна дума и си отиваше в къщи замислена. И един ден каза на Клаас:

— Мъжо, ако вместо едно дете родя две, ще ме биеш ли?

— Не знам — отговори Клаас.

— Но — добави тя — ако второто не съм го родила аз, а както детето на Катлин — е от някой непознат или пък от дявола?

— Дяволите — отговори Клаас — произвеждат огън, смърт и дим, но не и деца. За мене детето на Катлин ще бъде като мое дете.

— Право ли казваш? — рече тя.

— Нали ти казах вече — отвърна Клаас.

Зуткин отиде да събщи на Катлин новината.

Когато Катлин я чу, не можа да сдържи радостта си и възкликна от възторг:

— Той е добър човек и затова ти е казал така, за да ме спаси. Бог ще го благослови и дяволът ще го благослови — каза тя разтреперана, — ако дяволът те е създал, клето мое дете, което мърдаш под сърцето ми.

Зуткин и Катлин родиха, едната момче, другата — момиче. И двете деца бяха кръстени като син и дъщеря на Клаас. Синът на Клаас бе наречен Ханс и скоро умря, дъщерята на Катлин бе наречена Нел и растеше добре.

Тя пиеше питието на живота от четири бутилки, двете на Катлин и другите две — на Зуткин. И двете жени се препираха кротко коя да даде на детето да бозае. Ала въпреки желанието си Катлин трябваше да остави млякото ѝ да престане, за да не би някой да я попита отде има мляко, като не е раждала.

Когато отбиха малката Нел, тя я прибра в своя дом и почна да я пуска при Зуткин само когато малката свикна да ѝ казва „мамо“.

Съседите казваха, че Катлин, която бе състоятелна, е сторила добре, като е взела да отгледа детето на Клаасови, които винаги караха сиромашки своя тежък живот.

XVI

Една заран Уленшпигел остана сам в къщи и от нямане какво да прави, разряза една обувка на баща си и се опита да стъкми от нея корабче. Той бе вече забучил в подметката главната мачта и пробил горната част на носа, за да постави предната мачта, когато видя, че през вратата се провря горната част на тялото на един конник и главата на коня.

— Има ли някой тука? — попита конникът.

— Има — отговори Уленшпигел, — един човек и половина и една конска глава.

— Как така? — попита конникът.

— Ами така: целият човек — това съм аз, половината човек е горната част на твоето тяло, а конската глава е главата на твоето добиче.

— Де са баща ти и майка ти? — попита човекът.

Уленшпигел отговори:

— Баща ми отиде да върши от лошо по-лошо, а майка ми — да ни опозори или да ни ощети.

— Говори по-ясно — рече конникът.

Уленшпигел отговори:

— Баща ми копае сега в нивата много дълбоки дупки, та ловците, които тъпчат житото, да падат в тях. Майка ми отиде да вземе пари в заем; ако върне по-малко, отколкото е взела — тя ще ни опозори, а ако върне повече — ще ни ощети.

Тогава човекът го попита през къде да мине.

— През там, дето са гъските — отговори Уленшпигел.

Човекът си отиде, но пак се върна, когато Уленшпигел правеше от втората обувка на Клаас едно корабче с весла.

— Ти ме излъга — каза конникът, — там, дето са гъските, има само кал и локви, в които те цапат.

Уленшпигел отговори:

— Не съм ти казвал да вървиш, дето цапат гъските, а през където минават те.

— Поне покажи ми пътя, който върви към Хейст — каза човекът.

— Във Фландрия вървят пешеходците, а не пътищата —
отговори Уленшпигел.

XVII

Един ден Зуткин каза на Клаас:

— Мъжо, сърцето ми се къса: от три дни Уленшпигел не се е връщал в къщи; не знаеш ли де е?

Клаас отговори тъжно:

— Той е при бездомните кучета, по друмищата, заедно с разни безделници като него. Бог ни наказва жестоко с такъв син. Когато се роди, аз си казах, че той ще ни бъде радостта на старини, още един помагач в къщи; смятах, че ще го направя добър работник, а злата съдба направи от него крадец и мързеливец.

— Не бъди толкова строг, мъжо — рече Зуткин, — нашият син е само деветгодишен и тъкмо сега е време да лудува. Мигар той не е като дърветата, които оставят да паднат на земята шушулките им, преди да се накичат с листа — честта и добродетелта на хората? Той е закачлив, зная, но тая закачливост ще бъде по-късно в негова полза, ако вместо да си служи с нея за лоши шеги, я употреби в някой полезен занаят. Той обича да се подиграва с ближния, но затова пък след време ще заеме прекрасно своето място в някое весело сдружение. Той се смее непрестанно: но на млади години киселият израз е лош белег за бъдещата физиономия. Той тича, защото трябва да расте; а не работи, защото не е още на години, когато човек разбира, че трудът е дълг; а дето понякога прекарва денем и нощем извън къщи, дори и половин седмица, то е, защото не знае каква скръб ни причинява — а той има добро сърце и ни обича.

Клаас клатеше глава и не отговаряше нищо, а когато той спеше, Зуткин плачеше сама. На сутринта ѝ минаваше през ума, че синът ѝ може да се е разболял нейде по друмищата и отиваше на прага на портата, да види дали не се връща; но не виждаше нищо и сядаше до прозореца, за да гледа на улицата. И неведнъж сърцето ѝ подскачаше в гърдите, когато дочуваше леките стъпки на някое момченце; но когато то отминаваше, натъжената майка виждаше, че го не е Уленшпигел и се разплакваше.

А през това време Уленшпигел беше със своите другари нехранимайковци в Брюге на съботния пазар.

Там имаше обуцари и кърпачи в отделни бараки, шивачи — продавачи на дрехи, ловци на птици от Анверс, които нощем хващат с бухал синигери; птицепродавци, мошеници, които задигат кучета, продавачи на котешки кожи за ръкавици, нагръдници и дрехи и купувачи на какво ли не, граждани, гражданки, слуги и слугини, разносвачи на хляб, икономи, готвачи и готвачки и всички вкупом, търговци и купувачи, всеки посвоему, викаха, хулеха, хвалеха и коряха стоките.

В един ъгъл на пазара беше опъната върху четири кола хубава палатка. При входа на палатката един селяк от равнината Алост^[1] заедно с двамата монаси, дошли тук да печелят, показваше на любопитните вярващи срещу един патар кост от ключицата на света Мария Египетска. Той изреждаше с пресипнал глас добродетелите на светицата и не пропускаше в славословието си да разкаже как веднъж, когато нямала пари, платила на един млад лодкар с прекрасната монета на тялото си, за да не би, ако ме плати на работника, да сгреша пред светия дух.

И двамата монаси кимаха с глава, за да потвърдят, че селянинът казва истината. Досам тях дебела, червендалеста, похотлива като Астарта^[2] жена надуваше с все сила ужасна гайда, а едно миличко девойче пееше до нея като циганско славейче: но никой не го слушаше. Над входа на палатката, увиснало на две върлини и вързано с въже през ушите, се полюшваше каче със светена вода от Рим, както казваше дебелата жена, а двамата монаси клатеха глави утвърдително. Уленшпигел, загледан в качето, се замисли.

За един от коловете на палатката беше вързано магаре, хранено повече със сено, отколкото с овес: навело глава, то гледаше отчаяно земята, защото не виждаше никъде поникнали тръни.

— Другари — каза Уленшпигел, като им посочи с пръст дебелата жена, двамата монаси и тъжното магаре, — щом господарите пеят толкова хубаво, трябва да накараме магарето да поиграе.

И като каза това, той отиде до близката бакалница, купи за шест лиара пипер, вдигна опашката на магарето и сложи пипера под нея.

Щом усети пипера, магарето изви глава към опашката си, за да види отде иде тая необикновена горещина. То помисли, че там е влязъл

някой огнен дявол, реши да бяга, за да се отърве, почна да реве, да рита и с все сила разклати кола. При тоя пръв удар качето между двете върлини изля всичката светена вода върху палатката и върху ония, които бяха вътре в нея. Палатката начаса се събори и покри с мокрото си платнище ония, които слушаха историята на Мария Египетска. А Уленшпигел и другарите му чуха изпод платнището силни охкания и стенания, защото благочестивите, които бяха там, се обвиняваха един друг, че са обърнали качето, и разярени си нанасяха жестоки удари. Платнището се повдигаше от блъсканицата на биещите се. Щом видеше, че по него се очертава някаква заоблена част, Уленшпигел я бодваше с игла и веднага под платнището се разнасяха още по-силни викове и почваше още по-голяма тупаница.

Той беше много весел, но се развесели още повече, когато магарето побягна, като повлече и платнището, и качето, и коловете, докато стопанинът на палатката, жена му и дъщеря му се бяха вкопчили за вещите си. Най-сетне магарето се умори да тича, вдигна муцуна нагоре и спираше да реве само когато поглеждаше към опашката си, за да види дали пламналият там огън няма скоро да угасне.

А през това време благочестивите зрители продължаваха боя си; без да ги е грижа за тях, монасите събираха изпадащите от подносите пари и Уленшпигел им помагаше благочестиво, като не забравяше и себе си.

[1] *Алост* — богато индустриално градче в Източна Фландрия. ↑

[2] *Астарта* — богиня на древните асирийци, финикийци и други семитски племена, които гърците отъждествявали със своята богиня на красотата Афродита. ↑

XVIII

Докато тая хаймана, синът на въглищаря, растеше, като лудуваше весело, жалкият потомък на великия император влачеше съществуването си в тъжна безжизненост. Придворните дами и господа гледаха как клетникът тътри хилавото си тяло и клатещите си нозе из стаите и коридорите на Валядолид, като едва мъкнеше своята голяма тежка глава, обрасла с твърди руси коси.

Тон непрекъснато се пъхаше из тъмните коридори и там седеше по цели часове с изпънати нозе. Ако някой от прислугата не го съгледаше и стъпеше върху краката му, той заповядваше да го бият с камшици и се наслаждаваше на неговите викове, но никога не се засмиваше.

На другия ден той поставяше другаде същия капан: пак сядаше в някой коридор и просваше крака. Придворните дами, господа и пажове, които минаваха там тичешком или бавно, се спъваха в него, падаха и се нараняваха. И това му създаваше радост, но той не се засмиваше.

Ако някой се спънеше, без да падне, той извикваше, като че го бяха ударили, и се радваше, че са се уплашили, ала не се засмиваше.

Негово свето величество узна за тия негови прояви и заповяда да не обръщат внимание на инфанта, като каза, че който не иска да му тъпчат краката, не трябва да ги простира там, дето другите ходят.

Това не се хареса на Филип, но той не каза нищо и вече не го виждаха освен в ясни летни дни, когато седеше на двора и приличаше на слънце своето зъзнещо тяло.

Един ден Карл, върнал се от война, го видя така, цял потънал в тъга.

— Сине — рече му той, — ти съвсем не приличаш на мене! На твоите години аз обичах да се катеря по дърветата, за да гоня катеричките; спусках се по въже от някоя скала право надолу, за дахващам орлетата в гнездата им. При тия игри можех да си строша костите, но от това те само повече заякваха. Когато ходех на лов, щом

ме виждаха, че отивам към тях с хубавата си пушка, зверовете веднага избягваха в гъсталаците.

— Ох, господарю татко, боли ме коремът — въздъхна инфантът.

— Паксаретското вино — рече Карл — е великолепно лекарство.

— Не обичам виното, боли ме главата, господарю татко.

— Сине — каза Карл, — трябва да тичаш, да лудуваш, да скачаш, както правят децата на твоя възраст.

— Краката ми са вцепенени, господарю татко.

— Ами че как ще бъде иначе, щом не си служиш с тях, като че те са от дърво? Ще заповядам да те покачат и вържат за някой кон-бегач.

Инфантът заплака.

— Не ме връзвайте — каза той, — боли ме кръстът, господарю татко.

— Та тебе май навсякъде те боли? — рече Карл.

— Ако ме оставят на мира, нищо няма да ме боли — отговори инфантът.

— Да не мислиш — продължи изгубилият търпение император — да прекараш своя царствен живот в заплесване като книжник? Само на тях им е нужна тишина, самотия и вдълбочаване, за да цапат с мастило пергаментите си; на тебе, син на меча, ти трябва гореща кръв, око на рис, хитрина на лисица и сила на Херкулес. Защо се кръстиш? Дявол да го вземе! Не прилича на лъвчето да подражава на жените, които прехвърлят зърната на броениците си и шепнат молитви.

— Вечерня звъни, господарю татко — отговори инфантът.

XIX

Тая година месеците май и юни бяха наистина месеци на цветята. Никога не бяха виждали във Фландрия толкова благоуханни глогове, толкова рози, жасмини и орлови нокти в градините. Когато вятърът, който духаше от Англия, понесеше към изток ароматите на потъналата в цвят земя, всички, а особено в Анверс, душеха въздуха радостно и казваха:

— Усещате ли какъв благоуханен вятър лъха откъм Фландрия?

Трудолюбивите пчели смучеха мед от цветовете, правеха восък и снасяха яйца в кошерите, които не можеха да поберат вече техните роеве. Каква музика на трудолюбие под синьото небе, което къпеше в блясък богатата земя!

Изработваха кошери от тръстика, от слама, от върба и от сплетени треви. Кошничари, кацари, бъчвари оцърбиха инструментите си от много работа. А пък дърводелците, които правеха нощви — отдавна не можеха да насмогнат.

Всеки пчелен рой имаше около тридесет хиляди пчели и около две хиляди и седемстотин търтеи. Медените пити бяха толкова хубави, че поради рядкото им качество старшият свещеник на Дамме изпрати единадесет пити на император Карл, за да му благодари, дето със своите нови наредби е възстановил Светата инквизиция. Филип изяде меда, но няма никаква полза от него.

Нехранимайковци, просяци, скитници и цялата оная паплач от мързеливи крадци, които се влачат по друмищата и предпочитат да бъдат обесени, отколкото да работят, пристигнаха привлечени от меда, за да вземат своя дял. И бродеха нощем на тълпи.

Клаас бе приготвил кошери, за да събере роеве пчели; някои бяха пълни, други — празни още и чакаха пчелите. Когато биваше уморен, Клаас казваше на Уленшпигел да го замести. И Уленшпигел на драго сърце вършеше това.

Една нощ поради хладината той влезе в един празен кошер, сви се там и се загледа през отворите. Имаше два отвора горе.

Когато вече заспиваше, чу, че съчките на плета скърцат, долови и гласовете на двама души, които сметна за крадци. Той погледна през една от дупките на кошера и видя, че и двамата имаха дълги коси и дълги бради, а дългата брада беше белег на благородство.

Те ходеха от кошер на кошер, стигнаха до оня, дето бе той, и повдигайки го, казаха:

— Ще вземем тоя: той е най-тежък.

След това го вдигнаха на тоягите си и го понесоха.

На Уленшпигел не беше никак приятно да го носят така в кошера. Ноцта беше ясна и крадците вървяха, без да промълвят дума. На всеки петдесет крачки те спираха задъхани, за да починат, и поемаха отново. Тоя, който беше отпред, ругаеше яростно, че трябва да пренася такъв тежък товар, а задният пъшкеше жаловито. Защото на тоя свят има два вида страхливи лентяи — едни, които се ядосват от всяка работа, и други — които хленчат, когато трябва да работят.

Като нямаше какво да прави, Уленшпигел дърпаше косата на крадеца отпред и брадата на оня отзад, докато най-сетне първият изгуби търпение и рече на хленчещия:

— Престани да ми дърпаш косата или така ще те цапна по главата, че тя ще хлътне в гърдите ти и ти ще гледаш, през ребрата си, както гледа крадец през тъмнична решетка.

— Как бих дръзнал да правя такова нещо, приятелю — рече хленчещият, — всъщност ти ми дърпаш брадати.

Сърдитият отговори:

— Аз не ловя въшки в брадите на крадци.

— Моля ти се — рече хленчещият, — не друсай тъй силно кошера, че клетите ми ръце не държат вече.

— Аз ей сега ще ги откъсна съвсем — отговори сърдитият.

И той махна ремъка си, сложи кошера на земята и се спусна срещу другаря си. И почнаха да се бият, като единият ругаеше, а другият се молеше за милост.

Щом чу, че тупаницата почна, Уленшпигел излезе от кошера, завлече го до близката гора, остави го там, за да го вземе по-късно, и се върна в къщи.

Така, когато двама се бият, третият печели.

XX

Когато беше на петнадесет години, Уленшпигел направи в Дамме палатка на четири кола и почна да кани с висок глас всички, които искат да видят в хубава, изплетена от слама рамка сегашния си и бъдещ образ.

Когато дохождаше някой човек на закона, много надут и важен, Уленшпигел провираше главата си през рамката и като подражаваше с гримаси някоя древна маймуна, казваше:

— Старо магаре може да пукне, но не и да се подмлади; та не съм ли аз вашият образ, господине с докторски сурат?

Когато дойдеше някой клиент — здравеняк войник, Уленшпигел се скриваше и показваше насред рамката, вместо своето лице паница с месо и хляб и казваше:

— Битката ще те направи на каша; какво ще ми дадеш за моето предсказание, войниче, обичан от топовете с широки дула?

Когато някой стар мъж, който разхождаше безславно побелялата си глава, довеждаше при Уленшпигел жена си, млада булка, Уленшпигел се скриваше също както при войника и показваше в рамката едно дръвче, по клоните на което бяха на качени дръжки на ножове, ковчезета, гребени, мастилници, всичко изработено от рог, и се провикваше:

— От какво са направени тия хубави дреболии, уважаеми? Не са ли от роговете, които растат в градините на старите съпрузи? И кой може да каже сега, че рога носците са безполезни хора в държавата?

И показваше в рамката редом с дръвчето младежкото си лице.

Старият мъж го слушаше, закашляше се от ярост, но хубавичката му жена го погалваше с ръка, за да го успокои, и се приближаваше усмихната до Уленшпигел.

— Ами моя образ — казваше тя — ще ми го покажеш ли?

— Ела още по-близо — отговаряше той.

Тя се приближаваше. Тогава той я целуваше, дето свареше, и отговаряше:

— Твоят образ е щръкналата младост в мъжките панталони.

И хубавичката булка си отиваше, като му даваше един-два флорина.

На някой тлъст и дебелобърнест калугер, който искаше да види сегашния си и бъдещ образ, Уленшпигел отговаряше:

— Сега си долап за шунка, а ще станеш зимник за бира; защото соленото кара човека да пие, не е ли тъй, шишко? Дай ми един патар, задето не те излъгах.

— Чадо — отговаряше калугерът, — ние никога не носим пари.

— Защото парите ви носят — отвръщаше Уленшпигел, — аз зная, че ти ги слагаш в подметките си. Дай ми единия си сандал.

А калугерът казваше:

— Чадо, това са пари на манастира, по все пак за твоя труд аз ще извадя два патара.

Калугерът му ги даде и Уленшпигел ги взе любезно.

Така показваше той образите на жителите на Дамме, на Брюге, на Бланкенберге, че дори и на Остенде.

Вместо да им казва на фламандски: „Ik ben u lieden spiegel“ — „аз съм вашето огледало“, той им казваше съкратено „Ik ben uien Spiegel“, тъй както говорят и днес още в Източна и Западна Фландрия.

И оттам му излезе прякорът Уленшпигел.

XXI

Когато поотрасна, той обичаше да скита по панаирите и пазарите. Щом видеше някой свирач на обой, гъдулар или гайдар, той ги караше да го научат срещу един патар да свири на тия инструменти.

Но особено се измайстори той да свири на *gommel-rot*, инструмент, направен от гърне, от говежди мехур и от твърда сламка. Ето как правеше той инструмента: вечер опъваше намокрения мехур върху гърнето, връзваше с едно канапче средата на мехура за сламката, която опираше до дъното на гърнето, и опъваше после почти до скъсване мехура. До сутринта мехурът изсъхваше и щом го чукнеха, издаваше звук на дайре, а ако се досягаше сламката, инструментът звънтеше по-хубаво от виола. И Уленшпигел със своето звънтящо гърне, което приличаше на кучешки лай, ходеше да пее от порта на порта коледни и други песни, придружен от дечурлига, едно от които носеше на Богоявление звезда от лъскава хартия.

Когато пристигнеше някой живописец в Дамме, за да изрисува на платно коленичилите членове на някоя гилдия, Уленшпигел, който искаше да види как работи той, помолваше живописеца да му позволи да бърка боите и срещу тоя труд не искаше нищо друго освен резен хляб, три лиара и канче бира.

Като разбъркваше боите, той се учеше как работи майсторът. Когато живописецът отсъствуваше, той се опитваше да рисува като него, но прекаляваше с червената боя. Опита се да изрисува Клаас, Зуткин, Катлин и Нел, а също така кани и готварски съдове. Гледайки картините му, Клаас му предсказа, че ако постоянствува, един ден ще може да печели десетки флорини, като рисува надписи по *speel wagen* — както наричат във Фландрия и Зеландия колите на пътуващите комедианти.

Той научи също така резба върху дърво и камък от един майстор зидар, който бе дошъл да направи пред олтара в църквата „Света Богородица“ един такъв трон, че когато старшият свещеник, който бе възрастен човек, седне в него, да изглежда, че стои прав.

Уленшпигел пръв изряза дръжка за нож, такива дръжки и сега се употребяват в Зеландия. Той я изряза във вид на клетка за птици. Вътре в нея изобрази подвижна мъртвешка глава, а над нея — легнало куче. Това значеше: „Нож, верен до смърт“.

Така Уленшпигел почна да оправдава предричането на Катлин, проявявайки се като живописец, скулптор, селянин и благородник, всичко заедно, защото гербът на Клаасовци, предаван от баща на син, беше три сребърни кани върху фон от тъмна бира.

Но Уленшпигел не се установи ни на един от тия занаяти и Клаас му каза, че ако продължава да си играе така, ще го изпъди от къщи.

XXII

Когато императорът се върна от война, попита защо синът му Филип не е дошъл да го поздрави.

Архиепископът-възпитател отговори, че инфантът не искал, защото обичал, както казвал сам той, единствено книгите и самотията.

Императорът попита де е сега той.

Възпитателят отговори, че трябва да го търсят навред, дето е тъмно, и тръгнаха да го търсят.

След като минаха през много зали, стигнаха най-сетне до някакво килерче без под, осветено от едно малко прозорче. Те видяха там един стълб, забит в земята, на който бе вързана съвсем малка и хубавичка маймунка, изпратена от Индия на негово височество, за да го забавлява с лудориите си. Долу, под стълба, димяха още тлеещи дърва и стаичката миришеше ужасно на изгорена козина.

Животинчето толкова се бе мъчило, докато умре на тоя огън, че телцето му съвсем не приличаше на тяло на животно, а на възлест и крив корен, а в устата му, отворена сякаш за предсмъртен вик, се виждаше кървава пяна и сълзи бяха облели личицето му.

— Кой е направил това? — попита императорът.

Възпитателят не се реши да отговори и двамата мълчаха тъжни и ядосани.

Неочаквано тишината бе нарушена от леко покашляне, което идеше от един тъмен ъгъл зад тях. Негово величество се обърна и видя инфанта Филип, облечен цял в черно и засмукал един лимон.

— Дон Филип — каза императорът, — ела да ме поздравиш.

Без да помръдне, инфантът го погледна със своите страхливи очи, в които нямаше никаква обич.

— Ти ли изгори това животинче на огъня? — попита императорът.

Инфантът наведе глава.

Но императорът продължи:

— Ако си бил толкова жесток да направиш това, бъди така доблестен да го признаеш.

Инфантът не отговори.

Негово величество грабна лимона от ръцете му, запрати го на земята и щеше да набие сина си, който се напиха от страх, но архиепископът го спря, като му пошепна на ухото:

— Един ден негово височество ще гори чудесно еретиците.

Императорът се усмихна и двамата излязоха, като оставиха инфанта сам с маймунката си.

Ала други не бяха маймунки и умираха в пламъците на кладите.

XXIII

Настъпи ноември, мразовитият месец, когато ония, които кашлят, се радват на музиката на храчките. През този месец също така момчетиите лудуват на тумби из полята, засети с ряпа, като крадат, каквото могат, за голям яд на селяните, които напразно ги гонят с тояги и вили.

Една вечер, когато се връщаше от едно такова плячкаджийство, Уленшпигел чу наблизо, откъм плета, някакво скимтене. Той се наведе и видя простряно на камъните куче.

— Ха — рече той, — скимтящо животинче, какво правиш тук в този късен час?

Той помилва кучето и усети, че гърбът му е мокър; помисли, че са се опитвали да го давят и го прегърна, за да го стопли.

В къщи той каза:

— Водя ви един ранен, какво ще го правим?

— Трябва да се превърже — отговори Клаас.

Уленшпигел сложи кучето на масата: тогава под светлината на лампата Клаас, Зуткин и той видяха едно малко червеникаво кученце, люксембургска порела, ранено в гърба. Зуткин изчисти раните, намаза ги с мехлем и ги превърза. Уленшпигел занесе животното в леглото си, макар че Зуткин искаше да го вземе в своето, защото, както каза тя, страхувала се да не би Уленшпигел, който се въртял в леглото си като дявол в съд със светена вода, да го задуши в съня си.

Но Уленшпигел направи, както си искаше, и тъй хубаво го гледа, че след шест дни раненото тичаше като другите кучета с надменното самодоволство на дребно пале.

И учителят го нарече Тит Бибулус Шнуфиус: Тит — в чест на един добър римски император, комуто правело удоволствие да прибира бездомни кучета; Бибулус, защото кучето обичаше като пияница тъмната бира, и Шнуфиус, защото душеше и непрестанно тикаше муцуната си в дупките на плъховете и на къртиците.

XXIV

В края на Катедралната улица имаше две върби, една срещу друга, на двата бряга на дълбоко езеро.

Уленшпигел опъна въже между двете върби и в един неделен ден след вечернята игра по въжето толкова изкусно, че тълпата безделници му изказа възторга си с ръкопляскания и викове. След това той слезе от въжето и обиколи всички с една паница, която скоро се напълни с пари, но той я изпразни в престилката на Зуткин, като остави за себе си само единадесет лиара.

На следния неделен ден той отново се приготви да поиграе ма въжето, но няколко немирни хлапета, които му завиждаха, че е толкова ловък, рязнаха на едно място въжето, след няколко скока въжето се скъса и Уленшпигел цамбурна във водата.

Докато той плуваше към брега, хлапетиите, които бяха прерязали въжето, му викаха:

— Как си със здравето, Уленшпигел? Да не смяташ, безподобен въжеиграчо, да учиш шараните в езерото да играят на въже?

Уленшпигел излезе от водата, изтърси се и викна подире им, защото те бяха избягали от страх да не ги бие:

— Не се страхувайте; елате следния неделен ден, аз ще ви покажа нови номера и вие ще получите дял от печалбата.

На следния неделен ден момчетата не срязаха въжето, но всички застанаха на стража наоколо, за да не би някой друг да го повреди, защото сума свят се бе събрал.

Уленшпигел им каза:

— Нека всеки от вас ми даде едната си обувка и аз се обзалагам, че каквито и да са те — малки или големи, — ще играя по въжето с тях.

— Какво ще ни дадеш, ако изгубиш? — попитаха те.

— Четиридесет кани бира — отговори Уленшпигел, — а ако спечеля аз, ще ми платите три патара.

— Добре — казаха те.

И всяко от тях му даде една обувка. Уленшпигел сложи всичките в престилката, с която беше препасан, и с голяв товар танцува, наистина доста мъчничко, по въжето.

Момчетата му викаха отдолу:

— Ти каза, че ще ходиш по въжето обут с нашите обуца; хайде обувай ги и изпълни облога си.

Уленшпигел, продължавайки да играе по въжето, отговори:

— Никога не съм казвал, че ще обувам вашите обуца, но че ще играя по въжето с тях. И ето аз танцувам и те всички танцуват заедно с мене в престилката ми. Не виждате ли с вашите ококорени жабешки очи? Дайте ми трите патара.

Но те му дюдюкаха и викаха, че трябва да им върне обувките.

Уленшпигел им ги хвърли една след друга накуп. Произлезе яростно сбиване, защото никой от тях не можеше да познае своята обувка в общия куп, нито пък да я вземе без караница.

Тогава Уленшпигел слезе от дървото и поля биещите се, но не с чиста вода.

XXV

Инфантът изпълни петнадесет години и по навик продължаваше да скита из коридорите, стълбищата и стаите на двореца. Ала най-често го виждаха да се върти около апартаментите на придворните дами, за да се заяжда с пажовете, които подобно на него дебнеха като котки из коридорите. Други пък, застанали в двора, дигнали глави нагоре, пееха някоя нежна песен.

Щом ги чуеше, инфантът се показваше на някой прозорец и изплашваше клетите пажове, които виждаха тая бледа муцуна вместо милите очи на възлюблените си.

Между придворните дами имаше една прелестна фламандка от Дюдзееле, близо до Дамме, пълничка, великолепен узрял плод, чудно хубава със своите зелени очи и червеникави вълнисти коси, които блестяха като злато. Весела по нрав и пламенна по темперамент, тя не скриваше никога от никого своята благосклонност към щастливия кавалер, комуто даваше божествената привилегия — открит лист за любов в нейните прекрасни владения. По онова време имаше един хубав и горд благородник, когото тя обичаше. Всеки ден в определен час тя отиваше при него и Филип узна това.

Той се настани на пейка до един прозорец, задебна и когато тя мина край него с пламнали очи, полуотворена уста, прелестна, току-що изкъпана, зашумоляла с роклята си, извезана с жълта сърма, тя видя инфанта, който ѝ каза, без да става от пейката:

— Госпожо, бихте ли се спрели за един миг?

Нетърпелива като кобила, която са задържали в нейния устрем, тъкмо когато препуска към красавеца жребец, цвилещ в ливадата, тя отговори:

— Ваше височество, тук всеки трябва да се подчинява на вашата княжеска воля.

— Седнете до мене — рече той.

Изгледа я похотливо, остро и лукаво ѝ каза:

— Кажете ми *Отче наш* на фламандски; учеха ме, но аз го забравих.

И клетата придворна дама трябваше да му прочете *Отче наш*, а той я накара да го повтори по-бавно.

Така той принуди бедничката дама да го повтори десет пъти тъкмо когато тя смяташе, че е дошло време за други молитви.

След това почна да я превъзнася, приказва ѝ за нейните хубави коси, за свежия цвят на лицето ѝ, за бистрите ѝ очи, но не посмя да каже нищо за облите ѝ рамене, нито за закръглените ѝ гърди, нито за каквото и да е друго нещо.

Когато тя реши, че може вече да си тръгне и дори погледна към тъмния ъгъл, дето я чакаше нейният избраник, инфантът я попита дали знае кои са добродетелите на жената.

От страх да не сбърка, тя не отговори и тогава той ѝ каза наставнически:

— Добродетелите на жената са да бъде целомъдрена, да пази честта си и да води скромен живот.

Той я посъветва също така да се облича благопристойно и да прикрива тялото си.

Тя кимна утвърдително и рече, че за негово хиперборейско^[1] височество би се покрила по-скоро с десет мечи кожи, отколкото с един аршин муселин.

И след като го засрами така, тя изтича весело.

Ала младежкият огън бе пламнал и в гърдите на инфанта, но той съвсем не бе оня буен огън, който кара силните души да вършат подвизи, нито тихият огън, от който нежните сърца плачат, а зловец огън, изскочил от преизподнята, запален навярно от сатаната. И той блестеше в сивите му очи, тъй както блести луната зиме над костница. И жестоко го изгаряше.

Не чувствувайки обич към никого, нещастният потаен младеж не смееше да се предлага на жените; затова се отдалечаваше в някой потулен ъгъл, в някоя малка варосана стая с тесни прозорци, дето обикновено гризеше сладкиши и дето поради трохите се събираха множество мухи. Там той сам си доставяше наслада, като мачкаше бавно главите на мухите по стъклата и убиваше така стотици, докато пръстите му почваха да треперят много силно и той вече не можеше да продължава своето кърваво занятие. И той изпитваше някакво отвратително удоволствие от това жестоко премаляване, защото сладострастието и жестокостта са две безсрамни сестри. Той излизаше

от стаичката по-тъжен от преди и всеки — мъж или жена — избягваше, когато можеше, да срещне лицето на тоя принц, тъй бледо, сякаш бе се хранил само със струпеи.

И тъжното височество страдаше, защото злото сърце е истинска мъка.

[1] *Хиперборейско* — северно. *Хиперборейци* — в гръцката митология изрод, който живеел на Крайния север. ↑

XXVI

Един ден прелестната хубавица напусна Валядолид, за да отиде в замъка си Дюдзееле във Фландрия.

На път през Дамме, придружена от своя дебел иконом, тя видя седнал до стената на една къщурка младеж на около петнадесет години, който надуваше гайда. Срещу него бе застанало червеникаво куче, което явно не обичаше тая музика и виеше тъжно. Слънцето светеше силно. До младежа се бе изправило хубавичко девойче, което примираше от смях при всяко жално квичене на кучето.

Когато минаваха край къщурката, хубавата придворна дама и дебелият иконом се загледаха в Уленшпигел, който надуваше гайдата, в Нел, която се смееше, и в Тит Бибулус Шнуфиус, който виеше.

— Лошо момче — рече дамата на Уленшпигел, — защо не умириш това клето кученце да не вие толкова?

Но Уленшпигел я погледна и наду още по-силно гайдата. А Бибулус Шнуфиус зави още по-жаловито и Нел избухна в още по-силен смях.

Икономът се ядоса, посочи Уленшпигел и каза на дамата:

— Ако цапна с ножницата на шпагата си това нищожно човече, то ще спре безсрамната си врява.

Уленшпигел погледна икономата, нарече го поради търбуха му Жан Папзак и продължи да надува гайдата. Икономът се запъти към него, като му се заканваше с юмрук, но Бибулус Шнуфиус се хвърли срещу него и му ухапа крака; от страх икономът падна и почна да вика:

— Помощ!

Дамата се усмихна и рече на Уленшпигел:

— Можеш ли да ми кажеш, гайдарю, дали пътят, който води от Дамме за Дюдзееле, е все същият?

Уленшпигел продължи да свири, поклати глава и се загледа в дамата.

— Какво си ме загледал тъй? — попита тя.

Но той продължи да свири и блещеше очи, като че бе прехласнат от възторг.

Тя му каза:

— Не те ли е срам — толкова си млад, а гледаш дамите така?

Уленшпигел се позачерви, наду пак гайдата и още по-упорито се загледа в дамата.

— Питам те — поде тя — дали пътят, който води от Дамме за Дюдзееле, е все същият?

— Той вече не зеленее, откак вие го лишихте от щастието да вървите по него — отвърна Уленшпигел.

— Не искаш ли да ме водиш? — рече дамата.

Но Уленшпигел все така си седеше и продължаваше да я гледа. А тя видя, че той беше дяволит, разбра, че се държеше тъй само защото бе млад и му прости на драго сърце. Той стана и тръгна към къщи.

— Де отиваш? — попита тя.

— Да си облека най-хубавите дрехи — отговори той.

— Иди — рече дамата.

Тя седна на пейката до прага на портата; и икономът стори същото. Дамата се опита да заприказва с Нел, но Нел не ѝ отговори, защото беше ревнива.

Уленшпигел се върна измит и облечен в дрехи от памучен плюш. В празничната си премяна момчето се бе разхубавило.

— Наистина ли ще отидеш с тая красива дама? — попита го Нел.

— Ще се върна скоро — отговори Уленшпигел.

— Да отида аз вместо тебе?... — рече Нел.

— Не — каза той, — пътищата са разкаляни.

— Защо — рече дамата, която също така се ядоса и почна да ревнува, — защо, девойче, не го пускаш да дойде с мене?

Нел не отговори нищо, но в очите ѝ бликнаха едри сълзи и с тъга и яд гледаше хубавата дама.

Тръгнаха на път четворицата; дамата седна като царица върху бялата си кобила с хамут от черно кадифе; икономът, чийто корем се друсаше при вървежа; Уленшпигел, който водеше кобилата за юздата, и Бибулус Шнуфиус, закрачил до него с гордо вирната опашка.

Пътуваха така известно време, но Уленшпигел не се чувствуваше добре; ням като риба, той вдъхваше тънкия мирис на смирна, който лъхаше от дамата, и поглеждаше с крайчеца на окоето си хубавите украшения, редките скъпоценности и висулки, както и нежното ѝ лице

с блестящи очи, откритите ѝ гърди и косите, светнали от слънцето като златна шапчица.

— Защо не приказваш, момко? — рече тя.

Той не отговори нищо.

— Толкова ли си вързан в езика, че не те бива да предадеш една моя поръчка?

— Да — рече Уленшпигел.

— Трябва — каза дамата — да се отделиш сега и да отидеш в Коолкерке и да кажеш на един благородник, облечен в дрехи, половината черни, половината червени, да не ме чака днес, а да дойде в неделя, в десет часа вечерта, в моя замък през тайната вратичка.

— Няма да отида! — рече Уленшпигел.

— Защо? — попита дамата.

— Не, няма да отида! — повтори Уленшпигел.

Дамата му каза:

— Какво ти стана, сърдито петле, та се толкова разяри?

— Няма да отида! — рече Уленшпигел.

— Ами ако ти дам един флорин?

— Не! — каза той.

— А един дукат?

— Не.

— А един каролус^[1]?

— Не — каза пак Уленшпигел. — Макар че го предпочитам — добави с въздишка той — вместо някоя мидена черупка в кесията на майка ми.

Дамата се усмихна и извика неочаквано:

— Загубила съм си хубавата, ценна кесия, направена от коприна и извезана със ситни бисери! В Дамме тя още висеше на пояса ми.

Уленшпигел не мръдна, но икономът отиде до дамата и каза:

— Госпожо, по никакъв начин недейте праща тоя млад крадец да я търси, защото няма да го видите вече.

— Че кой ще иде тогава? — попита дамата.

— Аз — отговори той, — макар че съм стар.

И той отиде.

Удари дванадесет, жегата бе голяма, наоколо нямаше жива душа; Уленшпигел съблече мълчаливо новата си дреха и я постла на сянка под една липа, за да може дамата да седне, без да се страхува от влажната трева. Той се изправи до нея и почна да въздиша.

Тя го погледна, дожаля ѝ за боязливото момче и го попита не е ли уморен, та стои така нрав на незаякналите си нозе. Той не отговори нищо и когато се тръшна до нея, тя се опита да го задържи и го привлече към откритите си гърди, дето той остана с такова удоволствие, че от страх да не извърши грях на жестокост, тя не се реши да му каже да си потърси друга възглавка.

Ала икономът се върна и каза, че не е намерил кесията.

— Аз си я намерих — рече дамата, — когато слязох от коня, закачила се била за стремето. Сега — каза тя на Уленшпигел — води ни право в Дюдзееле и кажи ми как се казваш.

— Моят покровител — отговори той — е свети Тилбер, име, което значи пъргав в краката, за да може да тича подир хубавите неща; презимето ми е Клаас, а прякорът ми — Уленшпигел. Ако искате да се погледнете в моето огледало, ще видите, че в цялата земя на Фландрия няма друго цвете с такава ослепителна красота каквато е вашата благоуханна прелест.

Дамата се изчерви от удоволствие и никак не се разсърди на Уленшпигел.

А Зуткин и Нел плакаха през време на неговото дълго отсъствие.

[1] *Флорин, дукат, каролус* — стари монети с различни стойности. ↑

XXVII

Когато се върна от Дюдзееле, Уленшпигел видя Нел в края на града, облегната на една ограда. Тя зобеше чепка черно грозде. Като хрускаше едно по едно зърната, тя навярно се разхлаждаше и изпитваше наслада, но по лицето ѝ не се виждаше никакво удоволствие. Напротив, изглеждаше ядосана и късаше сърдито зърната. Тя беше толкова печална и лицето ѝ беше тъй угрижено, тъжно и кротко, че Уленшпигел, обзет от любовно състрадание, приближи зад нея и я целуна по тила.

Ала тя се обърна и му удари една хубава плесница.

— От това не ми става по-ясно — рече Уленшпигел.

Тя почна да ридае.

— Нел — каза той, — да не би да поставят вече чешмите накрай селищата?

— Махай се! — рече тя.

— Не мога да си отида, докато плачеш така, миличка.

— Аз не съм миличка и не плача! — каза Нел.

— Да, ти не плачеш, но все пак от очите ти тече вода.

— Няма ли да се махнеш? — каза тя.

— Не — рече той.

Но тя държеше с треперещите си ръчички своята престилка, подръпваше плата, а сълзите се лееха отгоре и я измокряха.

— Нел — попита я Уленшпигел, — ще се проясни ли скоро времето?

И я погледна, усмихнат любовно.

— Защо питаш? — каза тя.

— Защото, когато е ясно, не падат капки — отговори Уленшпигел.

— Махай се — каза тя. — Върви при твоята хубава дама със сърмената рокля: ти я развесели много добре.

Тогава Уленшпигел изпя:

Плачът по любимата сякаш,

*пробожда сърцето ми с нож.
Смехът ѝ е мед, а сълзите
са бисерни едри зърна.*

*Обичам я всяка минута.
Поръчвам и плащам черпня
с чудесно вино от Лувен.
Поръчвам и плащам черпня —
щом Нел се засмее пред мен.*

— Долен човек — рече тя. — Отгоре на всичко ти ми се присмиваш.

— Нел — каза Уленшпигел, — аз съм човек, но не съм долен, защото нашият благороден род, род на помощник-кметове, има на герба си три сребърни кани на фон от тъмна бира. Каж ми, Нел, наистина ли във Фландрия, когато посееш целувки, жънеш плесници?

— Не ща да приказвам с тебе — рече тя.

— Защо тогава си отваряш устата да кажеш това?

— Яд ме е на тебе — каза тя. Уленшпигел я тупна лекичко по гърба и каза:

— Целунеш ли някое лошо девойче — то почва да ти се надува; натупаш ли го — става нежно. Хайде бъди нежна, миличка, аз те натупах.

Нел се обърна. Той разтвори прегръдки, тя се хвърли на шията му и каза разплакана:

— Ти няма да ходиш вече там, нали, Тил? Но той не можеше да ѝ отговори, тъй като стискаше нейните клетки трепереци пръстчета и избърсваше с устните си топлите сълзи, които валяха от очите на Нел като едри капки на бурен дъжд.

XXVIII

По онова време Ганд, благородният град^[1], отказа да плаща припадащата му се част от налога, който искаше от него Карл, син на града и император. Той не можеше да плати, тъй като бе разорен парично от Карл. Това беше тежко престъпление и императорът реши да отиде сам да го накаже.

Защото на бащиния гръб синовната тояга боли повече от другите.

Франсоа Дългоносия, негов противник, му предложи да мине през Франция. Карл прие и вместо да бъде задържан като пленник, бе чествуван и славословен като император. Владетелите винаги се споразумяват, когато трябва да се подпомагат срещу своите народи.

Карл остана дълго време във Валансиен^[2], без да показва с нищо, че е разгневен. Ганд, бащата, не се боеше, уверен, че синът-император ще му прости, защото е постъпил правилно.

Карл стигна до стените на града с четири хиляди конници. Придружаваше го Алба^[3], както и принц Орански. Простият народ и дребните занаятчии искаха да се възпротивят на това синовно влизане и да вдигнат на крак осемдесетте хиляди жители на града и околностите; едрите буржоа се противопоставиха от страх, че простият народ ще вземе надмощие. А Ганд би могъл въоръжен да насече на парченца сина си и четирите му хиляди коня. Но той го обичаше и дори дребните занаятчии отново се изпълниха с упование.

И Карл обичаше града, но го обичаше заради сандъците с пари, които бе получил и които още искаше да получи от него.

Щом завзе Ганд, той постави навсякъде военни постове, а денем и нощем из града сновяха патрули. След това с голяма тържественост той обяви присъдата над града.

Най-личните граждани трябваше да се явят с въже на шията пред неговия престол и да молят за прошка; Ганд бе обявен за виновен в престъпления, за които се плаща най-скъпо; измяна, нарушение на договори, неподчинение, размирици, въстание и оскърбление на величеството. Императорът като бог обяви, че отменя всички привилегии, права, свободи и обичаи, издаде постановление, което

засягаше бъдещето: когато неговите наследници приемат властта, трябва да дадат клетва, че няма да се съобразяват с нищо друго освен с Caroline concession^[4] — т.е. с правото на робство, дадено от него на града.

Той сравни със земята манастира „Сен Бавон“, за да издигне на негово място крепост, отдето лесно би могъл да пробие с гюлета гърдите на своя родител.

Като добър син, който бърза да вземе наследството, той конфискува всички имоти на Ганд, доходи, къщи, оръдия и военни муниципии.

Той сметна, че градът е прекалено добре защитен и затова заповяда да съборят Червената кула, кулата при Жабешката дупка, градските порти Браампорт, Стеенпорт, Ваалпорт, Кетелпорт и много други, изработени и скулптирани като скъпоценности от камък.

По-късно, когато в Ганд идваха чужденци, те си говореха:

— Тоя ли неукрепен и опустошен град хвалеха толкова много?

А жителите на Ганд отговаряха:

— Император Карл неотдавна срина великолепия пояс на града.

И като казваха това, те изпитваха срам и яд. А от срутените порти императорът вземаше тухли за крепостта, която строеше.

Той искаше Ганд да бъде беден, та да не може нито чрез труда си, нито с производството си, нито с пари да се противопоставя, на неговите горди замисли; и затова го осъди да плати частта от налога, която бе отказал, т.е. четиристотин хиляди каролуса еднократно и още по шест хиляди каролуса ежегодно — за вечни времена. Градът му бе заел пари и той трябваше да му плаща рента от сто и петдесет ливри. Но той го принуди да му върне записите и като плати по тоя начин дълга си, истински се обогати.

При не един случай Ганд му бе проявявал обичта си и му бе помагал, но той заби меч в гърдите на родината си, за да търси кръв, тъй като не можеше вече да бозае оттам мляко.

След това той погледна Roelandt, хубавата камбана, и заповяда да обесят на нейния език оня, който бе забил тревога, за да призове гражданите да защитят правата си. Той няма милост към Roelandt, езика на неговата родина, езика, чрез който тя говореше на Фландрия; Roelandt, гордата камбана, която казваше за себе си:

*Als men my slaet dan is't brandt
Als men my luytdduis't strom in vlaenderlandt.*

*Когато звъня — нейде има пожар.
Когато бия тревога — във Фландрия буря вилнее.*

Той сметна, че неговият роден край говори много високо и махна камбаната. И жителите от равнината казаха, че Ганд е умрял, защото синът му е изтръгнал езика с железни клещи.

[1] Император Карл е роден в Ганд. ↑

[2] *Валансиен* — нидерландски индустриален град, близо до френската граница, знаменит със своите дантели и фини тъкани. ↑

[3] *Алба-Фернандо Алварес Алба, херцог Толедо* (1508–1582) — един от най-видните испански пълководци на XVI век, управител на Нидерландия от 1567 до 1573 година. ↑

[4] *Concessio Carolina* — В 1540 година император Карл V предприел наказателна експедиция срещу своя роден град Ганд, защото градът се бил отказал да внесе налога, за който се бил съгласил предварително. Новите конституционни наредби били обявени на града в една грамота, наречена *Concessio Carolina*. ↑

XXIX

През тия пролетни дни, светли и прохладни, когато земята цяла е любов, Зуткин шиеше до отворения прозорец, Клаас си тананикаше някакъв припев, а Уленшпигел бе сложил на главата на Тит Бибулус Шнуфиус съдийска шапчица. Кучето движеше крака, като че искаше да обяви някакво решение, но то беше, за да се отърве от шапчицата.

Изведнъж Уленшпигел затвори прозореца, разтича се из стаята, започна да се качва по столове и маси, запротяга към тавана ръце. Зуткин и Клаас видяха, че той се е засилил да хване едно съвсем малко птиченце с трептящи криле, което пищеше от страх, свито до една греда в ъгъла на тавана.

Тъкмо Уленшпигел щеше да го хване и Клаас рязко го запитва:

— Защо скачаш тъй?

— За да го хвана — отговори Уленшпигел. — Ще го сложа в клетка, ще му дам зрънца и ще го накарам да ми пее.

През това време птиченцето с тревожен писък хвърчеше из стаята и удряше главичката си в стъклата на прозореца.

Уленшпигел продължаваше да го гони, но Клаас сложи тежко ръка върху рамото на сина си:

— Хвани го — рече той, — тури го в клетка и го накарай да ти пее, ала да знаеш, че и аз ще те сложа в клетка с яки железни пръчки и също така ще те накарам да пееш. Ти обичаш да тичаш, но няма вече да тичаш; когато ти е студено, ще стоиш на сянка, а когато ти е горещо — ще бъдеш на слънце. И някой неделен ден ние ще заминем и ще забравим да ти оставим храна, а когато се върнем в четвъртък и се приберем в къщи, ще намерим Тил умрял от глад и целия вдървен.

Зуткин заплака, а Уленшпигел скочи:

— Какво правиш? — попита Клаас.

— Отварям прозореца за птичето — отговори той.

И наистина птичето, което беше кадънка, изхвъркна през прозореца, изцвъртя весело, дигна се като стрела във въздуха, след това кацна на едно близко ябълково дърво, изчисти крилца с човката

си, отърси перушинките си и ядосано отпрати на своя птичи език хиляди проклетия към Уленшпигел.

Тогава Клаас му каза:

— Сине, никога не отнемай — нито на човек, нито на животно — свободата, която е най-скъпото нещо на света. Остави всеки да отиде на слънце, когато му е студено и на сянка — когато му е горещо. А нека бог съди негово свето величество, който, след като окова във вериги свободната вяра във Фландрия, сега пък е поставил благородния Ганд в клетката на робството.

XXX

Филип се ожени за Мария Португалска^[1] и присъедини нейните владения към испанската корона. Тя му роди дон Карлос, жестокия безумец. Но кралят не обичаше жена си!

Като последица от раждането кралицата се разболя. Тя лежеше и около нея бяха почетните ѝ дами, между които бе херцогиня Алба.

Филип често я оставяше самичка, за да отиде да гледа как горят еретиците. Всички придворни мъже и жени нравеха като него. Същото правеше и херцогиня Алба, благородната болногледачка на родилката-кралица.

По това време духовният съд^[2] бе арестувал някакъв фламандски скулптор, католик, защото, след като един монах му поръчал да изреже от дърво статуя на Богородица и той изпълнил поръчката, монахът отказал да му плати уговореното и той накълцал с длетото си лицето на статуята, като казал, че предпочита да унищожи произведението си, отколкото да го даде на безценица.

Наклеветен от монаха, че е иконоборец^[3], той беше измъчван безмилостно и осъден на изгаряне.

През време на мъченията бяха изгорили ходилата му и когато го водеха от тъмницата за кладата, облечен със санбенито^[4], той викаше:

— Отрежете ми краката! Отрежете ми краката!

Филип чуваше отдалеч тия викове и му беше приятно, но не се засмиваше.

Почетните дами на кралица Мария я оставиха, за да присъствуват на изгарянето, а след тях и херцогиня Алба, чула виковете на скулптора, поиска също така да види зрелището и остави кралицата сама.

Филип, неговите висши придворни, князе, графове, кавалери и дами гледаха скулптора привързан с дълга верига за един стълб, поставен в средата на пламтящ кръг от връзки слама и снопове пръчки, така че да го пече бавно, ако той застанеше до стълба, за да избегне буйния огън.

И те гледаха с любопитство как той почти гол, напрягаше всичките си душевни сили, за да устои срещу горещината на огъня.

Тъкмо в това време кралица Мария, легнала в постелята си на родилка, усети жажда. Върху един поднос видя половин пъпеш. Тя стана, повлече се из стаята, взе пъпеша и го изяде.

След това поради студенината на плода тя се изпоти, затрепера и остана на пода, без да може да мръдне.

— Ох — рече тя, — как бих се стоплила, ако имаше кой да ме занесе до леглото ми!

И тогава тя чу клетия скулптор, който викаше:

— Отрежете ми краката!

— Ах — рече кралица Мария, — това не е ли куче, което вие за моята смърт?

В тоя миг скулпторът, който виждаше наоколо си само лица на врагове-испанци, помисли за Фландрия, за тая страна на мъжествени хора, скръсти ръце и като повлече дългата верига, тръгна към пламналите връзки слама и пръчки, изправи се там и извика:

— Ето как умираат фламандците пред очите на испанските палачи. Отрежете краката, но не моите, а техните, за да не тичат за убийства! Да живее Фландрия! Фландрия — на вечни времена!

И дамите, като видяха колко гордо се държи той, почнаха да ръкопляскат и да викат за милост.

Но той умря.

Кралица Мария цяла трепереше, плачеше, зъбите ѝ тракаха от студа на близката смърт, тя изпъна ръце и крака и каза:

— Сложете ме в леглото, за да се стопля.

И умря.

Така според предсказанието на добрата магьосница Катлин Филип сееше навсякъде смърт, кръв и сълзи.

[1] *Мария Португалска* — в края на 1543 година Филип, шестнадесетгодишен, се оженил за братовчедка си, португалската инфанта Мария. ↑

[2] *Инквизиция* — (латински *inquisitio* — разследване), именувано от папите *Sanctum Officium* — „света служба“, съществувала в католическата църква още в първите векове на християнството. Но тя се засилва рязко през епохата на албигойските

религиозни войни, XII век. От 1486 година инквизицията станала държавно учреждение в Испания и съществувала така до 1834 година. През това време тя е избила там явно или тайно не по-малко от 350 000 души и изпратила на каторга, както и на доживотен затвор около 300 000. В Нидерландия само при Карл V били екзекутирани не по-малко от 50 000 души. ↑

[3] *Иконоборци* — калвинистите не признавали поклонението на иконите и обвинявали католиците в идолопоклонство. Движението на иконоборците избухнало на 11 август 1566 г. ↑

[4] *San Benito* — одеяние във вид на чувал (затова и отначало то се наричало *sacco benito*), с нарисувани по него дяволи и езици на адския пламък; осъдените еретици отивали облечени в него за публично изгаряне. Това изгаряне се наричало ауто да фе (испански думи, които означават „акт на вяра“). ↑

XXXI

А Уленшпигел и Нел се топяха от любов.

Беше краят на април, всички дървета бяха цъфнали, всички растения, напращели от мъзга, очакваха май, който пристига на земята придружен от паун, цъфнал като китка, и кара славеите да пеят по дървесата.

Уленшпигел и Нел често бродеха сами из друмищата. Нел се държеше с двете си ръце за ръката на Уленшпигел. Това беше приятно на Уленшпигел и той често хващаше Нел през кръста, за да я крепи — както казваше той — по-здраво. Тя беше щастлива, но не промълвяше ни дума.

Вятърът разнасяше по пътищата благоухания лъх на ливадите; в далечината морето въздишаше лениво, огряно от слънцето; Уленшпигел беше горд като млад дявол, а Нел се срамуваше от своето щастие като някоя малка светица от рая.

Тя скланияше глава на рамото му, той вземаше ръцете ѝ и както вървяха, целуваше челото, бузите и прелестната ѝ уста. Но тя не промълвяше ни дума.

След няколко часа те се сгорещяваха и ожадняваха, пиеха мляко у някой селянин, но не се разхлаждаха.

И те сядаха върху тревата край някой ров. Много бледа, Нел беше замислена и Уленшпигел я гледаше боязливо:

— Тъжно ли ти е? — питаше тя.

— Да — отговаряше той.

— Защо? — питаше тя.

— Не знам — отговаряше той, — но всички тия ябълкови и черешови дръвчета, потънали в цвят, тоя марен въздух, натезал сякаш от топлината на мълниите, тия великденчета, които разцъфват поруменели из ливадите, глогът, целият бял, ей тук до нас, в живия плет... Кой ще ми обясни защо се чувствавам смутен и готов всеки миг да умра или да заспя? Сърцето ми забива толкова силно, когато чувам, че птиците се събуждат по дърветата и когато виждам върналите се лястовици; и тогава ми се поисква да отида по-далеч от слънцето и от

луната. И ту ми е студено, ту ми е горещо. Нел, бих искал да ме няма вече на тоя свят или да подаря хиляди живота на оная, която би ме обичала...

Но тя не промълвяше ни дума и радостно усмихната, гледаше Уленшпигел.

XXXII

На задушница Уленшпигел излезе от катедралата заедно с няколко хаймани на негова възраст. Ламме Гудзак се бе заблудил между тях като овца сред вълци.

Ламме щедро почерпи всички, тъй като всеки неделен и празничен ден получаваше от майка си по три патара.

Той тръгна заедно с другарите си и отиде в *Червения щит*, у Ян Ван Либеке, който им поднесе бира от Куртре.

Пиенето ги сгорещи и като почнаха да приказват за молитви, Уленшпигел заяви, че от задушницата имат сметка само свещениците.

Но в компанията им имаше един Юда: той направи донос, че Уленшпигел е еретик. Въпреки плаحوвете на Зуткин и молбите на Клаас Уленшпигел бе хванат и затворен. Той с голямо време и три дни в един зимник с железни решетки, без да види никого. Тъмничарят изяждаше три четвърти от храната му. През това време събраха добри и лоши сведения за него. Установи се, че той бе само един зъл присмехулник, който непрекъснато се подиграва над ближния, но никога не е злословил срещу господата бога, срещу Богородица Дева, нито срещу преподобните светии. И затова присъдата беше мека; защото биха могли да го жигосат по лицето с нажежено желязо и да го бият с камшик до разкървяване.

Но пред вид на младостта му съдиите го осъдиха само да върви със свещ в ръка сред първото църковно шествие след свещениците по риза, гологлав и бос.

Това стана в деня на Възнесение.

Когато шествието се връщаше вече в църква, той се спря пред входа на катедралата и каза високо:

— Благодаря на господата Исуса! Благодаря на отците свещеници! Техните молитви носят сладост и дори прохлада на душите в чистилицето. Защото всяка „Аве“ е кофа вода, изляна върху гърба ми, и всяка *Отче наш* — цяло каче.

И народът го слушаше много набожно, но се смееше.

На Петдесетница той трябваше пак да върви след шествието: беше по риза, гологлав, бос и със свещ в ръка. Когато се върнаха, той се изправи пред входа на църквата, хванал почтително свещта, но все пак с подигравателни гримаси, и каза високо и ясно:

— Ако молитвите на християните носят голямо облекчение на душите в чистилицето, молитвите на старшия отец на катедралата, човек свети свършен във всички добродетели, така успокояват мъките от огъня, че те изведнъж се превръщат в студен шербет. Но за дяволитепалачи няма ни капчица.

Народът и сега пак много набожно го слушаше, но се смееше, а старшият свещеник на катедралата се усмихваше пастирски.

След това Уленшпигел бе изгонен за три години от Фландрия с условие да отиде на поклонение в Рим и да донесе опрощение от папата.

За тая присъда Клаас плати три флорина; но той даде един флорин и на сина си и му набави поклонническо облекло.

В деня на заминаването, когато прегръщаше Клаас и тъжната си, обляна в сълзи майка, Уленшпигел беше много разстроен. Те го изпратиха доста надалеч по пътя заедно с мнозина граждани и гражданки.

Когато се прибраха в къщурката си, Клаас каза на жена си:

— Жено, много жестоко е да се наказва с такова тежко наказание един младеж за няколко глупави думи.

— Ти плачеш, мъжо — каза Зуткин, — ще рече, ти го обичаш повече, без да си го проявявал, защото ридаш, а мъжките ридания са като плач на лъв.

Но той не отговори нищо.

Нел се бе скрила в плевнята, за да не я видят, че и тя плаче за Уленшпигел. Тя вървеше отдалеч след Зуткин, Клаас, гражданите и гражданките; когато видя, че приятелят ѝ продължи пътя си самичък, тя се завтече и увисна на шията му.

— Ти ще срещнеш там много хубави дами — каза тя.

— Хубави, не зная, може би — отговори Уленшпигел, — но свежи като тебе — не, защото те всички са изпечени от слънцето.

Те дълго вървяха заедно. Уленшпигел бе потънал в размисъл и от време на време казваше:

— Добре ще ми платят те за своите задушници!

— Какви задушници и кой ще плаща? — попита Нел.

Уленшпигел отговори:

— Всички тия старши свещеници, попове, духовници, клисари и други висши и низши дръвници, които ни хранят с глупости. Ако бях добър работник, с това изгнание те щяха да ми откраднат плода на тригодишен труд. Сега плаща клетият Клаас. Те ще ми платят стократно тия три години и аз ще им отслужа една задушница, заплатена с техни пари.

— Ах, Тил, бъди предпазлив: те ще те изгорят жив — отговори Нел.

— Мене огън ме не хваща — каза Уленшпигел.

И се разделиха, тя — потънала в сълзи, той — тъжен и озлобен.

XXXIII

Когато минаваше през Брюге, той видя на пазара, който става всяка сряда, една жена, развеждана от палача и от слугите му и придружена от голяма тълпа жени, които викаха около нея и изричаха с вой хиляди мръсни хули.

Щом видя, че по горната част на роклята ѝ бяха накачени червени парцали, а на шията ѝ висеше камъкът на правосъдието с неговите железни вериги, Уленшпигел разбра, че тая жена, за да печели, е продавала младите и свежи тела на своите дъщери. Казаха му, че тя се нарича Барбара, че е омъжена за Ясон Дарю и че щяла да бъде развеждана в това облекло от площад на площад, докато я върнат пак на Големия пазар, дето ще я качат на лобното място, вече издигнато за нея. Уленшпигел тръгна подире ѝ заедно с множеството, което крещеше. Когато се върнаха на Големия пазар, качиха я на мястото, вързаха я за един стълб и палачът сложи пред нея снопче трева и буца пръст, което означаваше гроб.

Казаха също така на Уленшпигел, че преди това в тъмницата тя е била бита с камшик.

По-нататък той срещна из пътя си Анри Маришал, нехранимайко-скитник, когото бяха бесили веднъж във владенията на замъка Вест Ипр и още сочеше по шията си белезите от въжето. Спасил се — разправяше той — с това, че когато увиснал във въздуха, прочел една хубава молитва към халската Богородица, така че по някакво истинско чудо, след като съдиите и чиновниците си отишли, въжето, което вече не го стягало, се скъсало, той паднал на земята и така останал жив и здрав.

Но по-късно Уленшпигел узна, че тоя нехранимайко, спасен от бесилото, не бил Анри Маришал и че са го оставили да ходи да пръска лъжата, защото носел грамота, подписана от старшия свещеник на халската катедрала, който виждал, че от тия приказки на Анри Маришал се стичат в църквата му тълпи богомолци и че ония, които рано или късно щяха да отидат на бесилото, му плащат добре. И дълго време още халската катедрала бе наричана „Катедрала на обесените“.

XXXIV

По него време инквизиторите и богословите заявиха за втори път на император Карл, че църквата загива, че нейният авторитет не се зачита и че ако той е спечелил толкова бляскави победи, дължи го на молитвите на католическия свят, който поддържа императорската власт високо на нейния престол.

Един испански архиепископ поиска от него да бъдат отрязани шест хиляди глави или да бъдат изгорени толкова тела, та по тоя начин да се изкорени в Нидерландия средната лютеранска ерес. Негово свето величество отсъди, че това съвсем не е достатъчно.

Така че през където и да минеше клетият Уленшпигел, навсякъде виждаше ужасен само набучени на колове глави, девойки, тикнати в чували и хвърлени живи в реката; мъже, проснати по гръб на колело и удряни с железни пръти, жени, заравяни живи и върху пръстта над тях палача, който скача, за да ги смаже. А изповедниците на ония мъже и жени, които се покаяваха предварително, печелеха по дванадесет петачета на душа.

В Лувен той видя как палачите изгориха на клада тридесет лютерани наведнъж, като запалиха огъня с барут за топове. В Лимбург видя как цяла челяд — мъже и жени, дъщери и зетьове — отива на лобното място, пеейки псалми. Само един старец извика, когато гореше.

И Уленшпигел, уплашен и изтерзан, вървеше по злочестата земя.

XXXV

В полето той се отърсваше като птица, като отвързано куче и сърцето му укрепваше сред дървесата, ливадите и ясното слънце.

След като бе вървял три дни, той стигна в околностите на Брюксел, в богатата община Уккле. Когато минаваше край странноприемница *Ловджийски рог*, привлече го божествената миризма на фрикасе^[1]. Той попита елин млад просяк, който душеше с вдигнат нос и се наслаждаваше от аромата на соса, в чест на кого се кади към небето това празнично благоухание. Просякът му отговори, че братята от ордена „Гуляйджийското лице“^[2] ще се съберат след вечернята да отпразнуват деня на освобождението на селото, извършено преди години от жените и девойчетата.

Уленшпигел видя в далечината един прът, на върха на който имаше изкуствена птица-мишенка, а наоколо жени, въоръжени с лъкове; той попита да не би сега жените да са станали стрелци.

Младият просяк, който вдишваше мириса на соса, отговори, че с тия лъкове през времето на Добрия херцог жените от Уккле изпратили на оня свят повече от сто разбойника.

Уленшпигел искаше да узнае нещо повече, но момъкът му каза, че е гладен и жаден и че докато той не му даде един патар да се нахрани и напие, няма да каже ни дума повече. Уленшпигел го съжали и му даде.

Щом получи патара, момъкът влезе в странноприемницата „*Ловджийски рог*“, както лисица влиза в кокошарник, и се върна тържествено с половин наденица и голям самун хляб.

Неочаквано Уленшпигел чу приятни звуци от тамбурини и виоли^[3] и видя голяма група танцуващи жени, а между тях една хубава булка със златна огърлица.

Просякът, доволен и засмян, че се е нахранил, каза на Уленшпигел, че младата хубавица била царицата в стрелбата с лък, казвала се Миетже и била съпруга на уважаемия господин Ренонкел, помощник-кмет в общината. След това поиска от Уленшпигел шест лиара, за да се почерпи. Уленшпигел му даде. И като си хапна и пийна,

просякът седна на задника си на припек и почна да си чисти зъбите с нокти.

Когато жените-стрелци съзряха Уленшпигел, облечен като поклонник, завъртяха се на хоро около него и му казаха:

— Добър ден, хубаво поклонниче; отдалеч ли идеш, младо поклонниче?

Уленшпигел отговори:

— Ида от Фландрия, хубавата страна, пълна с влюбени девойчета.

И с тъга си помисли за Нел.

— Какъв грях си извършил? — попитаха го жените и престанаха да играят.

— Не мога да го кажа — той е много голям. Но аз имам и други работи, които съвсем не са малки.

Те се засмяха и го попитаха за какво е трябвало да тръгне и да пътува така — с поклонническа тояга, с просяшка торба и с навървени черупки от стриди.

— Защото — отговори той, като поизлъга — казах, че панихидите са изгодни за свещениците.

— Да, вярващите дават последните си пари за панихиди — отговориха жените. — Но те са полезни за душите на грешниците, които са в чистилицето.

— Не знам, никога не съм бил там — отговори Уленшпигел.

— Искаш ли да хапнеш с нас, поклонниче? — каза му най-хубавичката от жените.

— Искам — рече той, — искам да ям с вас, да те изям тебе и всички останали една след друга, защото вие сте царски мръвки, сладки за хрускане от жълтунките, дроздовете и бекасите.

— Тогава господ да те нахрани — казаха те. — Тоя дивеч е страшно скъп.

— Като вас, милички — отговори той.

— И тъй да е — казаха те, — ала ние не се продаваме.

— Ами давате ли се? — попита той.

— Даваме бой на нахалниците. Ако искаш да опиташ — ще те бъхтим като гръсти.

— Отказвам се — рече той.

— Ела да ядеш — казаха те.

Той тръгна подире им през двора на странноприемницата, щастлив, че е заобиколен от такива свежи лица. Ала неочаквано видя, че в двора влизат много тържествено — със знаме, с тръба, флейта и тамбурин — братята от „Гуляйджийското лице“, които наистина оправдаваха с тлъстината си веселото име на техния орден. Те го изгледаха любопитно, но жените им казаха, че той е поклонник, че са го намерили на пътя и тъй като неговото лице им се сторило весело като лицата на техните съпрузи и годеници, решили да го вземат да участва и той в тяхното угощение.

Мъжете казаха, че жените са направили добре и един от тях рече:

— Поклоннико пътешествувач, искаш ли да пътешествуваш през сосове и фрикасата?

— Ще пътешествувам през тях с бързоходи ботуши — отговори Уленшпигел.

Тъкмо когато щеше да влезе в залата на угощението заедно с тях, той съгледа по пътя за Париж дванадесет слепци. Когато минаха край него, те се оплакаха, че са гладни и жадни и Уленшпигел реши, че те трябва да вечерят днес царски за сметка на старшия свещеник на Уккле в памет на панихидите.

Той се приближи до тях и им каза:

— Ето девет флорина, елате да ядете. Усещате ли мириса на фрикасето?

— Уви! — казаха те. — Усещаме го от половин левга, но без никаква надежда.

— Сега, щом имате девет флорина, ще ядете — рече Уленшпигел. Но не им даде нищо.

— Бог да те благослови — отговориха те.

Уленшпигел ги поведе и те насядаха около една малка маса, а братята от ордена „Гуляйджийското лице“ се настаниха заедно с жените и щерките си около една голяма маса.

Слепите, уверени, че имат девет флорина, казаха гордо на съдържателя:

— Дай ни ядене и пиене от най-хубавото, което имаш.

Съдържателят, който бе чул да се споменава за девет флорина, помисли, че флорините бяха в кесиите им, и ги попита какво желаят.

Тогава всички едновременно се развикаха:

— Сланина с грах, яхния от говеждо, от телешко, от овнешко, от пиле. — Ами надениците да не са за кучетата? И кой не е грабвал кървавица и черна, и бяла, щом подуши миризмата ѝ? Ох, колко кървавици съм виждал аз, когато очите ми гледаха. — Де са андерлехтските Коекебаккен^[4] с масло? Те пеят в тигана сочни, хрупкави и отварят страшна жажда. — Кой ще ми донесе яйца с шунка или шунка с яйца, тия двама побратими, толкова приятни за устата? — Де сте вие, небесни choesels^[5], гордо плаващи мръвки месо сред бърбери, гребени на петли, телешки ядки, волски опашки, овнешки крака и много лук, пипер, карамфил, мускатово орехче, всичкото задушено с три кани бяло вино вместо сос? — Кой ще ви донесе при мене, божествени свински суджуци, толкова кротки, че не промълвите думица, когато човек ви поглъща? Вие пристигате направо от Страната на изобилието, тлъстата страна на лентяите, които вечно ближат сосове. Но де сте вие, изсъхнали листа от миналите есени! — Аз искам яхния с бакла! — За мене свински уши. — За мене молитвена броеница от жълтунки, в която бекасите ще бъдат *Отче наш*, а *Веруюто* — един тлъст петел.

Съдържателят отговори добродушно:

— Ще ви се донесе един омлет от шестдесет яйца, а като пътепоказатели за вашите лъжици — петдесет черни кървавици, забучени и изпускащи пара над тая планина от ядене, а отгоре на това големи чаши бира — то пък ще бъде реката.

Лиги потекоха от устата на клетите слепци и те казаха:

— Давай тук и планината, и пътепоказателите, и реката.

А братята от ордена „Гуляйджийското лице“ и жените им, седнали вече заедно с Уленшпигел на масата, си говореха, че за слепите тоя ден е ден на невидимо угощение и че затова тия нещастници губят половината от удоволствието си.

Когато омлетът, украсен с магданоз и латинка, носен от съдържателя и четворица готвачи, пристигна, слепите се нахвърлиха веднага върху му и почнаха да бъркат вътре. Но съдържателят с доста усилия сложи на всекиго по равна част в паницата.

Жените се трогнаха, като видяха как лапат слепите, въздишайки блажено, тъй като бяха много гладни и гълтаха кървавиците като стриди. А пълните чаши бира се изливаха в стомасите им като водопад от върха на планина.

Когато облизаха паниците си, те отново поискаха Коекебаккен, жълтунки и нови фрикасета.

Но съдържателят им поднесе голям съд, пълен само с говежди, телешки и овнешки кокали, които плаваха в хубав сос. Сега той не им раздели гозбата.

Когато натопиха хубаво в соса парчета хляб и ръцете си до лактите и измъкнаха само телешки ребра и овнешки кокали, та дори и говежди челюсти, всеки от тях помисли, че неговият съсед е взел всичкото месо и почнаха да се удрят яростно един друг с кокали по лицата.

Братята от „Гуляйджийското лице“, след като се смяха до насита, пресипаха част от своите ястия в чиниите на бедняците и когато някой от тях потърсваше кокал, за да удря, намираше дрозд, пиле, една-две чучулиги, а през това време жените дърпаха главите им назад и наливаха изобилно в устата им брюкселско вино. И когато те опипваха слепешката, за да разберат отде идеха тия ручеи от амброзия, хващаха някоя фуста и се мъчеха да я задържат. Но жените веднага се изплъзваха.

Така слепите се смяха, пиха, ядоха и пяха. Някои от тях, подушили хубавичките жени, тичаха като побъркани из залата, пощръклели за любов, но дяволитите девойчета ги объркваха, като се криеха зад някой брат от „Гуляйджийското лице“, и казваха: „Целуни ме де“. Слепите се опитваха, но вместо жена целуваха брадатото лице на някой мъж, като получаваха и по една ругатня.

Братята от „Гуляйджийското лице“ пяха и слепите пяха. И веселите булки се смееха, трогнати от тяхната радост.

Когато минаха тия сладостни часове, съдържателят на странноприемницата им каза:

— Добре си хапнахте и пийнахте, дайте сега седемте флорина.

Всеки от тях почна да се кълне, че кесията не е у него и посочваше съседа си. Поради това избухна помежду им ново сбиване, като се мъчеха да се удрят с крак, с юмрук или с глава, но не сполучваха и удряха напосоки, защото братята от „Гуляйджийското лице“, като виждаха какво става, ги разделяха един от друг. И ударите се сипеха напразно освен един, който за зла чест улучи лицето на съдържателя; той се ядоса, претърси ги поред и намери у тях всичко на

всичко една стара иконка за шия, седем лиара, три копчета от панталони и броениците им.

Той реши да ги затвори в кочината и да ги остави там на хляб и вода, докато получи парите, които му дължаха.

— Ако искаш — рече Уленшпигел, — аз ще гарантирам за тях.

— Добре — отговори съдържателят, — но ако някой гарантира за тебе.

Братята от „Гуляйджийското лице“ щяха да сторят това, но Уленшпигел не им позволи, като каза:

— Гарант ще бъде старшият свещеник, аз ще отида при него.

Той си спомни за панихидите, отиде при свещеника и му разправи, че съдържателят на странноприемницата „Ловджийски рог“ бил обсебен от дявола и че приказвал непрестанно само за свини и за слепи, как свините ядели слепите или слепите — свините, в най-различни и нечестиви видове на печено и на фрикасе. И — разправяше той — през време на тия припадъци съдържателят изпочупил всичко в хана, поради което го молеше да отиде и да спаси клетия човек от злия демон.

Свещеникът обеща, но каза, че не може да отиде тутакси — в това време той правеше сметките на църковното настоятелство и се мъчеше да изкара нещо и за себе си.

Уленшпигел видя, че духовникът нямаше търпение да го слуша и му рече, че ще дойде втори път с жената на съдържателя и свещеникът ще ѝ каже лично.

— Елате и двамата — рече свещеникът.

Уленшпигел се върна при съдържателя и му каза:

— Току-що бях при свещеника. Той ще стане гарант за слепите. Докато вие тук ги пазите, нека стопанката ти дойде да идем при него и той ще ѝ повтори онова, което ви казах.

— Иди, жено — рече съдържателят.

Жената и Уленшпигел отидоха у свещеника, който все още пресмяташе, за да изкара някаква печалба и за себе си. Когато тя влезе при него заедно с Уленшпигел, той нетърпеливо направи знак с ръка да си излязат и рече:

— Успокой се, след ден-два ще дойда да помогна на мъжа ти.

И когато приближаваха „Ловджийски рог“, Уленшпигел си каза: „Той ще плати седем флорина и това ще бъде моята първа панихида.“

И той си тръгна; тръгнаха си и слепите.

[1] Ястие от нарязано месо със сос. — Б.пр. ↑

[2] *Орденът „Гуляйджийското лице“* — през онова време в Нидерландия имало необикновен разцвет на градския живот и страната с нейното трудолюбиво, общително и винаги готово да се весели население била наводнена с най-различни свободни сдружения.

↑

[3] *Тамбурин* — по-дълъг и по-тесен барабан от обикновените; *виола* — инструмент със седем корди, подобен на виолончело. — Б.пр.

↑

[4] Палачинки. — Б.пр. ↑

[5] Белгийско ядене от бъбреци и шкембета. — Б.пр. ↑

XXXVI

На следния ден Уленшпигел попадна из пътя сред голямо множество хора, тръгна подире им и скоро узна, че тоя ден бе ден за поклонение в Алземберг.

Той видя бедни стари жени, боси, запътени заднишком, защото някои знатни дами заради опрощение на греховете си им плащаха по един флорин, за да вървят така. От двете страни на пътя доста поклонници ядяха лакомо пържени неща и ги поливаха с тъмна бира под звуците на гъдулки, виоли и гайди. А парата от вкусните яхнии възлизаше към небето като приятен тамян от гозби.

Но имаше и други поклонници — прости, бедни, жалки, които получаваха по шест петачета от църквата, за да вървят заднишком.

Едно дребно плешиво човече, ококорено, с диво лице, скачаше заднишком подир тях и си мърмореше молитви.

Уленшпигел поиска да разбере защо то подражава на раците и затова отиде пред него и смеейки се, почна и той да подскача. Гъдулките, флейтите, виолите и гайдите, жалбите и тихата глъчка на поклонниците бяха музиката на тоя танц.

— Дяволски сине — рече Уленшпигел, — защо си се разскачал тъй? Да не би да искаш без друго да паднеш?

Човекът не отговори и продължи да мърмори молитвите си.

— Да не би да искаш — рече Уленшпигел — да преброиш крайпътните дървета? Няма ли да преброиш и листата им?

Човекът, който четеше в това време *Верую*, направи знак на Уленшпигел да млъкне.

— Да не би да си се побъркал внезапно — рече Уленшпигел, като все така скачаше, — та си тръгнал да вървиш заднишком, не както другите? Ала който се опитва да получи разумен отговор от луд човек, сам не е с ума си. Не е ли тъй, оскубан господине?

Човекът пак не отговори и Уленшпигел продължи да скача, но почна да прави такъв шум с подметките си, че пътят закънтя като дървен сандък.

— Да не би да сте ням, господине? — рече Уленшпигел.

— Ave Maria — рече човекът, — gratia plena et benedictus fructus ventris tui Yesus^[1].

— Или пък сте глух? — каза Уленшпигел. — Ще видим: казват, че глухите не чуват нито хвалби, нито хули. Я да видим от какво са тъпанчетата на ушите ти — от кожа или от пиринч: да не мислиш ти, фенер без свещ, подобие на пешеходен, че приличаш на човек? Това може да бъде, когато почнат да правят хората от стари парнали. Ами че такъв жълт сурат и такава оскубана глава могат да се видят само по бесилките. Не са ли те бесили някога?

И Уленшпигел продължи да танцува, а човекът, който почваше вече да кипи, подскачаше заднишком разгневен и мърмореше молитвите си със скрита ярост.

— Може би — продължи Уленшпигел — ти не проумяваш учения фламандски език и затова ще ти приказвам на простия: ако не си лакома уста, тогава си пияница; ако и си пияница, а гълташ вода, тогава имаш лош запек някъде; ако нямаш запек, имаш дрисък; ако не си развратник, тогава си скопен; ако на тоя свят има умереност, то не тя пълни бъчвата на корема ти и ако от хилядата милиони хора на земята има само един рогоносец — това си ти.

При тия думи Уленшпигел падна на задника си с вирнати във въздуха крака, защото човекът така го цапна с юмрук под носа, че пред очите му блеснаха повече от сто искри. Сетне, като се хвърли бързо отгоре му, макар те коремът му бе тежък, той почна да го бърти навсякъде и ударите заваляха като град по мършавото тяло на Уленшпигел. И тоягата му падна на земята.

— Нека това ти бъде за урок — рече му човекът. — Да не закачаш почтените хора, тръгнали на поклонение. Защото запомни хубаво това: и аз отивам в Алзенберг, както е обичаят, да моля пресвета Дева Мария жена ми да пометне детето, заченато, когато бях на път. За да бъде удостоен с такава голяма милост, човек трябва да върви и подскача заднишком, почвайки от двадесетата стъпка с жилището си, докато стигне първите стъпала на църквата, но без да проговори през всичкото време. А сега, уви, ще трябва да почна отново.

Уленшпигел вдигна тоягата си и рече:

— Аз ще ти дам да разбереш, нехранимайко, как се иска от Богородица да убива децата в утробата на майките.

И почна да удря злия рогоносец тъй жестоко, че го остави на сред пътя ни жив, ни умрял.

А през това време към небето непрекъснато възлизаха жалбите на поклонниците, звуците на флейтите, виолите, гъдулките и гайдите и — подобно на чист тамян — димът от пържените гозби.

[1] Радвай се, Мария благодатна, и да бъде благословен плодът на твоята утроба Исус. — Б.пр. ↑

XXXVII

Край огнището Клаас, Зуткин и Нел разговаряха за пътуващия поклонник.

— Щерко — рече Зуткин, — как не успя с прелестите на младостта си да го задържиш завинаги при нас!

— Уви! — рече Нел. — Не мога.

— То е, защото — отговори Клаас — той е обзет от съвсем друга сила, която то кара да се скита непрестанно, без да си почива, освен когато трябва да напълни устата си.

— Лош човек, грозен човек — рече Нел.

— Лош — каза Зуткин, — да, да речем, че е лош, но грозен не е. Макар да няма гръцко или римско лице, неговото е още по-хубаво; защото неговите пъргави нозе са фламандски, острите му кафяви очи са като очите на Франк от Брюге, а носът и устата му — направени сякаш от две лисици, изкусни в хитрините и скулптурата.

— Но кой направи — попита Клаас — неговите лентяйски ръце и нозете му, които тъй бързо тичат да търсят удоволствия?

— Неговото много младо сърце — отговори Зуткин.

XXXVIII

По него време Катлин изцери с билки един вол, три овце и една свиня на Спилман, но не можа да изцери кравата на Жан Белун. И той я обвини, че е магьосница. Каза, че тя е направила магия на животното, тъй като, когато давала билките, я милвала и ѝ приказвала сигурно на някакъв дяволски език, защото почтен християнин не бива по никакъв начин да говори на животно.

Споменатият Жан Белун добави, че е съсед на Спилман, чиито вол, овце и свиня тя бе изцерила, и че щом е убила неговата крава, тя несъмнено е била подбудена от Спилман, който завиждал, че земите на Жан Белун са по-добре обработени и по-доходни, отколкото неговите, на Спилман. По свидетелствуването на Питер Мьолмистер, почтен и с добро име човек, както и на Жан Белун, който удостовери, че в Дамме Катлин е известна като магьосница и че сигурно е убила кравата, Катлин беше арестувана и осъдена да бъде подложена на мъчения, докато признае престъпленията и злодеянията си.

Тя беше разпитвана от един съдия, обзет от непрекъсната ярост, тъй като през целия ден пиеше ракия.

Той нареди да подложат Катлин пред него и пред съда на първите мъчения.

Палачът я съблече съвсем гола, след това острига косите и космите по цялото ѝ тяло, като прегледа дали няма скрита някъде някаква магия.

След като не намери нищо, той я върза с въже го за пейката на мъченията. Тогава тя каза:

— Света Дево Марийо, срам ме е, че стоя гола пред тия мъже! Изпрати ми смърт!

Тогава палачът сложи мокри кърпи на гърдите, корема и бедрата, след това вдигна пейката и наля толкова много гореща вода в стомаха на Катлин, че тя цялата се изду. После смъкна пейката.

Съдията попита Катлин ще признае ли престъпленията си. Тя кимна отрицателно с глава. И палачът отново наля в нея гореща вода, но Катлин я повърна.

Тогава по нареждане на лекаря я развързаха. Тя не каза нищо, но се удряше в гърдите, за да покаже, че горещата вода я е изгорила. Когато съдията видя, че тя си е починала от първото мъчение, каза й:

— Признай, че си магьосница и че си направила магия на кравата.

— Нищо няма да призная — каза тя. — Аз обичам всички животни толкова, колкото е по силите на моето слабо сърце, и по-скоро бих причинила болка на себе си, отколкото на тях, защото те не могат да се бранят. За да изцера кравата, аз й давах билки, каквито трябваше.

— Ти си й дала отрова — рече той, — защото кравата умряла.

— Господин съдия — отговори Катлин, — аз съм във ваша власт тук; и все пак се осмелявам да ви кажа, че животното може да умре от болест, както човекът въпреки грижите на лекар и на хирург. И аз се кълна в името на господата Исуса Христа, който умря на кръста заради нашите грехове, че не съм желала нищо лошо на тая крава, а просто да я излекувам с билки.

Тогава съдията се разлюти:

— Тая дяволска брантия ще престане да отрича, щом я подложим на второ мъчение!

И глътна голяма чаша ракия.

Палачът намести Катлин върху капака на един дъбов ковчег, сложен на дървени магарета. Капакът, който имаше формата на покрив, бе остър като нож. Беше месец ноември и в огнището пламтеше буен огън.

Както бе седнала върху капака и върху една чивия от заострено дърво, обуха Катлин в много тесни обувки от прясна кожа и я туриха точно пред огъня. Когато усети как режещото дърво на капака и на чивията се забива в тялото й, а огънят я сгорещява и свива кожата на обувките й, тя извика:

— Страшно ме боли! Няма ли кой да ми даде отрова?

— Приближете я до огъня — рече съдията.

И се обърна към Катлин:

— Колко пъти си яхвала метлата, за да идеш на магьосническо сборище? Колко пъти си унищожавала житата още на клас, плодовете още по дърветата и деца в утробите на майките им? Колко пъти си превръщала родни братя в смъртни врагове и родни сестри — в омразни съперници?

Катлин искаше да отговори, но не можеше и само мръдна ръка, като че искаше да каже — не. Тогава съдията рече:

— Тя ще заговори само когато усети как всичката ѝ магьосническа тлъстина се топи на огъня. Приближете я още повече.

Катлин изрева. Съдията ѝ каза:

— Моли се на сатаната да те разхлади.

Тя направи движение, като че искаше да махне obuцата си, които димяха на буйния огън.

— Моли се на сатаната да те събуе — рече съдията.

Удари десет часът, часът, когато тоя свиреп човек обядваше; той излезе заедно с палача и писаря на съда и остави Катлин сама срещу огъня в бараката за мъченията.

В единадесет часа те се върнаха и намериха Катлин седнала, вцепенена и неподвижна. Писарят каза:

— Май че е умряла.

Съдията заповяда на палача да вдигне Катлин от ковчегата и да изуе obuцата ѝ. Като не можа да ги събуе, палачът ги разряза и нозете на Катлин се показаха — червени и разкъравени.

Съдията мислеше за обедата си и я гледаше, без да каже ни една дума; но скоро тя се свести, падна на земята и като не можа да стане отново въпреки всичките си усилия, каза на съдията:

— Някога ти искаше да се омъжа за тебе, но и сега няма да успееш. Четири пъти по три е свещено число, а тринадесетият е съпругът.

И като видя, че съдията искаше да каже нещо, той продължи:

— Не говори, той има по-тънък слух от архангела, който брой в рая ударите на сърцата на праведните. Защо идваш толкова късно? Четири пъти по три е свещено число. То убива ония, които ме пожелават.

Съдията каза:

— Тя блудствува с дявола.

— Побъркала се е от мъченията — рече писарят.

Отведоха Катлин в тъмницата. След три дни съдебните заседатели се събраха в съда и след съвещание осъдиха Катлин на наказание с огън.

Палачът и помощниците му отведоха Катлин на площада на Големия пазар в Дамме и я качиха на издигнатия там ешафод. На

площада бяха комендантът и съдиите.

Тръбата на градския глашатай протръби три пъти и той, като се обърна към народа, каза:

— Съдът на Дамме се съжали над обвиняемата Катлин и не пожела да ѝ се наложи наказание съгласно най-строгите закони на града, но за да се подчертае, че тя е магьосница, косата ѝ ще бъде изгорена, тя ще трябва да плати двадесет жълтици глоба и ще бъде изгонена за три години от територията на Дамме под страх на отсичане на един крайник.

И народът одобри гласно това жестоко снизхождение.

Тогава палачът върза Катлин за стълба, сложи на остриганата ѝ глава снопче от кълчища и ги запали. Кълчищата горяха дълго и Катлин викаше и плачеше.

След това я отвързаха и отведоха извън територията на Дамме с каруца, защото краката ѝ бяха изгорени.

XXXIX

Когато Уленшпигел беше в Боа льо Дюк в Брабан, достопочтените управници на града поискаха да го назначат за свой шут, но той се отказа от тая чест, като рече:

— Пътуващият поклонник не може да бъде шут на едно място, а само в странноприемниците и из пътищата.

По същото време Филип, който беше крал и на Англия^[1], дойде да посети бъдещите си наследствени страни — Фландрия, Брабан, Хенау, Холандия и Зеландия. Той бе подкарал тогава двадесет и деветата си година; в неговите сиви очи личеше черна меланхолия, дива потайност и жестока решителност. Студено бе лицето му, вцепенена — покритата с червеникави коси глава, вцепенени — мършавото тяло и хилавите му крака. Той говореше бавно и неясно, сякаш имаше вълна в устата си.

Между турнирите, борбите с копие и празненствата той посети веселото херцогство Брабан, богатото графство Фландрия и други свои владения. Навсякъде той се закле, че ще спазва дадените привилегии, ала когато в Брюксел се заклеваше върху евангелието, че ще зачита Златната була^[2], дадена на Брабан, ръката му се сгърчи така силно, че трябваше да я дръпне от светата книга.

Той отиде в Анверс, дето издигнаха за посрещането му двадесет и три триумфални арки. Градът изразходва двеста осемдесет и седем хиляди флорина за тия арки и за костюмите на хиляда осемстотин седемдесет и девет търговци, всичките облечени в алено кадифе, както и за скъпите ливреи на четиристотин и шестнадесет лакеи и блестящите копринени облекла на четири хиляди граждани, облечени еднакво. Бяха устроени многобройни празненства от риториците на почти всички нидерландски градове.

Между различните шутове-мъже и жени, там можеше да се види „Принцът на любовта“ от Турне, яхнал свиня, която се казваше Астарта; „Кралят на глупаците“ от Лил, който бе хванал един кон за опашката и вървеше отзад; „Принцът на забавите“ от Валансиен, който се забавляваше, като броеше колко пъти пърди магарето му; „Абатът на

радостта“ от Аррас, който пиеше брюкселско вино от шише с формата на молитвеник и това четиво беше весело; „Абатът от Ат“, който носеше само изпокъсани долни дрехи и изтъркани обуца, но държеше една наденица, с която добре хранеше корема си; „Главатарят на лекомислените“, момче, яхнало една плашлива коза, което препускаше сред множеството и получаваше заради нея чести удари с юмрук; „Абатът на сребърната чиния“ от Кенуа, който бе яхнал коня си и се преструваше, като че ще седне в чиния, и казваше: „Няма толкова голямо животно, което да не може да се опече на огън.“

Те вършеха всевъзможни безгрижни лудории, но кралят си остана тъжен и строг.

Същата вечер маркграфът на Анверс заедно с кметовете, военачалниците и висшите духовници се събраха, за да измислят игра, която би могла да разсмее крал Филип.

Маркграфът каза:

— Не сте ли чували за някой си Перкин Якобсен, шут на град Боа льо Дюк, много известен със смехориите си?

— Да — отговориха другите.

— Тогава — рече маркграфът — нека дойде тук и да покаже някой хубав номер, защото краката на нашия шут са сякаш от куршум.

— Да го повикаме — рекоха другите.

Когато анверският пратеник отиде в Боа льо Дюк, казаха му, че шутът Перкин пукнал от смях, но че в града се намира пътем друг един шут, който се нарича Уленшпигел.

Пратеникът го намери в една кръчма, дето ядеше фрикасе от миди и от черупките им правеше пола на девойче.

Уленшпигел изпадна във възторг, като разбра, че заради него е дошъл от Анверс общински пратеник, яхнал хубав кон от Вьорн-Амбахт и водещ за юздата друг.

Без да слиза от коня, пратеникът го попита знае ли, или може ли да измисли някой нов номер, който би могъл да разсмее крал Филип.

— Под косите си имам цял рудник от шеги — отговори Уленшпигел.

Тръгнаха. Двата коня препускаха и носеха към Анверс Уленшпигел и пратеника.

Уленшпигел се представи на маркграфа, на двамата кметове и на общинарите.

— Какво мислиш да правиш? — попита го маркграфът.

— Да хвърча във въздуха — отговори Уленшпигел.

— Как ще направиш това? — попита го маркграфът.

— Знаете ли — каза Уленшпигел — кое струва по-малко от един пукнат мехур?

— Не знам — отговори маркграфът.

— Една разкрита тайна — рече Уленшпигел.

А през това време глашатаите за празненството, яхнали хубавите си, покрити с червено кадифе коне, шестуваха из всички главни улици, площади и кръстопътища на града, тръбяха и биеха барабани. Те обявяваха на господата и госпожите, че Уленшпигел, шутът на Дамме, ще хвъркне във въздуха от кея, а на естрадата ще бъде крал Филип със своята благородна бляскава и знатна свита.

Срещу естрадата имаше къща, построена по италиански образец с капчук, който обикаляше целия покрив. Един прозорец на тавана гледаше към капчука.

През деня Уленшпигел, яхнал магаре, обиколи града. Един слуга тичаше пешком до него. Уленшпигел бе облякъл хубавата дреха от алена коприна, която му бяха дали господата общинарите. Вместо шапка носеше също такава червена качулка, на която стърчаха две магарешки уши с по едно звънче на всяко ухо. На врата му имаше огърлица от медни медали с герба на Анверс. По ръкавите на дрехата звънтеше на лактите по едно позлатено звънче. Обувките му с дебели позлатени подметки бяха също с по едно звънче на върха.

Магарето, което яздеше, бе покрито с алена коприна и носеше на всеки бут герба на Анверс, извезан със златна сърма.

Слугата размахваше с едната си ръка магарешка глава, а с другата — прът, със закачен на края му кравешки звънец.

Уленшпигел остави на улицата слугата и магарето и се качи на стряхата.

Там той раздрънка звънчетата и разпери нашироко ръце, като че се канеше да хвъркне. После се наведе към крал Филип и каза:

— Аз мислех, че в Анверс няма други луди освен мене, но сега виждам, че градът е пълен с луди. Ако вие ми бяхте казали, че ще хвърчите, аз нямаше да го повярвам; а когато един луд ви казва, че ще хвъркне — вие му вярвате. Как мога да хвърча, като нямам криле?

Някои от хората се разсмяха, други ругаеха, но всички думаха:

— Всъщност тоя луд — казва истината.

Но крал Филип остана вцепенен като истукан.

А общинарите си говореха съвсем тихичко:

— Не струваше да уреждаме такова голямо празненство за такова кисело лице.

Те дадоха на Уленшпигел три флорина, за да си върви, и едва със сила можаха да му вземат дрехата от алена коприна.

— Какво са три флорина в джоба на един младеж? Снежна топка пред огнище, пълна бутилка, сложена пред нас, гороломни пиячи! Три флорина! Листата падат от дървесата и отново покарват, но флорините излизат от джобовете и не се връщат никога; пеперудите отлитат ведно с лятото — и флорините също, макар че тежат два естрелина^[3] и девет аса.

И като казваше това, Уленшпигел разглеждаше трите си флорина.

— Какъв горд вид — измърмори той — има върху лицето на монетите imperator Карл — в броня, с шлем, с меч в едната ръка и с глобуса на тоя нещастен свят в другата. По милост божия той е император на римляните, крал на Испания и т.н. и тоя брониран император е много милостив към нашата страна. А ето от другата страна щит, дето личи гравирани гербът на херцог, граф и пр. на неговите различни владения с хубавия девиз:

„Da mihi virtutem contra hostes tuos“. — „Дай ми храброст срещу твоите врагове“. Той беше храбър действително срещу протестантите, чиито имоти се конфискуваха, а той ги наследяваше. Ах, ако аз бях император Карл, бих поръчал да насекат флорини за всички и когато всички станат богати, никой вече не би работил.

Но Уленшпигел напразно гледаше хубавите пари — че отидоха в страната на разорението при тракане на кани и звън на бутилки.

[1] Филип бил мъж на английската кралица Мария Тюдор, за която се оженил на 25 юли 1554 година. ↑

[2] „Златната грамота на Брабан“ — към особено важните държавни актове се прикрепвал златен печат и те се наричали „Златни були“, т.е. грамоти. Златната грамота на Брабан се наричала Joyeuse entree, което значи буквално „Радостно влизане“. ↑

[3] *Естерлинг* — нидерландска мярка за тежест на злато, сребро или монети, равна на 1½ грама. ↑

XL

Когато Уленшпигел се появи на стряхата облечен в алена коприна, той не видя Нел, която беше сред тълпата и го гледаше усмихната. По това време тя пребиваваше в Поргорхут край Анверс и като научи, че някакъв шут щял да хвърчи пред крал Филип, каза си, че това не може да бъде никой друг освен нейния приятел Уленшпигел.

Както вървеше замечтан по пътя, той не чу шум от бързи стъпки подире си, но усети, че две ръце закриха очите му. Разбра, че това е Нел, и каза:

— Ти ли си?

— Да — отговори тя, — тичам подире ти още откак напусна града. Ела с мене.

— Но де е Катлин? — рече той.

— Ти не знаеш, че тя бе несправедливо мъчена като магьосница, след това изгонена от Дамме за три години и че изгориха краката ѝ, а на главата ѝ запалиха кълчища. Казвам ти го, за да не се уплашиш от нея, защото от ужасните болки тя се побърка. Понякога по цели часове гледа краката си и говори: „Ханске, мили мой дяволе, виж какво направиха от твоята любима.“ И клетите ѝ нозе са като две рани. След това тя заплака и каза: „Другите жени имат мъж или любовник, а аз живея на тоя свят като вдовица.“ Тогава аз ѝ казвам, че нейният Ханске ще я намрази, ако говори за него и пред други хора освен пред мене. Тя ме слуша като дете, но види ли някоя крава или вол — причина за нейните мъчения, — тя хуква да бяга и нищо не може да я спре — нито огради, нито потоци, нито канавки, докато падне от умора до завоя на някой път или край зида на някоя селска къща, дето отивам да я прибера и да превържа разкървавените ѝ крака. И аз мисля, че когато са горили кълчищата, изгорили са и мозъка в главата ѝ.

И мислейки за Катлин, и двамата се натъжиха.

Те стигнаха до жилището в и я видяха седнала на слънце, върху пейка до стената на къщата. Уленшпигел я попита:

— Познаваш ли ме?

— Четири пъти по три — каза тя — прави священото число, а тринадесетият е Тереп. Кой си ти, дете на тоя лош свят?

— Аз съм — отговори той — Уленшпигел, синът на Зуткин и на Клаас...

Тя поклати глава и го позна; сетне го повика с пръст, наведе се до ухото му и каза:

— Ако видиш оня, чиито целувки са като сняг, кажи му да се върне, Уленшпигел.

След това му показа изгорените си коси и рече:

— Боли ме; те ми взеха ума, но когато дойде той, ще напълни главата ми, която сега е съвсем празна. Ето чуй — тя звънти като камбана; това е душата ми, която чука на вратата, за да излезе, защото там гори. Ако Ханске дойде и не поиска да напълни главата ми, аз ще му кажа да пробие в нея една дупка с нож: душата ми чука непрестанно, за да излезе, измъчва ме ужасно и аз ще умра, да, да. И вече не мога да спя, и непрекъснато го чакам — той трябва да ми напълни главата, да, да.

И отмаляла, тя застана.

И селяните, които се връщаха от нивята за вечеря, докато камбаната ги зовеше в църква, минаваха край Катлин и думаха:

— Ето лудата.

И се кръстеха.

А Нел и Уленшпигел плачеха, но Уленшпигел трябваше да продължи пътуването си.

XLI

По него време, продължавайки поклонничеството си, той се глави за слуга при някой си Йос по прякор Кваebakker, сърдития хлебар, поради киселото му лице. Хлебарят му даваше за храна три сухи хляба седмично, а за жилище — един ъгъл от тавана, дето здравата валеше и духаше.

За да си отвърне за лошото му държане, Уленшпигел му правеше какви ли не дяволии, между които и тая: когато печаха хляб призори, брашното се пресяваше през нощта. През една лунна нощ Уленшпигел поиска свещ, за да може да вижда, но господарят му отговори:

— Пресей брашното на лунна светлина.

Уленшпигел го послуша и преся брашното на земята, дето бе огряла луната.

На сутринта хлебарят отиде да види какво е свършил Уленшпигел, намери го, че още пресява брашното и му каза:

— Да не би брашното да е вече без пари, та го сееш върху земята?

— Аз пресявах брашното на лунната светлина, както ми заповядахте — рече Уленшпигел.

Хлебарят каза:

— Глупаво магаре, трябваше да го пресяваш със сито.

— Помислих, че луната е новоизобретено сито — отговори Уленшпигел. — Но не е голяма загуба, аз ще събера брашното.

— Много е късно — рече хлебарят — да се приготви тесто и да се пече.

Уленшпигел отвърна:

— Господарю, в мелницата тестото на съседа е втасало: да ида ли да го взема?

— Върви на бесилото — отвърна хлебарят — и донеси, каквото намериш там.

— Отивам, господарю — отговори Уленшпигел.

Той отърча до мястото на бесилките, намери там една изсъхнала ръка на крадец, занесе я на хлебаря и каза:

— Ето една знаменита ръка, която прави невидим всеки, който я носи. Не искаш ли да скриваш отсега нататък лошотията си?

— Аз ще те обадя в общината — рече хлебарят, — ти ще видиш, че си нарушил правото на господаря.

Когато и двамата се изправиха пред кмета, хлебарят започна да изрежда злочинствата на Уленшпигел, но видя, че той се бе ококорил и така се ядоса, че прекъсна показанията си и каза:

— Какво искаш?

Уленшпигел отговори:

— Ти ми каза, че ще ме обвиниш по такъв начин, та съм щял да видя. И аз гледам, за да видя.

— Махай се от очите ми! — извика хлебарят.

— Ако бях в очите ти — отвърна Уленшпигел, — не бих могъл да изляза от тях, когато ги затваряш, освен като мина през ноздрите ти.

Кметът видя, че през тоя ден се дрънкат само глупости и отказа да ги слуша повече.

Уленшпигел и хлебарят излязоха заедно и хлебарят вдигна бастуна си срещу него; Уленшпигел се дръпна и му каза:

— Господарю, щом искаш да пресяваш с тояги моето брашно, вземи триците: това е твоят гняв; аз ще взема чистото: то е моята веселост.

След това му показа задника си и рече:

— А пък ако искаш да печеш, това е вратата на фурната.

XLII

Пътувайки така, Уленшпигел на драго сърце би станал крадец, но по пътя имаше само камъни, а те бяха тежки за носене.

Той вървеше наслуки по пътя за Оденерде, дето имаше тогава гарнизон от фламандски райтери, за да пазят града от френските банди, които опустошаваха страната, като скакалци.

Войскарите бяха под началството на някой си капитан, фрисландец по произход, на име Корнжуен. И те скитаха из околността и ограбваха населението, което по тоя начин, както става обикновено, бе изсмуквано от двете страни.

Те вземаха всичко — кокошки, пилета, патици, гълъби, телета и свини. Веднъж, когато се връщаха натоварени с плячка, Корнжуен и лейтенантите му съзряха Уленшпигел заспал под едно дърво и сънуващ фрикасета.

— От какво живееш? — попита го Корнжуен.

— Не живея, а умирам от глад — отговори Уленшпигел.

— Какъв ти е занаятът?

— Отивам на поклонение заради греховете си, гледам как работят другите, играя по въже, рисувам хубавички личица, украсявам с резба дръжки на ножове, свиря на гомmel-rot и тръбя с тръба.

Уленшпигел каза смело, че е тръбач, защото бе научил, че мястото на тръбача в оденердската крепост е свободно, тъй като старецът, който заемаше тази длъжност, бе умрял.

Корнжуен му каза:

— Ще те направим градски тръбач.

Уленшпигел тръгна след него и бе оставен на най-високата кула на укрепленията в една стаичка, дето духаха всички ветрове освен обедния, който духаше само с едното си крило.

Поръчаха му да тръби, щом види, че неприятелят иде, и за да си държи главата бистра и очите бодри, не му даваха много да яде и пие.

Капитанът и войскарите му живееха в кулата и пируваха там по цял ден за сметка на околните села. Не един петел беше заклан и изяден тук, едничкият грях на който бе, че бе много угоен.

Уленшпигел, когото постоянно забраниха и който трябваше да се задоволява с постната си чорба, никак не се радваше на миризмите на сосовете. Французите дойдоха и откараха много добитък; Уленшпигел не издаде звук с тръбата.

Корнжуен се качи при него и го попита:

— Защо не изсвири с тръбата?

— Не мога да ви благодаря за храната — отговори Уленшпигел.

На следния ден капитанът поръча да устроят голямо пиршество за него и за войниците му, но Уленшпигел пак беше забравен. Тъкмо когато бяха почнали да лапат, Уленшпигел засвири с тръбата.

Корнжуен и войскарите помислиха, че са французите, оставиха виното и месото, яхнаха конете и излязоха от града, но не намериха в полето нищо освен един вол, който преживяше на слънце, и го задигнаха.

През това време Уленшпигел се натъпка с месо и вино. Когато капитанът се върна, намери го засмян и с разлюлени крака до залата на пиршеството. Той му каза:

— Предателство е да тръбиш тревога, когато не си видял никакъв неприятел, а когато си видял — да не тръбиш.

— Господин капитан — отговори Уленшпигел, — в кулата, дето съм на пост, ветрищата така ме надухаха, че ако не бях свирил с тръбата, за да ми олекне, щях да хвъркна като мехур? Заповядайте да ме обесят сега или друг път, когато ви потрябва магарешка кожа за барабан.

Корнжуен си отиде, без да каже думица.

По това време в Оденерде се получи вестта, че милостивият император Карл ще дойде в града, придружен от скромна свита. По тоя случай градските власти дадоха на Уленшпигел далекоглед, за да може да види добре кога ще пристигне негово величество. Забележеше ли, че императорът отива към Лупегем, който е на четвърт левга от Боргпур, Уленшпигел трябваше да протръби три пъти.

Жителите на града щяха тогава да имат време да бият камбаните, да приготвят фойерверките, да сложат месото във фурните и чеповете на бъчвите.

Един ден към обяд, когато вятърът духаше откъм Брабан и небето беше чисто, Уленшпигел видя по пътя за Лупегем голяма група ездачи на вървящи в тръс коне и с развеяни от вятъра пера на шапките.

Някои от тях носеха знамена. Оня, който гордо яздеше начело, имаше шапка от златна сърма, с големи пера. Дрехите му бяха от тъмно кадифе, извезано със сърма.

Уленшпигел си сложи далекогледа и видя, че това е император Карл V, който идеше да разреши на оденерденските жители да го угостят със своите най-хубави вина и с най-хубавите си месни гозби.

Ездачите вървяха бавно, вдишвайки свежия въздух, който отваря апетит, но Уленшпигел си помисли, че те винаги ядат доста блажно и пият здравата, та могат да постят един ден, без да има опасност, че ще пукнат. И затова ги гледаше как идат, но не извири нито веднъж с тръбата.

Те се приближаваха със смехове и разговори, а негово свето величество мислеше дали в стомаха му ще има много място за вечерята, която ще му дадат жителите на Оденерде. Той изглеждаше изненадан и недоволен, че ни една камбана не звънеше, за да извести за неговото пристигане.

А в това време дойде тичешком един селянин, който съобщи, че видял банда французи, запътени към града, за да изядат и ограбят всичко.

При тая новина пазачът заключи портите и изпрати един общински прислужник да съобщи на другите градски вратари. Но райтерите пируваха, без да знаят за това.

Негово величество все повече се приближаваше, ядосан че не чува нито биене на камбани, нито гърмежи от топове, нито пукот от аркебузи^[1]. Той напразно се слушваше, но чу само биенето на часовника, който удряше всеки половин час. Когато стигна до градските порти и видя, че са затворени, заудря с юмрук да му отворят.

А господата от свитата, ядосани като величеството, мърмореха сърдито. Пазачът при портите, който се бе качил на крепостния зид, им викна да престанат да вдигат шум или ще ги поръси с картеч и ще охлади нетърпението им.

Но разяреният император извика:

— Сляпа свиня, не познаваш ли своя император?

Пазачът отговори:

— Накичените със злато не са по-малки свини; а пък известно е, че французите са майстори-шегаджии и тъй като император Карл

воюва сега в Италия, той не може да се намира пред портите на Оденерде.

Долу Карл и благородниците викнаха още по-силно:

— Ако не отвориш, ще те опечем на копие като шиш. А преди това ще глътнеш ключовете си.

От шума, който вдигнаха, един стар войник излезе от помещението, дето бяха гюлетата, показа си носа над зида и рече:

— Вратарю, ти се заблуждаваш, това е нашият император; аз го познах, макар че е остарял от деня, когато отведе оттук Мария ван дер Гейнст^[2] в замъка Лаленг.

От страх вратарят падна вцепенен като мъртвец, а войникът взе ключовете и отиде да отвори портите.

Императорът попита защо са го накарали да чака толкова дълго; и когато войникът му каза, негово величество заповяда да затворят отново портите и да доведат райтерите на Корнжуен и изкомандува да тръгнат пред него, като бият барабани и свирят с флейтите си.

Скоро камбаните почнаха да се събуждат една по една и да звънят с все сила. Предшествуван от всичко това, негово величество пристигна с царствен трясък на Големия пазар. Там се бяха събрали помощник-кметовете и общинските съветници; чул шума, дойде и общинският съветник Ян Гигелер. Той влезе в заседателната зала и каза:

— Keyser Karel is alhier! — Императорът Карл е тук!

Помощник-кметовете и общинските съветници се уплашиха много от новината и излязоха от кметството, за да отидат вкупом да поздравят императора, а през това време техните слуги се разтичаха из целия град, за да приготвят фойерверките, да сложат птиците във фурните и да турят чеповете на бъчвите.

Мъже, жени и деца тичаха навсякъде с виковете:

— Keyser Karel is op't groot markt! — Императорът Карл е на Големия пазар!

Императорът беше страшно разгневен и попита двамата помощник-кметове не заслужават ли да бъдат обесени, заедно бяха показали такава липса на почит към владетеля си.

Помощник-кметовете отговориха, че наистина заслужават, но че тръбачът от кулата, Уленшпигел, много повече от тях заслужава това, тъй като, когато чули, че ще дойде негово величество, дали му хубав

далекоглед и му заповядали, щом види кралското шествие, да изсвири с тръбата три пъти. Ала той не сторил нищо.

Все още разгневен, императорът заповяда да му доведат Уленшпигел и го попита:

— Защо, като си имал такъв хубав далекоглед, не си протръбил, че пристигам?

При тия думи той сложи ръка над очите си, за да се запази от слънцето, и погледна Уленшпигел.

Уленшпигел също сложи ръка над очите си и отговори, че като видял как негово величество гледа през пръсти, гой не искал вече да си служи с далекогледа.

Императорът му каза, че ще бъде обесен, градският вратар рече, че така трябва, а кметовете бяха толкова ужасени от решението, че не промълвиха думица нито в подкрепа, нито срещу него.

Повикаха палача и общинските съветници. Те дойдоха със стълба и ново въже и хванаха за яката Уленшпигел, а той тръгна пред стотте райтери на Корнжуен, като се държеше спокойно и четеше молитвите си. Но те се гавреха безмилостно с него.

Народът, който вървеше подире им, казваше:

— Голяма жестокост е да осъдиш на смърт един нещастен младеж за такава малка грешка.

Тъкачите също бяха тук, многобройни и въоръжени, и казваха:

— Ние няма да позволим да обесят Уленшпигел, това е противно на оденердските закони.

Когато стигнаха до мястото на бесилките, качиха Уленшпигел на стълбата и палачът му метна въжето. Тъкачите се стекоха около бесилото. Там беше комендантът на кон, опрял върху плешката на коня жезъла на правосъдието, с който щеше да даде, по заповед на императора, знак за изпълнение на наказанието.

Целият събран народ викаше:

— Милост, милост за Уленшпигел!

А Уленшпигел от стълбата викаше:

— Милост, милостиви господарю!

Императорът дигна ръка и каза:

— Ако тоя нехранимайко ми поиска нещо, което не мога да направя, ще отърве главата си!

— Говори, Уленшпигел! — извика народът.

Жените плачеха и думаха:

— Горкичкият, той няма какво да поиска, защото императорът може всичко.

— Говори, Уленшпигел!

— Свето величество — каза Уленшпигел, — няма да ви моля нито за пари, нито за заеми, нито за живот, а само за едно нещо, но обещавайте, че ако се осмеля да го кажа, вие няма да ме накажете с камшици, нито на колело, преди да отида на оня свят.

— Обещавам ти — каза императорът.

— Ваше величество — рече Уленшпигел, — искам, преди да бъда обесен, да целунете устата ми, с която не говоря по фламандски.

Императорът, смеейки се както целият народ, отговори:

— Не мога да направя това, което ми искаш, и затуй няма да бъдеш обесен, Уленшпигел.

Ала той наказва кметовете и помощниците им да носят шест месеца далекогледни на тила си: щом жителите на Оденерде не виждат напреде си, да виждат поне отзад.

И с императорски указ тия далекогледни още личат в градския герб.

А Уленшпигел се измъкна тихомълком с торбичка сребро, което му дадоха жените.

[1] Старинни пушки. — Б. пр. ↑

[2] *Йохана ван дер Хейнст* — дъщеря на един тъкач на килими от село Нюкерке. Тя родила дъщеря от Карл V, която нарекли Маргарита в чест на наместницата в страната Маргарита Австрийска. Тая незаконна дъщеря на императора е бъдещата кралска наместница в Нидерландия херцогиня Маргарита Пармска, управлявала от 1559 година до 1567, когато била сменена от херцог Алба. ↑

XLIII

Когато беше на рибния пазар в Лиеж, Уленшпигел тръгна след един дебел момък, който носеше в двете си ръце кошници — едната пълна с най-различни птици, а другата с риби треска, пъстърви, змиорки и щуки.

Уленшпигел позна Ламме Гудзак.

— Нали знаеш — отговори Ламме — колко добре ни посрещат нас, фламандците, в тоя приятен лиежки край: аз вървя подир любовта си. Ами ти?

— Търся да служа на някого за хляба — отговори Уленшпигел.

— Много суха е тая храна — каза Ламме. — По-хубаво би било да прехвърлиш от чинията в устата си някоя броеница от жълтунчета, в която *Веруюто* ще бъде един Дрозд.

— Богат ли си? — попита го Уленшпигел.

Ламме Гудзак отговори:

— Аз загубих баща си, майка си и по-малката си сестра, която много ме биеше; наследих имота им и живея заедно с една едноока слугиня, която е голям майстор на фрикасетата.

— Да ти нося ли рибата и птиците? — попита Уленшпигел.

— Носи ги — рече Ламме.

И заскитаха двамата из пазара.

Неочаквано Ламме каза:

— Знаеш ли, че ти си глупак?

— Не — отговори Уленшпигел.

— Носиш рибата и птиците в ръце вместо в стомаха си.

— Право казваш, Ламме — отговори Уленшпигел, — но откак нямам хляб, жълтунките не ме поглеждат.

— Ти ще ядеш жълтунки, Уленшпигел — рече Ламме, — и ще ми слугуваш, ако моята готвачка те приеме.

Както вървяха, Ламме посочи на Уленшпигел една хубава, приятна и мила девойка в копринена рокля, която сновеше из пазара и погледна Ламме с кротките си очи.

Един стар човек, баща ѝ, вървеше след нея и мъкнеше мрежи — едната с риба, другата с дивеч.

— Тази ще бъде моята жена — рече Ламме, като я посочи.

— Да — каза Уленшпигел, — аз я познавам, тя е фламандка от Зотегем, живее на улица „Винав д’Ил“ и съседите разправят, че майка ѝ мете вместо нея улицата пред къщи, а бащата глади ризите ѝ.

Но Ламме не отговори нищо и каза блажено:

— Тя ме погледна.

Те стигнаха до жилището на Ламме до Пон де з’Арш и почукаха на портата. Отвори им едноока слугиня. Уленшпигел видя, че тя беше стара, дългунеста, мършава и зла.

— Санжин — каза ѝ Ламме, — съгласна ли си тоя човек да ти помага в работата?

— Съгласна съм да опитаме — рече тя.

— Я го вземи — каза той — и му дай да опита сладостите на твоята кухня.

Санжин сложи на масата три черни кървавици, кана с бира и един голям самун.

Докато Уленшпигел ядеше, Ламме дъвчеше една кървавица.

— Знаеш ли — каза му той — де обитава нашата душа?

— Не зная, Ламме — рече Уленшпигел.

— В стомаха — продължи Ламме, — за да го дълбае непрекъснато и да подновява нашата жизнена сила. А кои са най-добрите другари? — Хубавите и вкусни гозби и отгоре на всичко вино от областта край Мьоза.

— Да — рече Уленшпигел, — кървавиците са приятни фугари на самотната душа.

— Той иска още, дай му, Санжин — каза Ламме.

Сега Санжин донесе на Уленшпигел бели кървавици.

Докато той ги лапаше, Ламме се замисли и рече:

— Когато умра и коремът ми ще умре заедно с мене, а там долу в чистилището ще ме накарат да постя и ще се разхождам с увиснал и празен стомах.

— Черните май бяха по-хубави — рече Уленшпигел.

— Ти изяде шест — отговори Санжин — и няма да ти дам повече.

— Знаеш ли — рече Ламме, — тебе ще те гледат добре тука и ще ядеш, каквото ям аз.

— Няма да забравя тия думи — отговори Уленшпигел.

Като видя, че той яде същото, каквото и Ламме, Уленшпигел се почувствува щастлив. Излапаните кървавици така го ободриха, че през тоя ден той лъсна котлите, тиганите и съдовете като слънца.

Той живееше добре в тая къща и с удоволствие се навърташе в зимника и в готварницата, а тавана остави на котките. Веднъж Санжин щеше да пече две пилета и каза на Уленшпигел да върти шиша, докато тя отиде на пазара да вземе ароматни треви за подправка.

Когато пилетата се опекоха, Уленшпигел изяде едното.

Санжин се върна и каза:

— Пилетата бяха две, а виждам само едно.

— Отвори си и другото око и ще видиш и двете — отговори Уленшпигел.

Тя се ядоса и отиде да разправи за станалото на Ламме Гудзак; гой слезе в готварницата и каза на Уленшпигел:

— Защо се подиграваш с моята прислужница? Пилетата бяха две.

— Вярно е, Ламме — рече Уленшпигел, — но когато аз постъпих тук, ти ми каза, че ще ям и пия като тебе. Пилетата бяха две: аз изядох едното, ти ще изядеш другото; моята радост свърши, твоята тепърва започва: мигар ти не си по-щастлив от мене?

— Да — каза усмихнат Ламме, — но прави, каквото ти заповядва Санжин, и ще имаш работа само наполовина.

— Ще се опитам — отговори Уленшпигел.

Така че всеки път, когато Санжин му заповядваше да свърши нещо, той го извършваше наполовина; ако му кажеше да нагребе две кофи вода, той донасяше само една; ако му кажеше да наточи от бъчвата една кана бира, той изливаше, докато я донесе, в гърлото си половината и така нататък.

Най-сетне на Санжин дотегнаха тия истории и тя каза на Ламме, че ако тоя нехранимайко остане в дома му, тя веднага ще си отиде.

Ламме слезе при Уленшпигел и му каза:

— Трябва да си вървиш, синко, макар че в тая къща лицето ти се заглади. Чуй, петел пее, сега е два часът след обяд и това предсказва дъжд. Не ми се иска да те изпъждам тъкмо сега, когато времето ще се

развали, но не забравяй, синко, че Санжин със своите фрикасета е пазителка на живота ми; и ако ме напусне — значи, да се изложа на скорошна смърт. Хайде върви си, моето момче, с божията пишец и вземи тези три флорина и тая броеница от суджуци, за да ти бъде весело по пътя.

И Уленшпигел си отиде засрамен, съжалявайки Ламме и за неговата готварница.

XLIV

Ноември настъпи в Дамме и другаде, но зимата закъсня.

Нямаше сняг, ни дъжд, ни студове; от сутрин до вечер слънцето светеше, без да отслабне; децата се въргаляха в праха по улиците и друмищата; в часа за почивка след вечеря търговците, бакалите, златарите, коларите и работниците излизаха на портите си, за да гледат все така синьото небе, дървесата, листата на които не падаха още, щъркелите по върха на покривите и лястовиците, които още не бяха отлетели. Розите бяха цъфтели три пъти и бяха напъни ли за четвърти; нощите бяха топли, славеите не преставаха да пеят.

Жителите на Дамме казваха:

— Зимата е умряла, да изгорим зимата.

И направиха грамадно чучело с мечешка муцуна, с дълга брада от талаш и с гъста коса от лен. Облякоха го в бели дрехи и го изгориха с голяма тържественост.

Клаас беше тъжен и не се радваше нито на вечно синьото себе, нито на лястовиците, които нямаха намерение да отлитат. Защото в Дамме никой вече не гореше въглища освен за кухнята, всички имаха, колкото им трябваше, и не ходеха да купуват от Клаас, а той бе похарчил всичките си спестявания, за да натрупа запаси.

Затова когато споеше на портата си и лосът му усещаше хлад от полъхване на резлив вятър, въглищарят казваше:

— Ех, ще има хляб за ядене!

Но резливият ветрец преставаше, небето си беше все по-синьо и листата не искаха да падат. Клаас отказа да продаде на половин цена зимния си запас на скъперника Грипстюивер — старейшината на рибарите. И скоро в къщурката му почнаха да гладуват.

XLV

Алш крал Филип не гладуваше, а ядеше сладкиши при жена си Мария Уродливата^[1], от кралския двор на Тюдорите. Том не изпитваше никаква любов към нея, но се надяваше, че като оплоди това хилаво създание, ще даде на английския народ един испански владетел.

Но тоя брак, който приличаше на брак между студен камък и пламтяща главня, не му донесе добро. И все пак те биваха единомушни, когото заповядваха да бъдат удавени или изгорени стотици нещастни протестанти.

Когато Филми отсъствуваше от Лондон, когато не излизаше преоблечен, за да отиде да се забавлява в някой бордей, часът за лягал е събираше съпрузите.

Тогава кралица Мария в хубава ленена нощница от Турне и с ирландски дантели се облягаше на брачното легло, а Филип, изправен пред нея като върлина, я разглеждаше, за да провери дали няма да открие в жена си някакъв признак за майчинство; но той не виждаше нищо, ядосваше се, не промълвяше дума и гледаше ноктите си.

А тая ялова жена-вампирир почваше да говори нежно, опитваше се да направи погледа си мек и молеше за любов ледения Филип. Сълзи, викове, молби — тя не се скъпеше за нищо, за да получи една негореща милувка от оногова, който не я обичаше.

Напразно, сплела ръце, тя се минеше в нозете му; напразно като безумна жена тя плачеше и се смееше едновременно, за да го трогне; но нито смехът, нито сълзите стопяваха твърдото каменно сърце.

Напразно като влюбена змия обвиваше тънките си ръце около него и притискаше до плоските си гърди тясната клетка, дете живееше обезобразената душа на тоя родовит крал; той бе неподвижен като гранитен камък.

Клетата грозна жена се мъчеше да стане мила: тя го наричаше с всичките гальовни имена, с които полуделите от любов жени се обръщат към избраните от тях любовници; Филип гледаше ноктите си.

Понякога той я запитваше:

— Няма ли да имаш деца?

При тия думи главата на Мария клюмваше на гърдите ѝ.

— Виновна ли съм, че не мога да имам деца?^[2] Смили се над мене; аз живея като вдовица.

— Защо нямаш деца? — питаше Филип.

Тогава кралицата се строполяваше върху килима като поносена от смърт. В очите ѝ имаше само сълзи и ако би могла, тая клета жена-вампиър би плакала с кървави сълзи.

Така бог отмъщаваше на палачите заради жертвите, с които те бяха застлали английската земя.

[1] *Мария Уродливата* — Мария Тюдор — известна в историята Мария Кървавата (а не Уродливата) — английска кралица от 1553 до 1558. ↑

[2] От брака с Филип Мария Тюдор родила момиче и следователно това място в „Уленшпигел“ е отстъпление от историческата истина. ↑

XLVI

Из народа се носеше слух, че император Карл щял да отнеме правото на монасите да наследяват ония, които умираха в манастирите им; това никак не се харесваше на папата.

Уленшпигел се скиташе тогава на бреговете на Мьоза и си мислеше, че императорът умее да извлича полза от всичко, защото го вземаше наследствата, които трябваше да получат семействата. Уленшпигел седна на брега на реката и пусна въдицата с хубава стръв. След това загриза къшей стар, твърд хляб и съжали, че няма вино от Романия, за да го накваси, но се утеши с мисълта, че невинаги може да има пълно блаженство.

И той хвърляше във водата късчета хляб, като си казваше, че който не поделя храната си със своя близък, не е достоен да я яде.

Приближи се една кротушка, най-напред подуши някаква троха, близна я с устнички и отвори невинната си уста, смятайки сигурно, че хлябът ще се намъкне от само себе си. Докато гледаше наоколо си, тя бе лапната от една коварна щука, която се хвърли отгоре ѝ като стрела.

Щуката погълна също така един шаран, който лапаше мухи във въздуха, без да помисли за някаква опасност. Щом се насити, тя остана неподвижна във водата, като гледаше презрително дребните рибки, които въпреки това бягаха от нея с все сила. Но нейното спокойствие бе нарушено от друга щука — пъргава, лакома, с разтворена уста, която не бе яла нищо, и с един скок се хвърли върху нея. Започна яростна борба помежду им; устите ръфаха знаменито; водата почервения от кръвта им. Нахранената щука се бранеше недостатъчно срещу гладната; изведнъж гладната се поотдръпна, събра всичките си сили и се хвърли като куршум срещу врага си, който я очакваше с разтворена уста, налапа повече от половината ѝ глава и се опита да я пусне, но не можа поради извитите си зъби. И двете се мятаха безнадеждно.

Вкопчани така една в друга, те не съгледаха яката кука, вързана с копринена връвчица, която се издигна от дъното на водата, заби се под

перката на ситата щука, измъкна я от реката заедно с противника ѝ и ги метна безцеремонно двете на тревата.

Като ги изкормяше, Уленшпигел каза: — Мили мои щукички, не сте ли вие като папата и императора, които се ядат един друг, а не съм ли аз народът, който в отредения от бога час ви хваща в разгара на борбата и двете на куката си?

XLVII

През това време Катлин, която още живееше и Боргеру, продължаваше да броди из околностите и си приказваше: „Ханске, мъжо, те запалиха огън на главата ми; пробий една дупка в нея, за да излезе душата ми. Ах! Тя непрекъснато чука вътре и всеки удар е люта болка.“

А Нел се грижеше за лудата и в същото време мислеше натъжена за приятеля си Уленшпигел.

А в Дамме Клаас правеше пак връзки дърва, продаваше въглищата си и често го обземаше тъга, когато мислеше за изгнаника Уленшпигел, който дълго още нямаше да се върне в къщи.

Зуткин по цял ден седеше на прозореца и гледаше дали няма да си дойде синът й Уленшпигел.

А Уленшпигел, който бе стигнал в околността на Кьолн, реши, че сега има влечение към градинарство.

Той се глави за слуга у Ян дьо Зуурсмул, началник на ландскнехтите, който насмалко щеше да бъде обесен, тъй като не даде откуп, и затова изпитваше голям ужас от коноп, който тогава на фламандски се наричаше *кенип*.

Един ден Ян дьо Зуурсмул тръгна да покаже на Уленшпигел какво трябва да върши, заведе го чак до края на оградения си имот и там видяха една малка нива, цялата засята с *кенип*.

Ян дьо Зуурсмул каза на Уленшпигел:

— Всякога, когато видиш това грозно растение, трябва да го измърсяваш, защото то се употребява и при мъченията с колело, и на бесило.

— Ще го измърсявам — отговори Уленшпигел.

Един ден, когато Ян дьо Зуурсмул беше на трапезата заедно с неколцина приятели, лакоми като него, готвачът рече на Уленшпигел:

— Иди в зимника и донеси *зенип* (което значи горчица).

Уленшпигел се престори, че уж е чул *кенип* вместо *зенип*, измърси отвратително паничката със *зенип* в зимника и се върна, за да го занесе на трапезата, като все пак се смееше.

— Защо се смееш? — попита Ян дьо Зуурсмул. — Да не мислиш, че носовете ни са запушени? Яж тоя зенип, щом сам си го приготвил.

— Аз предпочитам печено с канела — отговори Уленшпигел.

Тогава Ян дьо Зуурсмул стана, за да го набие.

— В тая паничка с горчица — рече том — има човешки мръсотии.

— Господарю — отвърна Уленшпигел, — не си ли спомняте деня, когато отидох с вас до края на имота ви? Там още ми посочихте *зенипа* и ми казахте: „Навсякъде, дето видиш това растение, измърсявай го, защото то се употребява и при мъченията с колело, и на бесилото.“ Аз го измърсих, господарю, аз го измърсих много срамотно; недейте ме би заради послушанието ми.

— Аз казах *кенип*, а не *зенип* — викна яростно Ян дьо Зуурсмул.

— Господарю, вие казахте *зенип*, а не *кенип* — отговори Уленшпигел.

Така те дълго се препираха: Уленшпигел говореше смирено. Ян дьо Зуурсмул крещеше като орел и смесваше едно с друго — *зенип*, *кенип*, *кемп*, *земп*, *земп*, *кемп*, *земп*, сякаш клъбце усукана коприна.

А сътрапезниците се смееха както дяволите, когато ядат котлети от доминиканци^[1] и бърбеци от инквизитори.

Но Уленшпигел трябваше да напусне Ян дьо Зуурсмул.

[1] *Доминиканци* — монаси от ордена „Свети Доминик“. От 1232 г. папата възложил на тоя орден задължението да бъде духовен съд на инквизицията. ↑

XLVIII

Нел постоянно оплакваше себе си и лудата си майка.

Уленшпигел се нае да работи при един шивач, който му каза:

— Когато шиеш, ший нагъсто, та да не се вижда нищо.

Уленшпигел седна в едно буре и започна да шие.

— Не ти казах това — извика шивачът.

— Аз се свих в бурето, може ли да се вижда така? — отговори Уленшпигел.

— Ела тук — рече шивачът, — седни върху масата и почвай да правиш гъсти, един до друг бодове и уший дрехата като тоя вълк (вълк наричаха дълга селска дреха).

Уленшпигел взе дрехата, разряза я на парчета и я уши по такъв начин, че заприлича на вълк.

Когато шивачът видя това, извика:

— Какво направи, дявол да те вземе?

— Вълк — отговори Уленшпигел.

— Зъл присмехулнико! — рече шивачът. — Вярно, аз ти казах вълк, но ти знаеш, че вълк значи дълга селска дреха.

След някое време той му каза:

— Калфа, преди да си легнеш, нахвърляй ръкавите на тая куртка („нахвърлям“ на шивашки език значи тропосвам).

Уленшпигел закачи куртката на един гвоздей и цялата нощ хвърля отгоре ѝ ръкавите.

От дигнатия шум дойде шивачът:

— Нехранимайко — каза му той, — каква нова и лоша шега си измислил?

— Че това лоша шега ли е? — отвърна Уленшпигел. — Вижте тия ръкави: цяла нощ съм ги хвърлял върху куртката и пак не можах да се задържат.

— То се знае — рече шивачът — и затуй аз ще те изхвърля на улицата; ще видиш дали ще можеш да се задържиш там.

XLIX

През времето, когато Катлин биваше у някои добри съседи, които я пазеха добре, Нел отиваше сама далеч, много далеч, до Анверс, покрай Еско или другаде, търсейки непрекъснато да зърне в лодките по реката и по прашните пътища своя приятел Уленшпигел.

А Уленшпигел, който беше по това време в Хамбург, отиде един ден на панаира; там той видя, че е пълно с търговци, между тях няколко стари евреи, които живееха от лихварство и вехтошарство.

И Уленшпигел пожела да почне търговия и затова събра от земята конски лайна и ги занесе в жилището си, което беше някаква издатина от крепостната стена. Там той ги изсуши. След това купи червена и зелена коприна, направи малки торбички, сложи вътре лайната и ги завърза отгоре с панделки, като че бяха пълни с мускус. После скова от няколко дъски сандъче, окачи го със стари въжета за врата си и отиде на пазара, като носеше пред себе си сандъчето, пълно с торбички. Вечер той запалваше сред тях една свещица, за да се виждат.

Когато някой го попиташе какво продава, той отговаряше загадъчно:

— Ще ви кажа, само че говорете тихо.

— Но какво е това? — питаха купувачите.

— Това са — отговаряше Уленшпигел — зърна, по които се предсказва бъдещето, донесени направо от Арабия във Фландрия и приготвени най-изкусно от известния Абдул Медил, потомък на великия Мохамед.

Някои купувачи си приказваха:

— Турчин е.

Други:

— Поклонник е, дошъл от Фландрия; не го ли познавате по изговора му?

И бедняците, окаяни и дрипави, идваха при Уленшпигел и му казваха:

— Дай ни от тия зърна, които предсказват.

— Ако имате да платите по един флорин — отговаряше Уленшпигел.

И бедняците, окаяни и дрипави, си отиваха тъжни и думаха:

— Радостите на тоя свит са само за богатите.

Мълвата, че се продават такива зърна, скоро се пръсна из пазара. Гражданите си казваха:

— Там някакъв фламандец има зърна, по които се предсказва бъдещето, осветени в Ерусалим, на гроба на нашия спасител Исус; но казват, че не искал да ги продава.

И всички граждани отиваха при Уленшпигел и искаха да купят от зърната.

Но Уленшпигел, който търсеше големи печалби, отговаряше, че те не са още достатъчно узрели и окото му гледаше към двама богати евреи, които се разхождаха из пазара.

— Много бих искал да зная — рече един гражданин — какво ще стане с моя кораб, който е сега по морето.

— Ще се издигне до небето, ако вълните са много високи — отговори Уленшпигел.

Друг един му посочи своята хубавичка, цяла поруменяла щерка и му каза:

— Тя ще върви добре, нали?

— Всичко върви нататък, където природата иска — отговори Уленшпигел, защото бе видял как девойчето даде ключ на един момък, а той, надул се от доволство, каза на Уленшпигел:

— Господин търговецо, дайте ми една от вашите предсказващи торбички, за да видя сам ли ще спя тая нощ.

— Писано е — отговори Уленшпигел, — че който сее ръжта на съблазънта, пожънва рогатината^[1] на рогоносците.

Младежът се ядоса:

— За кого подмяташ? — рече гой.

— Зрънцата казват, че ти пожелават щастлив брак и съпруга, която да не те премени с шапката на Вулкан. Ти знаеш ли тая шапка?

И добави проповеднически:

— Защото жена, която дава капаро още при пазарлъка за женитба, по-късно раздава на безценица на другите цялата стока.

А девойчето, което искаше да се представи за самоуверено, рече:

— Всичко това вижда ли се в предсказващите торбички?

— Там се вижда и един ключ — пошепна ѝ на ухото Уленшпигел.

Но момъкът си беше отишъл вече заедно с ключа.

Неочаквано Уленшпигел забеляза как един крадец измъкна от сергията на един саламджия наденица, дълга около аршин, и я пъкна над наметката си. Продавачът не го видя. Крадецът се приближи много весело до Уленшпигел и му каза:

— Какво продаваш, пророче на злочестини?

— Торбички, в които ще видиш, че ще бъдеш обесен, защото много си обичал надениците — отговори Уленшпигел.

При тия хуми крадецът избяга бързо, а окраденият продавач се развика:

— Крадец! Дръжте крадеца!

Но беше вече много късно.

Докато Уленшпигел приказваше, двамината богати евреи, които слушаха много внимателно, се приближиха до него и му казаха:

— Какво продаваш, фламандецо?

— Торбички — отговори Уленшпигел.

— Какво се вижда — попитаха те — с твоите предсказващи зрънца?

— Бъдещето, щом човек ги посмуче — отвърна Уленшпигел.

Двамата евреи си поговориха и по-възрастният каза на другия:

— Така ще можем да видим кога ще дойде нашият месия; това ще бъде голяма утеха за нас. Хайде да купим една торбичка. По колко ги продаваш?

— По петдесет флорина — отговори Уленшпигел. — Ако не ви отърва, пръждосвайте се. Който не купува нива, няма нужда да пренася тор.

Като видяха, че Уленшпигел е неотстъпчив, те му броиха парите, взеха една торбичка и тръгнаха към мястото, дето се събираха и дето скоро се струпяха всички евреи, научили, че един от двамата старци бе купил някаква тайна, с която можеха да узнаят и да разгадаят за дохождането на месия.

Тъй като знаеха цялата работа, те пожелаха да посмучат торбичката, без да плащат, но най-старият Йеху, който я бе купил, заяви, че той ще опита.

— Синове на Израел — рече той, като държеше в ръка торбичката, — християните се подиграват с нас, гонят ни и викат подире ни като след крадци. Филистимляните искат да ни превият пониско от земята; те плюят в лицата ни, защото бог отслаби тетивата на нашите лъкове и вдигна ръката си от нас. Дълго ли още, боже, господ на Аврам, на Исак и на Яков, когато чакаме добро, ще ни връхлита зло, а когато се надяваме на светлина, ще идва мрак? Ще се явиш ли скоро на земята, божествен местя? Кога християните ще се изпокроят в пещерите и дупките на земята от страх пред тебе и пред твоята величава слава, ако ти се вдигнеш, за да ги накажеш?

И евреите възкликнаха:

— Ела, месия! Смукни, Йеху.

Йеху смукна, повърна и извика жаловито:

— Истина ви казвам, това са само лайна, а фландърският поклонник е мошеник.

Тогава всички евреи се спуснаха към него, отвориха торбичката, видяха какво съдържа тя и хукнаха яростно към панаира, за да търсят Уленшпигел, но той беше офейкал.

[1] Болест по ръжта. — Б.пр. ↑

L

Един жител на Дамме, който не можеше да плати на Клаас за въглищата, му даде най-ценното, което имаше: арбалет^[1] с дванадесет остри железни стрели.

През часовете, когато нямаше работа, Клаас стреляше с арбалета и не един заек бе убит от нето и сготвен на фрикасе, задето бе обичал много зелето.

Тогава Клаас ядеше лакомо, а Зуткин, загледана в широкия безлюден път, казваше:

— Тил, сине, не усещаш ли миризмата на соса? Той сигурно е гладен. — И унесена, тя искаше да запази неговата част от яденето.

— Ако е гладен — рече Клаас, — той си е виновен; нека си дойде и ще яде като нас.

Клаас имаше гълъби; той обичаше освен това пеенето и цвъртежа на жълтунките, кадънките, врабците и на другите пойни и чуруликащи птичета. И затова с удоволствие стреляше соколите и ястребите, царствените хищници на тоя птичи народ.

Веднъж, когато мереше въглища в двора, Зуткин му посочи една голяма птица, която се рееше във въздуха над гълъбарника. Клаас взе арбалета си и каза:

— Дяволът да е на помощ на негово ястребско величество!

Той сложи стрела на лъка и остана в двора да следи всяко движение на птицата, за да не я изпусне. Беше по здрач. Клаас съзираше само една черна точка. Той пусна стрелата и видя как в двора падна един щъркел.

Клаас много се огорчи, ала Зуткин бе още по-огорчена и извика:

— Какъв си лош! Уби божията птица!

Тя взе щъркела, видя, че той бе ранен само в крилото, отиде да търси мехлем и като превързваше раната му, думаше:

— Щъркелче, приятелче, ние те обичаме и не е редно да се рееш из небето като ястреба, който хората мразят. Затова и народните стрели объркват. Боли ли те клетото крилце, щъркелче? Колко търпеливо

оставяш да се занимавам с него, като знаеш, че нашите ръце са приятелски ръце!

Когато щъркелът оздравя, даваха му да яде всичко, каквото искаше, но той предпочиташе рибата, която Клаас ловеше за него в канала. И всеки път, когато божията птица го виждаше, че иде, отваряше дългия си клюн.

Щъркелът вървеше подир Клаас като куче, но повече обичаше да стои в готварницата, дето се топлеше на огъня и чукаше с клюн по корема на Зуткин, която готвеше яденето, сякаш искаше да ѝ каже: „Няма ли нещичко за мене?“

И приятно бе да гледа човек в къщицата как се разхожда на дългите си крака тоя важен вестител на щастие.

[1] Стоманен лък с пружина. — Б.пр. ↑

LI

Но лошите дни се върнаха: Клаас сам обработваше с тъга земята си, защото нямаше работа за двама. Зуткин оставаше самичка в къщурката и приготвяше баклата, тяхното, всекидневно ядене, по най-различни начини, за да възбуди апетита на своя мъж. И пееше, и се смееше, за да не му е тежко, като я гледа натъжена. Щъркелът стоеше на един крак до нея, заровил клон в перушината си.

Пред къщурката спря конник; той беше целият облечен в черно, съвсем слаб и с много тъжен вид.

— Има ли някой тук? — попита той.

— Бог да благослови вашата тъга — отговори Зуткин; — но аз да не съм привидение, та след като ме виждате, питате — има ли някой тук?

— Де е баща ти? — попита конникът.

— Ако баща ми се казва Клаас, той е ей там — отговори Зуткин — и ти виждаш, че сее жито.

Конникът си отиде, а Зуткин остана все така тъжна, защото трябваше да ходи за шести път вече да иска от хлебаря хляб на вересия. Когато се върна с празни ръце, тя се смая, като видя, че Клаас се прибира в къщи тържествуващ и величав, яхнал коня на облечения в черно човек, който вървеше до него и държеше юздата на коня. С едната си ръка Клаас притискаше гордо към бедрото си кожена торба, която изглеждаше добре напълнена.

Като слезе от коня, той прегърна човека, тупна го весело, раздруса торбата и възкликна:

— Да живее брат ми Йос, добрият отшелник! Дано бог даде да бъде винаги весел, пълен, радостен и здрав! Той е Йос, който носи благодат, Йос, който пръска изобилие, Йос, който дава тлъсти супи! Щъркелът не излъга!

И сложи торбата на масата.

Тогава Зуткин се обади жаловито:

— Мъжо, днес няма да ядем: хлебарят отказа да ни даде хляб.

— Хляб ли? — рече Клаас, като отвори торбата и изсипа на масата поток от злато. — Хляб ли? Ето ти хляб, масло, месо, вино, бира! Ето ти шунка, кокали с мозък, пастет от чапли, жълтунки, угоени кокошки и петли, както е в къщите на най-знатните господата! Ето ти бъчви с бира и бурета с вино! Само луд хлебар може да не ни даде хляб, няма да купим нищо вече от него.

— Но, мъжо... — рече слисана Зуткин.

— Сега слушай — каза Клаас — и се радвай. Вместо да чака в Анверското маркграфство края на своето изгнание, Катлин била отведена от Нел пешком от Майборг. Там Нел казала на брат ми Йос, че ние често гладуваме, макар да се трудим много. Както ми каза тоя добър пратеник преди малко — Клаас посочи конника в черно облекло, — Йос е напуснал светата римска вяра и е възприел лютеранската ерес.

Човекът в черните дрехи се обади:

— Еретици са ония, които вярват във великата блудница. Защото папата е отстъпник и продава свети неща.

— Ах — каза Зуткин, — не приказвайте толкова високо, господине, че заради вас всички ни ще изгорят.

— Та — рече Клаас — Йос казал на тоя почтен пратеник, че постъпва във войската на Фредерик Саксонски^[1] и води със себе си петдесет добре въоръжени войници и затова, щом е тръгнал на война, няма нужда от толкова пари, които при нещастие с него биха попаднали у някой нехранимайко-ландскнехт. „Та — рекъл той — занеси заедно с благословията ми тия седемстотин жълтици на брат ми Клаас, кажи му да живее добродетелно и да мисли за спасението на душата си.“

— Да — рече конникът, — време е вече за това, защото бог ще въздаде всекиму според делата му и ще постъпи с всекиго според това, какъв е бил животът му.

— Господине — каза Клаас, — все пак няма да ми бъде забранено да се порадвам временно на добрата новина; моля ви да останете у нас, ние ще отпразнуваме този случай, като хапнем прекрасни шкембета, много кебап и едно пушено свинско бутче, така закръглено и съблазнително, че когато го видях преди малко в колбасницата, зъбите ми изскочиха една педя въвн от устата.

— Уви! — каза човекът. — Безумните се радват, но божите очи следят техните пътища.

— Кажи, пратенико — рече Клаас, — искаш ли да хапнеш и да пийнеш с нас?

Човекът отговори:

— Ще дойде време, когато великият Вавилон ще падне и тогава душите на вярващите ще се отдадат на земните радости!

Зуткин и Клаас се прекръстиха, а той тръгна да си ходи.

Клаас му каза:

— Щом искаш да си отидеш, без да сме те гостили както трябва, целуни брат ми Йос в името на мира и го пази в битките.

— Ще го сторя — рече конникът.

И пое пътя си, а Зуткин отиде да се погрижи за отпразнуване на щастливия случай. Тоя ден щъркелът получи за вечеря две кротушки и една глава на дребна моруна.

В Дамме веднага се пръсна новината, че чрез брата си Йос бедният Клаас станал Клаас богатият, а свещеникът разправяше, че Катлин сигурно е направила магия на Йос, тъй като Клаас без друго е получил от него голяма сума, а не е подарил поне едно скромно одеяние на Богородица.

Клаас и Зуткин бяха щастливи. Клаас работеше на нивата или продаваше въглища, а в къщи Зуткин беше отлична домакиня.

Ала Зуткин, която постоянно тъгуваше, търсеше непрекъснато с поглед из пътищата своя син Уленшпигел.

И те се радваха на щастието, което им дойде от бога, и чакаха какво ще им дойде от хората.

[1] Фридрих Саксонски — водач на Съюза на протестантските князе и градове в Германия. ↑

LI

Него ден император Карл получи от Англия писмо, в което синът му пишеше следното:

Господарю и татко,

Не ми е приятно, че трябва да живея в тая страна, дето проклетите еретици пъкат като бълхи, гъсеници и скакалци. Мечът и огънят са недостатъчни да ги премахнат от ствола на животворното дърво, сиреч нашата майка светата църква. И като че всички тия скърби не ми стигаха, та трябваше да се прибави още и това, че те не се отнасят към мене като към крал, а като към съпруг на тяхната кралица и без нея аз нямам никакъв авторитет. Те се подиграват с мене, като пишат в злобни памфлети, авторите и печатарите на които никой не може да открие, че папата ми плаща, за да бунтувам и разорявам кралството с нечестиви бесилки и клади, а когато поискам да им наложа някоя бърза контрибуция — защото те често пъти злонамерено ме оставят без пари, — отговарят ми със злобни пасквили да съм поискал от сатаната, на когото съм бил служил. Господата от парламента се извиняват и наежват от страх да не ги ухапи, по не се съгласяват на нищо.

А стените на къщите в Лондон са покрити с пасквили, които ме представят за отцеубиец, готов да посегне на ваше величество само за да го наследи.

Но вие знаете, господарю и татко, че въпреки честолюбието и законната ми гордост аз желая на ваше величество дълго и славно царуване.

Те разпространяват също така из града една рисунка, гравирана много изкусно върху мед, дето аз съм изобразен как карам да свирят на пиано с лапите си котки, затворени в пианото, а оттам през кръгли дупки се подават опашките

им, прищипнати с железни маши. Един човек — това съм аз — гори опашките им с нажежено желязо и по тоя начин ги кара да удрят с лапите си по клавишите и да мячат ужасно. Аз съм изрисуван толкова грозен, че не искам да се погледна. И са ме изобразили, че се смея. А вие знаете, господарю-татко, че никога не съм се отдавал на подобни просташки удоволствия. Вярно е, опитвал съм се да се развличам, като карам котките да мячат, но не съм се смял. На техния бунтовнически език това ново и жестоко свирене на пиано, както казват те, е престъпление, макар че животните нямат душа и всеки човек, а най-вече кралските особи могат да се забавляват с тях, дори ако животните умират от това. Но в Англия всички така са побъркани на животни, че се отнасят с тях по-добре, отколкото със слугите си; тук конюшните и кучкарниците са истински палати, а някои знатни господа спят на едно легло с конете си.

Освен това моята благородна съпруга и кралица е неплодна; с ужасно нахалство те казват, че аз съм бил причината, а не тя, която отгоре на всичко е ревнива, жестока и извънредно жадна за любов. Господарю-татко, всеки ден моля господа-бога да ме закриля, като се надявам да получа друг престол, ако ще би и турския, докато дочакам оня, за който ми е отредена честта като син на ваше славно и победоносно величество.

Подписано: Фал

На това писмо императорът отговори:

Господине и сине,

Признавам, че вашите неприятности са големи, но помъчете се да ги изтърпите, без да се дразните, докато получите една по-бляскава корона. Няколко пъти вече аз съм изказвал намерението си да се оттегля от Нидерландия и от другите си владения, тъй като почвам да остарявам и боледувам и поради това зная, че не ще мога да се браня

успешно срещу Хенрих Френски, наречен Втори^[1], защото богинята на щастието обича младите. Помислете също така, че като владетел на Англия чрез вашата мощ вие вредите на Франция — нашата неприятелка.

Аз бях позорно бит при Мец и загубих четиридесет хиляди души. Трябваше да бягам от Саксонеца. Ако бог със своята небесна благодат не поиска да ми възвърне предишната сила и издръжливост, имам намерение, господине и сине, да напусна кралствата си и да ги предам на вас.

Затова бъдете търпелив и дотогава изпълнявайте напълно дълга си срещу еретиците, като не щадите никого — мъже, жени, девойки и деца, защото с голямо прискърбие научих, че госпожа кралицата често е молила милост за тях.

Любещият ви баща
Подписано: Карл

[1] *Анри II* — син на Франсоа I, крал на Франция от 1547 до 1559. Той продължил политиката на баща си, постоянната цел на която била отслабване мощта на Испания. ↑

ЛІІІ

Уленшпигел, след като бе вървял дълго време и нозете му се разкървавиха, срещна в Майнцската епархия една каруца с поклонници, която го закара до Рим.

Когато стигна в града и слезе от колата, на прага на една странноприемница той съзря хубавичка булка, която му се усмихна, щом видя, че той я гледа.

Насърчен от любезността ѝ, той каза:

— Стопанке, ще подслониш ли един пътуващ поклонник? Дойде време да се освободя от греховете си.

— Ние даваме подслон на всички, които ни плащат.

— Аз имам в кесията си сто дуката — отговори Уленшпигел, който имаше всъщност само един — и искам да похарча заедно с тебе първия от тях, като изпием бутилка старо римско вино.

— В тия свети места — рече тя — виното не е скъпо. Влез и пий за едно солдо.

Те пиха заедно толкова дълго, като дрънкаха за празни работи, и изпразниха толкова бутилки, че стопанката се принуди да каже на прислужницата да се занимава вместо нея с клиентите, а тя и Уленшпигел се оттеглиха в една вътрешна стая, цялата от мрамор и студена като самата зима.

Склонила глава на рамото му, тя го попита кой е. Уленшпигел отговори:

— Аз съм сир Развейпрах, граф Скитнишки, барон Фукара и в Дамме, моя роден град, имам двадесет и пет хектара лунна светлина.

— Коя е тази страна? — попита стопанката, като пи от потира на Уленшпигел.

— Тя е една страна — рече той, — дето хората сеят илюзии, лудешки надежди и празни обещания. Но ти не си родена под лунна светлина, ти, сладка стопанке, чиято кожа благоухае на амбра, а очите блестят като бисери. Тъмното злато на твоите коси е цветът на слънцето; и само Венера без всякаква завист е могла да създаде твоите

обли рамене, твоите трепкащи гърди, твоите закръглени ръчички. Ще вечеряме ли заедно?

— Хубавецо, поклонниче от Фландрия — каза тя, — защо си дошъл тук?

— За да приказвам с папата — отговори Уленшпигел.

— О — каза тя, като склочи ръце, — да приказваш с папата! Ами че аз съм оттук и никога не съм могла да говоря с него.

— А аз ще говоря — каза Уленшпигел.

— Но — рече тя — знаеш ли де живее той, как изглежда, какви навици има, какъв е начинът на живота му?

— Разправиха ми по пътя — отговори Уленшпигел, — че името му е Юлий III^[1], че е гуляйджия, веселяк и развратен, добър събеседник и изкусен в препирните. Казаха ми също така, че се сприятелил извънредно много с някакъв просяк, черен, мръсен и див, който просел милостиня с една маймуна, и че когато се възкачил на папския престол, той го направил монтски кардинал и че се разболява, щом не го види един ден.

— Пий — рече тя — и не говори толкова високо.

— Разправят също така — продължи Уленшпигел, — че един ден, когато не намерил за вечеря студения паун, който той казал да му запазят, изпсувал като простите войници „Al dispett di Dio, pottadi Dio“. — „Аз, наместник божи, мога да напсувам заради един паун, щом господарят ми се е ядосал за една ябълка!“ Виждаш, нали, миличка, че познавам папата и знам какъв човек е той.

— Ох — рече тя, — не приказвай за това на други хора. И все пак ти няма да го видиш.

— Ще говоря с него — рече Уленшпигел.

— Ако това стане, ще ти дам сто флорина.

— Спечелени са вече — каза Уленшпигел.

На следната сутрин, макар че краката му бяха изморени, той се завтече до града и узна, че тоя ден папата ще служи литургия в църквата „Сан Джиовани Латрански“, Уленшпигел отиде там, настани се, колкото можеше по-напред, за да го види папата, но всеки път, когато папата вдигаше потира с причастието или светите дарове, Уленшпигел се обръщаше гърбом към олтара.

До папата се бе изправил един кардинал, който служеше заедно с него, с мургаво присмехулно и дебело лице, на рамото си имаше

маймуна и причестяваше народа с твърде неприлични движения. Той обърна вниманието на папата върху Уленшпигел и веднага след литургията папата изпрати четворица здравеняци войскари, каквито има в тези войнствени страни, да му доведат поклонника.

— От каква вяра си ти? — попита го папата.

— Ваше светейшество — отговори Уленшпигел, — от същата вяра, от каквата е стопанката, дете съм отседнал.

Папата каза да доведат и нея.

— От каква си вяра? — попита я папата.

— От каквата е и ваше светейшество — отговори тя.

— И аз също — каза Уленшпигел.

Папата го попита защо се е обръщал гърбом към светото причастие.

— Чувствувах се недостоен да го гледам — отговори Уленшпигел.

— Поклонник ли си? — рече му паната.

— Да — каза Уленшпигел, — ида от Фландрия, за да измоля опрощение на греховете си.

Папата го благослови и Уленшпигел си отиде заедно със стопанката, която му наброи сто флорина. С тоя товар той напусна Рим и тръгна обратно за Фландрия.

Но трябваше да плати седем дуката за написаното на пергамент опрощение.

[1] Юлий III се качил на папския престол на шестдесет и пет години и бил папа от 1550 до 1555 година. ↑

LIV

По същото време двама братя от ордена на премонтренците^[1] пристигнаха в Дамме, за да продават индулгенции^[2]. Над монашеското си одеяние те носеха хубави, украсени с дантели ризи.

В слънчево време изправени до портата на църквата, а в дъждовно — под притвора ѝ, те обявяваха ценоразписа си, по който за шест лиари, за един патар, за половин парижка лиара, за седем или дванадесет флорина те даваха за сто, за двеста, за триста, за четиристотин години индулгенции и според цената — половина или пълно опрощение, както и опрощение за най-страшните грехове, например пожеланието да изнасилиш пресветата Дева. Но това струваше седемнадесет флорина.

На купувачите, които им плащаха, те даваха малки късчета пергамент, дето бяха написани цифрите за годините на индулгенциите. Отдолу бе написано следното:

Който не иска да бъде пържен бавно, печен или насечен хиляда години в чистилицето или непрекъснато да гори в пъкъла, нека си купи индулгенции — милостиви и опрощаващи, с малко пари, които бог ще му възвърне.

И от десетина левги наоколо идваха при тях купувачи.

Единият от братята често проповядваше на народа; той имаше цъфтящо лице и леко носеше тройната си гуша и корема си.

— Клетнико! — казваше той, впил очи ту в един, ту в друг от слушателите си. — Клетнико! Виж, ти си вече в пъкъла! Огънят те гори жестоко: варят те в котел, пълен с дървено масло, в който се приготвяват мекиците на Астарта; ти си само една кървавица в тигана на Люцифер или задушено в тигана на Гилгирот, великия дявол, защото предварително са те нарязали на късове. Виж тоя голям грешник, който не искаше да знае за индулгенциите; виж тая паница с

фрикасе, това е той, неговото нечестиво тяло, неговото прокълнато тяло, преобразено така.

И какъв сос! Сяра, смола и катран! И всички тия нещастни грешници биват изяждани, но така че непрекъснато възкръсват, за да бъдат измъчвани. И тъкмо там са истинските сълзи и скърцането на зъби. Смили се, боже милостиви! Да, ето те в ада, клети грешнико, за да търпиш всички тия мъки. А само една аспра — и ти веднага ще почувствуваш облекчение на дясната ръка; още половин аспра — и двете няма вече да са в огъня. А останалото тяло? Един флорин и росата на опрощението ще те поръси. О, сладостна прохлада! И за десет, и за сто дни, за хиляда години, според това, колко е платено — няма да има печено, нито тиганици, нито фрикасе! И дори да не е за тебе, грешнико, няма ли там някъде, в скритите дълбочини на огъня, нещастни души, твои роднини, любима съпруга или някоя хубавичка девойка, с която ти с удоволствие си съгреша вал?

И като каза това, монахът бутна с лакът другия, който се бе изправил до него със сребърно блюдо в ръце. А братът, навел сега очи, раздвижваше умилително съда, за да примами парите.

— Нямах ли — продължаваше другият, — няма ли в тоя ужасен огън син или дъщеря, някое любимо детенце? Те крещят, те плачат, те те викат. Може ли да останеш глух към тия жални гласове? Не, не можеш, твоето ледено сърце ще се разтопи и това ще ти струва само един флорин. Виж, при звука на монетата върху тоя презрян метал... (другият монах отново раздвижи блюдото) в огъня се образува празнина и злочестивата душа възлиза до кратера на някой вулкан. Тя вече е на чист въздух, на свобода! Няма огнени мъки! Наблизо е морето, тя се гмурка в него, плува по гръб, по корем, по вълните и под тях. Чуй как вика от радост и лети, тъй както плува във водата! Ангелите я гледат и са щастливи. Те я очакват, но тя още не се е наситила, иска ѝ се да стане риба. Тя не знае, че там, горе, има приятни води, изпълнени с благоухания, дето се търкалят големи късове бяла кристална захар, студени като лед. Идва някоя акула, но тя не се бои. Тя се качва на гръба ѝ, но акулата не я усеща, душата иска да отиде с нея в дълбочината на морето. Тя отива там, за да поздрави водните ангели, които ядат waterzoeu в котлета от корал и пресни стриди в седефени чинии. И как я посрещат там, как я приветствуват, как я галят; а ангелите непрестанно я викат отгоре. И най-сетне не я ли

виждаш как тя, разхладила се и щастлива, възлиза и пее като чучулига до седмото небе, дете бог седи на своя престол в пълната си слава! Тя среща там всичките си земни роднини и приятели освен тия, които са злословили за индулгенциите и за нашата майка светата църква и които горят вдън пъкъла. И така непрекъснато, непрекъснато, непрекъснато, чак векови веков във вечния всеизгарящ огън. Но оная душа, другата, тя е от бога, тя се разхлажда в приятни води и хруска кристална захар. Купете си индулгенции, братя: те се продават срещу крузати^[3], срещу златни флорини, срещу английски суверени! Не се отказваме и от медни пари. Купете си! Купете! Това е свето дюкянче: тук има и за бедни, и за богати, но за зла чест не продаваме на вересия, братя, защото престъпление пред господата-бога е да купуваш, без да плащаш веднага.

Братът, който не проповядваше, клатеше блюдото. Флорини, крузати, дукати, патари, петачета и аспри валяха вътре като град.

Клаас, който се чувствуваше богат, плати един флорин срещу една индулгенция за десет хиляди години. Монасите му дадоха едно парче пергамент.

Скоро след това, като видяха, че в Дамме само крадците не си бяха купили индулгенции, двамата монаси заминаха за Хейст.

[1] Орденът на премонстрантите или белите каноници (норбертинци) бил основан от монаха Норберт около 1120 година, когато Норберт почнал да събира учениците си на една ливада, която уж му била посочена от небето, поради което и орденът приел името си (*præ moultre* — на френски значи предварително посочена ливада). Премонстрантите били облечени в бели одеяния. ↑

[2] *Индулгенции* — продавани от църквата срещу пари свидетелства за опрощаване на греховете. ↑

[3] *Флорини, крузати, дукатони, соверели, екю* — златни монети на различните страни, които вървели тогава и в цяла Европа; *патарису и дение* — дребни разменни монети, както и *солдо*, което се споменава в предшестващата глава. ↑

LV

Облечен в поклонническите си дрехи и с опростени грехове, Уленшпигел напусна Рим, тръгна все направо и стигна до Бамберг, града с най-хубавите зеленчуци.

Той влезе в една странноприемница, дето веселата стопанка му каза:

— Майсторче, искаш ли да се нахраниш срещу заплащане?

— Да — рече Уленшпигел. — Но за колко пари се яде тук?

Стопанката отговори:

— Шест флорина — на масата на господата; четири — на масата на обикновените граждани и два — на общата маса.

— Щом е по-скъпо, ще бъде по-хубаво за мене — отговори Уленшпигел.

И седна на масата на господата. Когато се нахрани добре и поля вечерята си с рейнско вино, той каза на стопанката:

— Булка, нахраних се добре, дай ми шестте флорина.

Стопанката му каза:

— Ти подиграваш ли се? Плащай, каквото си изял.

— Мила стопанке — отговори ѝ Уленшпигел, — лицето ви не е лице на лоша длъжница; напротив, по него личи, че сте много добросъвестна, че сте изпълнена с почтеност и любов към ближния и че по-скоро бихте ми платили осемнадесет флорина, отколкото да не ми дадете шестте, които ми дължите. Ах, какви хубави очи! Сякаш самото слънце ме пронизва и от лъчите му любовната лудост расте в мене по-буйно от бурен в запуснат имот.

Тя отговори:

— Не ми трябва нито твоята лудост, нито твоят бурен: плати и си върви!

— Да си отида — рече Уленшпигел — и да не те видя вече! По-добре тутакси да пукна! Стопанке, миличка стопанке, аз не съм свикнал да се храня за шест флорина, аз съм беден човек, който скита през поля и гори; така се натъпках, че скоро ще изплезя език като куче на слънце; благоволете да ми платите, аз наистина спечелих шестте

флорина с тежкия труд на челюстите си; дайте ми ги и аз ще ви милвам, ще ви целувам, ще ви прегръщам с такава гореща признателност, че дори двадесет и седем любовници заедно не биха могли да свършат тая тежка работа.

— За пари ли казваш това? — рече тя.

— А ти да не искаш да те изям безплатно? — каза той.

— Не — рече тя, като се бранеше от него.

— Ах — въздъхна той, като вървеше подире ѝ, — твоята кожа е като каймак, косите ти като зачервен на шиш фазан, устните ти като череша! Има ли някоя по-вкусна от тебе?

— И имаш още лице, селяко противен — рече тя усмихната, — да ми искаш шест флорина! Бъди благодарен, че те нахраних, без да ти искам нещо.

— Да знаете само — каза Уленшпигел — колко място още има в стомаха ми!

— Върви си — рече стопанката, — докато не е дошъл мъжът ми.

— Аз ще бъда отстъпчив кредитор — каза той, — дай ми само един флорин, за да утоля бъдещата си жажда.

— Вземи — рече тя, — негоднико. И му даде един флорин.

— Ще ми позволиш ли да дойда пак? — попита я Уленшпигел.

— Ще си вървиш ли най-сетне по правия път? — рече тя.

— По правия път, ще рече, към тебе, миличка — каза Уленшпигел, — да вървя по кривия, ще рече, да се разделя с хубавите ти очи. Ако позволиш да остана тук, няма да ям за повече от един флорин дневно.

— Май че ще играе тоягата — рече тя.

— Вземи моята — отговори Уленшпигел. Тя се разсмя, но той трябваше да си тръгне.

LVI

По него време Ламме Гудзак се настани отново да живее в Дамме, тъй като поради еретиците в лиежкия край съвсем не бе спокоен. Жена му на драго сърце тръгна с него, защото жителите на Лиеж, шегобийци по природа, се подиграваха с добродушието на мъжа ѝ.

Ламме навестяваше често Клаас, който, откак бе получил наследството, ходеше в кръчмата „Синята кула“ и имаше запазена там маса за себе си и за приятелите. На съседната маса пиеше стиснато своето половин канче Йос Грипстюивер, старейшината на рибарите, страшен вариक्лечко, който се хранеше само с пушени херинги и мислеше повече за парите, отколкото за спасението на душата си. Клаас държеше в кесията си пергаментата, на който бяха написани неговите десет хиляди години с опростени грехове.

Една вечер той седеше в „Синята кула“ заедно с Ламме Гудзак, Ян ван Рузбеке и Матис ван Аш. Там беше и Йос Грипстюивер. Клаас пийна здравата и Ян Рузбеке му каза:

— Грехота е да се пие толкова много!

Клаас отговори:

— За всяко канче, което изпиеш в повече, ще гориш в ада само половин ден. А аз имам в кесията си индулгенции за десет хиляди години. Иска ли някой да му дам сто от тях, та да може без страх да си напълни стомаха?

Всички почнаха да викат:

— По колко ги продаваш?

— По едно канче — отговори Клаас, — по за порция заек давам сто и петдесет.

Неколцина от пиещите платиха на Клаас — кой канче, кой шунка — и той откъсна на всички по едно парченце от пергаментата. Но не Клаас изяде и изпи платените пари за късчетата от индулгенцията, а Ламме Гудзак, който яде толкова, че личеше как се надува, а през това време Клаас кръстосваше из кръчмата, продавайки стоката си.

Грипстюивер изви към него киселото си лице и рече:

— Ще ми продадеш ли за десет дни?

— Не — отговори Клаас, — мъчно може да се откъсне.

Всички се разсмяха, а Грипстюивер преглътна горчилката.

След това Клаас си тръгна за в къщи, следван от Ламме, който вървеше така, като че краката му бяха от вълна.

LVII

Към края на третата година от изгнанието си Катлин се върна у дома си в Дамме и в безумието си непрестанно повтаряше: „Огън на главата ми... душата чука... пробийте дупка... тя иска да излезе“. И щом видеше волове и овце, бягаше. Сядаше зад къщурката си на пейката под липите, клатеше глава и гледаше, без никого да познава. Жителите на Дамме, които минаваха, думаха: „Виж лудата“.

През това време Уленшпигел, който кръстосваше из друмища и пътеки, видя на широкия път едно магаре с кожени такъми, украсени с медни пулове, а главата му окичена с висулки и пискюли от червена вълна.

Няколко стари жени бяха наобиколили магарето и всички говореха едновременно: „Никой не може да го откара, то е проклетото добиче на големия магьосник барон дьо Ре^[1], жив изгорен, защото пожертвувал осем деца на дявола. То избягало толкова бързо, че не могли да го хванат. Сатаната го пази. Когато се уморило и спряло на пътя, общинските пазачи отишли да го заловят, но то почнало така ужасно да реве и да рита, че те не посмели да се приближат.“

— И това не било магарешки рев, а рев на дявол.

— Затова го оставили да пасе тръни, без да го съдят, нито да го изгорят живо като магьосник. Големи страхливци са тия мъже.

Но въпреки тия хубави приказки, щом магарето наостряше уши или почваше да шиба хълбоците си с опашката, те се разбягваха с виковете, сетне пак се събираха — загракали и забъбрили, — за да хукнат отново при най-малкото мръдване на магарето.

А Уленшпигел ги гледаше разсмян.

— Ах — рече той, — какво безкрайно любопитство и какъв неспирен бърбреж извираят като река от устата на жените, особено на старите, защото у младите потокът поспирва понякога поради любовните им занимания.

После погледна магарето и каза:

— Тоя четирикрак магьосник е пъргав и сигурно не друса никак, аз мога да го яздя или да го продам.

И без да промълви дума, той намери една мяра овес, даде го на магарето, метна се бързо на гърба му, дръпна юздата, обърна се на север, изток и запад и благослови отдалеч бабите. Те примряха от страх, коленичиха, а вечерта на седянката им се разправяше, че бил долетял един ангел с филцова шапка и с перо от фазан, благословил всичките и по особено божие благоволение откарал магарето на магьосника.

А Уленшпигел, яхнал магарето, пое из тучните ливади, дето тичаха на свобода коне, дето пасяха крави и телици или лежаха мързеливо на слънцето. И той го нарече Иеф.

Магарето спря и с голямо удоволствие почна да яде тръни. Ала от време на време цялата му кожа потръпваше, а опашката му шибаше хълбоците, за да разпъди лакомите конски мухи, които също така искаха да ядат — но да ядат неговото месо.

Уленшпигел, чийто стомах пицеше от глад, беше тъжен.

— Ти ще бъдеш много щастливо — каза той, — достопочтено магаре, ако си хапваш тлъсти тръни както сега, ако никой не дойде да наруши удоволствието ти и да ти припомни, че си смъртно, тоест родено, за да търпиш какви ли не подлости.

— Също като тебе — продължи той и стисна магарето с колене, — също като тебе носителят на светата папска пантофка има своята конска муха — тя е господин Лютер; и негово величество Карл има своята конска муха — тя е господин Франциск, наречен Първи, кралят с дългия нос и с още по-дълъг меч. Позволено е, значи, достопочтено магаре, и на мене, дребен човечец, който скита като евреин, да имам и аз своята конска муха. Уви! Всичките ми джобове са скъсани и през дупките се изнизват, тръгнаха да скитосват, всичките ми хубави дукати, флорини и делдери като легион мишки, хукнали пред озъбена котка. Не знам защо парите никак не ме обичат, когато аз толкова ги обичам. Каквото и да казват, Фортуна не е никаква жена, защото обича само алчните скъперници, които я затварят в сандъци, в чували, затварят я с двадесет ключа и не й позволяват никога да покаже на прозореца дори крайчеца на своя позлатен нос. Ето това е конската муха, която ме гложди и причинява сърбеж и ме гъделичка, без да ме размива. Но ти съвсем не ме слушаш, достопочтено магаре, гледаш само да пасеш. Ах, шишко, ти пълниш търбуха, а дългите ти уши не чуват воплите на гладните кореми. Слушай, искам да ме чуеш.

И го шибна силно. Магарето почна да реве.

— Хайде сега, щом пропя, да вървим — рече Уленшпигел.

Но магарето стоеше като пън и сякаш бе решило да изяде без остатък всички тръни по пътя. А те бяха много.

Виждайки това, Уленшпигел слезе от магарето, набра тръни, яхна го отново и като държеше тръните пред муцуната му, води го за носа чак до земите на хесенския ландграф^[2].

— Достопочтено магаре — каза той, като го яздеше, — сега ти тичаш след тръните, тая слабовата храна, а оставяш зад себе си хубавия път, цял изпълнен с тия вкусни растения. Тъй правят всички хора: едни вдъхват мириса на букета на славата, който Фортуна слага пред носа им, други — букета на печалбата, трети — на любовта. Когато завършат пътя си, те виждат, както и ти, че са гонили дребното, а са оставили зад себе си значителното — тоест здравето, работата, почивката и доброто си домашно спокойствие.

Разговаряйки така с магарето, Уленшпигел стигна пред двореца на ландграфа.

Двама аркебузиери играеха на зарове на стълбището.

Единият — червенокос и грамаден на ръст, забеляза Уленшпигел, който седеше скромно на Иеф и гледаше играта им.

— Какво искаш — рече той, — гладна поклонническа муцуно?

— Аз наистина съм много гладен — отговори Уленшпигел — и съм поклонник против волята си.

— Щом си гладен — отвърна офицерът, — изяж с врата си въжето, което се клати на близкото бесило за скитници.

— Уважаеми господин офицер — рече Уленшпигел, — ако ми дадете хубавия златен ширит, който носите на шапката си, ще се обеса, като забия зъби в тлъстия свински бут, повесен там у гостилничаря.

— Отде идеш? — попита офицерът.

— От Фландрия — отговори Уленшпигел.

— Какво искаш?

— Да покажа на негово ландграфско височество една картина, мое произведение.

— Ако си живописец, и то от Фландрия — рече офицерът, — влез вътре, аз ще те заведа при моя господар.

Когато застана пред ландграфа, Уленшпигел му се поклони три пъти, че дори и повече.

— Ваше височество — каза той, — благоволете да извините моята дързост да сложа пред вашите благородни нозе една картина, която направих за вас и на която имах честта да изрисувам Дева Мария в императорски накити.

— Може би — продължи той — тая картина ще ви се хареса и в такъв случай аз ще оценя толкова високо изкуството си, че ще се надявам да издигна моето място до това хубаво кресло от червено кадифе, дето приживе е седял достойният за вечно оплакване живописец на ваша светлост.

Ландграфът разгледа картината, която беше хубава, и рече:

— Ти ще бъдеш наш живописец, седни в креслото.

И весело го целуна по двете бузи. Уленшпигел седна.

— Виждаш ми се доста измършавял — рече ландграфът, след като го изгледа.

Уленшпигел отговори:

— Вярно е, господарю. Иеф, моето магаре, намираше да яде тръни, но аз от три дни живея в немотия и се храня само с дима на надеждата.

— След малко ще вечеряш най-хубаво месо — отговори ландграфът, — но де е магарето ти?

Уленшпигел отговори:

— Оставих го на Големия площад срещу двореца на ваша благодет; ще бъда много доволен, ако Иеф има за през нощта подслон, слама за настилане и зоб.

Ландграфът веднага заповяда на един от пажовете си да се грижат за магарето на Уленшпигел като за негово собствено.

Скоро дойде време за вечеря и тя беше същинско сватбено угощение. Месата изпускаха пара, а вината се изливаха в гърлата.

И Уленшпигел, и ландграфът бяха червени като жарава. Уленшпигел се развесели, но ландграфът беше замислен.

— Художнико — каза неочаквано той, — ти трябва да ме изрисуваш, защото голямо е задоволството за един смъртен владетел да остави на потомството спомена за своя образ.

— Господин ландграф — отговори Уленшпигел, — вашето желание е и мое желание, но аз, недостойният, мисля, че ако ви нарисувам съвсем сам, ваша светлост, няма да изпитате голяма радост в идните векове. Вие трябва да бъдете заобиколен от благородната си

съпруга, госпожа ландграфката, от вашите придворни дами и господа, от най-храбрите ви военачалници и офицери, между които господарят и господарката ще греят като две слънца посред фенери.

— Вярно е, художнико — отговори ландграфът, — и колко ще трябва да ти платя за тоя голям труд?

— Сто флорина в предплата или накрая — отговори Уленшпигел.

— Ето ти ги в предплата — каза ландграфът.

— Милостиви господарю — подзе Уленшпигел, — вие наляхте масло в моята лампа и сега тя ще свети във ваша чест.

На следния ден той помоли ландграфа да му представи ония, които ландграфът щеше да удостои с честта да бъдат нарисувани.

Дойде люнебургският херцог, командуваш ландграфските ландскнехти. Беше дебел мъж, който едва мъкнеше надутия си от, месо корем. Той се приближи до Уленшпигел и му пошепна:

— Когато ме рисуващ, ако не намалиш тлъстините ми наполовина, ще заповядам на моите войски да те обесят.

Херцогът си отиде.

След това дойде една високопоставена дама с гърбица и с плоски като меч на правосъдието гърди.

— Господин художнико — рече тя, — ако не махнеш гърбицата, която е отзад, и не ми сложиш две отпред, ще заповядам да те разчекнат на четири като отровител.

Дамата си отиде.

След нея дойде една млада, руса, свежа и хубавичка госпожица, но с три паднали зъба под горната устна.

— Господин художнико — каза тя, — ако не ме нарисуваш засмяна и така, че да се виждат тридесет и два зъба, ще кажа на моя поклонник, който е ей там, да те накълца.

И тя му посочи офицера-аркебузиер, който преди малко играеше на зарове на стълбището, и си отиде.

Шествието продължи; най-последно Уленшпигел остана с ландграфа.

— Ако ти хрумне за зла чест да хитруваш — рече ландграфът — и да промениш дори една чертичка във всички тия лица, ще заповядам да ти отрежат главата като на пиле.

„Обезглавен — помисли си Уленшпигел, — разчекнат на четири, насечен на парчета или най-малкото обесен... я по-добре да не

рисувам нищо. Ще видя.“

Той попита ландграфа:

— Де е залата, която трябва да украся с всички тия картини?

— Ела с мене — рече ландграфът.

И му посочи една голяма стая с широки, съвсем голи стени:

— Ето залата — рече той.

— Ще бъда доволен — рече Уленшпигел, — ако на тия стени се сложат големи завеси, за да се запазят картините ми от мухите и праха.

— Ще бъдат сложени — рече ландграфът.

Когато поставиха завесите, Уленшпигел поиска да му дадат трима чираци, за да му приготвят боите.

Цели тридесет дни Уленшпигел и чираците само ядоха и пиха, без да щадят нито вкусните гозби, нито старите вина. Ландграфът се грижеше да имат всичко.

Но на тридесет и първия ден той подаде нос през откренатата врата на залата, дето Уленшпигел бе казал, че не бива да се влиза.

— Е, Тил — рече той, — де са портретите?

— Съвсем не са готови — отговори Уленшпигел.

— Не мога ли да ги видя?

— Още не.

На тридесет и шестия ден той пак пъкна носа си през откренатата врата.

— Е, Тил, как е? — попита той.

— О, господин ландграф, приближават към края.

На шестдесетия ден ландграфът се ядоса и влезе в стаята:

— Покажи ми веднага портретите — рече той.

— Слушам, страшни господарю — отговори Уленшпигел, — но благоволете да не вдигате завесата, докато не дойдат тук господа военачалниците и придворните дами.

— Добре — каза ландграфът.

По негова заповед дойдоха всички.

Уленшпигел се бе изправил до плътно спуснатата завеса.

— Господин ландграф — рече той, — госпожо ландграфке, господин люнебургски херцог и вие всички хубави дами и храбри военачалници, зад тая завеса аз нарисувах, колкото можах, вашите хубавички или войнствени лица. Всеки от вас лесно ще се познае. Зная, че сте любопитни да се видите по-скоро и имате право, но

благоволете да потърпите и да ми позволите да ви кажа една или няколко думи. Хубави дами и храбри военачалници, всички от благородно потекло, вие можете да видите и се възхитите от моето художество; но ако между вас има някои от долен произход, той няма да види нищо друго освен бяла стена. Сега благоволете да отворите благородните си очи.

Уленшпигел дръпна завесата.

— Само благородниците, господа и дами, могат да видят и затова скоро вече ще се казва: „Сляп за живописиста като селяк, проникателен като благородник!“

Всички се пулеха, твърдяха, че виждат, сочеха се, показваха се и се познаваха, но в действителност виждаха само гола стена и от това се чувствуваха посрамени.

Изведнъж шутът, който също беше там, подскочи три педи високо във въздуха и раздрънка звънчетата си.

— Нека ме смятат — рече той — за простак, за прост селяк, за простотия, но ще кажа и ще крещя с тръби и с фанфари, че виждам гола стена, бяла стена, гола стена. Нека бог и всички светци са ми на помощ.

Уленшпигел отговори:

— Намесят ли се безумните в разговора, време е умните да си вървят.

Той вече излизаше от двореца, когато ландграфът го спря:

— Луд щурако — каза му той, — който минаваш през света, като хвалиш хубавите и добрите неща, а се подиграваш смело с глупостта, ти посмя в лицето на толкова знатни дами и висши и големи благородници да се подиграеш, както прави народът с родовата и благородническа гордост, и затова някой ден ще те обесят за твоя волен език.

— Ако въжето е златно — отговори Уленшпигел, — още щом ме види, то ще се скъса от страх.

— Вземи — каза ландграфът, като му даде петнадесет флорина, — ето ти началото на въжето.

— Много благодаря, господарю — отговори Уленшпигел, — всяка странноприемница по пътя ще получи по една нишка от него, една златна нишка, която ще направи крезовци всички тия мошеници — съдържатели на странноприемници.

И той тръгна радостен, яхнал магарето, с вдигната дръзко шапка и вирнато перо.

[1] *Барон дьо Ре* — роден в 1396 година, през царуването на Карл VII се отличил в битките с англичаните и получил по-късно маршалски жезъл. ↑

[2] *Хесенски ландграф* — в онова време е могъл да бъде само Филип Хесенски, управлявал от 1518 до 1567 година. Той бил деен привърженик на протестантизма. ↑

LVIII

Листата на дърветата жълтееха и есенният вятър почваше да духа. От време на време разумът на Катлин се връщаше за час-два. Тогава Клаас казваше, че божият дух в своето благо милосърдие слиза в нея. В такива мигове тя омагьосваше с думи и движения Нел и я караше да вижда през повече от сто левги разстояние какво става по площади, улици и къщи.

И тъй тоя ден Катлин беше с ума си, ядеше заедно с Клаас, Зуткин и Нел тиганици и добре ги поливаше с бира.

Клаас каза:

— Днес е денят на отричането от престола на негово свето величество император Карл V^[1]. Нел, миличка, ще можеш ли да видиш какво става в Брюксел, в Брабан?

— Ако Катлин поиска, ще мога — отговори Нел.

Тогава Катлин накара девойката да седне на една пейка, чрез думи и жестове я омагьоса и Нел заспа дълбоко.

Катлин ѝ каза:

— Влез в малката къща в парка, любимото жилище на император Карл V.

— Намирам се — почна Нел тихо и като че се задъхваше — в малка стая, боядисана със зелена блажна боя. Тук има един човек около петдесет и четири годишен, посивял и плешив, с руса брада на силно изпъкнала долна челюст, със зъл поглед в сивите очи, изпълнен с хитрина, жестокост и лицемерно добродушие. И на тоя човек казват ваше свето величество. Той има катар и много кашля. До него е един друг млад с грозна мутра като на едроглава маймуна: него съм виждала в Анверс, той е крал Филип. Негово свето величество тъкмо го мъмри, че нощес не е спал в къщи; сигурно е бил, казва негово свето величество, във вертеп при някоя развратница. Казва, че косите му миришат на кръчма и че това не са удоволствия за един крал, който трябва да избира само прелестни тела, атлазени кожи, освежени в ароматни вани, и ръце на влюбени високопоставени дами; а това струва — казва той — много повече от някоя пощръкляла свиня, която

иде едва умита от прегръдките на някой пиян войник. Няма — каза той — жена — девица, омъжена или вдовица, — която би му се съпротивявала между най-благородните и хубавите, на които в любовните часове светят благоуханни свещи, а не мътният зрак на смърдящи лоени свещи.

Кралят отговаря на негово свето величество, че ще му се подчинява във всичко.

После негово свето величество кашля и сръбва няколко глътки топло, с разни подправки вино.

— „След малко — казва той на Филип — ти ще видиш Генералните щати^[2] — висши духовници, благородници и граждани: Вилхелм Орански — Мълчаливия^[3], Егмонт Суетния^[4], Хоорн Нелюбимия^[5], Бредероде Лъва, както и всички братя от Златното руно^[6], над които ще те поставя за първомайстор. Ще видиш там стотици, окичени с дрънкулки хора, които биха дали да им отрежат носа, стига да могат да го окачат на златна верижка и да го носят на гърдите си като знак за висше благородство.“

Сетне с променен тон и доста тъжно негово свето величество казва на крал Филип:

„Ти знаеш, сине, че аз ще се отрека от престола в твоя полза, ще дам на целия свят бляскаво зрелище, ще говоря пред голямо множество, макар че хълцам и кашлям, защото през целия си живот, сине, премного ядох и твоето сърце ще бъде много кораво, ако след като ме чуеш, не отрониш няколко сълзи.“

„Ще плача, татко“ — отговори крал Филип.

След това негово свето величество казва на един слуга, на име Дюбоа.

„Дюбоа — казва той, — дай ми късче захар от Мадейра: имам хълцукане. Дано не ме хване, когато ще трябва да говоря пред множеството! Вчерашната гъска няма ли най-сетне да се смели!^[7] Дали да сръбна орлеанско вино? Не, то още не е втасало! Или да хапна няколко аншуа? Много са мазни. Дюбоа, дай ми вино от Романя.“

Дюбоа дава на негово свето величество, каквото е поискал, след това го облича в дреха от червено кадифе, намята го със златна наметка, препасва му сабя, слага в ръцете му скиптър и глобус, а на главата — корона.

След това негово свето величество излиза от къщата в парка, яхнал едно дребно муле и следван от крал Филип и много висши придворни. Така те отиват в едно голямо здание, на което казват дворец, и там ги чака в една стая висок и тънък, богато облечен човек, когото наричат Орански.

Негово свето величество казва на тоя човек:

„Добре ли изглеждам, братовчеде Вилхелм?“

Но човекът не отговаря.

Тогава негово свето величество, полусърдит-полузасмян му казва:

„Та винаги ли ще бъдеш ням, братовчеде, дори когато трябва да кажеш истината на старчетата? Трябва ли да царувам още, Мълчаливи, или да се отрека от престола?“

„Ваше свето величество — отговаря тънкият мъж, — когато настъпи зимата, и най-ярките дъбове оставят листата си да паднат.“

Бие три часът.

„Мълчаливи, дай да се облегна на рамото ти.“

И влиза с него и със свитата си в голяма зала, сяда под балдахин на естрада, покрита с копринен плат и алени килими. Там има три кресла: негово свето величество сяда на средното, което е по-украсено от другите и над което има императорска корона, крал Филип сяда на второто, а третото е за една жена, която сигурно е кралица. Вдясно и вляво са насядали по тапицирани пейки мъже в червени облекла и с провесена на шията емблема на Златното руно. Зад тях са застанали много личности, които навярно са князе и благородници. Срещу тях, по-ниско от естрадата, са насядали върху непокрита пейки хора, облечени в сукнени дрехи. Чувам ги, като си приказват, че седят тъй скромно и са облечени тъй просто, защото единствено те плащат всички данъци. Когато негово свето величество влиза, всички стават, но негово величество скоро сяда и прави знак на всички също да седнат.

Сега един стар човек^[8] говори надълго за подагра, след това жената, която навярно е кралица, подава на негово свето величество пергаментов свитък, дето има написани неща, които негово свето величество чете, кашляйки с нисък сух глас, и като говори за себе си, казва:

„Пътувах много из Испания, Италия, Нидерландия, Англия и Африка, все за слава на бога, за прослава на моето оръжие и за благого на нашите народи.“

Сетне, след като говори надълго, негово величество казва, че е немощен и уморен и че иска да даде короната на Испания и графствата, херцогствата и маркграфствата в тия страни в ръцете на своя син.

След това той заплаква и всички заплакват заедно с него.

Тогава крал Филип става, коленичи и казва:

„Ваше свето величество, как мога да си позволя да получа от вашите ръце тая корона, когато вие сте толкова способен да я носите още!“

После негово свето величество му пошепва на ухото да каже няколко добри думи на хората, насядали по тапицираните пейки.

Крал Филип се обръща към тях и им казва грубо, без да става:

„Аз разбирам доста добре френски език, но не дотам, че да ви приказвам на него. Чуйте какво ще ви каже от мое име владиката на Аррас, господин Гранвелл^[9].“

„Тъй не се приказва, сине“ — казва негово свето величество.

И наистина, когато виждат колко горд и надменен е младият крал, хората в събранието почват да шушнат. Жената, която е кралицата, също говори, за да го възхвали; сега идва редът на един стар доктор и когато той завършва, негово свето величество му маха с ръка в знак на благодарност.

След всички тия церемонии и тържествени слова, негово свето величество обявява на всички свои поданици, че ги освобождава от клетвата им за вярност към него, подписва документите за това, става от престола си и туря своя син да седне там. Всички в залата плачат. След това се връщат в къщата в парка.

Отново в зелената стая, сами и при заключени врати, негово свето величество избухва в гръмогласен смях и казва на крал Филип, който не се засмива:

„Видя ли — казва той, като хълца и се смее едновременно — колко малко е потребно, за да трогнеш тия хорица? Какъв потоп от сълзи! И тоя дебел Маас, който в края на дългото си слово ревеше като теле. Дори и ти изглеждаше развълнуван, но не достатъчно. Ей такива зрелища са потребни на народа. Сине мой, колкото по-скъпо ни

струват нашите любовници, толкова по-мили ни стават те. Така е и с народите. Колкото повече ги караме да плащат, толкова повече ни обичат. В Германия аз търпях протестантизма, но в Нидерландия го наказвах строго. Ако германските владетели бяха католици, аз щях да стана лютеран и щях да конфискувам имуществата им. Те вярват, че моето усърдие за католичеството е искрено и съжаляват, че ги напускам. В Нидерландия загинаха като еретици по моя вина петдесет хиляди техни хора, най-доблестните мъже и най-хубавите девойки. Аз ги напускам — те плачат. Без да смятаме конфискациите, аз ги принудих да ми платят повече, отколкото Индия и Перу, а те са нажалени, че ме загубват. Аз скъсах Кадзенския мирен договор^[10], усмирих Ганд, отмених всичко, което можеше да ми пречи; свободи, права, привилегии — всичко е подвластно на волята на кралските чиновници, а тия хора се смятат още свободни, защото им позволявам да стрелят с лък и да носят в шествията знамената на своите еснафски сдружения. Те почувствуваха моята господарска ръка: затворени в клетка, те се чувствуват добре там — пеят и плачат за мене. Сине мой, бъди с тях такъв, какъвто бях аз: на думи благ, на дело — твърд; когато не е необходимо да хапеш — ближи. Кълни се, непрекъснато се кълни, че ще пазиш техните права, свободи и привилегии, но ако те могат да станат опасни за тебе — унищожни ги. Пипаш ли ги със страхлива ръка — те стават от желязо, но щом усетят яка ръка — те се чупят като стъкло. Удряй ереста не поради различието ѝ от римската вяра, а затова, че в Нидерландия тя би унищожила нашия авторитет; ония, които надигат глава срещу папата, който носи три корони, твърде скоро ще се разправят с владетелите, които носят само една. Като мене прави от свободата на съвестта оскърбление на величеството с конфискация на имуществата и ти ще ги наследяваш, както правех аз през целия си живот; и когато дойде време да ги напуснеш, било като абдикираш или умреш, те ще кажат: «О, какъв добър владетел беше той!» И ще те оплакват.“

— Не чувам вече нищо — завърши Нел, — защото негово свето величество си легна и заспа, а крал Филип — горд и надменен — го гледа без обич.

След тези думи Катлин я събуди.

А Клаас гледаше замислен как пламъкът на огнището осветяваше камината.

[1] 25 октомври 1555 г. В тоя ден пред Генералните щати двадесет и осем годишният Филип поел властта над Нидерландия, а малко по-късно над Испания и владенията ѝ. ↑

[2] *Генерални щати* — общ за всичките седемнадесет нидерландски провинции съсловен сейм, който се състоял от представители на провинциалните сеймове (щати). ↑

[3] *Вилхелм Орански* (1533–1584) — син на граф Насау. От баща си той наследил огромни земи в Нидерландия, от чичо си — Оранското княжество в Южна Франция. Станал най-богатият нидерландски благородник, с годишен приход от 150–200 хиляди флорина. ↑

[4] *Граф Ламорал, Егмонт* (1522–1568) — принадлежал към старата аристокрация на Нидерландия, дете имал най-богати имения. В 1557 година той изиграл голяма роля при победата на испано-фламандските войски при Сен Кантен. ↑

[5] *Хоорн* (*Филип Монморанси* — *Нивел граф Хоорн*), (1518–1568) — голям нидерландски феодал, кралски наместник в две провинции и адмирал на Фландрия. ↑

[6] *Златното руно* — рицарски орден на знатните нидерландски благородници, в който през времето на император Карл V не могло да има повече от 52 души. Учреден през 1430 година от бургундския херцог Филип Добрия. Орденският знак бил златна верижка с фигурка на агне, което означавало смирение, подобаващо на рицарите на ордена, както и това, че вълната е националното богатство на Нидерландия. ↑

[7] Според историците Карл V се отличавал с болезнена лакомия и невъздържаност към напитките. ↑

[8] Филип дьо Брюксел, член на Тайния нидерландски съвет. ↑

[9] *Гранвел* (1517–1586) — син на министъра на Карл V, бургундския буржоа Перено, и сам той министър и най-близък съветник на императора, успял да запази влиянието си и при Филип II. ↑

[10] Кадзанският мирен договор бил сключен в 1489 година между дядото на Карл V, император Максимилиан I, я разбунтуваните срещу него фламандци, които задържали Максимилиан в Брюге и го пуснали само след като той отстъпил Кадзан — малко градче в северозападния ъгъл на Зеландия, близо до морето. ↑

LIX

Уленшпигел напусна хесенското ландграфство, яхнал магарето си, и когато минаваше през Големия площад, видя няколко сърдити лица на господа и дами, но никак не се обезпокои.

Скоро той стигна до земите на люненбургския херцог и срещна там група Smaedelyke broeders, весели фламандци от Слюис, които всяка събота слагаха по някоя пара настрана, за да отидат веднъж на годината в Германия.

Те пътуваха с песни в открита каруца, карана от силен въоръжен кон, който ги возеше лекичко като на шега из пътищата и блатата на люнебургското херцогство. Някои от тях свиреха на малки флейти, гусли, виоли и гайди и вдигаха голям шум. Край каруцата често пъти крачеше някой шишко, който свиреше на *gommel pot* и вървеше пешком с надежда да смъкне корема си.

Те бяха попривършили парите си и като видяха Уленшпигел, пълен със звънтящи монети, влязоха в една странноприемница и го почерпиха. Уленшпигел прие на драго сърце. Но като забеляза, че Smaedelyke broeders го поглеждат, смигат си и се усмихват, когато му наливаха да пие, той подуши, че тук има някаква хитрина и заради това излезе и се изправи до вратата, за да слуша приказките им. И той чу как шишкото каза за него: „Това е живописецът на ландграфа; ландграфът му даде повече от хиляда флорина за една картина. Да го почерпим с бира и вино и той ще ни се отплати двойно.“

„Амин“ — рекоха останалите.

Уленшпигел върза оседланото магаре на около хиляда крачки оттам, в двора на един чифликчия, даде два патара на едно девойче да го пази, върна се в странноприемницата и без да промълви дума, седна на масата на Smaedelyke broeders. Те му наливаха да пие и плащаха. Уленшпигел раздрънкваше в кесията си флорините на ландграфа и казваше, че е продал магарето си на един селянин за седемнадесет сребърни делдера.

Те продължиха пътя си, като ядяха и пиеха, свиреха на флейти, на гайди и на *gommel pot* и отвеждаха срещнатите жени, които си

харесваха. Така създадоха незаконни деца, а също и Уленшпигел, приятелката на когото роди по-късно син и го нарече Ойленшпигелчо^[1], което на немски ще рече малко огледало и бухал, защото жената не разбираше много добре значението на името на своя случаен приятел, а може би и в спомен за часа, в който е било заченато детето. За това именно Ойленшпигелчо се разправя, но то не е вярно, че е роден в Книтинген, в Саксония.

Мъкнати от якия кон, те минаваха по едно шосе, край което имаше село и странноприемница с надпис „Котелът“. Оттам се носеше хубава миризма на фрикасе.

Шишкото, който свиреше на *rommel pot*, отиде при съдържателя и му каза, сочейки Уленшпигел:

— Това е художникът на ландграфа; той ще плати всичко.

Съдържателят се вгледа в лицето на Уленшпигел, което бе прилично, и като чу звъна на флорините и делдерите, донесе на масата ядене и пиене. Уленшпигел не пропусна нищо, и непрекъснато раздрънкваше монетите в кесията си. Често той почукваше шапката си и казваше, че там е най-голямото му богатство. Яденето и пиенето продължи два дни и една нощ и накрая *Smaedelyke brooders* казаха на Уленшпигел:

— Да ставаме и да плащаме! Уленшпигел отговори:

— Когато плъхът се е пъхнал в сиренето, иска ли му се да излезе?

— Не — отговориха те.

— И затуй — продължи Уленшпигел — да седим тук, докато моите флорини и делдери ни служат като фуния, за да наливаме в гърлата си питиета, които ни развеселяват.

И поръча на стопанина да донесе още ви по и наденици. Докато ядяха и пиеха, Уленшпигел каза:

— Сега аз съм ландграф и аз плащам. Но какво щяхте да правите, другари, ако кесията ми беше празна? Ще вземете меката ми филцова шапка и ще видите, че и на дъното, и по краищата е пълна с жълтици.

— Я дай да я пипнем — казаха всички заедно.

И въздъхвайки, усещаха между пръстите си големи колкото жълтици монети. Но един от тях опипваше шапката с такава любов, че Уленшпигел я дръпна от ръцете му и каза:

— Доячо невъздържан, имай търпение да дочакаш часа за доене.
— Дай ми половината от шапката си — рече той.
— Не — отговори Уленшпигел, — не искам да имаш побъркана глава — едната половина на сянка, другата на слънце.
След това даде шапката си на съдържателя и каза:
— Подръж я малко, защото е топло. А пък аз ще отида вън да се облекча.

И излезе, а съдържателят взе шапката да я пази. Уленшпигел излезе от странноприемницата, отиде у селянина, яхна магарето и препусна по пътя за Емден.

Когато Smaedelyke broeders видяха, че не се връща, почнаха да се питат:

— Да не е офейкал? Кой ще плаща? Съдържателят се уплаши и разряза с нож шапката на Уленшпигел. Ала вместо жълтици намери между филца и подплатата само медни жетони, които не струваха нищо. Той кипна срещу Smaedelyke broeders и им каза:

— Братство на мошеници, няма да излезете оттука, докато не ви съблека и останете само по ризи.

И те трябваше да се съблекат, за да платят сметката.

И тръгнаха така по ризи през планини и долини, защото не искаха да продадат нито коня, нито каруцата си.

И всеки, който ги виждаше тъй жалки, им даваше от сърце хляб, бира, а понякога и месо; защото те разправяха навсякъде, че са били ограбени от крадци.

И от всички само един имаше панталони.

И така се върнаха по ризи в Слюис, като танцуваха в каруцата и свиреха на rommel pot.

[1] Ойленшпигелчо — тука Шарл дьо Костер свързва своя Уленшпигел с Уленшпигел от народните предания. ↑

LX

А през това време Уленшпигел, възседнал Иеф, пътешествуваше през земите и блатата на люнебургския херцог. Фламандците наричаха тоя херцог Water Signorke (Водния господар), тъй като във владенията му беше винаги влажно.

Иеф слушаше като куче Уленшпигел, пиеше бира, танцуваше похубаво от някой унгарец — майстор на танците и акробатството, преструваше се на умрял и лягаше по гръб при най-малкия знак.

Уленшпигел знаеше, че люнебургският херцог, който бе недоволен и ядосан, задето Уленшпигел се беше подиграл с него в Дармщат в присъствието на хесенския ландграф, му бе забранил под страх на обесване да влиза във владенията му.

Но неочаквано той видя, че насреща му иде лично негова херцогска светлост и тъй като знаеше, че той е лют човек, обхвана го страх. И почна да приказва на магарето си.

— Иеф — рече той, — насреща ни иде люнебургският владетел. Усещам сърбеж по врата си, дано не ме начеше палачът! Иеф, иска ми се да ме начешат, но не и да ме обесят. Спомни си, че ние сме побратими по сиромашия и по дълги уши и помисли от какъв голям приятел би се лишил, ако ме загубиш.

И Уленшпигел избърса очите си, а Иеф започна да реве.

Уленшпигел продължи да му приказва:

— Ние двамата с тебе живеем весело или тъжно, както се случи, нали, Иеф? — Магарето продължаваше да реве, защото беше гладно. — И ти никога не можеш ме забрави — продължи господарят му, — защото няма по-голямо приятелство от онова, когато се смееш над едни и същи радости и плачеш над едни и същи мъки! Иеф, лягай по гръб.

Кроткото магаре се подчини и херцогът го видя така — с четирите копита, вирнати нагоре. Уленшпигел бързо седна на корема му. Херцогът се приближи до него.

— Какво търсиш тук? — рече той. — Забрави ли, че с последната си заповед ти забраних, под страх на обесване, да стъпваш

с прашните си крака в моите владения?

Уленшпигел отговори:

— Милостиви господарю, съжалете се над мене!

И като посочи магарето си, добави:

— Вие знаете, че по право и закон всеки, който пребивава между четирите стълба на жилището си, е свободен.

Херцогът отговори:

— Напусни страната ми или ще умреш.

— Господарю — отговори Уленшпигел, — ще я напусна побързо, ако препусна върху един-два флорина!

— Нехранимайко — рече херцогът, — не стига, че не се подчиняваш, ами отгоре на всичко искаш и пари!

— Трябва да искам, господарю, щом не мога сам да си ги взема...

Херцогът му даде един флорин.

Уленшпигел се обърна към магарето си и рече:

— Иеф, стани и поздрави господаря!

Магарето стана и зарева. Сетне и двамата си отидоха.

LXI

Зуткин и Нел бяха седнали до един от прозорците на къщицата и гледаха към улицата.

Зуткин каза на Нел:

— Миличка, кажи, не виждаш ли да иде син ми Уленшпигел?

— Не — рече Нел, — ние няма вече да видим този лош скитник.

— Нел — рече Зуткин, — не бива да му се сърдиш, а трябва да го съжаляваш, дето той, бедничкият, не си е в къщи.

— Знам — рече Нел, — че далеч отгук той има друга къща, по-богата от родната му и там сигурно го е прибрала някоя хубава дама.

— Много добре ще е, ако е тъй — рече Зуткин, — там може да го хранят с жълтунки.

— Дано камъни му дадат да яде — рече Нел, — тогава той ненаситник по-скоро ще се върне!

Зуткин се разсмя и каза:

— Миличка, защо си толкова сърдита?

Клаас, който връзваше замислен в един ъгъл снопове дърва, рече:

— Не виждаш ли, че тя е полудяла за него?

— Я гледай каква хитруша — рече Зуткин, — думичка не ми е споменала! Вярно ли е, миличка, че го обичаш?

— Да не вярваш — рече Нел.

— Добър мъж ще вземеш — рече Клаас, — с лакома уста, празен корем и дълъг език, съпруг, който превръща флорините в лиари, никога не спечелва ни пара с труд и винаги бърхти пътищата като скитник.

Зачервена от яд, Нел отговори:

— А защо не сте го направили по-друг?

— Видя ли — рече Зуткин, — разплака момичето; я мълчи, мъжо!

LXII

Един ден Уленшпигел пристигна в Нюренберг и се представи за голям лекар — победител на болестите, знаменит разслабител, прочут укротител на треската, известен унищожител на чумата и ненадминат изцерителна крастата.

В болницата имаше толкова много болни, че се чудеха де да ги настанят. Щом управителят на болницата узна, че Уленшпигел е дошъл, отиде да се срещне с него и да разбере вярно ли е, че той изцерява всички болести.

— Всички освен последната — отговори Уленшпигел; — но обещавайте, че ще ми дадете двеста флорина, ако изцеря всички останали и няма да ви взема нито лиар повече, ако всичките ви болни не кажат, че са излекувани и не напуснат болницата.

На следния ден той отиде в болницата със самоуверен поглед и тържествено учен вид. Когато влезеше в някоя стая, той дръпваше всеки болен настрана и му казваше:

— Закълни се, че няма да кажеш никому това, което ти пошепна. От какво си болен?

Болният казваше и се заклеваше във всемогъщия, че ще мълчи.

— Ето какво — казваше му Уленшпигел, — аз трябва да изгоря едного от вас, от праха му да направя чудодейно лекарство и да дам на всички болни да пият от него. Оня, който не ще може да върви, ще бъде изгорен. Утре ще дойда пак, ще застана на улицата заедно с управителя на болницата и ще извикам: „Който не е болен, да събере нещата си и да дойде при мене!“

На сутринта Уленшпигел дойде и извика, както бе казал. Всички болни — куци, страдащи от катар, кашлящи и трескави — тръгнаха изведнъж и излязоха вкупом. Всички се намериха на улицата, дори и ония, които десет години не бяха ставали от леглата си.

Управителят на болницата ги попита оздравели ли са и могат ли да ходят.

— Да — отговориха те, като смятаха, че едного от тях вече горят в двора.

Тогава Уленшпигел каза на управителя:

— Плати ми — всички излязоха и казват, че са излекувани.

Управителят му плати двеста флорина. И Уленшпигел си отиде.

Ала на втория ден управителят видя, че болните се връщат в болницата в по-лошо състояние от преди освен един, който се беше изцерил от чистия въздух; намериха го пиан да пее из улиците: „Хвала и чест на големия доктор Уленшпигел!“

LXIII

Тъй като двестате флорина се изпариха бързо, Уленшпигел отиде във Виена, дето се нае при един колар, който постоянно хокаше работниците си, защото не можеха да надуват силно мяха на огнището.

— Карайте едновременно — викаше той непрекъснато, — бързайте с меховете!

Един ден, когато стопанинът тръгна за градината, Уленшпигел вдигна единия мях, метна го на рамене и пое след господаря си. Като го видя с тоя чудноват товар, той се удиви, а Уленшпигел му каза:

— Господарю, вие ми бяхте поръчали да бързам с меховете. Де да оставя тоя, докато донеса и другия?

— Слушай, момчето ми — отговори стопанинът, — не съм ти казвал такова нещо, иди и занеси мяха на мястото му.

И си мислеше как да му отплати за тоя номер. От тоя ден нататък той ставаше всяка нощ точно в дванадесет часа, събуждаше работниците си и ги караше да работят.

Работниците му казаха:

— Господарю, защо ни събуждаш посред нощ?

— Свикнал съм — отговори той — да не оставям работниците си през първите седем дни да спят повече от половината нощ.

На следната нощ той пак събуди работниците си в дванадесет часа. Уленшпигел, който спеше на тавана, метна постелята си на гърба и слезе така натоварен в ковачницата.

Стопанинът му каза:

— Да не си полудял? Защо си помъкнал постелята си?

— Свикнал съм — отговори Уленшпигел — първите седем дни да прекарвам половината нощ върху леглото си, а другата половина — под него.

— Добре — каза господарят, — аз пък имам и друг навик — да изхвърлям на улицата безочливите си работници, като им разрешавам да спят първата седмица на каменната настилка, а втората — под нея.

— Значи, в зимника ви, господарю, до бъчвите с бира — отговори Уленшпигел.

LXIV

След като напусна коларя, Уленшпигел се върна във Фландрия и трябваше да постъпи като чирак при един обуцар, който обичаше повече да стои на улицата, отколкото в дюкяна с шило в ръка. Когато го видя, че излиза за стотен път, Уленшпигел го попита как да крои горните части на обувките.

— Крой ги — отговори обуцарят — за големи и средни нозе, така, че да стават на всички, които водят едър и дребен добитък.

— Така ще направя, господарю — отговори Уленшпигел.

Щом излезе обуцарят, Уленшпигел накрои горните части така, че да стават за обувки само на кобили, магарици, телици, свини и овце.

Когато се върна в работилницата и видя, че кожата е нарязана на късове, господарят рече:

— Какво си сторил, некадърнико безобразен?

— Каквото ми казахте — отговори Уленшпигел.

— Аз ти поръчах — продължи обуцарят — да накроиш обувки, удобни за всички, които водят волове, свини, овни, а ти си ми накроил обувки за самите животни.

Уленшпигел отговори:

— Господарю, през любовния период на животните нали свинята води нереза, магарицата — магарето, телицата — бика, овцата — овена?

И той си отиде и не се върна вече.

LXV

Беше април, времето бе меко, после изведнъж застудя и небето стана сиво като небето по задушница. Третата година от изгнанието на Уленшпигел отдавна бе изтекла и Нел очакваше всеки ден своя приятел.

— Уви — казваше си тя, — ще падне сняг над крушовите градини, над цветовете на жасмина, над всички клетки разцъфнали растения, които бяха повярвали в меката топлина на много ранната пролет. Малки снежинки вече падат от небето над пътищата. Пада сняг и върху моето клето сърце.

Де са ярките лъчи, които играят по веселите лица, правят покривите още по-червени и запалват с блясък прозорците? Де са те, които стоплят земята и небето, птиците и буболечките? Уви! Денем и нощем аз съм смразена сега от тъга и дълго очакване. Де си ти, мили Уленшпигел?

LXVI

Уленшпигел приближаваше Рене във Фландрия, бе гладен и жаден, но не искаше да се оплаква, а се опитваше да размива хората, за да му дават хляб. Но се шегуваше не от сърце и хората отминаваха, без да му дадат нещо.

Беше студено; по гърба на скитника непрекъснато валеше — ту сняг, ту дъжд, ту градушка. Когато минаваше през някое село, лигите му потичаха само като видеше до някоя стена куче да гложди кокал. Много му се искаше да спечели един флорин, но не знаеше как би могъл флоринът да влезе в кесията му.

Потърсеше ли нагоре, той виждаше върху покрива на някой гълъбарник гълъби, които изпускаха нещо бяло, но то не беше флорин. Търсеше по земята, но флорините не цъфтяха между камъните на настилката.

Потърсеше ли вдясно, виждаше някой грозен облак, който се носеше по небето като грамадна лейка, но той знаеше, че ако паднеше нещо от тоя облак, то съвсем нямаше да бъде пороен дъжд от флорини. Потърсеше ли вляво, виждаше голямо индийско кестеново дърво, което си живееше, без да върши нищо.

„Ах — мислеше си той, — защо няма флоринови дървета? Какви хубави дървета биха били те!“

Изведнъж големият облак се продъни и по гърба на Уленшпигел зачука силен, като че от камъни град.

— Ех — рече той, — така е, камъни се хвърлят само по бездомни кучета.

След това почна да тича:

— Не съм виновен аз, че нямам дворец или поне палатка, за да подслоня слабото си тяло. О, каква страхотна градушка, зърната, твърди като гюлета. Не, не съм виновен аз, че мъкна из света дрипите си — то е, защото така ми се харесва. Защо не съм император! Тия зърна искат да влязат насила в ушите ми като лоши думи. — Той продължаваше да тича: — Клетни нос — добави той, — ти скоро ще бъдеш надупчен и ще можеш да служиш за пиперница при

пиршествата на големците, които градушка никога не бие. — След това избърса страните си и продължи: — А тия пък могат да послужат като лъжици за пяна на готвачите, на които им е горещо около печките. Ах, далечен спомен за някогашните сосове! Гладен съм.

Празно мое коремче, не се оплаквай. Тъжни черва, недейте курка повече. Де се криеш, благосклонна съдба? Заведи ме, дете има нещо за плюскане.

Докато си приказваше тъй, светналото слънце изчисти небето, градушката престана и Уленшпигел рече:

— Добър ден, слънце, единствен мой приятелю, който идеш да ме изсушиш!

Но продължи да тича, защото му беше студено. Изведнъж той видя по пътя едно куче на бели и черни петна, което тичаше право срещу него с изплезен език и силно изпъкнали очи.

— Това животно — рече Уленшпигел — е бясно! — Той бързо грабна голям камък и се качи на едно дърво; едва се покатери до първия клон, кучето мина отдолу и Уленшпигел го улучи с камъка си по главата. Кучето се спря и нажалено и изпънато се опита да се качи на дървото и да ухапе Уленшпигел, но не можа, падна и умря.

Това не зарадва Уленшпигел; още по-малко, когато слезе от дървото и видя, че устата на кучето не беше суха, както е обикновено при бесните кучета. Сетне, като разгледа кожата му, той видя, че беше хубава и че може да се продаде; затова я одра, изми я, закачи я на тоягата си, остави я на слънце да се поизсуши и после я сложи в торбата си.

Измъчван от глад, той се отби в няколко селски къщи, но не посмя да предложи за продан кожата, тъй като се страхуваше да не би кучето да е било на някого от тия селяни. Поиска малко хляб, но не му дадоха. Почна да се смрачава. Краката му бяха изморени и той влезе в една малка странноприемница. Старата стопанка милваше едно старо куче, което кашляше и кожата му приличаше на кожата на убитото.

— Отде идеш, пътниче? — попита старата стопанка.

Уленшпигел отговори:

— Ида от Рим, дете изцерих кучето на папата от кашлица, която страшно го измъчваше.

— Значи, ти си видял папата? — рече тя и му наля чаша бира.

— О — каза Уленшпигел, като изпразни чашата, — позволено ми беше само да целуна светия му крак и светената му пантофка.

Старото куче на стопанката кашляше, но не хрочеше.

— Кога беше това? — попита старата.

— Преди един месец — отговори Уленшпигел — аз пристигнах, там ме очакваха и аз почуках на портата. „Кой чука?“ — попита архикардиналт, най-тайният и най-извънредният камериер на негово пресвето светейшество. „Аз съм — отговорих, — многоуважавани господин кардинал, ида от Фландрия нарочно, за да целуна крака на папата и да излекувам кучето му от кашлица.“ — „А, ти ли си, Уленшпигел? — рече папата зад една малка вратичка. — Ще ми бъде много драго да те видя, но сега е невъзможно. Забранено ми е от светите декреталии да показвам на чужденци лицето си, когато минава по него светият бръснач.“ — „Уви! — рекох. — Аз ида от толкова далечна страна, за да целуна крака на ваша светост и да изцера кучето ви, а ето че нямам никакъв късмет! Мигар ще трябва да се върна, без да съм свършил нищо?“ — „Не — рече светият отец и чух, като извика: — Архикамериер, бутни креслото ми до вратата и отвори долната ѝ преградка.“ Тя се отвори. И аз видях през отвора един крак, обут в златна пантофка, и чух глас, който гърмеше като гръмотевица: „Това е страшният крак на княза на князете, на царя на царете, на императора на императорите. Християнино, целуни светата пантофка.“ И аз целунах светата пантофка и носът ми бе облъхнат от небесното благоухание, което лъхаше от тоя крак. След това преградката се затвори и същият страхотен глас ми каза да почакам. Преградката отново се отвори и оттам излезе едно животно, да прощавате, оскубано, гуреливо, кашлящо и подуто като тулум, което поради ширината на корема си можеше да върви само разкрячено.

Светият отец благоволи да ми заговори отново:

„Уленшпигел — рече той, — виждаш моето куче; то заболя от кашлица и от други болести, защото гриза натрошени кости на еретици. Изцери го, чадо! От това само ще спечелиш.“

— Пий — рече старата.

— Налей — отговори Уленшпигел и продължи: — Аз дадох на кучето чудесно очистително — едно измислено от мене лекарство. То пика непрекъснато три дни и три нощи и оздравя.

— Господи Исусе и Богородице! — каза старата. — Преславни поклонниче, който си видял папата и можеш да изцериш и моето куче, дай да те целуна.

Но Уленшпигел, на когото съвсем не бяха потрябвали целувките на бабата, каза:

— Всеки, който е досегнал с устни светата пантофка, не бива в течение на две години да бъде целуван от жена. Дай ми най-напред няколко хубави къса печено месо за вечеря, една-две кървавици и достатъчно бира и аз ще изчистя гласа на кучето ти така, че то ще може да пее „Богородице Дево“ в ла мажор от амвона в голямата църква.

— Ако това наистина стане — изхленчи старата, — ще ти дам един флорин.

— Ще го направя — отговори Уленшпигел, — но само след като се навечерям.

Тя му донесе всичко, каквото той поиска. Той яде и пи до насита и от благодарност устата му би целунала бабата, ако преди това не ѝ беше казал, че не бива.

Докато ядеше, старото куче сложи предните си лапи на коленете му, за да му даде кокал. Уленшпигел му даде няколко и каза на стопанката:

— Ако някой се нахрани в странноприемницата и не ти плати, какво би сторила?

— Бих смъкнала на тоя мошеник най-хубавата му дреха — отговори бабата.

— Добре — рече Уленшпигел.

След това взе кучето под мишница и отиде в конюшнията. Там той го затвори, даде му един кокал, извади от торбата си кожата на убитото, върна се при старата и я попита стои ли на думите си, че ако не ѝ плати яденето, тя ще вземе най-хубавата му дреха.

— Да — отговори тя.

— Добре тогава, твоето куче вечеря с мене и не ми плати. Според твоите правила аз му взех най-хубавата, единствената му дреха.

И показва кожата на умрялото куче.

— О — разплака се бабата, — това е жестоко от твоя страна, господин докторе. Клетото ми кученце! За мене, вдовица жена, то ми

беше детето. Защо ми отне едничкия приятел в света? Сега вече не ми остава друго освен да умра.

— Аз ще го възкреса — рече Уленшпигел.

— Ще го възкресиш! — извика тя. — И то пак ще ми се гали, пак ще ме гледа, пак ще ме ближе, пак ще върти клетата си стара къса опашчица! Възкресете го, господин докторе, и ще имате пак безплатна вечеря, една скъпа вечеря, а освен това ще ви дам и един флорин отгоре.

— Ще го възкреса — рече Уленшпигел, — но трябва ми топла вода, сироп, за да залепя шевовете, игла, конец и сос от печено месо; и през време на операцията трябва да бъда сам.

Бабата му даде всичко, каквото поиска; той взе кожата на умрялото куче и отиде в конюшната.

Там намаза със сос муцуната на старото куче, което с удоволствие търпеше това; начерта със сироп широка линия по корема му, намаза със сироп краката му, а опашката — със сос.

И след това извика три пъти високо:

— Staet op! Staet op! Ik't bevel, vuilen hond.^[1]

После бързо пхна кожата на умрялото куче с торбата си, ритна силно животното и така го вкара в странноприемницата.

Като видя, че кучето е живо и се ближе, старата жена се спусна да го прегърне; но Уленшпигел не позволи.

— Не бива да милваш кучето — рече той, — докато не оближе всичкия сироп, с който е намазано, само тогава шевовете ще се затворят. Брой ми сега десет флорина.

— Аз казах само един — отговори бабата.

— Един за операцията и девет за възкресяването — каза Уленшпигел.

Тя му ги наброи.

На отиване Уленшпигел хвърли посред странноприемницата кожата на умрялото куче и каза:

— Дръж, жено, тая стара кожа и я пази; тя ще ти послужи за кърпене, когато новата се скъса!

[1] Стани! Стани! Заповядвам ти, мързеливо куче! ↑

LXVII

През тоя неделен ден в Брюге имаше шествие в чест на кръвта господня. Клаас каза на жена си и на Нел да отидат да гледат; може би, рече той, ще видят и Уленшпигел. А той самият щял да пази къщицата и да чака дали няма да се върне поклонникът.

Жените тръгнаха сами; Клаас остана в Дамме и седна на прага на портата. Градът му се стори съвсем пуст. Той чуваше само кристалния звън на някоя селска камбана, докато от Брюге вятърът донасяше на вълни музиката на звънарните и силния трясък на фалконетите^[1] и фойерверките в чест на кръвта господня.

Замислен, Клаас търсеше с поглед Уленшпигел из пътищата, но не виждаше нищо друго освен ясното, съвсем синьо безоблачно небе, няколко кучета, легнали на слънце с изплезени езици, врабци, вардалящи се и зацвъртели в прахоляка, една котка, която ги дебнеше, и слънчевата светлина, която надникваше приятелски във всички къщи и блестеше по лавиците върху медните котли и калаените чаши.

Но сред всичката тая радост Клаас беше тъжен и като търсеше сина си, мъчеше се да го зърне зад сивата мъгла в ливадите, да го чуе сред радостния мълвеж на листата и във веселия птичи хор по дървесата. Изведнъж по пътя, който водеше от Малдгем, той съзря един висок човек, но разбра, че не е Уленшпигел. Той видя, че човекът спря до синора на градина, засята с моркови, и яде лакомо моркови.

— Гоя човек е много гладен — каза си Клаас.

За миг той изчезна от погледа му, но после се появи на ъгъла на улица Херон и Клаас позна пратеника на Йос, който му бе донесъл седемстотинте жълтици. Той го посрещна на пътя и му каза:

— Ела у нас.

Другият отговори:

— Благословени са ония, които посрещат ласкаво скитащите пътници.

Върху външната дъска на прозореца имаше трохи, които Зуткин бе оставила за околните птици. Зиме те идваха да се хранят тук.

Човекът взе няколко трохи и ги изяде.

— Ти си гладен и жаден, нали? — рече Клаас.

— Преди една седмица бях обран от крадци — отговори човекът — и оттогава се храня само с моркови по полята и с корени в гората.

— Ще рече — каза Клаас, — време е да се нахраниш. Ето на — продължи той, като отвори раклата — пълна паница грах, яйца, кървавица, шунка, гандски наденици, риба плакия. А долу в зимнина дреме лувенско вино, тип бургундско, червено и бистро като рубин; то чака само да звъннат чашките. Сега да хвърлим връзка дърва в огъня. Чуваш ли как цвъртят кървавиците върху скарата? Това е песента на хубавото похапване.

Клаас ги обръщаше, преобръщаше и каза на човека:

— Не си ли виждал син ми Уленшпигел?

— Не — отговори той.

— Носиш ли ми новини от брат ми Йос? — рече Клаас, докато слагаше на масата опечените кървавици, омлет с тлъста шунка, сирене и големи потири с лувенско, бистро червено вино, блеснало в бутилките.

Човекът отговори:

— Брат ти Йос умря, когато го мъчеха на колелото в Зипнакен до Екс. И то защото, като еретик, вдигна оръжие срещу императора.

Клаас сякаш полудя, цял се разтрепери, обзет от страшен гняв, и извика:

— Жестоки палачи! Йос, клети братко!

А човекът каза сухо:

— Нашите радости и скърби не са от тоя свят. — И започна да яде. След това той рече: — Аз ходих при брат ти в тъмницата, като се представих за негов роднина, селянин от Низвилер. Дойдох тук, защото той ми каза: „Ако не умреш и ти като мене заради вярата, иди при брат ми Клаас; кажи му да живее в мир господен, да върши благотворителни дела и тайно да възпитава сина си в Христовия закон. Парите, които му дадох, са взети от бедния прост народ; нека той ги употреби сега, за да възпита Тил, като го просвети в божието учение и в словото му!“

И като каза това, пратеникът целуна братски Клаас.

А Клаас продължаваше да се вайка:

— Клетият ми брат, умрял на колелото!

И не можеше да се съвземе от голямата си мъка. Все пак, когато видя, че гостенинът бе ожаднял и подаде чашата си, той му наля вино, но самият той яде и пи без желание.

Зуткин и Нел отсъствуваха седем дни; през това време пратеникът на Йос живя в къщата на Клаас.

Всяка нощ те чуваха Катлин, която виеше в къщурката си.

— Огън! Огън! Пробийте дупка: душата иска да излезе!

Клаас отиваше при нея, успокояваше я с нежни думи и се връщаше в къщи.

След седемте дни пратеникът си тръгна, като взе от Клане само два каролуса за храна и за нощуване по пътя.

[1] *Фалконет* — леко полско оръдие, което стреляло с гюллета, големи колкото портокал. ↑

LXVIII

Нел и Зуткин се бяха върнали в Брюге и Клаас, седнал на земята в готварницата, както седят шивачите, зашиваше копчета на едни стари панталони. До него Нел насъскваше срещу щъркела Титус Бибулус Шнуфиус, който ту се хвърляше срещу птицата, ту отскачаше, като лаеше с все сила. Застанал на един крак, щъркелът го гледаше важен и замислен и прибираше дългата си шия между перушината на гърдите си. И защото стоеше кротко, Титус Бибулус Шнуфиус лаеше още поужасно. Ала изведнъж, отегчена от тая музика, птицата заби като стрела клюна си в гърба на кучето и то избяга с крясък:

— Помощ!

Клаас се разсмя, Нел — също, а Зуткин продължаваше да гледа на улицата дали няма да се зададе Уленшпигел.

Изведнъж тя каза:

— Иде началникът с четворица съдебни полицаи. Не у нас сигурно. Двамина обикалят около къщата.

Клаас дигна очи.

— И двамина спряха отпред — добави Зуткин.

Клаас стана.

— Кого ли от нашата улица ще арестуват? — рече Зуткин. — Исусе Христе! Мъжо, те идат тук.

Клаас изскочи от готварницата в градината, последван от Нел. Той й каза:

— Скрый жълтиците, те са в задната част на камината.

Нел разбра, но когато видя, че той прескочи плета, а стражарите го хванаха за яката и че тон почна да ги удря, за да се отскубне от тях, тя извика разплакана:

— Той е невинен! Той е невинен! Недейте измъчва татко Клаас! Де си, Уленшпигел? Ти би убил и двамата.

И тя се хвърли върху единия от стражарите и издраска лицето му с нокти. След това извика: „Ще го убият!“ падна върху тревата и се търколи в несвяст.

Чула шума, дойде Катлин, застана неподвижно и загледа това, което ставаше, като клатеше глава и думаше:

— Огън! Огън! Пробийте дупка: душата иска да излезе.

Зуткин, която не бе видяла нищо, каза на стражарите, влезли в къщицата:

— Господа, какво търсите в нашето сиромашко жилище? Ако търсите сина ми, той е далеч. А имате ли дълги крака да го настигнете?

И драго ѝ беше, че им каза така.

В този миг Нел извика за помощ, Зуткин изтича в градината и видя мъжа си на пътя, близо до плета, бяха го хванали за яката, а той се дърпаше да се отърве.

— Удряй! — извика тя. — Убий ги! Уленшпигел, де си?

И тръгна да помогне на мъжа си, но един от стражарите я хвана здраво, което не беше така лесно.

Клаас се дърпаше и удряше тъй силно, че сигурно щеше да се отърве, ако двамата стражари, с които бе разговаряла Зуткин, не бяха дошли да помагат на ония, които го държаха.

Те вързаха ръцете му и го заведоха в готварницата, дето Зуткин и Нел ридаеха.

— Господин началник — рече Зуткин, — какво е сторил клетият ми мъж, че сте го вързали тъй с въжета?

— Той е еретик — каза един от полицаите.

— Еретик ли? — отвърна Зуткин. — Ти еретик? Тия дяволи лъжат.

Клаас отговори:

— Оставям се на божията воля.

Той излезе; Нел и Зуткин тръгнаха след него, разплакани и уверени, че ще заведат и тях пред съдията. Мъже и жени се стекоха край тях; когато научиха, че водят Клаас вързан, защото го подозирали, че е еретик, те така се изплашиха, че се прибраха бързо в къщите си и заключиха всички врати. Само няколко девойчета се осмелиха да отидат при Клаас и да го попитат:

— Де отиваш, въглищарю, така с вързани ръце?

— Към божията милост, девойчета — отговори той.

Отведоха го в общинския затвор: Зуткин и Нел седнаха на прага. Привечер Зуткин каза на Нел да я остави и да отиде да види дали Уленшпигел не си е дошъл.

LXIX

Скоро из околните села се пръсна новината, че са затворили един човек за ерес и че инквизиторът Тителман^[1], старшият свещеник в Рене, наречен Безмилостния инквизитор, ще ръководи следствието. По това време Уленшпигел живееше в Кулкерке в благосклонна близост с една хубавичка чифликчийка, приятна вдовица, която не му отказваше нищо от това, което имаше. Той се чувствуваше много добре гален и глезен до деня, когато един коварен съперник, помощник-кмет, го причака една сутрин, като излизаше от странноприемницата, за да го начеше със суровица. Но за да охлади гнева му, Уленшпигел го хвърли в едно блато, отдето помощник-кметът едва излезе — зелен като жаба и мокър като сюнгер.

За тоя подвиг Уленшпигел трябваше да напусне Кулкерке и страхувайки се от отмъщението на помощник-кмета, хукна с все сила към Дамме.

Падаше хладна вечер. Уленшпигел тичаше бързо, искаше му се да си е вече в къщи; във въображението си той виждаше как Нел шие, Зуткин приготвя вечерята, Клаас връзва дърва, Шнуфиус гложди кокал, а щъркелът чука с клюн по корема на домакинята, за да си изпроси малко храна.

По пътя го срещна един амбулантен търговец и го запитва:

— Закъде си хукнал тъй?

— За Дамме, у дома — отговори Уленшпигел.

Пешеходецът каза:

— Там не е много сигурно вече, тъй като почнаха да арестуват протестантите.

И си отмина.

Когато стигна до странноприемницата „Червен щит“, Уленшпигел влезе да пие една бира. Стопанинът му каза:

— Ти не си ли синът на Клаас?

— Аз съм — отговори Уленшпигел.

— Побързай — рече стопанинът, — защото беда връхлетя баща ти.

Уленшпигел го попита какво иска да каже.

Стопанинът му отговори, че много скоро ще разбере.

И Уленшпигел удари пак на бяг.

Когато влезе в Дамме, кучетата пред портите се нахвърлиха с джафкане да хапят краката му. От шума жените наизлязоха и почнаха да му говорят вкупом:

— Отде идеш? Знаеш ли какво става с баща ти? Де е майка ти? И тя ли е с него в затвора? Ох, дано не го изгорят!

Уленшпигел хукна още по-бързо.

Той срещна Нел и тя му каза:

— Тил, не си отивай в къщи: общинските власти поставиха там пазач в името на негово величество.

Уленшпигел се спря:

— Нел — каза той, — вярно ли е, че баща ми Клаас е в затвора?

— Да — рече Нел, — и Зуткин плаче пред затвора.

Тогава сърцето на блудния син преля от мъка и той каза на Нел:

— Ще ида да ги видя.

— Не прави това — рече тя, — а по-добре послушай Клаас, който ми каза, преди да го арестуват: „Скрий жълтиците; те са в задната част на камината.“ Първо трябва да скриеш тях, защото те са едничкото, което остава на клетата Зуткин.

Без да я слуша, Уленшпигел отърча до затвора. Там видя Зуткин, седнала на прага; тя го прегърна и останаха и двамата да плачат.

Насъбра се заради тях тълпа народ пред затвора, но дойдоха стражарите и казаха на Уленшпигел и Зуткин да се махат колкото може по-бързо.

Майката и синът отидоха в къщицата на Нел, съседна на тяхната къща, дете пазеше един от ландскнехтите, изпратени от Брюге поради страх от смутове, които можеха да станат през време на съденето и на екзекуцията. Защото жителите на Дамме много обичаха Клаас.

Войникът беше седнал на каменната настилка пред портата и се мъчеше да изсмуче от една бутилка последната глътка ракия. Когато видя, че вътре няма вече нищо, той хвърли бутилката на няколко крачки, измъкна сабята си и почна да разкъртва с нея настилката.

Потънала в сълзи, Зуткин влезе в къщата на Катлин.

А Катлин клатеше глава и думаше:

— Огън! Пробийте дупка: душата иска да излезе!

[1] *Тителман Петер* — един от най-безпощадните инквизитори във Фландрия. ↑

LXX

Камбаната, на която казваха borgstorm (градска буря), призова съдиите в съдилището и те се събраха във Vierschare в четири часа около липата на правосъдието.

Заведоха Клаас пред тях и той видя, насядали под балдахин, съдията на Дамме и от двете му страни и срещу него — кмета, помощник-кметовете и писаря.

Когато заби камбаната, събра се много народ.

Мнозина казваха:

— Съдиите не са дошли тук да раздават правосъдие, а да слугуват на императора.

Писарят обяви, че в предварителното си заседание във Vierschare около липата съдът е решил въз основа на доносите и на свидетелските показания да се арестува Клаас, въглищар, родом от Дамме, съпруг на Зуткин, дъщеря на Жустен. „Сега — добави той — ще се пристъпи към разпита на свидетелите.“

Пръв бе разпитан съседът на Клаас Ханс Барбие. След като положи клетва, той каза:

— Заклевам се в спасението на душата си и твърдя положително, че от седемнадесет години познавам изправения пред съда Клаас; че той винаги е живял честно и съобразно с повеленията на нашата майка светата църква; че никога не е приказвал оскърбително за нея; че доколкото зная, никога не е давал подслон на никой еретик, нито е укривал книгата на Лютер, нито е споменавал за същата книга, нито е сторил каквото и да е, за което може да бъде заподозрян, че е нарушил законите и наредбите на империята. Бог и всички светци да ми бъдат на помощ!

След него бе разпитан Ян ван Роозбеке, който каза, че през време на отсъствието на Зуткин, жената на Клаас, няколко пъти му се сторило, че чува в къщата на обвиняемия два мъжки гласа и често пъти вечер след часа за прибиране виждал в една таванска стаичка светлина и двама души, които си приказвали, единият от които бил Клаас. Той не могъл да каже дали другият човек е бил еретик, или не, тъй като той

бил надалеч. „Колкото за Клаас — добави той, — ще кажа, без да си кривя душата, че откак го познавам, той винаги най-редовно се причестява както на Великден, така и по големите празници, ходеше на литургиите всяка неделя освен в деня на кръвта господня и следните. Бог и всички светии да ми бъдат на помощ!“

Запитан, дали не е видял Клаас в странноприемницата „Синята кула“ да продава индулгенции и да се подиграва с чистилицето, Ян ван Роозбеке отговори, че наистина Клаас е продавал индулгенции, но без пренебрежение и подигравки и че самият той, Ян ван Роозбеке, бил купил от него индулгенции. Същото искал да стори и Йос Грипстюивер, старейшината на рибарите, който бил там между другите посетители.

Тогава съдията каза, че ще бъдат обявени фактите и деянията на Клаас, за който той е изправен пред съда на Vierschare.

„Доносчикът — каза той, — който случайно бил останал в Дамме, вместо да отиде в Брюге да изхарчи парите си във веселби и гуляи, както често става през тия религиозни празненства, бил излязъл на портата си, като порядъчен човек да подиша малко чист въздух. И там той видял един човек, който вървял по улица Херон. Щом съзрял тоя човек, Клаас го пресрещнал и поздравил. Бил облечен в дрехи от черен плат. Той влязъл в къщата на Клаас и вратата останала полуотворена. Като искал да разбере кой е тоя човек, доносчикът влязъл в преддверието и чул, че Клаас приказвал в кухнята с чужденеца за някой си Йос, негов брат, който бил между пленените протестантски войски и заради това бил осъден близо до Екс на смърт върху колело. Чужденецът казал на Клаас, че парите, които е получил от брат си, са пари, спечелени от простотията на бедния народ, и затова трябва да ги употреби за възпитаване на сина си в протестантска вяра. Той придумвал също Клаас да напусне лоното на нашата майка светата църква и изрекъл други нечестиви слова, на което Клаас отговорил само с думите: Жестоки палачи! Клетият ми брат!“ По тоя начин обвиняемият е похулил светия отец папата и негово кралско величество, като ги обвинил в жестокост, задето са наказали справедливо ереста като престъпление срещу небесните и земни владетели. Когато човекът се нахранил, доносчикът чул, че Клаас извикал: „Клети Йос, нека господ те приеме сред своето сияние, те бяха жестоки към тебе.“ Така той е обвинил дори бог в нечестивост,

смятайки, че той може да приеме еретици в своето небе. А Клаас не преставал да повтаря: „Клетият ми брат!“ Тогава чужденецът се разярил като протестантски проповедник и извикал: „Ще загине великият Вавилон, римската блудница^[1], и ще стане убежище за дяволите и скривалище за всички гадни птици!“ Клаас повтарял: „Жестоки палачи! Клетият ми брат!“ А чужденецът продължил и казал: И ангелът ще вдигне камък, голям като воденичен хромел. И ще го хвърли в морето и ще каже: „Тъй ще бъде хвърлен великият Вавилон и никой не ще го намери.“

„Господине — казал Клаас, — вашата уста е изпълнена с гняв, но кажете ми, кога ще настъпи царството, в което кротките по сърце ще могат да живеят в мир на земята?“

„Никога — отговорил чужденецът, — докато царува антихристът — папата, който е враг на всяка истина.“ „Ах — казал Клаас, — вие говорите без уважение за нашия свети отец. Той сигурно не знае за жестоките мъчения, с които се наказват клетите протестанти.“ Чужденецът отговорил: „Той знае много добре, защото той разпраца заповедите си, той — чрез императора — нарежда да ги изпълняват, а сега чрез краля, който пък с удоволствие използва конфискацията, наследява покойните и на драго сърце създава процеси срещу богатите, под предлог, че са еретици.“ Клаас отговорил: „Разправят се такива неща във Фландрия и аз трябва да ги вярвам; човешката плът е слаба, дори ако тая плът е кралска. Клетите Йос.“ И с тия думи Клаас е дал да се разбере, че негово величество наказва поради отвратителното си користолюбие. Чужденецът поискал да го убеждава още, но Клаас му отговорил: „Моля, господине, да не ми приказвате подобни думи, защото, ако някой ги чуе, ще възбудят срещу мене тежък процес.“

Клаас станал, за да отиде в зимника и се върнал оттам с кана бира. „Ще затворя вратата“ — казал той и доносчикът не могъл да чуе вече нищо, тъй като трябвало да излезе бързо от къщата. Но вратата била наново отворена по мръкнало. Чужденецът излязъл, но скоро пак се върнал, почукал и казал: „Клаас, студено ми е; няма де да спя; подслони ме у вас; никой не ме видя, че съм дошъл, градът е пуст.“ Клаас го прибрал, запалил фенер и го видели как завел еретика по стълбата в малката таванска стая с прозорец към полето...

— Кой друг е могъл да донесе всичко това — извика Клаас, — ако не ти, зъл рибарю? Аз те видях в неделя на прага на твоята къща,

изправен като върлина и загледан уж в летящите лястовици.

И посочи с пръст Йос Грипстюивер, старейшината на рибарите, чиято грозна муцуна личеше сред множеството.

Като видя, че Клаас се издаде по този начин, рибарят се усмихна злобно. Всички мъже, жени и девойки в тълпата си казаха:

— Клетият човечец, неговите собствени думи бездруго ще му докарат смъртта.

Но секретарят продължи:

— През нощта еретикът и Клаас разговаряли дълго, както и още шест нощи, като еретикът правел жестове на заплахи или благословии и вдигал ръце към небето, както правят еретиците. Изглеждало, че Клаас одобрява думите му.

„Сигурно през тия дни, вечери и нощи те са хулили литургията, изповедите, индулгенциите и негово кралско величество...“

— Никой не е чул това — рече Клаас — и не мога да бъда обвиняван без доказателства!

Секретарят продължи:

— Чули са друго нещо. На седмия ден в десет часа, когато било вече мръкнало, чужденецът излязъл от твоя дом и ти си го придружил до синора на Катлинината нива. Там той те е попитал какво си направил с твоите нечестиви идоли — при тия думи съдията се прекръсти — света Богородица, свети Николай и свети Мартин? Ти си отговорил, че си ги начупил и хвърлил в кладенеца. И наистина те бяха намерени миналата нощ в твоя кладенец и парчетата са в помещението за изтезаване.

При тия думи Клаас бе като поразен. Съдията го попита има ли да каже нещо, Клаас кимна отрицателно с глава.

Съдията го попита не се ли разкайва за престъпната мисъл да строши свещените статуи и за нечестивото заблуждение, което го е накарало да изрече хулни думи срещу негово небесно величество и за негово кралско величество.

Клаас отговори, че тялото му принадлежи на негово кралско величество, но съвестта му принадлежи на Христа, чийто закон той иска да изпълнява.

Съдията го попита дали този закон е законът на майката света църква.

Клаас отговори:

— Той е в светото евангелие.

Поканен да отговори на въпроса, дали паната е божи наместник на земята, Клаас каза:

— Не.

Когато го запитаха смята ли, че не трябва да се покланя на статуите на Богородица и светците, той отговори, че това е идолопоклонничество. А когато му зададоха въпрос, дали устното изповядване е нещо хубаво и спасително за душата, той рече:

— Христос е казал: изповядайте се един другиму.

Той отговаряше много смело на въпросите, макар че в дъното на душата си изглеждаше много отчаян и уплашен.

Когато удари осем часът и се спусна вечерта, господа съдиите се оттеглиха и отложиха произнасянето на присъдата за следния ден.

[1] „Римската блудница“ — католическата църква, възглавявана от римския папа. ↑

LXXI

А в къщицата на Катлин Зуткин плачеше, обезумяла от мъка. И непрестанно повтаряше:

— Мъжът ми! Клетият ми мъж!

Уленшпигел и Нел я прегръщаха с безпределна нежност. Тя ги притискаше в обятията си и плачеше мълчаливо. Сетне им направи знак да я оставят сама. Нел каза на Уленшпигел:

— Нека я оставим сама, щом иска; да скрием жълтиците.

И излязоха; Катлин се въртеше около Зуткин и повтаряше:

— Пробийте дупка: душата иска да излезе.

А Зуткин я гледаше втренчено, без да я вижда.

Къщите на Клаас и на Катлин бяха една до друга; Клаасовата беше по навътре, градинка отпред, а къщата на Катлин имаше засята с бакла градинка, която стигаше до улицата. Тя беше оградена с жив плет, в който Уленшпигел и Нел бяха направили като деца голяма дупка, за да могат да преминават.

Уленшпигел и Нел отидоха в градината на Катлин и видяха оттам войника, който пазеше. Главата му се клатеше и той плюеше във въздуха, но плюнката падаше върху куртката му. До него се търкаляше една плетена бутилка.

— Нел — рече съвсем тихо Уленшпигел, — тоя пиян войскарин не е утолил жаждата си; трябва да пие още. Тогава той няма да е опасен. Да вземем бутилката.

Като чу, че се говори, ландскнехтът изви натежалата си глава към тях, потърси бутилката, но като не я намери, продължи да плюе във въздуха и се мъчеше да види при лунната светлина де пада плюнката.

— Здравата се е напил — рече Уленшпигел, — чуваш ли как се напъва да плюе?

Ала войникът, след като дълго време плю и гледа наоколо, протегна отново ръка към бутилката. Тоя я напипа, залепи уста до гърлото и, отметна глава назад, обърна бутилката, чукна я няколко пъти по дъното, за да се изцеди всичката течност, и почна да смуче от нея като дете от гърдата на майка си. Като не успя да смукне нищо, той

се примири, сложи бутилката до себе си, поизруга на немски, отново се изплю, поклати глава наляво и надясно и заспа, мълвейки неразбираеми молитви.

Уленшпигел знаеше, че тоя сън няма да кара дълго и че трябва да го направи по-дълбок; затова се провря през дупката на плета, взе бутилката на войника и я даде на Нел, която я напълни с ракия.

Войскаринът продължаваше да хърка; Уленшпигел отново се вмъкна през дупката, сложи пълната бутилка между краката му, върна се в градината на Катлин и зачака заедно с Нел зад плета.

От хладината на току-що напълнената бутилка войникът се полусъбуди и първото му движение бе да разбере отде иде тоя студ под куртката му.

С интуицията на пияница той реши, че сигурно бутилката е пълна и протегна ръка. На лунната светлина Уленшпигел и Нел видяха как той разклащаше бутилката, за да чуе звука на течността, как пие от нея и се смее, и се чуди, че е пълна, как сръбва мъничко, след това — една глътка, как я слага на земята, пак я взема и отново пие.

След това запя:

*Когато месецът дохожда
със „добър вечер“ при морето...*

За германците морето е съпругата на месеца, който е господар на жените, и той запя:

*Когато месецът дохожда
със „добър вечер“ при морето,
морето веднага го черпи
с голяма чаша старо вино,
когато месецът дохожда.*

*То с месеца яде и пие
и много пъти го целува.
И щом си хубаво похапнат,
в леглото си го настанява,*

когато месецът дохожда.

*Тъй прави с мен и мойта мила —
вечеря тлъста, старо вино,
тъй прави с мен и мойта мила,
когато месецът дохожда.*

След това ту пийваше, ту изпиваше по едно четиристишие и найсетне заспа. И не можа да чуе как Нел каза: „Те са в едно гърне в задната част на камината“, нито да види как Уленшпигел влезе през обора в готварницата на Клаас, вдигна плочата зад камината, намери там гърнето с жълтиците, влезе пак в градината на Катлин и скри жълтиците до стената на кладенеца, тъй като бе уверен, че ако ги търсят, ще ги търсят вътре в кладенеца, а не вън от него.

После те се върнаха при Зуткин и намериха тъжната съпруга да плаче и нарежда:

— Мъжът ми! Клетият ми мъж!

Нел и Уленшпигел бдяха до сутринта над нея.

LXXII

На следната заран Borgstorm призова съдиите във Vierschare със силни удари.

Когато насядаха по четирите пейки около дървото на правосъдието, те отново разпитаха Клаас и му зададоха въпроса, не се ли отрича от заблужденията си.

Клаас вдигна ръка към небето:

Христос, моят повелител, ми е свидетел — рече той. — Когато се роди син ми Уленшпигел, аз гледах божието слънце. Де си ти сега, скитнико? Зуткин, нежна моя жено, ще можеш ли да посрещнеш храбро нещастieto?

След това погледна липата и я прокълна:

— Суша и вятър! Сторете така, че всички дървета в бащината ни земя да изсъхнат до корен, за да не гледат как осъждат на смърт под тяхната сянка свободната съвест. Де си, сине мой, Уленшпигел? Аз бях строг към тебе. Господа, имайте милост към мене и ме съдете така, както би ме съдил нашият милосърден бог.

Всички, които го слушаха, плачеха освен съдиите.

След това той попита няма ли никаква прошка за него и каза:

— Работих цял живот, а изкарвах малко; бях добър към бедните и благ към всички. Напуснах римската църква, за да послушам божия дух, който ме позова. Не моля за никаква милост, освен да замените смъртното наказание чрез изгаряне с доживотно изгнание от Фландрия, което също тъй е тежко наказание.

Всички, които бяха там, извикаха:

— Милост, господа съдии! Милост!

Само Йос Грипстюивер не извика.

Съдията направи знак на присъстващите да мълчат и каза, че наредбите изрично забраняват да се иска милост за еретиците, но ако Клаас се отрече от заблужденията си, ще бъде обесен вместо изгорен.

И народът каза:

— Огън или въже — все смърт.

И жените плачеха, а мъжете глухо роптаеха.

Тогава Клаас каза:

— Няма да се отрека. Правете с тялото ми, каквото хрумне на вашето милосърдие.

Старшият свещеник от Рене Тителман извика:

— Не бива да се търпи такава еретическа гад да надига глава пред съдиите; изгарянето на тялото е мимолетно наказание, трябва да се спасява душата и чрез мъчения да се принуждават еретиците да се отричат от заблужденията си, да не се дава на народа опасното зрелище — еретици, които умират без разкаяние.

При тия думи жените заплакаха още по-силно, а мъжете казаха:

— Има ли признание, ще има и наказание, но не и измъчване.

Съдът реши, че тъй като мъченията не са предписани в наредбите, не могат да се приложат към Клаас. Още веднъж го попитаха дали се отрича от заблужденията си и тон отговори:

— Не мога да се отрека.

Съгласно наредбите той бе признат за виновен в симония^[1] — за продажбата на индулгенции, за еретик, за укривател на еретици и заради това бе осъден да бъде горен жив пред стените на общинския дом, докато издъхне.

Два дни тялото му ще бъде оставено на позорния стълб, за да служи за назидание, и сетне ще бъде погребан там, дето обикновено заравят телата на измъчваните.

На доносчика Йос Грипстюивер съдът определи, без да го именува, петдесет флорина от първите сто флорина на наследството и една десета от останалото.

Когато чу присъдата, Клаас каза на старейшината на рибарите:

— Ти ще умреш от страхотна смърт, злодеецо, задето за една пара направи вдовица една щастлива съпруга и един весел син — тъжно сираче!

Съдиите оставиха Клаас да говори, защото и те самите освен Тителман презираха доносчика-рибар.

Той цял побледня от срам и яд.

А Клаас бе отведен в тъмницата.

[1] Престъпна търговия със свещени неща. ↑

LXXIII

На следния ден, който беше преди деня, определен за мъчението на Клаас, Нел, Уленшпигел и Зуткин научиха за присъдата.

Те помолиха съдиите да им разрешат да отидат в затвора и това бе позволено на Зуткин и на Уленшпигел, но не и на Нел.

Когато отидоха, видяха Клаас вързан за стената с дълга верига. Тъй като бе влажно, в огнището гореше слаб огън от дърва. Защото по право и по закон във Фландрия е наредено да се държат меко осъдените на смърт, да им се дава хляб, месо или сирене и вино. Но скъперниците-пазачи често пъти не изпълняват закона и мнозина от тях изяждат по-голямата част и най-хубавите парчета от храната на клетите затворници.

Клаас прегърна разплакан Уленшпигел и Зуткин, но пръв се овладя и спря да плаче, защото искаше да покаже, че е мъж и глава на семейство.

Зуткин плачеше, а Уленшпигел рече:

— Аз ще строша тия страшни окови.

Зуткин каза през сълзи:

— Аз ще отида при крал Филип, той ще те помилва.

Клаас отговори:

— Кралят наследява имота на мъчениците. — Сетне добави: — Жено и сине, обични мои, аз си отивам от тоя свят с тъга и горест. Макар и да се боя донякъде, че тялото ми ще страда, още по-тежко ми е, като помисля, че когато няма да ме има вече, вие ще бъдете и двамата бедни нещастници, защото кралят ще ви вземе имота.

Уленшпигел отговори тихо:

— Нел и аз скрихме вчера всичко.

— Сега съм доволен — продължи Клаас, — доносчикът няма да се радва на моето наследство.

— Дано по-скоро умре — рече Зуткин със зли и сухи очи.

Ала Клаас, който мислеше за жълтиците, рече:

— Хитро си постъпил, Тилкен, мое мило момче; е, сега моята вдовица Зуткин няма да гладува на стари години.

И Клаас я прегърна и притисна силно до гърдите си; а тя зарони още по-едри сълзи при мисълта, че скоро ще загуби неговата нежна закрила.

— Синко, ти честно си грешил, когато си скитал като лошите момчета по широките друмища; не бива вече да правиш това, чедо, нито да оставяш сама в къщи тъжната вдовица, защото ти си мъж и си длъжен да бъдеш нейна защита и опора.

— Ще бъда, татко — рече Уленшпигел.

— О, клетите ми мъжо! — рече Зуткин, като го прегърна. — Какво престъпление сме извършили? Живеехме си двамата кротко, честно и скромно и много се обичахме. Ти знаеш това, господи боже! Ставахме рано, за да работим, а вечер ти благодаряхме и ядяхме хляба, спечелен през деня. Ще отида при краля и ще го разкъсам с нокти. Господи боже, в нищо не сме виновни!

Но влезе пазачът и каза, че трябва да си вървят.

Зуткин помоли да остане. Клаас чувствуваше как нейното клето лице гори върху неговото, как сълзите на Зуткин, които се лееха на потоци, мокрят бузите му, а цялото й злочесто тяло тръпнеше и се разтърсваше в прегръдките му. И той помоли да остане още при него.

Но пазачът пак каза, че трябва да си вървят, и издърпа Зуткин от ръцете на Клаас.

Клаас каза на Уленшпигел:

— Пази я!

Уленшпигел отговори, че ще я пази. И Уленшпигел и Зуткин излязоха, като синът подкрепяше майка си.

LXXIV

На другия ден, деня на смъртното наказание, дойдоха съседите и от състрадание заключиха в къщата на Катлин всички заедно — Уленшпигел, Зуткин и Нел. Но не помислиха, че отдалеч те могат да чуят виковете на жертвата, а през прозорците — да видят пламъка на кладата.

Катлин скиташе из града, клатеше глава и повтаряше:

— Пробийте дупка: душата иска да излезе.

В девет часа Клаас бе изведен от тъмницата по долни дрехи, с вързани на гърба ръце. Съгласно присъдата клалата бе издигната сред улицата на катедралата „Света Богородица“, около един стълб, забит пред кметството. Палачът и помощниците му не бяха още натрупали всичките дърва.

Клаас, ограден от пазачите си, чакаше търпеливо да свършат тая работа, а през това време началникът на полицията на кон, стражата и девет ландскнехта, извикани от Брюге, едва успяваха да сдържат народа, който се възмущаваше.

Всички казваха, че е жестоко да бъде убит така несправедливо на стари години един беден добър човек, толкова кротък, милостив и неуморим в работата си.

Изведнъж всички коленичиха и почнаха да се молят. Камбаните на църквата „Света Богородица“ биеха на смърт.

Катлин, съвсем обезумяла, бе също сред множеството, и то в първите редици. Тя гледаше Клаас и кладата, клатеше глава и повтаряше:

— Огън, огън! Пробийте дупка: душата иска да излезе!

Зуткин и Нел чуха биенето на камбаните и се прекръстиха, но Уленшпигел не се прекръсти, като каза, че не иска да се моли на бога по същия начин както палачите, и тичаше из къщата, като се опитваше да изкърти вратите или да скочи през някой прозорец, но всичко бе здраво затворено.

Изведнъж Зуткин извика искри лице в престилката си:

— Дим!

И наистина тримата нещастници видяха да се издига към небето голяма вихрушка от черен дим. Това беше кладата, върху която се намираще Клаас, вързан за стълб; палачът току-що бе я запалил на три места в името на бог отец, бог син и бог свети дух.

Клаас се огледа наоколо и като не съзря никъде сред множеството Зуткин и Уленшпигел, зарадва се, че те няма да видят страданията му.

Не се чуваше нищо друго освен гласа на молещия се Клаас, пращането на огъня, ропотът на мъжете, плачът на жените, виковете на Катлин: „Махнете огъня, пробийте дупка: душата иска да излезе“, и камбаните на църквата „Света Богородица“, които биеха на смърт.

Изведнъж Зуткин побеля като сняг, цялото й тяло се затресе, но тя не плачеше, а сочеше с пръст небето. Дълъг и тесен пламък изскочи над кладата и почна от време на време да се издига над покривите на ниските къщи. И той причини странна болка на Клаас, защото според посоката на вятъра ту обгаряше нозете му, ту докосваше и пърлеше брадата му, ту ближеше и подпалваше косата му.

Уленшпигел, държеше Зуткин в прегръдките си и се опитваше да я откъсне от прозореца. Те чуха остър вик — крещеше Клаас, чието тяло гореше само от едната страна. Но той млъкна и заплака. И целите му гърди се измокриха от сълзите.

След това Зуткин и Уленшпигел чуха силна глъчка. Викаха гражданите, жените и децата:

— Клаас не бе осъден да гори на слаб огън, а на буен. Палачо, засили огъня!

Палачът го засили, но огънят не лумваше тъй бързо.

— Удуши го! — крещяха гражданите.

И започнаха да замерват с камъни началника на полицията.

— Пламък! Буен пламък! — извика Зуткин.

И наистина към небето се издигна посред пушека червен пламък.

— Той умира — каза вдовицата. Всемогъщи боже, имай милост към невинния. Де е кралят, за да изтръгна с нокти сърцето му?

Камбаните на църквата „Света Богородица“ биеха на смърт.

Зуткин чу как Клаас извика още веднъж, но не видя нито гърчещото се от болки тяло, нито изкривеното му лице, нито главата му, която се въртеше на вси страни и се удряше о дървения стълб. Народът продължаваше да крещи и да свирка, жените и момчетата

хвърляха камъни; из един път цялата клада пламна и всички чуха как Клаас извика сред пламъка и дима:

— Зуткин! Тил!

И главата му увисна на гърдите, сякаш бе от олово.

И чу се откъм къщата на Катлин жаловит и остър вик. След това никой не чу нищо, само нещастната луда клатеше глава и повтаряше: „Душата иска да излезе“.

Клаас бе издъхнал. Кладата догоря и се срина около стълба и клетото, цяло почерняло тяло остана на него, увиснало за шията.

А камбаните на църквата „Света Богородица“ биеха на смърт.

LXXV

В дома на Катлин Зуткин бе застанала до стената с наведена глава и със сключени ръце. Тя бе прегърнала Уленшпигел и нито говореше, нито плачеше.

Уленшпигел също мълчеше; когато усети с какъв трескав огън гореше снагата на майка му, той се уплаши.

Съседите се върнаха от лобното място и казаха, че Клаас се е отървал от мъките.

— Той вече е при господата — каза овдовялата Зуткин.

— Моли се — рече Нел на Уленшпигел и му даде броеницата си, но той не иска да си послужи с нея, — защото — каза той — зърната ѝ са благословени от папата.

Когато се мръкна, Уленшпигел каза на вдовицата:

— Майко, хайде легни си; аз ще остана буден при тебе.

Но Зуткин отговори:

— Няма защо да седиш буден; сънят е благодат за младите хора.

Нел приготви в готварницата легла за двамата и си отиде.

Те останаха сами; в огнището догаряха няколко корена.

Зуткин си легна, Уленшпигел също, но чу, че тя плачеше под завивката.

Вън сред нощната тишина дървесата край канала бучаха като море и вятърът, предвестник на есента, дигаше вихрушки, които засипваха прозорците с прах.

На Уленшпигел се стори, че някакъв човек ходи насам-натам; счуха му се стъпки в готварницата. Като се вгледа, не видя никого; вслуша се и чу само виенето на вятъра в комина и плача на Зуткин под завивката.

Но след малко той отново чу стъпки и зад него, до главата му, въздишка.

— Кой е? — рече той.

Никой не отговори, но се чуха три удара по маса и. Уленшпигел се уплаши и разтрепери.

— Кой е? — попита той втори път.

Никой не отговори, но отново три пъти се удари по масата и той усети, че две ръце го прегръщат и че към лицето му се навежда някакво тяло, което имаше грапава кожа, голяма дупка на гърдите и миришеше на изгоряло.

— Татко — рече Уленшпигел, — твоето ли клето тяло ме натиска така?

Той не получи отговор и макар че сянката беше до него, чу, че някой вън извика: „Тил! Тил!“

Изведнъж Зуткин стана и отиде до леглото на Уленшпигел.

— Нищо ли не чуваш? — каза тя.

— Чувам — отговори той, — татко ме вика.

— А аз — рече тя — усетих в леглото някакво студено тяло до себе си; дюшекът се размърда, завесите се раздвижиха и чух глас, който каза: „Зуткин“, глас, тих като дихание, и стъпки, леки като шум от криле на мушица. — След това тя се обърна към духа на Клаас: — Мъжо, ако там горе на небето, дето седиш в сиянието на господата, имаш някакво желание, кажи ни, за да изпълним волята ти.

Изведнъж буен вятър разтвори с тласък вратата, изпълни стаята с прах и Уленшпигел и Зуткин чуха далечен грак на гарвани.

Те излязоха заедно и отидоха при кладата.

Нощта беше черна, само няколко облака, подгонени от острия северен вятър, тичаха като елени по небето и откриваха за миг блесналия лик на някоя звезда.

Един общински пазач се разхождаше на стража около кладата. Уленшпигел и Зуткин чуха стъпките му по втвърдилата се земя и гласа на един гарван, който сигурно викаше други, защото отдалеч му отговаряха.

Когато Уленшпигел и Зуткин се приближиха до кладата, гарванът кацна върху рамото на Клаас и те чуха тракането на клюна му по трупа, а след малко дойдоха и други гарвани.

Уленшпигел понечи да се хвърли към кладата и да удари гарваните, но пазачът му каза:

— Магьоснико, за чудотворни ръце ли си дошъл? Чуй тогава — ръцете на изгорял човек не могат те направи невидим, това могат да сторят само ръцете на обесен, какъвто някой ден ще бъдеш и ти.

— Господин пазач — отговори Уленшпигел, — аз не съм никакъв магьосник, а осиротелият син на оня, който е вързан там, тая пък жена

е неговата вдовица. Ние искаме само да го целунем още веднъж и да вземем за спомен малко от неговата пепел. Позволете ни това, господин пазач, та вие не сте чужд наемник, а син на тая страна.

— Нека бъде, както ти искаш — отговори пазачът.

Сиракът и вдовицата тръгнаха по изгорелите дърва и стигнаха до трупа; и двамата целунаха разплакани лицето на Клаас.

Дето беше по-рано сърцето, пламъкът бе издълбал голяма дупка и Уленшпигел взе оттам малко от пепелта на мъртвия. След туй Зуткин и той коленичиха и почнаха да се молят. Когато бледата зора се показа на небето, и двамата бяха още там; но от страх да не го накажат за благосклонността му, пазачът ги изпъди.

В къщи Зуткин взе по един къс червена и черна коприна; тя уши от тях торбичка и сложи в нея пепелта на Клаас; а на торбичката приши две панделки, за да може Уленшпигел да я носи винаги на шията си. И като я окачваше, тя му каза:

— Нека тая пепел, която е сърцето на мъжа ми, тоя червен цвят, който е неговата кръв, и тоя черен, който е неговата жалейка, бъдат винаги на гърдите ти както огънят на отмъщението срещу палачите.

— Нека — рече Уленшпигел.

И вдовицата прегърна сирака и слънцето изгря.

LXXVI

На следния ден общинските пазачи и глашатаи отидоха в дома на Клаас, за да изнесат на улицата цялата покъщнина и да пристъпят към съдебната продан. Зуткин видя от къщата на Катлин как изнесоха люлката от желязо и мед, която бе предавана винаги от баща на син в дома на Клаас, дете се беше родил клетият мъртвец, дете бе роден и Уленшпигел. След това изнесоха леглото, дете Зуткин бе заченала Уленшпигел и дете бе прекарала толкова сладостни нощи до рамото на мъжа си. След това раклата, дете държеше хляба, долапа, в който през добрите времена пазеше месото, тиганите, котлите и другите готварски съдове, но всичко това сега вече не лъщеше както в щастливите времена, а бе измърсено от праха на запустението. Те й припомниха семейните угощения, когато мирисът от ястията привличаше съседите.

След това изнесоха една бъчва и едно буре за обикновена и за силна бира и в една кошница най-малко тридесет бутилки вино; и всичко това оставиха на улицата, всичко до последния гвоздей — нещастната вдовица чу как го извадиха с трясък от стената.

Тя седеше, без да промълви дума, без да се оплаква, и цяла потънала в скръб, гледаше как отнасяха това скромно богатство. Глашатаят запали свещ и покъщнината се продаде на публичен търг. Свещта догаряше вече, когато старейшината на рибарите купи всичко на нищожна цена, за да го разпродаде после; той се радваше също както невестулка, която смуче мозъка на кокошка.

Уленшпигел си каза: „Няма да се радваш дълго, убице!“

Продажбата свърши, но пазачите, които претърсваха всичко, не намериха жълтиците. Рибарят възкликна:

— Не търсите хубаво: аз зная, че преди шест месеца Клаас имаше седемстотин жълтици.

Уленшпигел си каза: „Ти няма да наследиш нищо, убице!“

Изведнъж Зуткин се обърна към него и рече, като посочи рибаря:

— Ето доносчика!

— Зная го! — отговори Уленшпигел.

— Искаш ли — каза тя — той да наследи кръвта на баща ти?

— По-скоро бих изтърпял цял ден мъчения — отговори Уленшпигел.

Зуткин каза:

— И аз също, но не издавай нищо от състрадание, колкото и големи да бъдат мъченията, които видиш, че търпя.

— Но ти си жена — рече Уленшпигел.

— Клетият — каза тя, — аз съм те родила и знам да търпя мъки. Но ако видя, че измъчват тебе... — тя побледня и добави: — Ще се моля на пресвета Богородица, която видя сина си на кръста.

И тя плачеше и милваше Уленшпигел.

И така те заключиха съюз за омраза и сила.

LXXVII

Рибарят трябваше да плати само половината от покупната цена; другата половина щеше да бъде възнаграждението му за доноса, докато се намерят седемстотинте жълтици, които го бяха подтикнали към тая низост.

Нощем Зуткин плачеше, а през деня вършеше къщната си работа. Уленшпигел често я чуваше да си приказва:

— Наследи ли ни — аз ще се убия.

Като видяха, че тя ще стори това, което казва, Нел и Уленшпигел направиха всичко възможно, за да накарат Зуткин да отиде във Валхерен, дето имаше роднини. Зуткин не искаше, като казваше, че не ѝ е необходимо да се отдалечава от червеите, които скоро ще заглождат нейните вдовишки кости.

През това време рибарят отново отиде при съдията и му каза, че само преди няколко месеца покойният е получил седемстотин жълтици, че той бил стиснат човек, скромно живеел и следователно не е похарчил тая голяма сума, а без друго я е скрил някъде.

Съдията го попита какво зло са му сторили Уленшпигел и Зуткин, та след като е отнел на единия бащата, на другата мъжа, той бе намислил още и да ги преследва жестоко.

Рибарят отговори, че като виден гражданин на Дамме искал да накара другите да уважават законите на империята и по тоя начин да заслужи милостта на негово величество.

След като каза това, той даде на съдията едно писмено обвинение и посочи свидетели, които казаха чистата истина и удостовериха въпреки желанието си, че рибарят не лъжеше.

Господа съдиите, след като чуха техните показания, обявиха, че белезите за виновност са достатъчни за подлагане на мъчения. Заради това те наредиха къщата да бъде отново претърсена от полицаи, които бяха натоварени да отведат в градската тъмница майката и сина; те щяха да стоят там, докато дойде от Брюге повиканият незабавно палач.

Когато Уленшпигел и Зуткин минаха през улиците с вързани на гърба ръце, рибарят бе пред портата на къщата си и ги гледаше.

Гражданите и гражданките на Дамме също бяха излезли на портите си. Матисен, най-близкият съсед на рибаря, чу когато Уленшпигел каза на доносчика:

— Господ ще те прокълне, палачо на вдовици!

А Зуткин добави:

— Ще умреш от страхотна смърт, мъчителю на сираци!

Когато узнаха, че поради нов донос на Грипстюивер водят вдовицата и сирака в затвора, жителите на Дамме започнаха да дюдюкат подир рибаря, а вечерта хвърлиха камъни по прозорците на къщата му. А портата му изцапаха с нечистотии.

И той не посмя вече да излезе от дома си.

LXXVIII

Към десет часа преди обяд Уленшпигел и Зуткин бяха отведени в помещението за мъчения.

Там бяха съдията, писарят, общинските съветници, палачът от Брюге, слугата му и един бръснар-хирург.

Съдията попита Зуткин дали не е задържала някакво имущество, което принадлежи на императора. Тя отговори, че тъй като не притежава нищо, не може и да задържи нищо.

— А ти? — попита съдията, обръщайки се към Уленшпигел.

— Преди седем месеца — отговори той — ние наследихме седемстотин жълтици; една част от тях похарчихме за храна. Де са другите, не зная, но мисля, че пътникът, който е отседнал за наше нещастие у нас, е взел останалите, защото оттогава вече не съм ги виждал.

Съдията отново ги попита дали все още твърдят, че са невинни.

Те отговориха, че не са присвоили никакво имущество, което принадлежи на императора.

Тогава съдията каза твърдо и тъжно:

— Уликите срещу вас са тежки и обвинението добре обосновано; затова, ако не признаете, ще трябва да изтърпите мъченията.

— Поцадете вдовицата — каза Уленшпигел. — Рибарят купи всичко.

— Горкичкият — рече Зуткин, — мъжете не могат изтърпя толкова мъки, колкото жените.

И тъй, като видя, че заради нея Уленшпигел бе побледнял като мъртвец, тя му каза:

— Аз имам омраза и сила.

— Поцадете вдовицата — рече Уленшпигел.

— Вземете мене вместо него — каза Зуткин.

Главният съдия попита палача готови ли му са уредите, необходими, за да узнаят истината.

Палачът отговори:

— Всичко е тук.

Съдиите се съвещаваха и решиха, че за да узнаят истината, трябва да започнат с жената.

— Защото — рече един от общинските съветници — няма толкова жесток син, който би могъл да гледа как се мъчи майка му и да не признае престъплението, за да я отърве от мъките. Същото би сторила и всяка майка за чедото си, дори да е тигрица по сърце.

Съдията каза на палача:

— Постави жената на стола и сложи менгемета на ръцете и нозете ѝ.

Палачът изпълни заповедта му.

— О, недейте прави това, господа съдии — извика Уленшпигел. — Вържете мене вместо нея, строшете пръстите на ръцете и краката ми, но пощадете вдовицата!

— Рибарят! — каза Зуткин. — Аз имам омраза и сила.

Уленшпигел побледня още повече, разтрепери се от ярост и млъкна.

Менгеметата бяха малки пръчици от чимшир, които се пъхваха между пръстите чак до костта и така бяха свързани с връвчица в хитро измислен уред, че палачът по желание на съдията можеше да стисне всички пръсти заедно, да оголи костите от месото, да ги счупи или пък да причинява на жертвата само слаба болка.

Той пъкна пръчиците между пръстите на краката и ръцете на Зуткин.

— Стискай! — каза му главният съдия.

Той стисна жестоко.

И съдията се обърна към Зуткин:

— Кажи, на кое място са скрити жълтиците?

— Не знам — отговори тя със стенания.

— Стискай по-силно — каза той.

Уленшпигел раздвижи вързаните си на гърба ръце, за да се освободи от въжето и да отиде на помощ на Зуткин.

— Стига вече, господа съдии — каза той, — това са женски кости, нежни и крехки. Птиче би могло да ги счупи с човката си. Стига вече. Господин палач, не говоря на вас, защото вие трябва да изпълнявате заповедите на господата. Стига вече, имайте милост.

— Рибарят! — рече Зуткин.

И Уленшпигел млъкна.

Ала като видя, че палачът стягаше още по-силно менгеметата. Той отново извика:

— Милост, господа! Вие чупите пръстите на вдовицата, които ѝ са потребни, за да работи. Ах, нозете ѝ! Как ще върви тя сега? Милост, господа!

— Ще умреш от страхотна смърт, рибарю! — извика Зуткин.

И костите ѝ пращяха, а кръвта от нозете ѝ капеше на капчици.

Уленшпигел гледаше всичко това и каза, треперещ от гняв и болка:

— Това са женски кости, не ги трошете, господа съдии!

— Рибарят! — простена Зуткин.

И гласът ѝ беше нисък и глух като глас на призрак.

Уленшпигел изтръпна и извика:

— Господа съдии, от ръцете ѝ тече кръв, също и от нозете. Строшиха костите на вдовицата.

Бръснарят-хирург ги пипна с пръст и Зуткин извика силно.

— Признай вместо нея — рече съдията на Уленшпигел.

Но Зуткин го погледна с широко разтворени, сякаш на мъртвец очи. И той разбра, че не бива да говори, и заплака, без да каже нито дума.

Тогава съдията каза:

— Тъй като тая жена е надарена е мъжка твърдост, трябва да изпитаме смелостта ѝ, като мъчим сина ѝ пред нея.

Зуткин не чу нищо, защото бе паднала в несвяст от страшните болки.

Свестиха я със силен оцет. След това съблякоха Уленшпигел и го изправиха гол пред вдовицата. Палачът обръсна косите му и всички други косми по тялото, за да провери дали няма по него някаква магия. Тогава забеляза на гърба му черното рождено петънце. Той заби няколко пъти в него една дълга игла, но тъй като оттам протече кръв, реши, че в точицата няма никаква магия. По заповед на съдията вързаха ръцете на Уленшпигел за две въжета на скрипец, закрепен на тавана така, че по желание на съдиите палачът можеше да го издига и сваля, като го раздрусваше силно; той направи това девет пъти, след като върза на всеки крак по една тежест от двадесет и пет ливри.

При деветото разтърсване кожата на китките и глезените се разкъса и костите на краката започнаха да излизат от местата на

ставите си.

— Признай — рече съдията.

— Не — отговори Уленшпигел.

Зуткин гледаше сина си, но нямаше сили нито да вика, нито да говори; тя само простираше напред и движеше облените си в кръв ръце, като с това искаше да каже, че трябва да спрат изтезанието.

Палачът отново издигна и свали Уленшпигел. И кожата на китките и глезените се разкъса още повече; и костите на нозете излязоха още по-навън от ставите си; но той не извика.

Зуткин плачеше и мърдаше ръцете си, от които капеше кръв.

— Признай, че си ги скрил — рече главният съдия, — и ще ти бъде простено.

— Рибарят има нужда от прошка — отговори Уленшпигел.

— Подиграваш ли се със съдиите? — каза един от общинарите.

— Аз да се подигравам? О! — отговори Уленшпигел. — Вярвайте, така ви се струва.

Сега Зуткин видя, че по заповед на съдията палачът раздухваше жаравата, а помощникът му запали две свещи.

Тя понечи да се вдигне на изранените си крака, но падна на мястото си и извика:

— Махнете огъня! Ах, господа съдии, пощадете клетата му младост. Махнете огъня!

— Рибарят! — извика Уленшпигел, като видя, че тя пада духом.

— Вдигнете Уленшпигел една стъпка над земята — каза съдията; — сложете жаравата под краката и по една свещ под мишниците му.

Палачът изпълни нареждането. Колкото косми бяха останали под мишниците, почнаха да пращят и димят от пламъка.

Уленшпигел извика, а Зуткин рече разплакана:

— Махнете огъня!

Съдията каза:

— Признай, че си ги скрил, и ще бъдеш освободен. Признай вместо него, жено.

А Уленшпигел рече:

— Кой ще хвърли рибаря във вечния огън?

Зуткин кимаше с глава, че няма какво да каже. Уленшпигел скърцаше зъби, а Зуткин го гледаше с ужасени, изпълнени със сълзи очи.

Но когато палачът угаси свещите и сложи жаравата под нозете на Уленшпигел, тя извика:

— Господа съдии, смилете се над него: той не знае какво приказва.

— Защо да не знае какво приказва? — попита хитро главният съдия.

— Не я питайте нищо, господа съдии, нали виждате, че е обезумяла от болка. Рибарят е излъгал — рече Уленшпигел.

— И ти ли, жено, ще кажеш същото? — попита съдията.

Зуткин потвърди с кимване на глава.

— Изгорете рибаря! — извика Уленшпигел.

Зуткин млькна и вдигна стиснат като за проклятие юмрук.

Ала като видя, че жаравата се разгаря по-силно пол нозете на сина й, тя изкрещя:

— Боже всемогъщи и Богородице на небето, прекратете тия мъчения! Смилете се! Махнете жаравата!

— Рибарят! — простена пак Уленшпигел.

През носа и през устата му бликнаха потоци кръв и като обори глава, той увисна над въглените.

Тогава Зуткин извика:

— Клетото ми сираче умря! Убиха го! Ах! И него убиха! Махнете жаравата, господа съдии. Оставете ме да го прегърна, за да умра и аз до него. Вие знаете, че с тия пречупени крака не мога да избягам.

— Дайте на вдовицата сина й — каза главният съдия.

И съдиите почнаха да се съвещават.

Палачът отвърза Уленшпигел и го сложи гол и цял потънал в кръв върху коленете на Зуткин, а хирургът почна да му намества костите.

А Зуткин целуваше разплакана Уленшпигел и думаше:

— Синко, нещастен мъченико! Ако господа съдиите позволят, аз ще те изцера; но свести се, Тил, моето момче! Господа съдии, ако сте ми го убили, аз ще отида при негово величество, защото вие постъпихте против всякакво право и справедливост, и ще видите какво може да стори една клета жена срещу злите хора. Но пуснете ни, господа съдии, на свобода. И двамата нямаме никого другиго в света и върху нас клетите се стоварва тежката божия ръка.

След като се съвещаваха, съдиите издадоха следната присъда:

Пред вид на това, че вие Зуткин, вдовица на Клаас, и вие Тил, по прякор Уленшпигел, син на Клаас, бяхте обвинени, че сте присвоили имущество, което независимо от всички привилегии принадлежи по конфискация на негово величество, и макар че бяхте подложени на жестоко мъчение и на достатъчно изпитания, не признахте нищо, съдът поради липса на достатъчно доказателства и поради това, че вие, жената, сте с изпотрошени крайници, а вие, мъжът, изтърпяхте тежко мъчение, ви обявява за свободни и ви позволява да се заселите у някой жител на града, стига той въпреки беднотията ви да се съгласи да ви даде подслон.

Издадена в Дамме, двадесет и третия ден на октомври, лято господне 1558.

— Бог да ги възнагради, господа съдии! — рече Зуткин.

— Рибарят! — простена Уленшпигел. И с една каруца майката и синът бяха откарани в къщата на Катлин.

LXXIX

През тая година, петдесет и осмата от столетието, Катлин отиде при Зуткин и каза:

— Нощес, след като се намазах с балсам, аз бях отнесена върху камбанарията на катедралата и видях първичните духове, които предаваха човешките молитви на ангелите, а те литваха към небесните висини и ги отнасяха до божия престол. Цялото небе беше осеяно с лъчисти звезди. Изведнъж от една клада се отдели някаква сянка, която ми се стори черна, и се изкачи на камбанарията до мене. Познах Клаас, такъв, какъвто си беше приживе, във въглищарските си дрехи. „Какво правиш тук върху камбанарията на катедралата^[1]?“ — каза ми той. „Ами ти? — отговорих аз. — Накъде летиш така като птица из въздуха?“ — „Отивам — рече той — на съд; не чуваш ли, «ангелската тръба»?“ Аз бях току до него и чувствавах, че тялото му на дух не беше твърдо както телата на живите, а толкова въздушно, че като се приближих, проникнах в него като в топла пара. Долу, по цялата земя на Фландрия, блестяха светлинки и аз си казах: „Ония, които стават рано и работят до късно, са благословени от бога.“

И чувах как непрекъснато звучи в нощта ангелската тръба. И видях тогава друга сянка, която идеше откъм Испания; тя беше старческа и грохнала, с издадена като пантофка брадичка и със сладко от дюли по устните. Тя носеше наметка от червено кадифе, подплатена с хермелин, на главата императорска корона, в едната ръка — аншуа, от която отгризваше, а в другата потир, пълен с бира.

Навярно поради умора тя дойде и седна върху камбанарията на катедралата. Аз коленичих и ѝ казах: „Ваше увенчано величество, покланям ви се, но не ви познавам. Отде идете и какво правите в тоя свят?“ — „Ида — каза сянката — от Сан Хусто в Естрададурата и бях император Карл V.“ — „Но — рекох аз — де отивате сега в тая студена нощ, през тия облаци, натежали от градушка?“ „Отивам — рече тя — на съд.“ Императорът щеше да доизяде аншуата и да изпие бирата си, но прозвуча ангелската тръба и той полетя, като мърмореше, че са прекъснали закуската му. Аз тръгнах подир негово величество. Той се

носеше из пространството, като хълцукаше от умора, пъшкаше от астма и от време на време повръщаше, защото смъртта го бе сварила, когато страдаше от лошо храносмилане. Ние се издигдохме безспир като стрели, пуснати от дрянов лък. Звездите се плъзгаха край нас и чертаеха огнени резки по небето; някои от тях се откъсваха и падаха. Ангелската тръба тръбеше. Какво бучене, какъв силен шум! Всеки звук раздираше въздушните пари, те се разтваряха, сякаш някакъв ураган духаше срещу тях. И така се очертаваше нашият път. След като се издигнахме на повече от хиляда левги, видяхме Христос с ореол, седнал на звезден престол, и вдясно от него бе ангелът, който записва на бронзова плоча човешките дела, а отляво Мария, майка му, която непрекъснато го молеше за снизхождение към грешниците.

Клаас и император Карл коленичиха пред престола.

Ангелът взе короната от главата му, хвърли я и рече: „Тук има само един император — Христос.“

Негово свето величество като че се ядоса; ала все пак каза смирено:

„Мога ли да си запазя аншуата и потира с бира, защото от дългото пътешествие огладнях?“

„Както беше гладен през целия си живот — продължи ангелът; — добре де, яж и пий.“

Императорът изпразни потира с бира и гризна от аншуата.

Тогава Христос му каза:

„С чиста душа ли се изправяш пред съда?“

„Мисля, че да, всеблагии господи, защото се изповядвах“ — отговори император Карл.

„Ами ти, Клаас? — рече Христос. — Ти не треперещ като тоя император.“

„Господи Исусе Христе — отговори Клаас, — няма човешка душа, която да е съвсем чиста, затова и аз нямам никакъв страх от тебе, който си върховното добро и върховната справедливост; но все пак се боя, защото имах много грехове.“

„Говори, мършо“ — каза ангелът на императора.

„Господи — отговори Карл смутено, — тъй като съм миропомазан от пръстите на твоите свещеници, аз бях коронясан за крал на Кастилия^[2], император на Германия и крал на римляните. Аз имах постоянна грижа да запазя властта, която произтича от тебе, и

заради това действувах с въже, с меч, с ями и с огън срещу всички протестанти.“

Но ангелът отговори:

„Чревоугоднико-лъжец, ти искаш да ни измамиш. В Германия ти търпя протестантите, защото се страхуваше от тях, а в Нидерландия заповядваше да ги обезглавяват, горят, бесят и заравят живи, защото ти се боеше само от едно — да не загубиш наследството от тия работливи пчели, богати с толкова мед. Ти си причина да загинат сто хиляди души, но не от обич към Христос, моя повелител, а защото беше самовластник, тиранин, кръвопиец и обичаше само себе си, а освен себе си — месото, рибата, виното и бирата, и защото беше ненаситен като куче и пияч като сюнгер.“

„Сега, Клаас, говори ти“ — рече Христос.

Ангелът стана и каза:

„Той няма какво да каже. Той беше добър, работлив като бедния народ на Фландрия, който драговошно се труди и драговошно се смее, като пази клетвата, която е дал на своите владетели, вярвайки, че и неговите владетели ще пазят клетвата си по отношение на него. Той имаше пари, беше обвинен и тъй като бе дал подслон на един протестант, беше жив изгорен.“

„Ах — рече Мария, — злочестият мъченик! Но на небето има прохладни извори с фонтани от мляко и чудесно вино, които ще те разхладят, и аз сама ще те заведа там, въглищарю.“

Отново ечна ангелската тръба и аз видях как се издигна от дълбините на бездните един гол и хубав мъж с желязна корона. Върху кръга на короната бе написано: „Тъжен до деня на съда“.

Той се приближи до престола и каза на Христос:

„Аз съм твой роб, докато ти стана господар.“

„Сатана — каза Мария, — ще дойде ден, когато не ще има вече ни роби, ни господари и когато Христос, който е обич, и Сатаната, който е гордост, ще се казват: сила и знание.“

„Жено — рече Сатаната, — ти си добра и красива“.

Сетне той се обърна към Христос, посочи императора и каза:

„Какво да го правим тоя?“

Христос отговори:

„Ще туриш коронованото червейче в зала, дето ще събереш всички инструменти за измъчване, които са били употребявани през

неговото царуване. Всеки път, когато някой невинен нещастник изтърпява мъчение с вода, което издува човека като мехур; или мъчение със свещи, които изгарят ходилата и подмишниците; или мъчение със скрипец, който троши крайниците; или разкъсване на четири части; всеки път, когато някоя свободна душа изпусне върху кладата сетния си дъх — той трябва да изтърпи едно след друго тия умирения, тия мъки, за да проумее какво зло може да стори един несправедлив човек на милиони хора, които той управлява: нека гние в тъмниците, да умира по лобните места, да пъшка в изгнание, далеч от родината; нека бъде опозорен, презрян, бит с камшик; нека бъде богат — а хазната да го разори; нека доноси го обвиняват и конфискация го съсипе. Преобрази го на магаре, кротко, но бито и недохранено, на бедняк, който да проси милостиня, но да бъде посрещан с хули; на работник, който работи прекомерно, а не може да се нахрани; сетне, след като е страдал много телом и духом, преобрази го на куче, за да бъде добър, а да получава удари; на роб в Индия, за да го продават на тържищата; на войник, за да се бие за чужди интереси и да бъде убит, без да знае защо. И след триста години, когато мине така през всички страдания и през всички злочестини, направи го свободен човек и ако тогава бъде добър като Клаас, ще дадеш вечен покой на неговото тяло в някое кътче на земята, сенчесто по пладне, огряно от слънцето сутрин, под някое хубаво дърво, върху свежа морава. И неговите приятели ще дойдат на гроба му да проронят горчиви сълзи и да посеят теменуги, цветя на спомена.“

„Милост, синко — каза Мария, — той не е знаел какво върши, защото властта прави сърцето жестоко.“

„Няма милост“ — каза Христос.

„Ах — рече негово свето величество, — да имах само една чаша андалуско вино!“

„Ела — каза Сатаната, — мина времето на виното, на месата и на птиците.“

И той отнесе в дъното на пъкъла душата на нещастния император, който още си гризваше от аншуата.

От съжаление Сатаната го остави да яде. След това видях как пресвета Дева Мария отвежда Клаас най-горе в небето, дето по купола висят само гроздове звезди. Там ангелите го изкъпаха и той стана

хубав и млад. После му дадох да яде мляко с ориз със сребърни
лъжици. И небето се затвори.

— Той е при господ — рече вдовицата.

— Пепелта удря сърцето ми — каза Уленшпигел.

[1] Манастирът на свети Юст, основан в 1404 година, е познат с
това, че тук е живял (без да приеме монашески сан) император Крал V
след отричането си от престола до смъртта си (21 септември 1558 г.) ↑

[2] Кастилски крал. Кастилия е била кралство в центъра на
Пиренейския полуостров, около което неговите крале обединили
всички испански земи. ↑

LXXX

През следните двадесет и три дни Катлин побледня, отслабна и се съсухри, като че я гореше някакъв вътрешен огън, по-унищожителен от огъня на безумието.

Тя вече не повтаряше: „Огънят! Пробийте дупка, душата иска да излезе“, а обсебена от някакъв постоянен възторг, думаше на Нел:

— Аз съм омъжена и ти трябва да се омъжиш. Хубавей; дългокос; гореща любов; студени колене и студени ръце.

И Зуткин я гледаше тъжно и мислеше, че нова лудост я обзема.

А Катлин продължаваше да говори:

— Три пъти по три прави девет, свещено число. Само оня, чиито очи светят нощем като очи на котка, вижда тайната.

Една вечер, когато я слушаше, Зуткин направи жест на съмнение, но Катлин каза:

— Четири и три — беда под знака на Сатурн; под знака на Венера — сватба. Студени ръце! Студени колене! Пламенно сърце!

Зуткин се обади:

— Не бива да се приказва за злите нечестиви идоли.

Като чу това, Катлин се прекръсти и рече:

— Благословен да бъде сивият конник. На Нел трябва съпруг, хубав съпруг, препасан с меч, черен съпруг с блестящо лице.

— Да — рече Уленшпигел, — гозба от накълцани съпрузи, соса на която ще приготвя аз с ножа си.

Нел погледна приятеля си с овлажнели от радост очи, задето беше толкова ревнив.

— Не искам никакъв съпруг — рече тя.

Катлин отговори:

— Кога ли ще дойде облеченият в сиво, винаги с нови ботуши и по-особено възбуден.

Зуткин каза:

— Молете се богу за безумната.

— Уленшпигел — рече Катлин, — иди ни купи четири литра бира, а в това време аз ще направя френски палачинки.

Зуткин я попита защо тя празнува съботата както евреите.

Катлин отговори:

— Защото тестото втаса.

Уленшпигел стоеше прав и държеше в ръка голямата капа от английски калай, която събираше точно четири литра.

— Майко, какво да правя? — попита той.

— Иди — рече Катлин.

Зуткин не искаше да противоречи, тъй като не бе стопанката тук, и рече на Уленшпигел:

— Иди, синко.

Уленшпигел отскочи до кръчмата и донесе четири литра бира.

Скоро ароматът на палачинките се разнесе из готварницата и всички почувствуваха глад, дори и сломената от скръб вдовица.

Уленшпигел яде здравата. Катлин му даде голям потир и му каза, че като единствен мъж, той е главата в къщи и трябва да пие повече от другите и след това да изпее нещо.

Казвайки това, тя се усмихна дяволито; но Уленшпигел пи, ала не пя. Като гледаше Зуткин, която бе побледняла и се бе превила одве, Нел заплака. Само Катлин беше весела.

След вечерята Зуткин и Уленшпигел се качиха на тавана, за да спят; Катлин и Нел останаха в готварницата, дето си бяха постлали.

Към два часа заранта Уленшпигел още спеше след тежкото пиене; Зуткин с отворени както всяка нощ очи молеше пресвета Богородица за сън, но Богородица не я слушаше.

Изведнъж тя чу вик на морски орел и друг подобен вик отвърна откъм готварницата. След това далече в полето екнаха други викове и все й се струваше, че от готварницата им отвърщат.

Тя помисли, че са нощни птици и не им обърна никакво внимание. Чу цвилене на коне и тропот от подковани копита по пътя, отвори таванския прозорец и видя наистина два оседлани коня, които риеха земята и пасяха тревата край пътя. След това чу вик на жена, глас на мъж, който заплашваше, удари, нови викове, врата, която се затръшва шумно, и тревожни стъпки по стъпалата.

Уленшпигел хъркаше и не чуваше нищо; вратата на тавана се отвори; влезе Нел, почти гола, задъхана, ридаеща и струпа набързо пред вратата маса, столове, един стар мангал, всичко, каквото можа да намери. Гаснеха вече последните звезди, петлите пееха.

От шума, който вдигна Нел, Уленшпигел се обърна в леглото, но не се събуди.

Тогава Нел се хвърли на шията на Зуткин.

— Зуткин — рече тя, — страх ме е, запали свещта.

Зуткин запали свещта, но Нел продължаваше да стене.

Зуткин погледна Нел при светлината на свещта и видя, че ризата на девойката бе разкъсана на рамото ѝ, а по челото, бузата и шията имаше кървави драскотини като следи от нокти.

— Нел — каза Зуткин, като я прегърна, — де си се наранила тъй?

Девойката все още трепереше и разплакана рече:

— Не ни изпращай на кладата, Зуткин.

В това време Уленшпигел се събуди и примижа от светлината на свещта. Зуткин попита:

— Кой е долу?

Нел отговори:

— Мълчи, там е оня, за когото тя иска да ме омъжи.

Изведнъж Зуткин и Нел чуха, че Катлин извика и краката им се подкосиха.

— Той я бие, той я бие заради мене! — каза Нел.

Уленшпигел скочи от леглото и викна:

— Кой е влязъл в къщи?

Сетне потърка очи, закрачи из стаята и взе от ъгъла един тежък ръжен.

— Никои — каза Нел, — никой. Не слизай долу, Уленшпигел!

Но той се спусна към вратата, без да слуша никого, и изблъска встрани столовете, масите, мангала. Долу Катлин продължаваше да вика; Нел и Зуткин задържаха Уленшпигел на площадката на стълбата, хванали го едната през кръста, другата за краката, и думаха:

— Не отивай, Уленшпигел, там има дяволи.

— Аха — отговори той, — дяволът, съпруг на Нел; аз ще го съвкупя с ръжена. Сватба на желязо с месо! Пуснете ме да сляза!

Но те не го пускаха, защото бяха по-силни — здраво се бяха вкопчили за перилата. Той ги повлече надолу по стъпалата, а те се страхуваха да се приближат до дяволите. Но не можеха да удържат. Той заподскача като снежна топка, която се търкаля от връх планината надолу, влезе в готварницата, видя при утринната заря Катлин, раздърпана и бледа, и чу, когато тя каза:

— Ханске, защo ме оставяш сама? Аз не съм виновна, че Нел е лоша.

Без да я слуша, Уленшпигел отвори вратата на обора. Като не намери там никого, той се втурна към градината и оттам на пътя; в далечината видя два коня, които препускаха и изчезваха в мъглата. Той хукна да ги настигне, но не можа, защото те летяха като бурен вятър, който помита сухите листа.

Изпълнен с гняв и отчаяние, той се върна, като повтаряше през зъби: „Те са я изнасилили! Те са я изнасилили!“ И с горящи от зъл пламък очи, загледа Нел, която, цяла трепереща, стоеше пред Зуткин и Катлин и думаше:

— Не, Тил, не, любими!

И при тия думи тя го погледна в очите тъй тъжно и чистосърдечно, та Уленшпигел разбра, че тя казва истината. След това той я заразпитва:

— Отде идеха виковете? Де отидоха тия хора? Защо ризата ти е съдрана на рамото и на гърба? Защо по челото и бузата си имаш белези от нокти?

— Слушай, Уленшпигел — рече тя, — но не ни изпрацай на кладата. От двадесет и три дни Катлин — дано бог я спаси от пъкъла! — има приятел един дявол, облечен в черни дрехи, с ботуши и шпори. Лицето му блести като пламъка, който се вижда лете през горещините по гребените на морските вълни.

— Защо си отиде, Ханске, миличък? — каза Катлин. — Нел е лоша.

Но Нел продължи да разказва:

— За да обади, че е дошъл, той изкрива като морски орел. Майка ми го посреща всяка събота в готварницата. Тя казва, че неговите целувки са студени, а тялото му е като сняг. Когато не направи всичко, което иска, той я бие. Веднъж ѝ донесе няколко флорина, но всеки път ѝ вземаше парите.

През цялото време, докато Нел разказваше, Зуткин със склучени ръце се молеше за Катлин. А Катлин весела приказваше:

— Моето тяло не е вече мое, моят дух не е вече мой — те са негови. Ханске, миличък, заведи ме пак на магьосническото сбирище. Само Нел никога не иска да дойде там; Нел е лоша...

— Призори той си отива — продължи девойката; — на следния ден майка ми разправя какви ли не странни неща... Но недей ме гледа с такива зли очи, Уленшпигел. Вчера тя ми каза, че един красив благородник, облечен в сиви дрехи, на име Хилбер, искал да се ожени за мене и че щял да дойде тук, за да го видя. Аз ѝ отговорих, че не искам никакъв мъж — ни грозен, ни хубав. Но като майка, тя ми заповяда да не лягам и да ги чакам; когато е до нейните любовни работи, тя си е напълно с ума. Бяхме се почти съблекли и се готвехме да лягаме; аз дремех ей на оня стол. Когато са влезли, аз не съм се събудила. Изведнъж усетих, че някой ме прегръща и целува по шията. И при лунната светлина видях едно лице, блеснало като гребените на морските вълни през юли, когато се кани да гърми, и чух, че някой ми казва съвсем тихо: „Аз съм Хилбер, твоят съпруг; бъди моя и ще те направя богата.“ Лицето на тоя, който говореше, миришеше на риба. Аз го блъснах; той искаше да ме изнасили, но аз можех да се боря и с десет души като него. И въпреки това той ми раздра ризата, рани ме по лицето и продължаваше да повтаря: „Бъди моя и ще те направя богата.“ „Да — рекох аз, — като майка ми, от която взе и последния ѝ лиар.“ Тогавя той удвои усилията си, но не можа да ми стори нищо. И тъй като беше по-грозен от мъртвец, забих нокти в очите му толкова силно, че той извика от болка, а аз можах да се отскубна и да дойда тук при Зуткин.

Катлин продължаваше да повтаря:

— Нел е лоша, Ханске, миличък, защо си отиде тъй бързо?

— Де беше ти, недостойна майко — рече Зуткин, — когато са щели да отнемат честта на детето ти?

— Нел е лоша — продължаваше Катлин. — Аз бях при моя черен благородник, когато сивият дявол дойде при нас с окървавеното си лице и каза: „Да си вървим, момко, тая къща е лоша; тук мъжете искат да убиват, а жените имат ножове на върха на пръстите си.“ След това те отърчаха при конете си и изчезнаха в мъглата. Нел е лоша.

LXXXI

На следния ден, когато пиеха топло мляко, Зуткин каза на Катлин:

— Виждаш, от мъка съм тръгнала вече за оня свят; искаш да ускориш смъртта ми със своите проклети магии.

Но Катлин продължаваше да повтаря:

— Нел е лоша, Ханске, миличък, върни се.

Следната сряда двамата дяволи пак дойдоха. От събота Нел нощуваше у вдовицата Вай ден Хут, на която бе казала, че не може да спи у Катлин, тъй като там живее и младият момък Уленшпигел.

Катлин прие своя черен благородник и неговия приятел в една пристройка до жилището, която служеше за пералня и дето беше пещта за хляб. Те ядоха и пиха старо вино и пушен говежди език, каквито имаше там винаги приготвени за тях. Черният дявол каза на Катлин:

— Ще започнем една голяма работа и ни трябват много пари; дай ни, колкото можеш.

Катлин искаше да им даде само един флорин, но те я заплашиха, че ще я убият, и не я оставиха на мира, докато не им даде две жълтици и седем дение.

— Недейте дохожда вече в събота — каза им тя, — Уленшпигел знае, че идвате тогава, ще ви чака въоръжен, за да ви убие, а след вас ще умра и аз.

— Ще дойдем идния вторник — казаха те.

Нея нощ Уленшпигел и Нел спаха спокойно, защото смятаха, че ония дохождат само в събота.

Катлин стана и отиде в пристройката да види дали приятелите ѝ са дошли.

Тя беше много нетърпелива; откак беше срещнала наново Ханске, лудостта ѝ значително бе намаляла, защото, както разправяха, лудостта ѝ беше любовна лудост.

Като видя, че ги няма, тя се отчая, но щом чу в полето към Слюис вика на морския орел, тръгна нататък. Като вървеше из

ливадата край яза, направен от пръчки и чимове, тя чу как двамата дяволи разговарят оттатък яза. Единият каза:

— Аз ще взема половината.

Другият отговори:

— Ти няма да получиш нищо; всичко, което има Катлин, е мое.

След това почнаха да се ругаят и препират кой от двамата ще притежава имота и любовта на Катлин и на Нел. Изтръпнала от страх, Катлин не смееше нито да продума, нито да мръдне и скоро чу, че те почнаха да се бият и единият от тях каза:

— Желязото е студено.

И се чу предсмъртно хъркане и строполяване на тежко тяло.

Тя се завтече уплашена към къщи. В два часа през нощта чу отново, но сега вече в нейната градина, вика на морския орел. Тя отиде да отвори и видя пред портата своя дявол самичък. Попита го:

— Какво стори с другия?

— Няма вече да идва — отговори той.

След това той я прегърна и почна да я гали. Но стори и се, че е по-студен от друг път.

А сега умът на Катлин бе много бистър. Когато си отиваше, той ѝ поиска двадесет флорина, всичко, което тя имаше; тя му даде седемнадесет.

На следния ден тя тръгна от любопитство край яза, но не видя нищо. Само на едно място — голямо колкото ковчег за човек — имаше кръв по тревата и пръстта тук беше по-мека и хлътваше под стъпките. Но вечерта дъждът изми тревата.

Следната сряда тя отново чу в градината вика на морския орел.

LXXXII

Всеки път, когато трябваше да плати на Катлин дела от общите разноски, Уленшпигел ходеше нощем да вдигне камъка, който закриваше дупката до кладенеца, и вземаше оттам по един каролус.

Една вечер трите жени предяха, а Уленшпигел изрязваше с нож една кутия, поръчана му от управителя, на която той изобразяваше изкусно лов с цял куп кучета от Хено, овчарски от Кандия, много свирепи животни, брабантски псета, които вървят по двойки и ги наричат „лапачи на уши“, и разни други кучета — мопсове, булдози и хрътки.

В присъствието на Катлин Нел попита Зуткин добре ли е скрила парите си. Вдовицата ѝ отговори доверчиво, че там, до стената на кладенеца, са най-добре скрити.

Към среднощ в четвъртък Зуткин се събуди от Бибулус Шнуфиус, който излая много пискливо, но кратко. Тя помисли, че кучето безпричинно се е разтревожило и отново заспа.

В петък заран, призори, когато Зуткин и Уленшпигел станаха, те не видяха както обикновено Катлин в готварницата; нито огънят бе запален, нито млякото вреше. Те се смаяха и погледнаха да видят дали случайно тя не е в градината. Тя беше там, макар че ръмеше дъжд, разчорлена, по долни дрехи, измокрена и измръзнала, но не се решаваше да влезе в къщи.

Уленшпигел отиде при нея и ѝ каза:

— Какво правиш тук полугола под дъжда?

— Ах — рече тя, — да, да, голямо чудо!

И посочи закланото, вече вкочанило се куче.

Уленшпигел веднага помисли за парите: той изтича натам. Дупката беше празна, а пръстта — пръсната далеч наоколо. Той се хвърли срещу Катлин и я удари.

— Де са жълтиците? — рече той.

— Да, да, голямо чудо! — отговори Катлин.

За да защити майка си, Нел извика:

— Милост и състрадание, Уленшпигел.

Той спря да удря. Дойде Зуткин и попита какво има.

Уленшпигел ѝ посочи закланото куче и празната дупка.

Зуткин побледня и каза:

— Тежко ме удряш ти, господи-боже. Клетите ми нозе!

Тя каза това поради болката, която усещаше, и поради мъченията, които бе изтърпяла напразно за тия жълтици. Като видя колко кротка е Зуткин, Нел се разплака отчаяно. Катлин размахваше едно парче пергамент и приказваше:

— Да, голямо чудо. Той дойде тая нощ — добър и красив. По лицето му нямаше оня матов блясък, който толкова ме плашеше. Приказва ми много нежно. Аз бях омаяна, сърцето ми се топеше. Той ми каза: „Сега съм богат и скоро ще ти донеса хиляда златни флорини“. — „Да — рекох му, — Ханске, миличък, аз се радвам повече за тебе, отколкото за себе си.“ „Но няма ли тук — попита ме той — някой друг, когото ти обичаш и когото бих могъл да направя богат?“ „Не — казах аз, — тия, които живеят тук, нямат нужда от тебе.“ — „Ти си горда — рече той. — Мигар Зуткин и Уленшпигел са богати?“ — „Те живеят, без да чакат помощ от близките си“ — отговорих аз. „Въпреки конфискацията ли?“ — рече той. А аз отговорих, че вие предпочетохте да търпите мъченията, отколкото да оставите да ви вземат имуществото. „Това ми е много добре известно“ — рече той. И почна тихичко да се киска и подиграва на съдията и на общинските съветници, че не са успели да изтръгнат от вас признание. И аз се разсмях. „Не са те толкова глупави — рече той, — да скрият парите си в къщи.“ Аз се смеех. „Нито пък в тоя зимник.“ — „Не“ — казах аз. „И в градината ли не?“ Аз не отговорих. „О — рече той, — това би било много непредпазливо!“ — „Не толкова — рекох аз, — защото нито водата, нито стената ще проговори.“ А той не преставаше да се смее.

Тая нощ той си отиде по-рано, след като ми даде един прах, и каза, че щом го глътна, ще отида на най-хубавото магьосническо сблище. Аз го изпроводих по долни дрехи до вратата на градината, унасяше ме на сън. Отидох, както ми каза той, на сблището, върнах се чак на сутринта, дойдох тук и видях, че кучето е заклано и дупката празна. Това е тежък удар за мене, защото го обичах много и му бях дала цялата си душа. Но всичко, каквото имам, ще бъде ваше и аз ще работя с ръце и с крака, за да ви издържам.

— Аз съм жито под воденичен камък; бог и един дявол-мошеник ме поразяват едновременно — каза Зуткин.

— Мошеник? Не говорете така — поде отново Катлин. — Той е дявол, дявол. И за доказателство ще ви покажа пергамент, който той е оставил в двора; там пише: „Помни винаги, че трябва да ми служиш. След три пъти по две седмици и пет дни аз ще ти върна парите двойно. Не бива да имаш никакво съмнение, иначе ще умреш.“ И аз съм уверена, че той ще удържи на думата си.

— Нещастната луда! — рече Зуткин, И това бе нейният последен укор.

LXXXIII

Минаха три пъти по две седмици и пет дни; приятелят-дявол не дойде. Но Катлин не се отчайваше.

Зуткин вече не работеше, седеше цял ден превита до огъня и кашляше. Нел ѝ даваше най-целебни и ароматични билки, но никакъв лек не помагаше. Уленшпигел не излизаше от къщицата, тъй като се страхуваше да не би Зуткин да умре, когато него го няма.

След време вдовицата не можеше вече ни да яде, ни да пие, без да повръща. Дойде бръснарят-лекар да ѝ пусне кръв; след като ѝ пусна кръв, тя отслабна толкова много, че вече не можеше да стане. Най-сетне, съсухрена от болки, тя рече една вечер:

— Клаас, мъжо! Тил, синко! Благодаря ти, боже, че ме прибираш!

Въздъхна и умря.

Тъй като Катлин не се реши да остане през нощта при тялото, Уленшпигел и Нел останаха заедно и цяла нощ се молиха за мъртвата.

Призори през отворения прозорец долетя една лястовица.

Нел каза:

— Лястовицата е птицата на душите; това е добра поличба; Зуткин е на небето.

Лястовицата обиколи триж стаята и излезе, след като изцвъртя.

След нея влезе втора лястовица, по-голяма и по-черна от първата. Тя се завъртя около Уленшпигел и той каза:

— Татко и майко, пепелта удря гърдите ми, ще сторя всичко, каквото поискате.

И втората изхвъркна с цвъртене както първата. Вече се беше развиделило. Уленшпигел видя хиляди лястовици, които хвърчаха ниско над ливадите, и слънцето изгря. И Зуткин бе погребана в гробището на бедните.

LXXXIV

Откак умря Зуткин, Уленшпигел почна да се разхожда из готварницата замислен, тъжен или ядосан, не чуваше нищо, ядеше и пиеше, без да погледне, каквото му дадяха. И често ставаше нощем.

Напразно с нежния си глас Нел се мъчеше да го обнадежди, напразно Катлин му казваше: „Знам, че Зуткин е в рая при Клаас“! Уленшпигел отговаряше на всичко:

— Пепелта ме удря.

Беше като побъркан; а щом го видеше такъв, Нел плачеше.

През това време рибарят стоеше у дома си самичък като отцеубиец и се решаваше да излиза само вечер; защото и мъже, и жени, когато минаваха край него, му викаха оскърбително и го наричаха убиец; а децата бягаха от него, защото им бяха казали, че той е палач. Той бродеше самичък и не смееше да влезе в някоя от трите кръчми в Дамме, защото го сочеха с пръст, а ако пък останеше за минута, дори прав, клиентите си излизаха.

Затова кръчмарите не искаха да го видят и мернеше ли се той някъде, затваряха вратата под носа му. Рибарят смирено им правеше бележка, а те отговаряха, че да продават, е тяхно право, но не и задължение.

От немай-къде рибарят ходеше да пие в „Червеният сокол“, малка кръчма извън града, на брега на Слюнския канал. Там му даваха да пие, защото бяха сиромаси хора, за които всяка пара беше добре дошла. Но и съдържателят, и жена му не разговаряха с него. Те имаха две деца и едно куче: когато рибарят искаше да погали децата — те побягваха; а когато повикваше кучето — то се спускаше да го ухапе.

Една вечер Уленшпигел излезе на портата; като го видя толкова замислен, бъчварят Матисен му каза:

— Трябва да почнеш да работиш, за да забравиш мъката.

Уленшпигел отговори:

— Пепелта на Клаас удря гърдите ми.

— О! — рече Матисен. — Животът на нещастния рибар е потъжен от твоя. Никой не говори с него, всички го избягват и той е

принуден да ходи при дрипльовците в „Червеният сокол“, за да изпие самотно чаша бира. Това е тежко наказание.

— Пепелта ме удря! — повтори Уленшпигел.

Същата вечер, тъкмо когато камбаната на катедралата биеше девет часа, Уленшпигел тръгна за „Червеният сокол“, но като видя, че рибаря го нямаше, отиде да се поразходи под крайбрежните дървета. Луната светеше ярко.

Той видя, че убиецът иде.

Като мина край него, той го видя отблизо и чу, че си приказваше високо, както правят хората, които живеят сами:

— Де ли са скрили жълтиците!

— Там, дето ги намери дяволът — отговори Уленшпигел и го удари с юмрук в лицето.

— Ой! — рече рибарят. — Познах те, ти си синът. Имай милост към мене, аз съм стар и немощен. Това, което направих — направих го не от злоба, но за да служа вярно на негово величество. Моля те за прошка. Ще ти върна покъщнината, която купих, и няма да ми платиш ни една пара. Не ти ли стига? Аз я купих за седем златни флорини. Ще ти върна всичко и половин флорин отгоре, защото недей мисли, че съм богат човек.

И се опита да падне на колене пред него.

Като го видя толкова отврагителен, треперещ и жалък, Уленшпигел го блъсна в канала.

И си отиде.

LXXXV

Върху кладите димеше пепелта на жертвите. Уленшпигел си мислеше за Клаас и за Зуткин и плачеше скритом.

Една вечер той отиде при Катлин да ѝ поиска лек и съвет за отмъщение.

Тя беше сама с Нел, която шиеше до лампата. От шума при неговото влизане Катлин вдигна с усилие главата си като жена, събудена от тежък сън.

Той каза:

— Пепелта на Клаас удря гърдите ми; аз искам да спася Фландрия. Помолих за това всемогъщия бог на небето и на земята, но той не ми отговори.

Катлин каза:

— Всемогъщият бог не е могъл да те чуе; ти трябваше да се обърнеш първо към духовете на първичния свят, които имат две същности — небесна и земна, и затова приемат жалбите на клетите хора и ги предават на ангелите, които пък ги занасят при божия престол.

— Помогни ми — рече той — да осъществя намерението си; ако е необходимо — ще ти платя с кръв.

Катлин отговори:

— Ще ти помогна, ако някоя девойка, която те обича, се съгласи да те заведе на сборището на пролетните духове — Великдена на Мъзгата.

— Аз ще го заведе — каза Нел.

Катлин наля в един кристален потир някаква сивкава течност и даде на двамата да пият от нея; със същата течност тя натърка слепите очи, ноздрите, дланите и китките на ръцете им, накара ги да глътнат шипка бял прах и им каза да се гледат един друг, докато душите им се слоят.

Уленшпигел погледна Нел и кротките очи на момичето запалиха в него буен огън; сетне той усети от питието като че хиляди раци го щипят.

Тогава се съблякоха и осветени от лампата, те бяха прекрасни — той в разцвета на своята горда сила, тя в своята мила прелест; но не можеха да се видят, защото бяха вече като заспали. Тогава Катлин нагласи шията на Нел върху ръката на Уленшпигел и сложи дланта му върху сърцето на девойката.

И те останаха така — голи, легнали един до друг.

И струваше им се на двамата, че като се досягат, телата им пламват от тих огън, както слънцето през месеца на розите.

Те станаха — така разправяха те по-късно, — качиха се върху рамката на прозореца, хвърлиха се оттам в празното пространство и усетиха, че въздухът ги понася, както водата носи корабите.

След това те не съзряха вече нищо — ни земята, дето спяха нещастните хора, нито небето, дето под нозете им се носеха облаците. И те стъпиха на Сириус, студената звезда. А оттам бяха хвърлени на Полюса.

Там те видяха малко поуплашен и един гол великан, великана Зима, обрасъл в козина на звяр, седнал на ледени блокове и опрял гръб на ледена стена. В локвата вода около него мечки и полени се движеха и ревяха. С продран глас великанът призоваваше градушка, сняг, студени поройни дъждове, сиви облаци, мътночервени и зловонни мъгли и ветрове, в които се чувствува най-лютият север. И всички тези стихии се разбесуваха отведнъж в това злокобно място.

Усмивайки се на тия страшни бедствия, великанът лягаше върху цветя, увехнали от досега на ръката му, върху листа, изсушени от дъха му. Сетне се навеждаше, дращеше земята с нокти, хапеше я със зъби, дълбаеше дупка, за да стигне сърцето на земята и го погълне и да сложи черни въглища там, дето е имало сенчести гори, слама, дето е растяло жито, и пясък — вместо плодородна пръст. Но тъй като земното сърце бе огнено, той не посмя да го пипне и се дръпна боязливо.

Той седеше там като цар на престол и изпразваше чашата си с рибено масло сред своите мечки и тюлени и сред скелетите на всички, които бе убил в морето, по земята и в къщурките на бедните хора. Той слушаше радостно ръмженето на мечките, рева на тюлените, тракането на човешките и животинските скелети под краката на ястреби и гарвани, които търсеха по тях някое останало късче месо, както и шума на ледените блокове, блъскани един о друг от тъмната вода.

И гласът на великана беше като рева на ураганите, като воя на зимните фъртуни и като свиренето на вятъра в комините.

— Студено ми е и се страхувам — рече Уленшпигел.

— Той е безсилен срещу духовете — отговори Нел.

И изведнъж настъпи голямо раздвижване — тюлените бързо се потопиха във водата, мечките свиха уши от страх и зареваха жаловито, а гарваните загракаха тревожно и изчезнаха в облаците.

И ето Уленшпигел и Нел чуха глухи удари на стеноломна машина срещу ледената стена, на която се облягаше великанът Зима. И стената почна да се цепи и клати върху основата си.

Но великанът Зима не чуваше нищо, виеше, кряскаше весело, пълнеше и изпразваше чашите си с рибено масло, търсеше сърцето на земята, за да го вледени, но не смееше да го грабне.

А през това време ударите кънтяха все по-силно, стената все повече се разцепваше и блестящият дъжд от ледени парчета падаше непрекъснато около него.

А мечките непрестанно ревяха жаловито и тюлените стенеха в тъмната вода.

Стената се строполи, в небето светна светлина; оттам слезе един човек — гол и красив, облегнал едната си ръка на златна брадва. Тоя човек бе Люцифер, царят на пролетта.

Когато великанът го видя, хвърли чашата си с рибено масло и му се помоли да не го убива.

И от топлото дихание на царя Пролет великанът Зима загуби цялата си мощ. Тогава царят взе диамантени вериги, върза го и го прикова към полюса.

След това се спря и извика, но нежно и любовно. И от небето слезе жена — руса, гола и хубава. Тя застана до царя и му каза:

— Ти, силни човече, си моят повелител!

Той отговори:

— Ако си гладна — яж; ако си жадна — пий; ако се страхуваш — застани до мене; аз съм отреден за тебе мъж.

— Аз съм гладна и жадна само за тебе — рече тя.

Царят извика страховито още седем пъти. Чу се силен трясък от гръм, блеснаха светкавици и зад тях изникна балдахин от слънца и звезди. И те седнаха на тронове.

Тогава, без да помръднат благородните си лица и без да направят ни едно движение, което не би отговаряло на тяхната царствена сила и спокойствие, царят и жената извикаха.

И при тоя вик земята, камъните и ледовете се раздвижиха вълнообразно. И Нел, и Уленшпигел чуха шум, подобен на шума, когато гигантски птици се опитват да счупят с клюновете си черупките на грамадни яйца.

И в това безпределно движение на земята, която се издигаше и спадаше като морски вълни, се появиха някакви яйцеобразни форми.

Изведнъж отвред израснаха дървета, сплели сухите си клони, а стволовете им се люшкаха като пияни хора. Сетне те се отстраниха и помежду им остана широко празно пространство. От раздвижената почва излязоха земните духове; от дълбочината на горите — горските духове; от съседното море — водните духове.

Уленшпигел и Нел видяха там джуджетата, пазители на съкровища, гърбави, с големи крака, власати и грозни и с разкривени лица, властителите на камъните, горските хора, които живеят като дървета и имат вместо уста и стомах снопче корени в долната част на лицето си, за да изсмукват с тях храната си от земните недра; господарите на рудниците, които не знаят да говорят, нито имат сърце и вътрешности и се движат като блестящи автомати. Имаше джуджета от плът и кости, с опашки на гуцери, жабешки глави и фенерче вместо шапка, които скачат нощем по раменете на пияните или на страхливите пътници, после слизат, размахват фенерчето си и примамват в блата или дупки нещастните хорица, които мислят, че това фенерче е свещта, запалена у дома им.

Имаше там и девойки — цветя, цветя на женствена сила и здраве, несрамуващи се от своята голота, горди със своята красота, покрити само с косите си.

Влажните им очи лъщяха като седеф във вода; плътта на телата им беше твърда, бяла и златиста от светлината; алените им полуотворени уста излъчваха дихание, по-ароматно от жасмин.

Тъкмо те бродят вечер из парковете и градините или пък вдън горите по сенчестите пътеки и закопнели за любов, търсят някоя мъжка душа, за да ѝ се насладят. Мине ли пред тях някой момък и девойка, те се опитват да убият девойката, но като не могат, вдъхват на девойката, която още не скланя, любовно желание, за да се отдаде на

любовника си; защото тогава девойчето-цвете получава половината от целувките.

Уленшпигел и Нел видяха също така да слизат от небесните висини духовете-покровители на звездите, духовете на ветрищата, на лекия ветрец и на дъжда — крилати момци, които оплодяват земята.

После от всички краища на небето се появиха птиците на душите, милите лястовички. Щом дойдоха те, стана сякаш по-светло. Девойките-цветя, властелините на камъните, господарите на рудниците, горските хора, духовете на водата, на огъня, на земята викнаха заедно: „Светлина! Мъзга! Слава на царя Пролет!“

Макар че глъчката на техните едногласни викове беше по-мощна от шума на яростното море, от тътнежа на гръмотевицата, тя прозвуча като тържествена музика в ушите на Нел и Уленшпигел, които се бяха сгушили, неподвижни и занемели, зад грапавия дънер на един дъб.

Но те се уплашиха още повече, когато духовете почнаха да се настаняват с хиляди върху някакви грамадни паяци, жаби със слонски хоботи, сплетени змии, изправени на опашката си крокодили, които държаха в уста по една дружина духове, върху змии, които носеха повече от тридесет мъжки и женски джуджета, възседнали вълнообразните им тела, и най-сетне върху стотина хиляди насекоми, по-едри от Голиат, въоръжени със саби, с копия, с назъбени коси, с вили от по седем зъба, с всевъзможни други видове страшни смъртоносни оръжия. Те се биеха помежду си с голяма врява, силният изяждаше слабия и се угояваше, като доказваше по този начин, че Смъртта се твори от Живот и че Животът се твори от Смърт.

И от цялото това гъсто, разбъркано, гъмжащо множество духове се носеше шум, подобен на глух гръмотевичен тътен и на шума на стотици станове, тепавици, стругове, които работят заедно.

Изведнъж се появиха духовете на мъзгата, ниски, набити, широки в кръста като голямата хайделбергска бъчва^[1], с бедра като бурета за вино и мускули, необикновено яки и силни, сякаш телата им бяха направени от големи и малки яйца, споени едни с други, и бяха покрити с червена, мазна, лъскава като редките им брадички и червеникавите им коси кожа; те носеха грамадни потири, пълни с чудновато питие.

Когато духовете ги видяха, че идат, между тях настъпи голямо радостно вълнение; дърветата и растенията се раздвижиха, а земята се

напука, за да пие.

И духовете на мъзгата изляха питието: изведнъж всичко напъпи, раззелени се, цъфна; моравата се изпълни с мълвеж на насекоми, а небето с птици и пеперуди; духовете непрекъснато изливаха питието, а тия, които бяха долу, пиеха както можеха; девойките-цветя отваряха устата си или скачаха върху червените си виночерпци и ги целуваха, за да получат повече; някои събираха ръце като за молитва; други заставаха блажено под струите; но всички — лакоми или жадни, хвърчащи, прави, тичащи или неподвижни, искаха още да пият и след всяка нова глътка, която получаваха, ставаха по-живи. Нямаше там никакви старци и — грозни или хубави — всички бяха изпълнени с бодра сила и буйна младост.

И те се смееха, викаха, пееха, гонейки се по дърветата като катерици, из въздуха като птици; всеки самец търсеше самката си и извършваше под божие небо светото дело на природата.

А духовете на мъзгата поднесоха на царя и царицата голяма, пълна с питие чаша. И царят и царицата пиха и се прегърнаха.

Сетне царят, прегърнал царицата, изля над дървесата, цветята и духовете остатъка от питието в чашата си и извика:

— Слава на Живота! Слава на волния Въздух! Слава на Силата!

И всички извикаха:

— Слава на Природата! Слава на Силата!

И Уленшпигел прегърна Нел. И тъй както бяха прегърнати, започнаха да танцуват; въртящ се танц, като събрани от вихрушка листа, и сега всичко се разлюля — дървета, треви, насекоми, пеперуди, земя и небе, цар и царица, девойки-цветя, властелини на рудниците, водни духове, гърбави джуджета, господари на камъните, горски хора, светлоносци, духове-покровители на звездите, и стоте хиляди страшни насекоми, които размесваха копията, назъбените коси и вилите си; шеметен танц, който се извиваше в пространството и го изпълваше, танц, в който участваха слънцето, луната, планетите, звездите, вятърът и облаците.

И дъбът, до който се бяха залепили Нел и Уленшпигел, също се въртеше във вихрушката и Уленшпигел каза на Нел:

— Миличка, свършено е с нас.

Един дух ги чу и видя, че те са смъртни.

— Хора — извика той, — тук има хора!

Той ги отскубна от дървото и ги запрати в множеството.

Уленшпигел и Нел паднаха меко върху гърбовете на духовете и те почнаха да си ги подхвърлят един на друг, като казваха:

— Здравейте, хора! Добре дошли, земни червеи! Кой иска момчето и девойчето? Тия хилавци са ни дошли на гости.

А Уленшпигел и Нел летяха от един на друг и викаха:

— Милост!

Но духовете не ги чуваха и двамата се премятаха с нозе нагоре, с глава надолу, завъртени като перушинки от зимен вятър, а през това време духовете казваха:

— Слава на мъжлетата и на женичките, нека и те потанцуват като нас!

Девойките-цветя искаха да разделят Нел от Уленшпигел, почнаха да я удрят и насмалко щяха да я убият, ако царят Пролет с движение на ръката не спря танца и не извика:

— Доведете при мене тия две въшки!

Разделиха ги един от друг и всяка девойка-цвете казваше на Уленшпигел, като се опитваше да го откъсне от съперниците си:

— Тил, би ли умрял за мене?

— Готов съм да го сторя — отговаряше Уленшпигел.

А горските хора-джуджета, които носеха Нел, казваха:

— Защо не си дух като нас, та да можем да те вземем?

Нел отговаряше:

— Имайте търпение.

Така те стигнаха пред царския престол и изтръпнаха, когато видяха неговата златна брадва и желязната му корона.

Той им каза:

— Какво търсите тук, хилави същества?

Те не отговориха.

— Аз те познавам тебе, семе на магьосница — добави царят, — и тебе също, въглищарска издънка, но щом веднъж сте успели чрез магии да проникнете в тая лаборатория на природата, защо сте си затворили човката като скопени петли, угоени с хлебна средина?

Нел гледаше трепереца страшния дявол; но Уленшпигел си възвърна мъжката увереност и отговори:

— Пепелта на Клаас удря сърцето ми. Ваше небесно величество, смъртта кръстосва из земята на Фландрия и покосява в името на папата

най-силните мъже и най-прелестните жени; привилегиите на Фландрия са потъпкани, договорите за правата ѝ — унищожени, гладът я погубва, тъкачите и търговците на платове я напускат и отиват в чужбина, за да търсят свободен труд. Фландрия скоро ще загине, ако не ѝ се помогне. Ваше величество, аз съм само беден човечец, дошъл на тоя свят както всеки друг, живях, както можах — несъвършен, глупав, невежа, недобродетелен, нецеломъдрен, недостоеен за каквато и да било човешка или божествена милост. Но Зуткин умря от последиците на мъченията и от скръб, но Клаас изгоря в страшен огън и аз исках да отмъстя за тях — и сторих това вече един път; исках също така да видя по-честита тая клета земя, дето са заровени техните кости, и помолих бог да порази със смърт мъчителите, но той не ме чу. Уморен от жалби, аз се обърнах чрез силата на Катл и мината магия към вас и ние дойдохме — аз и моята трепереща приятелка — да паднем в нозете ви и да ви молим, ваши небесни величества, да спасите тая клета земя.

Царят и царицата отговориха заедно:

*Чрез война и огън,
чрез смърт и със меч
ти търси Седмината,
Във смърт и сред кръв,
в сълзи и руини
намери Седмината.
Грозни, зли, противни
бичове световни
изгори Седмината.
Мъж недъгав, гледай — не си ли доволен?
Намери Седмината.*

И всички духове подеха общо песента:

*Във смърт и сред кърви,
в сълзи и руини
намери Седмината.
Мъж недъгав, гледай —*

*не си ли доволен?
Намери Седмината.*

— Но, ваше величество — каза Уленшпигел, — и вие, господа духове, аз не разбирам нищо от езика ви. Вие сигурно се подигравате с мене.

Ала без да го слушат, те продължиха:

*Когато Северът
целуне Залеза —
ще дойде край на Гибелта.
намери Седмината
и Поясът.*

И всичко това беше изпято с такова единство и с такава страхотна съзвучност, че земята потрепери, а небето се разтресе. Цвъртяха птиците, бухаха бухалите, пискаха врабците от страх, жаловито крещяха морските орли — и всички хвърчаха лудешки. А земните животни — лъвове, змии, мечки, елени, диви кози, вълци, кучета и котки — ревяха, крякаха, виеха, лаеха и мучаха страхотно.

А духовете пееха:

*Чакай, чуй и виж,
обикни Седмината
и Поясът.*

Но петлите пропяха и всички духове се изпариха освен един зъл властител на рудниците, който хвана Уленшпигел за ръката, а също и Нел — и ги запрати яростно в празното пространство.

Те се опомниха и се видяха легнали един до друг като за спане и потръпваха от студения утринен вятър.

И Уленшпигел видя прелестното телце на Нел, цяло позлатено от изгряващото слънце.

[1] *Хайделбергската бъчва*. В един знаменит за историята на немската архитектура замък (XVI в.), разположен на висок хълм до университетския град Хайделберг, се показва на туристите една грамадна бъчва, 7 на 8 и половина метра, която събира повече от 200 хиляди литра. Тя е направена в 1751 година за образец на по-раншни тамошни бъчви. ↑

КНИГА ВТОРА

I

През една септемврийска утрин Уленшпигел взе тоягата си, трите флорина, които му даде Катлин, къс свински черен дроб и резен хляб и тръгна от Дамме за Анверс да търси Седмината. Нел спеше.

Из пътя едно куче подуши дроба и тръгна след него, като заскача по краката му. Уленшпигел искаше да го прогони, но види, че то упорито го следваше и му държа следната реч:

— Кученце миличко, какво ти е текнало да си оставиш къщата, дето те очакват хубави попарии, чудесни остатъци от ядене и кокали с мозък, и да тръгнеш за приключения с един скитник, който невинаги ще има дори корени, за да те нахрани. Послушай ме, глупаво кученце, по-добре се върни при господаря си. Бягай от дъждовете, снеговете, градушките, от ситния мокреж, от мъглите, от поледицата и какви ли не постни чорби, които се изливат върху гърба на скитника. Стой си до огнището, топли се, свито на кравай, при веселия огън; остави ме да вървя из калта, праха, студа и жегата, днес — в зной, утре — вкочанен, в петък — сит, в неделя — гладен. Бъди умно, неопитно кученце, и се върни, отдето си дошло.

Но животинчето като че не го чуваше. То въртеше опашка, скачаше колкото може по-високо и лаеше, защото искаше да яде, а Уленшпигел, който не се сецаше за дроба в торбата си, помисли, че то прави това от приятелство.

Той вървеше — и кученцето подире му. След като минаха така около една левга, видяха на пътя каручка, запрегната с магаре, което бе провесило глава. На наклона край пътя бе седнал между два трънака дебел човек, който в едната си ръка държеше задушен овнешки бут и го ръфаше, а в другата — бутилка, от която смучеше.

Когато нито ядеше, нито пиеше, той охкаше и плачеше.

Щом Уленшпигел се спря, спря се и кучето. То подуши и дроба, и задушения бут и се изкачи по наклона. Седна там на задните си крака до човека и почна да дращи куртката му, за да получи своята част от пиршеството.

Но човекът го блъсна с лакът и като вдигна овнешкия бут нагоре, изпъшка жално.

От глад кучето също изскимтя. Магарето, ядосано, че са го впрегнали в каручка и че не може да стигне трънаците, почна да реве.

— Какво искаш, Жан? — обърна се човекът към магарето.

— Нищо — отговори Уленшпигел, — иска само да си хапне от тръните, които са цъфнали около вас, тъй както цъфтят на амвона в Тесендерлоо около и над господата Исуса Христа. А пък това куче няма да има нищо против да опита със зъбите си кокала, който е в ръката ви. Но засега аз ще му дам свинския черен дроб, който нося.

Кучето изяде дроба, а човекът погледна кокала, почна пак да го гложди, за да обере останалото по него месо, и след като го оглозга съвсем, даде го на кучето, което го застъпи с нозе и почна да го троши на моравата.

Тогава човекът погледна Уленшпигел и Уленшпигел позна Ламме Гудзак от Дамме.

— Ламме — попита го той, — какво си седнал тук и ядеш, пиеш и хленчиш? Да не би някой войскарин да ти е опънал безцеремонно ушите?

— О, не — рече Ламме, — а жена ми!

Той вдигна бутилката да допие виното, но Уленшпигел го хвана за ръката.

— Недей пи така — рече той, — бързото пиене вреди на бъбреците. По-добре да пийне някой, който не носи бутилка.

— Хубаво приказваш — отговори Ламме, — но да видим дали те бива да пиеш?

И му подаде бутилката.

Уленшпигел я взе, дълго пи и след това му я даде:

— Наречи ме испанец — каза той, — ако вътре е останало нещо — няма нито капчица.

Ламме погледна бутилката, като не преставаше да охка, да тършува в торбата си, извади оттам друга бутилка и парче наденица и почна да реже и да дъвче тъжно.

— Непрекъснато ли ядеш, Ламме? — попита го Уленшпигел.

— Доста често, моето момче — отговори Ламме, — но то е, за да прогоня тъжните си мисли. Де ли си, жено? — каза той и избърса една сълза.

И нарязва десет къса наденица.

— Ламме — каза Уленшпигел, — не яж толкова бързо и без да помислиш за нещастния поклонник.

Плачещият Ламме му даде четири резена и Уленшпигел почна да ги яде, умилен от чудесния им вкус.

Но Ламме продължаваше да яде и да плаче и му каза:

— Ах, моята жена, моята добра жена! Какво нежно и хубаво тяло имаше, бе лека като пеперуда, бърза като светкавица и сладкопойна като чучулига! При това много обичаше да се гизди! И всичко ѝ отиваше така добре! Но и цветята също така са богато пременени. Да беше видял, моето момче, нейните ръчици, които тъй изкусно знаеха да гаят, никога не би позволил да пипнат тиганче или тенджерата. Кухнестият огън би почернил нейната кожа, светла като деня. А очите ѝ! Аз се стапах от нежност само като ги гледах. Смукни една глътка вино, аз ще пия след тебе. Ах, по-добре да беше умряла! Тил, аз бях поел в къщи цялата домашна работа, за да ѝ спестя и най-малкия труд: метях къщата, оправях съпружеското легло, дето тя лягаше вечер, уморена от приятния живот, миех съдовете, перях долните дрехи и ги гладех. Яж, Тил, тая наденица е от Ганд. Често пъти, когато отиваше на разходка, тя се връщаше за вечеря много късно, но аз толкова се радвах, като я виждах, че не се решавах да я смърря, и бивах много щастлив нощем, когато тя, макар и намусена, не ми обръщаше гръб. Сега загубих всичко. Пийни от това вино, то е брюкселско производство, тип бургундско.

— Защо си отиде тя? — попита Уленшпигел.

— Знам ли? — отговори Ламме Гудзак. — Де е онова време, когато отивах при нея с намерение за женитба, а тя бягаше от мене, плашейки се от любовта. А когато беше с голи ръце — о, нейните хубави закръглени и бели ръце — и забележеше, че ги гледам, веднага спускаше ръкавите си. А други път тя се оставяше да я галя и аз можех да целувам хубавите ѝ очи, които тя затваряше, и широкия ѝ твърд тил; тогава тя потръпваше, извикваше тихичко, отмяташе глава назад и ме удряше с нея по носа. И се смееше, когато казвах „О“ и я тупвах любовно. Постоянно си играехме и смеехме. Тил, има ли още вино в бутилката?

— Да — отговори Уленшпигел!

Ламме пи и продължи да разправя:

— Друг път, настроена по-любовно, тя обвиваше с двете си ръце шията ми и казваше: „Ти си хубав!“ И ме целуваше лудо и след това безброй пъти по бузата или по челото, но никога в устата, и когато я питах защо толкова се пази, когато иначе се държи тъй волно, тя грабваше сложената в един потир върху раклата детска кукла, цялата в коприна и бисери, почваше да я люлее и приспива и казваше: „Не ща толкова нещо.“ Сигурно за да запази целомъдрието ѝ, майка ѝ е казвала, че децата се раждат от целувки в устата. Ах! Сладостни мигове! Нежни милувки! Тил, я виж дали няма да намериш в торбата някое пушено бутче?

— Половина — отговори Уленшпигел и го подаде на Ламме, който изяде всичко.

Уленшпигел го погледна и каза:

— Това бутче би било много полезно за моя стомах.

— И за моя също — рече Ламме, като чистеше зъбите си с нокти.
— Но аз вече няма да видя милата си, тя избяга от Дамме! Искаш ли да се качиш с мене в каручката и да я потърсим заедно?

— Искам — отговори Уленшпигел.

— Но — рече Ламме — няма ли вече нищо в бутилката?

— Нищо — отговори Уленшпигел.

И те се качиха в каручката, теглена от магарето, което изрева тъжно в знак, че тръгват.

А кучето, наяло се хубаво, беше си отишло, без да каже нищо.

II

Каручката се движеше по насипа между едно езерце и канала и Уленшпигел замислен милваше с ръка пепелта на Клаас върху гърдите си. Той се питаше сън или действителност беше видението и дали духовете не се бяха подиграли с него, или пък му бяха казали загадъчно какво наистина трябва да намери, за да ощастливи земята на дедите си.

Но напразно си бяхтеше главата: не можеше да проумее какво означаваха Седмината и Поясът.

Той помисли за умрелия император, за живия крал, за кралската наместница, за римския папа, за великия инквизитор^[1], за генерала на езуитите^[2] — наброи така шестима главни палачи на родината, които веднага би искал да изгори живи. Но разбра, че не са тия, защото те можеха да бъдат изгорени много лесно; ще рече, трябваше да ги търси другаде.

И той си повтаряше на ум:

*Когато Севера
целуне Залеза —
ще бъде край на гибелта,
обичай Седмината
и Пояса.*

— Ах! — думаше си той. — Да намериш в смърт, кръв и сълзи Седмината, да изгориш Седмината, да обичаш Седмината! Клетият ми ум се обърква, защото всъщност кой изгаря онова, което обича?

Каручката бе минала вече доста път, когато чуха стъпки по пясъка и глас, който пееше:

*Изчезна ветрениния ми любим,
кажете как да го откривя?*

*Той скита на света без цел.
Не сте ли го видели вие?*

*Тъй както агне в нокти на орел
сърцето ми пред него плахо бие;
мъж млад и голобрад — но смел.
Не сте ли го видели вие?*

*И срещнете ли го, кажете:
Нел, умората съвсем ще я надвие.
О, Тил любими, де си ти?
Не сте ли го видели вие?*

*Не знай ли той гугутка как тъжи,
кога в гнездото си сама се свие?
Така и вярното сърце скърби.
Не сте ли го видели вие?*

Уленшпигел тупна Ламме по корема и каза:

— Стига си сумтял, шишко!

— О — отговори Ламме, — това е много мъчно за човек, пълен като мене.

Но Уленшпигел не го слушаше — скри глава зад платницето на каручката и като подражаваше гласа на кашлящ пияница, който си тананика, изпя:

*Видях приятеля ти верен аз
в каруца разнебитена и редом
другаря му — кълбо от мас,
видях го, както тебе гледам.*

— Тил — рече Ламме, — тая сутрин си злоезичен.

Уленшпигел не го чу, пъкна глава през дупката на платницето и каза:

— Нел, не ме ли позна?

Тя трепна от страх, заплака и в същото време се засмя, задето бузите ѝ бяха мокри, и каза:

— Виждам те, невернико проклет!

— Нел — рече Уленшпигел, — ако искаш да ме тупаш, тоягата ми е тук. Тя е тежка и чепата — врязва се в тялото и оставя белези.

— Тил — каза Нел, — ще тръгнеш ли да дириш Седмината?

— Да — отговори Уленшпигел.

Нел носеше пълна торба, издута до пукване.

— Тил — рече тя, като му я подаде, — аз си казах, че не е полезно човек да пътува, без да носи една угоена гъска, едно свинско бутче и гандски наденици. Яж ги и си спомняй за мене.

Уленшпигел гледаше Нел, без да се сети да вземе торбата, но в това време Ламме пъкна главата си в друга дупка на платнището и каза:

— Предвидлива девойко, той не взема торбата от разсеяност; дай на мене бутчето, дай ми гъската, дай и надениците — аз ще ги пазя за него.

— Кой е тоя човек с такова добродушно лице? — рече Нел.

— Това е жертва на брака, която се измъчва от страдания и би се спекла като ябълка във фурна, ако не подкрепяше силите си с непрекъснато хранене.

— Точно така е, моето момче — въздъхна Ламме.

Блесналото слънце печеше силно главна на Нел. Тя се покри с престилката си. На Уленшпигел се искаше да остане сам с нея и затова каза на Ламме:

— Виждаш ли там в ливадата една жена, която се разхожда?

— Виждам я — рече Ламме.

— Не я ли познаваш?

— Ха — рече Ламме, — да не е моята ли? Не, тя не е облечена като гражданка.

— Още ли се съмняваш, сляпа къртицо? — каза Уленшпигел.

— Ами ако не е тя? — рече Ламме.

— Няма да загубиш нищо; там вляво на север има една кръчма, в която ще намериш хубава бира. И ние ще дойдем след малко. На ти и бутчето, за да се засолиш при твоята непрекъсната жажда.

Ламме слезе от каручката и се завтече към жената в ливадата.

Уленшпигел каза на Нел:

— Защо не дойдеш при мене?

Той ѝ помогна да се качи в каручката, настани я до себе си, свали престилката от главата ѝ и наметката от раменете; след това я целуна безброй пъти и каза: — Де отиваш, миличка?

Тя не отговори, но личеше, че пяла е унесена от възторг. И Уленшпигел, прехласнат като нея, каза:

— Значи, ти си тук. Шипковият цвят по плетищата не е тъй нежен както твоята свежа кожа. Ти не си царица, но позволи ми да ти направя корона от целувки. Мънички, сладки ръце, целите розови, създадени от Амур само за прегръдки! Ах, любимо момиче, дали моите слинести мъжки ръце няма да повредят тези рамене? Лекокрилата пеперуда кацва върху червения карамфил, но как мога аз, дебелакът, да се отпусна върху твоята ярка бе лота, без тя да помръкне? Бог е в небесата; царят — на своя престол и слънцето свети горе победоносно; а ни ма аз не съм бог, цар или слънце, задето съм тъй близо до тебе! О, коси, по-меки от коприна! Нел, ще те изям, ще те разкъсам на парчета! Но ти не се страхувай, любима. Какво прелестно краче имаш! Защо е толкова бяло? Да не е къпано в мляко?

Тя се опита да стане.

— От какво се боиш? — каза ѝ Уленшпигел. — Не от слънцето ли, което свети над нас и те потапя цяла в злато? Не навеждай очи. Погледни в моите и виж какъв хубав огън пламти в тях. Слушай, любима, чуй, мила: сега е тихият час на пладнията, когато работникът си е в къщи и се храни със своята гозба. Защо ние да не се нахраним с нашата любов? Защо нямам хиляда години, за да ги отроня на твоите колене като индийски бисери!

— Ласкател — рече тя.

А господарят Слънце светеше през бялото платнище на каручката, една чучулига пееше над детелината и Нел скланяше глава върху рамото на Уленшпигел.

[1] *Великият инквизитор* — глава на висшия съвет на Испанската инквизиция. ↑

[2] *Генерал на езуитския орден*. Основателят и първият генерал (главата) на духовния орден на езуитите — сдружение на Исус Христос, бил духовникът на Маргарита Пармска Игнатий Лойола, който основал ордена през 1534 година. ↑

III

През това време Ламме се върна потънал в пот и запуфтял като делфин.

— Уви! — каза той. — Роден съм под нещастната звезда. Тичах, тичах да настигна жената, а тя не била моята. Беше възрастна; по лицето ѝ видях, че е навършила четиридесет и пет години, а по забрадката ѝ, че никога не се е омъжвала. Тя ме попита кисело какво търся с тоя корем сред детелината.

— Търся жена си, която ме напусна — отговорих кротко аз. — Взех ви за нея и дотърчах при вас.

При тия думи старата мома ми каза да си вървя, одето съм дошъл, и че жена ми е направила много добре, като ме е напуснала, защото всички мъже са нехранимайковци, хаймани, еретици, неверни и отровители, лъжат дори и пълнолетни момичета и че ако веднага не се пръждосам, тя ще насъска кучето си срещу мене.

Аз сторих това, но все пак се страхувах, защото в нозете ѝ лежеше едно грамадно куче и ръмжеше. Когато минах синора на нейната ливада, седнах и за да се подкрепя, ухапах твоето пушено бутче. Бях между две ливади с детелина; изведнъж чух шум зад мене и като се обърнах, видях голямото куче на старата мома, но сега вече то бе кротко и въртеше опашка любезно и умоляващо, като му се искаше да си хапне от моето бутче. Аз му дадох няколко малки късчета, но господарката му дойде и извика:

— Дръж! Ухапи го, моето момче!

Аз хукнах, а след мене и голямото куче и то ухапа гащите ми, откъсна едно парче и заедно с него и парче месо. Но от болка аз се разярих и като се обърнах, така го цапнах с тоягата по предните крака, че съм счупил най-малко единия. То падна и изкреця на своя кучешки език: „Милост!“ и аз му простих. През това време неговата господарка поради липса на камъни ме замерваше с буци пръст. А аз бягах.

О! Не е ли жестоко и несправедливо, че една мома, която не е достатъчно хубава, за да си намери съпруг, си отмъщава на нещастни, невинни хора като мене?

Все пак тръгнах нажален към кръчмата, която ми бе посочил, надявайки се да намеря там бира и да се утеша. Но се излъгах, защото още при влизането си видях един мъж и една жена, които се биеха. Помолих ги да благоволят да прекъснат битката, за да ми дадат една кана бира, било от един или шест литра; ала жената — наистина бясна — ми отговори, че ако не офейкам веднага, ще опитам дървената ѝ обувка, с която удряше главата на мъжа си. И ето на, дойдох си, приятелю, цял в пот и капнал; имаш ли нещо за ядене?

— Да — рече Уленшпигел.

— Най-сетне — рече Ламме.

IV

И като се събраха, те тръгнаха заедно. Магарето с увиснали уши мъкнеше каручката.

— Ламме — каза Уленшпигел, — виж каква хубава дружина сме ние четворицата: магарето, божия животинка, която пасе тръни тук-там из ливадите; ти — добър шишко, тръгнал да търси жената, която те е напуснала; милата любима с нежно сърце, която намери недостойния за нея — искам да кажа, мене, четвъртия.

Но горе главите, деца! Листата жълтеят и небето става поослепително, скоро господарят Слънце ще си легне в есенните мъгли, ще дойде зимата, символ на смъртта, и ще покрие със снежен саван ония, които спят под нозете ни, а аз ще продължа пъти за щастието на нашата бащина земя. Клетни мъртъвци — ти Зуткин, която умря от скръб, ти Клаас, който умря в огъня: дъб на доброта и бръшлян на любовта, аз, вашата издънка, страдам тежко и ще отмъстя за тебе, скъпа ми пепел, която удряш гърдите ми.

Ламме каза:

— Не бива да скърбим за ония, които умират за правдата.

Но Уленшпигел бе все така замислен. Изведнъж той каза:

— Нел, тоя час е час на раздяла; дълго време, а може би и никога вече аз няма да видя твоето мило лице.

Нел го погледна със светлите си като звезди очи.

— Защо — каза тя — не оставиш каручката и не дойдеш с мене в гората, дето ще намерим вкусна храна? Аз познавам растенията и мога да примамвам птиците.

— Девойче — каза Ламме, — не е хубаво, дето искаш да възпреш Уленшпигел в пътя му, когато той трябва да търси Седмината и да ми помогне да намеря жена си.

— Не е още време — каза Нел, като се смееше нежно през сълзи на своя приятел Уленшпигел.

А Уленшпигел, като видя това, каза:

— Ще има винаги време да намериш жена си, щом искаш да изпиташ нови мъки.

— Тил — рече Ламме, — ще ме оставиш ли сам в каручката заради това девойче? Ти не ми отговаряш и мислиш за гората, а пък там не са нито Седмината, нито жена ми. Я по-добре да ги търсим по тоя постлан с камъни път, по който колите тъй леко вървят.

— Ламме — каза Уленшпигел, — в каручката си имаш пълна торба, така че, ако тръгнеш и без мене за Кулкерке, дето ще те настигна, няма да умреш от глад. Ти трябва да бъдеш самичък, защото там ще узнаеш в коя посока трябва да се отправиш, за да намериш жена си. Слушай и чувай. Ще вървиш все с тоя ход с каручката си и на три левги оттук ще стигнеш в Кулкерке, до „Студената църква“, наречена така, защото както много други тя е изложена едновременно на четирите ветрове. На връх камбанарията има ветропоказател във вид на петле, което се върти на вси страни на своите ръждясали панти. Скърцането на пантите посочва на нещастните мъже, чиито любими са избягали, кой път да хванат, за да ги намерят. Но преди това трябва да шибнеш седем пъти всяка стена на камбанарията с лескова пръчка. Ако пантите скърцат, когато вятърът духа от север, тръгвай нататък, но предпазливо, защото северният вятър е вятър на война: духа ли от юг — тръгвай натам с леко сърце, защото това е вятърът на любовта; ако е от изток — препускай в тръс, защото той е вятър на радостта и на светлината; ако е от запад — поемай бавно: западният вятър е вятърът на дъждовете и сълзите. Тръгвай, Ламме, тръгвай за Кулкерке и ме чакай там.

— Тръгвам — каза Ламме.

И той пое с каручката.

Докато Ламме караше към Кулкерке, силният топъл вятър подгони като стадо овце сивите облаци по небето; дървесата бучаха като вълните на бурно море. Уленшпигел и Нел бяха вече доста дълго сами в гората. Уленшпигел огладня и Нел търсеше вкусни корени, но намираще само целувки, които ѝ даваше нейният приятел, и жълъди.

Уленшпигел постави примки и подсвиркваше, за да примами птиците и да може после да опече ония, които биха се хванали. Един славей кацна върху листата близо до Нел; тя не го улови и го остави да си пее; дойде една Жълтунка, на Нел ѝ дожаля, защото птичката имаше много мил и горд вид; след това кацна една чучулига, но Нел ѝ каза, че е по-добре да хвъркне високо в небето и да пее там химн на

Природата, отколкото да се наниже непредпазливо на смъртоносния шиш.

И тя не лъжеше, защото през това време Уленшпигел бе запалил буен огън и изострил един шиш, които чакаше жертвите си.

Но вече не дойдоха други птици, само няколко негодни за ядене гарвани грачеха високо над главите им.

Така че Уленшпигел не хапна нищо.

Дойде време Нел да се върне при Катлин. И тя се запъти разплакана, а Уленшпигел гледаше отдалеч как си отива.

Но тя се върна и се хвърли на шията му:

— Отивам си — рече тя.

Направи няколко крачки, пак се върна и пак каза:

— Отивам си.

И това се повтори повече от двадесет пъти.

Най-сетне тя си отиде и Уленшпигел остана сам. Тогава тръгна и той, за да търси Ламме.

Когато стигна при него, намери го седнал в подножието на камбанарията, с голяма кана бира между краката и загризал тъжно една лескова пръчка.

— Уленшпигел — рече той, — аз мисля, че ти ме изпрати, защото искаше да останеш сам с девойчето; ударих, както ми каза, седем пъти с пръчката всяка стена на камбанарията, но макар че вятърът адски духа, пантите не изскърцаха.

— Сигурно защото са ги намазали — отговори Уленшпигел.

И те поека към брабанското херцогство.

V

Мрачният крал Филип непрекъснато, цял ден, а дори и нощем, прехвърляше разни книжа и драскаше хартии и пергаменти. Там поверяваше той тайните на своего жестоко сърце. Тъй като не обичаше никого в тоя свят и знаеше, че и него никой не обича, той искаше сам да носи тежестта на своята безпределна империя и като тъжен Атлас^[1] се прегъваше под това бреме. Студен и меланхоличен, прекалената работа съсипваше слабото му тяло. Той мразеше всяко радостно лице и тъй като нашата страна е весела, той я възненавидя; възненавидя нашите търговци заради техния разкош и богатство; възненавидя нашите благородници заради откровения им език, заради тяхната независимост и заради пламенната им буйност и мъжественото им веселие. Бяха му казали и той знаеше, че още преди кардинал дьо Куза да бе отбелязал към 1380 година злоупотребленията на църквата и да бе проповядвал, че са нужни реформи, възмущението срещу папата и срещу римската църква се бе появило у нас под фермата на различни секти и се таеше във всички глави като кипяща вода в затворен котел.

Упорит като магаре, той мислеше, че неговата воля трябва да тежи над целия свят както божията воля, той искаше нашата, отвикнала да се подчинява страна да се превие под старото иго, без да получи никакви нови реформи. Той искаше неговата света майка, католическата, апостолическа и римска църква, да бъде една, единна, неразделна, вселенска, без промени и преобразования, нямаше никакво друго основание да желае това освен собственото си желание, постъпваше като неразумна жена и тъй като непрестанно бе измъчван от мислите си, нощем се въртеше в леглото като върху постеля от тръни.

— Да, свети Филип, да, господи боже, ако трябва да превърна Нидерландия в общ гроб и да погребва в него всичките й жители, те ще се върнат при тебе, мой свети покровителю, при тебе, пресвета Богородице, и при вас, свети и светици, в рая.

И той се опита да стори това и така стана по римлянин от папата и по католик от църковните събори.

А на Уленшпигел и Ламме и на ужасените народи на Фландрия и Нидерландия се струваше, че виждат в далечината, в мрачните покои на Ескориал^[2], тоя коронован паяк с дълги крака и разтворени щипци да разстила мрежата си, за да ги оплете и да изсмуче най-чистата тяхна кръв.

Макар че през царуването на Карл папската инквизиция бе убила чрез огън, ями и бесило сто хиляди християни; макар че имотите на нещастните осъдени хора влизаха в хазната на императора и на краля, както дъждовната вода се излива в канала, Филип реши, че това не е достатъчно; той наложи нови епископи на страната и обяви, че ще въведе в нея испанската инквизиция.

И градските глашатаи четоха при звуците на тръби и барабани заповедите, които постановяваха смърт за всички еретици — мъже, жени и момичета; за ония, които не се отричат от заблужденията си — смърт чрез изгаряне, а за ония, които се отричаха — смърт чрез бесило. Жените и девойките да бъдат заравяни живи и палачът да танцува върху телата им.

И огънят на съпротивата запълзя из цялата страна.

[1] *Атлант* или *Атлас* (гръцката митология) — титан, който държи на раменете си небесния свод. ↑

[2] *Ескориал* — Филип II построил на 40 км от Мадрид един дворец, манастир и гробница — Ескориал, който по думите на някое историци стана „гробница на великото минало на Испания“. ↑

VI

На пети април преди Възкресение благородниците граф Луи Насауски^[1], Куленбург^[2] и дьо Бредероде, гуляйджията-великан, отидоха заедно с триста души благородници брюкселския дворец при кралската наместница, пармската херцогиня. В редици по четирима те се изкачиха по широките стъпала на двореца.

Когато влязоха в залата, дето беше наместницата, ти предадоха едно заявление, в което я молеха да се издействува от крал Филип отменяване на наредбите за религията, както и за испанската инквизиция, като заявяваха, че в нашите недоволни страни те ще причинят само смутове, съсипия и обща нищета.

Тая молба бе наречена *Компромисът*^[3].

Берлаймон, който по-късно измени толкова подло и жестоко на бащината си земя, бе застанал до нейно височество и като се подиграваше с бедността на някои от благородните съюзници, ѝ каза:

— Ваше височество, не се страхувайте от нищо, това са Голтаци.

С тия думи той искаше да подчертае, че тези благородници се бяха разорили в служба на краля или защото са искали да се сравняват по разкош с испанските благородници.

За да покажат презрението си към думите на господин Берлаймон, благородниците заявиха по-късно, че „смятат за чест да бъдат считани и наричани Голтаци за службата им на краля и за благото на страната“.

Те започнаха да носят на шията си медал, върху едната страна на който бе отпечатан ликът на краля, а на другата — две ръце, сплетени над просяшка торба, с надпис: „Верни на краля до просяшка торба“. Освен това те носеха на шапките и калпаците си златни накити във форма на просяшка паница или на просяшка шапка.

През това време Ламме разхождаше корема си из целия град и търсеше жена си, но не можеше да я намери.

[1] Граф Людвиг Насау — Диленбург — брат на Вилхелм Орански, един от най-храбрите военни ръководители на въстанието и

ревностен калвинист. ↑

[2] *Граф Кейлембург* — знатен нидерландски феодал, отстъпващ по богатство само на принц Орански и на графовете Егмонт и Берг. ↑

[3] „*Компромис*“ — така се наричала и молбата(петицията) на благородниците и тяхната лига — съюзът на всички подписала тая молба. ↑

VII

Една сутрин Уленшпигел му каза:

— Върви с мене; ще отидем да поздравим едно високопоставено, благородно, всесилно и опасно лице.

— Ще ми каже ли то де е жена ми? — попита Ламме.

— Ако знае — отговори Уленшпигел.

И отидоха в дома на Бредероде, гуляйджията-Херкулес.

То беше в двора на замъка си.

— За какво си дошъл при мене? — попита той Уленшпигел.

— За да ви кажа нещо, ваша светлост — рече Уленшпигел.

— Говори — отвърна Бредероде.

— Вие — каза Уленшпигел — сте красив, храбър и силен благородник. Някога вие смачкахте като мида в черупката й един французин в бронята му: но колкото сте силен и храбър, толкова сте и умен. Защо тогава носите тоя медал, дето е написано: „Верен на краля до просяшка торба“?

— Да — каза Ламме, — защо, ваша светлост?

Но Бредероде не отговори и погледна Уленшпигел. А Уленшпигел продължи:

— Защо вие, благородните господа, искате да бъдете верни на краля до просяшка торба? Дали за доброто, което той ви желае, или за хубавото приятелство, което проявява към вас? Защо, вместо да му бъдете верни до просяшка торба, не отнемете на палача всичките му владения, та той да стигне до просяшка торба?

Ламме клатеше глава в знак на одобрение.

Бредероде погледна Уленшпигел с живите си очи и се усмихна, като видя доброто му лице.

— Ако не си шпионин на крал Филип, ти си добър фламандец — рече той — и аз ще ти се отплатя и в двата случая.

И го заведе в една стая до трапезарията. Ламме вървеше подире им. Там той дръпна ухото му до разкървавяване.

— Това е — рече той — за шпионина.

Уленшпигел не извика.

— Донеси — поръча Бредероде на иконома си — каната с канелено вино.

Икономът донесе каната и голям потир — старо вино, което изпълни въздуха с аромат.

— Пий — каза Бредероде на Уленшпигел, — това пък е за добрия фламандец.

— Ах — рече Уленшпигел, — добър фламандецо, какъв хубав канелен език имаш ти! И светците дори не могат да говорят тъй!

Той изпи половината вино и даде останалото на Ламме.

— Кой е тоя шишко — рече Бредероде, — когото възнаграждават, без да е направил нещо?

— Той е — отговори Уленшпигел — моят приятел Ламме, който винаги когато пийне старо вино, си въобразява, че ще намери жена си.

— Да — каза Ламме, като сърбаше с голямо благоговение виното.

— Де отивате сега? — попита Бредероде.

— Отиваме — рече Уленшпигел — да търсим Седмината, които ще спасят фламандската земя.

— Кои Седмина? — попита Бредероде.

— Когато ги намеря, ще ви кажа кои са — отговори Уленшпигел.

А Ламме, който се бе развеселил от виното, каза:

— Тил, дали да идем на луната да търсим жена ми?

— Поръчай стълба — отговори Уленшпигел.

През зеления месец май Уленшпигел каза на Ламме:

— Дойде хубавият месец май! Ах, колко синьо е небето, колко са весели лястовиците; ето — почервеняха клоните на дървесата от мъзга, земята се изпълни с любов. Тъкмо време за бесене и горене на хората заради вярата им. Ето ги добрите инквизиторчета. Какви благородни лица! Те имат пълна власт да поправят, да наказват, да понижават, да предават на мирските съдии, да имат свои затвори. Ах ти, хубав месец май! Да хващат хората, да уреждат процеси, без да спазват обикновените форми на правосъдието, да горят, да бесят, да обезглавяват и да копаят за клетите жени и девойки ями за предивременна смърт. Сипките пеят по дървесата. Добрите инквизитори са ударили око на богатите. А кралят ще ги наследява. Хайде, девойчета, танцувайте в ливадата под звуците на гайди и свирки. Ах ти, хубав месец май!

Пепелта на Клаас удряше гърдите на Уленшпигел.

— Да вървим — рече той на Ламме. — Честити са ония, които държат горе главата и високо меча си през черните дни, които идат!

VIII

Един ден през август Уленшпигел вървеше по улица „Фландър“ в Брюксел край къщата на Жан Сапермилменте^[1], наречен така, защото един негов прадядо по баща, когато кипвал, ругаел с тая душ, за да не скверни светото божие име. Споменатият Сапермилменте беше майстор по везба, но тъй като беше оглушал и ослепял от пиене, жена му, старица с кисела физиономия, взеше вместо него дрехи, куртки, наметала и обувки на благородниците. Нейната хубавичка щерка й помагаше в тая добре платена работа.

Когато минаваше, малко преди да се стъмни, покрай казаната къща, Уленшпигел видя девойката на прозореца и чу как тя викаше:

*Август, август —
кажи, месец мили,
на кого ще бъда аз жена?
Кажу, месец мили!*

— На мене — рече Уленшпигел, — ако поискаш.

— На тебе ли? — каза тя. — Я се приближи да те видя!

Но той я попита:

— Защо питаш за това през август, когато в Брабан девойките питат в навечерието на март?

— Тях само един месец ги дарява със съпруг, а мене — дванадесетте и срещу всеки от тях, но не в полунощ, а през шестте часа преди полунощ аз скачам от леглото си, правя три крачки заднишком към прозореца и извиквам това, което ти чу; после се обръщам, правя три крачки заднишком към леглото и в полунощ си лягам и заспивам с мечти за бъдещия съпруг. Но тия мили месеци са по природа зли присмехулници и затова вместо за един съпруг аз мечтая за дванадесет наведнъж; ако искаш, ти ще бъдеш тринадесетият.

— Другите ще ревнуват — отговори Уленшпигел. — Ти викаш и: „Освобождение!“

Девойката се изчерви и отговори:

— Аз викам „освобождение“ и зная какво искам.

— Аз също зная и ти го нося — рече Уленшпигел.

— Трябва да се чака — каза тя, като се усмихна и показа белите си зъби.

— Да се чака ли? — отговори Уленшпигел. — Не. Някоя къща може да се събори над главата ми, силен вятър може да ме хвърли в някоя яма, бясно псе може да ми ухапе крака; не, аз няма да чакам.

— Аз съм много млада — рече тя — и викам само защото обичаят е такъв.

Уленшпигел се усъмни, защото знаеше, че брабанските девойки викат за съпруг срещу март, а не срещу месеца на жетвата.

Тя се усмихна и каза:

— Аз съм много млада и викам само защото обичаят е такъв.

— Нима ще чакаш да престарееш? — отговори Уленшпигел. — Това е лоша аритметика. Никога не съм виждал по-закръглена шия, побели гърди, фламандски гърди, пълни с прекрасно мляко, което отхранва мъже.

— Пълни ли? — рече тя. — Рано е още, пътничко припрян.

— Да се чака ли? — повтори Уленшпигел. — Та трябва ли да ми опадат зъбите, за да мога да те изям жива, миличка? Ти не отговаряш, ти се усмихваш със светлокафявите си очи и с червените като черешки устни.

Девойчето го изгледа хитро и отговори:

— Че защо ме обикна тъй бързо? Какъв занаят имаш? Голтак ли си, или богат?

— Голтак съм — рече той, — но ще стана богат, ако ми дадеш прелестното си тяло.

Тя отговори:

— Не за това те питах. Ходиш ли на църква? Добър християнин ли си? Де живееш? Смейш ли да кажеш, че си Голтак, истински Голтак, който въстава против наредбите и инквизицията?

Пепелта на Клаас удари гърдите на Уленшпигел.

— Аз съм Голтак — рече той. — Искам да видя мъртви и изядени от червеите поробителите на Нидерландия. Ти ме гледаш

изумена. Тоя любовен огън, миличка, който пламти за тебе, е огънят на младостта. Запали го бог и докато угасне, той свети като слънце. Но бог запали също така огъня на отмъщението, който тлее в сърцето ми. Той ще бъде меч, пламък и бесило, пожар, опустошение, война и гибел за палачите.

— Ти си красив — рече тъжно тя и го целуна по двете страни, — но мълчи.

— Защо плачеш? — попита я той.

— Дето и да си — рече тя, — винаги трябва да се оглеждаш наоколо.

— Имат ли уши тия стени? — попита Уленшпигел.

— Само моите — каза тя.

— Те са изваяни от Амур и аз ще ги запуша с една целувка.

— Лудетино, слушай ме, когато ти говоря.

— Защо? Какво имаш да ми кажеш?

— Слушай — рече нетърпеливо тя. — Майка ми иде... Мълчи, мълчи, особено пред нея...

Влезе старата Сапермилменте. Уленшпигел я изгледа.

„Муцуна, надупчена като решето — помисли си той, — очи със суров и неверен поглед, уста, която уж иска да се смее, а само се криви. Почвам да ставам любопитен...“

— Да те закриля бог, уважаеми господине, вечно да те закриля — рече старата. — Получих пари, дъще, добри пари от господин Егмонт, когато му занесох наметката, на която бях извезала шутовски жезъл. Да, господине, шутовски жезъл срещу Червеното куче.

— Кардинал Гранвел ли? — попита Уленшпигел.

— Да — каза тя, — срещу Червеното куче. Разправят, че той доносници на краля за действията им; и те искат да го погубят. Имат право, нали?

Уленшпигел не отговори нищо.

— Не сте ли ги виждали из улиците, облечени в простонародни куртки и сиви връхни дрехи, с дълги увиснали ръкави и монашески качулки; и по всичките им горни дрехи извезан шутовски жезъл. Аз съм извезала най-малко двадесет и седем, а дъщеря ми — петнадесет. Червеното куче се ядоса, като видя тия извезани жезли.

След това пошепна на Уленшпигел:

— Узнах, че господата са решили да заменят жезъла с житен сноп — в знак на единство. Да, те ще се борят срещу краля и инквизицията. Добре правят, нали, господине?

Уленшпигел не отговори нищо.

— Господин чужденецът е тъжен — каза старата, — изведнъж си заключи устата.

Уленшпигел не промълви нито дума и излезе.

За да не отвикне да пие, той отиде след малко в една кръчма, дето свиреше музика. Кръчмата беше препълнена с посетители, които приказваха, без да се пазят, за краля, за омразните наредби, за инквизицията и за Червеното куче, което трябва да бъде изгонено от страната. Той съзря старата жена, цяла в дрипи, която сега сякаш спеше до чаша ракия. Дълго време тя седя така; сетне измъкна от джоба си една чинийка и тръгна да проси между групите, като се спираше главно пред ония, които говореха най-непредпазливо.

И хорицата на драго сърце ѝ даваха флорини, дениета и патари.

Уленшпигел се надяваше, че ще може да научи от девойката онова, което старата Сапермилменте не му бе казала, и мина отново край къщата; и пак видя момичето, което сега не викаше, но му се усмихна и смигна — знак на сладостно обещание.

Съвсем неочаквано след него дойде старата.

Щом я видя, Уленшпигел кипна от яд, затича като елен по улицата и се развика: „Пожар! Пожар!“, докато стигна до къщата на хлебаря Якоб Питерсен. Прозорците, с поставени по немски образец стъкла, пламтяха по-алено от залеза. Гъст дим, дим от цепеници, станали на жар във фурната, излизаше от комина на хлебарницата. Уленшпигел продължаваше да тича и вика: „Пожар! Пожар!“, като сочеше къщата на Якоб Питерсен. Събраната отпред тълпа видя червените прозорци и гъстия дим и се развика като Уленшпигел: „Пожар! Пожар!“ Пазачът на църквата изсвири с тръбата си, а клисарят залюля с все сила камбаната за тревога. А момчетии и момичета тичаха на рояци с песни и свиркания.

Тъй като камбаната и тръбата не преставаха, старата Сапермилменте събра нещата си и излезе.

Уленшпигел я проследи. Когато тя се отдалечи, той влезе у тях.

— Ти тука! — извика девойката. — Та там няма ли пожар?

— Там ли? Не — отговори Уленшпигел.

— А камбаната, която звъни тъй жално?
— Тя не знае какво прави — отговори Уленшпигел.
— Ами тая тъжна тръба и целият тоя тичащ народ?
— Побърканите нямат брой.
— Но какво гори тогава? — рече тя.
— Твоите очи и моето пламтящо сърце — отговори Уленшпигел.
И се впи в устните ѝ.
— Ще ме изядеш — каза тя.
— Обичам череши — рече той.
Тя го гледаше усмихната и тъжна. Изведнъж се разплака.
— Не дохождай вече тук — каза тя. — Ти си Голтак, враг на папата, не дохождай...
— Заради майка ти ли? — рече той.
— Да — каза тя, като се изчерви. — Знаеш ли де е тя сега? Подслушва около пожара. Знаеш ли де ще отиде след това? При Червеното куче, за да му донесе всичко, каквото е научила, и да подготви работата на херцога, който ще дойде. Бягай, Уленшпигел, искам да те спася, бягай. Още една целувка, но не дохождай вече; още една, ти си хубав; аз плача за тебе, но върви си.
— Честно момиче — каза Уленшпигел, като я прегръщаше.
— Невинаги съм била такава — рече тя. — И аз като нея...
— С тия песни ли — каза той, — с тоя безмълвен зов на красотата към влюбените мъже ли?...
— Да — рече тя. — Майка ми искаше това. Но тебе, тебе аз ще те спася, защото се влюбих в тебе. Ще спасявам и другите, защото обичам тебе, любими. Когато бъдеш далече, ще си спомняш ли за разкаялото се момиче? Целуни ме, мили. Тя няма да изпраща вече заради пари жертви на кладите. Върви си; не, остани още. Колко нежна е ръката ти! Виж, аз целувам ръката ти, това е знак на робска покорност; ти си моят повелител. Чуй, ела по-близо, мълчи. Нощес тук дойдоха един след друг някакви крадци и нехранимайковци, между тях и един италианец. Майка ми ги въведе в стаята, дето си ти сега, заповяда ми да изляза и заключи вратата. Чух думите: „Каменно разпятие, Бергерехоетска порта, шествие, Анверс, Катедрала...“, сподавен смях и звън от флорини, които брояха на масата... Бягай, идват, бягай, любими. Не ме забравяй, бягай...

Уленшпигел хукна, както искаше тя, и тича до „Старият петел“, дето намери Ламме, който дъвчеше тъжно наденица и смучеше седмия литър лувенска бира.

И той го накара да тича като него въпреки корема му.

[1] *Saperm illemente* — Някои народи от суеверие изопачават в ругатните и проклятията думите дявол, бог и други подобни или пък ги заменят със съзвучни, но понякога без никакъв смисъл думи. Например думата сакрамент, която значи „светите дарове“ или „тайнство“ и т.н., я изопачават на *saperment*, така че *tapermillemente* означава „хиляди пъти *saperment*“. ↑

IX

Както бе хукнал така, следван от Ламме, намери на улица „Айкенцарт“ един злобен пасквил срещу Бредероде. Той го взе и веднага му го занесе.

— Аз, ваша светлост — рече той, — съм оня добър фламандец и кралски шпионин, на когото вие здравата дръпнахте ушите и когото почерпихте с хубавото старо вино. Нося ви тоя миличък малък памфлет, дето между другото ви обвиняват, че сте се наричали както краля граф Холандски. Памфлетът току-що е излязъл от печатарската машина на Жан Клеветника, до кея на Нехранимайковците, в задънената уличка на Съблазнителите.

Бредероде усмихнат му отговори:

— Ще заповядам да те бият с камшик два часа, ако не ми кажеш истинското име на писача.

— Щом желаете, ваша светлост — отговори Уленшпигел, — заповядайте да ме бият с камшик две години, но няма да принудите гърба ми да каже нещо, което устата ми не знае.

И си излезе, като получи все пак един флорин за труда си.

Х

От юни, месеца на розите, бяха започнали проповедите в земята на Фландрия.

И апостолите на първоначалната християнска църква проповядваха навсякъде, по всички места, в нивите и градините, по могилите, дето при наводнения прибират добитъка, и в лодките по реките.

На суша те се ограждаха като боен лагер с колите си. По реките и пристанищата лодки, пълни с въоръжени хора стояха на стража около тях.

А в лагерите мускетарите и аркебузиерите пазеха да не ги изненада неприятелят.

Така можа да се чуе словото на свободата из всички краища на бащината земя.

XI

Когато пристигнаха в Брюге, Уленшпигел и Ламме оставиха каручката си в един съседен двор и влязоха в църквата на Спасителя, вместо да идат в някоя кръчма, защото в кесиите им не се чуваше никакъв радостен звън на пари.

Тоя ден на амвона на истината се пенявеше отец Корнелис Адриансен от ордена на миноритите, мръсен, безсрамен, разярен и креслив проповедник.

Млади и хубави богомолки се тълпяха около него.

Отец Корнелис говореше за мъките господни. Когато стигна до онова място в светото евангелие, дето евреите викат на Пилат за господата Исуса Христа: „Разпий го, разпни го, ние имаме закон и според тоя закон той трябва да умре!“, отец Корнелис възкликна:

— Вие чухте, добри хора, че ако нашият спасител Исус Христос е изтърпял ужасна и позорна смърт, то е било, защото винаги е имало закони за наказание на еретиците. Той е бил справедливо осъден, защото е нарушил законите. А сега еретиците не искат да зачитат указите и наредбите. О, Исусе, на какво проклятие обричаш ти тая страна? Света майко божия, ако император Карл беше жив и можеше да види безобразията на тези съюзени благородници, които се осмелиха да подадат молба до наместницата против инквизицията и против наредбите, съставени с такава добра цел, тъй зряло обмислени и издадени след толкова дълги и благоразумни разсъждения, за да изкоренят всички секти и ереси! И макар че тия наредби са по-необходими от хляба и сиренето, те искат да ги унищожат! В каква воняща, заразна и страхотна бездна искат да ни хвърлят сега? Лютер, тоя мръсен Лютер, тоя бесен вол тържествува в Саксония, в Брауншвайг, в Люнебург, в Мекленбург; Бренциус^[1], разкапаният Бренциус, който се хранеше в Германия с жълъди, които не искаха да ядат дори и свините, Бренциус тържествува във Вюртемберг; Серве Лунатика, който има в главата си четвърт луна, Серве Еретикатринитар, царува в Померания, в Дания и в Швеция и хули там светата, славна могъща Троица. Да. Но аз чух, че той бил изгорен жив от

Калвин, който е извършил само това добро дело; да, от зловонния Калвин, който мирише на кисело; да, от него, който има дълга муцуна като видра, а лицето му е бледо, сякаш е от сирене, и зъбите големи като градинарски лопати. Да, ТРИ вълци се изяждат един друг; да, волът Лютер, бесният вол, опълчил германските князе против анабаптиста Мюнцер^[2], за когото разправят, че бил добър човек и че живял според евангелието. И по цяла Германия се чу мученето на тоя вол, да!

Да, и какво виждаме във Фландрия, в Гелдерн, във Фрисландия, в Холандия, в Зеландия? Адамити^[3], които тичат голи-голенички из улиците; да, добри хорица, голи-голенички из улиците, като излагат безсрамно пред минавачите мършавите си меса. Ще кажете — имало е само един; да — нека да е тъй, — но един струва колкото сто, а сто колкото един. И той бил, казвате вие, изгорен жив по молба на калвинистите и лютераните. Нали ви казах, тия вълци се изяждат един друг!

Да, какво виждаме във Фландрия, в Гелдерн, във Фрисландия, в Холандия, в Зеландия? Свободомислещи, които учат другите, че всяко подчинение е противно на божието слово. Тия вонящи еретици лъжат; трябва да се подчиняваме на нашата света майка — Римската църква. И там, в тоя прокълнат град Анверс, средището на всички гадове-еретици в света, те се осмеляват да разправят, че ние приготвяваме причастието^[4] с кучешка мас. Друг един, дрипльо, седнал на нощно гърне там в ъгъла на улицата, разправя: „Няма бог, нито вечен живот, нито възкресение на плътта, нито вечни мъки.“ Трети хленчи там някъде: „Може да се кръщава без сол, без свинска мас и плюнка, без заклинания и без свещ.“ Четвърти казва: „Никакво чистилице няма.“ Нямало никакво чистилице, добри хора! Ах, по-добре би било да сте съгрешили с майките си, с дъщерите си или със сестрите си, отколкото да се усъмните, че има чистилице.

Да, и те вирят нос пред инквизитора, пред тоя свят човек, да. Те дойдоха в Белем, тук наблизо, четири хиляди калвинисти, с въоръжена стража, хоругви и барабани. Да. И вие подушвате оттука дима на кухните им. Те завзеха църквата „Сей Католин“, за да я опозорят, охулят и осквернят със своите окаяни проповеди.

Каква е тая нечестива и безобразна търпимост? Поврага! Защо вие, мекушави католици, не грабнете също така оръжието? И вие като

тия прокълнати калвинисти имате брони, копия, алебарди, саби, мечове, арбалети, ножове, тояги, тояги с шиш, фалконети, градски кулеврини.

Казвате, че били кротки и че искали само свободно и спокойно да слушат словото божие. Все ми е едно! Махайте ги от Брюге! Изгонете ги, избийте ги, изхвърлете от църквата всички тия калвинисти! Още ли не сте тръгнали? Фу-у! Вие сте кокошки, които треперят от страх на бунището си. Аз виждам, че тия нечестиви калвинисти ще почнат да лягат върху коремите на вашите жени и дъщери и вие ще ги оставите да вършат това, поплювковци, меки като тесто. Недейте отива, недейте... ще си намокрите гащите в боя. Фу, срамота, жители на Брюге! Срамота, католици! Това ми било католици! Баби страхливи! Позор за вас — патоци, патици, гъски и пуйки!

Ей, че хубостници са тия проповедници, та ходите на тълпи да слушате лъжите, които те бълват, че и момичетата ходят нощем на техните проповеди, да, за да напълнят след девет месеца града с мънички момчета и момичета Голтаци! Те бяха четирима, четирима безобразни нехранимайковци, които проповядваха в гробището на църквата. Първият от тия нехранимайковци, мършав и блед, един дрисльо, носеше някаква мръсна шапка. Благодарение на шапката ушите му не се виждаха. Кой от вас е виждал ушите на някой проповедник? Той беше без риза, защото голите му ръце се показваха изпод куртката без долни дрехи. Аз го видях добре, макар че той искаше да се покрие с една малка мръсна наметка, видях също така в гащите му от черно платно, надупчени като върха на анверската катедрала, как се люлееха неговите камбани заедно с езика. Другият нехранимайко проповядваше облечен в куртка, без обуца. Никой не видя и неговите уши. Той трябваше просто да спре проповедта си, защото и момчетата, и момиченцата почнаха да му дюдюкат: „У-у, у-у! Не си знае урока!“ Третият от тия безобразни негодници носеше мръсна, грозна шапка с малко перо отгоре ѝ. И неговите уши не се виждаха. Четвъртият нехранимайко, Херманус, беше по-наконтен от другите, но навярно два пъти е жигосван по рамото от палача, да.

Те всички носят под шапките си копринени, омазани кепета, които скриват ушите им. Видели ли сте някога ушите на проповедник? Ушите! Хе, та как ще си покажат ушите: те са отрязани. Да, палачът на всички е отрязал ушите.

И ето на, тъкмо около тия безобразни нехранимайковци, около тия джебчии, тия некадърни занаятчии, напуснали дюкянчетата си, тия дрипави проповедници, се трупа простият народ и вика: „Да живее Голтака!“, като че всички са побеснели, пияни или побъркани.

А на нас, злочестите католици, не ни остава вече нищо друго, освен да напуснем Нидерландия, защото тук може да се креци: „Да живее Голтака! Да живее Голтака!“ Какво тежко проклятие, Исусе Христе, е връхлетяло тоя омагьосан и глупав народ! Навсякъде богати и бедни, благородници и простаци, млади и стари, мъже и жени, всички викат: „Да живее Голтака!“

И какви са всички тия благородници, всички тия задници в щавена кожа, дошли ни от Германия? Каквото са имали, пропилили са го по жени, карти, гуляи, чревоугодие, разврат, мъкнене по оргии, вардаляне в мръсотии, в ужасни игри на зарове и безмерно контене. Те нямат дори ръждив гвоздей, за да се почешат, дето ги сърби. И сега им се приискали имотите на църквите и манастирите.

И там, на угощението у оня негодник Куленбург, заедно с другия негодник Бредероде, те пили с дървени чаши, за да изразят презрението си към господин Берлаймон и госпожа наместницата. Да, и викали: „Да живее Голтака“. О, ако бях господ, бих превърнал с извинение техните питиета, бира или вино в мръсна помия, да, в мръсна, отвратителна, воняща помия, дето са прали своите лайнени ризи и чаршафи.

Да, ревете, магарета, ревете: „Да живее Голтака!“ Да! Аз пророчествувам! Всички проклетия, бедствия, треска, чума, пожари, унищожения, опустошения, язви, английска болест и черна чума ще се изсипят над Нидерландия. Да, и бог ще бъде отмъстен по тоя начин заради вашия мръсен рев: „Да живее Голтака!“ И няма да остане камък върху камък от вашите домове и ни едно късче кост от вашите прокълнати крака, които тичат подир нечестивите калвинисти и проповедници! И нека бъде тъй, да бъде, да бъде вовеки! Амин!

— Да си вървим, моето момче — рече Уленшпигел на Ламме.

— Ей сега — каза Ламме.

И затърси жена си между младите и хубави богомолки, които присъствуваха на проповедта, но не я намери.

[1] *Бренциус* или *Йохан Бренц* (1496–1570) — един от най-видните реформатори на Швабия, съставител на първия лютерански катехизис (1527) и на „Вюртембергското верую“ (1552). *Михел Сервет* (1511–1553) — виден теоретик на протестантизма. ↑

[2] *Анабаптистът Мюнцер* — анабаптистите, т.е. привържениците на прекръстването, искали кръщението да става не в най-ранно детство, а в съзнателната възраст. Мюнцер (роден към 1490 година) не бил анабаптист, но намерил най-голям брой привърженици между анабаптистите. За Мюнцер религията била само черупката, а същината била искане на социален преврат, пълно премахване на експлоатацията, унищожение на експлоататорите. ↑

[3] *Адамити* — членове на християнските секти, съществуващи още от първите векове на християнството; адамитите искали да се възвърнат към първобитната библейска невинност и ходели на богослужение голи („като Адам“). ↑

[4] Католиците се причестяват с малки тестени питки. ↑

XII

Уленшпигел и Ламме стигнаха до едно място, което наричаха Minre Water — Любовна вода, но големите учени и нахалните многознайници казваха, че това е Minre Water — Вода на ордена на миноритите. Уленшпигел и Ламме седнаха на брега и почнаха да гледат как под разлистените над главите им като нисък свод дървета минаваха мъже, жени, момичета и момчета, накичили главите си с цветя, и хванати под ръка, вървяха бедро до бедро и се гледаха нежно в очите, без да виждат в тоя свят нищо друго освен себе си.

Уленшпигел ги гледаше и мислеше за Нел. При тоя тъжен спомен той каза:

— Да отидем да пием.

Но Ламме, загледан също така във влюбените двойки, не го чу и рече:

— Някога и ние, жена ми и аз, обхванати от любов, минавахме така под носа на ония, които като нас сега седяха на брега самички, без жени.

— Да вървим да пием — рече Уленшпигел. — Ще намерим Седмината на дъното на каните.

— Пиянски приказки — отговори Ламме. — Ти знаеш, че Седмината са великани и не биха могли да се изправят под големия свод на църквата на Спасителя.

Уленшпигел, който мислеше с тъга за Нел, а също така, че може би ще намери в някоя странноприемница удобно легло, хубава вечеря и любезна стопанка, отново каза:

— Да вървим да пием!

Но Ламме не го чуваше и загледан в камбанарията на катедралата, рече:

— Пресвета Богородице, закрилнице на законната любов, направи така, че да мога да видя пак бялата ѝ гръд — тая сладостна възглавничка.

Върви да пием — каза Уленшпигел. — Ще я намериш в някоя кръчма, дето я показва на пиячите.

— Как смееш да мислиш лошо за нея? — рече Ламме.

— Върви да прием — каза Уленшпигел, — тя сигурно е съдържателка на някоя кръчма.

— Приказки на ожаднял пияч — рече Ламме.

Уленшпигел продължи:

— Може би е запазила за клетите пътници говеждо задушено с ароматни подправки, не много тлъсто, крехко, сочно като розови листца, потънало нато риба по заговезни сред карамфил, мускат, гребени на петли, телешки ядки и други небесни сладости.

— Проклетник! — рече Ламме. — Ти сигурно искаш да ме умориш. Забрави ли, че от два дни се храним само със сух хляб и евтина бира?

— Приказки на гладник — отговори Уленшпигел. — Ти плачеш от желание да ядеш; ела, яж и пий. Аз имам тук половин флорин, който ще стигне за угощението ни.

Ламме се засмя. Отидоха да вземат каручката си и минаха през целия град, за да намерят най-хубавата странноприемница. Но като видяха няколко муцуни на кисели съдържатели и неприветливи съдържателки, те отминаха, защото смятаха, че кисела мутра е лоша реклама за хубава кухня.

Те стигнаха до съботния пазар и влязоха в странноприемницата „Синият фенер“. Там съдържателят беше с приветливо лице.

Оставиха каручката си в двора и казаха да заведат магарето в обора и му дадат за другар мяра овес. Поръчаха си вечеря, ядоха до насита, спаха добре и станаха, за да ядат отново. Ламме, който умираше от доволство, каза:

— Чувам в стомаха си небесна музика.

Когато дойде време за плащане, съдържателят отиде при Ламме и му каза:

— Всичко десет патара.

— У него са парите — каза му Ламме, като посочи Уленшпигел, който отговори:

— Нямам никакви пари.

— Ами половината флорин? — рече Ламме.

— Нямам никакви пари — отговори Уленшпигел.

— Добре — каза съдържателят, — ще съблека дрехите и ризите и на двама ви.

Ламме, изведнъж придобил смелост от изпитото вино, възкликна:

— Но ако поискам да ям и да пия, да ям и да пия, да, да пия за двадесет и седем флорина, че дори и за повече — аз ще го направя. Да не мислиш, че в тоя корем са отишли малко пари? Слава богу, досега той е бил угояван само с жълтунки. Под мазния си колан ти никога не си имал такъв корем. Защото като на всеки никаквик, твоята лой е по яката на куртката ти, а не носиш като мене три пръста сланина на корема си!

Съдържателят се запени от ярост. Той заекваше от рождение, а искаше да приказва бързо, но колкото побързаше, толкова повече кихаше като куче, което се измъква от вода. Уленшпигел го замерваше в носа с топчици от хляб. А Ламме все по-оживено продължаваше:

— Да, аз имам с какво да платя твоите три мършави кокошки и четирите ти крастави пилета, и оня глупав паун, който разхожда мръсната си опашка в двора. И ако твоята кожа не беше суха като кожата на стар петел, ако кокалите ти не се разпадаха на прах в гърдите ти, бих имал още достатъчно пари, за да изям и тебе, и твоя сополив слуга, и еднооката ти прислужница, и готвача ти, чиито ръце са толкова къси, че ако окраставее, не би могъл да се почеше.

— Вижте го — продължаваше той, — вижте го, тоя хубостник: за половин флорин щял да ни съблече дрехите и ризите! Я ми кажи ти, дрипльо нахален, колко струват всичките ти дрехи, аз ти давам за тях три лиара.

А съдържателят, кипнал още повече, пуфтеше все по-силно.

И Уленшпигел му хвърляше в лицето хлебни топчета.

Ламме викаше като лъв:

— Я кажи, мършава мутро, колко струва според тебе едно хубаво магаре с деликатна муцуна, с дълги уши, с широки гърди и с крака, досущ като желязо? Най-малко осемнадесет флорина — не е ли тъй, кръчмарю окаян? Колко стари гвоздеи имаш ти в сандъците си, за да купиш такова хубаво добиче?

Съдържателят все повече пуфтеше, но не смееше да мръдне.

Ламме продължи:

— Колко струва според тебе една хубава каручка от ясеново дърво, боядисана червено и цялата покрита с платно от Куртре, за да пази от слънце и дъжд? Не струва ли най-малко двадесет и четири

флорина? А? А колко правят двадесет и четири и осемнадесет флорина? Казвай, вариклечко, слаб в смятането? И тъй като днес е пазарен ден, и тъй като в твоята мизерна странноприемница са надошли селяни, аз ще им продам веднага колата и магарето.

И това наистина стана, защото всички познаваха Ламме. Действително за магарето и за каручката си той взе четиридесет и четири флорина и десет патара. Той раздрънка жълтиците под носа на съдържателя и му каза:

— Усецаш ли мириса на бъдещите пиршества?

— Да — отговори съдържателят.

И добави съвсем тихо:

— Ако продаваш кожата си, аз ще я купя за един лиар и ще си направя от нея муска против разточителството.

През това време от тъмния двор често идваше една миличка и хубава булка, за да погледа Ламме през прозореца, но щом той зърваше красивата ѝ муцунка, веднага се дръпваше.

Вечерта, когато се качваше по стълбата без свещ и се клатеше от виното, той почувствува, че някаква жена го прегръща, целува го ненаситно по бузата, по устата, че дори и по носа, и измокри лицето му със своите любовни сълзи; след това го остави.

От пиенето на Ламме му се приспа, легна си, заспа и на другия ден тръгна заедно с Уленшпигел за Ганд.

XIII

Там той търси жена си из всички питейни заведения, дето имаше музика, и из кръчмите. Вечер намираше Уленшпигел в „Пеещият лебед“. Уленшпигел ходеше навред, дето можеше, като сееше тревога и подбуждаше народа срещу палачите на татковината.

На петъчния пазар, близо до „Големият топ“, Уленшпигел легна по корем на каменната настилка.

Един въглищар дойде при него и го попита:

— Какво правиш?

— Мокря си носа, за да разбере откъде духа вятърът — отговори Уленшпигел.

Дойде един дърводелец.

— Да не мислиш, че каменната настилка е дюшек?

— За някои тя скоро ще бъде покривка — рече Уленшпигел.

Спря се един монах.

— Какво прави тук това теле? — попита той.

— Моли, паднало по корем, да го благословиш, отче — отговори Уленшпигел.

Монахът го благослови и си отиде.

Тогава Уленшпигел залепи ухото до земята. Дойде един селянин.

— Чуваш ли нещо отдолу? — попита го той.

— Да — отговори Уленшпигел, — чувам как растат дърветата, клоните на които скоро ще послужат за клади на нещастните еретици.

— Не чуваш ли нещо друго? — попита го един общински пазач.

— Чувам — отговори Уленшпигел — жандармерия, която иде от Испания; ако имаш нещо ценно, зарови го в земята, защото скоро човек няма да бъде вече сигурен в градовете поради крадци.

— Побъркал се е — каза общинският пазач.

— Побъркал се е — повториха гражданите.

XIV

Ламме престана да яде, тъй като мислеше непрестанно за сладостното видение по стъпалата на „Синият фенер“. Сърцето му го влечеше към Брюге, но Уленшпигел насила го заведе в Анверс, дето той продължи печалното си търсене.

Когато биваше в кръчмите между добри фламандци, протестанти, дори и между католици, приятели на свободата, той им казваше за наредбите:

— Под предлог да ни очистят от ереста те докарват инквизицията, но това очистително ще подеждува на кесиите ни. Ала ние обичаме да вземаме само церове, които ни се харесват. Ние ще кипнем, ще въстанем и ще грабнем оръжията. Кралят знаеше това предварително. Като види, че ние не искаме очистителното, той ще тури в действие клизмите — с други думи, големите и малки топове, крепостните топчета, фалконетите и мортирите с широки дула. Кралска клизма! След това лекуване във Фландрия няма да остане ни един богат фламандец. Честита е родината ни, че има такъв царствен лекар.

Гражданите се смееха.

И Уленшпигел казваше:

— Смейте се сега, но когато чуете, че в катедралата са счупили нещо, бягайте или грабвайте оръжието!

XV

На петнадесети август, големия празник на Дева Мария и на благославянето на тревите и корените, когато кокошките, преситени от зърна, не чуват зова на петела, който ги моли за любов, при една от анверските градски порти бе счупено от един италианец, наемник на кардинал Гранвел, едно каменно разпятие и Богородичното шествие излезе от катедралата, предшествувано от зелени, жълти и червени шутове.

Но статуята на Богородица, охулена из пътя от непознати мъже, бързо поставиха пак в олтара на църквата и заключиха решетките.

Уленшпигел и Ламме влязоха в катедралата. Дрипави младежи и между тях неколцина мъже, непознати на никого, бяха застанали пред олтара и си разменяха знаци и гримасничеха. Те вдигаха голяма врява и шум с езиците и краката си. Никой не беше ги виждал дотогава в Анверс, никой не ги видя и след това. Един от тях, чието лице приличаше на печен лук, попита дали Марийка — така казваше той на Богородица — се е уплашила и затова тъй бързо се е прибрала в църквата?

— Сигурно не от тебе се е уплашила, арапино гаден — отговори Уленшпигел.

Хлапакът, на когото той каза това, се нахвърли отгоре му да го бие, но Уленшпигел го улови за яката и му каза:

— Удариш ли ме, ще си избълваш езика.

След това се обърна към някои жители на Анверс, които бяха там, и им каза, като посочи дрипавите младежи:

— Господа и граждани, пазете се, това не са истински фламандци, а платени предатели, за да ни въвлекат в зло, в нищета и разорение.

А на подозрителните рече:

— Хей, магарешки муцуни, изсушени от немотия, отде сте взели днес тия пари, които звънтят в кесиите ви? Да не би още приживе да сте продали кожата си, за да направят от тях барабани?

— Ей, че проповедник! — казаха подозрителните.

После почнаха да викат всички заедно за Богородица:

— Марийка има хубава рокля! Марийка има хубава корона! Ще ги дам на моята уличница!

Те излязоха, но един от тях се бе качил на амвона, за да приказва глупости, и те се върнаха и се развикаха:

— Слез, Марийке, преди да сме те взели. Направи някакво чудо, за да видим дали можеш тъй добре да ходиш, както оставяш другите да те носят, Марийке мързеливке!

Напразно Уленшпигел викаше: „Престанете с вашите мръсни приказки, разрушители! Всяко плякосване е престъпление!“ Те не спряха, а някои от тях казаха дори, че ще разбият олгара, за да накарат Марийка да слезе.

Като чу това, една стара жена, която продаваше свещи в църквата, хвърли в лицата им пепелта от мангала си; но те я набиха, събориха я на земята и тогава почна голямата врява.

В църквата дойде маркграфът със стражите си. Като видя събрания народ, той го покани да напусне църквата, но без да настоява, и само няколко души излязоха; другите казаха:

— Най-напред искаме да чуем как ще пеят свещениците на вечернята за възхвала на Марийка.

Маркграфът каза:

— Никой няма да пее.

— Ние самите ще пеем — отговориха подозрителните дрипльовци.

И запяха в средата и в притвора на църквата. Неколцина почнаха игра с черешови костилки и казваха: „Марийке, в рая ти никога не играеш и ти е отегчително; поиграй с нас.“

И като хулеха непрекъснато статуята, те викаха, виеха и свиркаха.

Маркграфът се престори на уплашен и си отиде. По негова заповед всички врати на църквата освен една бяха заключени.

Народът се държеше настрана от подозрителната сбирщина, която ставаше все по-дръзка и кряскаше още по-силно. И сводовете на църквата кънтяха, сякаш сто топа стреляха.

Оня, чието лице приличаше на печен лук и който сякаш имаше известна власт над другите, се качи на амвона, направи знак с ръка и почна да проповядва:

— В името на отца, сина и светого духа — тримата в един и единият в тримата бог да ни избави в рая от аритметика; днес, петнадесети август, Марийка излезе много наконтена, за да покаже дървеното си лице на господата и гражданите от Анверс. Но през време на шествието Марийка срещна дявола Сатана и Сатаната ѝ каза подигравателно: „Сега, Марийке, ти си нагиздена като царица и затова си много горда; четворица господа те носят и ти не искаш да погледнеш вече бедния гражданин Сатаната, който върви пешком.“ А Марийка му отговори: „Махай се, Сатана, ще ти смажа главата още по-силно, мръсна змийо!“ — „Марийке — рече Сатаната, — от хиляда и петстотин години ти се занимаваш с тая работа, но духът на господата, твой господар, ме освободи. Аз съм по-силен от тебе, ти вече няма да стъпчеш главата ми и аз ще те накарам сега да танцуваш.“ И Сатаната взе един голям режещ камшик и почна да шиба Марийка, която не смееше да вика, за да не покаже, че се страхува, но хукна да бяга и господата, които я носеха, бяха принудени също да тичат, за да не би тя със своята златна корона и скъпоценностите си да падне сред бедния прост народ. И сега Марийка стои мълчалива и вцепенена в нишата^[1] си, загледана в Сатаната, който е седнал връх стълба под малкия купол с камшик в ръка, надсмива ѝ се и казва: „Аз ще те накарам да платиш за кръвта и сълзите, пролени в твое име! Как си с девствеността, Марийке? Време е вече да слезеш от мястото си. Ще те срежат на две, грозна дървен; статуйо, заради всичките статуи от плът и коси, които в твое име бяха изгорени, обесени и безмилостно заровени живи в земята.“ Тъй каза Сатаната — и той каза истината. И сега трябва да те свалим от нишата, кръвожадна Марийке, жестока Марийке, която никак не приличаш на твой син Христос!

И цялата подозрителна паплач почна да дюдюка и крещи: „Марийке! Марийке! Слизай! Намокри ли си гащите от страх? Хайде, брабанци! Сваляйте дървените светии! Кого ще изкъпем в Еско? Дървото плава по-хубаво от рибата!“

Народът ги слушаше, без да продума.

Но Уленшпигел се качи на амвона, смъкна насила онзи, който говореше, и се обърна към народа:

— Луди за връзване, луди лунатици, щури луди, които не виждате по-далече от крайчеца на сополивия си нос — не разбирате ли, че всичко това е дело на предатели? Те искат да ви накарат да

вършите светотатство и грабежи, за да кажат, че сте бунтовници, да ви изпразнят сандъците, да ви отрежат главите, и да ви изгорят живи. А кралят ще вземе имотите ви. Господа и граждани, не вярвайте на тия носители на нещастия: оставете Богородица в нишата ѝ, живеете си спокойно, работете си радостно и харчете това, което изкарвате и спечелите. Черният демон на разрушението ви е взел на око, чрез тия грабежи и унищожения той ще повика неприятелската войска, която ще ви смята за бунтовници и ще постави Алба да ви управлява с диктатура, инквизиция, конфискация и смърт! А той ще вземе имотите ви!

— Уви — рече Ламме, — недейте плячкосва, господа и граждани, кралят и без това вече е разгневен. Щерката на жената, която везе, каза това на моя приятел Уленшпигел. Недейте плячкосва, господа!

Но народът не можеше да ги чуе.

Подозрителните личности крещяха:

— Трошете и изнасяйте! Трошете, брабанци! Хвърляйте във водата дървените светии! Те плават по-хубаво от рибите!

Напразно Уленшпигел викаше от амвона:

— Господа и граждани, не позволявайте грабежи! Не докарвайте разорението на града!

Смъкнаха го оттам, цял издраскан и изпокъсан — лице, куртка и гащи, макар че и той здравата отвърщаше с ръце и крака. И потънал в кръв, той продължаваше да вика:

— Не допускате грабежи!

Но всичко беше напразно.

Подозрителните личности заедно с изметта от града се втурнаха към решетката на олтара, счупиха я и закрепяха:

— Да живее Голтака!

Всички почнаха да трошат, да грабят и да унищожават. До полунощ тая грамадна църква, която имаше седемдесет олтара и какви ли не хубави картини и скъпоценни неща, бе изпразнена като орех. Олтарите бяха изпочупени, статуите — съборени, и всички ключалки — строшени.

След това тая подозрителна сган тръгна да прави същото както в катедралата и в църквите: на Ордена на миноритите, на францисканците, Сен Пиер, Сент Андре, Сен Мишел, Сен Пиер-о-По,

Градската, на Белите сестри, на Сивите сестри, на Третия орден, на Проповедници те и във всички църкви и параклиси на града. Те взеха свещи и факли и хукнаха с тях навсякъде.

Никаква разпра, нито свада не избухна между тях; ни един от тях не бе ранен в това голямо трошене на камъни, дъски и други материали.

Те отидоха в Хага, за да задигнат статуите и изпочупят олтарите, но нито там, нито другаде протестантите им помагаха.

В Хага градският управител ги попита от чие име действуват.

— Ето от чие — каза един от тях, като се тупна по сърцето.

— Ха, чувате ли, господа и граждани — рече Уленшпигел, когато узна това. — Има значи някой, който ги натоварва да вършат светотатства. Когато някой крадец дойде у дома, аз ще направя като хагския управител — ще сваля шапка и ще му кажа: „Любезни крадецо, прелестен негоднико, уважаеми нехранимайко, кажи ми по чие нареждане действуваш?“ Той ще ми каже, че по нареждане на сърцето си, жадно за моето имущество. И аз ще му дам всичките си ключове. Помислете, помислете кой има полза от тия грабежи. Пазете се от Червеното куче. Престъплението е извършено. Сега идва наказанието. Пазете се от Червеното куче. Каменното разпятие бе съборено! Пазете се от Червеното куче!

Когато висшият държавен съвет^[2] в Малин нареди чрез председателя си Виглиус да не се пречи при трошенето на статуите, Уленшпигел каза:

— Уви! Житата са узрели за испанските жътвари. Херцогът! Херцогът настъпва срещу нас. Фламандци, морето се надига, морето на отмъщението! Злочести жени и девойки, бягайте от ямите! Клетни мъже, бягайте от бесилото, от огъня и от меча! Филип иска да довърши кървавото дело на Карл. Бащата пося смърт и изгнание; синът се закле, че по-скоро ще царува над гробище, отколкото над народ от еретици. Бягайте, ето палача и гробарите.

Народът слушаше Уленшпигел и стотици семейства бягаха от градовете и пътищата се задръстиха от коли, натоварени с покъщнината на заминаващите в изгнание.

И Уленшпигел ходеше навред, следван от тъжния Ламме, който търсеше любимата си.

А в Дамме Нел плачеше при лудата Катлин.

[1] Вдлъбнатина в стената, направена нарочно за поставяне на статуя, ваза и др. — Б.пр. ↑

[2] *Държавен съвет*. От трите съвета, които управлявали Нидерландия (финансов, таен и държавен), последният обсъждал най-важните въпроси от вътрешната и външната политика. ↑

XVI

През октомври, месеца на ечемика, Уленшпигел беше в Ганд и един ден видя Егмонт, който се връщаше от пиршество и оргии в благородната компания на свещеника от Сен Бавон. Настроението му беше толкова хубаво, че му се искаше да си попее; унесен, той бе пуснал коня си да върви ходом. Неочаквано той видя един човек, който крачеше край него със запален фенер в ръка.

— Какво искаш? — попита Егмонт.

— Да ви направя едно добро — отвърна Уленшпигел, — доброто, което носи един запален фенер.

— Махай се и ме остави — отговори графът.

— Няма да си отида — възрази Уленшпигел.

— Искаш да изядеш един камшик ли?

— И десет да бъдат, стига да мога да пъкна главата ви в такъв фенер, че да виждате ясно оттук до Ескориал.

— Не ме интересува нито твоят фенер, нито Ескориал — отвърна графът.

— А пък аз изгарям от желание да ви дам един добър съвет.

И той хвана за юздата коня на графа, който се изправи на задните си крака и зарита.

— Уважаеми господине — каза той, — помислете си как хубаво подскачате сега на коня си и как вашата глава също така подскача хубаво на раменете ви; но разправят, че кралят искал да прекъсне тая хубава игра, да ви остави тялото, но да вземе главата ви и да я прати да подскача в толкова далечни земи, че никога да не можете да я настигнете. Дайте ми сега един флорин — аз си го заслужих.

— Ще ти дам един камшик, отвратителен съветнико, ако не се махнеш.

— Уважаеми господине, аз съм Уленшпигел, синът на Клаас, който бе изгорен жив заради вярата, и на Зуткин, която умря от скръб. Пепелта удря гърдите ми и казва, че храбрият войник Егмонт може заедно с жандармерията, която командува, да противопостави на херцог Алба войска, която е побеждавала вече три пъти.

— Махни се — отговори Егмонт, — аз не съм изменник.

— Спаси страната, само ти можеш да сториш това — рече Уленшпигел.

Графът понечи да шибне с камшика си Уленшпигел, но той го изпревари и избяга, като извика:

— Яжте фенери, яжте фенери, уважаеми господин графе. Спасете страната.

Друг път Егмонт ожадня и се спря пред странноприемницата „Пъстрото прасе“, съдържателка на която бе една прелестна женичка от Куртре, по прякор Мишлето.

— Дайте ми да пия!

Уленшпигел, който слугуваше у Мишлето, отиде при графа, в едната ръка с калаен потир, а в другата с бутилка червено вино.

Като го видя, графът каза:

— Пак ти ли си, гарване, с черни предсказания?

— Уважаеми господине — отговори Уленшпигел, — моите предсказания са черни, защото предсказвачът не е добре измит, но кажете ми — кое е по-червено: виното ли, което влиза през гърлото, или кръвта, която бликва от шията? Ето за това питах моят фенер.

Графът не отговори, пи, плати и си тръгна.

XVII

Уленшпигел и Ламме, яхнали по едно магаре, които им беше дал Симон Симонсен, един от верните хора на принц Орански, ходеха навсякъде, предупреждаваха гражданите за злокобните намерения на кървавия крал и винаги дебнеха да научат новините, които идеха от Испания.

Облечени като селяни, те продаваха зеленчук и обикаляха пазарите.

Когато се връщаха от брюкселския пазар, видяха в една стая в долния етаж на каменна къща на кея хубава дама, облечена в сатенена рокля, с ярки бузи, пълни гърди и живи очи.

Тя казваше на младата и свежа готвачка:

— Изтъркай по-добре тигана, защото не обичам сос с ръжда.

Уленшпигел надникна през прозореца и рече:

— А пък аз обичам всякакви, защото гладният стомах не избира много гозбите.

Дамата се обърна.

— Кой е тоя — каза тя, — който се меси в моето ядене?

— О, прекрасна госпожо — отговори Уленшпигел, — ако бихте пожелали да приготвим заедно някое ястие, аз ще ви науча на гозби, които случайният пътник знае, но не са познати на хубавите дами домошарки.

Сетне цъкна с език и рече:

— Жаден съм.

— За какво — попита тя.

— За тебе — рече той.

— Той е хубав мъж — каза готвачката на дамата. — Да го поканим да влезе и да ни разкаже приключенията си.

— Но те са двама — каза дамата.

— Аз ще се занимавам с единия — отвърна готвачката.

— Госпожо — рече Уленшпигел, — ние сме двама наистина, аз и моят нещастен Ламме, който не може да носи и сто ливри на гръб, но като нищо носи в корема си петстотин ливри месо и питиета.

— Моето момче — рече Ламме, — не се подигравай с мене клетия: толкова скъпо ми струва да напълня тоя корем.

— Днес няма да ти струва дори един лиар — каза дамата. — Влезте и двамата.

— Но — рече Ламме — имаме и две магарета, които сме яхнали.

— В конюшната на господин граф дьо Мегем^[1] има достатъчно овес — отговори дамата.

Готвачката остави тигана и заведе в двора Уленшпигел и Ламме, възседнали магаретата, които веднага зареваха.

— Това — каза Уленшпигел — е сигналът за предстоящото ядене. Клетите магарета тръбят от радост!

Когато и двамата слязоха, Уленшпигел каза на готвачката:

— Ако ти беше магарица, щеше ли да искаш магаре като мене?

— Ако бях жена — отговори тя, — щях да искам някой момък с весело лице.

— Че какво си тогава, щом не си нито жена, нито магарица? — попита Ламме.

— Аз съм девственица — рече тя, — девственицата не е жена, а още по-малко магарица; разбираш ли, шишко?

Уленшпигел каза на Ламме:

— Не й вярвай, тя е половина от леко момиче и четвърт от две дяволици. Със своите плътски дяволии тя вече си е запазила място върху един дюшек в ада, за да гали там Велзевул.

— Зъл присмехулнико — рече готвачката, — ако косите ти бяха конски косми, не само не бих легнала, но не бих дори стъпила върху дюшек, пълен с тях.

— А аз — рече Уленшпигел — бих искал да изям всичките ти коси.

— Ласкателю — рече дамата, — всички ли жени искаш да имаш?

— Не — отговори Уленшпигел, — стигат ми хиляда, ако са слети в една-едничка като вас.

Дамата му каза:

— Най-напред изпий една кана бира, изяж малко шунка, отрежи си от жигото, излапай тоя пастет и глътни тая салата.

Уленшпигел сплете ръце:

— Шунката — рече той — е хубаво месо; бирата — небесно питие; жигото — божествено; от пастета езикът трепери от

удоволствие в устата ти; сочната салата е царско ядене. Но блажен ще бъде онзи, на когото ще дадете да се навечеря с вашата красота.

— Вижте го какво дрънка — рече тя. — Яж първо, негоднико!

Уленшпигел отговори:

— Няма ли да прочетем „Благословение господно“ преди „Благодаря ти, господи“?

— Няма — рече тя.

Тогава Ламме изпъшка:

— Гладен съм.

— Ще ядеш — рече хубавата дама, — щом нямаш друга грижа, освен да ядеш печено месо.

— И прясно също така, каквато беше жена ми — каза Ламме.

При тия думи готвачката се намуси. Но все пак те ядоха до пресищане и пиха здравата. А освен това дамата даде през нощта и вечеря на Уленшпигел, така бе и на другия ден и през следните дни.

Магаретата получиша двойна мяра овес, а Ламме — двойни порции. През цялата седмица той не излезе от готварницата и се наслаждаваше от гозбите, но не и от готвачката, защото мислеше за жена си.

Това ядоса момичето, което казваше, че не е трябвало да безпокои хората, щом мисли само за стомаха си.

А през това време Уленшпигел и дамата живееха приятелски. И един ден тя му каза:

— Тил, ти се държиш съвсем неприлично: кой си ти?

— Аз — рече той — съм син на Щастливия случай и Приятната среща.

— С това не казваш нищо лошо за себе си — рече тя.

— От страх да не ме похвалят другите — отговори Уленшпигел.

— Ще поемеш ли защитата на твоите преследвани братя?

— Пепелта на Клаас удря гърдите ми — отговори Уленшпигел.

— Колко си хубав сега! — рече тя. — Кой е този Клаас?

Уленшпигел отговори:

— Баща ми, който бе изгорен заради вярата.

— Граф дьо Мегем съвсем не прилича на тебе — рече тя; — той иска да потопи в кръв родината ни, която аз обичам, защото съм родена в тоя славен град Анверс. Трябва да знаеш, че той се е споразумял с

брабанския съветник Шейф да пусне в Анверс неговите десет роти пехота.

— Аз ще съобщя това на гражданите — каза Уленшпигел — и още сега ще тръгна — бърз като призрак.

Той отиде и на другия ден гражданите бяха въоръжени.

Но Уленшпигел и Ламме, които бяха завели магаретата си у един арендатор на Симон Симонсен, трябваше да се крият от граф дьо Мегем, който бе поръчал да ги търсят навсякъде, за да ги обеси; защото му бяха казали, че двама еретици са пили от неговото вино и яли от неговото месо.

Той беше ревнив и каза това на хубавата си дама, която скърца със зъби и от яд пада в несвяст седемнадесет пъти. Същото стори и готвачката, но не толкова начесто, и се закле във вечното спасение на душата си и в мястото си в рая, че нито тя, нито господарката ѝ са направили нещо друго, само са дали остатъците от яденето на двамата бедни поклонници, които — яхнали хилавите си магарета — се спрели пред прозореца на готварницата.

През тоя ден се проляха толкова сълзи, че подът цял се измокри. Като видя това, достопочтеният господин дьо Мегем се увери, че не го лъжат.

Ламме не се реши да се покаже повече в дома на господин дьо Мегем, защото готвачката му казваше винаги: „Жена ми!“

И той беше много печален, като се сетеше каква храна му бяха давали; но Уленшпигел донасяше всеки ден по някоя вкусна гозба, защото той влизаше в къщата откъм улица „Св. Катерина“ и се криеше на тавана.

На другия ден, по време на вечерня, граф дьо Мегем повери на хубавата си жена, че е решил призори на следната заран да заповяда на отрядите, които командуваше, да влязат в Боа льо Дюк. След това заспа. А хубавицата отиде на тавана да разправи всичко на Уленшпигел.

[1] *Граф Мегем* — един от най-активните представители на т.н. католическа партия, групирана около наместницата Маргарита Пармска в самото начало на Нидерландската революция. ↑

XVIII

Преоблечен като поклонник, Уленшпигел тръгна веднага без храна и без пари за Боа льо Дюк, за да предупреди гражданите. Той смяташе да вземе по пътя един кон от Жероен Праат, брат на Симон, до когото носеше писма от принца, и оттам да препусне по прекия път до Боа льо Дюк.

Когато пресичаше шосето, той видя един отряд войници. И много се уплаши поради писмата, които носеше.

Но решен да посреща смело неприятните неща, той се спря и дочака спокойно войниците, като мълвеше молитвите си; когато минаха край него, той тръгна с тях и разбра, че те отиваха в Боа льо Дюк.

Една валонска рота водеше отряда. Начело вървеше капитан Ламот^[1] със стражата си от шестима войника, въоръжени с алебарди; след това според чина им знаменосецът с по-малка стража, началникът на полицията, неговите стражи с алебарди и двамата му тайни агенти, началникът на нощната полиция, обозът, палачът и помощникът му, флейти и барабани, които дигаха голям шум.

След това идеше фламандска рота от двеста души с началника си и със знаменосеца си. Тя беше съставена от две отделения от по сто души, командувани от фелдфебели, изпитани войскари, а отделенията бяха с взводове от по десет души, командувани от ротмистри. Началникът на полицията и неговите помощници бяха предшествувани също така от флейти и барабани, които свиреха и удряха.

След тях в две открити каруци бяха приятелките им, хубави леки момичета, които се смееха високо, цвъртяха като жълтунки, пееха като славеи, ядяха, пиеха и танцуваха — прави, легнали или пък седнали, като че яздеха кон.

Някои от тях бяха облечени в дрехи като ландскнехти, само че от тънък бял плат, деколтирани, цепнати над лактите, по бедрата и куртките, за да се виждат прелестните им тела; те носеха шапчици от тънък ленен плат, поръбен със златна сърма и със забучени хубави щраусови пера, разлюлени от вятъра. На коланите им от сърма и

украсени с червен сатен висяха сърмените ножници на мечовете им. И обувките, чорапите, гащите, куртките, шнуровете и токите бяха от сърма и бяла коприна.

Имаше други, облечени също така като ландскнехти, но в синьо, зелено, алено, небесносиньо, пурпурно, с разрези, везба и гербове според прищевките им. И всички имаха на ръкава си кръг от друг цвят, който показваше занаята им.

Един съдържател на публичен дом, техният сержант, се опитваше да ги укроти; но с думи и мили гримаси те го размиваха и не го слушаха.

Облечен като поклонник, Уленшпигел вървеше край две роти като лодка от голям кораб. И мълвеше тихичко молитвите си.

Изведнъж Ламот му каза:

— Къде така си тръгнал, поклоннико?

— Господин капитан — отговори гладният Уленшпигел, — преди време извърших голям грях и бях осъден от духовенството на катедралата да отида пешком до Рим, за да измоля прошка от Светия отец. Той ми даде опрощение и така пречистен, аз се върнах тук при условие, че ще проповядвам из пътя за светите тайнства на всички войници, дето и да ги срещна, но срещу моите проповеди те са длъжни да ми дават хляб и месо. С тия мои проповеди аз поддържам клетия си живот. Ще ми позволите ли при следната почивка да изпълня моя обет?

— Добре — рече Ламот.

Уленшпигел почна да се вмъква между валонците и фламандците като свой човек, но опипваше писмата под куртката си.

Момичетата му викаха:

— Поклоннико, хубавецо поклонник, ела да ни покажеш мъжката си сила.

Уленшпигел се приближаваше до тях и казваше скромно:

— Сестри во Христе, не се подигравайте с бедния поклонник, който ходи през планини и долини да проповядва на войскарите светата вяра.

И поглъщаше с очи техните прелести.

Но леките момичета надничаха между завеските на каруците с живите си лица и думаха:

— Ти си много млад, за да проповядваш на войскарите. Качи се при нас, ние ще те научим на по-сладки приказки.

Уленшпигел на драго сърце щеше да ги послуша, но не смееше заради писмата; две от момичетата бяха подали вече от колата закръглените си бели ръце и се опитваха да го издърпат при тях, но ревнивият им сержант каза на Уленшпигел:

— Махай се или ще те насека на парчета.

И Уленшпигел се отдалечи, като гледаше изпод вежди свежите момичета, позлатени от слънцето, което блестеше отгоре.

Стигнаха до Берхем. Филип дьо Лануа^[2], владетел на Бовоар и началник на фламандците, заповяда да спрат за почивка.

На това място имаше един средно висок дъб, клоните на който бяха окастрени, освен един дебел клон, отрязан наполовина — на него миналия месец бяха обесили един анабаптист.

Войниците спряха, лавкаджиите отидоха при тях да им продават хляб, вино, бира и най-различни меса. А на момичетата продаваха захар, курабии, бадеми, сладкиши. Като видя това, Уленшпигел усети още по-голям глад.

Изведнъж той се покатери като маймуна на дървото, възседна дебелия клон, който беше седем стъпки над земята, и почна да се шибя с един камшик, а в това време войниците и момичетата се събраха в кръг около него.

— В името на отца и сина и светаго духа — рече той — амин. Писано е: „Който дава на сиромасите, заема на бога.“ Войници и вие хубави дами, прелестни любовни приятелки на тези храбри воители, заемете на бога, искам да кажа, дайте на мене хляб, месо, вино, бира, ако обичате, сладкиши, ако ви се иска, и бог, който е богат, ще ви върне това в купища жълтунки, в потоци сладко вино, в планини кристална захар, в мляко с ориз, което ще ядете в рая със сребърни лъжици.

И продължи жално:

— Не виждате ли с какви страшни мъки се опитвам да изколя прошка за греха си? Няма ли да облекчите лютата болка от тоя камшик, който наранява и окървавява гърба ми?

— Кой е този побъркан? — питаха се войниците.

Приятели — отговори Уленшпигел, — аз не съм побъркан, а разкаян грешник и гладен човек, защото, докато моят дух плаче заради греховете ми, стомахът ми плаче от липса на месо. Добри войскари и

вие хубави девойки, виждам между вас тлъста шунка, гъска, наденици, вино, бира, сладкиши. Няма ли да дадете нещо на поклонника?

— Ще дадем, ще дадем — казаха фламандските войници, — проповедникът има добро лице.

И всички почнаха да му хвърлят храна, както се хвърлят топки. Уленшпигел, възседнал клона, не преставаше да говори и да яде.

— Гладът — каза той — прави човека жесток и неспособен за молитва, ала шунката тутакси премахва лошото настроение.

— Внимавай, смахната главо! — рече един сержант и му хвърли бутилка, пълна до половина.

Уленшпигел улови бутилката във въздуха, сръбна няколко малки глътки и рече:

— Ако големият страшен глад се отразява зле върху клетото човешко тяло, има и друго нещо, също така опасно: тревогата на бедния поклонник, комуто щедрите войскари дават кой къс шунка, кой бутилка бира. Защото поклонникът обикновено е много въздържан и ако пие, след като в стомаха си има толкова слаба храна, веднага би се опил.

И както приказваше, хвана във въздуха една кълка от гъска, която му бяха хвърлили.

— Това е просто чудо — рече той — даловиш във въздуха риба от ливадите. Но тя изчезна вече заедно с кокала. Има ли нещо по-жадно от сухия пясък? Да, безплодна жена и гладен стомах.

Изведнъж той усети, че го мушна в задника върхът на една алебарда и чу един знаменосец, който му казваше:

— Не обичат ли вече поклонниците задушен овнешки бут?

Уленшпигел видя набучен на алебардата голям кокал заедно с месото от задушен овнешки бут. Той го взе и каза:

— Предпочитам това между зъбите ми, отколкото алебардата под куртката. Състрадателно войниче, от кокала ще направя флейта, за да ти изсвиря хвалебна песен! Но — каза той, като ръфаше месото по кокала — какво е обяд без десерт, какво е тоя кокал, колкото и да е сочен, ако след него поклонникът не види да се покаже благословеното личице на някой сладкиш?

Като каза това, той посегна към лицето си, защото момичетата хвърлиха два сладкиша и единият го удари по окото, а другият — по бузата. Момичетата се разсмяха, а Уленшпигел отговори:

— Много ви благодаря, мили девойчета, че ме целувате със сладки.

Но сладките бяха паднали на земята.

Изведнъж барабаните забиха, флейтите засвириха и войниците тръгнаха.

Господин дьо Бовоар каза на Уленшпигел да слезе от дървото и да върви отстрани на войската, а на Уленшпигел се искаше да бъде на сто левги далеч, тъй като от думите на някои войници с кисели лица бе подушил, че им се виждаше подозрителен, те скоро можеха да го сметнат за шпионин, можеха да го претърсят и ако намереха писмата — да го обесят.

Затова той нарочно падна в канавката и извика:

— Съжалете се, господа войници, кракът ми се счупи, не мога да вървя повече, позволете ми да се кача в каруцата на момичетата.

Но той знаеше, че ревнивият съдържател на публичен дом няма да позволи това.

Момичетата викаха от колата:

— Ела, ела при нас, мили поклоннико. Ние ще те обичаме, ще те галим, ще те угостим и изцерим за един ден.

— Зная — каза той, — женските ръце са небесен балсам за всички рани.

Ала ревнивият сержант каза на господин дьо Ламот:

— Уважаеми господине, струва ми се, че тоя поклонник се подиграва с нас; казва, че си счупил крака, за да може да се качи в колата на момичетата. Заповядайте да го оставят на пътя.

— Добре — отговори господин дьо Ламот.

И оставиха Уленшпигел в канавката.

Никои войници повярваха, че той наистина си е счупил крака и се ядосаха, защото губеха един весел спътник. Те му оставиха за два дни месо и вино. Момичетата искаха да му помогнат с нещо, но като не можеха, хвърлиха му всичките курабии, които им бяха останали.

Щом войската се отдалечи, Уленшпигел хукна из полето в своето облекло на поклонник, купи един кон и през знайни и незнайни пътеки се втурна като вятър в Боа льо Дюк.

Когато чуха, че идат господата дьо Бовоар и дьо Ламот, осемстотин жители на града се въоръжиха, избраха си началници и

изпратиха Уленшпигел, преоблечен като въглищар, в Анверс, за да поиска помощ от херкулеса-гуляйджия, Бредероде.

И войниците на господата дьо Ламот и дьо Бовоар не можаха да влязат в Боа льо Дюк, защото тоя бдителен град беше готов да се защитава храбро.

[1] *Ламот* (Валентин Пардие, сир дьо ла Мот) — валонски офицер-наемник, участващ от 1556 година в усмиряване на протестантското движение. ↑

[2] *Филип дьо Ланноа* — един от военачалниците на Маргарита Пармска, известен със своите действия срещу калвинистите. ↑

XIX

През следния месец някой си доктор Ажилеус даде два флорина на Уленшпигел и няколко писма, да ги занесе на Симон Праат^[1], който щял да му каже какво да прави.

Уленшпигел намери у Праат храна и подслон. Той спеше хубаво, цъфтящото му от здраве лице също беше хубаво; Праат, напротив, беше хилав, жалък на вид, сякаш постоянно бе потънал в тъжни мисли. И Уленшпигел се чудеше, когато — събудил се нощем случайно — чуваше удари от чук.

А сутрин колкото и рано да станеше, Симон Праат беше вече на крак, но видът му беше още по-жалък, очите му още по-тъжни и блеснали като очи на човек, който се готви за смърт или сражение.

Праат често въздишаше, сключил ръце за молитва, и винаги беше сякаш изпълнен с негодувание. Пръстите му както ръцете до лактите и ризата бяха черни и омазани.

Уленшпигел реши да узнае отде идат тия удари от чук и защо Праат е тъжен, а ръцете му черни. Една вечер, след като беше ходил в кръчмата „Синята гъска“, заедно със Симон, който отиде въпреки волята си, Уленшпигел се престори, че е пиан и че главата му е толкова замаяна от пиенето, че трябва веднага да си легне.

И Праат го заведе тъжно в къщи.

Уленшпигел спеше на тавана, при котките; леглото на Симон беше долу, до зимника.

Продължавайки да се прави на пиан, Уленшпигел се изкачи с препъване по стълбата, преструваше се, че едва не пада, и се държеше за въжето, което служеше за перила. Симон му помагаше най-грижливо и нежно като брат. Той го нагласи да легне, съжали го за пианството му, помоли бога да му прости, и слезе; и скоро Уленшпигел чу същите удари от чук, които го бяха събуждали често.

Той стана безшумно, слезе бос по тесните стъпала и на седемдесет и второто се озова пред ниска врата, която беше полуотворена и пропускаше ивичка светлина.

Симон печаташе някакви листове, като употребяваше старинни букви от времето на Лоран Костер^[2], голям разпространител на благородното печатарско изкуство.

— Какво правиш тук? — попита Уленшпигел.

Симон му отговори уплашено:

— Ако си дяволско изчадие, издай ме, за да умра, ако си божие чадо, нека устата ти бъде затвор за езика.

— Божие чадо съм — отговори Уленшпигел — и не ти желая нищо лошо. Какво правиш тук?

— Печатам библията — отговори Симон. — Тъй като денем, за да мога да храня жена си и децата си, печатам жестоките и зли укази на негово величество, нощем сея истинското слово божие, та по тоя начин да поправам злото, което върша през деня.

— Ти си смел — рече Уленшпигел.

— Аз имам вяра — отговори Симон.

Действително от тая света печатница излезе библията на фламандски език, която се разпространи в Брабан, във Фландрия, в Холандия, в Зеландия, в Утрехт, в Северен Брабан, в Овер Исел, в Гелдерн чак до деня, когато Симон бе осъден и обезглавен и така завърши живота си, обречен на Христа и на справедливостта.

[1] Праатфламандски печатар, привърженик на протестантите, печатал библията на фламандски език, което се считало за голямо престъпление. ↑

[2] Лоренц — Янсон Костер — холандски печатар, живял в град Хаарлем (към 1370–1440). По предложенията на някои учени той именно, а не Гутенберг, е изнамерил книгопечатането. ↑

XX

Един ден Симон каза на Уленшпигел:

— Слушай, брате, имаш ли смелост?

— Имам — отговори Уленшпигел, — ако е необходимо, мога да шиbam с камшик някой испанец, докато умре, или да убия убиец, или да премахна някой злодеец.

— Би ли могъл — попита печатарят — да стоиш търпеливо в някой комин, за да чуеш какво се говори в стаята?

Уленшпигел отговори:

— Благодарение на бога имам як кръст и здрави крака, та бих могъл дълго време да стоя като котка, дето и да е.

— Имаш ли търпение и памет? — попита Симон.

— Пепелта на Клаас удря гърдите ми — отговори Уленшпигел.

— Слушай тогава — каза печатарят. — Ще вземеш тая така прегъната карта за игра, ще отидеш в Дендермонде и ще почукаш два пъти силно и веднъж слабо на портата на една къща, която е нарисувана тук. Ще ти отворят и ще те попитат ти ли си коминочистачът: ти ще отговориш, че си слаб и че не си загубил картата. И ще я покажеш. Тогава, Тил, направи каквото трябва да направиш. Над земята на Фландрия са надвиснали тежки нещастия. Щети покажат един приготвен и изчистен предварително комин; ще намериш там добри подпори за нозете си, а за сядане — една малка здраво закрепена дъсчица. Когато човекът, който ти е отворил, ти каже да се качиш в комина, ти ще сториш това и ще стоиш там мълчаливо. В стаята пред камината, в комина на която ще бъдеш, ще се съберат именити благородници. Това са Вилхелм Мълчаливия, принц Орански, графовете Егмонт, дьо Хоорн, дьо Хоогстретен и Людвиг Насауски, храбрият брат на Мълчаливия. Ние, протестантите, желаем да знаем какво тия уважаеми господа искат и могат да предприемат, за да се спаси страната.

И тъй на първи април Уленшпигел направи това, което му бе казано, и се настани в комина. Той се зарадва, като видя, че нямаше

запален огън и си каза, че щом няма дим, ще може да чува много добре.

Скоро вратата на залата се отвори и той бе цял пронизан от порива на вятъра, но понесе търпеливо вятъра, като си каза, че той ще освежи вниманието му.

След това чу, че в залата влязоха господата Орански, Егмонт и другите. Те заговориха за страховете си, за кралския гняв и за тежките данъци и лошото управление на финансите. Един от тях говореше с рязък, високомерен и ясен тон — той беше Егмонт. Уленшпигел го позна, както позна и Хоогстретен по дрезгавия му глас; Хоорн — по дебелия му глас; граф Людвиг Насауски — по неговия твърд войнишки говор и Мълчаливия по това, че той произнасяше всички думи бавно, като че теглеше на везни всяка от тях.

Граф Егмонт попита защо втори път ги събират, когато в Хелега имали достатъчно време да решат какво да правят.

Дьо Хоорн отговори:

— Времето тече бързо, кралят се ядосва, не бива да се бавим.

Тогава Мълчаливия каза:

— Страната е в опасност: трябва да я защитим срещу нападение от чужда армия.

Егмонт кипна и отговори, че му е чудно защо кралят, неговият господар, е сметнал за нужно да изпраца армия, когато поради грижите на благородниците и особено на неговите всичко е усмирено.

Но Мълчаливия каза:

— В Нидерландия Филип има четиринадесет свои отряда, войниците на които са предани на оня, който ги командуваше при Гравлин и Сей Кантен.

— Не разбирам — рече Егмонт.

Принцът отвърна:

— Няма да кажа нищо повече, но ще бъдат прочетени на вас и на събраните тук благородници някои писма и на първо място — писмата на злочестия Монтиньи^[1].

В тия писма господин дьо Монтиньи пишеше:

Кралят е извънредно разгневен от това, което стана в Нидерландия, и когато настъпи часът, той ще накаже

виновниците за размириците.

Сега граф Егмонт каза, че му е студено и че ще бъде добре да запалят буен огън от дърва. Това бе сторено, докато двамата благородници приказваха за писмата.

Огънят не можа да поеме поради голямата тапа в комина и стаята се изпълни с дим.

Тогава граф Хоогстретен^[2] прочете, кашляйки, заловените писма на испанския посланик Алава^[3] до наместницата.

— Посланикът — каза той — пише, че всичкото зло, което е сполетяло Нидерландия, иде от трима души, именно: господата Орански, Егмонт и Хоорн. Трябва, казва посланикът, да се прояви любезност към тримата благородници и да им се каже, че кралят признава техните услуги, благодарение на които той държи в подчинение страната. Колкото за другите двама — Монтиньи и дьо Берг, те са там, дето трябва да бъдат.

— Ах! — каза си Уленшпигел. — Предпочитам димящ комин във Фландрия, отколкото студена тъмница в Испания, защото там по влажните стени растат примки за удушване.

Споменатият посланик добавя, че в Мадрид кралят казал:

— „От всичко, което се случи в Нидерландия, нашето кралско достойнство е накърнено, богослужението е унижено и по-добре е да изложим на опасност всички други наши страни, отколкото да оставим ненаказано едно такова въстание. Ние решихме да отидем лично в Нидерландия и да поискаме съдействие от папата и от императора. Под сегашното зло се таи бъдещото благо. Ние ще поставим Нидерландия отново под абсолютната наша власт и ще преобразим там по наша воля държавата, вярата и управлението.“

— Ах, крал Филип — си каза Уленшпигел, — да можех аз, по моя воля, да те преобразя с моята фламандска тояга, бих ти преобразил задника, ръцете и краката; бих заковал с два гвоздея главата ти на сред гърба, за да видя дали в това състояние, загледан в гробището, което оставяш след себе си, ще пееш по свой начин песента си за тираническото преобразяване.

Донесоха вино. Хоогстретен стана и рече:

— Пия за родината!

Всички направиха същото: той сложи празния си потир на масата и добави:

— Настъпва тежкият час за белгийските благородници. Трябва да помислим как да се защитим.

Той погледна Егмонт, очаквайки отговор, но Егмонт не промълви нито дума.

А заговори Мълчаливия:

— Ние ще можем да се съпротивяваме — рече той, — ако Егмонт, от когото два пъти — при Сен Кантен и при Гравлин, Франция потрепери и комуто всички фламандски войници сляпо се подчиняват, поиска да ни помогне и попречи на Испанеца да влезе в нашата страна.

Господин Егмонт отговори:

— Аз съм изпълнен с преголяма почит към краля и не смятам, че трябва да се въоръжим като въстаници срещу него. Ония, които се страхуват от неговия гняв, нека си отидат. Аз ще остана, защото по никакъв начин не мога да живея без неговата подкрепа.

— Филип може да си отмъсти жестоко — рече Мълчаливия.

— Аз имам вяра в него — отговори Егмонт.

— Като даваш и главата си ли? — попита Людвиг Насауски.

— И главата — отговори Егмонт. — Всичко — глава, тяло и преданост — принадлежи на него.

— Приятелю и брате, аз ще сторя като тебе — каза дьо Хоорн.

Мълчаливия каза:

— Трябва да се предвижда, а не да се чака.

Тогава господин Егмонт каза възбудено:

— Аз заповядах да обесят в Грамон двадесет и двама протестанти. Ако проповедите престанат, ако бъдат наказани ония, които унищожават свещените статуи, гневът на краля ще затихне.

Мълчаливия каза:

— Има надежди, за които човек не е сигурен.

— Нека се въоръжим с доверие — рече Егмонт.

— Нека се въоръжим с доверие — каза дьо Хоорн.

— С мечове трябва да се въоръжим, а не с доверие — отвърна Хоогстретен.

При тия думи Мълчаливия направи знак, че иска да си отиде.

— Сбогом, принце без земя — каза Егмонт.

— Сбогом, графе без глава — каза Мълчаливия.

А Людвиг Насауски рече:

— Овцата е обречена на заколение, а слава очаква войника, спасител на татковината!

— Аз не мога да не искам това — рече Егмонт.

— Нека кръвта на жертвите — каза Уленшпигел — падне върху главата на царедвореца!

Благородниците си отидоха.

Тогава Уленшпигел слезе от комина и отиде веднага при Праат, за да му занесе новините. Праат му каза:

— Егмонт е предател, господ е с принца.

— Херцогът! Херцогът е в Брюксел!^[4] Защо железните каси за пари и скъпоценности нямат крила?

[1] *Барон Монтини* — по-малък брат на граф Хоор. Заедно с Жан дьо Глим, маркиз Берг, той бил изпратен при Филип II с поръчения от нидерландските благородници. И двамата били хвърлени в тъмница и там по заповед на краля удушени. ↑

[2] *Граф Хоогстретен Антоан Лален* — представител на краля в Генералните щати, голям нидерландски феодал, покровител на движението за съпротива срещу испанците. ↑

[3] *Алава* — тогавашният испански посланик в Париж. ↑

[4] Херцог Алба влязъл в Брюксел на 9 август 1567 година. ↑

КНИГА ТРЕТА

I

Мълчаливия^[1] тръгва, бог го води.

Двамата графове са вече заловени^[2]; Алба обещава на Мълчаливия снизхождение и прошка, ако се яви пред него.

Когато чу това, Уленшпигел каза на Ламме:

— Дявол да го вземе, по настояване на главния прокурор Дюбоа херцогът призовава да се явят пред него в срок от три пъти по четиринадесет дни принц Орански, брат му Людвиг, Хоогстретен, Ван ден Берг, Куленбург, Бредероде и други приятели на принца, като им обещава справедлив съд и милост. Слушай, Ламме: веднъж един амстердамски евреин повикал един от своите врагове да слезе на улицата; евреинът бил долу, на уличната настилка, а другият на един прозорец. „Я слез долу — казал той, — така ще те цапна по главата, че тя ще хлътне в гърдите и ти ще почнеш да гледаш през ребрата си, както крадец през решетките на затвор.“ Другият отговорил: „Да ми обещаеш и сто пъти повече, пак няма да сляза.“ Дано принц Орански и другите отговорят по същия начин.

И те сториха това, като отказаха да се явят. Егмонт и Хоорн не го направиха. Но слабостта при изпълнението на дълга ще бъде наказано от божия съд.

[1] Вилхелм Орански, наречен за своята сдържаност народен дипломат Мълчаливия. ↑

[2] Граф Егмонт и Хоорн били арестувани на 9 септември 1567 година. ↑

II

По това време на конския пазар в Брюксел бяха обезглавени господата дьо Андело, децата на Батембург^[1] и други знатни и храбри благородници за това, че се бяха опитали да завземат ненадейно Амстердам.

Те бяха осемнадесет души и докато отиваха на лобното място, пеейки химни из целия път, пред и зад тях биеха барабани.

А испанските войници, които ги караха, носеха пламтящи факли и ги горяха навред по тялото. И когато те се свиваха от болка, войниците им казаха:

— Как така, лютерани? Мигар ви боли, че ви горим приживе?

А оня, който ги бе издал, се наричаше Дирик Слоссе^[2] и ги бе завел в Анкьойз, тогава още католически, за да ги предаде там на тайните агенти на херцога.

И те умряха мъжествено.

И кралят наследя имотите им.

[1] *Братята Дандело, децата на Батембург* и други били арестувани и обезглавени заради опита си да превземат Амстердам. ↑

[2] *Дирик Слос* — кормчия, който предателски закарал кораба на Батембурговци да заседне на пясъка, поради което заговорниците били пленени. ↑

III

— Видя ли го да мине? — рече облеченият като дървар Уленшпигел на Ламме, който бе предрешен по същия начин. — Видя ли отвратителния херцог с неговото ниско като на орел чело и с дългата му брада, увиснала като въже на бесило? Бог да го удуши! Видя ли тоя паяк с дългите му космати лапи, избълван от сатаната над нашата земя? Ела, Ламме, ела; ела да хвърлим камъни в паяжината...

— Уви! — каза Ламме. — Ще ни изгорят живи...

— Ела в Гронендал, скъпи приятелю; ела в Гронендал, там има един хубав манастир, дете негова светлост херцогът Паяк ще отиде да моли благия бог да го остави да довърши делото си, с други думи, да разиграва черните си демони сред мършите. Сега е пост, но негова светлост херцогът ще се въздържа от всичко друго, но не и от кръв. Ела, Ламме; петстотин въоръжени конници са събрани около къщата в Охен; триста пешаци са тръгнали на малки групи и ще влязат в гората Соан.

Докато Алба се черкува, ние ще връхлетим, ще го заловим, ще го сложим в хубав железен кафез и ще го изпратим на принца.

Но Ламме затрепера от страх:

— Много е опасно, синко — каза той на Уленшпигел. — Много е опасно! Бих дошъл с тебе да свършим тая работа, ако краката ми не бяха толкова немощни и ако коремът ми не беше толкова издут от киселата бира, която пият в този Брюксел.

Така приказваха те в една дупка, изкопана в земята сред горския гъсталак. Изведнъж, надничайки през листака като от някоя бърлога, те видяха жълти и червени дрехи на войниците на херцога, които вървяха пешком през гората с блеснали на слънцето оръжия.

— Предадени сме — каза Уленшпигел.

Когато войниците се скриха от погледа му, той хукна към Охен. Войниците го оставиха да мине, без да му обърнат внимание, защото бе облечен като дървар и носеше товар дърва на гръб. Там той намери конниците, които чакаха; съобщи им новината и всички се пръснаха и

избягаха освен господин Бозар Дармантиер, който бе заловен. А от пешаците, които идеха от Брюксел, не намериха никого.

Един подъл изменник от полка на господин Ликес бе издал всички.

Господин дьо Бозар плати жестоко за другите.

С разтуптяно от тревога сърце Уленшпигел отиде на пазара за животни в Брюксел, за да присъствува на неговото страшно мъчение.

И нещастният Дармантиер, качен на колело, изтърпя тридесет и седем удара с железен прът по бедрата, по краката, по ръцете, които бяха натрошени едно след друго, защото палачите искаха да видят как той се мъчи жестоко.

Тридесет и седмият удар бе по гърдите и той умря от него.

IV

В един ясен и топъл юнски ден на пазара срещу кметството в Брюксел издигнаха ешафод, покрит с черен плат, и до него два високи стълба с железни острия на върховете. На ешафода имаше две черни възглавнички и малка маса със сложено на нея сребърно разпятие.

И на тоя ешафод бяха обезглавени с меч благородните графове Егмонт и Хоорн. И кралят наследя имотите им.

И посланикът на Франсоа, наречен Първи, говорейки за Егмонт, каза:

— Видях преди малко да отсичат главата на онзи, който на два пъти накара Франция да трепери.

И главите на графовете бяха набучени на железните острия.

И Уленшпигел каза на Ламме:

— Телата и кръвта са покрити с черен плат. Благословени са ония, чиито сърца ще се държат мъжествено и мечовете им ще бъдат извадени през черните дни, които ще дойдат!

V

По него време Мълчаливия събра цяла армия и нахлу от три страни в Нидерландия.

И на едно събрание на дивите Голтаци от Маранхут Уленшпигел каза:

— По съвета на инквизиторите Филип, кралят, обяви всички жители на Нидерландия и всеки поотделно за виновен в оскърбление на величеството, било, че се е присъединил към еретиците, било, че не им се е противил, и поради това отвратително престъпление осъжда всички без оглед на пол и възраст, с изключение на поименно изброените, на наказанията, предвидени за подобни злодеяния, и то без всякаква надежда за помилване. Кралят наследява.

Смъртта коси богатата и просторна страна, която граничи със Северно море, с графството Емден, с реката Амиз, с Вестфалия, с Клев, с Юлих и Лиеж, с Кьолнската и Трирската епископии, с Лотарингия и с Франция. Смъртта коси върху едно пространство от триста и четиридесет левги, в двеста укрепени градове, в петдесет села, с права на градове, в нивята, селищата и равнините. Кралят наследява.

За такава работа единадесет хиляди палачи не са много. Алба ги нарича войници. И земята на нашите бащи стана костница, отдето изкуствата бягат, занаятчиите я напускат, а промишлениците изоставят, за да отиват и обогатяват чужденеца, който им позволява да почитат бога на свободната съвест. Смъртта и унищожението косят. Кралят наследява.

Страната бе спечелила привилегиите си срещу пари, които плати на нуждаещите се владетели: тия привилегии са отнети. Съгласно договорите между нея и владетелите тя се надяваше, че ще се радва на богатствата, плод на нейния труд. Тя се излъга: зидарят гради за пожар, работникът работи за крадеца. Кралят наследява.

Кръв и сълзи! Смъртта коси по кладите; по дърветата, които служат за бесилки край широките пътища; в зиналите ями, дето хвърлят живи нещастните девойки; в тъмниците, дето давят

затворниците, в купищата от пламнали дърва, сред които мъчениците горят на слаб огън; в запалените сламени колиби, дето жертвите умират сред пламъка и дима. Кралят наследява.

Тъй пожела римският папа.

Градовете гъмжат от шпиони, които очакват своя дял от имота на жертвата. Колкото си по-богат, толкова по си виновен. Кралят наследява.

Но храбрите хора в страната няма да се оставят да бъдат заклани като агнета. Между ония, които бягат, има въоръжени и те се оттеглят в горите. Калугерите ги издадоха, за да бъдат убити и да им вземат имотите. И затуй нощем и денем на групи като зверове те нападат манастирите, вземат обратно оттам парите, ограбени от бедния народ под формата на светилници, златни и сребърни дарохранителници, потири за причастие, дискови и скъпи чаши. Така ли е, добри хора? Те пият в тях виното, което калугерите са пазели за себе си. Съдовете ще бъдат претопени или заложени и ще послужат за свещената война. Да живее Голтака!

Те непрекъснато нападат кралските войници, убиват ги, обират ги, а сетне бягат в бърлогите си. В горите денем и нощем пламват и угасват огньовете, които постоянно менят местата си. Това са огньовете на нашите пиршества. Наш е дивечът — четириног и двуног. Ние сме господарите. Когато поискаме, селяните ни дават хляб и сланина. Ламме, виж ги: дрипави, диви, решителни, с горд поглед те бродят из гората с брадви, алебарди, дълги саби, мечове, пики, арбалети, аркебузи, защото за тях всяко оръжие е добро и те не искат да вървят наредени под знамена. Да живее Голтака!

И Уленшпигел запя:

*Slaet op den trommele van dirre dom deyne,
Slaet op den trommele van dirre doum,
doum, van dirre dom deyne.*

*Бийте барабана!
Бийте бойния барабан!
Изтръгнете червата на херцога
и го шибайте с тях по лицето!*

Slaet op den trommele, бийте барабана.

*Проклет да е херцогът! Смърт на убиеца!
Хвърлете го на псетата! Смърт на палача!
Да живее Голтака!*

*Обесете го за езика
и за ръката; за езика, който заповядва,
за ръката, която подписва смъртните заповеди,
Slaet op den trommele.
Бийте бойния барабан. Да живее Голтака!*

*Затворете херцога с труповете на жертвите!
Нека в смрад се задуши,
нека умре от смъртоносна чума!
Бийте бойния барабан. Да живее Голтака!*

*Погледни от небето, Исусе, своите воини храбри —
зарад твоего слово те приемат смъртта
от меч, от бесило и клада.*

*Те се борят за свободата на родния край.
Slaet op den trommele van dirre deyne.
Бийте бойния барабан. Да живее Голтака!*

Всички пиха и извикаха:

— Да живее Голтака!

А Уленшпигел, който пиеше със златния потир на един калугер,
гледаше с гордост смелите лица на дивите Голтаци.

— Диви хора — рече той. — Вие сте вълци, лъвове и тигри.

Изяжте кучетата на кървавия крал.

— Да живее Голтака! — казаха те и запиха:

*Slaet op den trommele van dirre dom deyne.
Slaet op den trommele van dirre dom dom.*

Бийте бойния барабан. Да живее Голтака!

VI

В Ипр Уленшпигел събираше войници за принца, но тъй като го преследваха тайните агенти на херцога, той постъпи като клисар при игумена на манастира „Сен Мартен“. Там имаше за другар един звънар, на име Помпилиус Нюман, дълъг като върлина страхопъзльо, който вземаше нощем сянката си за дявол, а собствената си риза за призрак.

Игуменът беше тлъст и закръглен като охранена кокошка, готова за печене на шиш. Уленшпигел скоро видя каква трева пасеше той, та е натрупал толкова сланина. От това, което му каза звънарят и което видя със собствените си очи, той разбра, че игуменът закусваше в девет часа и обядваше в четири. Той оставаше в леглото си до осем и половина; след това — преди закуската, отиваше да се разтъпче из църквата, за да види дали кутиите за милостиня на бедните са пълни. И слагаше половината от парите в кесията си. В девет часа той закусваше с паница мляко, половин задушен овнешки бут, малко пастет от чапла и изпиваше пет потира брюкселско вино. В десет часа изсмукваше няколко сушени сливи, като ги поливаше с орлеанско вино, и се молеше на бога да не го съблазнява никога с чревоугодие. По обяд, за да убие времето, той изхрускваше някое крилце или трътка от птица. В един часа помисляше за обяда и глътваше голяма чаша испанско вино; след това се изтягаше на леглото си и се освежаваше с кратка дрямка.

Щом се събудеше, той хапваше малко солена моруна, за да възбуди апетита си, и изпиваше голям потир анверска бира. След това слизаше в готварницата и сядаше срещу огнището, дето пламтеше буен огън от дърва. Той гледаше как се пече и зачервява за храна на монасите от манастира някой голям къс телешко или малко, добре опърлено прасе, които той би ял с по-голямо удоволствие, отколкото самун хляб. Но още не му се ядеше много. И той се заглеждаше в шиша, който като по някакво чудо се въртеше сам. Шишът беше произведение на ковача Питер ван Стеенкист, който живее в земите

на замъка Куртре. За един такъв шиш игуменът му бе платил петнадесет парижки ливри.

След това се връщаше пак в леглото си и поради умората подрямваше; събуждаше се към два часа, за да глътне малко свинска пача, поляна с вино от Романя, по двеста и четиридесет флорина бъчвата. В три часа изяждаше едно пиле, сготвено с вино от Мадейра, и изпиваше две чаши малвазийско вино, което струваше седемнадесет флорина бурето. В три часа и половина хапваше половин буркан сладко и го поливаше с медовина. След всичко това, вече съвсем събудил се, той хващаше единия си крак с двете ръце и почиваше така, унесен в размисли.

Когато настъпваше време за вечеря, често пъти свещеникът от църквата „Сен Жан“ дохождаше да го навести в този приятен час. Понякога се обзалагаха кой може да изяде повече риба, птици, дивеч и месо. Който загубеше, трябваше да плати на другия: печено на скара месо с четири подправки, седем зеленчукови гарнитюри и три горещи вина.

Те ядяха и пиеха, приказваха си за еретиците и идваха до заключение, че те не са унищожени напълно. И никога не се скарваха, освен когато спореха за тридесет и деветте начина за правене на хубави бирени супи.

Сетне навеждаха почтените си глави над духовническите си кореми и захъркваха. От време на време някой от тях се пробуждаше за малко, казваше, че животът на този свят е прекрасно нещо и че хорицата не са прави, като се оплакват от него.

На този именно свят човек Уленшпигел стана клисар. При литургията той му прислужваше много добре и пълнеше по три пъти каната — два пъти за себе си и веднъж за игумена. Понякога и звънарят Помпилиус Нюман му помагаше.

Като виждаше Помпилиус толкова цъфтящ, шишкав и бузест, Уленшпигел го попита дали от службата си при игумена е натрупал това завидно здраве.

— Да, синко — отговори Помпилиус, — но затвори добре вратата, за да не ни чуе някой.

И му каза съвсем тихо:

— Ти знаеш, че нашият господар, игуменът, обича с нежна любов всички видове вина и бира, всякакви меса и птици. Затуй той

пази месото в един сандък, а вината — в зимника и носи винаги ключовете в кесията на колана си. И когато заспива, ръцете му са върху кесията... Нощем, когато спи, аз вземам ключовете и отново ги оставям в кесията върху корема му, но винаги треперя, синко, защото, ако той узнае моето престъпление, би ме сварил жив.

— Помпилиус — каза Уленшпигел, — не е нужно да се мъчиш толкова, достатъчно е да вземеш ключовете само веднъж; аз ще направя втори ключове, а нека другите си стоят върху корема на добрия игумен.

— Добре, синко — рече Помпилиус.

Уленшпигел направи ключовете и към осем часа вечерта, щом той и Помпилиус сметнеха, че игуменът е заспал, слизаха да си вземат, каквото им се ще за ядене и пиене. Уленшпигел носеше бутилките, а Помпилиус — месото, защото Помпилиус трепереше като лист и защото, дори и да паднат свинските и овчи бутове, не се чупят. Често те вземаха птици, преди още да са опечени, и много съседни котки бяха обвинени за това, поради което бяха избити.

После те отиваха в Ketel straat — улицата на леките момичета. Те съвсем не се скъпяха и раздаваха щедро на любовниците си пушено говеждо и шунка, салами и птици, а за пиене им даваха вино от Орлеан или от Романя и английска бира, наричана оттатък морето „Ел“, която те изливаха на потоци в свежите гърла на хубавиците си. А те им се отплащаха с милувки.

Но една сутрин след закуската игуменът повика при себе си и двамата. Той имаше страшен вид и изсмукваше ядосано мозъка на един кокал от супата.

Гащите на Помпилиус затрепераха, тресеше се и коремът му от страх. Уленшпигел беше спокоен и ръцете в джоба му опипваха с удоволствие ключовете от зимника.

Игуменът му каза:

— Някой пие виното ми и яде птиците ми; да не си ти, чадю?

— Не — отговори Уленшпигел.

— Да не би звънарят — рече игуменът, сочейки Помпилиус — да си е изцапал ръцете с това престъпление?

Той е блед като смъртник, навярно краденото вино се е превърнало в отрова за него.

— Ох, отче игумене — отговори Уленшпигел, — напразно обвинявате вашия звънар; той е блед не защото е пил вино, ами защото не си е смукнал достатъчно, поради което е толкова разслабен, че душата му ще изтече на ручеи през гащите, ако не я възпрат.

— Има нещастни хора на тоя свят — рече игуменът и сръбна от потира си голяма глътка вино. — Но кажи ми, чадо, ти имаш очи на рис, не си ли видял крадците?

— Ще ги дебна, отче игумене — отговори Уленшпигел.

— Бог да ви закриля, чада мои — рече игуменът, — живеете умерено, защото в тая долина на сълзите неумереността е причина за много злини. Вървете си с миром.

И той ги благослови.

И засмука още един кокал с мозък от супата и изпи още една голяма глътка вино.

Уленшпигел и Помпилиус излязоха.

— Тоя противен вариклечко — рече Уленшпигел — не би ни дал нито капка от своето вино. Пада му се да го крадем и занаяпред. Но какво ти е, че трепериш?

— Гащите ми са целите мокри — каза Помпилиус.

— Водата изсъхва бързо, синко — рече Уленшпигел. — Но радвай се: довечера при момичетата ще имаме музика от бутилки. Ще напием тримата нощни пазачи, които хем ще хъркат, хем ще пазят града.

И го направиха.

То беше няколко дни преди деня на свети Мартин. Църквата бе украсена за празника. През нощта Уленшпигел и Помпилиус влязоха в църквата, затвориха добре вратите, запалиха всички свещи, взеха една виола и гайда и почнаха, доколкото умееха, да свирят с инструментите. А свещите пламтяха като слънца. Но това не бе всичко. Като свършиха работата си, те отидоха при игумена, който бе още буден въпреки късния час, дъвчеше един дрозд и пиеше рейнско вино. Като видя блесналите прозорци на църквата, той се опули.

— Отче игумене — каза му Уленшпигел, — искате ли да знаете кой краде месото ви и пие виното ви?

— И то при такова осветление? — рече игуменът, като посочи прозорците на църквата. — Ах! Господи боже, мигар позволяваш на

свети Мартин да гори нощем свещите на бедните монаси, без да ги плаща?

— Той върши и други работи, отче игумене — каза Уленшпигел, — елате само.

Игуменът взе жезъла си и тръгна с тях; отидоха в църквата.

Там, посред храма, той видя всички светци слезли от нишите си^[1], наседали на търкало и командувани, както му се стори, от свети Мартин, чиято глава се извишаваше над тях и който в протегнатата си за благословия ръка държеше една печена пуйка. Другите държаха в ръце или поднасяха към устата си късове от пиле, гъска, наденици, свински бутове, сурови и варени риби и между другото една щука, не по-малка от четиринадесет ливри. И до нозете на всекиго имаше по едно шише вино. При тая гледка игуменът, който бе извън себе си от яд, така се зачерви и лицето му така се изду, че Помпилиус и Уленшпигел помислиха, че ще се пукне, но игуменът, без да им обръща внимание, тръгна заплашително право към свети Мартин, сякаш го обвиняваше за престъпленията на другите, грабна пуйката от ръката му и така го удари няколко пъти, че му строши ръката, носа, жезъла и митрата.

Той напердаши здравата с юмруци и другите и на мнозина от тях бяха счупени от ударите ръка, митра, жезъл, коса, брадва, скара, трион и други емблеми на тяхното достойнство или на мъченическата им смърт. След това, друсайки корема си, игуменът ядосано и бързо тръгнала гаси всички свещи.

Той събра всичко, което можа — свински бутове, птици, наденици и превит под това бреме, върна се в спалнята си толкова огорчен и ядосан, че изпи едно след друго три големи шишета вино.

Щом се увери, че е заспал, Уленшпигел занесе при момичетата всичко, което игуменът смяташе, че е спасил, както и онова, което бе останало в църквата, като изяде предварително най-хубавите късове. И заедно с Помпилиус сложи остатъците при краката на светците.

На другия ден, когато Помпилиус биеше камбаната за утринна, Уленшпигел се качи в спалнята на игумена и го помоли да слезе отново в църквата.

Там му посочи останките от светците и от птиците и му каза:

— Отче игумене, напразно се трудихте, все пак те изяди всичко.

— Да — отговори игуменът, — те са идвали дори в спалнята ми като крадци, за да отмъкнат онова, което бях спасил. Ах, господа светци, аз ще се оплача на папата.

— Право е — отговори Уленшпигел, — но вдругиден е църковното шествие и след малко работниците ще дойдат в църквата; не се ли страхувате, че като видят тия нещастни светци осакатени, може да бъдете обвинен в иконоборство?

— Ах, свети Мартине — рече игуменът, — пощади ме от изгаряне, аз не знаех какво правя.

След това се обърна към Уленшпигел, докато страхливият звънар се люлееше с камбаните:

— До неделя свети Мартин по никакъв начин не ще може да се поправи. Какво да сторя и какво ще каже народът?

— Отче игумене — отговори Уленшпигел, — трябва да се употреби една невинна хитрост. Ще залепим брада на Помпилиус, той има много достопочтен вид, тъй като винаги е меланхоличен; ще му наденем митрата, стихара, пелерината и тежката златна мантия на светеца; ще му поръчаме да стои неподвижен на стойката си и народът ще го смете за дървения свети Мартин.

Игуменът отиде при Помпилиус, който се люлееше на въжетата.

— Спри да биеш камбаните — каза той — и чуй какво ще ти кажа: искаш ли да спечелиш петнадесет дуката? В неделя, деня на църковното шествие, ти ще бъдеш свети Мартин. Уленшпигел ще те натъкми както трябва, но ако — когато те носят четворицата мъже — направиш едно движение или кажеш една дума, ще накарам да те сварят жив в масло в големия казан, иззидан от палача на пазарния площад.

— Отче игумене, благодаря ви — каза Помпилиус, — но нали знаете, че мъчно се удържам за малка нужда.

— Трябва да се подчиниш — отвърна игуменът.

— Ще се подчиня, отче игумене — рече жално Помпилиус.

[1] В католическите църкви Христос, Богородица и светиите имат вместо икони дървени или гипсови изображения — статуи. ↑

VII

На следния ден при ясно слънце шествието излезе от църквата. Уленшпигел бе поправил, колкото можеше, дванадесетте светци, които се олюляваха върху стойките си между хоругвите на занаятчийските сдружения; после идеше статуята на Богородица; след нея свитата на Дева Мария — облечени в бяло девойки, които пееха хвалебни песни; след тях — стрелци с лък и с арбалети: сетне — досам балдахина и поразлюлян от другите — Помпилиус, превит под тежките одеяния на свети Мартин.

Уленшпигел се бе снабдил с прах, който причинява сърбеж. Той сам облече Помпилиус в неговите владишки одежди, надяна му ръкавиците, даде му жезъла и му показа как трябва да благославя народа по латински обичай. Помогна също така и на свещениците да се облекат. На някои надяваше епитрахила, на други — пелеринките, на дяконите — стихарите. Непрекъснато тичаше из църквата, за да оправи гънките на някоя куртка или гащи. Той се възхищаваше и хвалеше излъсканите арбалети и страшните лъкове на братството на стрелците. И сипваше на всекиго, било по яката, било в гърба или на китката, по една стиска прах за сърбеж. А на старшия свещеник и на четворицата носачи на свети Мартин — най-много. Пощади само девойките на Богородица, защото бяха прелестни.

Шествието тръгна в много добър ред, с развети хоругви и знамена. Щом го видеха, мъже и жени се кръстеха. А слънцето печеше.

Старшият свещеник пръв усети действието на праха и се почеса малко зад ухото. Всички свещеници и стрелците с лъкове и арбалети почнаха да се чешат по врата, по бедрата, по китките, но не смееха още да правят това открито. Четворицата носачи също се чешеха, само звънарят, когото сърбеше най-силно, защото най-много бе изложен на горещото слънце, не смееше да мръдне от страх да не бъде сварен жив. Той свиваше ноздри, гърчеше лице и трепереше върху подгъващите си крака, защото всеки път, когато носачите се чешеха, той рискуваше да падне.

Но не смееше да мръдне и от страх не можеше да се удържи, а носачите думаха:

— Свети Мартине, мигар ще вали?

Свещениците пееха възхвала на Богородица:

Si de coe... coe... coe... lo descenderes.

O sanc... ta... ta... ta... Ma... ma... ria —

защото гласовете им трепереха от сърбежа, който ставаше нетърпим; но те се чешеха прилично. Ала старшият свещеник и четиримата носачи на свети Мартин си бяха изподрали шиите и китките. Помпилиус стоеше спокоен, разтреперан на клетите си нозе, които го сърбяха най-силно.

Но ето че изведнъж всички стрелци с арбалети и лъкове, дякони, свещеници, старшият свещеник и носачите на свети Мартин спряха, за да се чешат. Ходилата на Помпилиус го сърбяха, но той не смееше да мръдне от страх да не падне.

А зяпачите казваха, че свети Мартин много яростно върти очи и гледа заплашително бедния народ.

След това старшият свещеник даде знак наново да тръгнат.

Но скоро от палецото слънце, което падаше вече отвесно върху всички тия гърбове и кореми на шествието, действието на праха стана непоносимо.

Тогава всички видяха как свещеници, стрелци, дякони и старшият духовник спират като стадо маймуни и почват да се чешат без стеснение навсякъде, дето ги сърбеше.

Девойките на Богородица пееха химна си и свежите им гласове възлизаха към небето като ангелска песен.

Най-сетне всички се пръснаха кой дето можеше: старшият свещеник, като се чешеше, се погрижи за светото причастие; благочестивият народ занесе светите предмети в църквата; четиримата носачи на свети Мартин хвърлиха грубо Помпилиус на земята. И клетият звънар затвори благочестиво очи и остана така, без да смее да се почеше, да мръдне или да продума.

Две момчета се опитаха да го понесат, но тъй като им се видя много тежък, изправиха го до една стена и Помпилиус заплака с едри

сълзи.

Народът се насъбра около него; жените донесоха кърпички от тънко бяло платно, бършеха лицето му, за да запазят като свети неща неговите сълзи, и му казваха:

— Колко ви е горещо, ваше преподобие!

Звънрят ги гледаше жално и без да ще, кривеше лице, като бърчеше носа си.

Но сълзите течаха на ручей от очите му и жените думаха:

— Свети Мартине, да не би да оплакваш греховете на град Ипр? Твоят благороден нос като че мърда? А пък ние изпълнихме съветите на Луи Вивес^[1] и бедняците от Ипр ще имат работа и прехрана. О, какви едри сълзи! Те са бисери. Нашето спасение е в тях!

Мъжете казваха:

— Ще трябва ли, свети Мартине, да разрушим улицата на леките момичета? Но научи ни как да попречим на бедните девойки да излизат вечер и да търсят приключения.

Неочаквано народът извика:

— Иде клисарят!

Уленшпигел дойде, хвана Помпилиус през кръста, метна го на раменете си и тръгна, следван от множеството благочестиви мъже и жени.

— Ох! — пошепна му на ухото клетият звънар. — Ще умра от сърбеж, сине.

— Дръж се изпънат — отговори Уленшпигел, — забрави ли, че си дървен светец?

Той изтича с големи крачки и сложи Помпилиус пред игумена, който се дръгнеше с нокти до разкървавяване.

— Звънряю — попита го игуменът, — часа ли се, както ние?

— Не, отче игумене — отговори Помпилиус.

— Приказва ли, направи ли някакво движение?

— Не, отче игумене — отговори Помпилиус.

— Тогава — рече игуменът — ще получиш петнадесет дуката. А сега върви се чеши!

[1] *Вивес* (1492–1540) — испански богослов, професор от Лувенския университет (Нидерландия), умрял в Брюге през 1540 година. Бил наставник на Мария Кървавата в младите ѝ години. ↑

VIII

Когато на другия ден хората научиха от Уленшпигел каква беше работата, почнаха да приказват, че с тях са се подиграли зле и са ги накарали да се покланят като на светец на един плачльо, който не може да се удържа по малка нужда.

И мнозина станаха еретици. И те тръгваха с имуществата си и отиваха да увеличат армията на принца.

Уленшпигел се върна в Лиеж.

Когато минаваше самин през гората, той седна и се замисли. Загледа се в чистото небе и рече:

— Война, непрекъснато война, за да може врагът-испанец да убива бедния народ, да ограбва имота ни, да безчести нашите жени и дъщери. А през това време нашите пари изчезват и нашата кръв изтича на ручей без полза за когото и да е освен за тоя кралски мръсник, който иска да украси короната си с още един знак за власт. Украшение, което той смята за славно, украшение — знак на кръв и пожар. Ах, да можех да те украся както желая, само мухите биха искали да ти правят компания.

И както си мислеше за тия неща, той видя, че минава стадо елени. Между тях имаше стари и едри елени, които още бяха запазили торбичките си и носеха гордо своите рога с девет разклонения. Млади еленчета, техните оръженосци, ситнеха край тях, сякаш бяха готови да им помагат със своите заострени рогчета. Уленшпигел не знаеше де отиват те, но помисли, че са тръгнали към своите леговища.

— Ах — рече той, — стари елени и млади еленчета, вие отивате весели и горди вдън гората към вашите леговища, ядете млади пъпки, вдишвате аромати, щастливи сте, докато дойде палачът-ловец. Така сме и ние, стари елени и млади еленчета!

И пепелта на Клаас удари гърдите на Уленшпигел.

IX

През септември, когато комарите престават да хапят, Мълчаливия с шест полски и четири тежки оръдия, кои го приказваха вместо него, заедно с четиринадесет хиляди фламандци, валонци и германци мина Рейн при Сен Файт.

Под жълтите и червени знамена на чепата бургундска тояга^[1], която дълго време измъчва нашата страна, тояга, с която започва заробването ни от Алба, кървавият херцог вървеше с двадесет и шест хиляди и петстотин души и със седемнадесет полски и девет тежки оръдия.

Но Мълчаливия не можеше да има никакъв успех в тая война, защото Алба упорито отбягваше да му даде сражение.

А брат му Людвиг, фламандският Баяр^[2], след като превзе много градове и получи откуп от много кораби по Рейн, загуби при Жеминген, във Фрисландия, срещу сина на херцога шестнадесет топа, хиляда и петстотин коня и двадесет знамена — поради коварните наемни войскари, които му поискаха пари тъкмо когато трябваше да се бият.

И сред разрушения, кръв и сълзи Уленшпигел напразно търсеше спасение на татковината.

И из цялата страна палачите бесеха, обезглавяваха и горяха злочестите невинни жертви.

И кралят наследяваше.

[1] В XIV и XV век разпръснатите нидерландски провинции били обединени под върховното владичество на бургундските херцози.

↑

[2] *Баяр, Пиер дьо Терай* — знаменитият „рицар без страх и укор“, френски герой (1476–1524). ↑

Х

Вървейки през валонската земя, Уленшпигел разбра, че принцът не можеше да се надява тук на никаква помощ; така той стигна близо до град Буйон.

Той видя, че по пътя постепенно се появяват гърбави хора от различна възраст, пол и положение. Всички носеха големи молитвени броеници и набожно прехвърляха зърната им.

И молитвите им бяха като квакане на жаби в някое блато през топла вечер.

Имаше гърбави майки, които носеха гърбави деца, докато други деца, също такива, се държаха за роклите им. Гърбави имаше по хълмовете, имаше и из полята. И Уленшпигел виждаше навсякъде техните мършави очертания на ясното небе.

Той отиде при едного от тях и му каза:

— Къде отиват всички тия злочести мъже, жени и деца?

Човекът отговори:

— Отиваме на гроба на свети Ръомакл, за да го помолим да ни даде онова, което сърцата ни желаят — да махне от гърба ни това унизително бреме.

Уленшпигел отвърна:

— Дали свети Ръомакл може да ми даде това, което моето сърце желае — да махне от гърба на бедните общини кървавия херцог, който им тежи като оловна гърбица?

— Не е в негова власт да махва гърбиците, които са за наказание — отговори поклонникът.

— А махвал ли е други? — попита Уленшпигел.

— Да, ако гърбиците са скорошни. Стане ли такова чудо, целият град празнува и пирува. И всеки поклонник дава една сребърна монета, а често и златен флорин на щастливия излекуван, който става светец поради излекуването си и молитвите му за другите биват чути от господата.

Уленшпигел каза:

— А защо богатият свети Рьомакл иска като някой противен аптекар да му плащат за изцеряването?

— Нечестив пешеходецо, той наказва ония, които го хулят! — отговори поклонникът, като раздруса ядосано гърбицата си.

— Ох — изстена Уленшпигел.

Преви се и падна под едно дърво.

Поклонникът го погледна и рече:

— Когато свети Рьомакл порази някого, поразява го здравата.

Уленшпигел преви гръб и изстена, като се чешеше:

— Преславни светецо, смили се! Това е възмездието. Усещам между раменете си люта болка. Ох! Ай! Прости ми, свети Рьомакл. Иди си, поклоннико, иди си, остави ме тук сам като отцеубиец да плача и да се разкайвам!

Но поклонникът бе избягал вече до Големия площад на Буйон, дето се бяха събрали всички гърбави.

Там, треперещ от страх и с пресеклив глас, той им каза:

— Срегнах един поклонник... строен като топола... поклонник... хулеше светеца... на гърба му гърбица... гърбица, която страшно боли!

Като чуха това, поклонниците нададоха хиляди радостни възклицания:

— Свети Рьомакл, щом можеш да наказваш с гърбици, можеш и да ги махаш. Махни нашите гърбици, свети Рьомакл!

В това време Уленшпигел си беше отишъл от дървото. Минавайки през безлюдното предградие, гой видя над ниската порта на една кръчма разлюлени върху един прът два свински мехура, закачени така, за да се знае, че сега е панаирът на надениците, *rausch Kermis*, както казват в Брабан.

Уленшпигел свали един мехур, взе от земята костите на един калкан, поряза се, пусна кръвта в мехура, наду го, завърза го, сложи го на гърба си, а отгоре му тури рибената кост. Нагласен така, с извит гръб, клатеща се глава и разтреперани нозе, също като гърбав старец, той отиде на площада.

Поклонникът, който го бе видял, когато падна, го съзря и извика:

— Ето го богохулника!

И го посочи с пръст. И всички изтичаха да видят нещастника.

Уленшпигел клатеше жално глава.

— Ах! — рече той. — Аз не заслужавам нито милост, нито съжаление; убийте ме като бясно куче.

А гърбавите потриваха ръце и думаха:

— Още един наш побратим.

Уленшпигел процеди през зъби:

— Скъпо ще ми платите това, зли хора — но се преструваше, че понася търпеливо всичко и каза: — Няма нито да ям, нито да пия, дори ако гърбицата ми се втвърди от това, докато свети Ръомакл не ме изцери така, както ме и наказва.

Мълвата за чудото стигна до старшия свещеник и той излезе от църквата. Беше едър, шишкав и величествен. Дигнал глава, той разцепи като кораб морето на гърбавите.

Посочиха му Уленшпигел; той му каза:

— Тебе ли, клетнико, порази бичът на свети Ръомакл?

— Да, ваше преподобие — отговори Уленшпигел, — тъкмо мене, неговия смирен поклонник, който го моли, ако желае, да излекува прясната ми гърбица.

Свещеникът долови в тия думи някаква хитрина и каза:

— Я да пипна гърбицата.

— Пипнете, ваше преподобие — отговори Уленшпигел.

Свещеникът опипа и каза:

— Тя е съвсем скорошна и влажна. Но аз се надявам, че свети Ръомакл ще прояви милостта си. Ела с мене.

Уленшпигел последва свещеника и влезе в църквата. Гърбавите вървяха подире му и викаха:

— Ето го прокълнатия! Ето го богохулника! Колко тежи прясната ти гърбица? Ще направиш ли от нея торба, за да събираш нари? През целия си живот се подиграваше с нас, че си бил строен; сега е наш ред. Слава на свети Ръомакл!

Без да промълви дума, навел глава и следвайки свещеника, Уленшпигел влезе в един малък параклис, дето имаше гробница, цялата от мрамор, покрита с голяма плоча, също мраморна. Между гробницата и стената на параклиса нямаше място дори колкото една голяма педя. Тълпата гърбави поклонници, нанизани един след друг, минаваха между стената и плочата на гробницата, с която мълчаливо търкаха гърбиците си. Те се надяваха, че по тоя начин ще бъдат изцерени. И ония, които търкаха гърбиците си, не искаха да сторят

място на другите, които още не бяха ги натъркали и се биеха помежду си, но поради светото място това ставаше безшумно и ударите се нанасяха скритом, подло, както правят гърбавите.

Свещеникът каза на Уленшпигел да се качи върху плочата, за да могат всички поклонници да го виждат добре. Уленшпигел отговори:

— Няма да мога сам.

Свещеникът му помогна, изправи се до него и му заповяда да коленичи. Уленшпигел коленичи и остана така, с наведена глава.

Тогава свещеникът, който се бе съсредоточил, започна проповед със звънлив глас:

— Синове и братя во Христе, вие виждате в нозете ми най-големия нечестивец, негодник и богохулник, когото свети Рьомакл е поразявал досега с гнева си.

Уленшпигел се удари в гърдите и каза:

— Confiteor^[1].

— По-рано — продължи свещеникът — той беше прав като дръжката на алебарда и се хвалеше с това. Вижете го сега, гърбав и превит под удара на небесното проклятие.

— Confiteor, избави ме от гърбицата — каза Уленшпигел.

— Да — продължи старшият свещеник, — да, велики светецо, свети Рьомакл, който от деня на славната си смърт извърши досега тридесет и девет чудеса, махни от раменете му това бреме. За да можем да те славословим на вечни времена, *in saecula saeculorum*. И нека настъпи мир на земята за смирените гърбави.

И гърбавите подеха в хор:

— Да, да, мир на земята за смирените гърбави: да спрат гърбиците, да се прекратят обезобразяванията, да изчезнат униженията. Махни гърбиците ни, свети Рьомакл!

Свещеникът заповяда на Уленшпигел да слезе и да потърка гърбицата си в края на плочата. Уленшпигел направи това, като все повтаряше: „*Mea culpa, confiteor, махни гърбицата ми.*“ И я търкаше така, че всички присъстващи добре да видят.

А те почнаха да викат:

— Виждате ли, гърбицата се смалява! Виждате ли, тя спада! Тя ще се стопи вдясно. Не, тя ще влезе в гърдите; гърбиците не се стопяват, те слизат във вътрешностите, отдето излизат. — Не, те се връщат в стомаха и там служат за храна осемдесет дни. — Това е

подаръкът на светеца за изцерените гърбави. — А къде отиват старите гърбици?

Изведнъж всички гърбави изкрещяха силно, защото Уленшпигел се натисна силно о ръба на плочата и проби гърбицата си. Всичката кръв, която беше вътре, потече на едри капки по куртката му и по плочите, а той се изправи, разпери ръце и извика:

— Отървах се!

И всички гърбави закрепяха едновременно:

— Свети Ръомакл го благослови, той е милостив към него, а към нас — жесток. — Светецо, избави ни от гърбиците! — Аз ще ти дам едно теле. — Аз — седем овци. — Аз — лова си за цяла година. — Аз — шест свински бута. — Аз давам къщицата си на църквата. — Избави ни от гърбиците, свети Ръомакл!

И гледаха Уленшпигел със завист и почит. Един от тях поиска да го пипне под куртката, но старшият свещеник му каза:

— Там има рана, която не бива да се излага на светлина.

— Аз ще се моля за вас — рече Уленшпигел.

— Да, поклоннико — казаха едновременно всички поклонници, — да, господине, който сега сте пак строен, ние се подигравахме с вас, простете ни, не знаехме какво правим. Христос прости от кръста, простете ни и вие.

— Прощавам ви — рече благосклонно Уленшпигел.

— Хайде — казаха те, — вземете тоя патар, приемоте тоя флорин, позволете ни да дадем на ваша стройност тоя реал, да предложим това крузадо, да сложим в ръцете ви тия каролуси.

— Скрийте каролусите си — каза им тихо Уленшпигел, — нека лявата ви ръка да не знае какво дава дясната.

Той каза това, за да чуе свещеникът, който гледаше алчно парите на гърбавите, без да може да види златни ли са или сребърни.

— Бог ще ви отплати на вас, удостоения с благодат — казаха гърбавите на Уленшпигел.

И той приемаше гордо техните дарения като човек, с когото е станало чудо.

Само скъперниците търкаха гърбиците си о гробницата, без да промълвят дума.

Вечерта Уленшпигел отиде в една кръчма и хубаво си погуля.

Преди да си легне, сети се, старшият свещеник сигурно ще му поиска дял от плячката, ако не и цялата, и затова преброи печалбата си и видя, че има повече злато, отколкото сребро, защото имаше не по-малко от триста каролуса. Той съзря в една саксия изсъхнало лаврово дръвче, хвана го за листата, издърпа го заедно с пръстта и сложи отдолу жълтиците. А по масата разхвърля всички половин флорини, патари и патакони.

Свещеникът дойде в кръчмата и се качи при Уленшпигел.

Като го видя, Уленшпигел му каза:

— Ваше преподобие, какво искате от мене нищожния?

— Искам само това, което е добро за тебе, сине — отговори свещеникът.

— Ах — въздъхна Уленшпигел, — да не би това добро, което е тук, на масата?

— Да, това — отвърна свещеникът.

И като протегна ръката си, прибра от масата всичкото сребро и го сложи в една торба, приготвена за тази цел.

И тъй като Уленшпигел хленчеше престорено, той му даде един флорин.

И му поиска инструментите, с които бе извършено чудото.

Уленшпигел му показва рибената кост и мехура.

Духовникът ги взе, а Уленшпигел се оплакваше и го молеше да му даде повече пари, като казваше, че пътят от Буйон до Дамме е дълъг за него, клетия пешеходец, и че сигурно ще умре от глад.

Свещеникът си отиде, без да каже дума.

Когато остана сам, Уленшпигел заспа с поглед към лавровото дръвче. На заранта, още призори, той прибра плячката си, напусна Буйон, отиде в лагера на Мълчаливия, даде му парите и разказа случката, като обясни, че това е най-сигурният начин да се налага военна контрибуция на неприятеля.

И принцът му даде десет флорина.

А рибената кост беше заключена в кристално ковчеже, поставено при разпятието в главния олтар на буйонската катедрала.

И всеки в града знае, че онова, което е поставено до кръста, е гърбицата на изцерения богохулник.

[1] Признавам се. ↑

XI

Преди да мине Мьоза, Мълчаливия ту напредваше, ту се връщаше в околностите на Лиеж, за да обърка бдителността на херцога.

Уленшпигел, верен на войнишкия си дълг, действуваше сръчно със своята аркебуза^[1] и беше цял нащрек.

По онова време в лагера дойдоха фламандски и брабански благородници, които живееха добре със знатните лица и офицерите от свитата на Мълчаливия.

Скоро в лагера се образуваха две партии, които непрекъснато се караха помежду си. Едните казваха: „Принцът е предател“; другите отговаряха, че обвинителите лъжат на провала и че те ще ги накарат да млъкнат. Недоверието помежду им растеше като маслено петно. Стигна се до схватки между групи от шест, осем и дванадесет души, които се биеха с всички оръжия на двубоя, дори и с аркебузи.

Един ден, привлечен от шума, принцът дойде и мина между враждуващите. Един куршум отнесе сабята му. Той спря битката и мина през целия лагер, за да го видят и да не могат да кажат: „Умря Мълчаливия — край на войната!“

На следния ден, към полунощ, при мъгливо време, тъкмо когато се канеше да излезе от една къща, дето бе пял фламандски любовни песни на една валонска мома, Уленшпигел чу откъм портата на съседната къщица трикратно грачене на гарван. Друго грачене — три пъти по три — отвърна в далечината. Един селяк се появи на прага на къщицата. Уленшпигел чу стъпки по пътя.

Двама души, приказвайки си по испански, дойдоха при селяка и той ги запита също на испански:

— Какво свършихте?

— Добра работа — казаха те, — лъгахме в полза на краля. Благодарение на нас офицерите и войниците са недоверчиви и думат помежду си: „Принцът се бунтува срещу краля само от долна амбиция; той очаква, че ще се уплашат от него и че ще получи като залог за мир градове и владения; за петстотин хиляди флорини той ще изостави

храбрите благородници, които се сражават за страната. Херцогът му предложил пълна амнистия и му обещал клетвено да върне имотите нему и на всичките висши военачалници, ако отново се подчинят на краля. Орански ще преговаря с него сам.“

Верните на Мълчаливия ни отговаряха: „Предложенията на херцога са предателски капан, но помнейки Егмонт и Хоорн, той няма да се хване в него. Те знаят добре, че когато кардинал Гранвел бил в Рим, по време на залавянето на графовете, казал: Хванали две кротушки, а оставят щуката; ще рече, нищо не са хванали, щом Мълчаливия още не е хванат.“

— Голямо ли е разцеплението в лагера? — попита селякът.

— Голямо е — казаха те. — И всеки ден се увеличава.

— Де са писмата?

Влязоха в къщицата, дето имаше запален фенер. Като надничаше през едно малко прозорче, Уленшпигел видя как запечатаха две писма и се радваха, като ги четяха, пиха медовина и най-сетне излязоха, като казаха на селянина по испански:

— Разцепи ли се лагерът, хванат е Орански. То ще бъде хубава лимонада^[2].

— Тия — каза си Уленшпигел — не бива да живеят.

Те тръгнаха в гъстата мъгла. Уленшпигел видя, че селякът им донесе фенер, който те взеха.

Тъй като светлината на фенера често се закриваше от черна сянка, той предположи, че вървят един след друг.

Той напълни аркебуза си и гръмна срещу черната сянка. После видя, че фенерът се сниши и издигна няколко пъти и реши, че щом единият е паднал, другият иска да види каква е раната му. Той отново напълни аркебуза. Сега фенерът тръгна сам бързо и разлюляно по посока на лагера; Уленшпигел отново гръмна. Фенерът се разлюля, после падна, угасна и настана мрак.

Той се затича към лагера и видя коменданта с тълпа войскари, възбудени от гърмежите на аркебуза. Когато ги наближи, Уленшпигел им каза:

— Аз съм ловецът, идете да приберете дивеча.

— Весел фламандецо — каза комендантът, — ти си знаел да разговаряш и по друг начин, не само с езика.

— Думите на езика са вятър — отговори Уленшпигел; — а думите на куршума остават в телата на предателите. Елате с мене.

Те тръгнаха с фенери и той ги заведе до мястото, дето бяха паднали двамината. Действително видяха ги прострени на земята: единият беше умрял, другият береше душа, сложил ръка на гърдите си, дето с последно усилие бе смачкал едно писмо.

Взеха телата, по дрехите личеше, че са тела на благородници и заедно с фенерите отидоха при принца, като прекъснаха съвещанието му с Фридрих дьо Холенхаузен, с хесенския маркграф и с други благородници.

Следвани от ландскнехти и райтери в зелени и жълти куртки, те спряха пред палатката на Мълчаливия и почнаха да викат, за да ги приеме.

Той излезе. Тогава Уленшпигел, който видя, че комендантът се изкашля, преди да почне да го обвинява, го изпревари и каза:

— Ваша светлост, вместо гарвани убих двама предатели — благородници от вашата свита.

И след това разказа всичко, което бе видял, чул и направил.

Мълчаливия не промълви дума. Двата трупа бяха претърсени пред него — Вилхелм Орански Мълчаливия, и пред другите — Фридрих Холенхаузен, хасенския маркграф, Дитрих дьо Сооненберг, граф Албер дьо Насау, граф Хоогстретен, Антоан дьо Лален, управител на Малин, войскарите и Ламме Гудзак, коремът на когото трепереше. В убитите благородници бяха намерени писма, подпечатани от Гранвел и Ноаркарм, с които им се нареждаше да сеят раздори в свитата на принца, за да отслабят силите му, да го принудят да отстъпи и да го предадат на херцога, за да бъде обезглавен, както бе заслужил. „Трябва — се казваше в писмата — да се действа хитро и със заобикалки, та във войската да остане впечатление, че Мълчаливия е сключил вече за своя лична изгода специално споразумение с херцога. Тогава началниците и войниците ще възнегодуват и ще го хванат. В отплата за това всекиму от тях ще бъде платено чрез чек до Фюгер^[3] в Анверс по петстотин дуката; те ще получат още по хиляда, щом пристигнат в Зеландия очакваните от Испания четиристотин хиляди.“

Пред тоя разкрит заговор принцът, без да каже дума, се обърна към благородниците, началниците и войниците, между които мнозина

го подозираха, и посочи мълчаливо двата трупа, като с това искаше да ги укори за тяхното недоверие. Всички бурно възкликнаха:

— Да живее Орански! Орански е верен на родината!

От презрение те искаха да хвърлят труповете на кучетата, но Мълчаливия каза:

— На кучетата трябва да се хвърлят не труповете, а слабостта на духа, която кара хората да се съмняват и в най-чистите намерения.

А началниците и войниците извикаха:

— Да живее принцът! Да живее Орански, приятелят на отечеството!

И гласовете им бяха като гръмотевица, която заплашва несправедливостта.

И принцът посочи труповете и каза:

— Погребете ги по християнски.

— Ами аз? — каза Уленшпигел. — Какво ще стане с моя предан скелет? Ако съм сторил нещо лошо, бийте ме, ако съм действувал добре — възнаградете ме.

Тогавя Мълчаливия каза:

— Тоя стрелец ще изтърпи в мое присъствие петдесет удара от суровица, защото е убил без заповед и против всяка дисциплина двама благородници. Той ще получи също така тридесет флорина, задето е гледал и слушал добре.

— Ваша светлост — отговори Уленшпигел, — ако ми дадат предварително тридесетте флорина, аз ще понеса търпеливо ударите от суровицата.

— Да, да — изхленчи Ламме Гудзак, — дайте му тридесет флорина и той ще понесе търпеливо останалото.

— Освен това — рече Уленшпигел, — тъй като душата ми е чиста, нямам нужда нито да ме мият с дъбови, нито да ме плакнат с дрянови тояги.

— Да — изхленчи пак Ламме Гудзак, — Уленшпигел няма нужда ни да го мият, ни да го изплакват. Душата му е чиста. Не го мийте, уважаеми господа, не го мийте.

Дадоха на Уленшпигел тридесетте флорина и комендантът заповяда на помощник-палача да се занимае с него.

— Вижте, уважаеми господа — рече Ламме, — колко жален е изразът на лицето му. Моят приятел Уленшпигел никак не обича

тоягата.

— Аз обичам — отвърна Уленшпигел — видя лиетнат ясен, който се извишава към слънцето със своята естествена зеленина; но смъртно мразя тия грозни тояги, които още изпускат мъзга, окастрени, безлистни и без клонки. Тъй страшни на вид и тъй жестоки.

— Готов ли си? — попита комендантът.

— Готов ли? — повтори Уленшпигел. — За какво готов? Да ме бият ли? Не, съвсем не съм и не искам да бъда, господин помощник-палач. Вашата брада е червеникава и видът ви е страшен; но сигурен съм, че вие имате меко сърце и съвсем не бихте желали да пребиете един сиромас като мене. Трябва да ви кажа, че аз не обичам нито да върша, нито да гледам такива неща; защото гърбът на един християнин е свещен храм, който също като гърдите покрива дробовете, чрез които ние дишаме божия въздух. Какви люти угризения ще ви измъчват, ако някой жесток удар с тояга ме направи на парчета.

— Побързай — рече помощникът.

— Ваша светлост — обърна се Уленшпигел към принца, — няма защо да се бърза, повярвайте; най-напред тоягата трябва да се изсуши, защото казват, че когато суровиците се забият в живо месо, вливат в него смъртоносна отрова. Би ли искал ваша светлост да умра от тая грозна смърт? Ваша светлост, моят гръб е на ваше разположение, за да ви служи вярно; заповядайте да го удрят с пръчки, да го шибат с камшик; но ако не искате да ме видите мъртъв, отменете, моля ви, боя със суровиците.

— Принце, помилвайте го — казаха едновременно Хоогстретен и Дитрих дьо Сооненберг. Другите се усмихнаха съчувствено.

Ламме също така каза:

— Ваша светлост, ваша светлост, помилвайте го — суровицата е жива отрова.

Тогава принцът каза:

— Помилвам го.

Уленшпигел скочи няколко пъти във въздуха, тупна по корема Ламме и като го завъртя в танц, каза му:

— Славославяй заедно с мене негова светлост, който ме спаси от суровицата.

И Ламме се опита да танцува, но коремът му пречеше. А Уленшпигел му плати яденето и пиенето.

[1] Старинна пушка. ↑

[2] Непреводима игра на думи: Орански на френски с д'Orange. Orange е град, отдето носи титлата си Вилхелм Орански, и значи портокал. ↑

[3] *Фугери* — банкерска къща, изиграла огромна роля в историята както на германската империя, така и на цяла Европа. Тя неведнъж оказвала големи услуги на Карл V и на Филип II. ↑

XII

Херцогът не искаше да дава сражение и затова нападнаше непрекъснато Мълчаливия, който се движеше в равнината между Жулие и Мьоза, тъй като бе поръчал да се изследва реката навред при Хондт, Мехелен, Елзен, Меерсен; но навред намираха железни остри колчета, поставени, за да нараняват коне и хора, които биха минали реката в брод.

При Стокем в реката нямаше нищо. Принцът заповяда да я преминат. Райтерите минаха Мьоза и застанаха на другия бряг в боен ред, за да закрилят прехвърлянето откъм лиежката епископия; десет реда стрелци с лъкове и с аркебузи се наредиха от единия до другия бряг, като пресякоха по този начин течението на реката. Между тях беше и Уленшпигел.

Водата стигаше до бедрата му и често пъти някоя коварна вълна повдигаше и него, и коня му.

Пред него минаха пехотинците, които носеха на шапките си торбички с барут и държаха аркебузите си над водата; след тях — коли, аркебузи с куки, обслугата на оръдията, фитилите за топове, кулеврини, двойни кулеврини, фалкони, фалконети, серпентини, полусерпентини, двойни серпентини, мортири, двойни мортири^[1], топове, малки и големи; сакри, малки полски оръдия, поставени върху предницата и теглени от два коня, така че можеха да се движат в галоп и досущ приличаха на ония, които се наричаха „пистолети на императора“; зад тях като охрана на опашката — ландскнехти и фламандски райтери.

Уленшпигел потърси да пие нещо загряващо. До него хъркаше на бойния си кон стрелецът Ризенкрафт, немец, сух, жесток и грамаден човек, дъхът му миришеше на ракия. Уленшпигел потърси върху задницата на коня му и намери една бутилка, вързана с връвчица за презрамния му ремък; той отрязва връвчицата, взе бутилката и си смукна доволен. Неговите другари стрелци му казаха:

— Дай и на нас.

Той им даде. Като изпиха ракията, той пак върза бутилката за връвчицата и поиска да я сложи отново на гърдите на войскарина. Когато вдигна ръка, за да я пъхне, Ризенкрафт се събуди. Той взе шишето и поиска както обикновено да издои своята крава. Но тъй като тя не даваше вече мляко, той кипна страшно.

— Крадецо, де е ракията ми?

Уленшпигел отговори:

— Изпих я. Когато конниците са измокрени до кости, ако един от тях има ракия — тя е на всички. Скъперникът е лош човек.

— Утре ще се бием на дуел и ще те насека на парчета — каза Ризенкрафт.

— Ще се насечем и двамата — отвърна Уленшпигел, — глави, ръце, крака, всичко. Но дали ти нямаш запек, та затова мутрата ти е толкова кисела?

— Имам — отговори Ризенкрафт.

— Тогава — отвърна Уленшпигел — ще трябва да вземеш очистително, а не да се биеш.

Уговориха се, че ще се бият на следния ден на коне и пременени всеки по свой вкус и че ще си кълцат тлъстините с къси и твърди мечове.

Уленшпигел помоли вместо с меч да се бие с тояга. И другият се съгласи.

През това време всички войници минаха реката и по заповед на началниците си се наредиха в добър ред; десетте редици стрелци също я минаха.

И Мълчаливия каза:

— Напред, към Лиеж!

Уленшпигел се зарадва и извика заедно с всички фламандци:

— Да живее Орански, напред към Лиеж!

Но чужденците, особено немците, казаха, че са много измокрени и не могат да вървят. Напразно принцът ги увещаваше, че отиват към сигурна победа и в приятелски град; те не искаха да чуят нищо, запалиха големи огньовете и почнаха да се сушат около тях заедно с разседланите си коне.

Нападението на града бе отложено за следния ден, когато Алба, слисан от дръзкото минаване на реката, научи от шпионите си, че войскарите на Мълчаливия не са готови още за нападение.

Затова той заплаши Лиеж и цялото околно население, че ще ги подложи на огън и меч, ако приятелите на принца се раздвижат. Жерар дьо Гросбеке, епископски агент, въоръжи войниците си срещу принца, но той закъсна много по вина на германците — те се бяха уплашили, че гащите им бяха малко мокри.

[1] *Кулеврини, фалкони, серпентини, двойни серпентини и пр.* — старинни видове артилерийски оръдия. ↑

XIII

Уленшпигел и Ризенкрафт си взеха секунданти, които решиха, че противниците ще се бият без коне и ако победителят пожелае — до смърт: това бяха условията на Ризенкрафт.

Мястото на дуела беше малка полянка с изтравниче.

Още от сутринта Ризенкрафт облече дрехите си на стрелец, надяна шлема си с броня на гърлото, но не закри горната част на лицето си и си сложи ризница без ръкави. Другата риза, която се бе изпокъсала, тури в шлема си, за да му послужи, ако стане нужда, за превръзка. Избра си арбалет от хубаво арденско дърво, колчан с тридесет стрели и дълъг меч, а не сабя за две ръце, каквито са обикновено сабите на стрелците. Пристигна на мястото на дуела, яхнал бойния си кон, който бе с бойно седло, цял брониран, както и главата му, окичена с пера.

Уленшпигел се въоръжи като благородник на военна служба: бойният му кон беше магаре; седлото му — фустите на едно леко момиче; бронята за главата на магарето беше изплетена от върба и украсена отгоре вместо с пера с талаш, който се люлееше. Вместо броня на гърдите си бе сложил къс сланина^[1], защото, както казваше той, желязото е много скъпо, стоманата — не може да се купи, а от медта напоследък правят толкова топове, че не остава да се въоръжи дори един заек. Вместо шапка той си сложи една хубава салата, още неизядена от охлювите, а отгоре ѝ — лебедово перо, за да го накара да пее, в случай че загине.

Вместо твърд и лек меч той носеше хубава дълга и дебела тояга от бор, на края на която бе вързал метла от борови клонки. От лявата страна на седлото висеше ножът му, също така дървен, от дясната се люлееше неговият боздуган, който беше от бяз и на края с ряпа. Ризницата му бе цялата изпокъсана.

Когато пристигна така пременен на мястото на дуела, секундантите на Ризенкрафт избухнаха в смях, ала немецът не промени киселия си израз.

Тогава секундантите на Уленшпигел поискаха от секундантите на Ризенкрафт германецът да свали железните си доспехи, тъй като Уленшпигел беше брониран само с дрипи. Ризенкрафт се съгласи. Тогава секундантите на Ризенкрафт попитаха секундантите на Уленшпигел защо той се е въоръжил с метла.

— Вие ми позволихте да взема тояга, но не ми забранихте да ѝ придам по-весел вид, като я украся с листа.

— Прави, каквото щеш — казаха четворицата секунданти.

Ризенкрафт не промълви ни дума и кълцаше със ситни удари на меча си хилавите стъбла на изтравничето.

Секундантите поискаха да смени меча си с метла както Уленшпигел.

Той отговори:

— Ако тоя дрипльо си е избрал драговолно такова необикновено оръжие, то е, защото смята, че може да защитава живота си с него.

Уленшпигел каза пак, че иска да си служи с метлата и четворицата секунданти се съгласиха, че всичко е в ред.

И двамата застанаха един срещу друг: Ризенкрафт на бронирания си с желязо кон, Уленшпигел на магарето, бронирано със сланина.

Уленшпигел пристъпи към средата на поляната, дигна метлата като копие и каза:

— Гадове са тия зли хора, които в лагера на добрите другаривойници нямат друга грижа, освен да разхождат навсякъде своята кисела мутра и запенената си от яд уста; за мене те са по-вонящи от чума, от проказа и от смърт. Дето отидат, секва смехът и песните млъкват. Те чувствуват нужда винаги да мърморят или да се бият, като вмъкват редом със справедливата борба за родината дуела, който е гибел за войската и радост за врага. Тоя тук Ризенкрафт уби заради съвсем невинни думи двадесет и един човека, но ни в една битка или схватка не прояви някаква бляскава храброст, нито заслужи с мъжеството си и най-малката награда. И за туй ще ми бъде приятно днес да почеша в обратна посока оскубаната козина на това зло псе.

Ризенкрафт отговори:

— Тоя пияница е съчинил празни работи за някаква злоупотреба с дуелите; ще ми бъде драго днес да му разрежа главата и да покажа на всички, че в нея има само сено.

По заповед на секундантите те слязоха от животните. При слизането салатата от главата на Уленшпигел падна и магарето я изяде лакомо; но ритникът на един от секундантите го прекъсна и го изгони от мястото на дуела. Същото стана и с коня. И те отидоха да пасат заедно другаде.

Тогава едните секунданти, тия на Уленшпигел, които държаха в ръце метлата, и тия на Ризенкрафт, които носеха меча, свирнаха за започване на дуела.

И Ризенкрафт, и Уленшпигел почнаха да се бият яростно. Ризенкрафт удряше с меча, Уленшпигел се бранеше с метлата; Ризенкрафт ругаеше адски, Уленшпигел бягаше пред него, като тичаше из поляната и косо, и в кръг, и на зигзаг, плезеше му се и му правеше хиляди други гримаси; а Ризенкрафт се задъхваше и като обезумял войник нанасяше удари във въздуха с меча си. Изведнъж Уленшпигел усети, че той е до него, обърна се неочаквано и го удари силно с метлата под носа. Ризенкрафт падна с разперени ръце и крака като умираща жаба.

Уленшпигел се хвърли отгоре му, почна безмилостно да бръска лицето му с метлата направо и наопаки и да повтаря:

— Искай милост или ще те накарам да изядеш метлата!

И го блъскаше непрекъснато за голямо удоволствие на присъстващите, като повтаряше:

— Искай милост или ще те накарам да я изядеш!

Но Ризенкрафт не можеше да се обади, защото бе умрял от припадък на бяс.

— Господ да те прости, нещастнико побеснял! — рече Уленшпигел.

И си отиде, изпълнен с тъга.

[1] Игра на думи: *la larde* значи и конска броня, и парче сланина.

XIV

Беше към края на октомври. Принцът бе останал без пари и войската му гладуваше. Войниците роптаеха; той тръгна към Франция, за да предизвика херцога на бой, но херцогът отбягна.

Когато Уленшпигел тръгна от Кеноа льо Конт към Камбрезн, срещна отряд от десет германски и осем испански роты и три ескадрона лека кавалерия, командувана от дон Руфеле Хенрицис, син на херцога, който бе в разгара на сражението и викаше на испански:

— Убивай! Убивай! Никаква пощада! Да живее папата!

Дон Хенрицис беше точно срещу дружината аркебузиери, на които Уленшпигел бе десетникът, и се нахвърли отгоре им със своите хора. Уленшпигел каза на сержанта на своето отделение:

— Ще отрежа езика на тоя палач.

— Отрежи го — рече сержантът.

И с един добре прицелен куршум Уленшпигел направи на късове езика на челюстта на дон Руфеле Хенрицис, сина на херцога.

Уленшпигел свали също така от коня му сина на маркиз Делмарез.

Осемте роты и трите ескадрона бяха бити.

След тая победа Уленшпигел потърси Ламме в лагера, но не го намери.

— Уви — рече той, — моят приятел Ламме, моят дебел приятел е заминал. В своята войнствена запаленост, забравил тежестта на корема си, той е решил да преследва бягащите испанци. Задъхан, той навярно е паднал като чувал на пътя. И те са го дигнали, за да получат откуп, откуп за християнска сланина. Приятелю Ламме, де си, де си, мой дебел приятелю?

Уленшпигел го търси навсякъде и като не го намери, потъна в тъга.

XV

През ноември, месеца на снежните бури, Мълчаливия повика при себе си Уленшпигел, Принцът хапеше шнура на ризницата си.

— Слушай и разбери добре — каза той.

Уленшпигел отговори:

— Ушите ми са врати на тъмница: лесно се влиза там, но мъчно се излиза.

Мълчаливия каза:

— Върви през Намюр, Фландрия, Хено, Южен Брабан, Анверс, Северен Брабан, Гелдерн, Оверисел, Северна Холандия и съобщавай навсякъде, че ако късметът измени на нашето свето и християнско дело по сухо, борбата ще продължи по море срещу всички несправедливи насилия. Бог милостиво ръководи това дело както в щастието, така и в нещастieto. Като пристигнеш в Амстердам, ще дадеш отчет на моя верен приятел Пол Бюис за всичко, каквото си сторил. Ето три пътни листа, подписани от самия Алба и намерени по трупoвете в Кеноа льо Конт. Моят секретар ги попълни. По пътя може би ще срещнеш някой добър другар, на когото ще можеш да се довериш. А добри са ония, които на песента на чучулигата отговарят с бойната тръба на петела. Ето ти петдесет флорина. Бъди храбър и верен.

— Пепелта удря сърцето ми — отговори Уленшпигел.

И тръгна.

XVI

Той имаше право, дадено и от краля, и от херцога, да носи каквото ще оръжие. Взе своята хубава аркебуза, патрони и сух барут, после си метна една къса дрипава наметка, една парцалива куртка и гащи, каквито носеха испанците, сложи шапчицата с развято перо, взе сабята си и напусна войската близо до френската граница, като тръгна към Маастрихт.

Качулати мушитрънчета, предвестници на студа, хвърчаха около къщите и търсеха подслон. На третия ден заваля сняг.

Из пътя доста често Уленшпигел трябваше да покажа пътния си лист. Пускаха го да мине. Той тръгна към Лиеж.

Скоро навлезе в широка равнина; силен вятър шибаше лицето му с вихрушки от сняг. Пред себе си той виждаше разстланата побеляла равнина и снежните вихрушки, подгонени от бурята. Три вълка тръгнаха след него, но той свали единия с аркебузата си, а другите се хвърлиха върху ранения и отидоха в гората, като отнесоха по един къс от трупа.

Спасил се по тоя начин и оглеждайки полето, дали няма да види друга глутница, съзря на края на равнината някакви фигури, прилични на сиви изваяния, които се движеха сред вихрушките, а зад тях черни очертания на конни войници. Той се качи на едно дърво. Вятърът довя до него далечни степания. „Може би това са поклонници — помисли си той, — облечени в бели дрехи; едва съзирам телата им върху белината на снега.“ След това той различи голи хора, които тичаха, а двамина райтери в черни брони, яхнали едри бойни коне, караха със силни удари от камшик това нещастно стадо. Той напълни аркебузата си. Между клетниците съгледа младежи, голи старци, трепереци, измръзнали, превити, които тичаха, за да избягнат камшика на двамата войника; а те — топло облечени, зачервени от ракия и от хубава храна — се забавляваха, като шибяха голите хора, за да ги накарат да тичат по-бързо.

Уленшпигел каза: „Пепел на Клаас, аз ще отмъщавам за тебе.“ И с куршум право в лицето уби единия от райтерите и той падна на коня

си. Другият не разбра отде бе дошъл тоя неочакван куршум и се уплаши. Той помисли, че в гората има скрит неприятел и реши да избяга, като вземе и коня на приятеля си. Хвана поводата на коня, слезе, за да съблече мъртвеца, но друг куршум го удари в шията и той падна както първият райтер.

Голите хора помислиха, че някой небесен ангел, добър стрелец с аркебуза, им иде на помощ и паднаха на колене. Тогава Уленшпигел слезе от дървото и някои от групата, които като него бяха служили в армията на принца, го познаха. Те му казаха:

— Уленшпигел, ние сме от Франция и ни пращат в това жалко състояние в Маастрихт, дето е херцогът, за да ни накажат там като разбунтувани пленници, защото не можем да платим откупа: ние бяхме предварително осъдени да бъдем мъчени и обезглавявани или да гребем като крадци и мошеници в галерите на краля.

Уленшпигел даде наметката си на най-стария от групата и отговори:

— Елате, аз ще ви заведа до Мезиер. Но преди това трябва да съблечем двамата войника и да вземем конете им.

Куртките, гащите, ботушите, шапките и броните на войниците бяха разпределени между най-слабите и болните и Уленшпигел им каза:

— Да отидем в гората, там не духа, въздухът е по-мек. Тичайте, братя!

Неочаквано един падна и рече:

— Умирам от глад, измръзнал съм и отивам при господата да свидетелствувам, че папата е антихристът на земята.

И умря. И другите решиха да го вземат, за да го погребат по християнски.

Когато тръгнаха по широкия път, съзряха един селянин, който караше покрита с платнище каруца. Като видя голите хора, той ги съжали и им каза да се качат в каруцата. Там имаше сено за постилка и празни чували за завивка. Те се стоплиха и благодариха на бога. Уленшпигел яздеше край каруцата единия от конете на райтерите и водеше другия.

В Мезиер слязоха: дадоха им по една хубава супа, бира, хляб, сирене, а на старците и на жените — месо. Подслониха ги, облякоха ги

и ги въоръжиха отново за сметка на общината. И всички прегръщаха и благославяха Уленшпигел, а той с радост приемаше това.

Той продаде конете на двамата райтери за четиридесет и осем флорина и даде тридесет на французите.

Когато тръгна самичък, каза си: „Вървя сред опустошения, кръв и сълзи, а не намирам нищо. Без друго дяволите са ме излъгали. Де е Ламме? Де е Нел? Де са Седмината?“

И пепелта на Клаас отново удари гърдите му.

И той чу някакъв глас, който каза като въздишка:

„В смърт, опустошения и сълзи търси!“

И продължи да върви.

XVII

През март Уленшпигел пристигна в Намюр. Там намери Ламме, който бе обзет от голяма любов към рибата на Мьоза и особено към пъстървите; той бе наел лодка и ловеше риба в реката с разрешение на общината. Ала беше платил петдесет флорина на рибарското сдружение.

Тон продаваше и ядеше рибата и спечели от тоя занаят още по-голям корем и торбичка жълтици.

Когато видя своя приятел и спътник, закрачил по брега на Мьоза на път към града, той се зарадва, докара лодката си до брега и като изкачи задъхан стръмнината, отиде при Уленшпигел. Заекващ от радост, той каза:

— Ето те и тебе, сине, син во Христе, защото моят коремен ковчег може да носи двамина като тебе. Де отиваш? Какво искаш? Значи, не си умрял? Видя ли някъде жена ми? Ще ядеш риба от Мьоза, най-хубавата риба, каквато има на тоя лош свят; тук приготвят едни сосове — да си оближеш пръстите, не само пръстите, ами целите ръце. Какъв си горд и величав с тия бузи, опърлени в битките. Ето го, значи, моя син, моя приятел Уленшпигел, веселия скитник!

И добави тихо:

— Колко испанци уби? Не видя ли някъде жена ми в техните пълни с леки момичета каруци? И ще пиеш вино от околностите на Мьоза — действа чудесно на страдащите от запек. Да не си ранен, синко? Значи, оставаш тук — свеж, бодър, пъргав като млад орел. Ще хапнеш и змиорки. Няма какъв дъх на блато. Целуни ме, тулумче. Благодаря на бога, колко съм доволен!

И Ламме започна да танцува, да скача, да пъхти и повлече Уленшпигел в танца си.

След това тръгнаха към Намюр. При градските порти Уленшпигел показа своя пътен лист, подписан от херцога, а Ламме го заведе в своя дом.

Докато приготвяше обед, той накара Уленшпигел да му разкаже приключенията си и разправи своите; каза му, че е напуснал армията,

за да върви подир някаква девойка, която смятал, че е неговата жена. И така дошъл до Намюр. И непрекъснато питаше:

— Не я ли видя?

— Видях други, много хубави — отговори Уленшпигел, — и то тъкмо в тоя град, дето всички момичета са готови за любов.

— Вярно е — рече Ламме. — Безброй пъти вече ме пожелаваха, но аз останах верен, защото моето скърбящо сърце е изпълнено само с един спомен.

— Както коремът ти с най-различни ястия — отговори Уленшпигел.

Ламме каза:

— Когато ми е тъжно, трябва да ям.

— Не те ли оставя някога скръбта ги?

— Уви, не! — рече Ламме.

И като извади пъстърва от едно каче, каза:

— Виж колко е хубава и стегната. Месото ѝ е розово като тялото на жена ми. Утре ще заминем от Намюр; аз имам пълна торбичка с флорини, ще си купим по едно магаре, ще ги яхнем и ще тръгнем така към Фландрия.

— Ти ще загубиш много — рече Уленшпигел.

— Сърцето ме влече към Дамме, защото тя ме обичаше най-силно там. Може би се е върнала.

— Тръгваме утре — каза Уленшпигел, — щом искаш.

И действително те тръгнаха един до друг, яхнали всеки по едно магаре.

XVIII

Духаше лют вятър. Слънцето, което изгря ясно като младост, се помрачи като старец. Заваля дъжд с град.

Когато дъждът престана, Уленшпигел се поизтърси и каза:

— Небето изпива толкова много пари, че от време на време трябва да се облекчава.

Нов дъжд, с още по-силен град се изсипа върху двамата спътници. Ламме пъшкаше:

— Добре ни бяха изкъпали, защо трябваше да ни плакнат отново?

Слънцето отново се показва и те тръгнаха пак весели, яхнали магаретата.

За трети път заваля и удари такава унищожителна градушка, че окастри сухите клонки на дървесата като с нож.

Ламме каза:

— О, да имахме подслон! Клетата ми жена! Де сте вие — приятен огън, сладки целувки и тлъсти супи?

И дебелият човек заплака.

Но Уленшпигел каза:

— Ние се оплакваме, ала не сме ли самите ние причина за нашите беди? Вали ни дъждът, но тоя дъжд през декември ще роди през май детелина. И кравите ще мучат от доволство. Ние сме без подслон, но защо не се оженим? Искам да кажа — аз за малката Нел, толкова хубава и добра, тя би ми стотвила сега чудесно говеждо, задушено с бакла. Ние сме жадни, макар че ни залива вода, но защо не сме станали работници с определен занаят? Ония, които са вече майстори, имат в зимниците си пълни бурета бира.

Пепелта на Клаас удари сърцето му, небето се проясни, слънцето блесна и Уленшпигел каза:

— Господарю слънце, благодарим ти, че ни стопли гърбовете; пепел на Клаас, ти ни стопли сърцето и ни казваш, че са благословени ония, които скитат за освобождението на бащинията.

— Гладен съм — рече Ламме.

XIX

Отбиха се в една странноприемница и там им сложиха да ядат в зала на горния етаж. Уленшпигел отвори прозорците и видя, че в градината се разхожда една миловидна девойка, пълничка, със закръглени гърди, със златиста коса, облечена с пола, с дълга до коленете бяла дреха и черна надупчена престилка.

По възетата се белееха ризи и друго женско бельо; девойката, която постоянно се извъръщаше към Уленшпигел, свалеше ризите от възетата, пак ги простираше, усмихваше се и непрекъснато гледаше към него; сядаше върху прострените платна, краищата на които бяха вързани, и се люлееше на тях.

Наблизо изкукуруига петел и Уленшпигел видя една дойка, която играеше с дете; тя обръщаше лицето му към един изправен мъж и му думаше:

— Булкин, усмихни се на татко.

Детето плачеше.

А хубавичката девойка продължаваше да се разхожда из двора, като ту снемаше, ту простираше бельото.

— Това е шпионка — рече Ламме.

Девойката закриваше очи с ръцете си и смеейки се, поглеждаше Уленшпигел през пръстите. После с разтворени длани вдигаше двете си гърди, пускаше ги и отново така се люлееше, че нозете ѝ не стигаха земята. А когато усуканото платно се развиваше, тя се въртеше като пумпал и Уленшпигел гледаше голите ѝ до раменете ръце, бели и пълни под бледото слънце. Тя се въртеше, усмихваше се и непрекъснато го гледаше. Той излезе, за да отиде при нея. Ламме тръгна подире му. Той потърси да се провере през градинския плет, но не можа.

Девойката видя това и отново го загледа усмихната през пръстите си.

Уленшпигел се опита да прескочи плета, но Ламме го задържа, като каза:

— Недей отива, тя е шпионка и ще ни изгорят.

Девојката се заразхожда из двора, после закри лице с престилката си и почна да гледа през дупките ѝ, за да види дали случајниот ѝ пријател няма да дојде скоро.

Уленшпигел се засили да прескочи плета, но Ламме го дръпна за крака и каза:

— Вџе, меч и бесило, не отивай, тя е шпионка.

Уленшпигел падна на земята и почна да се дърпа, за да се отърве от него. Девојката надникна през плета и извика:

— Сбогом, ваша милост, нека любовта подхранва вашето дълго търпение!

И той чу как тя се изкиска подигравателно.

— Ах! — рече той. — Това е сякаш снопче игли в ушите ми!

После някаква врата се затвори шумно.

И той се натъжи.

Ламме, който още го държеше, му каза:

— Ти си представяш сладостните прелести на нейната красота, които загуби позорно. Но тя е шпионка. Ти имаш късмет дори и в нещастieto. Ще се пръсна от смях.

Уленшпигел не промълви дума и двамата отново яхнаха магаретата си.

XX

Те пътуваха така, провесили нозе от двете страни на магаретата.

Ламме предъвкваше още обяда си и гълташе с удоволствие свежия въздух. Неочаквано Уленшпигел го шибна силно с камшика си по задника, който се беше издул на седлото като възглавничка.

— Какво правиш? — извика жално Ламме.

— Кое? — отвърна Уленшпигел.

— Тоя удар с камшика... — рече Ламме.

— Какъв удар с камшик?

— Който ми шибна — отговори Ламме.

— От лявата ти страна ли? — попита Уленшпигел.

— Да, от лявата страна и по задника ми. Защо направи това, вагабонтин неден?

— От невежество — отговори Уленшпигел. — Много добре зная какво е камшик, както и какво е задник на тясно седло. Та като видях тоя задник — широк, издут, изпънат и по-голям от седлото, казах си: щом човек не може да го щипне с пръст, ремъчето на камшика също няма да го щипне. Сбърках.

При тия думи Ламме се засмя, а Уленшпигел продължи:

— Но в тоя свят не само аз греша от невежество и много други глупци, които разстилат тлъстините си върху седло на магаре, биха могли да ме превъзхождат. Ако камшикът ми е сбъркал с твоя задник, ти сбърка много по-тежко с краката ми, когато им попречи да изтичат при девойката, която се закачаше в градината.

— Мършо за гарваните! — рече Ламме. — Значи, това е било отмъщение!

— Мъничко — отговори Уленшпигел.

XXI

В Дамме Нел живееше тъжна и самотна при Катлин, която зовеше любовно своя студен дявол: ала той не идеше.

— Ах — думаше тя, — ти си богат, миличък Ханске, и би могъл да ми върнеш седемстотинте жълтици. Тогава Зуткин би се върнала от преддверието на небесата жива на земята, а Клаас би се осмял на небето. Ти можеш да сториш това. Махнете огъня, душата иска да излезе, пробийте дупка, душата иска да излезе.

И постоянно сочеше с пръст мястото, дето бяха слагали кълчищата.

Катлин беше много бедна, но съседите ѝ помагаха с бакла, хляб и месо — кой колкото можеше. Общината ѝ даваше някоя пара. А Нел шиеше рокли на богатите гражданки, ходеше в къщите им да глади бельо и печелеше така по един флорин седмично.

И Катлин постоянно повтаряше:

— Пробийте дупка, измъкнете душата ми! Тя чука, за да излезе. Той ще върне седемстотинте жълтици.

И слушайки я, Нел плачеше.

XXII

По него време Уленшпигел и Ламме, снабдени с пътните си листове, влязоха в една малка странноприемница, прилепена към скалите на Самбра, обрасли тук-таме с дървета. Тя имаше надпис: „При Марлер“.

След като изпиха доста бутилки вино от областта на Мьоза, тип бургундско, и изядоха твърде много риба, те се разприказваха със стопанина, яростен папист, който се бе разбъбрил като сврака от изпитото вино и непрекъснато смигаше хитро. Уленшпигел подуши, че в това смигане се крие някаква тайна, и го опи толкова, че стопанинът почна да танцува и да примира от смях. Когато отново седна на масата, той каза:

— Добри католици, пия за ваше здраве.

— Ние пък за твоето — отговориха Ламме и Уленшпигел.

— За изкореняването на бунтовническата и еретическа чума.

— И ние също — отговориха Ламме и Уленшпигел и непрекъснато пълнеха канчето на стопанина, който не можеше да го гледа пълно.

— Вие сте добри хора — каза той, — пия за вашата щедрост, защото аз печеля от изпитото вино. Де са пътните ви листове?

— Ето ги — отговори Уленшпигел.

— Подписани от херцога — рече стопанинът. — Пия за херцога!

— За херцога — отговориха Ламме и Уленшпигел.

Стопанинът продължи да разправя:

— С какво хващат плъховете, мишките и полските мишки? С капани и мишеловки. Кой е полска мишка?

Големият еретик — оранжев^[1] като адски пламък. Бог е с нас. Те ще дойдат. Хе, хе! Да пием! Налей; аз пека, аз горя. Да пием! Трима добри дребнички протестантски проповедници... Казвам дребнички... добри храбреци, силни войници, същински дъбове!... Да пием! Няма ли да отидете и вие с тях в лагера на големия еретик? Аз имам пътни листове, подписани от него... Там вие ще видите тяхната работа.

— Ще отидем в лагера — отговори Уленшпигел.

— Те ще свършат там добра работа и някоя нощ, яви ли се сгоден случай (стопанинът подсвирна и изобрази човек, който коли друг). Стоманеният вятър ще попречи на насауския дрозд^[2] да пее. Да, да пием за това!

— Ти си весел, макар че си женен — отговори Уленшпигел.

Стопанинът отговори:

— Нито съм бил женен, нито съм. Аз пазя тайните на големците. Да пием! Жена ми би ги откраднала в леглото, за да ме обесят и да остане вдовица, преди природата да е пожелала това. Хвала на бога! Те ще дойдат... Де са новите пътни листове? Върху моето християнско сърце. Да пием! Те са ей там, на около триста крачки по пътя, близо до Марш де Дам. Виждате ли ги? Да пием!

— Пий — каза му Уленшпигел, — пий: аз пия за краля, за херцога; за проповедниците, за Стоманения вятър; пия за тебе, за себе си, пия за виното и за бутилката. Но ти съвсем не пиеш. — И при всяка наздравица Уленшпигел пълнеше чашата му и стопанинът я изпразваше.

Уленшпигел го гледа известно време, а след това стана:

— Спи — рече той, — хайде, Ламме, да си вървим.

Като излязоха вън, той рече:

— Той няма жена, която би могла да ни издаде... Скоро ще мръкне... Чу ли какво каза той негодник и знаеш ли кои са тия проповедници?

— Да — рече Ламме.

— Ти знаеш, че те идат от Марш де Дам, по брега на Мьоза; добре ще е да ги причакаме на пътя, преди да е попял Стоманеният вятър.

— Да — каза Ламме.

— Трябва да спасим живота на принца — рече Уленшпигел.

— Да — каза Ламме.

— Дръж — рече Уленшпигел, — вземи аркебузата ми, иди там в храсталака между скалите; напълни я с два куршума и щом изгракам като гарван, стреляй.

— Добре — каза Ламме.

И се скри в храсталака. А Уленшпигел скоро чу щракането на спусъка на аркебузата.

— Виждаш ли ги да идат? — рече той.

— Виждам ги — отговори Ламме. — Те са трима, вървят като войници и единият от тях е една глава по-висок от другите.

Уленшпигел седна на пътя с прострени напред нозе и почна да мълви молитви, прехвърляйки зърната на броеницата си, както правят просяците. А шапката си сложи между коленете.

Когато тримата проповедници минаха край него, той протегна към тях шапката си; но те не пуснаха в нея нищо.

Тогава Уленшпигел стана и рече жално:

— Добри господа, не отказвайте един патар на клетия работник-каменар, който падна наскоро в каменоломната и си счупи кръста. Хората в тоя край са коравосърдечни и не искат да ми дадат нищо, за да облекчат моето тежко нещастие. О, дайте ми един патар и аз ще се моля за вас. И бог ще ви дари с радост за през цял живот, великодушни дарители!

— Сине — рече един от проповедниците, — докато царуват папата и инквизицията, за нас няма радост в тоя свят.

Уленшпигел също въздъхна и каза:

— Ах, какво казвате, ваша милост? Говорете тихо, моля ви се, ваша милост. Но дайте ми един патар.

— Сине — отговори друг от проповедниците, дребен, но с войнствено лице, — ние, клетите мъченици, имаме само по някой патар колкото за из път.

Уленшпигел падна на колене:

— Благословете ме — рече той.

Тримата проповедника простряха ръце на главата на Уленшпигел, но без благочестие.

Като видя, че въпреки своята слабост те имаха големи кореми, той стана, престори се, че се спъва, блъсна с главата си корема на високия проповедник и чу приятния звън на пари.

Тогава той се изправи, измъкна меч си и каза:

— Ваши преподобия, хладно е, аз не съм добре облечен, а вие — прекалено много. Дайте ми вашата вълна, за да си направя палто. Аз съм голтак. Да живее Голтака!

Високият проповедник отговори:

— Голтако наперен, много си дигнал гребена, ще ти го отрежем.

— Ще го отрежете! — каза Уленшпигел и се дръпна. — Но Стоманения вятър ще духне за вас, преди да завее за принца. Голтак

съм, да живее Голтака!

Тримата проповедници, слисани, си рекоха:

— Отде знае той новината! Предадени сме. Убивай! Да живее литургията!

И измъкнаха изпод дрехите си хубави наточени мечове.

Но Уленшпигел не ги дочака и се дръпна към храсталаците, дето бе скрит Ламме. Той пресметна, че проповедниците са вече в обсега на аркебузата и каза:

— Гарвани, черни гарвани, ще духне куршуменият вятър. Аз пея за вашето пукване.

И изграка.

Един изстрел от аркебузата откъм храсталаците събори ничком най-едрия от проповедниците; последва още един изстрел, който простря на пътя втория проповедник.

И Уленшпигел видя между храстите добродушното лице на Ламме и дигнатата му нагоре ръка, която пълнеше набързо аркебузата.

И синкав дим излизаше над черните храсталаци.

Третият проповедник, разярен, искаше без друго да заколи Уленшпигел, но той му каза:

— Стоманен ли вятър ще бъде, или куршумен, все едно, ти ще се преселиш от тоя свят на оня, подъл убиецо!

И той го нападна, като се защитаваше храбро.

Застанали един срещу друг на пътя, те се удряха и се бранеха от ударите. Уленшпигел беше целият в кръв, защото противникът му, сръчен войник, го беше ранил в лицето и бедрото. Но той нападаше и се защитаваше като лъв. Тъй като кръвта, която течеше от главата, му пречеше да вижда, той отстъпи най-сетне няколко големи крачки назад, избърса се с лявата ръка и усети, че отмалява. Насмалко щеше да бъде убит, ако Ламме не стреля срещу проповедника и не го събори.

И Уленшпигел видя и чу как той бълваше проклетия, кръв и предсмъртна пяна.

И синкав дим се издигна над черните храсти, между които Ламме отново показа добродушното си лице.

— Свърши ли се? — рече той.

— Да, синко — отговори Уленшпигел. — Но ела...

Ламме излезе от скривалището си и видя потъналия в кръв Уленшпигел. И макар че коремът му тежеше, той хукна като елен и

отиде при Уленшпигел, който бе седнал при убитите.

— Той бил ранен — каза той, — моят нежен приятел ранен от тоя мръсен убиец. — Ламме изби с ритник зъбите на най-близкия до него проповедник и продължи: — Ти не ми отговаряш, Уленшпигел! Мигар ще умреш, синко? Де е мехлемът? Ха! В дъното на чантата му, под надениците. Уленшпигел, не ме ли чуваш? Ох! Аз нямам топла вода, за да промия раната ти, нито мога да намеря отнякъде. Но и водата на Самбра ще свърши работа. Кажи ми нещо, приятелю! Все пак не си ранен много тежко. Малко вода, студена, нали? Той се пробужда. Аз съм, синко, твоят приятел; всички умряха! Платно, платно, за да превържа раните му. Няма. Значи, ризата ми. — Той се съблече и продължи: — Късай ризата! Кръвта спира! Моят приятел няма да умре.

Ха — рече той, — колко е студено с гол гръб на тоя хлад. Я пак да се облека. Няма да умре. Уленшпигел, аз съм, аз, твоят приятел Ламме! Усмихна се. Аз ще съблека убийците. Техните кореми са от флорини. Златни черва, каролуси, флорини, делдери, патари и писма! Ние сме богати. Ще делим повече от триста каролуса. Ще вземем оръжието и парите, Стоманения вятър сега за сега няма да задуха за принца.

Уленшпигел, чиито зъби тракаха от студа, се вдигна.

— Ето че стана — рече Ламме.

— Това е действието на мехлема — отговори Уленшпигел.

— Мехлемът на храбростта — каза Ламме.

Сетне дигна един по един трупове на тримата проповедници и ги хвърли в една дупка между скалите, като им остави оръжието и дрехите освен наметките.

А в небето над тях грачеха гарваните, очаквайки храната си.

И Самбра течеше като стоманена река под сивото небе.

И заваля сняг, който изми кръвта.

Но все пак те бяха угрижени. И Ламме каза:

— Предпочитам да убия пиле, отколкото човек.

И яхнаха отново магаретата си.

Когато стигнаха пред портите на Хюи, кръвта още продължаваше да тече; те се престориха, че се карат, слязоха от магаретата и почнаха уж безмилостно да се бият с мечовете си; сетне спряха борбата, качиха

се отново на магаретата и влязоха в Пюи, след като показаха пътните си листове при градските порти.

Жените, виждайки ранения и окървавен Уленшпигел и Ламме, който се перчеше като победител, гледаха с нежно състрадание Уленшпигел и се заканваха с юмруци на Ламме, казвайки:

— Тоя негодник е ранил приятеля си.

А Ламме, неспокоен, търсеше да види само дали жена му не е между тях.

Но напразно, и той се изпълни с тъга.

[1] Игра на думи — Вилхелм Орански. ↑

[2] *Насауския дрозд* — загатване за принц Вилхелм Орански, който принадлежал към владетелския дом Насау. ↑

XXIII

— Де отиваме? — каза Ламме.

— В Маастрихт — отговори Уленшпигел.

— Но разправят, синко, че войската на херцога е навред около града, а самият той бил вътре. Нашите пътни листове няма да се достатъчни. Дори ако испанските войници ги признаят за редовни, пак ще бъдем задържани в града и разпитани. А в това време те ще научат за смъртта на тримата проповедници и свършено е с нас.

Уленшпигел отговори:

— Скоро гарваните, бухалите и ястребите ще довършат месата им, а и сега сигурно лицата им вече са неузнаваеми. Колкото за нашите пътни листове, те могат да минат за добри; но ако узнаят за убийствата, ние ще бъдем, както казваш, заловени. Ала въпреки това трябва да отидем в Маастрихт, като минем през Ланден.

— Ще ни обесят — рече Ламме.

— Ще се промъкнем — отговори Уленшпигел.

И както разговаряха, стигнаха до странноприемницата „Свраката“, дето намериха хубаво ядене, хубави легла и сено за магаретата си.

На другия ден те тръгнаха на път за Ланден.

Когато стигнаха до един голям чифлик близо до града, Уленшпигел подсвирна като чучулига и отвътре веднага му отговори бойният вик на петел. Един чифликчия с добродушно лице се появи на портата. Той им каза:

— Приятели, волни хора, да живее Голтака! Влезте вътре.

— Кой е той? — попита Ламме.

Уленшпигел отговори:

— Томас Утенхове, един мъжествен протестантин; работниците и работничките в чифлика работят като него за свободата на съвестта.

Тогава Утенхове каза:

— Вие сте пратеници на принца. Яжте и пийте.

И шунката зацвъртя в тигана, както и кървавиците, а виното се лееше и чашите се пълнеха. И Ламме започна да пие като сух пясък и

да яде здравата.

Момци и девойки от чифлика идеха и надничаха през откренатата врата, за да погледат как той работи с челюстите си. И ония, които му завиждаха, казваха, че и те биха могли да направят същото.

Към края на обедата Томас Утенхове каза:

— Тая седмица оттук ще тръгнат сто селяни под предлог, че ще работят на язовете в Брюге и в околността. Те ще пътуват на групи от по пет-шест души по различни пътища. В Брюге чакат лодки, за да ги закарат в Емден^[1] по море.

— Ще бъдат ли снабдени с оръжие и пари? — попита Уленшпигел.

— Всеки ще има по десет флорина и по един голям нож.

— Бог и принцът ще те възнаградят — рече Уленшпигел.

— Аз не работя за награда — отговори Томас Утенхове.

— Какво правите — каза Ламме, като дъвчеше една дебела черна кървавица, — какво правите, господин домакине, та тая кървавица е толкова ароматна, толкова сочна и с такава приятна мазнина?

— То е, защото слагаме в нея канела и котешка билка — рече домакинът.

След това се обърна към Уленшпигел:

— Едзар, граф Фрисландски, все още ли е приятел на принца?

Уленшпигел отговори:

— Той крие това, но в Емден дава убежище на неговите кораби.

И добави:

— Трябва да отидем в Маастрихт.

— Няма да можеш — каза домакинът, — армията на херцога е пред града и в околностите.

Той го заведе на тавана и му посочи в далечината знамената и флагчетата на конниците и пехотинците, които се движеха из полето.

Уленшпигел каза:

— Аз ще мина през тях, ако вие, който имате власт в този край, ми дадете едно разрешение за женитба. Колкото за булката, тя трябва да бъде мила, нежна и хубава и да е съгласна да се омъжи за мене, ако не завинаги, поне за една седмица.

Ламме рече с въздишка:

— Не прави това, синко, тя ще те напусне, когато ти гориш от любовен огън. Леглото, в което сега спиш толкова спокойно, ще ти се стори като дюшек от бодлив чимшир и ще пропъжда сладкия ти сън.

— Ще се ожения — отговори Уленшпигел.

А Ламме, като видя, че на масата нямаше вече нищо за ядене, много се натъжи. Но намери в една паница курабии и ги схруска печално.

Уленшпигел каза на Томас Утенхове:

— И тъй да прием! Намерете ми една жена — богата или бедна. Ще отида с нея в църквата, ще накарам свещеника да благослови брака ни. Той ще ни даде венчално свидетелство, което няма да е валидно, тъй като ще бъде от папист-инквизитор; ние ще го накараме да удостовери в него, че всички сме добри християни, че сме се изповядали и причестили, че живеем според апостолските наредби на нашата света майка римската църква, която изгаря децата си, и че следователно призовава върху нас благословията на нашия свети отец — папата, на небесното и земно войнство, на светците, на светиците, на старшите свещеници, на свещениците, монасите, войскарите, палачите и другите негодници. Снабдени с това свидетелство, ние ще се приготвим за обичайното сватбено пътуване.

— Ами жената? — рече Томас Утенхове.

— Ти ще ми я намериш — отговори Уленшпигел. — И тъй аз ще взема две каруци, ще ги украся с обръчи, накитени с борови клонки, с чимшир и книжни цветя и ще кача вътре неколцина от ония добри хора, които искаш да изпратиш на принца.

И продължи:

— Ще впрегна в едната кола два твои коня, а в другата — нашите магарета. В първата кола ще бъдем жена ми и аз, моят приятел Ламме и свидетелите на венчавката; в другата — свирачите на флейти и барабанчиците. И след това с веселите сватбени знамена, със свирни, биене на барабан, с песни и с пиене ще минем в бърз тръс по широкия друм, който води към бесилките или към свободата.

— Ще ти помогна — рече Томас Утенхове. — Но жените и девойките ще поискат да тръгнат с мъжете си.

— Ще тръгнем с божията помощ — рече едно хубавичко девойче, което надникна през откренатата врата.

— Ако потрябва, ще приготвя четири каруци — каза Томас Утенхове; — по тоя начин ще прекараме повече от двадесет и пет души.

— Херцогът ще бъде изигран — рече Уленшпигел.

— А флотата на принца ще има няколко добри войници повече — отговори Томас Утенхове.

Той поръча да съберат с камбана слугите и прислужничките му и им каза:

— Слушайте всички, мъже и жени от Зеландия: фламандецът Уленшпигел, ей тоя човек, иска да минете през войските на херцога, пременени като сватбари.

Мъжете и жените от Зеландия извикаха в един глас:

— Опасно до смърт! Но ние сме готови!

А мъжете си приказваха:

— Ние ще се радваме да напуснем земята на робското, за да отидем към свободното море. Ако бог иска това, кой ще бъде против?

Жените и девойките казваха:

— Да вървим заедно с нашите мъже и приятели. Ние сме от Зеландия и там ще намерим убежище.

Уленшпигел зърна една хубавичка девойка и ѝ каза шеговито:

— Искам да се оженя за тебе.

А тя се изчерви и отговори:

— И аз искам, но само в църква.

Жените си думаха:

— Сърцето ѝ я тегли към Ханс Утенхове, сина на стопанина. Той сигурно ще тръгне с нея.

— Да — отговори Ханс.

Бащата му каза:

— Позволявам ти.

Мъжете облякоха празничните си дрехи — кадифени куртки и панталони, а отгоре голяма наметка, туриха си широкополи шапки, за да ги пазят от слънце и дъжд; жените обуха дълги черни чорапи и обувки с изрязана кожа, сложиха на челата си златни накити — девойките от лявата страна, омъжените — от дясната; бели къдрави якички на шиите, нагръдници от златна сърма с червена и синя везба, черни вълнени поли с широки ивици черно кадифе, черни вълнени чорапи и кадифени обувки със сребърни токи.

След това Томас Утенхове отиде в църквата да помоли свещеника срещу два рийксделдера, които пъхна в ръката му, да венчае незабавно Тилбер, син на Клаас, с други думи, Уленшпигел и Танкин Питерс; свещеникът се съгласи.

Тогава Уленшпигел, придружен от всички сватбари, отиде в църквата и там бе венчан от свещеника с Танкин, която беше толкова хубава и мила, тъй приветлива и пълничка, че на драго сърце би захапал бузите и като някой домати. От преклонение пред нейната нежна хубост той не посмя да направи това, но ѝ го каза, а тя се намуси и рече:

— Оставете ме; Ханс ви гледа така, като че се готви да ми убие.

А едно девойче, което ревнуваше, му каза:

— Търси на друго място: не виждаш ли, че тя се бои от любимия си?

А Ламме, който потриваше ръце, извика:

— Не можеш да вземеш всичките, вагабонтино.

И му беше драго.

Уленшпигел понесе търпеливо неуспеха си и се върна заедно със сватбарите в чифлика. Там тон пи, пя и се весели, като чукаше чаша с ревнивата девойка, от което Ханс беше доволен, но не беше доволна нито Танкин, нито годеникът на девойката.

По обед, при ясно слънце и прохладен ветрец, колите, обкичени със зеленина и цветя, тръгнаха с развети знамена при веселите звуци на свирки, барабани, флейти и гайди.

В лагера на Алба имаше друг празник. Конните стражи и предните часови дадоха сигнал за тревога и се върнаха един след друг в лагера, за да съобщят:

„Неприятелят е близко; чухме звуци от барабани и флейти и видяхме знамена. Това е силен отряд конница, който иде да устрои някаква засада. Главните сили сигурно са по-надалече.“

Херцогът веднага заповяда да съобщят на всички командири и началници да строят частите в боен ред и изпратят разузнавачи.

Изведнъж се появиха четири каруци, отпратили се към аркебузиерите. А в колите танцуваха мъжете и жените, бутилките подскачаха, флейтите извиваха весело, свирките писукаха, барабаните биеха и гайдите ручаха.

Сватбарите спряха и самият Алба, привлечен от шума, дойде и видя булката в една от четирите коли, до нея младоженеца Уленшпигел, цял окичен с цветя, а всички селяни и селянки бяха слезли от колите, танцуваха около тях и черпеха войниците.

Алба и неговите хора много се зачудиха на лекомислието на селяните, които пееха и празнуваха, когато всичко наоколо им беше на бойна нога.

А хората в колите дадоха на войниците всичкото вино, което носеха.

И войниците им благодариха шумно.

Щом виното в колите се свърши, селяните и селянките, без някой да ги безпокои, тръгнаха отново под звуците на барабаните, флейтите и гайдите.

И развеселените войници дадоха в тяхна чест един залп с аркебузите си.

Така влязоха те в Маастрихт, дето Уленшпигел се споразумя с агентите на протестантите да бъдат изпратени с кораби бойни припаси и оръжия за флотата на Мълчаливия.

Същото стана и в Ланден.

И те ходеха така навред, облечени като прости работници.

Херцогът узна хитростта; съчинена беше една песен, която му изпратиха и която имаше следния припев:

*Ти, кървав херцог, ти, глупав херцог,
младата булка видя ли?*

И всеки път, когато херцогът сбъркваше, войниците пееха:

*Херцогът вижда наопаки:
видял как младата булка.*

[1] *Емден* — град на река Емс в графството Източна Фрисландия (сега в германската провинция ХанOVER). Той е бил свързан със Северно море чрез дълбок канал. ↑

XXIV

През това време крал Филип бе потънал в страшна меланхолия. В своята безсилна горделивост той молеше бога да му даде власт да победи Англия, да завладее Франция, да завземе Милано, Генуа, Венеция и станел всевластен господар на моретата, да царува така върху цяла Европа.

Мечтаейки за това свое тържество, той не се усмихваше.

Зъзнеше непрекъснато; нито виното го сгряваше, нито огънят от благовонни дърва, който гореше постоянно в залата, дето той прекарваше. Там пишеше безспирно, седнал пред толкова много писма, че с тях биха могли да се напълнят сто бъчви, и мечтаеше за световна власт, каквато са упражнявали римските императори, както и за ревнивата злоба към сина си Дон Карлос, откак той бе поискал да отиде в Нидерландия на мястото на херцог Алба, сигурно за да се опита, както мислеше кралят, да се възцари там. И когато го поглеждаше грозен, уродлив, луд, жесток и зъл, той още повече го намразваше. Но не казваше нищо.

Хората, които прислужваха на крал Филип и на сина му Дон Карлос, не знаеха от кого повече да се страхуват — дали от сина, ловкия убиец, който издраскваше с нокти прислугата си, или от бащата — страхлив и потаен, който нанасяше удари чрез други и като хиена не можеше да живее без трупове.

Прислужниците се плашеха, когато ги виждаха как се дебнат един друг. И си казваха, че в Ескориал скоро ще има нечия смърт.

И скоро научиха, че Дон Карлос е затворен в тъмница за държавна измяна. И узнаха, че мрачна скръб разяжда душата му, че когато поискал да избяга, като се провре през тъмничните решетки, наранил лицето си и че майка му, кралица Изабела Французка^[1], непрестанно плачела.

Но крал Филип не плачеше.

Пръсна се мътва, че са дали на Дон Карлос да яде зелени смокини и че от това той умрял на следния ден, както е спял. Лекарите казаха: „Веднага щом изяде смокините, сърцето му престана да бие,

жизнените функции така, както ги е наредила природата, се прекъснаха, той не можа пи да изплюе, ни да повърне, нито другояче да изхвърли нещо от тялото си. Коремът му се наду и той издъхна.“

Крал Филип присъствува на опелото на Дон Карлос, заповяда да го погребат в параклиса на кралския дворец и да сложат каменна плоча на гроба му, но не заплака.

И прислужниците изопачаваха подигравателно кралския надгробен надпис върху плочата, като казваха:

— *Тук почива оня, който, след като яде зелени смокини, умря, без да боледува.*

А крал Филип хвърли похотлив поглед към принцеса Еболи^[2], която бе омъжена. Той пожела любовта ѝ и тя склони.

Кралица Изабела Французка, за която разправяха, че насърчавала намеренията на Дон Карлос за Нидерландия, отслабна и затъгува. Косите ѝ почнаха да окапват отведнъж на големи кичури. Тя често повръщаше и ноктите на ръцете и краката ѝ изпадаха. И умря.

А Филип не заплака.

И косите на принц Еболи също така окапаха. Той стана печален и постоянно се оплакваше. После и на него ноктите на ръцете и краката изпадаха.

И крал Филип нареди да го погребат.

Той плати на вдовицата разносните по траура, но не плака.

[1] *Изабела Французка (Елисавета Валоа)* — мащеха, а не майка на инфанта Дон Карлос (син на Филип II от първия брак). Техните отношения предизвиквали неоснователни подозрения у Филип II и послужили за тема на произведенията на неколцина поети (Шение, Шилер, Алфиери и др.). ↑

[2] *Принцеса Еболи* — Ана де Мендоса (1540–1592) — жена на престарелия испански царедворец Рюи Гомес де Силва, принц Еболи, която имала връзки с Филип II, а в същото време и о държавния секретар Перес; тя била център на много придворни интриги. ↑

XXV

По онова време няколко жени и девойки от Дамме дойдоха да попитат Нел, не иска ли да стане майска невеста и да се скрие в храсталаците заедно с годеника, който ще ѝ намерят; защото, казваха с известна завист жените, няма млад мъж в Дамме и в околностите, който не би поискал да се сгоди с тебе; ти си все тъй хубава, умна и свежа: и това навярно е дар от магьосницата.

— Свати — отговори Нел, — кажете на момците, които ме искат: „Сърцето на Нел не е тук, то принадлежи на оногова, който обикаля навред, за да освободи родината ни. И ако аз съм свежа, както казвате, то не е от магия, а от здраве.“

Жените отговориха:

— Все пак Катлин е под подозрение.

— Не вярвайте приказките на лошите хора — отговори Нел. — Катлин не е магьосница. Господа съдниците гориха кълчища на главата ѝ и бог я порази с безумие.

А Катлин, свита в ъгъла, клатеше глава и думаше:

— Махнете огъня. Ханске, моят любим, ще дойде.

Жените попитаха кой е този Ханске и Нел отговори:

— Той е синът на Клаас, мой млечен брат, когото тя смята за загубен, откак бог я порази.

И добрите женици почнаха да дават сребърни патари на Катлин. И когато се случеха нови монети, тя ги показваше на някого, когото никой не можеше да види, и казваше:

— Аз съм богата, богата с лъскави пари. Ханске, миличък, ела; аз ще ти платя за любовта.

И когато жениците си отидоха, Нел заплака в самотната къщица. Тя мислеше за Уленшпигел, който се скиташе в далечни земи, а тя не можеше да бъде с него, и за Катлин, която стенеше: „Махнете огъня!“ и често хващаше с две ръце гърдите си, за да покаже, че огънят на безумието гореше трескаво главата и тялото ѝ.

А през това време майският годеник и годеницата се криеха из тревата.

Който намереше един от двамата, биваше провъзгласяван според своя пол и пола на намерения за цар или царица на празненството.

Нел чу радостните викове на момците и девойките, когато майската годеница бе намерена край една яма, скрита сред високата трева.

И се разплака, като си спомни блаженото време, когато търсеха нея и нейния любим Уленшпигел.

XXVI

А в това време той и Ламме язدهа магаретата.

— Слушай, Ламме — каза Уленшпигел, — благородниците на Нидерландия от завист към Орански измениха на съюзниците, на свещения съюз, това смело споразумение, подписано за доброто на родината. Егмонт и дьо Хоорн бяха също изменници, и то без полза за тях; Бредероде умря и в тази война не ни остана никой друг освен бедния народ на Брабан и на Фландрия, който очаква своите честни водачи, за да тръгне напред: и освен това, синко, островите на Зеландия, както и Северна Холандия, дето принцът е управител, и още по-далеко, край морето, Едзар, граф на Емден и на Източна Фрисландия.

— Уви! — рече Ламме. — Виждам ясно, че ние се движим между бесилото, колелото и кладата, умиращи от глад, изтощени от жажда и без никаква надежда за почивка.

— Ние сме само в началото — отговори Уленшпигел. — Ще се съгласиш, че всичко това е удоволствие за нас: убиваме враговете си, подиграваме се с тях, кесиите ни са пълни с флорини; натъпкани сме с месо, с бира, с вино и ракия. Какво още ти трябва, чувал, пълен с перушина? Искаш ли да продадем магаретата и да купим коне?

— Синко — рече Ламме, — конският тръс не е за човек с моето телосложение.

— Седни на добичето си, тъй както седят селяните — отговори Уленшпигел, — и никой няма да ти се надсмива, защото ти си облечен като селянин и не носиш като мене сабя, а само тояга с желязо накрая.

— Синко — рече Ламме, — сигурен ли си, че нашите пътни листове ще ни послужат в малките градове?

— Че нали имам свидетелството на свещеника — каза Уленшпигел — с голям восъчен църковен печат, който се мъдри в двата края на пергаментата, както и двете ни бележки за изповед? Войниците и агентите на херцога не могат стори нищо на двама души, тъй добре защитени. Ами черните броеници, които ще продаваме! И двамата сме райтери, ти — фламандец, аз — германец, които пътуват по изрична

заповед на херцога, за да спечелят за светата католическа вяра чрез продажба на свещени предмети тукашните еретици. Така ние ще проникнем навред при благородните господа и в богатите манастири. И те ще ни оказват благоговейно гостоприемство. 11 ние ще узнаваме тайните им. Оближи си бърните, мой хрисим приятелю.

— Синко — рече Ламме, — значи, пие ще се занимаваме там с шпионство.

— Според закона и правото на войната — отговори Уленшпигел.

— Ако научат за случката с тримата проповедници, сигурно няма да оцелеем — рече Ламме.

Уленшпигел запя:

*На моето знаме „Живот“ аз написах,
живот в светлината мечтана.
Едната ми кожа е моята собствена,
а втората — чиста стомана.*

Но Ламме въздъхна:

— Аз имам само една твърде мека кожа и най-лекият удар от меч веднага ще я продупчи. По-добре ще направим да хванем някой полезен занаят, отколкото да скитосваме надлъж и нашир, за да служим на всички тия важни господа, които носят кадифени гетри и ядат жълтунки на позлатени маси. За нас — бой, опасности, сражения, дъжд, град, сняг и постни скитнишки чорби. За тях — вкусни наденици, тлъсти петли, ароматни дроздове и сочни ярки.

— Лигите ти потекоха, мили приятелю — рече Уленшпигел.

— Де сте вие, пресни хлябове, златисти палачинки, вкусни кремове? Де си ти, жено моя?

Уленшпигел отговори:

— Пепелта удря сърцето ми и ме тласка в бой. Но ти, кротко агънце, ти нямаш да мъстиш нито за смъртта на баща си и майка си, нито за скръбта на близките си, нито за сегашната си бедност, остави ме да вървя сам нататък, където трябва да вървя, щом умората от войната те плаши.

— Сам? — рече Ламме.

И той веднага спря магарето си и то почна да скубе трънаците, с които бе обрасъл целият път. И магарето на Уленшпигел спря и почна също да пасе.

— Сам? — рече Ламме. — Ти няма да ме оставиш самичък, синко, това би било истинска жестокост. След като загубих жена си, да загубя и приятеля си — това няма да го бъде! Няма вече да се оплаквам, обещавам ти. И щом трябва — той дигна гордо глава, — ще вървя под дъжд от куршуми, да! И сред мечове, да! Срещу тия отвратителни войскари, които пият кръв като вълци. И ако някой ден падна в нозете ти окървавен и поразен смъртно, погребни ме, а ако видиш жена ми, кажи й, че съм умрял, защото не можах да живея в тоя свят, без да съм обичан от някого. Не, не бих могъл, синко Уленшпигел!

И Ламме заплака. А Уленшпигел се разчувствува, като видя това кротко мъжество.

XXVII

По него време херцогът раздели армията си на две части; на едната заповяда да върви към херцогството Люксембург, на другата към маркграфството Намюр.

— Тук има — каза Уленшпигел — някакъв военен план, който не разбирам; все едно, да вървим без страх към Маастрихт.

Когато вървяха край Мьоза, близо до града, Ламме видя, че Уленшпигел разглежда внимателно всички кораби, които плаваха по реката, и спря пред един, на носа на който бе изобразена сирена. Сирената държеше щит, на който върху черен фон беше написано със златни букви Г. И. Х. — Господ Исус Христос.

Уленшпигел кимна на Ламме да спре и започна да подсвирква весело като чучулига.

На кораба дойде един човек, изкукурига като петел и по знак на Уленшпигел, който зарева като магаре и му посочи събрания на кея народ, почна и той да реве страхотно като магаре. Магаретата на Уленшпигел и на Ламме провесиха уши и запяха своята родна песен.

Край тях минаваха жени, както и мъже, яхнали на коне, които теглеха с въжета кораби по реката, и Уленшпигел каза на Ламме:

— Тоя човек се подиграва и с нас, и с нашите добичета. Да го нападнем ли на кораба му?

— По-добре той да дойде тук — отговори Ламме.

Тогава една жена се обади:

— Ако не искате да се върнете с отрязани ръце, със счупени кръстове и насечени мутри, оставете Стерке Пир^[1] да реве колкото си иска.

— И-а! И-а! И-а! — реवेशе собственикът на кораба.

— Оставете го да реве — каза жената. — Завчера го видяхме как качи на раменете си една кола, натоварена с тежки бурета бира, и как спря друга кола, карана от един много силен кон. А ей там — посочи жената към странноприемницата „Синята кула“ — той хвърли от двадесет крачки ножа си и проби една дъбова дъска, дебела дванадесет пръста.

— И-а! И-а! И-а! — викаше собственикът на кораба, а едно момченце на дванадесет години се качи на палубата и почна също така да реве.

Уленшпигел каза:

— Не щем да знаем за твоя Силен Петър! Колкото и да е силен той, ние сме по-силни от него и ето моят приятел Ламме ще изяде, без да хлъцне, двамина като него.

— Какво думаш, синко? — попита Ламме.

— Това, което е — отговори Уленшпигел, — не ми противоречи от скромност. Да, добри хора, булки и работници, след малко ще видите как той ще заработи с ръце и ще изпрати на оня свят тоя знаменит Силен Петър.

— Мълчи — рече Ламме.

— Твоята сила е известна — отговори Уленшпигел. — Не можеш я скри.

— И-а! — реवेशе собственикът на корана.

— И-а! — реवेशе момченцето.

Неочаквано Уленшпигел пак подсвирна много мелодично като чучулига. И мъже, жени и работници го попитаха, възхитени, отде е научил това божествено подсвиркване.

— В рая — отговори Уленшпигел, — аз ида направо оттам.

Сетне се обърна към човека, който продължаваше да реве, и го посочи подигравателно с пръст.

— Защо стоиш там, на кораба си, нехранимайко? Не смееш да слезеш на земята и тук да се подиграваш с нас и с нашите добичета, а?

— Не смееш ли? — рече Ламме.

— И-а! И-а! — реवेशе собственикът на кораба. — Господа магарета, които ревете, качете се на кораба ми.

— Прави, каквото правя аз — каза тихичко Уленшпигел на Ламме.

И се обърна към собственика на кораба.

— Ако ти си Силния Петър, аз пък съм Тил Уленшпигел. А тия тук са нашите две магарета Иеф и Жан, които умеят много по-добре от тебе да реват, защото това им е естественият говор. А ние нямаме никакво желание да се качваме на твоите разглобени дъски. Корабът ти е същинска каца, която се връща назад, щом някоя вълна я блъсне, и върви само заднишком както раците.

— Да, както раците! — каза Ламме.

Човекът се обърна към Ламме:

— Какво си мърмориш ти там под носа, тулум сланина?

— Ти си лош християнин и затова ме кориш за моя недъг; но трябва да знаеш, че моята сланина си е моя и произхожда от добрата ми храна, докато ти, стар ръждясал гвоздей, си ял само стари пушени херинги, фитили на свещи и кожи от солена риба, ако се съди по твоето мършаво месо, което се вижда през дупките на гащите ти.

— Ще се пердашат здравата — приказваха си мъжете, жените и работниците, които се бяха насъбрали, любопитни и развеселени.

— И-а! И-а! — продължаваше собственикът на кораба.

Ламме рече да слезе от магарето, за да събере камъни и да измеря с тях собственика на кораба.

— Не хвърляй камъни — рече Уленшпигел.

Мъжът на кораба пошепна нещо на изправеното до него момченце, което ревеше като магаре. То отвърза една лодка от борда на кораба и като действуваше изкусно с канджа, стигна до брега. Когато отиде съвсем близо до тях, то се изправи гордо и рече:

— Моят господар ви пита решавате ли се да дойдете на кораба и да си премерите силите в борба с юмруци и ритници. Тия мъже и жени ще бъдат свидетели.

— Решаваме се — рече Уленшпигел с истинско достойнство.

— Приемаме битката — рече Ламме с голяма гордост.

Беше обяд. Работниците от яза по павирането, от корабостроителниците, жените им, които носеха храна на мъжете си, децата, които идеха да гледат как бащите им си хапват бакла или варено месо, всички се смееха, ръкопляскаха при мисълта за близката борба, надявайки се, че единият или другият за голяма тяхна радост или ще падне със счупена глава, или ще бъде хвърлен на късове в реката.

— Синко — рече тихичко Ламме, — той ще ни хвърли във водата.

— Нека те хвърли — рече Уленшпигел.

— Дебелия го е страх — думаха струпаните работници.

Без да слиза от магарето, Ламме се обърна към тях и ги изгледа ядно, но те почнаха да му дюдюкат.

— Да вървим на кораба — каза Ламме. — Ще видят те дали се страхувам.

При тия думи отново му издюдюкаха и Уленшпигел каза:

— Да вървим на кораба.

Те слязоха от магаретата си, хвърлиха поводите на момченцето, което започна да милва приятелски магаретата и ги заведе на едно място, дето имаше тръни.

След това Уленшпигел взе канджата, каза на Ламме да влезе в лодката, насочи я към кораба и по едно въже се качи на него след изпотения и лъхтящ Ламме.

Когато стъпи на палубата, Уленшпигел се наведе уж да завърже обувките си и каза няколко думи на собственика на кораба, който се усмихна и погледна Ламме. След това мъжът изсипа върху него хиляди хули, нарече го хаймана, шишко до престъпно затлъстяване, тъмничарска стока, лакома свиня и му каза:

— Кит грамаден, колко бъчви рибено масло ще пуснеш, когато те заколят?

Изведнъж, без да му отговори, Ламме се хвърли върху него като бесен вол, събори го, удари го с все сила, но не му причини голяма болка, защото от дебелината ръцете му бяха слаби. Мъжът, макар да се преструваше, че се съпротивява, го остави да прави, каквото си иска, а Уленшпигел думаше:

— Тоя вагабонтин ще плати черпнята.

Мъжете, жените и работниците, които гледаха от брега борбата, думаха:

— Кой би допуснал, че тоя шишко е толкова буен!

И ръкопляскаха, докато Ламме удряше като луд. А собственикът на кораба гледаше само да запази лицето си. Изведнъж видяха как Ламме натисна с коляно гърдите на Силния Петър и с едната си ръка стискаше гърлото му, а другата бе дигнал, за да го удари.

— Искай милост — викаше той побеснял — или ще те изхвърля през дъските на твоята каца.

Мъжът се изкашля, за да покаже, че не може да говори, и направи с ръка знак за милост.

Тогава видяха как Ламме вдигна великодушно врага си, а той, щом се изправи, обърна гръб на зрителите и се изплези на

Уленшпигел, който прихна да се смее, виждайки как Ламме гордо клати перото на шапката си и крачи тържествено по кораба.

А мъжете, жените, момичетата и момчетата на брега ръкопляскаха, колкото можеха по-силно, и викаха:

— Да живее победителят на Силния Петър! Той е човек от желязо. Видяхте ли как го натупа с юмруци и как с един удар на главата го простря по гръб? Сега ще се почерпят, за да се помирят. Силния Петър излиза от трюма с вино и наденици.

Действително Силния Петър излезе с два потира и голяма кана бяло вино от областта на Мьоза. Ламме и той склучиха мир. Ламме, преизпълнен от радост поради победата си, поради виното и надениците, го попита, сочейки един железен комин, който бълваше черен гъст дим, какви фрикасета приготвява той в трюма.

— Бойни гозби — отговори Силния Петър и се усмихна.

Множеството работници, жени и деца се пръснаха, за да се върнат на работа или в къщи, и скоро от уста на уста се понесе мълвата, че един дебел човек, яхнал магаре и придружен от един слабичък поклонник, също така яхнал магаре, бил по-силен от Самсон и че не бива да го закачат.

Ламме пиеше и гледаше победоносно собственика на кораба. Неочаквано корабопритежателят каза:

— На вашите магарета им е отегчително там на брега.

И като приближи кораба до брега, той слезе на земята, хвана едно от магаретата за предните и задните крака, понесе го, както Исус е носил агнето, и го сложи върху палубата на кораба. Сетне пренесе и второто по същия начин, без да се задъха, и каза:

— Да пием!

Момченцето скочи на палубата.

И те пиха. Слисаният Ламме не можеше вече да разбере дали той, роденият в Дамме, бе победил този силен човек, и се решаваше да го поглежда само скришом без победоносен вид, страхувайки се да не му хрумне да го грабне както магаретата и да го хвърли в Мьоза от ял, че е бил надвит.

Ала собственикът на кораба го покани, усмихнат, да пият още веднъж и Ламме се успокои и отново го погледна със самоувереността на победител.

А собственикът на кораба и Уленшпигел се смееха.

През това време двете магарета, уплашени, че се намират върху дъски, а не върху земя, бяха навели глави, свили уши и от страх не смееха да пият. Собственикът на кораба им донесе по една мяра овес, с който хранеше конете, влачещи кораба, и който купуваше сам, за да не би конярите да го излъжат в цената.

Когато видяха овеса, магаретата измърмориха по една молитва, поглеждайки печално палубата, тъй като не смееха от страх да не се плъзнат да мръднат копита.

Тогава собственикът на кораба каза на Ламме и на Уленшпигел:

— Да отидем в готварницата.

— Бойна готварница — рече обезпокоен Ламме.

— Бойна готварница, но ти можеш да слезеш без страх, победителю.

— Аз не се страхувам и тръгвам с тебе — рече Ламме.

Момченцето отиде на кормилото.

Когато слизаха, видяха навсякъде чували със зърнени храни, с бакла, грах, моркови и други зеленчуци.

После собственикът на кораба отвори вратата на една малка ковачница и им каза:

— Тъй като сте мъже с храбри сърца и познавате подсвиркването на чучулигата, птичката на свободните хора, както и бойния зов на петела, а така също и рева на магарето, тоя кротък труженик, аз ще ви покажа моята бойна готварница. Такава малка ковачница ще намерите в повечето кораби по Мьоза. Никой не може да се усъмни, защото тя служи да се поправят железните части на корабите; но не всички имат такива хубави зеленчуци, които имам аз в тия долапи.

И той махна няколко камъка, които покриваха дъното на трюма, вдигна две-три дъски, измъкна отдолу цяла връзка цевии за аркебузи, взе я като перце и я сложи пак на мястото ѝ. После им показа жезла за копия, за алебарди, за саби, торбички с куршуми и с барут.

— Да живее Голтака! — рече той. — Тук са баклата и сосовете, прикладите са — овнешките бутове, салатите са — железните остриета за алебарди, а тия цевии за аркебузи са волски джолани за супата на свободата. Да живее Голтака! Де трябва да занеса тия продукти? — попита той Уленшпигел.

Уленшпигел отговори:

— В Пимег, дето ще пристигнеш с още по-натоварен кораб, и то с истински зеленчуци, донесени ти от селяните, които ще вземеш в Етсен, в Стефансверт и в Рюрмонд. Те също така ще подсвирнат като чучулига, птичката на свободните хора, а ти ще отговориш с бойния зов на петел. Ще отидеш при доктор Понтус, който живее близо до Ньове Ваал; ще му кажеш, че си пристигнал в града със зеленчуци, но че се боиш от сушата. Докато селяните отидат на пазара да продават зеленчуците, които няма да се купуват, защото продавачите ще искат прекалено скъпо, той ще ти каже какво ще правиш с оръжието. Предполагам все пак, че ще ти нареди да минеш през Ваал, Мьоза или Рейн, където съвсем не е безопасно; там ще размениш зеленчука срещу мрежи за риболов; те ще бъдат за продан, та да можеш да се движиш заедно с риболовните кораби от Харлинген, дето мнозина моряци знаят песента на чучулигата, да продължиш по брега край Ваден, да стигнеш до Лауер Зее, да размениш риболовните мрежи срещу желязо и олово, да преоблечеш в носии от Маркен, от Влиланд или от Амланд селяните, които водиш, да прекараш известно време по бреговете, като ловиш и осоляваш рибата, която ще пазиш и няма да продаваш, защото редно е прясното да бъде за пиене, а соленото — за времето на война.

— Значи, да прием — рече собственикът на кораба.

И се качиха на палубата.

Но Ламме, изпълнен с тъга, рече неочаквано:

— Господине, във вашата ковачница имате такъв хубав тих огън, че може да се свари най-вкусна гозба от месо със зеленчуци. Гърлото ми е ожадняло за супа.

— Аз ще го освежа — рече мъжът.

И след малко му донесе тлъста супа, в която беше врял и голям резен солена шунка.

Ламме сръбна няколко лъжици и му каза:

— Гърлото ми се обелва, езикът ми гори: това не е месо със зеленчук.

— Каза се вече: за пиене — прясно, за воюване — солено — рече Уленшпигел.

А собственикът на кораба напълни потирите и рече:

— Пия за чучулигата, птичка на свободата!

Уленшпигел каза:

— Пия за петела, който тръби за война.

Ламме рече:

— Пия за жена си; нека моята многообична не изпитва никога жажда.

— Ще стигнеш през Северно море в Емден — каза Уленшпигел на собственика на кораба. — Емден е едно от нашите убежища.

— Морето е широко — каза собственикът на кораба.

— Широко за сражение — каза Уленшпигел.

— Бог е с нас — каза собственикът на кораба.

— Та кой е против нас? — рече Уленшпигел.

— Кога тръгвате? — попита собственикът на кораба.

— Веднага — отговори Уленшпигел.

— Добър път и попътен вятър. Ето ви барут и куршуми.

Той ги целуна, взе като агнета магаретата на раменете си и преведе двамата мъже.

Уленшпигел и Ламме яхнаха магаретата и тръгнаха за Лиеж.

— Синко — каза Ламме, когато караха из пътя, — как тоя толкова силен мъж се остави да го натупам тъй жестоко?

— За туй — рече Уленшпигел, — за да може, дето отидем сега, страхът да предшества твоето пристигане. Той е много по-добра стража от двадесет ландскнехти. Кой би посмял отсега нататък да нападне могъщия победител Ламме? Ламме, несравнимият бик, който с един удар на главата си събори на земята, пред очите на всички, Стерке Пир, Силния Петър, който носи магаретата като агнета и дига с едното си рамо цяла кола бъчви с бира! Сега всеки вече те познава, ти си страшният Ламме, Ламме непобедимият, и аз вървя в сянката на твоята закрила. Всеки, който ни види из пътя, ще те познае, никой не ще се реши да те погледне накриво и пред вид голямата смелост на хората ти ще бъдеш посрещан из целия свой път само със сваляне на шапка, с поздравления, почести и уважения, предизвикани от силата на твоя страшен юмрук.

— Хубаво приказваш, синко — рече Ламме и се изправи на седлото.

— И казвам истината — отвърна Уленшпигел. — Виждаш ли тия любопитни лица в първите къщи на това село? Сочат с пръст страхотния победител Ламме. Виждаш ли тия хора, които те гледат със завист, и тия жалки страхопъзльовци, които ти свалят шапка? Отговори

на поздрава им, Ламме миличък, не пренебрегвай слабодушния прост народ. Виж, децата знаят името ти и го повтарят с боязън.

И Ламме минаваше гордо, раздавайки поздравии наляво и надясно като цар. И вестта за неговата храброст го придружаваше от селище на селище, от град на град, чак до Лиеж, Шокие, Ланъовил, Везен и Намюр, които те заобиколиха поради тримата проповедници.

Така те пътуваха дълго по бреговете на големи и малки реки и канали. И навсякъде на песента на чучулигата отговаряше песента на петела. И навсякъде лееха, ковяха и лъскаха оръжие за свободата и то тръгваше на кораби край бреговете.

И при градските бариери то минаваше незабелязано, пъхнато в бъчви, в сандъци и кошници.

И винаги имаше добри хора, които го приемаха и скриваха на сигурни места заедно с барута и куршумите до часа на божието възмездие.

И пътуващият с Уленшпигел Ламме, предхождан навсякъде от славата си на победител, започна сам да вярва, че е много силен, стана горд и воинствен и си пусна брада. И Уленшпигел го нарече Ламме Лъва.

Ала Ламме не можа да постоянствува по-дълго от четири дни в това си намерение, тъй като растящите косми го сърбяха. И той обръсна победоносното си лице и то отново се появи пред Уленшпигел кръгло и пълно като слънце, запалено от огъня на хубавата храна.

Така стигнаха те в Стокем.

[1] Силния Петър (по фламандски). ↑

XXVIII

Привечер, след като оставиха магаретата си в Стокем, те влязоха в Анверс.

И Уленшпигел каза на Ламме:

— Ето го големия град, дето цял свят струпва своите съкровища: злато, сребро, подправки, позлатена кожа, гоблени, платна, кадифета — вълнени и копринени; бакла, грах, зърнени храни, месо и брашно, осолени кожи; вина от Лувен, от Намюр, от Люксембург, от Лиеж, от Брюксел и Аершот, вина от Булей, лозята на които са до портата дьо ла Плант на Намюр; рейнски, испански и португалски вина: сок от аершотски стафиди, наречен ландолиум; бургундски, малвазийски и много други вина. И кейовете са отрупани със стоки.

Тия богатства на земята и на човешкия труд привличат тук най-хубавите леки момичета.

— Ти се размечта каза Ламме.

Уленшпигел отговори:

— Ще намеря Седмината между тях. Каза ми се: „Сред разрушения, кръв и сълзи търси.“

А кой повече от леките момичета е причина за опропастяване? Нали при тях нещастните обезумели от любов мъже загубват хубавите си бляскави и звънки жълтици, своите скъпоценности, верижки, пръстени и си отиват без куртки, дрипави и голи, и боси, дори без долни дрехи, а пък момичетата се охранват от онова, което са отмъкнали? Де е червената и бистра кръв, която течеше в техните вени? Сега това е сок от праз. Или не се бият безмилостно с ножове, с мечове и със саби, за да се наслаждават на техните привлекателни и прелестни тела? Труповете — бледи и кървави, — които прибират после, са трупове на нещастници, обезумели от любов.

Когато бащата се сърди и седи мрачен на стола си, когато неговите бели коси стават още по-бели и по-твърди, когато от сухите му, изгаряни от мъка по изгубеното дете очи не могат да бликнат сълзи, когато мълчаливата и бледа като мъртвец майка плаче, сякаш не вижда в тоя свят нищо друго освен страдания — кой е причината за

тези сълзи? Леките момичета, които обичат само себе си и парите и държат вързани за края на златния си колан хората, които мислят, работят и философствуват. Да, там са Седмината и ние, Ламме, ще отидем при момичетата. Може и жена ти да е там. И тогава с един куршум ще ударим два заека.

— Ще дойда — рече Ламме.

Това беше през юни, към края на лятото, когато слънцето зачервява вече листата на кестеновите дървета, когато птичетата пеят по дърветата и когато и най-малкото червейче шумоли от удоволствие, че му е толкова топло в тревата.

Ламме бродеше с наведена глава заедно с Уленшпигел из улиците на Анверс и мъкнеше тялото си като някаква къща.

— Ламме — рече Уленшпигел, — ти си обзет от тъга; но не знаеш ли, че няма нищо по-вредно за кожата? Ако продължаваш да тъгуваш, тя ще почне да окапва на ивици. А какво ще бъде, ако започнат да казват за тебе: Оскубания Ламме.

— Гладен съм — каза Ламме.

— Ела да ядем рече Уленшпигел.

И отидоха в кръчмата „Старите стъпала“, дето ядоха гозба от бърбеци и шкембе и пиха бира, колкото можеха да погълнат.

И Ламме спря да хленчи.

А Уленшпигел каза:

— Благословена да е хубавата бира, която озарява душата ти като слънце! Ти се смееш и подрусваш корема си. Колко ми е драго да те виждам така, танц на веселите черва!

— Синко — рече Ламме, — те биха се разиграли още повече, ако имах щастието да намеря жена си.

— Да идем да я търсим — каза Уленшпигел.

И стигнаха така до квартала край долния Еско.

— Погледни — каза Уленшпигел на Ламме — оная къщица, цялата от дърво, е хубави прозорци, изработени с резба и с малки стъкла; виж тия жълти завеси и червения фенер. Там, синко, зад четири бъчви с различна бира и амбуазко вино седи хубавата съдържателка, която е към петдесет, а може и повече години. Всяка година ѝ прибавя по един нов пласт сланина. Върху една от бъчвите има запалена свещ, а на една греда на тавана е закачен фенер. Там е светло и тъмно: тъмното — за любов, светлото — за плащането.

— Тогава — рече Ламме — това е манастир на дяволски монахини, а съдържателката е игуменката им.

— Да — каза Уленшпигел, — тя именно води от името на господаря Велзевул по пътя на греха петнадесет хубави момичета, които живеят любовен живот; тя им дава подслон и храна, но им забранява да спят.

— Бил ли си вече в този манастир? — каза Ламме.

— Искам да потърся там жена ти. Ела.

— Не — рече Ламме. — Размислих и няма да вляза.

— Ще оставиш ли приятеля си сам да се излага на опасност сред тия астарти?

— Ами нека и той не отива — каза Ламме.

— Но ако трябва да отиде, за да намери Седмината и жена ти? — отвърна Уленшпигел.

— Предпочитам да спя — рече Ламме.

— Я ела — каза Уленшпигел, като отвори вратата и го блъсна пред себе си. — Ето я съдържателката зад бъчвите между две свеци: залата е грамадна, с таван от почернял дъб, с опушени греди. Наоколо навред пейки, маси с разклатени крака, отрупани с чаши, кани, канчета, потири, кърчази, шишета, бутилки и други съдове за питиета. В средата пак маси и столове, по които са наслагани женски наметки, позлатени колани, кадифени обувки, гайди, флейти и свирки. В ъгъла една стълба води за горния етаж. Един дребен оскубан гърбушко свири на клавесин^[1], поставен на стъклен крака, от което инструментът скрибучи. Танцувай, шишко. Петнадесет хубави леки момичета са насядали по маси и столове с праметнати или прострени, както им е хрумнало, нозе, наведени, изправени, облакътени, извърнати, легнали възник или настрана, облечени в бяло, червено, с голи ръце и рамене, и гърди, открити до средата на тялото. Тук има най-различни: избирай! Светлината на свещите гали русите коси на някои от тях и оставя в сянка сините им очи, от които се вижда само блясъкът на някакъв влажен огън. Други, загледани в тавана, свирят на виола и пеят, въздишайки, някоя немска балада. Трети пък, закръглени, мургави, тлъсти, безсрамни, пият на един дъх потири амбуазко вино, показват пълните си ръце, голи до раменете, деколтираните си рокли, отдето се показват ябълките на гърдите им, и с пълна уста приказват без стеснение една след друга или всички заедно. Чуй ги:

— Не ни трябва днес пари! Днес ни трябва любов, любов по наш избор, любов на дете, на юноша, на всеки, когото си харесаме, без да плаща. — Нека ония, в които природата е вляла мъжка сила, за да станат самци, дойдат тук при нас от обич към бога и към нас. — Вчера бе ден, в който се плащаше, днес — в който се люби! Нека пие, който иска, от нашите устни: те са още влажни от бутилките. Вино и целувки — това е истинско пиршество! — По дяволите вдовиците, които спят сами! — Ние сме леки момичета! Днес е денят на любовта. Ние разтваряме прегръдки за младите, за силните и за красивите. Да прием! — Миличка, нали за любовната битка бие сърцето ти като тамбурин? Какво махало! Това е часовникът на целувките. Кога ще дойдат те с пълни сърца и празни кесии? Не подушват ли те радостните приключения? Каква е разликата между младия Голтак и господин маркграф? Господинът плаща с флорини, а младият Голтак — с милувки. Да живее Голтака! Кой иска да разбуди гробищата?

Тъй казваха добрите, пламенните и веселите измежду момичетата, отдадени на любовен живот.

Но имаше и други с тесни лица, измършавели плещи, които бяха превърнали телата си в дюкянчета за спестяване и измъкваша лиар по лиар цената на своята изтощена плът. Те мърмореха:

— Много глупаво е да се отказваме от плащане в тоя уморителен занаят заради чудните прищевки на пощръклелите за мъже момичета. Ако те са побъркани, ние не сме и вместо на стари години да се влачим като тях оголели край пътищата, предпочитаме да ни плащат, щом се продаваме. — Да имат да вземат безплатно! Мъжете са грозни, миризливи, мърморковци, лакоми и пияници. Само те тикат нещастните жени към злото!

Но младите и хубавите не слушаха тия приказки и отдали се всецяло на своите наслади и пиенето, думаха:

— Чувате ли погребалния звън на църквата „Света Богородица“? Ние сме огън! Кой иска да разбуди гробищата?

Като видя толкова много жени, събрани на едно място, чернокоси и руси, млади и увехнали, Ламме се засрами; той наведе очи и извика:

— Уленшпигел, де си?

— Той се помина, приятелю — каза му една едра мома, като го улови за ръката.

— Помина ли се? — рече Ламме.

— Да — каза тя, — преди триста години заедно с Якобус дьо Костер от Маарланд^[2].

— Пуснете ме и недейте ме щипа — рече Ламме. — Уленшпигел, де си? Ела да избавиш приятеля си! Ако не ле пуснете, веднага си отивам.

— Няма да си отидеш — казаха те.

— Уленшпигел — рече жално Ламме, — де си, синко? Госпожо, не ми дърпайте тъй косата; това не е перука, уверявам ви. Помощ! Не смятате ли, че ушите ми са достатъчно червени и че не е нужно да ги търкате, за да се качва още кръв в тях? Тая пък непрекъснато ме щрака с пръст по носа. Боли! Ох, сега пък с какво ми търкат лицето? Огледало ли? Аз съм черен като уста на пещ. Ама ще кипна вече, ако не спрете; не е добре да измъчвате един нещастен човек. Пуснете ме! Колкото и да ме дърпате за гащите насам-нататък, на вси страни, и да ме блъскате като совалка, няма да станете от това по-дебели. Да, аз наистина ще кипна.

— Щял да кипне — думаха те насмешливо, — щял да кипне човечецът. По-добре се засмей и ни изпей една любовна песен.

— Ще ви изпея една за пердашенето, ако искате; но пуснете ме.

— Коя харесваш тук?

— Никоя: нито тебе, нито другите. Аз ще се оплача на началството и то ще заповяда да ви набият с камшик.

— Хайде де! — казваха те. — С камшик! А ако ние те целунем насила, преди да ни бият с камшик?

— Мене ли? — рече Ламме.

— Тебе! — казаха всичките.

И ето че всички хубави и грозни, свежи и увехнали, тъмнокоси и руси се нахвърлиха върху Ламме, подхвърлиха шапката му във въздуха, после и горната му дреха и почнаха да го гаят, да го целуват по бузите, по носа, по стомаха, по гърба — и с все сила.

Седнала между свещите, съдържателката се смееше.

— Помощ! — викаше Ламме. — Помощ! Уленшпигел, измети тая сбирщина. Пуснете ме! Не ви ща целувките: аз съм женен, дявол да го вземе! И пазя всичко за жена си.

— Той бил женен! — казаха те. — Но май много е за жена ти: мъж с такова едро тяло! Дай ни мъничко от него. Вярна жена е добро

нещо, но верен мъж е скопен петел. Бог да ти е на помощ! Трябва да избереш една, защото иначе ние ще те нашибаме с камшик.

— Не ща — каза Ламме.

— Избирай — рекоха те.

— Не — каза той.

— Не ме ли искаш? — каза едно хубаво русо момиче. — Виж, аз съм нежна и обичам ония, които ме обичат.

— Остави ме — рече Ламме.

— Не ме ли искаш? — каза едно прелестно момиче с черни коси, с тъмни очи и мургава кожа и със снага, изтънена от ангелите като на струг.

— Не обичам меден хляб — рече Ламме.

— А мене не искаш ли? — каза едно снажно момиче, което имаше чело почти цяло покрито с косми, сключени дебели вежди, големи влажни очи, устни, дебели като змиорки, но целите червени, червено лице, червена шия и рамене.

— Никак не обичам нажежени тухли — каза Ламме.

— Вземи мене — каза едно шестнадесетгодишно девойче с муцунка на катеричка.

— Никак не обичам лешникотрошачките — рече Ламме.

— Трябва да го нашибаме — казаха те. — С какво ли? С хубави камшици от сухи ремъци. Чудесно шибат. И най-твърдата кожа не устоява. Донесете десет. Камшици за коняри и магаретари.

— Помощ, Уленшпигел! — викаше Ламме.

Но Уленшпигел не отговаряше.

— Ти имаш зло сърце — рече Ламме, като търсеше с очи навред приятеля си.

Донесоха камшиците; две от момичетата се нагърбиха да свалят куртката на Ламме.

— Горко ми! — рече той. — С тия резливи камшици те ще смъкнат клетата ми масчица, която с такава мъка събрах. Но чуйте, безмилостни жени, моята масчица няма да ви послужи за нищо, дори за сосове.

Те отговориха:

— Ще направим от нея свещи. Не е лошо да ти е светло, без да плащаш! Която занапред каже, че от камшик се правят свещи, ще бъде сметната за луда, а ние ще я поддържаме до смърт и ще спечелим не

един облог. Намокрете камшиците с оцет. Ето свалиха ти куртката. Камбаната на „Свети Яков“ звъни. Часът е девет. Ако не си още избрал, докле звънне последният удар, почваме да бием.

Изтръпнал, Ламме каза:

— Смилете се и ме пощадете, аз се клех във вярност на горката си жена и ще сдържа клетвата си, макар че тя ме заряза много подло. Уленшпигел, миличък, ела ми на помощ!

Но Уленшпигел не се появяваше.

— Вижте ме — рече Ламме на леките момичета, — вижте, аз съм коленичил пред вас. Има ли по-унизителна поза? Не говори ли това достатъчно, че почитам вашите чудни красоти, както почитам светиите? Блажен е нежененият, който може да се наслаждава на вашите чарове. Това сигурно е рай; но моля ви се, само не ме бийте.

Неочаквано съдържателната, която седеше между двете свещи, заговори със силен и заплашителен глас:

— Жени и момичета — рече тя, — кълна се в най-страшния дявол, че ако веднага не успеете със смях и нежности да вкарате в правия път, искам да кажа, във вашето легло този човек, ще повикам нощните пазачи и ще им кажа да нашибат всички ви с камшици вместо него. Вие не заслужавате името момичета за любов, ако напразно са ви дадени хитрият език, сладострастните ръце и пламтящите очи, с които прелъстявате мъжете, както правят женските светулки, светликът на които им служи само за тая цел. И вие ще бъдете безмилостно нашибани заради глупостта ви.

При тия думи момичетата се разтрепериха, а Ламме се зарадва.

— Е, женички — рече той, — какво ще разправяте сега за резливите ремъци на камшиците? Аз сам ще повикам стражата. Тя ще изпълни дълга си, а аз ще ѝ помагам. Това ще бъде голямо удоволствие за мене.

Но ето че едно прелестно петнадесетгодишно девойче падна на колене пред Ламме и му каза:

— Господине, вижте колко смирено съм коленичила пред вас; ако не благоволите да изберете някоя от нас, мене ще ме бият заради вас, господине. И съдържателната ще ме затвори в отвратителен зимник под реката, дето по стените сълзи вода, и ще ми дават само черен хляб.

— Наистина ли ще я бият заради мене, госпожа съдържателко? — попита Ламме.

— До кръв — отговори тя.

Тогава Ламме погледна девойчето и каза:

— Виждам те свежа, благоуханна, с рамо, подало се от роклята като голямо листче на бяла роза. Аз не искам тая хубава кожа, под която тече такава млада кръв, да бъде измъчвана от камшика, нито тия светли от огъня на младостта очи да плачат от болка под ударите; нито пък твоето тяло, тяло на любовна възшебница, да трепери от студа на тъмницата. И затова предпочитам да избира тебе, отколкото да зная, че са те били.

Девойчето го отведе. И той съгреши така, както през пелия си живот: от добро сърне.

През същото време Уленшпигел и едно снажно хубаво момиче, мургаво и с къдрави коси, бяха застанали един срещу друг. Тя го гледаше мълчаливо и с кокетство, но се правеше, че не иска да знае за него.

— Люби ме — рече той.

— Да те любя, значи, лудетино — каза тя, — само когато на тебе ти се иска?

Уленшпигел отговори:

— Птичето, което прехвърква над главата ти, пее своята песен и отлита. Такъв съм аз, миличка: искаш ли да пеem заедно?

— Да — рече тя, — песен на смеха и сълзите.

И се хвърли на шията на Уленшпигел.

Неочаквано, когато Уленшпигел и Ламме се топяха от удоволствие в прегръдките на миличките си, една весела дружина *meesevangers*, както наричат в Анверс ловците на синигери, нахлу в къщата под звуците на флейта и барабан, като се блъскаха един друг, като се натискаха, пееха, свиреха, викаха, виеха и крещяха. Те носеха кошчета и клетки, пълни със синигери, и бухалите, които им бяха помагали в лова, сега пулеха от светлината златистите си очи.

Птицеловците бяха десетина души, всичките зачервени и подути от вино и бира, с друсаци се глави и несигурни нозе, и кряскаха с такива прегракнали и накъсани гласове, че страхливите момичета ги помислиха за зверове в гора, а не за хора в къща.

Но тъй като момичетата продължаваха да приказват и поотделно, и всички заедно: „Избирам, когото обичам. — Отиваме при ония,

които ни се харесват. Утре — на богатите с флорини! Днес — на богатите с любов!“ — птицеловците отговориха:

— Имаме и флорини, и любов — наши са, значи, момичетата. Който се откаже, е скопен петел. Те са синигери, ние сме ловци. Напред! Да живее Брабан, страната на добрия херцог!

Но жените се подсмиваха и думаха:

— Пфу, тия грозни мутри се готвят да ни глътнат! Но на свините не се дава шербет. Ние вземаме, когото си харесаме, вас не ви щем. Бъчви с дървено масло, чували сланина, тънки гвоздеи, ръждясали мечове, вие воните на пот и на кал. Пръждосвайте се оттук, вие и без наша помощ ще отидете в пъкъла.

А те казваха:

— Днес чужденките са много придирчиви. Преситени госпожи, вие можете да дадете и на нас онова, което продавате на всички.

Но жените отговориха:

— Утре ще бъдем робски послушни кучки и ще ви приемем. Днес сме свободни жени и не ви щем.

А мъжете изкряскаха:

— Стига приказки! Кой е жаден? Хайде да берем ябълки!

И щом казаха това, те се нахвърлиха върху жените, без да гледат на възраст и красота. Но момичетата твърдо стояха на своето и почнаха да им хвърлят по главите столове, кани, канчета, стомни, потири, шишета, бутилки, които валяха като градушка и ги раняваха, осакатяваха и ослепяваха.

Като чула шума, Уленшпигел и Ламме оставиха горе на стълбата разтрепераните си приятелки и дойдоха. Когато Уленшпигел видя как тия мъже удряха жените, взе от двора една метла, остави ѝ само дръжката, даде друга на Ламме и почнаха безмилостно да бхтят птицеловците.

Играта се видя опасна на пианиците, които бяха напердашени, и за миг те се спряха; от това се възползуваха веднага мършавите момичета, които искаха да се продават, а не безплатно да се отдават дори в тоя велик ден на доброволна любов, тъй както го иска Природата. Те се промъкваха като змии между ранените, галеха ги, превързваха раните им, пиха за тяхно здраве амбуазко вино и тъй хубаво очистиха кесиите им от флорини и други монети, че не им остана дори пукнат лиар. И когато удари камбаната за прибиране в

къщи, те ги изпъдиха от дома, отдето Уленшпигел и Ламме бяха вече излезли.

[1] Старинно пиано. ↑

[2] Тъй нареченият гроб на Уленшпигел в Дамме (над който има паметник във вид на фигура на учен с очила, който чете книга, а до него бухал), бил показван през XVI век като гроб на стария нидерландски поет Яков ван Маарланд. ↑

XXIX

Уленшпигел и Ламме вървяха към Ганд и призори стигнаха в Локерен. Наоколо, докъдето поглед стигаше, земята беше в роса; бели и хладни мъгли се влачеха над ливадите. Когато минаваха край една ковачница, Уленшпигел подсвирна като чучулига — птичката на свободата. Тутакси на вратата на ковачницата се показва разчорлена беловласа глава и един слаб глас отвърна, подражавайки бойния зов на петел.

Уленшпигел каза на Ламме:

— Този е ковачът Вастееле, който денем прави лопати, кирки, палешници и удря желязото, докато е горещо, за да изработва хубави решетки за църковни хорове, а нощем често кове и лъска оръжия за войниците на освободената съвест. Това не му е понесло, затуй е блед като призрак, тъжен като прокълнат от бога и толкова слаб, че е станал кожа и кости. Той още не е лягал и сигурно цяла нощ е работил.

— Влезте и двамата — каза ковачът Вастееле — и отведете магаретата си в ливадата зад къщата.

Когато това бе сторено и Ламме и Уленшпигел отидоха в ковачницата, ковачът Вастееле сие в зимника на къщата си всички аби, които бе източил, и всички копия, които бе претопил от желязо, и подреди всекидневната работа на своите работници.

Той погледна Уленшпигел с угаснали очи и го попита:

— Какви новини ми носиш от Мълчаливия?

Уленшпигел отговори:

— Принцът е изгонен от Нидерландия заедно с войската си поради измяната на своите наемници, които крещят: „Пари! Пари!“, когато трябва да се бият. Той се оттегли във Франция с верните си войници, с брат си граф Людвиг и херцога дьо Пои в помощ на наварския крал^[1] и на хугенотите; оттам мина в Германия, в Диленбург, дето много бежанци от Нидерландия са около него. Ти трябва да му изпратиш оръжие и събраните от тебе пари, а пък ние ще се борим по море като свободни хора.

— Ще направя, каквото трябва — каза ковачът Вастееле — аз имам оръжие и девет хиляди флорина. Но вие пристигнахте с магарета, нали?

— Да — отговориха те.

— А като пътувахте, не чухте ли нещо за тримата проповедници, убити, ограбени и хвърлени в една дупка в скалите на Мьоза?

— Да — каза Уленшпигел с голямо спокойствие, — тия трима проповедника бяха шпиони на херцога, платени убийци, за да пречукат Принца на свободата. Ние двамата, Ламме и аз, ги пратихме на оня свят. Парите им са у нас, както и документите им. Ще вземем от тях, колкото е потребно за пътуването ни, останалото ще дадем на принца.

И Уленшпигел разкопча куртката си и куртката на Ламме и измъкна книжа и пергаменти. Ковачът Вастееле ги прочете и каза:

— В тях има планове за битки и за заговори. Аз ще ги изпратя на принца и ще му пиша, че преданите му скитници Уленшпигел и Ламме Гудзак са спасили неговия благороден живот. Аз ще кажа да продадат магаретата ви, за да не ви познаят по добичетата.

Уленшпигел попита ковача Вастееле дали съдът на общинарите в Намюр не е вече изпратил своите шпиони по дирите им.

— Ще ви кажа, каквото зная — отговори Вастееле. — Един ковач от Намюр, безстрашен протестант, се отби завчера при мене под предлог да иска помощ за изработването на решетки, ветропоказатели и други железарски работи за един замък, който ще се строи близо до ла Плант. Разсилният от общинския съд му казал, че неговите шефове се били вече събирали и че бил призован един кръчмар, който живееше на няколкостотин крачки от мястото на убийството. На въпроса, дали е видял убийците, или друг някой, когото би могъл да подозира за убиец, той отговорил: „Видях селяни и селянки, яхнали магарета; едни искаха да пият, без да слизат от добичетата си, други пък идваха да пият в кръчмата — мъжете бира, а жените и девойките — медовина. Видях двама смели селяни, които приказваха, че ще скъсят с една глава господин Орански.“ При тия думи кръчмарят подсвирнал и направил жест, като че търка нож по шия. „За Стоманения вятър ще ви разправя тайно, защото мога да ви разкажа нещо — казал той. Той разправил и го пуснали. От тоя ден насетне съдиите сигурно са пратили писмени нареждания на подчинените си служби. Кръчмарят казал, че е видял само селяни и селянки, яхнали магарета, и от това следва, че ще се

нареди да се проследяват всички, които яздат магарета. А принцът, деца, има нужда от вас.“

— Продай магаретата — каза Уленшпигел — и запази парите за касата на принца.

Магаретата бяха продадени.

— Сега — рече Вастееле — вие и двамата трябва да имате по един свободен и независещ от сдруженията занаят; знаеш ли да правиш клетки за птици и мишеловки?

— Правил съм по-рано — каза Уленшпигел.

— А ти? — обърна се Вастееле към Ламме.

— Аз ще продавам палачинки и мекици.

— Елате с мен; ето тук има приготвени клетки и мишеловки; сечива и меден тел, който е потребен за поправки и за направа на нови. Донесе ми ги един от моите шпиони. Това е за тебе, Уленшпигел. А за тебе, Ламме, ето ти една фурничка и едно духало; ще ти дам брашно, масло и дървено масло, за да правиш палачинки и мекици.

— Той ще ги изяде — каза Уленшпигел.

— Кога ще почнем да ги правим? — попита Ламме.

Вастееле отговори:

— Най-напред една-две ноци ще ми помагате: не ще мога да свърша сам многото си работа.

— Гладен съм — рече Ламме, — може ли да се похапне тука?

— Има хляб и сирене — каза Вастееле.

— Без масло ли? — попита Ламме.

— Без масло — каза Вастееле.

— Имаш ли бира или вино? — попита Уленшпигел.

— Аз не пия — отговори той, — но ще отида до близката кръчма „Пеликан“ и ще ви донеса, щом искате.

— Да — каза Ламме, — донеси ни и шунка.

— Ще донеса всичко, каквото искате — каза Вастееле и погледна с голямо презрение Ламме.

Все пак той донесе бира и един пушен свински бут. И развеселеният Ламме яде за петима.

— Кога ще почнем работата?

— Тая ноц — каза Вастееле, — но ти остани в ковачницата и не се страхувай от моите работници. И те са протестанти като тебе.

— Това е добре — рече Ламме.

Привечер, когато удари камбаната за прибиране в къщи и вратите бяха затворени, Вастееле, подпомогнат от Уленшпигел и Ламме, слиза в зимника и донася оттам тежки връзки оръжия.

— Ето — каза той — двадесет аркебуза, които трябва да се поправят, тридесет парчета желязо, от които трябва да се направят копия, и олово, което трябва да се претопи в хиляда и петстотин куршума; вие ще ми помагате.

— С двете си ръце — каза Уленшпигел, — защо нямам четири, за да мога да ти помагам!

— Ламме ще ни помага — каза Вастееле.

— Да — рече Ламме жаловито и сънливо от преяждане и преливане.

— Ще топиш олово — рече Уленшпигел.

— Ще топя олово — каза Ламме.

Като топеше оловото и лееше куршуми, Ламме поглеждаше свирепо ковача Вастееле, който го караше да стои буден, когато умираше за сън. Той Лееше куршумите мълчаливо, с яд и страшно му се искаше да излее стопеното олово върху главата на ковача Вастееле. Но се сдържа. Ала към полунощ го хвана яростта, сломи го преумората и докато Вастееле и Уленшпигел лъскаха търпеливо топовете, аркебузите и копията, той държа с пресипнал глас следното слово на ковача:

— Ето — каза Ламме, — ти си мършав, блед и хилав, вярващ в добросъвестността на принцовете и на големците в тоя свят и пренебрегващ от прекалено усърдие тялото си, твоето благородно тяло, като го оставяш да вехне в нищета и унижение. Не за това бог и природата са го създали. Знаеш ли ти, че за да може да диша нашата душа, която е диханието на живота, има нужда от бакла, от месо, от бира, от вино, от шунка, от луканки, от наденици и от почивка; а ти живееш с хляб, вода и бодърствуване.

— Отде тоя дар слово у тебе? — попита Уленшпигел.

— Той не знае какво говори — отвърна тъжно Вастееле.

Но Ламме се ядоса и продължи:

— Зная по-добре от тебе. Казвам, че сме луди, аз, ти и Уленшпигел, дето си вадим очите за всички тия принцове и големци на земята, които биха ни се смели много, ако ни видеха как пукаме от умора и не можем да спим, за да ковим оръжия и да леем куршуми за

тях. В това време те пият френско вино и ядат германски угоени петли в златни потири и в английски калаени съдове и пет пари не дават дали техните врагове не ни режат нозете с косите си и не ни хвърлят в кладенците на смъртта, докато ние търсим във въздуха бога, по чиято милост те са могъщи. В това време те, които не са нито протестанти, нито калвинисти, нито лютерани, нито католици, а пълни скептици, купуват и завоюват княжества, ядат имотите на монасите, на свещениците и на манастирите, имат всичко — девственици, жени, леки момичета, и пият в златните си потири за своето непрекъснато веселие, за нашите вековечни глупости, лудории, скудоумия и за седемте смъртни грехове, които те вършат под твоя нос, о, ковачо Вастееле, измършавял от прехласване. Погледни полята, ливадите, погледни узрелите нивя, овощните градини, добитъка; златото, което излиза от земята; погледни дивите зверове в горите, птиците в небето, вкусните жълтунки и дроздове, главата на глигана, бута на сърната: всичко е за тях лов, риболов, суша, море, всичко. А ти, ти прекарваш живота си с хляб и вода и ние се съсипваме тук за тях без сън, без ядене и пиене. И когато умрем, те ще ритнат с крак нашите мърши и ще рекат на майките ни: „Направете други, от тия няма вече полза.“

Уленшпигел се смееше, без да продума. Ламме лъхтеше от негодувание, но Вастееле каза меко:

— Думите ти са лекомислени. Аз не живея за свински бутове и за бира, нито за жълтунки, но за да възтържествува свободата на съвестта. Принцът на свободата прави същото, което правя и аз. Той жертвува имота си, почивката си и щастието си, за да изгони от Нидерландия палачите и тиранията. Прави като него и се помъчи да отслабнеш. Народите не се спасяват с грижа за голям корем, а с горда мъжественост и с безропотно изтърпяване до последния час на тежестите. А сега, ако ти се спи, иди да спиш.

Но Ламме не отиде, защото се почувствува посрамен.

И те ковяха оръжие и ляха куршуми до сутринта. И така — три дни.

След това тръгнаха през нощта за Ганд, като продаваха по пътя клетки, мишеловки и мекици.

Спряха се в Мьолестее^[2], градчето на мелниците, всички покриви на което са червени: уговориха се да тръгнат всеки поотделно

да върши занаята си и да се намерят вечерта, преди да удари камбаната за прибиране, в кръчмата „Лебеда“.

Ламме обикаляше улиците на Ганд, продавайки мекици; тоя занаят почна да му се харесва и той търсеше жена си, като изпразваше множество кани и ядеше непрекъснато. Уленшпигел предаде писмата на принца и свършилия медицина Якоб Сколап на шивача Лиевен Смет, на Жан дьо Вулфшегер, на бояджията Жилне Коарн и на керемидаря Жан дьо Роозе; те му предадоха парите, които бяха събрали за принца, и му казаха да почака няколко дни в Ганд и околностите, за да му дадат още.

По-късно тия хора бяха обесени за ерес на новата бесилка и останките им бяха заровени в Полето на бесилките, близо до портата на Брюге.

[1] *Наварският крал* — бъдещият крал на Франция Анри IV (1553–1610). ↑

[2] *Мьолестее* — предградие на Ганд. ↑

XXX

През това време началникът на полицията Червенокосия Спелле^[1], въоръжен с червената си пръчица, препускаше на своя мършав кон от град на град, издигаше навсякъде ешафоди, палеше клади, копаеше ями, за да заравя в тях живи злочестите жени и девойки. И кралят наследяваше.

Веднъж, когато седяха с Ламме под едно дърво в Мьолестее, Уленшпигел се почувствува преизпълнен с тъга. Беше студено, макар че бе юни. От отрупаното със сиви облаци небе падаше дребна градушка.

— Синко — каза му Ламме, — от четири ноци ти се скиташ безсрамно, ходиш при леките момичета, спиш в *Сладкото грехопадение* и скоро ще заприличаш на човек, изобразен върху табелата, който пада с главата напред в кошер пчели. Напразно те чакам в Лебеда; предричам ти, че няма да видиш добро от безпътния живот, който водиш. Защо не се ожениш, както налага добродетелта?

— Ламме — рече Уленшпигел, — в приятната борба, която се нарича любов, онзи, за когото една жена значи всичките, а всичките жени — една, не бива да избързва лекомислено с избора си.

— Ами Нел, не помисляш ли за нея?

— Нел е в Дамме, много далеч оттук — каза Уленшпигел.

Докато приказваха така, а градушката ставаше все по-гъста, една млада и прелестна жена мина тичешком, покрила глава с полата си.

— Хей, унесена главо — рече тя, — какво правиш под дървото?

— Мечтая — каза Уленшпигел — за някоя жена, която би ме закрила от градушката с полата си.

— Тя е пред тебе — каза жената, — ставай!

Уленшпигел стана и отиде при нея.

— Пак ли ще ме оставиш сам? — рече Ламме.

— Да — отговори Уленшпигел, — но ти иди в „Лебеда“, изяж един или два овнешки бута, изпий дванадесет потира бира, ще заспиш и няма да тъгуваш.

— Ще го направя — рече Ламме.

Уленшпигел се приближи до жената.

— Дигни — каза тя — фустата ми от едната страна, аз ще я дигна от другата и веднага да бягаме.

— Защо да бягаме? — попита Уленшпигел.

— Защото — рече тя — искам да избягам от Мьолестее: началникът на полицията Спелле е в града заедно с двама агенти и се е закълел, че ще накара да бият с камшик всички леки момичета, които нему платят пет флорина. Ето защо бягам; бягай и ти и остани при мене, за да ме браниш.

— Ламме — викна Уленшпигел. — Спелле е в Мьолестее. Иди в Дестелберг, в „Звездата на влъхвите“.

Уплашен, Ламме стана, стисна с две ръце корема си и се затича.

— Де отива тоя дебел заек? — рече момичето.

— В едно леговище, където ще го намеря — отговори Уленшпигел.

— Да бягаме — рече тя и тупна крак като нетърпелива кобила.

— Аз искам да бъда добродетелен, без да тичам — рече Уленшпигел.

— Какво значи това? — попита тя.

Уленшпигел отговори:

— Дебелият заек иска да се откаже от хубавото вино, от бирата и от свежата кожа на жените.

Момичето го изгледа накриво.

— Ти се задъхваш, трябва да си починеш — рече той.

— Не виждам подслон, дето мога да си почина — отговори Уленшпигел.

— Твоята добродетел ще ти бъде подслон — каза момичето.

— Предпочитам твоята пола — рече той.

— Моята пола — каза момичето — е недостойна да подслони такъв светец, какъвто искаш да бъдеш ти. Махни се, за да бягам сама.

— Мигар не знаеш — отговори Уленшпигел, — че кучето със своите четири крака върви по-бързо от човека, който има само два? Затуй, като имаме четири крака, ние ще тичаме по-бързо.

— Твоите приказки не са приказки на добродетелен човек.

— Да — рече той.

— Но — каза тя — винаги съм забелязвала, че добродетелта е спокойна, сънлива, тромава и зиморничава. Тя е маска, която скрива

намусените лица, кадифена наметка върху човек от камък. А аз обичам ония, които посят в гърдите си мангал, разпален от огъня на мъжествеността, който подбужда към смели и весели подвизи.

— Точно тъй говореше хубавата дяволица на преславния свети Антоний — каза Уленшпигел.

На двадесетина крачки по пътя имаше странноприемница.

— Ти приказва добре — рече Уленшпигел, — сега трябва да пийнем добре.

— Езикът ми не е още уморен — каза момичето.

Влязоха. Върху един сандък дремеше грамаден кърчаг, наричан „тумбак“ поради големия си корем.

Уленшпигел каза на съдържателя:

— Виждаш ли тоя флорин?

— Виждам го — отговори съдържателят.

— Колко патара ще откъснеш от него, за да напълниш с бира тоя тумбак?

Съдържателят каза:

— Стигат девет манекенса^[2].

— Ще рече — отвърна Уленшпигел — шест фламандски крайцера и още два отгоре. Но както и да е, напълни го.

Уленшпигел наля на жената едно канче, след това стана гордо, залепи устни до устата на тумбака и го изпразни целия в гърлото си. Чу се шум като от водопад.

Слисано, момичето му каза:

— Как можа да налееш в хлътналия си корем тоя голям тумбак?

Уленшпигел не й отговори и каза на съдържателя:

— Донеси едно пушено свинско бутче и хляб, и още един пълен тумбак, за да хапнем и пийнем.

Така и стана.

Докато момичето погризваше свинската кожа, той го прегърна тъй нежно, че то изведнъж се почувствува пленено, очаровано и покорно.

След това го запита:

— Но отде са се взели във вашата добродетел тая жажда на сюнгер, тоя вълчи глад и тая любовна дързост?

Уленшпигел отговори:

— Тъй като бях съгрешавал по най-различни начини, аз, както знаеш, се заклях да се покая. Това покаяние трая цял час. Но като мислех през тоя час за бъдещия си живот, видях, че ще трябва да се храня оскъдно с хляб; да се освежавам блудкаво с вода; да бягам печално от любовта; да не смея да мръдна, нито да кихна от страх, че ще направя нещо лошо; да бъда ценен от всички, но всеки да се бои от мене, да живея самотен като прокажен; тъжен като куче, останало без господар, и след петдесет години мъченичество да пукна печално на някой жалък одър. Покаянието ми трая достатъчно дълго; и затуй, миличка, целуни ме и нека излезем заедно от чистилицето.

— Ах — рече тя, като се подчини драговошно, — каква хубава фирма е добродетелта, като се закачи на прът!

Времето мина в любовни закачки; ала все пак те трябваше да станат, защото момичето се страхуваше да не би началникът на полицията Спелле със своите агенти да ги изненада сред техните лудории.

— Запретни полата си — рече Уленшпигел.

И те отърчаха като елени към Дестелберг, дето намериха Ламме, който ядеше в „Звездата на Тримата влъхви“.

[1] *Спелле* — брабански началник на полицията, наречен „Червена суровица“ поради червения си жезъл, който в очите на народа бил знак на своеволие и насилие. ↑

[2] Дребна пара. ↑

XXXI

Уленшпигел се виждаше често в Ганд с Якоб Сколап, Лидвеп Смет и Жан дьо Вулфшегер, които му разправяха новини за успехите и несполуките на Мълчаливия.

И всеки път, когато Уленшпигел се връщаше от Дестелберг, Ламме му казваше:

— Какво носиш? Щастие или нещастие?

— Уви! — отговаряше Уленшпигел. — Мълчаливия, брат му Людвиг, другите началници и французите бяха решили да навлязат по-навътре във Франция, за да се съединят с принц Конде^[1]. Така те щяха да спасят злочестата белгийска земя и свободата на съвестта. Но бог не пожела това: германските райтери и ландекнехти отказаха да вървят нататък, като заявиха, че са дали клетва да се бинт срещу херцог Алба, а не срещу Франция. След като напразно ги моли да изпълнят задълженията си. Мълчаливия бе принуден да ги заведе през Шампан и лотарингия в Страсбург, отдето те се върнаха в Германия. Всичко се обърква поради това внезапно и твърдоглаво оттегляно: френският крал въпреки договора си с принца отказвала му даде обещаните пари; английската кралица пожелала да му изпрати пари, за да освободи наново града и областта Кале; ала нейните писма били заловени и предадени на лотарингския кардинал и той съчинил отрицателен отговор.

И така ние виждаме как тая прекрасна войска, нашата надежда, се стопява както призраците, щом пропее петелът; по бог е с нас и ако на суша не ни върви, водата ще извърши своето дело. Да живее Голтака!

[1] *Принц Конде* (1530–1569) — от рода на Бурбоните. Водач на хугенотите и техен пълководец. ↑

XXXII

Един ден момичето дойде цяло обляно в сълзи и каза на Ламме и Уленшпигел.

— В Мьолестее Спелле пуска от затвора срещу пари убийците и крадците. А изпраца на смърт невинни. Между тях е и моят брат Михиелкин! Ах, чуйте какво ще ви кажа; вие сте мъже и трябва да отмъстите за него. Един мръсен и подъл развратник, известен съблазнител на деца и девойчета, Питер дьо Роозе, е причина за цялото зло. Ах! Една вечер брат ми Михиелкин и Питер дьо Роозе били по едно и също време, но не на една маса, в кръчмата „Сокола“, дето всеки бяга от него като от чума.

Брат ми, който не искал да бъде с него в едно помещение, го нарекъл мръсен развратник и му заповядал да се маха оттам.

Питер дьо Роозе му отвърнал:

— Братът на една публична жена не бива да си вири толкова носа.

Той лъже: аз не съм публична, а любя само оня, когото си харесам.

Тогава Михиелкин запратил в лицето му каната си с бира, казал му, че лъже като гаден безпътник, какъвто е в действителност, и му се заканил, че ако не се пръждоса, ще завре юмрука си, чак до лакътя, в устата му.

Оня пак се опитал да приказва, но Михиелкин изпълнил, което рекъл: ударил го здравата два пъти в челюстта, хванал го за зъбите, с които той хапел, и го извлякъл на улицата, дето го оставил безмилостно, съвсем пребит.

След като оздравял, Питер дьо Роозе отишъл — тъй като не могъл да търпи самотията — в „int Vagevuur“ — същинско чистилице и жалка кръчма, дето ходят само сиромаси. Но и там дори дрипльовците не отивали при него. И никой не му говорел освен някои селяни, които не го познавали, и неколцина нехранимайковци — скитници или дезертъори от войската. Но и там много пъти го били, защото той беше драка.

Когато началникът Спелле дойде с двамата си палачи в Мьолестее, Питер дьо Роозе вървеше навсякъде като куче подире им, черпеше ги до пресищане с вино, месо и им плащаше всички удоволствия, които могат да се купят с пари. Така той стана техен сътрапезник и другар и започна да проявява цялата си злоба, за да измъчва ония, които мразеше — а те бяха всички жители на Мьолестее, и особено моя нещастен брат.

Започна с Михиелкин. Лъжесвидетели, вагабонти, лакоми за флорини, заявиха, че Михиелкин бил еретик, че приказвал мръсотии за Богородица и много пъти в кръчмата „Сокола“ хулил бога и светците и че освен това имал в един сандък не по-малко от триста флорина.

Макар че свидетелите не бяха почтени хора, Михиелкин бе арестуван и тъй като Спелле заедно с агентите си заяви, че доказателствата са достатъчни за подлагане обвиняемия на мъчение, Михиелкин бе провесен за ръцете на един скрипец, закован на тавана, като закачиха на краката му по една тежест от петдесет ливри.

Той отрече обвинението и каза, че ако в Мьолестее има някой негодник, мръсник, богохулник и развратник — това е тъкмо Питер дьо Роозе, а не той.

Но Спелле не искаше да чуе нищо и каза на агентите си да дигнат Михиелкин до тавана и оттам да го пуснат с все сила заедно с тежестите на краката. Те направиха това, и то тъй жестоко, че кожата и мускулите на глезените му се разкъсаха и долните части на краката едва се държаха.

Михиелкин настояваше, че е невинен и Спелле заповяда да почнат пак да го мъчат, като му подхвърли, че ако му брои сто флорина, той ще го освободи и няма да го безпокои.

Михиелкин каза, че би предпочел да умре.

Щом научиха, че брат ми е арестуван и подложен на мъчения, жителите на Мьолестее се явиха да свидетелствуват масово, с други думи — свидетелствуване на всички добри граждани в една община. Михиелкин, казаха те единодушно, ни най-малко не е еретик; всеки неделен ден той ходи на черква, а по големите празници се причестява, споменувал е името на Богородица само когато я е молил да му помогне при трудни случаи; тъй като никога не е приказвал лошо дори за земна жена, той още по-малко би посмял да направи това за небесната божия майка. Колкото пък за богохулствата, които

лъжесвидетелите твърдели, че са чули от него в кръчмата „Сокола“ — всичко това отначало докрай е стъкмено и лъжливо.

Михиелкин бе освободен, лъжесвидетелите наказани и Спелле призова на съд Питер дьо Роозе, но срещу сто флорина, платени веднага, го пусна, без да го подложи на разпит или мъчения.

От страх, че парите, които му оставаха, може наново да привлекат вниманието на Спелле, Питер дьо Роозе избяга от Мьолестее, а моят злочест брат Михиелкин беше на смъртно легло от гангрена на нозете.

Той, който дотогава не искаше да ме види, ме повика, за да ми каже да се пазя от огъня на тялото си, който щял да ме закара в огъня на ада. А аз не можех да сторя нищо, освен да плача, защото наистина в мен гори огън. И той издъхна в ръцете ми.

— О! — добави тя. — Оня, който би отмъстил на Спелле за смъртта на обичния ми и мил Михиелкин, ще стане мой господар завинаги и аз ще му се подчинявам като кучка.

Докато тя говореше, пепелта на Клаас удряше гърдите на Уленшпигел. И той реши да окачи убиеца Спелле на бесилото.

Булкин — тъй се казваше момичето — се върна в Мьолестее, сигурно, че Питер дьо Роозе няма да ѝ отмъщава, защото един говедар, който мина през Дестелберг, ѝ съобщи, че свещеникът и гражданите заявили, че ако Спелле рече да стори нещо на Михиелкината сестра, те ще го закарат при херцога.

Уленшпигел отиде заедно с нея в Мьолестее и когато влезе в една ниска стая в къщата на Михиелкин, видя портрета на някакъв сладкар и предположи, че това е портретът на покойника.

И Булкин му каза:

— Това е портретът на брат ми.

Уленшпигел взе портрета и на излизане каза:

— Спелле ще бъде обесен!

— Как ще го направиш? — рече тя.

— Ако знаеше как — каза тон, — не би изпитала никакво удоволствие да видиш как ще стане.

Булкин поклати глава и рече тъжно:

— Ти нямаш никакво доверие в мене.

— Та не е ли — рече той — извънредно доверие това, дето ти казвам „Спелле ще бъде обесен!“, тъй като само за тия думи ти можеш

да ме пратиш на бесилото преди него.

— Право е — каза тя.

— И тъй — отвърна Уленшпигел — иди ми намери хубава глина, двойна кана бира, чиста вода и няколко къса говеждо месо. Всичко поотделно. Говеждото — за мене, бирата — за говеждото, водата — за глината, а глината — за портрета.

Докато ядеше и пиеше, Уленшпигел умесваше глината и от време на време глътваше по някое късче и отнел, но не забелязваше това, тъй като разглеждаше много внимателно портрета на Михиелкин. Когато умеси глината, той направи от нея маска с нос, уста, очи и уши, която толкова приличаше на портрета на покойния, че Булкин се смая.

Сетне той сложи маската в печката и когато тя изсъхна, боядиса я в мъртвешки цвят и изрисува ужасените очи, измъченото лице и гърحوвете на умиращ човек. Момичето вече не се изумяваше, а гледаше маската и не можеше да откъсне очи от нея; побледня цялото, закри лице и треперещо рече:

— Това е той, моят клет Михиелкин!

Той направи също и два кървави крака.

Тя надви уплахата си и каза:

— Благословен да бъде убиецът на убиеца!

Уленшпигел взе маската и краката и рече:

— Трябва ми един помощник.

Булкин отговори:

— Иди в кръчмата „Синята гъска“ при съдържателя Йоос Нанеамот Ипр. Той беше най-добрият другар и приятел на брат ми. Кажи му, че си изпратен от Булкин.

Уленшпигел направи това, което му каза тя.

Свършеше ли кървавите си дела, началникът на полицията Спелле отиваше в „Сокола“ да пие топла смес *dobbele clauwaert* с канела и вино от Мадейра. Поради страх от бесило тук не смееха да му откажат нищо.

Питер дьо Роозе си бе възвърнал смелостта и бе дошъл отново в Мьолестее. Той вървеше навсякъде подир Спелле и неговите агенти, за да бъде закрилян от тях. Понякога Спелле черпеше. И те изпиваха заедно и весело парите на жертвите.

Сега кръчмата „Сокола“ не се посещаваше тъй, както в предишните хубави времена, когато селището живееше радостно,

когато служеше на бога по католически и не беше измъчвано заради вярата. Сега то бе сякаш в траур, както личеше от многобройните празни или заключени къщи, от пустите улици, дето бродеха няколко измършавели кучета, които търсеха из боклуците гнили неща за храна.

Само за двамата злодейци имаше още място в Мьолестее. Наплашените жители на селцето ги виждаха денем, като отбелязваха безочливо къщите на бъдещите жертви и съставяха списъци на смъртници, а вечер, когато се връщаха от „Сокола“, пеейки мръсни песни, а двама агенти, пияни като тях, вървяха подире им въоръжени до зъби, за да ги пазят.

Уленшпигел отиде в „Синята гъска“, при Йоос Лансам, който беше зад тезгяха си.

Уленшпигел извади от джоба си малко шишенца ракия и му каза:

— Булкин продава от същата две бъчви.

— Ела в готварницата — рече съдържателят.

Когато отидоха там, съдържателят затвори вратата и го погледна втренчено:

— Ти не си никакъв търговец на ракия; какво значат твоите смигания? Кой си ти?

Уленшпигел отговори:

— Аз съм синът на Клаас, който бе изгорен в Дамме! Пепелта на покойния удря гърдите ми: искам да убия Спелле, убиеца.

— Булкин ли те праща? — попита съдържателят.

— Булкин ме праща — отговори Уленшпигел. — Аз ще убия Спелле, а ти ще ми помагаш.

— Готов съм. Какво трябва да правя?

Уленшпигел отговори:

— Иди при свещеника, добрия пастир, враг на Спелле. Събери приятелите си и утре вечер, като удари камбаната за прибиране в къщи, бъди заедно с тях по пътя за Евергем, оттатък къщата на Спелле — между нея и „Сокола“. Застанете всички в сянка и не идвайте с бели дрехи. Точно в десет часа ще видиш как Спелле излиза от кръчмата и как от срещуположната страна иде една кола. Тая вечер не казвай нищо на приятелите си; те спят прекалено близо до ушите на жените си. Намери ги утре. Елате, слушайте хубаво всичко и го запомнете добре.

— Ще го запомним — рече Йоос. И дигна канчето си:

— Пия за въжето на Спелле.

— За въжето — отговори Уленшпигел.

После се върна със съдържателя в кръчмата там пиеха неколцина жители на Ганд, които се връщаха от съботния пазар в Брюге, дето бяха продали скъпо куртки, наметки от златна и сребърна сърма, купени за няколко петака от разорени благородници, които искаха да подражават с блясъка си на испанците.

И ядяха и пиеха по случай голямата си печалба.

Седнали в един ъгъл, Уленшпигел и Йоос Лансам пиеха и се уговориха, без да чуе някой — Йоос да отиде първо при свещеника на църквата, добрия пастир, кой го негодува срещу Спелле, убиеца на невинни, а след това — у приятелите си.

На следния ден, щом удари камбаната за прибиране, Йоос Лансам и приятелите на Михиелкин, вече предизвестени, излязоха от „Синята гъска“, дето пиеха обикновено, и за да не събудят никакво подозрение, отидоха по различни пътища на шосето за Евергем. Бяха седемнадесет души.

В десет часа Спелле излезе от „Сокола“, последвал от двамата агенти и от Питер дьо Роозе. Лансам и неговите хора се бяха скрили в плевнята на Самсон Боен, приятел на Михиелкин. Вратата на плевнята беше отворена. Спелле не ги видя.

Те го чува, когато минаваше, олюлявайки се от пиене, както и двамата агенти и Питер дьо Роозе, и как казваше завалено и с хълцукане:

— Началници на полицията! Началници на полицията! Хубав е животът на тоя свят; подкрепете ме, обесници, които се храните от моите огризки!

Изведнъж по шосето откъм равнината се чу рев на магаре и плющене на камшик.

— Ето едно опако магаре — каза Спелле, — което не ще да върви въпреки предупреждението.

Изведнъж се чу силен шум от колела и една подскачаща каруца, която се спускаше по шосето.

— Спрете я — извика Спелле.

Когато каруцата дойде наспоред тях, Спелле и двамата му агенти се втурнаха да хванат юздите на магарето.

— Каруцата е празна — рече един от агентите.

— Дръвнико — каза Спелле, — де си видял празни каруци да препускат нощем? В тая каруца има някой скрит; запалете фенерите, дигнете ги, за да видя.

Запалиха фенерите и Спелле се качи на каруцата с фенер в ръка; но щом погледна, падна възник и изкрещя:

— Михиелкин! Михиелкин! Исусе, смили се над мене.

Тогавата от дъното на каруцата се надигна един човек, който беше облечен в бяло като сладкар и държеше в ръцете си два кървави крака.

Като видя как човекът се изправи, осветен от фенерите, Питер дьо Роозе извика заедно с двамата палачи:

— Михиелкин! Михиелкин! Умрелият! Господи, смили се над нас!

Привлечени от шума, седемнадесетте дойдоха да видят зрелището и се ужасиха, когато съзряха при светлината на ясения месец колко много приличаше този образ на клетия покойник Михиелкин.

А призракът движеше кървавите си нозе.

Същото пълно и кръгло лице, но побледняло от смъртта, заплашително, с оловночервят и проядено от червеите под брадичката.

Призракът продължаваше да движи кървавите си крака и каза на легналия по гръб Спелле, който стенеше:

— Спелле, началнико на полицията Спелле, събуди се!

Но Спелле не помръдваше.

— Спелле — рече отново призракът, — началнико Спелле, събуди се или ще те накарам да слезеш заедно с мене в зиналата паст на ада.

Спелле се надигна и с щръкнали от страх коси извика жално:

— Михиелкин! Смили се, Михиелкин!

През това време гражданите се бяха приближили, но Спелле не виждаше нищо освен фенерите, които му се струваха като очи на дяволи. Той призна това по-късно.

— Спелле — рече призракът на Михиелкин, — готов ли си да умреш?

— Не — отговори началникът, — не, уважаеми господин Михиелкин, съвсем не съм готов и не искам да се явя пред бога с душа, цялата черна от грехове.

— Позна ли ме? — рече призракът.

— Бог да ми е на помощ — каза Спелле; — да, познах ви; вие сте призракът на Михиелкин, сладкаря, който умря невинен в леглото си вследствие на мъченията и тези два кървави крака са същите, на които накарах да вържат по петдесет ливри тежест. Ах! Михиелкин, простете ми, тоя Питер дьо Роозе е такъв изкусител; той ми предложи петдесет флорина, за да сложа името ви в списъка, и аз ги приех.

— Искаш ли да се изповядаш? — каза призракът.

— Да, уважаеми господине, искам да се изповядам, да разправа всичко и да се покая. Но благоволете да отстраните тия дяволи там, които се готвят да ме разкъсат. Ще кажа всичко. Махнете тия огнени очи! Аз сторих същото в Турне с петима граждани; същото в Брюге с четворица. Не помня вече имената им, но ако настоявате, ще ви ги кажа; и другаде също така съм съгрешавал, уважаеми господине, и аз съм причина да идат в гроба шестдесет и девет невинни души. Михиелкин, кралят имаше нужда от пари. Бяха ми съобщили това, но и на мене ми трябваша: парите са в Ганд, в зимника, под каменната настилка в къщата на старата Гровелс, моята истинска майка. Казах ви всичко, всичко, моля ви за милост и пощада. Махнете дяволите. Господи-боже, Дево Марийо, Исусе, застъпете се за мене; отдалечете от мене пламъците на ада; аз ще продам всичко, каквото имам, ще раздам всичко на бедните и ще се покая.

Уленшпигел видя, че гражданите бяха готови да му помогнат, скочи от каруцата, хвана Спелле за гушата и щеше да го удуши.

Но дойде свещеникът.

— Оставете го да живее — рече той. — По-добре да умре от въжето на палача, отколкото от пръстите на призрак.

— Какво ще го правите? — попита Уленшпигел.

— Ще го обвиня пред херцога и ще искам да го обесят — отговори свещеникът. — Но кой си ти?

— Аз съм — отговори Уленшпигел, — маската на Михиелкин, една клета фламандска лисица, която ще се върне в дупката си от страх пред испанските ловци.

В това време Питер дьо Роозе бе хукнал да бяга колкото му държат краката.

И Спелле бе обесен, а имотите му конфискувани.

И кралят ги наследи.

XXXIII

На другия ден Уленшпигел тръгна за Куртре, като вървеше покрай бистрата рекичка Лис.

Ламме едва креташе.

Уленшпигел му каза:

— Какво си захленчил, жалка душо, за жена си, която ги сложи рогатия венец на рогоносците.

— Синко — рече Ламме, — тя винаги ми беше вярна и ме обичаше доста много, а пък аз я обичах прекалено много, кротки Исусе. Един ден тя отиде в Брюге и се върна променена. От тоя ден насетне на молбите ми за любов тя отговаряше:

„Трябва да живея с тебе като приятелка, не иначе.“

Тогава мене ми ставаше тъжно и аз ѝ казвах:

„Миличка, любима, ние се оженихме пред бога. Не направих ли за тебе всичко, каквото искаше? Не носех ли много често куртка от черно платно и наметка от прост памучен плат, за да те обличам въпреки кралските наредби в коприна и сърма? Миличка, не ме ли обичаш вече?“

„Обичам те — казваше тя, — както иска бог, неговите закони и светите наредби и правила за покаяние. И все пак аз ще ти бъда само добродетелна другарка.“

„Не ми е потрябвала твоята добродетел — отговарях ѝ, — тебе искам аз, тебе, моята жена.“

Тя клатеше глава и отговаряше:

„Зная, че си добър; до днес ти беше готвачът в къщи, за да ме избавиш от грубата работа и от готвенето; ти гладеше чаршафите ни, якичките и ризите, тъй като уютята бе много тежка за мене; ти переше бельото, метеше къщата и улицата пред портата, пак за да ме опазиш от всякаква умора. Сега искам аз да работя вместо тебе, но нищо повече, мъжо.“

„Все ми е едно — отговарях аз, — както по-рано аз ще бъда твоя горнична, гледачка, готвачка, перачка, твой покорен роб; но недей

разделя, жено, тия две сърца и тела, които бяха едно; не късай сладостната любовна връзка, която тъй нежно ни сплиташе.“

„Трябва“ — отговаряше тя.

„Ах — казвах аз, — в Брюге ли взе това жестоко решение?“

Тя отговаряше:

„Аз се заклекх пред бога и пред светиите.“

„Но кой — извиках аз — те принуди да се закълнеш, че нима да изпълняваш съпружеските си задължения?“

„Оня, който носи божия дух и ме нареди между разкаяните грешници.“

И от тоя миг тя престана да бъде моя, сякаш бе станала вярна съпруга на другото. Аз я молих, мъчих, заплашвах, плаках, умолявах. Напразно. Когато една вечер се върнах в Бланкенберге, дето бях ходил да получа дохода от един мой чифлик, намерих къщата празна. Сигурно, уморена от моите молби, раздражена и тъжна от моята скръб, жена ми бе избягала. Де ли е тя сега?

И Ламме седна на брега на Лис, навел глава и загледан във водата.

— Ах — думаше той. — Мила моя, пълничка, нежна и прелестна. Ще намеря ли някога друга ярчица като тебе? Любовна гозба, няма ли вече да си хапна от тебе? Де са твоите целувки, благоуханни като мащерка; твоята устица, дето аз смучех наслада както пчела мед от розата; твоите бели ръце, които се сплитаха около мене и ме милуваха? Де е твоето туптящо сърце, твоята пълничка гърд и приятният трепет на твоята снага, снага на вълшебница, задъхана от любов? Но де са и твоите предишни води, бистра речице, която носиш тъй весело сега новите си води под слънцето?

XXXIV

Когато минаваха край Петегемската гора, Ламме каза на Уленшпигел:

— Опекох се; да потърсим сянка.

— Да потърсим — отговори Уленшпигел.

Те влязоха в гората, седнаха на тревата и видяха стадо елени, което минаваше край тях.

— Внимавай добре, Ламме — каза Уленшпигел, като пълнеше германската си аркебуза. — Гледай едрите стари елени, които още имат торбичката си и носят гордо рогата си с девет разклонения. Малки еленчета, техните оръженосци, ситнят край тях и са готови да ги бранят със заострените си рогчета. Те отиват към леговищата си. Пригответи ударника на аркебузата, както правя аз. Стреляй. Старият елен е ранен. Едно еленче е ударено в бедрото, то бяга. Да вървим след него, докато падне. Прави, каквото правя аз — тичай, скачай, хвърчи!

— Гледай го ти моя смахнат приятел — рече Ламме, — да тичаме подир елените. Недей хвърча без крила, това е празна работа. Никога няма да ги настигнеш. Ах, жесток другар си ти! Да не мислиш, че аз съм пъргав като тебе? Аз се потя, синко; потя се и ще падна. Ако горският те пипне, ще те обесят. Елените са кралски дивеч, остави ги да си препускат, синко, няма да ги хванеш.

— Ела — рече Уленшпигел. — Чуваш ли шума от рогата му в листака? Също като вихрушка. Виждаш ли младите счупени клонки и листа, които са застлали земята? Тоя път го ударих и в бута; ще го изядем.

— Той не е още опечен — рече Ламме. — Остави нещастните животни да си тичат. Ох, колко е горещо! Аз май ще падна тук и няма да стана.

Изведнъж дрипави и въоръжени хора изпълниха от вси страни гората. Залаяха кучета и хукнаха да гонят елените. Четворица мъже с дивашки вид заобиколиха Ламме и Уленшпигел и ги отведоха на една поляна сред шубраци, дето между жени и деца, настанени на лагер,

видяха много мъже, въоръжени с какви ли не саби, арбалети, аркебузи, копия, дълги тояги с железни остриета и с райтерски пистолети.

Уленшпигел им каза:

— Вие шумкари ли сте, или горски братя? Май че живеете тук, събрани заедно, за да се криете от преследвания?

— Ние сме горски братя — отговори един старец, който бе седнал до огъня и готвеше няколко нарязани птици в едно котле. — Но ти кой си?

— Аз — отговори Уленшпигел — съм от хубавата Фландрия, живописец, селяк, благородник, скулптор — всичко заедно. Ей тъй ходя по света, като хваля хубавите и добри неща и се подигравам свободно с глупостта.

— Щом си видял толкова земи — рече старецът, — трябва да можеш да произнесеш Schild ende Vriendt. „Щит и приятел“, както го произнасят жителите на Ганд, иначе си фалшив фламандец и ще умреш.

Уленшпигел произнесе Schild ende Vriendt.

— Ами ти, шкембе — рече старецът, като се обърна към Ламме, — какъв ти е занаятът?

Ламме отговори:

— Да ям и да пия земите, чифлиците, именията си, да търся жена си и да вървя навсякъде заедно с моя приятел Уленшпигел.

— Щом си пътувал толкова — каза старият човек, — ти сигурно знаеш как наричат в Лимбург жителите на Веерт?

— Не зная — отговори Ламме, — но можете ли ми каза името на този безобразен нехранимайко, заради когото жена ми избяга от къщи? Кажете ми кой е и аз веднага ще отида да го убия.

Старият човек рече:

— Две неща има на света, които, избягат ли веднъж, никога не се връщат: похарчени пари и отегчена жена, която е изхвъркнала от къщи.

Сетне се обърна към Уленшпигел.

— Знаеш ли как наричат в Лимбург жителите на Веерт?

— „Заклинатели на калкан“ — отговори Уленшпигел, — защото веднъж един жив калкан паднал от една рибарска количка и някои стари жени, които видели, че рибата скача, я помислили за дявол. „Хайде да повикаме свещеника да направи заклинание на калкана“ — казали те. Свещеникът извършил заклинанието, взел калкана, занесъл

си го и направил от него хубаво фрикасе в чест на жителите на Веерт. Да стори бог същото с кървавия крал.

В този миг из гората прокътна лай на кучета. Въръжени хора, разтичани из гората, викаха, за да уплашат дивеча.

— Това са еленът и малкото, които ударих аз — каза Уленшпигел.

— Ние ще ги изядем — рече старецът. — Но кажи ми, как наричат в Лимбург жителите на Айндохвен?

— „Майстори на манда“ — отговори Уленшпигел. — Един ден неприятелят бил пред портите на града им, а те ги били заключили в манда от морков. Дошли гъски и с няколко силни удара на лакомите си човки изяли моркова и неприятелят влязъл в Айндохвен. Ала за мандалата на тъмниците, в които искат да затворят свободната съвест, ще трябва железни ключове.

— Щом бог е с нас, кой ще бъде против... — отговори старецът.

Уленшпигел рече:

— Кучешки лай, вой на хора и счупени клони: истинска буря в гората.

— Вкусно ли е еленовото месо? — попита Ламме, като гледаше гозбата.

— Виковете на ония от потерята приближават — рече Уленшпигел на Ламме; — кучетата са съвсем наблизо. Какъв трясък! Еленът! Еленът! Пази се, синко! Фу-у! Противно животно, събори моя дебел приятел на земята, посред тигани, тиганчета, съдове, тенджери и фрикасата. Ето и жените, и девойките бягат, обезумели от ужас. Кръв ли тече от тебе, синко?

— Ти се смееш, вагабонтино — рече Ламме. — Да, кръв тече от мене. Мушна ме с рогата си в задника. На, виж, гащите ми раздрани, месото ми — също, а всички тия хубави мръвки са по земята. И ето на, всичката ми кръв ще изтече на земята.

— Тоя елен е предвидлив хирург, той те спаси от дамба — отговори Уленшпигел.

— Фу! Безсърдечен калпазанин! — рече Ламме. — Но аз вече няма да вървя с тебе. Ще остана тук сред тия добри мъже и добри жени. Как не те е срам да бъдеш толкова жесток към моите страдания, когато вървя по петите ти като куче — в сняг, скреж, дъжд, град, вятър, а стане ли горещо — душата ми излиза с потта!

— Раната ти е празна работа. Сложи ѝ една мекица — това ще бъде мушама от пържено — отговори Уленшпигел. — А знаеш ли как наричат жителите на Лувен? Не знаеш, драги приятелю. Добре, тогава аз ще ти кажа, за да престанеш да хленчиш. Наричат ги стрелци на крави, защото един ден били толкова глупави, че стреляли срещу крави, тъй като ги взели за неприятелски войници. Ние пък стреляме срещу испанските пръчове, месото на които вони, но кожата им е годна за барабани. Ами жителите на Тирльомов? Знаеш ли? Пак не. Те носят славния прякор Kirekers. Защото на Петдесетница в тяхната голяма църква една патица лети от амвона над олтара и за тях тя е образът на техния свети дух. Сложи на раната си една палачинка. Ти събираш, без да кажеш ни дума, съдините и падналите мръвки, съборени от елена. Това се казва смел готвач. Отново запалваш огън, слагаш тенджерата със супата на трикраката пиростия; заел си се много внимателно с готвеното. Знаеш ли защо в Лувен има четири чудеса? Не. Аз ще ти кажа. Първо, защото там живите минават под мъртвите; църквата „Сен Мишел“ е построена до градските порти и следователно гробището ѝ е отгоре. Второ, защото камбаните ѝ са въвн от камбанарията, както е в църквата „Сен Жак“, дето има една голяма и едва малка камбана; тъй като малката не могли да поставят в камбанарията, оставили я отвън. Трето, защото там има олтар въвн от църквата, тъй като фасадата на „Сен Жак“ прилича на олтар. Четвърто, поради камбанарията без гвоздеи, защото острият връх на камбанарията на църквата „Сен Гертруда“ е от камък вместо от дърво, а камъните не се заковат с гвоздеи, освен сърцето на кървавия крал, което бих искал да закова на голямата брюкселска порта. Но ти не ме слушаш. Няма ли сол в соса? Знаеш ли защо жителите на Термонд се наричат грейки? Защото един млад принц трябвало да пренощува там през зимата в странноприемницата „Фламандски герб“, но съдържателят не знаел как да стопли чаршафите, тъй като нямал грейка. Той затоплил леглото с младата си дъщеря, но тя, щом чула, че принцът иде, избягала и принцът попитал защо не са оставили грейката. Дано бог заключи Филип в кутия от нажежено желязо, за да служи за грейка в леглото на госпожа Астарта.

— Остави ме на мира — каза Ламме. — Не ме интересуват твоите грейки и камбанарията без гвоздеи, нито другите ти дрънканици. Остави ме да си правя сосовете.

— Пази се — каза му Уленшпигел. — Кучешкият лай не спира, засилва се, кучетата вият, рогът тръби. Пази се от елена. Бягай, рогът тръби.

— Дават от плячката на кучетата — рече старецът; — ела при мръвките си, Ламме, еленът е мъртъв.

— Ще имаме хубаво ядене — каза Ламме. — Вие ще ме поканите на пиршеството, тъй като доста грижи полагам за вас. Сосът на птиците ще стане чудесен, само че мъничко хруска. То е от пясъка, върху който паднаха, когато тоя дяволски елен ми раздра дрехата и месото. Но вие не се ли боите от горските?

— Ние сме много — каза старецът. — Те се страхуват и не ни безпокоят. Същото е и с агентите и съдиите. Градското население ни обича, защото никому не правим зло. Ще живеем още някое време спокойно, докато испанската войска ни обгради. А ако стане това, всички ние — стари и млади мъже, жени, девойки, момчета и момиченца — скъпо ще продадем живота си и по-скоро ще се убием сами един друг, отколкото да търпим хиляди мъки под властта на кървавия херцог.

Уленшпигел каза:

— Мина вече времето, когато можехме да се бием с палача на суша. Трябва да го сразим по море. Идете към Зеландските острови през Брюге, Хейст и Кноке.

— Нямаме пари — казаха те.

Уленшпигел отговори:

— Ето ви хиляда жълтици от принца. Вървете покрай водните пътища — канали, реки и рекички; щом видите кораби със знак ГИХ, някой от вас да запее като чучулига. Ще му отвърне тръбният глас на петел. Значи, сте в приятелска страна.

— Ще го направим — казаха те.

Скоро се показаха ловците, помъкнали с възета убития елен, и кучетата подире им.

Всички насядаха в кръг около огъня. Те бяха не по-малко от шестдесет души — мъже, жени и деца. Извадиха хляба от торбите и ножовете от ножниците: еленът бе нарязан, одран, изтърбушен и набучен на шиш заедно с дребен дивеч. И когато свърши яденето, видяха, че Ламме хърка, отпуснал глава на гърди, и заспал, облегнат на едно дърво.

Привечер горските братя се вмъкнаха в землянките си, за да спят. Ламме и Уленшпигел направиха същото.

Въоръжени стражи бдяха и пазеха лагера. А Уленшпигел слушаше как сухите листа стенат под нозете им.

На сутринта той си тръгна заедно с Ламме, а хората от лагера му казаха:

— Бъди благословен: ние ще тръгнем към морето.

XXXV

В Харлебеке Ламме се запаси с мекици — изяде двадесет и седем и сложи тридесет в кошницата си. Уленшпигел носеше клетките си в ръка. Привечер стигнаха в Куртре и отседнаха в странноприемницата „Пчела“ на Жилис ван ден Енде, който излезе на вратата веднага щом чу, че се подсвирква като чучулига.

Там всичко тръгна по мед и масло. Като видя писмата от принца, домакинът даде на Уленшпигел жълтици за принца и не поиска да му платят за пуйката, която им поднесе, нито за бирата, с която я поляха. Той също го предупреди, че в Куртре имало шпиони на кървавия съд, така че той и другарят му трябвало да си сдържат езика.

— Ние ще ги познаем — казаха Уленшпигел и Ламме. И излязоха от странноприемницата.

Слънцето залязваше, позлатявайки покривите на къщите; по липите птичките чуруликаха; жените си приказваха по праговете на къщите, децата се търкаляха в прахоляка, а Уленшпигел и Ламме бродеха наслуки из улиците.

Изведнъж Ламме рече:

— Запитах Мартин ван ден Енде дали не е виждал някоя жена, прилична на моята — аз му описах миличкия ѝ образ и той ми каза, че в „Дъга“ на Стевенина, по шосето за Брюге, извън града, всяка вечер се събирали много жени. Отивам веднага там.

— Аз ще те намеря след малко — каза Уленшпигел. — Искам да отида в града; ако срещна жена ти, веднага ще ти я изпратя. Помни, че съдържателят на странноприемницата ти препоръча да мълчиш, ако ти е скъпа главата.

— Ще мълча — рече Ламме.

Докато Уленшпигел се разхождаше, слънцето залезе; мръкна се бързо и Уленшпигел стигна в уличката По дьо Пиер. Той чу мелодични звуци от виола; когато приближи, видя надалеч някаква бяла фигура, която го зовеше, бягаше от него и свиреше на виола. И пееше като серафим нежна и бавна песен; спираше се, обръщаше се, зовеше го и отново побягваше от него.

Но Уленшпигел тичаше бързо; той я настигна и щеше да ѝ заговори, но тя сложи върху устата му ръката си, благоухаеща на смирна.

— Селяк ли си, или благородник? — рече тя.

— Аз съм Уленшпигел.

— Богат ли си?

— Достатъчно богат, за да си платя едно голямо удоволствие, но недостатъчно, за да откупя душата си.

— Нямах ли коне, та си тръгнал пешком?

— Имам едно магаре — рече Уленшпигел, — но го оставих в обора.

— Как така си сам, без приятел, в чужд град?

— Приятелят ми скита на една страна, аз — на друга, любопитна хубавице.

— Не съм любопитна — рече тя. — Богат ли е приятелят ти?

— С тлъстини — рече Уленшпигел. — Ще свършиш ли скоро разпита си?

— Свърших — каза тя, — а сега остави ме.

— Да те оставя ли? — рече той. — То е все едно да накараш Ламме, когато е гладен, да не яде някоя хубава гозба от жълтунки. Аз искам да си хапна от тебе.

— Та ти още не си ме видял — каза тя. И отвори един фенер, който блесна изведнъж и освети лицето ѝ.

— Ти си хубава — рече Уленшпигел. — Охо! Златиста кожа, нежни очи, червени уста, прелестно тяло! Всичко това ще бъде за мене.

— Всичко — каза тя.

Тя го заведе в кръчмата „Дъга“, на шосето за Брюге, държана от Стевенина. Там Уленшпигел видя много момичета, които имаха на единия си ръкав колелце, различно по цвят от цвета на бархетните им рокли.

Неговото момиче имаше колелце от сребрист плат върху златосърмена рокля. И всички момичета я гледаха със завист. Влизайки, тя направи някакъв знак на съдържателката, но Уленшпигел не видя; седнаха заедно и пиха.

— Знаеш ли — рече тя, — че който веднъж ме е любил, остава мой завинаги?

— Благоуханна хубавице — каза Уленшпигел, — чудесно пиршество ще бъде за мене да се наслаждавам винаги от твоята плът.

Изведнъж той съзря Ламме седнал в един ъгъл пред масичка със свещ, пушен свински бут и кана с бира; той не знаеше как да брани бута и бирата си от две момичета, които искаха на всяка цена да ядат и пият с него.

Когато Ламме съзря Уленшпигел, стана, подскочи три стъпки във въздуха и извика:

— Слава на бога, че ми връща приятеля Уленшпигел! Дай ни да пием, стопанко!

Уленшпигел извади кесията си и рече:

— Да пием, докато я изпразним.

И той раздрънка парите.

— Слава на бога! — каза Ламме, като измъкна сръчно кесията от ръцете му. — Аз плащам, а не ти, тая кесия е моя.

Уленшпигел поиска да вземе със сила кесията си, но Ламме я държеше здраво. И както се боричкаха двамата за кесията, единият — да я вземе, другият — да я задържи, Ламме зашепна с пресеклив глас на Уленшпигел:

— Слушай... Тука са четворица... агенти... в малка стая с три момичета... Отвън двама за тебе, за мене... Искан да изляза... попречиха... оная в сърмена рокля шпионка... Шпионка и Стевенина!

Докато се боричкаха, Уленшпигел, който слушаше внимателно, викаше:

— Дай ми кесията, негоднико!

— Няма да ти я дам — думаше Ламме.

И се хващаха за шиите, за раменете и се търкаляха по земята, като през това време Ламме предупреждаваше Уленшпигел.

Неочаквано влезе съдържателят на „Пчела“, последван от седем души, които той се правеше, че не познава. Той изкукурига като петел, а Уленшпигел подсвирна като чучулига. Виждайки биещите се Уленшпигел и Ламме, той попита Стевенина:

— Кои са тия двамата?

Стевенина отговори:

— Нехранимайковци. По-добре да ги разтървем, отколкото да ги оставим да дигат тук такава врява, преди да отидат на бесилото.

— Нека се опита някой да ни разтърве — рече Уленшпигел, — има да пооре земята по очи.

— Да, има да пооре земята по очи — каза Ламме.

— Съдържателят идва да ни спаси — пошепна Уленшпигел на ухото на Ламме.

Сега съдържателят се досети, че тук се крие някаква тайна и се намеси в боричкането им с наведена глава. Ламме му пошушна:

— Ти ли ще ни спасиш? Но как?

Съдържателят се престори, че дърпа уж Уленшпигел за ушите и му каза съвсем ниско:

— Седмина са на твоя страна... Яки мъже, месари... Аз си отивам... Всички в града ме познават... Щом изляза, „време е да звъннат чашите“... изпочупете всичко...

— Да — рече Уленшпигел, като стана и го ритна.

На свой ред и съдържателят на „Пчела“ го удари. И Уленшпигел му каза:

— Здравата пердашиш, шишко.

— Като градушка — отговори другият, взе бързо кесията от Ламме и я върна на Уленшпигел.

— Обеснико — каза Ламме, — сега, като си взе парите, плати ми пиенето.

— Ще платя, нехранимайко-скандалджия — отговори Уленшпигел.

— Вижте го колко е нахален — рече Стевенина.

— Колко си красива, миличка — отговори Уленшпигел.

А Стевенина беше на не по-малко от шестдесет години и имаше лице като мушмула, цялото жълто от жлъчно раздразнение. Посред лицето носът стърчеше като клюн на бухал. Очите ѝ бяха очи на безчувствен скъперник. Два дълги остри зъба се подаваха от сбърчената ѝ уста. И на лявата си буза имаше голямо, червено рождено петно.

Момичетата се смееха, подигравайки се с нея, и думаха:

— Миличка, миличка, дай му да пие. — Той ще те целуне. — Колко време изтече от първата ти любовна нощ? Пази се, Уленшпигел, тя ще те изяде. — Виж очите ѝ, блестят не от омраза, а от любов. — Тя май ще те хапе, докато издъхнеш. — Не се страхувай. — Тъй правят

всички влюбени жени. — Тя ти желае само доброто. — Виж в какво весело настроение е, как се смее.

И действително Стевенина се смееше и смигаше на Жилина, лекото момиче със сърмената рокля.

Съдържателят на „Пчела“ пи, плати и си отиде. Седемте месари смигаха на агентите и на Стевенина, за да им покажат, че се разбират един други. Един от тях направи знак с ръка, че смята Уленшпигел за глупак и че ще го нагласи много добре. Той му пошепна, като се изплези подигравателно към Стевенина, която се смееше и показваше дългите си зъби:

— Време е да звъннат чашите.

След това посочи агентите и каза съвсем високо:

— Любезни протестантино, ние всички сме с тебе; черпи ни едно пиене и ядене.

И Стевенина се смееше радостно и се плезеше на Уленшпигел, когато ѝ обръщаше гръб. И Жилина, със сърмената рокля, също се плезеше.

А момичетата си казваха нисичко:

— Вижте я шпионката, която подлъга с хубостта си и закара на жестоки мъчения и на още по-жестока смърт повече от двадесет и седем протестанти; Жилина примира от удоволствие при мисълта, колко хубаво ще ѝ платят за нейния донос — първите сто жълтици от наследството на жертвите. Но тя не се смее, защото ще трябва да ги дели със Стевенина.

И всички — агентите, месарите и момичетата — се плезеха подигравателно на Уленшпигел, А от Ламме течаха едри капки пот и цял се бе зачервил от гняв като гребен на петел, но не искаше да говори.

— Черпи ни пиене и ядене — казаха месарите и агентите.

— Тъй да бъде — рече Уленшпигел и раздрънка наново жълтиците, — дай ни, о, прелестна Стевенина, ядене и пиене, но да прием с чаши, които звънтят.

При тия думи момичетата отново избухнаха в смях, а Стевенина показа пак кривите си зъби.

Тя отиде веднага в готварницата и в зимника, донесе оттам шунка, наденици, омлети с черни кървавици и звънтящи чаши,

наречени тъй, защото бяха със столчета, и щом ги чукунеха, звънтяха като камбани.

Тогава Уленшпигел каза:

— Който е гладен — да яде, който е жаден — да пие!

Агентите, момичетата, месарите, Жилина и Стевенина изпратиха тия думи с ръкопляскания и с тропане на крака. Сетне всички се наредиха колкото може по-добре, като Уленшпигел, Ламме и седемте месари седнаха на почетната маса, а агентите и момичетата на две малки маси. И ядоха и пиха със силно тракане на челюстите, като поканиха дори двамата агенти, които бяха въвн, да участвуват и те в пиршеството. А от техните торби се подаваха възета и верижки.

Тогава Стевенина изплези език и рече ухилена:

— Който не ми плати, няма да излезе оттук!

И отиде да заключи всички врати, като прибра ключовете в джобовете си.

Жилина дигна чаша и рече:

— Птичето е в клетката, да пием.

При тия думи две момичета, Жана и Марго, ѝ казаха:

— Пак ли ще пратиш някого на смърт, зла жено?

— Не знам — рече Жилина, — да пием. Но трите момичета не искаха да пият с нея. А Жилина взе виолата и запя на френски:

*Със песни и с виола
през всеки ден и час,
безгрижна и безпътна,
любов продавам аз.*

*Бедрата ми Астарта
от огън сътвори;
а в дивното ми тяло
божествен чар се крий.*

*Кесията изпразвай,
жълтиците хвърли:
поток от ярко злато
пред мен да ромоли.*

*Аз щерка съм на Ева,
от Сатана — баща;
за тебе аз ще бъда
най-хубава мечта.*

*Гореща, кротка, буйна
или съвсем без страст —
каквато искаш, мили,
такава ще съм аз.*

*Виж, аз продавам всичко:
любов, душа, мечти,
наслади, смях и сълзи,
и Смърт — щом искаш ти.*

*Със песни и с виола
през всеки ден и час,
безгрижна и безпътна,
любов продавам аз.*

И пеейки песента си, Жилина беше толкова хубава, тъй нежна и прелестна, че всички мъже — агенти, месари, Ламме и Уленшпигел — занемяха разчувствувани, усмихнати и завладени от очарованието.

Изведнъж Жилина избухна в смях, погледна Уленшпигел и каза:
— Така хващат птиците в клетка.

И очарованието се разся.

Уленшпигел, Ламме и месарите се спогледаха:

— Е, ще ми платите ли? — рече Стевенина. — Ще ми платите ли, господин Уленшпигел, който така добре се охранвате от месото на проповедниците?

Ламме рече да се обади, но Уленшпигел му кимна да мълчи и каза на Стевенина:

— Ние не плащаме предварително.

— Тогава аз ще си взема парите от твоето наследство — рече Стевенина.

— Вампирите се хранят от трупове — отвърна Уленшпигел.

— Да — рече един от агентите, — тия двамата са взели парите на проповедниците; повече от триста жълтици. Добри пари за Жилина.

А Жилина пееше:

*Не ще намериш друга
и затова, пленен,
пий ласки, смях и сълзи,
и смърт дори от мен.*

След това каза ухилена:

— Да пием!

— Да пием — казаха агентите.

— Слава на бога — рече Стевенина, — да пием! Вратите са заключени, прозорците имат здрави решетки, птиците са в клетката; да пием!

— Да пием! — рече Уленшпигел.

— Да пием! — рече Ламме.

— Да пием! — рекоха седмината.

— Да пием! — рекоха агентите.

— Да пием! — рече Жилина и засвири на виолата. — Аз съм хубава, да пием! Аз мога да хвана с мрежата на песента си архангел Гавраил.

— И тъй, донесете вино — каза Уленшпигел, — и то от най-хубавото, за да увенчаем празника; искам всяко косъмче от нашите жадни тела да получи по капка течен огън.

— Да пием! — рече Жилина. — Ако имаше още двадесет кротушки като тебе, щуките щяха да престанат да пеят.

Стевенина донесе вино. Всички бяха седнали, пиеха и лапаха, агентите наред с момичетата. Седмината, седнали на масата на Уленшпигел и Ламме, хвърляха от своята маса към масата на момичетата свински бутове, наденици, омлети и бутилки, а момичетата ги ловяха във въздуха, както шараните лапат мухи над водата. И Стевенина се смееше, като показваше двата си зъба, и сочеше връзките от по пет свещи — тежки една ливра, — които се олюляваха, увиснали

над тезгяха. Това бяха свещите на момичетата. После тя каза на Уленшпигел:

— Когато човек отива на кладата, носи лоена свещ. Искаш ли още отсега една?

— Да прием! — рече Уленшпигел.

— Да прием! — рекоха седмината.

Жилина каза:

— Очите на Уленшпигел блестят като очи на лебед, който ще умре.

— Дали да ги дадем на свините да ги изядат? — рече Стевенина.

— Няма да бъде кой знае какво пиршество за тях; да прием! — каза Уленшпигел.

— Хубаво ли ще ти е — рече Стевенина, — когато те качат на ешафода, да ти промушат езика с нажежено желязо?

— Тогава той по-добре ще свири; да прием! — отговори Уленшпигел.

— Ако беше обесен, ти би приказвал по-малко — каза Стевенина — и твоята любима би дошла да те съзерцава.

— Да — рече Уленшпигел, — но ще бъда по-тежък и бих паднал върху твоята хубавичка муцунка; да прием!

— Какво би казал, ако те бичуват и те жигосват по челото и по рамото?

— Бих казал, че са сбъркали месото: вместо да пекат свинята Стевенина, опърлили са прасето Уленшпигел; да прием!

— Тъй като нищо не ти се харесва, ще те отведат на кралските кораби и там ще те осъдят да бъдеш разчекнат на четири галери.

— Тогава — рече Уленшпигел — акулите ще изядат четирите ми крайника, а което не харесат, ще го изядеш ти; да прием!

— Защо не изядеш една от тия свещи — каза тя, — те ще ти послужат в ада, за да осветяват твоите вечни мъки.

— Аз виждам достатъчно ясно, за да се наслаждавам на твоята светнала муцуна, о, недопърлена свиньо; да прием! — рече Уленшпигел.

И изведнъж той чукна по масата със столчето на чашата си, подражавайки тихо с ръце звука, който се чува, когато някой дръндар шиба отмерено вълната на дюшек, разстлана върху наредени пръчки, и рече:

— Време е да звъннат чашите!

Във Фландрия това е знак, че пиячите са кипнали и почват да трошат всичко в домовете с червени фенери.

Уленшпигел пи, после дрънна с чашата си върху масата и каза:

— Време е да звъннат чашите!

И седмината направиха като него.

Всички притихнаха: Жилина побледня, Стевенина изглеждаше учудена. Агентите казаха:

— Нима седмината са с тях?

Ала месарите почнаха да ги успокояват, смигайки им, а в същото време викаха все по-високо и по-високо заедно с Уленшпигел:

— Време е да звъннат чашите; време е да звъннат чашите!

Стевенина пиеше, за да си дава кураж.

Тогава Уленшпигел заудря отмерено с юмрук по масата, както правят дръндарите, когато шибат дюшеци: седмината сториха като него; чаши, стомни, паници, кани и канчета започнаха бавно да танцуват, да се прекатурят, да се трошат, да се изправят от едната страна, за да паднат на другата; и непрекъснато кънтеше все по-заплашително, сериозно, войнствено и еднозвучно:

— Време е да звъннат чашите!

— Ох! — рече Стевенина. — Те ще изпотрошат всичко тук.

И от страх двата ѝ зъба се подадоха още повече от устата.

А кръвта от ярост и гняв се разпалваше в душата на седмината, на Ламме и Уленшпигел.

И без да прекъсват заплашителната си и еднозвучна песен, всички, които бяха на масата на Уленшпигел, взеха чашите си и почнаха в такт да ги трошат по масата, възседнаха столовете и извадиха ножовете си. И дигаха такъв шум с песента си, че стъклата на прозорците на къщата дрънчаха. Сетне като някакво хоро на подлудели дяволи те почнаха да обикалят всички маси и цялата стая, повтаряйки непрекъснато: „Време е да звъннат чашите!“

Агентите станаха, разтреперани от страх, и извадиха верижките и връвчиците си. Но месарите, Уленшпигел и Ламме пъхнаха отново ножовете в ножниците си, станаха, дигнаха столовете си, почнаха да ги размахват като тояги и затичаха пъргаво из стаята, нанасяйки наляво и надясно удари, без да щадят някого освен момичетата; чупеха всичко — мебели, прозорци, сандъци, съдове, кани, паници, чаши и шишета,

удряха безмилостно агентите и продължаваха все така да пеят в такт като дръндар, който шиба дюшеци: „Време е да звъннат чашите! Време е да звъннат чашите!“ И през това време Уленшпигел бе цапнал с юмрук муцуната на Стевенина, взел бе от кесията ѝ ключовете и я караше насила да яде лоените свещи.

Хубавата Жилина като подплашена котка дращеше с нокти врати, капани, прозорци, сякаш искаше да мине през тях.

После, цялата побледняла, тя се сви в един ъгъл с ужасен поглед, озъбена и хванала виолата така, като че ли би могла да я брани.

Седмината и Ламме казаха на момичетата: „Няма да ви сторим нищо“ и с тяхна помощ вързаха здраво с верижки и върви агентите, които трепереха и не смееха да се противят, тъй като усещаха, че месарите, избрани от съдържателя на „Пчела“ измежду най-яките, биха ги накълцали на парчета с ножовете си.

При всяка свещ, която Уленшпигел караше Стевенина да изяде, казваше:

— Тази е за обесването; тая — за бичуването, тая пък — за жигосването; тая — за моя продупчен език; тия двете — много хубави и дебели — за кралските кораби и разчекването на четири галери; тая за твоето шпионско свърталище; тая тук — за твоята никаквица със сърмената рокля, а всички останали — за мое удоволствие.

И момичетата се смееха, като гледаха как побеснялата Стевенина киха и се мъчи да изплюе свещите. Ала напразно, защото устата ѝ бе съвсем пълна.

Уленшпигел, Ламме и седмината не преставаха да леят в такт: „Време е да звъннат чашите!“

След това Уленшпигел престана да пее и им направи знак да повтарят припева тихичко. Те го сториха, а той каза на агентите и на момичетата следното:

— Ако някой от вас извика за помощ, ще бъде веднага пречукан.

— Пречукан! — казаха месарите.

— Ние ще мълчим — рекоха момичетата, — не ни прави зло, Уленшпигел.

А Жилина, свита в ъгъла, опулена и озъбена, не можеше да говори и притискаше виолата до себе си.

А седмината повтаряха тихичко в такт: „Време е да звъннат чашите!“

Стевенина посочи свещите в устата си и направи знак, че и тя ще мълчи; агентите обещаха също като нея, че ще мълчат.

Уленшпигел продължи:

— Вие сте сега в наша власт; нощта е тъмна и наблизко е Лис, дето човек лесно може да се удави, стига да го бутнат. Портите на Куртре са затворени. Ако нощните пазачи чуят шум, няма да мръднат, тъй като са прекалено мързеливи и ще помислят, че добрите фламандци пият и пеят весело под звъна на кани и шишета. Затуй бъдете мирни и мълчете пред вашите господари.

След това рече на седмината:

— Вие отивате в Петегем, за да намерите Голтаците ли?

— Когато чухме, че си дошъл, ние се приготвихме за там.

— Към морето ли ще отидете оттам?

— Да — рекоха те.

— Има ли между тия агенти един-двама, които бихме могли да освободим, за да служат на нас?

— Двама — казаха те, — Никлаес и Йоос; никога те не са преследвали нещастните протестанти.

— Ние сме верни! — казаха Никлаес и Йоос.

Тогава Уленшпигел каза:

— Ето ви двадесет жълтици, двойно повече от онова, което бихте получили срещу подлото доносничество.

Изведнъж останалите петима извикаха:

— Двадесет жълтици ли! За двадесет жълтици и ние ще служим на принца. Кралят не плаща както трябва. Дай само половината на всеки от нас и ние ще кажем на съдията всичко, каквото искаш.

Месарите и Ламме повтаряха глухо:

— Време е да звъннат чашите! Време е да звъннат чашите!

— А за да не приказвате много — каза Уленшпигел, — седмината ще ви отведат вързани до Петегем, при Голтаците. Когато бъдете на корабите, ще получите по десет жълтици, а дотогава ние ще бъдем сигурни, че с хляба и чорбата от походната кухня вие ще бъдете верни. Ако бъдете храбри, ще получите дял от плячката. Ако се опитате да дезертирате, ще бъдете обесени. Ако избягате, за да се спасите от въжето, ножът ще ви намери.

— Ние служим на оногова, който ни плаща — казаха те.

— Време е да звъннат чашите! Време е да звъннат чашите! — повтаряха Ламме и седмината, тропайки по масата с късове от кани и счупени чаши.

— Също така ще заведете с вас — рече Уленшпигел — Жилина, Стевенина и тия три хубостници. Ако някоя от тях се опита да избяга, ще я защитете в чувал и ще я хвърлите в реката.

— Той не ме уби — каза Жилина, като изскочи от ъгъла и размаха виолата. И запя:

*То беше съкровена
и кървава мечта.
Аз щерка съм на Ева,
от Сатана — баща.*

Стевенина и другите се престориха, че плачат.

— Не се страхувайте от нищо, милички — каза Уленшпигел. — Вие сте толкова нежни и сладки, че навсякъде ще ви обичат, черпят и галят. Ще имате дял и от всяка военна плячка.

— Аз съм стара и на мене няма да дадат нищо — рече с плач Стевенина.

— Петак на ден, крокодиле — каза Уленшпигел, — защото ти ще прислужваш на тия четири хубави момичета; ще переш роклите, чаршафите и ризите им.

— Аз ли, господи боже! — рече тя.

Уленшпигел отговори:

— Ти ги командува дълго време и живя от печалбите на телата им, а тях остави злочести и гладни. Можеш да хленчиш и да ревеш, но ще бъде така, както казах.

При тия думи четирите момичета почнаха да се смеят и подиграват със Стевенина да ѝ се плезят и казват:

— Всеки по реда си. Кой би казал, че ще се случи такова нещо на Стевенина-скъперницата? Тя ще работи като наша робиня. Благословен да е уважаемият господин Уленшпигел!

Тогава Уленшпигел каза на месарите и на Ламме:

— Източете виното от зимника, вземете парите: те ще потрябват за издръжката на Стевенина и на четирите момичета.

— Тая скъперница Стевенина скърца зъби — казаха момичетата.
— Ти беше жестока и към тебе ще бъдат такива. Благословен да е уважаемият господин Уленшпигел.

Сетне и трите се обърнаха към Жилина:

— Ти беше нейна дъщеря, нейна издръжка, делеше с нея плодовете на подлото шпиониране. Ще смееш ли пак да ни биеш и оскърбяваш ти, с твоята сърмена рокля? Ти ни презираше, защото ние носехме само памучно облекло. Но ти се обличаше толкова богато само благодарение на кръвта на жертвите. Да й свалим роклята, за да заприлича на нас.

— Не позволявам — рече Уленшпигел.

И Жилина се хвърли на шията му и каза:

— Бъди благословен, че не ме уби и че не искаш да бъда грозна!

А момичетата погледнаха ревниво Уленшпигел и рекоха:

— Той полудял за нея както всички.

Жилина пееше и свиреше с виолата.

Седмината тръгнаха за Петегем, по брега на Лис, като водеха със себе си агентите и момичетата. По пътя те си повтаряха тихичко:

— Време е да звъннат чашите! Време е да звъннат чашите!

Призори стигнаха в лагера, подсвирнаха като чучулига и вик на петел им отвърна. Момичетата и агентите бяха поставени под най-строг надзор. Въпреки това на третия ден по обяд намериха Жилина мъртва, прободена в сърцето с дълга игла. Трите момичета обвиниха Стевенина; тя бе отведена на съд, съставен от началника на отряда и неговите десетници и сержанти. Без да бъде подлагана на мъчение, тя призна, че е убила Жилина от завист за красотата ѝ и от ярост, че момичето се отнасяло безмилостно към нея като към робиня. И Стевенина бе обесена и заровена в гората.

Жилина също бе погребана и над нейното прелестно тяло четеха заупокойни молитви.

През това време двамата агенти, на които Уленшпигел бе дал необходимите наставления, се явиха пред владетеля на Куртре; той трябваше да накаже виновниците за безредиците и опустошенията в дома на Стевенина, тъй като тоя дом се намираще в неговите владения и той имаше право да съди, а не съдебната власт на град Куртре. След като разправиха на владетеля какво се е случило там, те казаха с голяма убедителност и скромна искреност:

— Убийците на проповедниците не са Уленшпигел и неговият верен приятел Ламме Гудзак, които бяха дошли в „Дъга“ само да си починат. Те дори имат пътни листове от херцога — ние ги видяхме. Истинските виновници са двама търговци от Ганд, единият — слаб, а другият много дебел, които избягаха към Франция, след като изпочупиха в дома на Стевенина всичко и отведоха със себе си четирите момичета, за да се забавляват с тях. Ние щяхме да ги пипнем, ако не бяха и седем месари, най-яките в града, които взеха тяхната страна. Те вързаха здраво всички ни и ни пуснаха едва когато бяха доста далеко на френска земя. Ето вижте белезите от въжетата. Останалите четирима агенти са по петите им и очакват помощ за да ги заловят.

Владетелят им даде по две жълтици и по едни нови дрехи заради честната им служба.

След това той писа на Фламандския съвет, на общинския съд в Куртре и на други съдилища, за да им съобщи, че истинските убийци са открити.

И им описа надълго и нашироко историята.

И Фламандският съвет, както и другите съдилища изтръпнаха от това съобщение.

И владетелят на Куртре бе обсипан с големи хвалби за своята проникателност.

А Уленшпигел и Ламме пътуваха спокойно по пътя от Петегем за Ганд, покрай Лис, за да стигнат в Брюге, дето Ламме се надяваше да намери жена си, и в Дамме, дето копнеещият Уленшпигел отдавна желаше да бъде, за да види скръбната Нел, която живееше с безумната Катлин.

XXXVI

От дълго време в Дамме и околностите му се извършваха многобройни чудовищни престъпления. Девоичета, момци, стари хора, за които се знаеше, че носят в себе си пари на път за Брюге, Ганд или някой друг град или село на Фландрия, биваха намирани мъртви, голи като червеи и хапани в тила от толкова дълги и толкова остри зъби, че на всички шийната кост беше съвсем разтрошена.

Докторите и бръснарите-хирурзи заявиха, че зъбите са зъби на голям вълк. „Несъмнено — казваха те — след вълка са дошли крадци и са ограбили жертвите.“

Въпреки всички издирвания никой не можа да открие крадците. Скоро вълкът бе забравен.

Много градски първенци, които бяха тръгнали смело на път без охрана, изчезнаха, без да се узнае какво е станало с тях; от време на време някой селянин, отивайки сутрин да оре, намираше следи от вълк в нивата си, а кучето му, като почваше да рови браздите с нозе, изравяше някое нещастно тяло на мъртвец с белези от вълчи зъби в тила или под ухото, а често пъти по бедрата, но винаги — изотзад. И винаги също така шийната кост и костта на крака биваха счупени.

Уплашеният селянин отиваше веднага да съобщи на управителя, който дохождаше със секретаря на углавния съд, с двама общински съветници и двама хирурзи на мястото, дето лежеше трупът на убития. След като го преглеждаха внимателно и грижливо и познаваха понякога, когато червеите не бяха още разяли лицето му, неговото обществено положение, дори името и произхода му, те се учудваха, че вълкът го е убил от глад, а не е откъснал и най-малка част от мъртвеца.

И жителите на Дамме бяха много уплашени и никой не смееше да излиза нощем без охрана.

Но случи се, че неколцина храбри войници бяха изпратени да търсят вълка, със заповед да го търсят денем и нощем из дюните край морето.

По това време те бяха в Хейст сред големите дюни. Беше се мръкнало. Един от тях, много самоуверен, поиска да се отдели, за да

отиде да търси вълка сам, въоръжен с една аркебуза. Другите не му се бъркаха, сигурни, че тъй като е смел и въоръжен, той ще убие вълка, ако се покаже.

Когато другарят им отиде, те запалиха огън и започнаха да играят на зарове, пиейки ракия направо от гишетата си.

И от време на време извикваха:

— Хайде, другарю, връщай се; вълка го е страх; ела да пиеш!

Но той не отговаряше.

Изведнъж те чуха силен вик, като от човек, който умира, хукнаха по посока на вика и казаха:

— Дръж се, идем ти на помощ!

Но дълго време не можаха да намерят другаря си, защото едни казваха, че викът се чул откъм долината, а други — откъм най-високата дюна.

Най-сетне, след като хубаво претърсиха с фенери дюната и долината, намериха другаря си, ухапан за крака и ръката изотзад, а вратът му пречупен като на другите жертви.

Легнал възнак, той стискаше със сгърчена ръка сабята си; аркебузата му се търкаляше на пясъка. До него встрани имаше три отрязани пръста, които не бяха негови и които те отнесоха. Кесията му бе задигната.

Те дигнаха на рамене трупа на другаря си заедно с хубавата сабя и храбрата му аркебуза и натъжени и гневни го занесоха в управлението; там тялото бе прието от съдията, углавния секретар, двама общински съветници и двама хирурзи.

Отрязаните пръсти бяха изследвани и бе установено, че са пръсти на старец, който не е упражнявал никакъв занаят, защото пръстите бяха тънки, а ноктите — дълги като на съдия или свещеник.

На другия ден съдията, общинските съветници, секретарят и войниците отидоха на мястото, дето бе ухапан злочестият мъртвец, и видяха, че по тревата имаше капки кръв и следи от стъпки, които отиваха до морето и там се губеха.

XXXVII

Беше по време на зрялото грозде, четвъртият ден от месеца на виното, когато от връх камбанарията на църквата „Сен Никола“ в Брюксел хвърлят след литургията торби с орехи на народа.

През нощта Нел се събуди от викове на улицата. Тя потърси Катлин в стаята, по не я намери. Изтича долу, отвори вратата и Катлин влезе, като каза:

— Спаси ме! Спаси ме! Вълкът! Вълкът! — и Нел чу в полето далечен вой. Разтреперана, тя запали всички лампи, восъчни и лоени свещи.

— Какво има, Катлин? — каза тя, като я стискаше в прегръдките си.

Катлин седна с помътени очи, погледна свещите и рече:

— Ето слънцето, то прогонва злите духове. Вълкът, вълкът вие в полето.

— Но — каза Нел — защо си излязла от топлото си легло и си отишла във в тая влажна септемврийска нощ, за да си спечелиш някоя треска?

И Катлин каза:

— Тая нощ Ханске извика като морски орел и аз отворих вратата. Той ми каза: „Глътни питието за видения“ и аз го изпих. Ханске е красив. Махнете огъня. После той ме заведе до канала и ми каза: „Катлин, аз ще ти върна седемстотинте жълтици и ти ще ги дадеш на Уленшпигел, сина на Клаас. Вземи сега две, за да си купиш рокля; скоро ще ти дам хиляда.“ — „Хиляда ли, мили — казах аз, — че тогава аз ще стана богата.“ — „Ще ги получиш — рече той. — Но няма ли в Дамме жени или девойки, толкова богати сега, колкото ще бъдеш ти?“ — „Не зная“ — отговорих аз. Но не исках да му кажа имената им от страх да не се влюби в тях. Тогава той ми каза: „Научи това и когато дойда следния път, кажи ми имената им.“

Беше студено, мъглата пълзеше по ливадите, сухи клопки падаха от дърветата по пътя. А луната блестеше и по канала имаше светлини. Ханске ми каза: „През такива нощи ходят върколаците; всички грешни

души излизат от ада. Трябва три пъти да се прекръстиш с лявата ръка и да извикаш: «Сол! Сол! Сол!» — тя е символ на безсмъртието; и те няма да ти сторят никакво зло“. А аз казах: „Ще сторя всичко, което искаш, Ханске, миличък.“ Той ме целуна и рече: „Ти си моя жена.“ „Да“ — рекох аз. И от неговите сладки думи по тялото ми се разля небесно блаженство, същински балсам. Той сложи на главата ми венец от рози и ми каза: „Ти си хубава.“ Аз му отговорих: „И ти си хубав, Ханске, миличък, в тия дрехи от зелено кадифе със златни ширити, с дългото си щраусово перо, което се вее на шапчицата ти, и с бледото си като блясъка на морски вълни лице. И ако момичетата от Дамме те видят, всички ще тичат по тебе, за да искат твоето сърце, но ти не бива да го даваш никому освен на мене, Ханске.“ Той рече: „Опитай се да узнаеш кои са най-богатите и тяхното богатство ще бъде твое.“

След това си тръгна и ме остави, като ми забрани да вървя подире му.

Аз останах там, като подрънквах в ръка двете жълтици, цяла трепереца и пронизвана от студ поради мъглата; изведнъж видях, че от стръмния бряг изскочи и прекоси наклона един вълк, който имаше зелена муцуна и дълги тръстики в бялата си козина. Аз извиках: „Сол! Сол! Сол!“ и се прекръстих, но той никак на ми се видя уплашен. Хукнах с все сила, аз виках, той виеше и чух затракалите му зъби до себе си и по едно време толкова близо до рамото ми, че очаквах да ме ухапе. Но аз тичах по-бързо от него. За голямо щастие на ъгъла на улица „Херон“ срещнах нощния пазач с фенера си. „Вълкът! Вълкът!“ — виках аз. — „Не се страхувай от нищо — каза ми нощният пазач, — аз ще те заведа у вас, луда Катлин.“ И усетих, че ръката, с която ме бе хванал, трепереше. И той също се страхуваше.

— Но той пак е добил смелост — каза Нел. — Не го ли чуваш как пее сега, като провлича гласа си: „Сега е десет часът, десет часа на камбанарията.“ И си върти кречеталката.

— Махнете огъня — рече Катлин, — главата гори, Ханске, миличък, върни се.

Нел гледаше Катлин; тя молеше Дева Богородица да махне от главата ѝ огъня на лудостта; и плачеше за нея.

XXXVIII

В Белем, край канала, който води за Брюге, Уленшпигел и Ламме срещнаха един конник с три пера от петел на филцовата си шапка. Той препускаше лудешки към Ганд. Уленшпигел подсвирна като чучулига и конникът се спря и отговори с тръбния вик на петел.

— Носиш ли новини, буен ездачо? — рече Уленшпигел.

— Големи новини — каза конникът. — По света на господин дьо Шатийон, който е адмирал на Франция, принцът на свободата поръча да се пригответ бойни кораби освен ония, които бяха вече въоръжени в Емден и Източна Фрисландия. Храбрите мъже, които получиха тия поръчения, са Адриан дьо Берг, господин дьо Долен; брат му Людвиг дьо Хено; барон Монфокон; господин Луи дьо Бредероде; Албер д'Егмонт, син на обезглавения и не предател като брат си; Бертел Антанс дьо Ментеда, Фрисландеца; Адриан Менинг, Хамбийз, буен и горделив гандчанин, и Жан Брок.

Принцът дал цялото си състояние, повече от петдесет хиляди флорина.

— Аз му нося петстотин — каза Уленшпигел.

— Занеси ги при морето — рече конникът.

И пое в галоп.

— Той дава цялото си състояние — каза Уленшпигел. — А ние даваме само кожата си.

— Та това нищо ли е — рече Ламме — и веднъж поне няма ли да чуем за друго нещо освен за грабеж и убийство? Портокалът е паднал на земята.

— Да — каза Уленшпигел, — паднал като дъб; но корабите на свободата се строят от дъб!

— За негова полза — рече Ламме. — Но щом вече няма опасност, да купим пак магарета. Аз обичам да вървя седнал и без музиката на мехури по ходилата.

— Да купим магарета — каза Уленшпигел, — тия добичета лесно се продават отново.

Те отидоха на пазара; намериха и купиха две хубави магарета с
такъмите им.

XXXIX

Пътувайки така, яхнали магаретата, те стигнаха до Оос Камп, дете има голяма гора, крайт на която стига до канала.

Като търсеха сянка и благоуханен въздух, те влязоха в гората и видяха само дълги алеи във всички посоки, които водеха за Брюге, Ганд, към Южна и Северна Фландрия.

Изведнъж Уленшпигел скочи от магарето си.

— Не виждаш ли там нещо?

Ламме рече:

— Да, виждам. — И добави разтреперан: — Жена ми, добрата ми жена! Синко, тя е! Ах! Не ще мога да отида до нея! Така да я намеря!

— Защо се оплакваш? — каза Уленшпигел. — Тя е хубава тъй, полугола в това муселиново елече, така изрязано, че се вижда свежото ѝ тяло. Но тази е много млада, не е жена ти.

— Синко — рече Ламме, — тя е, синко; познах я. Занеси ме, не мога вече да вървя. Кой би помислил такова нещо за нея? Да танцува тъй, без свян, облечена като циганка! Да, тя е; виж прелестните ѝ крака, ръцете ѝ, голи до раменете, закръглените ѝ златисти гърди, които се подават наполовина от муселиновото и елече. Виж как дразни с червено байраче голямото куче, което скача след нея.

— То е египетско куче — каза Уленшпигел, — в Нидерландия не се въди тая порода.

— Египетско ли?... Не зная... Но тя е. Ах! Синко, не мога да гледам вече. Тя дръпва още по-нагоре гащите си, за да се виждат още повече закръглените ѝ крака. Смес се, за да покаже белите си зъби, и то високо, за да се чуе приятният ѝ глас. Открива горе елечето си и се отмята назад. Ах, тази шия на влюбен лебед, тия голи плещи, тия светли и дръзки очи! Тичам при нея.

И той скочи от магарето си.

Но Уленшпигел го спря:

— Това девойче — рече той — не е жена ти. Ние сме близо до цигански табор. Пази се. Виждаш ли дима зад дървесата? Чуваш ли

лая на кучетата? Ето на, някои от тях ни гледат и май се готвят да ни ухапят. По-добре да се скрием в храстите.

— Аз няма да се крия — каза Ламме, — това е моята жена, фламандка като нас.

— Луд слепец — рече Уленшпигел.

— Слепец ли? Не! Аз виждам как тя танцува полугола, смее се и дразни голямото куче. Тя се прави, че не ни вижда. Но уверявам те, тя ни вижда. Тил! Тил! Виж, кучето се хвърля върху нея и я събаря, за да вземе червеното байраче. И тя падна, като викна жално.

И Ламме изведнъж се втурна към нея:

— Жено моя! Жено! — каза той. — Де се удари, миличка? Защо се смееш толкова високо? Очите ти гледат страшно.

И почна да я целува, да я гали и да приказва:

— Ти имаше луничка под лявата си гръд. Сега не виждам. Де е тя? Но ти не си жена ми. Боже господи!

А тя не преставаше да се смее.

Изведнъж Уленшпигел извика:

— Пази се, Ламме!

Ламме се обърна и видя през себе си един едър мургав циганин със слабо лице, тъмнокож като меден хляб.

Ламме грабна тоягата си с желязо накрая, застана за отбрана и извика:

— На помощ, Уленшпигел!

Уленшпигел пристигна с хубавата си сабя.

Циганинът каза на немски диалект:

— Дай пари, един или десет рийксделдера!

— Виж — каза Уленшпигел, — девойчето си отива, смеейки се високо, и непрестанно се обръща, за да тръгнем подире му.

— Дай ми пари — рече мъжът. — Плати за любовта си. Ние сме бедни хора и не ти желаем никакво зло.

Ламме му даде една жълтица.

— Какъв занаят имаш? — каза Уленшпигел.

— Всички ние — отговори циганинът — сме майстори-акробати и изпълняваме чудодейни и магически номера. Удряме дайрета и танцуваме унгарски танци. Не един от нас знае да прави клетки и скари, на които се пекат хубави кебапи. Но всички, фламандци и валонци, се боят от нас и ни пъдят. Като не можем да живеем от труда

си, живеем от кражби — с други думи, от зеленчуци, месо и птици, които трябва да задигаме от селяните, тъй като те не искат нито да ни дават, нито да ни продават.

Ламме му каза:

— Отде е това девойче, което толкова много прилича на жена ми?

— Тя е дъщеря на нашия главатар — каза мургавият.

После рече нисичко като човек, който се бои:

— Бог я поразил с любовна болест и тя не знае женски свян. Щом види мъж, става весела и луда и се смее непрекъснато. Говори малко, дълго време мислеха, че е няма. Нощем стои тъжна до огъня, понякога плаче или пък се смее безпричинно и сочи корема си, дето, както казва, тя, я боляло. На пладне, след ядене, лудостта я обхваща най-силно. Тогава тя отива да танцува почти гола близо край табора. Не иска да носи други дрехи освен от тюл или муселин и зиме с големи усилия я покриваме с дреха от козьяк.

— Но — каза Ламме — мигар тя няма любовник, който да ѝ забранява да се отдава всекому?

— Няма никого — рече мъжът, — защото когато пътниците се приближават до нея и видят безумните ѝ очи, обхваща ги по-скоро страх, отколкото любов. Тоя дебел човек беше по-смел — каза той, като посочи Ламме.

— Нека си приказва, синко — отвърна Уленшпигел, — рибата треска злослови срещу кита. Но кой от тях дава повече рибено масло?

— Езикът ти е хаплив тая сутрин — рече Ламме.

Но Уленшпигел, без да го слуша, каза на циганина:

— А как постъпва тя с други, които са тъй смели като моя приятел Ламме?

Циганинът отговори тъжно:

— Тогава тя има и удоволствие, и печалба. Ония, които успеят да я притежават, плащат за удоволствието, а парите отиват, за да я обличаме и за издръжка на старите хора и жените.

— Ще рече, тя не се подчинява на никого, а? — рече Ламме.

Циганинът отговори:

— Да оставим на мира ония, които бог наказва. Той изразява с това волята си. А и нашият закон е такъв.

Уленшпигел и Ламме си тръгнаха. И циганинът се върна важен и горд в табора. А девойчето примираше от смях и танцуваше на поляната.

XL

По пътя за Брюге Уленшпигел каза на Ламме:

— Ние похарчихме много пари за набиране на войници, за заплащане на агентите, за подарък на циганката и за тия мекици, които ти предпочиташе непрекъснато да ядеш, вместо да продаваш. Ала въпреки желанието на корема ти време е вече да заживеем по-разумно. Дай ми твоите пари, аз ще държа общата кесия.

— Съгласен съм — рече Ламме. И като му я даваше, продължи: — Все пак не ме оставяй да умра от глад, защото не бива да забравяш, че съм дебел и едър и ми е необходима питателна и изобилна храна. За тебе пък, мършав и хилав, не е лошо да живееш ден за ден, да ядеш, каквото намериш, или изобщо да не ядеш, също като дъските по кейовете, които живеят с въздух и дъжд. Но мене ме изтощава въздухът, а дъждът ме изгладнява и аз имам нужда от други угощения.

— Ще имаш — каза Уленшпигел — угощенията на добродетелните пости. И най-претъпканите коремни не могат да й се съпротивят; като се свиват постепенно, те правят да олекне най-тежкия човек. И скоро ще те видим, отслабнал достатъчно, да тичаш като елен, мили ми приятелю Ламме.

— Горко ми — рече Ламме. — Каква ли ще бъде отсега нататък моята жалка съдба? Гладен съм, синко, и искам да вечерям.

Мръкваше. Те стигнаха в Брюге през Гандската порта. Показаха пътните си листове. Платиха половин сол^[1] за себе си и два за магаретата и влязоха в града; Ламме се замисли върху думите на Уленшпигел, като че се отчая.

— Ще вечеряме ли скоро? — рече той.

— Да — отговори Уленшпигел.

Те отседнаха в странноприемницата „Сирената“, върху покрива на която имаше позлатен ветропоказател, изобразяващ сирена.

Настаниха магаретата в обора и Уленшпигел поръча вечеря за себе си и за Ламме — хляб, бира и сирене.

Стопанинът се усмихваше подигравателно, като им слагаше тая оскъдна вечеря; Ламме ядеше лакомо и гледаше отчаяно Уленшпигел,

чиито челюсти дъвчеха твърде стария хляб и неузрялото още сирене така, като че те бяха жълтунки. А Ламме пиеше малката си бира без удоволствие. Уленшпигел се смееше, виждайки го толкова тъжен. Имаше и още един, който се смееше в двора на странноприемницата и от време на време показваше муцуната си на прозореца. Уленшпигел видя, че това беше някаква жена, която криеше лицето си. Той помисли, че е някоя закачлива прислужница и вече не се сети за нея; но като видя Ламме блед, тъжен и отпаднал поради незадоволените му коремни възделения, той се смили и реши да поръча на другаря си омлет с кървавица, говеждо с бакла или друга топла гозба; ала в това време влезе стопанинът, свали шапка и каза:

— Ако господа пътниците желаят по-хубава вечеря, нека кажат какво искат.

Ламме разтвори широко очи, а устата си — още повече, и погледна Уленшпигел с плахо възмущение.

Уленшпигел отговори:

— Пътуващите работници не са богати.

— Случва се все пак — рече стопанинът — да не знаят какво притежават. — И посочи Ламме: — Това добродушно лице струва колкото две други. Какво ще обичат господата да хапнат и пийнат? Омлет с тлъста шунка, гозба от бъбреци и шкембе, готвена днес, курабии, охранен петел, който се топи в устата, хубав кебап със сос от четири подправки, бира от Анверс или от Брюге, лувенско вино, тип бургундско? И то без да плащате.

— Донесете всичко — каза Ламме.

Скоро масата бе наредена и Уленшпигел много се забавляваше, като гледаше как клетият Ламме, по-гладен отвсякога, се нахвърли на омлета, на бъбреците и шкембето, на петела, на шунката, на кебапа и наливаше в гърлото си литри бира и лувенско вино, тип бургундско.

Когато не можеше вече да яде, той изпъшка блажено като кит и погледна наоколо си да види дали няма още нещо за хапване. И изхруска трохите от курабиите.

Нито Уленшпигел, нито той бяха видели хубавичката муцунка, която поглеждаше през прозорците и се мяркаше насам-натам из двора. Съдържателят им донесе горещо вино с канела и захар и те продължиха да пият. И пяха.

Когато удари камбаната за прибиране в къщи, той ги попита не искат ли да се качат всеки в своята голяма и хубава стая. Уленшпигел отговори, че една малка стая стига и за двамата. Съдържателят каза:

— Нямам малки стаички; всеки от вас ще има по една господарска стая, без да плаща.

И действително той ги заведе в богато наредени с мебели и килими стаи. В стаята на Ламме имаше голямо легло.

Уленшпигел, който бе пил много и умираше за сън, остави Ламме да си легне и скоро той стори същото.

На другия ден по обяд той влезе в стаята на Ламме и го намери, че спи и хърка. До него имаше хубавичка кесийка, пълна с пари. Отвори я и видя, че бяха жълтици и сребърни патари.

Той раздруса Ламме; за да го събуди; Ламме се опомни, потърка очи, погледна неспокойно наоколо си и каза:

— Жена ми! Де е жена ми?

И като посочи в леглото празното място до себе си, рече:

— Преди малко тя беше тук.

Сетне скочи от леглото, погледна отново навсякъде, претърси всички ъгли и ъгълчета на стаята, алкова и скриновете, тупна с крак и рече:

— Жена ми! Де е жена ми?

Съдържателят чу шума и се качи.

— Обеснико — каза Ламме, като го стисна за гушата, — де е жена ми? Какво направи с жена ми?

— Нетърпелив пътничко — каза съдържателят, — жена ти ли? Каква жена? Ти дойде сам. Аз не зная нищо.

— Ха! Той не знаел нищо — каза Ламме, като претърсваше наново всички ъгли и ъгълчета на стаята. — Ах! Тая нощ тя беше тук, в леглото, както през времето на нашата хубава любов. Да, де си, миличка?

И той хвърли кесийката на земята:

— Не ми трябват парите ти, а ти ми трябваш, твоето сладко тяло, твоето добро сърце, о, моя обична! О, небесни радости! Няма да се върнете вече. Мое сладко съкровище, аз бях свикнал вече да не те виждам и да живея без любов. А сега, след като отново ме завладя, ти ме изоставяш. Искам да умра. О! Жена ми, къде е моята жена?

Хвърли се на земята и заплака с горещи сълзи. Сетне отвори изведнъж вратата, хукна по риза из цялата странноприемница и по улицата и почна да вика:

— Жено! Де е моята жена?

Но скоро се върна, защото зли хлапетии почнаха да му дюдюкат и да хвърлят камъни по него.

А Уленшпигел го накара да се облече и му каза:

— Не се отчайвай, щом си я видял, пак ще я видиш. Щом се е върнала при тебе, значи, още те обича, защото сигурно тя е платила вечерята и господарските ни стаи и е оставила на леглото ти тая кесийка. Пепелта ми казва, че една невярна жена няма да направи такова нещо. Недей плака вече, а да вървим да защитаваме татковината си.

— Нека останем още в Брюге — каза Ламме, — ще преброя целия град и ще я намеря.

— Няма да я намериш, щом се крие от тебе — рече Уленшпигел.

Ламме поиска обяснение от съдържателя, но той не рачи да му каже нищо.

И си тръгнаха за Дамме.

Из пътя Уленшпигел каза на Ламме:

— Защо не ми кажеш как я намери нощес до себе си и как си отиде?

— Синко — отговори Ламме, — ти знаеш, че бяхме гуляли с месо, бира и вино и че когато се качвах за спане, лишах с голяма мъка. Носех, за да си светя, голяма восъчна свещ като някой благородник и преди да си легна, сложих светилника на един сандък; вратата остана полуотворена, сандъкът бе съвсем близо до нея. Събличах се и гледах леглото си много любовно, зажаднял за сън; изведнъж восъчната свещ угасна. Чух нещо като дихание и шум от леки стъпки в стаята си; но тъй като сънят надви страха ми, повалих се като труп в леглото. Тъкмо на заспиване един глас, нейният глас — о, жено моя, клета моя жено! — ми каза: „Добре ли вечеря, Ламме?“ и гласът ѝ беше съвсем близо до мене, както лицето и сладкото ѝ тяло.

[1] Дребна монета с различна стойност в различни области. ↑

XLI

Тъй като тоя ден крал Филип бе ял много сладкиши, беше потъжен от обикновено. Той бе свирил на живото си пиано — сандък със затворени в него котки, главите на които се подаваха през кръгли дупки над клавишите. Щом кралят удряше някой клавиш, клавишът удряше котката с едно острие и животното мяучеше и стенеше от болка.

Но Филип не се смееше.

Той непрестанно мислеше как би могъл да победи великата кралица Елисавета^[1] и да постави наново на английския престол Мария Стюарт^[2]. За тая цел бе писал на папата, който имаше нужда от пари и беше задлъжнял; папата му бе отговорил, че за това дело той на драго сърце би продал свещените съдове от храмовете и съкровищата на Ватикана.

Но Филип не се смееше.

Ридолфи, любовникът на кралица Мария, който се надяваше да я освободи и след това да се ожени за нея и да стане английски крал, дойде при Филип, за да организират с него заговор за убийството на Елисавета. Но той беше такъв „бъбривко“, както бе писал кралят, че в анверската борса открито се разправяше за неговото намерение и убийството не бе извършено.

По-късно по заповед на краля кървавият херцог изпрати в Англия две двойки убийци. Те успяха само да увиснат на бесилото.

И Филип не се смееше.

Така бог попречи на амбицията на тоя вампир, който кроеше да открадне сина на Мария Стюарт и вместо него да властвува заедно с папата над Англия. И убиецът се дразнеше, като виждаше тая благородна страна велика и могъща. Той не преставаше да извърща към нея своите безцветни очи, мислейки как да я смаже, за да царува после над целия сват, като изтребва протестантите, особено богатите, и да наследява имотите на жертвите.

Но не се смееше.

Донесоха му във високо желязно сандъче, отворено откъм едната страна, няколко обикновени и полски мишки. И той постави дъното на кутията върху буен огън и се забавляваше, като гледаше и слушаше как нещастните животинчета скачат, викат, пицят и умират.

Но не се смееше.

След това блед и с треперещи ръце той отиваше в прегръдките на госпожа Еболи, да излее огъня на своето сладострастие, запален от факела на жестокостта.

И не се смееше.

А госпожа Еболи го приемаше от страх, а не от любов.

[1] *Елисавета* — английска кралица, протестантка, от 1558 до 1603, която помагала на нидерландците с цел да се отслаби Испания. ↑

[2] *Мария Стюарт* (1542–1587) — шотландска кралица, осъдена на смърт от Елисавета, която я държала предварително осемнадесет години в затвора. ↑

XLII

Въздухът бе топъл; откъм спокойното море не лъхаше никакъв ветрец. Дървесата край канала на Дамме едва потрепваха, жътварчетата се спотайваха из ливадите, а през това време хора, изпратени от църквите и манастирите, ходеха да събират из нивите тринадесетата част от реколтата за свещениците и игумените. От синьото небе, горещо и дълбоко, слънцето лееше зной и природата спеше под лъчите му като хубава гола девойка, отмаляла от ласките на любовника си. Шараните подскачаха над водата на канала, за да лапат мухите, които бръмчаха като врящ котел; а лястовиците — с дълги тела и големи криле, се бореха с тях за плячката им. От земята се издигаше топла, преливаща в различни цветове пара, която трепкаше и блестеше на слънцето. Клисарят на Дамме известяваше от връх камбанарията с една пукната камбана, която звънтеше като тенджерата, че е вече пладне и че е време селяните, които косяха, да отиват на обяд. Жените, в събрани на фуния ръце, зовяха мъжете и братята си по име: Ханс, Питер, Йоос; и над плетищата се виждаха червените им забрадки.

В далечината се извишаваше пред очите на Ламме и на Уленшпигел квадратната и тежка камбанария на църквата „Света Богородица“; и Ламме каза:

— Там е твоята скръб и любов, синко.

Но Уленшпигел не отговори.

— Скоро — рече Ламме — ще видя някогашната си къща, а може би и жена си.

Но Уленшпигел не отговори.

— Безчувствен човек — рече Ламме, — каменно сърце, нищо ли не може да ти подейства: нито близостта на местата, дете е минало детинството ти, нито скъпите сенки на двамата мъченици — клетия Клаас и клетата Зуткин. Как? Ти не си нито тъжен, нито весел: кой изсуши дотам сърцето ти? Погледни мене — аз съм тревожен, развълнуван и коремът ми трепери; погледни ме...

Ламме погледна Уленшпигел и го видя побледнял, с наведена глава и треперещи устни, плачещ, без да промълви дума.

И млъкна.

Вървяха така, без да продумат, до Дамме и влязоха в града през улица „Херон“, но поради жегата не видяха никакъв човек. Кучетата лежах на една страна, изплезили езици, и се прозяваха пред прага на портите. Ламме и Уленшпигел минаха край общинския дом, срещу който бе изгорен Клаас; устните на Уленшпигел затрепераха още повече и сълзите му пресъхнаха. Когато стигна до къщата на Клаас, дете се бе настанил един въглищар, той му каза, като влизаше вътре:

— Познаваш ли ме? Искам да си почина тук.

Въглищарят рече:

— Познах те, синът на жертвата. Влез и се разполагай.

Уленшпигел отиде в кухнята, след това в стаята на Клаас и Зуткин и там се разплака.

Когато слезе долу, въглищарят му каза:

— Ето ти хляб, сирене и бира. Яж, ако си гладен; пий, ако си жаден.

Уленшпигел направи знак с ръка, че не е нито гладен, нито жаден.

Тръгнаха с Ламме, който яздеше магарето, провесил нозе, а Уленшпигел водеше своето за оглавника.

Стигнаха до къщицата на Катлин, вързаха магаретата и влязоха. Беше по обяд и на масата бе сложен зелен фасул, смесен с едра бяла бакла. Катлин ядеше: Нел беше права и се готвеше да сипе в паницата на Катлии сос с оцет, който току-що бе снела от огъня.

Когато Уленшпигел влезе, тя тъй се смая, че сложи съда със соса в паницата на Катлин, а Катлин заклати глава и почна да търси с лъжицата си баклата около съда със соса и удряйки се по челото, повтаряше като луда:

— Махнете огъня! Главата гори!

Мирисът на оцета възбуждаше глада на Ламме.

Уленшпигел стоеше прав и гледаше любовно усмихнат Нел въпреки голямата си тъга.

А Нел, без да каже нещо, обгърна шията му с ръце. Тя също приличаше на безумна: плачеше, смееше се и зачервена от голямата си и сладостна радост, повтаряше само: „Тил! Тил!“ Зарадван,

Уленшпигел я гледаше; сетне тя го пусна, отдръпна се малко назад, загледа го радостно и пак се хвърли на гърдите му, като обви ръце около шията му; и така много пъти поред. Много щастлив, той я държеше и не можеше да се откъсне от нея, докато най-сетне тя падна на един стол уморена и сякаш извън себе си повтаряше, без да се срамува:

— Тил! Тил! Любими, най-сетне се върна!

Ламме се бе изправил до вратата. Когато Нел се успокои, посочи към него и каза:

— Де съм виждала тоя дебел човек?

— Той е мой приятел — рече Уленшпигел. — Търси жена си, пътуваме заедно.

— Познах те — каза Нел, като се обърна към Ламме. — Живееше на улица „Херон“. Ти търсиш жена си, а аз я видях в Брюге, цяла отдадена на благочестие и набожност. Когато веднъж я попитах защо е напуснала тъй жестоко мъжа си, тя ми отговори: „Такава бе светата воля божия и повелята на светото изкупление; аз не мога вече да живея с него.“

При тия думи Ламме се натъжи и погледна баклата със сос от оцет. А чучулигите излитаха с песен към небето и отмалялата природа се оставяше на слънчевите милувки. И Катлин бъркаше с лъжицата си и обираше белите зърна бакла, зелените шушулки и соса.

XLIII

По него време едно петнадесетгодишно девойче тръгна само сред бял ден през дюните от Хейст за Киоке. Никой не се боеше за него, защото се знаеше, че върколаците и злите прокълнати души нападат само нощем. То носеше в една кесийка четиридесет и осем сребърни монети на стойност четири жълтици. Тия пари майка му, Тория Питерсон, която живееше в Хейст, дължеше от една продажба на чичото Жан Рапен, живеещ в Кноке. Девойчето, по име Беткин, бе облякло най-хубавите си премени и бе тръгнало весело.

Вечерта то не се върна и майка му се разтревожи; но си помисли, че е останало да спи у чичо си и се успокои.

На другия ден рибарите, които се бяха върнали от морето с един кораб риба, изтеглиха кораба на брега и натовариха рибата в коли, за да я продадат на търг, кола по кола, на общинския пазар в Хейст. Когато възлизаха по пътя, осеян с раковини, намериха сред дюната едно съвсем голо — дори без риза — девойче, около което имаше кръв. Те приближиха и видяха на клетата му превита шия белези от дълги и остри зъби. То беше простряно възник, с отворени очи, загледано в небето и с отворена сякаш за предсмъртен вик уста!

Покриха тялото на девойчето с наметка и го занесоха в Хейст, в кметството. Там бързо се събраха общинарите и хирургът-бръснар, който заяви, че тия дълги зъби съвсем не са зъби на вълк, каквито ги създава природата, а на някой зъл и пъклен върколак — и че трябва да се молят богу да отърве земята на Фландрия от него.

И в цялото графство — главно в Дамме, Хейст и Кноке — беше поръчано да се уредят църковни служби и четат молитви.

И народът стенеше и се тълпеше в църквите.

В хейската църква, дето бе изложено тялото на девойчето, мъжете и жените плачеха, като гледаха кървавата му и разкъсана шия. А майката каза в самата църква:

— Ще ида да намеря върколака и ще го разкъсам със зъбите си.

Плачейки, жените я подтикваха да стори това. Но някои казваха:

— Няма вече да се върнеш.

И тя тръгна с мъжа си и двамата си братя, добре въоръжени, да търсят вълка по брега, на дюната и долината, но не го намериха. И мъжът ѝ трябваше да я заведе в къщи, защото от нощния студ почна да я тресе; а те бдяха над нея, като поправяха мрежите си за скорошния риболов.

Управителят на Дамме, смятайки, че върколакът е животно, което се храни с кръв и не обира мъртвите, каза, че сигурно след върколака вървят крадци, които скитат из дюните, за да търсят отвратителна плячка. Затова с биене на камбаната той събра населението и заповяда на всички до един да вземат оръжие и тояги и да преследват всички просяци и дрипльовци, да ги залавят и обискират, за да видят дали в торбите им няма жълтици или някоя дреха на жертвите. А след това здравите просяци и дрипльовци да бъдат отведени в галерите на краля, а старите и немощните да бъдат пуснати.

Но не намираха нищо.

Уленшпигел се яви пред управителя и му каза:

— Аз ще убия върколака.

— Защо си толкова уверен? — попита управителят.

— Пепелта удря сърцето ми — отговори Уленшпигел. — Разрешете ми да работя в общинската ковачница.

— Можеш — рече управителят.

Без да промълви дума за плановете си на никой мъж или жена от Дамме, Уленшпигел отиде в ковачницата и там тайно изработи един чудесен голям капан за диви животни.

На другия ден, събота, любимия ден на върколака, Уленшпигел тръгна с писмо от управителя за хейския свещеник; като скри капана под наметката си, въоръжен с хубав арбалет и с добре наострен нож, той каза на жителите на Дамме:

— Отивам на лов за чайки и от техния пух ще направя възглавница за госпожа управителката.

На път за Хейст той стигна до брега и чу разпененото море, което плискаше и прибираще грамадните си вълни с гръмотевичен тътен, и вятъра, който идеше от Англия и свиреше между въжета на заседналите кораби. Един рибар му каза:

— Тоя лош вятър ни съсипва. Нощес морето беше спокойно, но след като изгря слънцето, изведнъж се разяри. Не ще можем да отидем

на риболов.

Уленшпигел се зарадва, защото сега бе сигурен, че ако стане необходимо, ще има кой да му помогне през нощта.

В Хейст той отиде у свещеника и му даде писмото на управителя. Свещеникът му каза:

— Ти си храбър, но не забравяй, че всеки, който ходи сам през дюните в събота вечер, след това го намират на пясъка изхапан и мъртъв. Работниците по язовете и другите хора ходят само на групи. Мръква се. Чуваш ли как вие върколакът в долината? Дали и тая нощ няма да дойде както нощес да крещи страшно на гробищата до зори? Бог да ти е на помощ, чадо, но недей отива.

И свещеникът се прекръсти.

— Пепелта удря сърцето ми — отговори Уленшпигел.

Свещеникът каза:

— Тъй като си много смел, аз ще ти помогна.

— Отче — рече Уленшпигел, — ще сторите голямо добро и на мене, и на нещастната опустошена страна, ако отидете у Ториа, майката на девойчето, а също и у двамата ѝ братя и им кажете, че вълкът е наблизно и аз ще го причакам и убия.

Свещеникът каза:

— Ако не знаеш кой път да хванеш, върви по оня, който води за гробищата. Той е ограден от двете страни с плет от жълтуга. Двама души не могат вървя там заедно.

— Няма да се отклонявам от него — отговори Уленшпигел. — А вие, храбри отче, помощник в делото на освобождението, съобщете и заповядайте на майката на девойчето, на нейния мъж и на братята ѝ да бъдат в църквата, напълно въоръжени, преди да удари камбаната за прибиране в къщи. Ако чуят, че свирна като чайка, това ще значи, че съм видял върколака. Нека забият тогава камбаната за тревога и да ми дойдат на помощ. Има ли и други смели хора?

— Няма чадо — отговори свещеникът. — Рибарите се боят от върколака повече, отколкото от чумата и от смъртта. Но ти недей отива.

Уленшпигел отговори:

— Пепелта удря сърцето ми.

Тогава свещеникът каза:

— Бъди благословен, ще направя, както ти искаш. Ами не си ли гладен или жаден?

— И двете — отговори Уленшпигел.
Свещеникът му даде бира, хляб и сирене.
Уленшпигел яде, пи и тръгна.

И както вървеше, той дигна очи и видя на небето, дето блестеше ялната луна, баща си Клаас в сияние до господата и гледайки морето и облаците, той чу бурния вятър, който духаше от Англия.

— О! — каза той. — Черни, бързо минаващи облаци, летете като отмъщението подир убиеца. Бучащо море, небе, почерняло като уста на ада, вълни с огнена пана, които бягате по тъмната вода, нетърпеливи и гневни, и раздрусвате безбройни огнени животни, волове, овце, коне и змии, които ви търкалят или изправят във въздуха и блват огнен дъжд, черно почерняло море, черно, траурно небе, елате с мене да сразим върколака, злия убиец на девойчето. И ти, ветре, който виеш жално из треволяците, по дюните и в корабните възета, ти си гласът на жертвите — те крещат за отмъщение пред бога и той ще ми помага при това начинание.

И той слезе в долината, клатушкайки се на своите естествени подпорки, сякаш главата му бе размътена от пиянство, а стомахът — разстроен от зеле.

И запя, като хълцукаше, криволичеше, прозяваше се и плюеше; спираше се и се преструваше, че повръща, а всъщност отваряше очи да види добре всичко наоколо си; изведнъж той чу някакъв остър вой, спря се, уж повръщаше като куче, и под блестящата лунна светлина съзря дългото очертание на запътен към гробището вълк.

Той отново се заклатушка и тръгна из пътечката между жълтугите. Там се престори, че пада, сложи капана към страната на вълка, зареди арбалета си, направи десетина крачки и се застоя като пиян човек и пак се преструваше, че се клатушка, хълцука и плюе, ала всъщност опъваше като лък ума си и разтваряше широко очите и ушите си.

Но не видя нищо друго освен черните облаци, хукнали като луди по небето, и някаква широка, дебела и къса черна фигура, която идеше насреща му; и не чу нищо освен вятъра, който свиреше жаловито, морето, забучало като гръмотевица, и скърцането на раковините по пътя под стъпките на някой, който се движеше тежко и със скокове.

Той се престори, че иска да седне и се строполи тежко на пътя като пиян. И се изхрани. След това чу на две крачки от себе си щракане

на желязо, после — звук от капана, който се затвори, и вик на човек.

— Върколакът — рече той — се хвана с предните си крака в капана. Той става и реве, раздруска капана, иска да избяга. Но няма да се отърве.

Той го удари с една стрела от арбалета в краката.

— Ето че пада ранен — каза той.

И викна като чайка.

Тутакси църковната камбана заби тревога и един креслив момчешки глас викна из градчето.

— Спящи, събудете се: върколакът е заловен.

— Слава богу! — рече Уленшпигел.

Тория, майката на Беткин, Лансам, мъжът й, Йоос и Михаел, братята й, първи дойдоха с фенери.

— Заловен ли е? — казаха те.

— Вижте го там на пътя — рече Уленшпигел.

— Слава богу! — казаха хе.

И се прекръстиха.

— Кой бие камбаната? — попита Уленшпигел.

Лансам отговори:

— Моят най-голям син; по-малкият тича из градчето, чука по портите и вика, че вълкът е заловен. Слава на тебе!

— Пепелта удря сърцето ми — отговори Уленшпигел.

Неочаквано върколакът каза:

— Смили се над мене, милост, Уленшпигел.

— Вълкът говори — казаха хората и всички се прекръстиха. —

Той е дявол и знае вече името на Уленшпигел.

— Смили се! Милост! — каза гласът. — Кажете на камбаната да спре: тя бие за умряло, милост! Аз не съм никакъв вълк. Китките на ръцете ми са разкъсани от капана; аз съм стар и кръвта ми изтича, милост. Какъв е тоя резлив детски глас, който събужда градчето? Милост!

— Някога — каза Уленшпигел буйно — аз съм те чувал да говориш. Ти си рибарят, убиецът на Клаас, вампир за клетите девойки. Мъже и жени, не се страхувайте. Това е старейшината на рибарите. Оня, който стана причина Зуткин да умре от мъка.

И с едната си ръка той го хвана за гушата, а с другата извади ножа си.

Но Ториа, майката на Беткин, го спря:

— Оставете го жив — извика тя.

И почна да скубе на кичури белите му коси и раздра с нокти лицето му.

И тя виеше от скръб и ярост.

Върколакът с ръце, стегнати в капана, подскочаше на пътя от силна болка и рече:

— Милост, милост! Отстранете тая жена. Ще дам две жълтици. Строшете тия камбани! Де са децата, които крещят?

— Оставете го жив! — крещеше Ториа. — Оставете го жив! Нека плаща за престъпленията си! Камбани за смърт, камбани за смърт за тебе, убиецо! На слаб огън с нажежени щипци. Оставете го жив, нека плаща!

В това време тя намери на пътя една форма за печене на вафли с две дълги дръжки и я взе. Като я разгледа под светлината на факлите, тя видя между двете железни плочки с вдълбани по тях според брабанския обичай ромбове нещо като желязна уста с дълги и остри зъби. И когато я отвори, тя заприличала кучешка уста.

Тогава Ториа, която почна да отваря и затваря формата и да дрънка с желязото, бе обзета сякаш от бяс: скърцаше зъби, хъркаше като умираща, стенеше от горчива жажда за отплата и захапваше заловения с щипците по ръцете, по бедрата, навсякъде, особено по шията, и всеки път, когато го захапваше, казваше:

— Така е правил той на Беткин с тия железни зъби. Той плаща. Тече ли ти кръв, убиецо? Бог е справедлив. Камбани за умряло! Беткин ме зове за отплата. Усецаш ли зъбите, това е божията уста!

И тя непрекъснато и безмилостно го хапеше и когато не можеше да го ухапе, удряше го с формата. Но желанието ѝ за мъст беше тъй голямо, че не го убиваше.

— Смилете се — крещеше рибарят, — Уленшпигел, забий ми ножа, за да умра по-скоро. Махни тая жена. Строши камбаните, които бият за смърт, убий децата, които крещят.

А Ториа продължаваше да го хапе, докато един стар човек се смили и взе от ръцете ѝ формата.

Но сега Ториа заплю в лицето върколака, заскуба косите му и рече:

— Ти ще платиш за престъпленията си на слаб огън, с нажежени клещи, а очите ти ще извадя с нокти.

През това време се пръсна слухът, че върколакът е човек, а не дявол. И всички рибари, селяни и жени от Хейст дойдоха. Някои носеха фенери и пламтящи факли. И всички викаха:

— Убиец и крадец, де криеш ограбеното от нещастните жертви злато? Той трябва да върне всичко.

— Аз нямам нищо, смилете се — думаше рибарят.

А жените го замерваха с камъни и пясък.

— Той плаща за престъпленията си! Плаща! — крещеше Тория.

— Милост — стенеше той, — кръвта ми изтича. Аз и ял съм в кръв! Милост!

— Кръвта ти ли? — рече Тория. — Ще ти остане достатъчно за заплащане. Намажете раните му с мехлем. Той ще плати за престъпленията си на слаб огън, с отрязана ръка, с горещи клещи. Той ще си плати, ще си плати!

И понечи да го удари, но загуби съзнание, падна на писъка като мъртва; оставиха я да лежи, докато се свести.

А през това време Уленшпигел освободи ръцете на рибаря от капана и видя, че на дясната му ръка липсват три пръста.

И той заповяда да го вържат здраво и да го сложат в един рибарски кош. Мъже, жени и деца тръгнаха за Дамме, носейки поред коша, за да търсят там правосъдие. Те носеха и фенери, и факли.

И заловеният непрекъснато повтаряше:

— Строшете камбаните, убийте децата, които крещат.

А Тория думаше:

— Нека си плаща на слаб огън с нажежени клещи, нека си плати!

А след това и двамата млъкнаха. И Уленшпигел не чуваше вече нищо друго освен задъханото дишана на Тория, тежките стъпки на хората по пясъка и морето, което тътнеше като гръмотевица.

И с натъжено сърце той гледаше хукналите като луди по небето облаци, морето, дето се виждаха разлепените огнени вълни, и под светлината на факли и фенери бледото лице на рибаря, впил в него страшни очи.

И пепелта удари сърцето му.

Вървяха четири часа, докато стигнат в Дамме, дето се бе струпал народът, научил вече новината. Всички искаха да видят рибаря и

вървяха след групата рибари, като викаха, пееха, танцуваха и казваха:

— Върколакът е хванат, хванат е убиецът! Благословен да е Уленшпигел. Да даде бог дълъг живот на нашия брат Уленшпигел!

И това приличаше на народно въстание.

Когато минаваха край къщата на управителя, той излезе, привлечен от шума, и каза на Уленшпигел:

— Ти победи; хвала на тебе!

— Пепелта на Клаас удря сърцето ми — отговори Уленшпигел.

А управителят каза:

— Ще получиш половината от наследството на убиеца.

— Дайте го на жертвите — отговори Уленшпигел.

Дойдоха Ламме и Нел; Нел се смееше и плачеше от радост и целуваше любимия си Уленшпигел; Ламме подскачаше тежко, тупаше го по корема и думаше:

— Той е храбър, постоянен и верен; той е моят обичан другар — вие нямате хора като него, вие сте от равнината.

А рибарите се смееха и шегуваха с него.

XLIV

На следния ден камбаната borgstrom заби, за да призове в съда съдията, общинските съветници и секретарите на четирите редици чимове под дървото на правосъдието — една хубава липа. Народът се бе събрал наоколо. При разпита рибарят не искаше да признае нищо, дори когато му показаха трите отрязани от войника пръсти, които липсваха на неговата дясна ръка. Той повтаряше:

— Аз съм беден и стар, смилете се.

Но народът дюдюкаше и викаше:

— Ти си стар вълк, убиец на деца; не проявявайте никаква милост, господа съдии.

Жените думаха:

— Не ни гледай с твоите студени очи, ти си човек, а не дявол; ние не се боим от тебе. Жестоко животно, по-страхливо от котка, която яде птички в гнездата, ти убиваше злочестите девойчета, които искаха да изживеят честно своя мил живот.

— Нека плати за престъпленията си на слаб огън с нажежени клещи — крещеше Тория.

И макар че общинските пазачи бяха там, майките караха хлапетата да замерват с камъни рибаря. И хлапетата правеха това с удоволствие, дюдюкаха му, щом ги погледнеше, и викаха непрекъснато: „Кръвопиец! Убийте го! Убийте го!“

А Тория непрестанно крещеше:

— Нека плаща за престъпленията си на слаб огън, нека плати с нажежени клещи!

А народът роптаеше.

— Гледайте — думаха жените — как зъзне под блесналото на небето слънце, което пече белите му коси и изподраното му от Тория лице.

— И трепери от болка.

— Това е божие правосъдие.

— Вижте го как се е изправил и колко е жалък.

— Погледнете ръцете му на убиец, вързани отпред и окървавени от капана.

— Нека плаща! Нека плаща! — викаше Тория.

Той стенеше:

— Аз съм беден, оставете ме.

И всички, които го слушаха, дори съдиите, се подиграваха с него.

Той се престори, че плаче, за да ги трогне. Но жените се смееха.

Тъй като имаше достатъчно улики за мъчение, той бе осъден да бъде мъчен дотогава, докато признае как е убивал, отде е идвал, де са ограбените неща на жертвите и де крие златото си. Когато го заведоха в помещението за мъчение и му обуха съвсем тесни нови ботуши, съдията го попита как му е внушил сатаната толкова зли помисли и такива чудовищни злодеяния; той отговори:

— Аз самият съм сатаната. Това е моята същина. Още като дете бях грозен и неспособен за никакви телесни упражнения и всички ме смятаха за глупав и често ме биеха. Ни едно момче, ни едно момиче не ме жалеше. Когато станах момък, никоя жена не ме пожелаваше дори срещу пари. Тогава ме обзе студена омраза към всяко същество, родено от жена. Затуй наклеветих Клаас, който беше обичан от всички. Аз обичах единствено парата, която бе моята сребърна или златна възлюблена. Когато пратих Клаас на смърт, аз имах и изгода, и удоволствие. След това още повече от преди трябваше да живея като вълк и аз възжелах да хапя. Когато минавах през Брабан, видях форми за вафли, които се употребяват там, и си рекох, че една от тях може да стане хубава желязна уста. Ах, да можех да ви уловя за гърлото, вас, жестоки тигри, които се забавлявате с мъчението на един старец! Вас бих ухапал с по-голяма радост, отколкото войника и девойчето! Защото, когато видях колко прелестно бе девойчето, заспало върху пясъка под слънцето, хванало с две ръце кесийката с парите, аз бях изпълнен с любов и умиление, но тъй като бях вече много стар и не можех да го обладая, аз го ухапах...

Съдията го попита де е живял и рибарят отговори:

— В Рамскапеле, отдето ходех в Бланкенберге, в Хейст, дори в Кноке. През неделните и пазарни дни правех вафли така, както ги правят навред в Брабан, с тая същата форма. Тя бе винаги добре изчистена и намазана с мас. И това ново нещо, дошло от чужбина, имаше успех. Ако искате да знаете още неща и защо никой не ме

познаваше, ще ви кажа, че денем си преправях лицето с бои и си боядисвах косата червеникава. Колкото за вълчата кожа, която ми сочите въпросително с жестокия си пръст, ще ви го кажа направо, че тя е от два вълка, които убих в горите до Равешо и Малдегем. Трябваше само да зашия двете кожи, за да мога да се покривам с тях. Аз я криех в един сандък в дюните на Хейст. Там са също така дрехите, които крадах, та по-късно при сгоден случай да ги продавам.

— Отдръпнете го от огъня — каза съдията.

Палачът изпълни заповедта.

— Де е златото ти? — каза пак съдията.

— Кралят никога няма да узнае това — рече рибарят.

— Горете го по-отблизо с пламтящи свещи — каза съдията. — Приближете го до огъня.

Палачът изпълни заповедта и рибарят извика:

— Аз не съм магьосник, защо трябва да ме приближават до огъня? Кръв тече от краката ми от изгарянето. Няма да кажа нищо. Защо толкова близо сега! Казах ви, кръв тече от тях; кръв тече: тия ботуши са ботуши от нажежено желязо. Златото ми ли? Е, добре, моят единствен приятел в света е... дръпнете ме от огъня... е в зимника ми в Рамскапеле, в едно сандъче... оставете ми го; милост и пощада, господа съдии; проклети палачо, махни свещите... Той ме гори още повече... то е в едно сандъче с двойно дъно, обвито във вълна, за да не дрънчи, ако се раздруса сандъчето; казах вече всичко; дръпнете ме.

Когато го дръпнаха от огъня, той се засмя злобно.

Съдията го попита защо се смее.

— От радост, че се отървах от мъчението — отговори той.

Съдията му каза:

— Никой ли не е искал да види твоята форма със зъби?

Рибарят отговори:

— Виждаха, че тя е като всички други, само че е с дупки, в които завинтвах железните зъби; призори ги махвах; селяните предпочитаха моите вафли пред тия на другите продавачи и ги наричаха вафли с брабански пъпчици, защото, когато махвах зъбите, празните вдлъбнатини образоваха малки полукълбца, които приличаха на пъпчици.

Съдията каза:

— Кога хапеше нещастните жертви?

— Денем и нощем. Денем бродех из дюните и по пътищата, носейки формата за вафли, и дебнех, особено в събота, когато става големият пазар в Брюге. Видех ли някой селянин, който креташе тъжно, аз го оставях да отmine, тъй като смятах, че неговата болка иде от празната му кесия; но ако някой вървеше весело, аз се движех близо до него; когато той никак не очакваше, аз го захапвах за врата и вземах кесията му. И това правех не само сред дюните, но по всички пътища и пътеки из равнината.

Тогава съдията каза:

— Покай се и моли бога.

Но рибарят почна да богохулствува:

— Господ-бог пожела да бъда такъв, какъвто съм; аз вършех всичко въпреки волята си, подтикван от природата. Зли тигри, вие ще ме накажете несправедливо. Но не ме горете... Аз извърших всичко въпреки волята си; смилете се, аз съм беден и стар; ще умра от раните си; не ме горете.

Тогава го заведоха в съда, под липата, да чуе присъдата си пред целия събран народ.

И той бе осъден като жесток убиец, крадец и богохулник; езикът му да бъде продупчен с нажежено желязо, дясната му китка да бъде отсечена и да бъде горен жив на слаб огън, докато издъхне пред кметството.

И Тория крещеше:

— Това е правосъдие, той плаща за престъпленията си!

А народът крещеше:

— Дълъг живот на господата съдиите!

Заведоха го в тъмницата, дето му дадоха месо и вино.

И той се развесели и каза, че никога дотогава не е пил и ял така, но че кралят, който ще наследи имуществата му, може да плати тоя последен обед.

И се смееше горчиво.

Призори на следния ден, когато го водеха на смърт, той видя Уленшпигел, изправен до кладата, и извика, като го посочи с пръст:

— Онзи там, убиец на старци, трябва да умре по същия начин; преди десет години той ме хвърли в канала на Дамме, защото бях направил донос срещу баща му. С това аз изпълних дълга си като верен поданик на негово католическо величество.

Камбаните на църквата „Света Богородица“ биеха на смърт.

— И за тебе бият тия камбани — рече той на Уленшпигел, — ти ще бъдеш обесен, защото уби.

— Рибарят лъже — викна събраният народ, — лъже палачът-убиец.

А Тория като обезумяла го замери с един камък, който го удари по челото, и извика:

— Ако беше те удавил, ти нямаше да живееш и да захапеш злочестото ми момиче като някой вампир, кръвопиецо!

Уленшпигел не промълви дума, а Ламме рече:

— Видял ли го е някой да хвърля рибаря във водата?

Уленшпигел не отговори.

— Не, не — викаше народът, — палачът излъга.

— Не, не съм излъгал — извика рибарят: — той ме хвърли, макар че го молах да ми прости, и аз едва излязох оттам, като се хванах за една лодка, завързана до брега. Измокрен и треперещ, едва можах да намеря печалното си жилище; втресе ме, никой не се погрижи за мене и аз мислех, че ще умра.

— Лъжеш — каза Ламме, — никой не го е видял.

— Не! Никой не го е видял — извика Тория. — В огъня палача! Преди да умре, той иска да вземе още една невинна жертва. В огъня нека плати за престъпленията си! Той лъже. Ако си го направил, не признавай, Уленшпигел. Няма свидетели. Нека плати на слаб огън с нажежени клещи.

— Извърши ли убийството? — попита съдията Уленшпигел.

Уленшпигел отговори:

— Аз хвърлих във водата доносчика, убиеца на Клаас. Пепелта на баща ми удряше сърцето ми.

— Той признава — рече рибарят — и ще умре като мене. Де е бесилото да го видя? Де е палачът с меч на правосъдието? За тебе бият камбаните за умряло, обеснико, убиец на старци.

Уленшпигел каза:

— Аз те хвърлих във водата, за да те убия: пепелта удряше сърцето ми.

А сред народа жените думаха:

— Защо признаваш, Уленшпигел? Никой не е видял; се: а ти ще умреш.

А рибарят се смееше и скачаше от злобна ярост, като махаше с вързаните си и обвити в кървави парцали ръце.

— Той ще умре — каза рибарят, — ще се пресели от земята в ада с вѐже на шията като нехранимайко, крадец, хаймана: той ще умре, бог е справедлив.

— Няма да умре — рече съдията. — Във Фландрия убийството не се наказва, след като минат десет години. Уленшпигел е извършил едно лошо дело, но от синовна обич. Уленшпигел няма да бъде преследван за това.

— Да живее законът! — извика народът.

Камбаните на църквата „Света Богородица“ забиха за смърт. И рибарят скръцна със зѐби, наведе, глава и за прѐв път в живота си пророни сълза.

И отрязаха китката му, и продупчиха езика му с нажежено желязо и той бе поставен да гори на слаб огън срещу оградата на кметството.

Преди да издѐхне, той извика:

— Кралят няма да получи моето злато, аз излѐгах... Аз ще се върна пак, за да ви хапя, зли тигри.

А Тория крещеше:

— Той плаща за престѐпленията си, той плаща! Гърчат се тия ръце и нозе, които бързаха да убиват. Дими тялото на палача; бялата му козина, козина на хиена, гори по бледата му муцуна. Той плаща! Той плаща!

И рибарят умря, виещ като вѐлк.

И камбаните на „Света Богородица“ биеха на смърт.

И Ламме и Уленшпигел яхнаха отново своите магарета.

И Нел остана тъжна при Катлин, която непрестанно повтаряше:

— Махнете огъня! Главата гори, върни се, Ханске, миличѐк.

КНИГА ЧЕТВЪРТА

I

Когато бяха в Хейст, на дюните, Уленшпигел и Ламме видяха, че откъм Остенде, Бланкенберге и Кноке идат много рибарски кораби, пълни с въоръжени мъже, които по примера на зеландските Голтаци носеха на шапките си сребърен полумесец с надпис: „По-скоро ще служи на турчина, отколкото на папата“.

Уленшпигел е радостен, той свирка като чучулига; от всички страни му отговаря бойният зов на петела.

Корабите плават, ловят риба, продават я и спират едни след друг в Емден. Там по нареждане на принц Орански остана Вилхелм дьо Блоа, за да въоръжава един кораб.

Уленшпигел и Ламме пристигнаха в Емден тъкмо когато по заповед на Трелонг^[1] корабите на Голтаците се отправяха навътре в морето.

Трелонг беше от единадесет седмици в Емден и страшно се отегчаваше. Той слизаше от кораба на земята, качваше се отново на кораба, също като мечка във вериги.

Като скитосваха по кейовете, Уленшпигел и Ламме съзряха един благородник с добродушно лице, обзет от някаква тъга; той се опитваше да изкърти с тояга, която имаше желязно острие накрая, един камък от настилката на кея. Макар че се мъчеше безуспешно, той не се отказваше, а зад него едно куче глождеше кокал.

Уленшпигел се приближи до кучето и се престори, че иска да му вземе кокала. Кучето изръмжа, Уленшпигел продължи: кучето залая силно.

От шума благородникът се обърна и каза на Уленшпигел:

— Защо измъчваш животното?

— А ваше благородие защо измъчва камъка?

— Това е съвсем друго — каза той.

— Разликата не е голяма — отговори Уленшпигел. — Както кучето държи за кокал и го пази, така и камъкът държи за кея и не иска да се махне от него. Не е за чудене хора като нас да се въртят около

едно куче, щом хора като вас могат да се въртят около камък от настилката.

Ламме стоеше зад Уленшпигел и не смееше да се обади.

— Кой си ти? — попита господинът.

— Аз съм Тил Уленшпигел, син на Клаас, умрял на кладата за вярата.

И подсвирна като чучулига, а другият пропя като петел.

— Аз съм адмирал Трелонг — рече той; — какво искаш от мене?

Уленшпигел му разправи приключенията си и му даде петстотин жълтици.

— Кой е тоя дебел човек? — попита Трелонг, като посочи с пръст Ламме.

— Мой спътник и приятел — отговори Уленшпигел: — като мене и той иска да пее върху твоя кораб с хубавия глас на аркебузата песента за освобождението на татковината ни.

— И двамата сте храбри — рече Трелонг — и ще тръгнете с моя кораб.

Беше през февруари; вятърът бе остър и мразът — силен. След триседмично мъчително чакане Трелонг напусна Емден с възмущение. Смятайки да отиде в Тексел^[2], той тръгна от Вли^[3], но бе принуден да влезе във Виеринген^[4], дето корабът му бе скован от ледовете.

Скоро около кораба можеше да се види весело зрелище: шейни и хора, които се пързалиха, всички в кадифе; жени на кънки в поли и дрехи, извезани със сърма и бисери, алени и небесносини; момчета и момичета идеха, връщаха се, пързалиха се, смееха се, един след друг или двама по двама, по двойки, запели върху леда песента на любовта, или отиваха в окичените със знамена бараки да хапнат и пийнат ракия, портокали, смокини, меден хляб, пушена риба, яйца, топли зеленчуци, палачинки, туршии, а в това време около тях плазовете на шейнички и шейни с платна стържеха леда.

Ламме, търсейки жена си, се пързалише като веселите мъже и жени, но често падаше.

В това време Уленшпигел отиваше да утоли жаждата си и да се нахрани в една малка кръчма на кея, дето беше евтино. Той с удоволствие разговаряше със старата съдържателка.

Един неделен ден, към девет часа, той пак отиде там и поиска да се нахрани.

— Но ти си се подмладила, стопанко — каза той на една прелестна жена, която дойде да му послужи, — де дяна предишните си бръчки? От устата ти не е паднал нито един от белите ти и младички зъби, а устните ти са червени като череша. Дали не е за мене тая нежна и дяволита усмивка?

— Не, не — каза тя; — но какво искаш да ти дам?

— Себе си — рече той.

Жената отговори:

— Това е премного за такъв мършав мъж като тебе; не искаш ли друго месо?

И тъй като Уленшпигел се умълча, тя каза:

— Де дяна ти оня хубав, строен и пълен мъж, когото често виждах с тебе?

— Ламме ли? — рече той.

— Какво го направи? — каза тя.

Уленшпигел отговори:

— Той яде в бараките твърди яйца, пушени змиорки, солени риби и всичко, което може да се сложи в устата; и той прави всичко това, за да намери жена си. Защо не си ти моя жена, миличка? Искаш ли петдесет флорина? Искаш ли златна огърлица?

Но тя се прекръсти и рече:

— Мене не можеш да ме купиш, нито да ме вземеш.

— Нищо ли не обичаш? — каза той.

— Обичам те като мой ближен; но преди всичко обичам господ Исус Христос и Богородица Дева, които ми заповядват да водя целомъдрен живот. Строги и тежки са задълженията, но бог помага на нас, клетите жени. Ала все пак някои не издържат. Весел ли е твоят дебел приятел?

Уленшпигел отговори:

— Когато яде, е весел, когато гладува — тъжен, и винаги замечтан. А ти весела ли си, или тъжна?

— Ние, жените — рече тя, — сме роби на оногова, който ни управлява!

— Месецът ли? — каза той.

— Да — рече тя.

— Ще кажа на Ламме да дойде.

— Недей — каза тя, — той ще се разплаче, а и аз също.

— Виждала ли си някога жена му? — попита Уленшпигел.

Тя отговори с въздишка:

— Тя съгрешаваше с него и бе осъдена на жестоко изкупление. Тя знае, че той пътува по море, за да възтържествува ереста, а за едно християнско сърце е тежко да си помисли такова нещо. Защищавай го, ако го нападнат; грижи се за него, ако го ранят; жена му ми поръча да ти отправя тая молба.

— Ламме е мой брат и приятел — отговори Уленшпигел.

— Ах! — рече тя. — Защо не се върнете в лоното на нашата света майка църквата?

— Тя изяжда децата си — отговори Уленшпигел.

И си отиде.

През една мартенска сутрин, когато вятърът режеше и не преставаше да стяга ледовете, а корабът на Трелонг не можеше да замине, матросите и войниците от кораба отиваха с шейни и кънки на гуляи и развлечения.

Уленшпигел беше в кръчмата; хубавата жена, потънала в скръб и като че не на себе си, му каза:

— Клетият Ламме! Клетият Уленшпигел!

— Защо се оплакваш? — попита той.

— Ах! Ах! — каза тя. — Защо не вярвате в литургията? Щяхте да отидете непременно в рая и аз бих могла да ви спася в тоя живот.

Тъй като тя отиде до вратата и се послуша внимателно, Уленшпигел ѝ каза:

— Снега ли слушаш, който пада?

— Не — рече тя.

— Или вятъра, който стене?

— Не — каза отново тя.

— Или веселия шум, който дигат в съседната кръчма нашите храбри моряци?

— Смъртта дохожда като крадец — рече тя.

— Смъртта! — каза Уленшпигел. — Не те разбирам; ела и кажи.

— Те са тук — рече тя.

— Кои?

— Кои ли? — отговори тя. — Войниците на Симонен Бол, които ще дойдат в името на херцога и ще се нахвърлят върху всички ви; и ако тук толкова много се грижат за вас, то е, защото така правят с говедата,

преди да ги заколят. Ах! — рече тя, цяла обляна в сълзи. — Защо узнах това едва преди малко?

— Не плачи, не викай — рече Уленшпигел, — а си стой тука!

— Не ме издавай — каза тя.

Уленшпигел излезе, завтече се и обиколи всички бараки и кръчми, като шепнеше на ухото на всеки войник и моряк: „Испанецът иде“.

Всички изтичаха на кораба, приготвиха много набързо всичко необходимо за сражението и зачакаха неприятеля. Уленшпигел каза на Ламме:

— Виждаш ли оная хубава жена там на кея в черна, извезана с червено рокля, която крие лице под бялата си качулка?

— Все ми е едно — отговори Ламме. — Студено ми е, искам да спя.

И покри глава с наметката си така, че не можеше да чуе нищо.

Уленшпигел позна жената ѝ и извика от кораба:

— Искаш ли да вървиш с пас?

— До гроб — рече тя, — но не мога.

— Ще бъде добре за тебе — каза Уленшпигел; — все пак помисли: когато славеят е в гората, той е щастлив и пее; но излезе ли от нея и изложи на опасност крилцата си срещу вятъра на широкото море, те се счупват и той умира.

— Аз пях в къщи — рече тя — и бих пяла навън, ако можех. — Приблужи се до кораба и добави: — Вземи тоя мехлем за тебе и за твоя приятел, който спи, когато трябва да бъде буден. Ламме, Ламме! Бог да те пази от зло, върни се здрав!

И откри лицето си.

— Жена ми, жена ми! — извика Ламме.

И поиска да скочи на леда.

— Твоята вярна жена! — рече тя.

И хукна да бяга.

Ламме понечи да скочи от палубата на леда, но един войник го дръпна за наметката и му попречи. Той крещя, плака, моли се да му позволят да скочи. Но капитанът каза:

— Ако напуснеш кораба, ще бъдеш обесен.

Ламме пак се опита да скочи на леда, но един стар Голтак го възпря и му каза:

— Подът е влажен, ще си намокриш краката.

И Ламме седна на задника си, като плачеше и продължаваше да вика:

— Жена ми, жена ми! Пуснете ме да отида при жена си!

— Пак ще я видиш — рече Уленшпигел. — Тя те обича, но повече от тебе обича бога.

— Побесняла дяволица! — изкрещя Ламме. — Щом обича бога повече от мъжа си, защо ми се явява тъй прелестна и желана? И ако ме обича, защо ме оставя?

— Можеш ли да виждаш хубаво в дълбок кладенец? — попита Уленшпигел.

— Ах! — каза Ламме. — Скоро ще умра.

И остана върху палубата бледен и извън себе си.

През това време дойдоха хората на Симонен Бол със силна артилерия.

Те стреляха срещу кораба, който им отвърна. И гюлетата им разтрошиха всичкия лед наоколо. Привечер заваля топъл дъжд.

Вятърът духаше от запад, морето се развълнува под леда и го дигна на грамадни късове, които се изправяха, падаха, сблъскваха се, качваха се един върху друг и това бе опасно за кораба; но щом зората разкъса нощните облаци, той изопна своите платнени крила като птица на свободата и отплава в открито море.

Там те се присъединиха към флотата на господин Люмей дьо ла Марш^[5], адмирал на Холандия и Зеландия, чийто кораб като на капитан и главнокомандуващ носеше фенер високо на мачтата си.

— Виж го хубаво, синко — рече Уленшпигел, — тоя няма да те пощади, ако речеш да избягаш от кораба. Чуваш ли гласа му как тряска като гръмотевица? Виж колко е широкоплещест и як, каква му е висока снагата! Погледни дългите му ръце и извити нокти! Виж кръглите му и студени очи, очи на орел, и дългата му заострена брада, която той ще остави да порасне, докато избеси всички монаси и свещеници, за да отмъсти за смъртта на двамата графове! Виж колко е страшен и жесток; ако продължаваш непрекъснато да хленчиш и викаш: жена ми! — той ще заповяда чисто и просто да те обесят.

— Синко — отговори Ламме, — тъй приказва за бесилото на ближния оня, на когото примката на въжетото е вече на шията.

— Ти ще увиснеш пръв. Това е моето приятелско пожелание — каза Уленшпигел.

— Аз ще те видя — отговори Ламме — как ще изплезииш на бесилото два метра извън човката си тоя отровен език!

Всеки от тях мислеше, че другият се шегува.

През тоя ден корабът на Трелонг плени един бискайски кораб, натоварен с живак, със златен прах, вина и подправки. Корабът бе очистен от всичко, което съдържаше — хора и стока, както лъв очиства волски кокал.

То бе по същото време, когато херцогът наложи жестоки и чудовищни данъци на Нидерландия, като задължи всички жители, които продаваха движими и недвижими имоти, за да плащат хиляди флорина на всеки десет хиляди. И тая такса беше постоянна. Всички търговци и продавачи на каквото и да е трябваше да плащат на краля една десета от цената на продаденото и народът казваше, че от една стока, която се препродава десет пъти в седмицата, кралят вземаше всичко.

И по тоя начин търговията и индустрията отиваха към разорение и смърт.

А Голтаците превзеха морската крепост Ла Бриел, която бе наречена Разсадник на свободата.

[1] *Гийом дьо Блоа* и адмирал *Трелон*, за които се споменава тук, са едно и също лице. Трелон е един от водачите на морските Голтаци; баща му бил екзекутиран от Алба в Брюксел през 1568 година. ↑

[2] Остров край бреговете на Северна Холандия. ↑

[3] Проток между островите Тесел и Терсхелинг. ↑

[4] Остров в Северна Холандия, отделен от нея с тесен морски ръкав. ↑

[5] *Люмей дьо ла Марк* — водач на морските Голтаци, известен с решителните си действия по море и с безпощадността си към врага. Към 1 април 1572 година корабите на Люмей и Трелон превзели крепостта Бриел и тоя ден се празнува като начало на освобождението на Нидерландия. ↑

II

През първите дни на месец май, когато под ясно небе корабът се носеше гордо по вълните, Уленшпигел запя:

*На Клаас пепелта ме удря във сърцето.
Палачите са тук, те ни сразиха тежко
със силата си, с огън и със меч.
Те плащаха на мръсните шпиони.
И вместо Вяра и Любов, възвишени и чисти,
те Недоверие и Донос възцариха.
Да поразим касапите и нека
забият барабаните за бой!
Да живеят Голтака! Бий барабана!
Превзето е пристанището Ла Бриел,
тъй както Флисинген, ключ на Еско;
добър е бог, Камп Веере превзехме
с топовете и припаси зеландски.
Ний имаме барут, куршуми и гюлета —
железни и чугунени гюлета.
Щом бог е с нас — кой може да е против?
Бий барабаните за бой и слава!
Бий барабаните! И да живеят Голтака!
Изваден е от ножницата мечът. Горди
сърцата ни са и ръцете — силни! Стига —
десятъкът — налог за разорение;
смърт на палачите, бесило за крадеца,
на клетвопрестъпник крал — народ бунтовник.
Изваден е от ножницата мечът —
за нашите права, семейства, къщи.
Изваден е от ножницата мечът! Бий барабана!
Сърцата ни са горди и ръцете — силни.
Не щем десятъка, не щем позорна милост!
Бий барабан за бой, бий барабан!*

— Да, побратими и приятели — каза Уленшпигел, — да, те издигнаха в Анверс, срещу кметството, великолепен ешафод, покрит с червен плат; и там седи херцогът като крал на престол сред телохранители и войници. Поиска ли да се усмихне благосклонно, лицето му се изкривява кисело. Бийте бойния барабан!

Той ни удостоява с прошка; пазете тишина; неговата позлатена броня блести под слънцето; главният началник на полицията е на кон, до балдахина; ето — иде глашатаят с барабанчиците; той чете: прошка за всички, които не са грешили; другите ще бъдат наказани жестоко.

Слушайте, побратими, той чете указа, който постановява под страх на наказание за бунт налог от една десета и една двадесета.

И Уленшпигел запя:

*— Ти, херцог Алба, чуваш ли народа,
гласа му негодуващ? В часове на буря
така морето се надига.*

*О, стига злато, стига кръв и стига
унищожение! Забийте барабана!*

*Изваден е от ножницата мечът! Бий барабан на
смърт!*

*Грабеж подир убийство — то е нокът,
забит в рана. А ти искаш
да пиеш смесена кръвта ни с нашто злато.*

*Ний изпълнявахме дълга си вярно
към кралското величество. Но кралят е
клетвопрестъпник,
и ние сме свободни днес от клетвите. Бий барабан
за бой!*

*Ти кървав херцог, херцог Алба,
виж — изпозатворени навред бараки и дюкяни,
виж — пивници, бакалници и фурни,
те не продават нищо, за да не ти плащат.*

*Когато ти минаваш, кой те поздравява?
Нито един. Презрение и злоба те обкръжават
като мъгла, отровена от чума.*

Земята хубава на родна Фландрия
и веселия край Брабански
са като гробища печални днес.
Там, дете някога, в годините свободни.
виолите и флейтите звучаха.
Днес е мълчание и смърт.
Бий барабан за бой!

И вместо хора весели в кръчмите
и влюбели, които пеят,
днес само бледи образи ще видиш
на жертвите обречени, които чакат
Неправдата със меч да ги срази.
Бий барабан за бой!

В кръчмите отдавна не се чува
звънтежът радостен на пълни чаши,
ни кръшни гласове из улици и къщи
на пеещи девойки.
Брабан и Фландрия — земи на радостта,
земи на сълзите са днес.
Бий барабан за смърт!

О, бащина земя, измъчена, любима,
не свеждай ти чело пред мръсния убиец.
Пчели работни, рой след рой хвъркнете
срещу испанските оси.
Вий, трупове на живите заровени жени и на
девойки,
викнете на Исус: „Мъст! Мъст!“
И нощем бродейки из равнината,
души невинни, викайте към бога!
Изваден е от ножницата мечът, херцог Алба,
ще шибаме с червата ти лицето.
Изваден е от ножницата мечът! Бий барабана!
Бий барабана! Да живеят Голтака!

И всички моряци и войници от кораба, дето бе Уленшпигел,
както и от другите кораби запяха също така:

Изваден е от ножницата мечът, да живей Голтака!

И гласовете им бучаха като гръм на освобождение.

III

Беше януари, свирепият месец, през който замръзва теле в корема на крава. Беше валял сняг и веднага бе замръзнал. Хлапетиите хващаха с клей врабци, които търсеха под замръзналия сняг някаква жалка храна, и занасяха тоя дивеч в къщурките си. На сивото светло небе се очертаваха неподвижните скелети на дървесата, по клоните на които имаше възглавки от сняг; такива възглавки имаше и по къщурките, и по върховете на зидовете, дето се виждаха следи от котешки лапички, защото и котките дебнеха врабци по снега. Додето поглед стига, ливадите бяха скрити под това чудодейно руно, което пазеше топлината на земята от лютия зимен мраз. Димът от къщите и колибите се издигаше черен към небето и не се чуваше никакъв шум.

Катлин и Нел бяха сами в къщи; Катлин клатеше глава и думаше:

— Ханс, сърцето ми ме влече към тебе. Ти трябва да върнеш седемстотинте жълтици на Уленшпигел, сина на Зуткин. Ако си в оскъдица, ела все пак, за да видя светецото ти лице. Махни огъня, главата гори. Ах! Де са твоите снежни целувки? Де е твоето ледено тяло, Ханс, любими?

Тя стоеше до прозореца. Изведнъж мина забързал един куриер, който имаше звънчета на колана си и викаше:

— Пристига управителят, главният управител на Дамме!

И изтича така до кметството, за да събере помощник-кметовете и общинските съветници.

И в дълбоката тишина Нел чу звука на две тръби. Всички жители на Дамме излязоха на портите си, като смятаха, че това е негово кралско величество, за чието пристигане съобщават с тръби.

И Катлин отиде с Нел на портата. Те видяха надалеч бляскави конници, които яздеха на група, а пред тях яздеше една важна личност с наметка от черно кадифе, поръбена с кожа от самсар, с кадифена куртка, обшита с тънка сърма, и с ботуши от червеникава телешка кожа, също поръбена със самсар. И познаха главния управител.

Зад него яздеха млади благородници, които въпреки заповедта на негово величество покойния император имаха по кадифените си дрехи

везба, обшивки, ленти и ширити от златна и сребърна сърма и от коприна. И наметките им бяха като наметката на главния управител, поръбени с кожа. Те язدهа весело и вятърът олюляваше дългите щраусови пера, забучени на шапчиците им, със златни копчета и обшивки.

Изглеждаше, че всички са близки приятели и другари на главния управител, особено един от тях с мрачно лице, облечен в зелено кадифе, общито със златна сърма, с наметка от черно кадифе и с черна кадифена шапчица, накитена с дълги пера. Носът му беше като клюн на лешояд, устните — тънки, косите — червени, лицето — бледо и осанката — горда.

Когато групата благородници минаваше край жилището на Катлин, тя изведнъж скочи, полудяла от радост, хвана за юздата коня на бледния благородник и извика:

— Ханс! Любими, аз знаех, че ще се върнеш. Колко си красив, целият в кадифе и злато, като слънце по сняг! Носиш ли ми седемстотинте жълтици? Да те чакам ли пак да ми се обадиш като морски орел?

Главният управител заповяда групата благородници да спре и бледният благородник каза:

— Какво иска от мене тая дрипла?

Но Катлин продължаваше да държи юздата на коня и каза:

— Не си отивай пак, аз толкова плаках за тебе. Сладостни ноци, любими, снежни целувки и ледена снага. Ето детето!

И тя му посочи Нел, която го гледаше гневно, защото ой бе дигнал камшика си срещу Катлин; а Катлин се разплака:

— Ах — рече тя, — мигар не си спомняш! Смили се над своята робиня. Отведи ме, дето щеш. Махни огъня, Канс, милост!

— Махни се! — каза той.

И тъй силно подкара напред коня си, че Катлин пусна юздата и падна; и конят мина през нея и направи на челото ѝ кървава рана.

Тогава главният управител се обърна към бледния благородник:

— Господине, познавате ли тая жена?

— Не я познавам — каза той, — навярно е някоя луда.

Но Нел дигна Катлин и каза:

— Ако тая жена е луда, аз не съм, ваша милост, и нека умра от снега, който ям сега — тя взе шепа сняг, — ако тоя човек не познава

майка ми, ако не обсеби всичките й пари, ако не уби кучето на Клаас, за да вземе скритите до кладенеца в нашия двор седемстотин жълтици, които принадлежаха на клетия покойник.

— Ханс, миличък — плачеше Катлин, коленичила и окървавена, — Ханс, любими, целуни ме, да се помирим: виж, кръвта ми тече, душата проби дупка и иска да излезе, аз скоро ще умра, не ме оставяй. — Сетне прибави съвсем ниско: — Някога ти уби от ревност другаря си там край яза. — И посочи с пръст към Дюдзееле. — Тогава ти много ме обичаше.

И тя прегръщаше коляното на благородника и го целуваше, хващаше обувката му и я целуваше.

— Кой е убитият човек? — попита управителят.

— Не зная, ваша милост — каза другият. — Какво ни интересуват приказките на тая дрипла, да вървим.

Край тях се бе насъбрал народ; знатни и обикновени раждани, работници и селяни вземаха страната на Катлин и викаха:

— Правосъдие, господин управителю, правосъдие!

И управителят каза на Нел:

— Кой е убитият човек? Говори в името на бога и на истината.

Нел почна да говори, сочейки бледния благородник:

— Тоя човек идваше всяка събота в нашата пералня, а да се среща с майка ми и да вземе парите й! Той уби един свой приятел, на име Хилбер, в нивата на Сервас ван дер Вихте, но не от любов към нея, както мисли тая слабоумна, но за да вземе само той седемстотинте жълтици.

И Нел разправи любовната история на Катлин и онова, което Катлин бе чула, скрита нея нощ зад яза, който пресича нивата на Сервас ван дер Вихте.

— Нел е зла — рече Катлин, — тя говори лошо за Ханс, своя баща.

— Кълна се — каза Нел, — че той викаше като морски орел, за да извести, че е дошъл.

— Лъжеш — рече благородникът.

— О, не! — каза Нел. — И уважаемият господин управител, и всички знатни господа, които са тук, виждат хубаво, че ти си блед, но не от студ, а от страх. Защо лицето ти вече не блести? Навярно си загубил вълшебния балсам, с който мажеше лицето си, за да изглежда

светло като вълните лете, когато святкат мълнии. Ала ти, проклети магьоснико, ще бъдеш изгорен пред оградата на кметството. Ти си причината за смъртта на Зуткин, ти хвърли в нищета нейния син-сирак; ти, който несъмнено си благородник, идваше у нас, обикновените граждани, вземаше винаги парите на майка ми и само един-единствен път ти ѝ даде.

— Ханс — рече Катлин, — ти пак ще ме заведеш на магьосническото сбирание и пак ще ме намажеш с балсама; недей слуша Нел, тя е зла: ти виждаш кръвта, душата проби дупка, иска да излезе; аз скоро ще умра и ще отида в преддверието на рая, дето няма огньове.

— Млъкни, луда магьоснице, аз не те познавам — каза благородникът — и не разбирам какво искаш да кажеш.

— Но нали ти — рече Нел — дойде с едного и искаше да ме омъжиш за него: ти знаеш, че аз не се съгласих: какво стана с твоя приятел Хилбер, какво станаха очите му, след като му ги издрах с нокти?

— Нел е зла — рече Катлин, — не вярвай на думите ѝ, Ханс, миличък; тя е сърдита на Хилбер, задето искаше да я изнасили, но Хилбер не може да стори вече това, червеите са го изяли; Хилбер беше грозен; Ханс, миличък, само ти си красив. Нел е зла.

При тия думи управителят каза:

— Вървете си с мир, жени.

Но Катлин не искаше да се махне от мястото, дето беше нейният любим. И трябваше насила да я заведат у дома ѝ.

А събраният народ викаше:

— Правосъдие, господин управителю, правосъдие!

Привлечени от шума, дойдоха общинските стражи и управителят им заповяда да останат, а на знатните господа и на благородниците каза:

— Уважаеми господа, въпреки привилегиите, с които се ползват благородниците във Фландрия, аз съм длъжен поради обвиненията специално в магьосничество срещу господин Йоос Дамман да го арестувам, докато той бъде съден по законите и наредбите на империята. Дайте ми сабята си, господин Йоос.

— Господин управителю — рече Йоос Дамман с голямо високомерие и благородническа горделивост, — като ме арестувате,

вие нарушавате законите на Фландрия, защото вие не сте съдия. А вие знаете, че без заповед от съдия може да се арестуват само фалшификаторите на пари, разбойниците по пътищата, подпалвачите и ония престъпници, които изнасилват жени, стражарите-дезертьори, магьосниците, които сипват отрова в обществените води, монасите и монахините, които са се отказали от вярата, и осъдените на изгнание. Затова, уважаеми господа, защитете ме!

Неколцина се опитаха да сторят това, но управителят им каза:

— Уважаеми господа, като представител тук на нашия крал, граф и началник, имайки право да решавам заплетените случаи, аз ви казвам и заповядвам под страх на обвинение в бунт да приберете сабите си в ножниците.

Благородниците се подчиниха, но тъй като господин Йоос Дамман все още се противеше, народът извика:

— Правосъдие, господин управителю, правосъдие! Той трябва да предаде сабята си.

Той стори това против волята си, слезе от коня и бе отведен от двама сержанти в общинския затвор.

Ала там не бе затворен в зимниците, а в една стая с решетки, дето срещу заплащане му запалиха буен огън и му дадоха хубаво легло и хубава храна, половината от която взе тъмничарят.

IV

На следния ден управителят, двама секретари на углавния съд, двама общински съветници и един хирург-бръснар отидоха по посока на Дюдзееле, за да видят дали ще намерят на нивата на Сервас вай дер Вихте човешки труп до яза, който минава през тая нива.

Нел беше казала на Катлин:

— Твоят любим Ханс иска да му дадеш отрязана ръката на Хилбер; довечера той ще извика като морски орел, ще дойде в къщи и ще ти донесе седемстотинте жълтици.

Катлин бе отговорила:

— Ще я отрежа.

И действително тя взе един нож и тръгна заедно с Нел, а след тях — служителите на правосъдието.

Тя вървеше бързо и гордо с Нел, чието прелестно лице бе цяло заруменяло от свежия въздух.

Служителите на правосъдието, стари, кашлящи хора, вървяха подире ѝ измръзнали; и всички приличаха на черни сенки върху бялата равнина. Нел носеше лопата.

Когато стигнаха в нивата на Сервас ван дер Вихте, Катлин отиде до средата на яза, посочи ливадата вдясно и каза:

— Ханс, ти не знаеш, че аз се бях скрила там, разтреперана от звука на сабите. И Хилбер извика: „Желязото е студено.“ Хилбер беше грозен, Ханс е красив. Аз ще ти донеса ръката му, остави ме сама.

След това тя слезе вляво, коленичи на снега и извика три пъти нагоре, за да призове духа.

Тогава Нел ѝ даде лопатата; Катлин направи три кръстни знака над нея, после начерта върху леда един ковчег и три обърнати кръста — един към изток, друг към запад и един към север — и каза:

— Три, това е Марс близо до Сатурн, три — това е откритие под светлата звезда на Венера.

След това очерта голям кръг около ковчега и каза:

— Махни се, зъл демоне, който пазиш тялото.

Сетне падна на колене за молитва и рече:

— Дяволе — приятелю Хилбер, Ханс, моят повелител, ми заповяда да дойда тук, да ти отрежа ръката и да му я занеса; аз съм длъжна да му се подчинявам: недей вика земния огън да лумне срещу мене, задето смуцавам благородния ти гроб, и прости ми в името на бога и на светците.

След това тя разтроши леда по очертанията на ковчега: стигна до влажната трева, после до пясък и господин управителят, неговите чиновници, Нел и Катлин видяха трупа на млад мъж, бял като вар от пясъка. Тон беше облечен в сива куртка и също такава наметка; сабята му бе сложена до него. На колана си имаше плетена кесия, а една широка кама бе забита под сърцето; по плата на куртката имаше кръв, кръв бе текла и под трупа. Мъжът беше млад.

Катлин отрязва едната му ръка и я сложи в торбата си. Управителят не я възпря, а след това ѝ каза да съблече от трупа дрехите и да махне знаците му на достойнство. Катлин попита дали Ханс е поръчал това и управителят ѝ каза, че той действа само по негова заповед; тогава Катлин направи всичко, каквото той пожела.

Когато съблякоха трупа, видяха, че е изсъхнал като дърво, но не е изгнил; управителят и общинските чиновници си отидоха, след като го засипаха отново с пясък; а стражата отнесе дрехите.

Минавайки край общинския затвор, управителят каза на Катлин, че Ханс я чака там; тя влезе радостна.

Нел искаше да я спре, но Катлин повтаряше:

— Искам да видя Ханс, моя повелител.

И Нел се разплака на прага, защото разбра, че Катлин е арестувана като магьосница за заклинанията и чертежите, които бе нарисувала по снега.

И в Дамме казваха, че няма да има милост за нея.

И Катлин бе затворена в западния зимник на тъмницата.

V

На другия ден задуха вятър откъм Брабан, стопи снега и ливадите се наводниха.

И камбаната borgstorm призова съдиите на мястото на съда под навес, защото чимове бяха мокри.

И народът обкръжи съда.

Доведоха Йоос Дамман без вериги и в благородническото му облекло; Катлин бе доведена с вързани отпред ръце и в сива рокля, каквито носят затворничките.

При разпита Йоос Дамман призна, че е убил приятеля си Хилбер на дуел със саби. Когато му казаха: „Той е бил убит с кама“ — Йоос Дамман отговори: „Аз го мушнах когато бе паднал, защото умираше бавно. Признавам бе: възражение това убийство, тъй като съм под закрилата ѝ; фламандските закони, които забраняват преследване за убийство, след като са изтекли десет години.“

Управителят му каза:

— Не си ли магьосник?

— Не — отговори Дамман.

— Докажи го — рече управителят.

— Ще го сторя, когато му дойде времето и там, дек трябва — каза Йоос Дамман, — но сега не ми се ще.

Тогава управителят почна да разпитва Катлин; тя не го слушаше и като гледаше Ханс, рече:

— Ти си моят млад господар, хубав като слънцето. Махни огъня, миличък!

Вместо Катлин отговори Нел:

— Тя не може да признае нищо друго освен това, кое то вие вече знаете, уважаеми господине и господа; тя не е магьосница, а само безумна.

Тогава управителят каза:

— Магьосник е онзи, който чрез някакви дяволски средства, употребявани съзнателно, се мъчи да постигне нещо. Затуй тия двамата, мъж и жена, и по намерения, и по действия са магьосници;

той, задето ѝ е давал билка, за да отиде на магьосническо сборище, и си е правил лицето светло като на Люцифер, та по тоя начин да добие пари и задоволи своята похот; тя, защото му се е подчинила мислейки го за дявол, и е изпълнявала всичките му желания; той е правел магии, тя е била негова явна съучастница. Не бива прочее да се проявява никакво снизхождение и аз трябва да кажа това, защото виждам, че общинските съветници и народът са премного благосклонни към жената. Вярно е, че тя не е нито убила, нито крала, нито е правила магии било на животни, било на хора, нито е церяла болни с някакви необикновени лекарства, а само с прости, известни билки като честна християнка-целителка, но тя е поискала да даде дъщеря си на дявола и ако дъщерята в своята младост не се е противила тъй открито и смело, тя е щяла да се отдаде на Хилбер и да стане и ТЯ магьосница като майка си. Затова аз питам господата съдиите, не са ли съгласни да подложим и двамата на мъчение?

Общинските съветници не отговориха, като с това по казаха достатъчно ясно, че не желаят Катлин да бъде измъчвана.

Тогава управителят продължи:

— Като вас и аз съм изпълнен с жалост и милосърдие към нея, но ако на тая безумна магьосница, тъй послушна на дявола, бе заповядал нейният развратен съобвиняем, нямаше ли да отреже с градински нож главата на дъщеря си, също както стори това Катрин Дарю във Франция с двете си дъщери по желание на дявола? Нямаше ли, ако дяволът-мъж би ѝ заповядал, да причини мор по животните? Да развали маслото, като пусне захар в бутилката? Да участвува във всички чествувания на дявола, танци, ужасии и съчетания на магьосници? Нямаше ли да яде човешко месо, да убива деца, за да прави от тях пирожки с месо и да ги продава, както бе направил един парижки сладкар? Да изрязва бедрата на обесените, да ги отнася и да ги ръфа после със зъби, като по тоя начин извършва едновременно гнусна кражба и светотатство? И аз искам съдът да реши, докато се установи дали Катлин и Йоос Дамман не са извършили и други престъпления освен тия, които вече се знаят, да бъдат и двамата подложени на мъчение. Тъй като Йоос Дамман отказва да признае каквото и да е друго освен убийството, а Катлин не каза всичко, законите на империята ни повеляват да сторим това, което изложих.

И общинските съветници издадоха присъда за мъчение, което да стане в петък, значи, след един ден.

А Нел викаше:

— Милост, уважаеми господа!

И народът викаше заедно с нея. Ала напразно.

А Катлин, загледана в Йоос Дамман, рече:

— Донесох ръката на Хилбер, ела тая нощ да я вземеш, любими.

И двамата бяха отведени в затвора.

По заповед на съда началникът на затвора определи на всеки от тях по двама пазачи, които трябваше да ги бият, щом затворените се опитваха да спят. Но двамата пазачи на Катлин я оставиха да спи през ноцта, а пазачите на Йоос Дамман го биеха жестоко всеки път щом затвореше очи или само навеждаше глава.

Оставиха ги гладни през целия ден на срядата, през ноцта, както и в четвъртък до вечерта, когато им дадоха да ядат и пият — солено и посипано със селитра месо и солена, примесена със селитра вода. Това бе началото на мъчението им. На сутринта, когато крещяха от жажда, пазачите ги отведоха в помещението за мъчения.

Там ги поставиха един срещу друг, всеки вързан за една скамейка, изплетена от въжета с възли, която им причиняваше големи болки.

И трябваше да изпият по една чаша солена и селитрена вода.

Когато Йоос Дамман почна да задрямва на скамейката, пазачите го набиха.

А Катлин думаше:

— Не го бийте, господа, вие ще съсипете клетото му тяло. Той извърши само едно престъпление, дето уби Хилбер, и то от любов. Жадна съм, както и ти, Ханс, любими. Дайте най-напред на него да пие! Вода! Вода! Снагата ми гори. Пощадете го, аз съм готова още сега да умра вместо него. Дайте ми да пия!

Йоос й каза:

— Отвратителна магьоснице, умри, пукни като кучка. Хвърлете я в огъня, господа съдии. Жаден съм!

Секретарите записваха всяка негова дума.

Управителят каза:

— Няма ли да признаеш нещо?

— Няма какво да кажа — отговори Йоос Дамман, — вие знаете всичко.

— Щом продължава да отрича — рече управителят, — той ще остане до ново и пълно признание на тая скамейка и върху тия въжета: няма да му се дава да пие и да спи.

— Аз ще остана — каза Йоос Дамман — и ще ми бъде приятно да гледам как се измъчва магьосницата на скамейката. Как ти се вижда брачното легло, миличка?

И Катлин отговори със стенание:

— Студени ръце, горещо сърце, Ханс, любими. Жадна съм. Главата ми гори!

— А ти, жено — рече управителят, — нищо ли няма да кажеш?

— Чувам — каза тя — колата на смъртта и тракане на сухи кости. Жадна съм! И тя ме откарва до голяма река, дето има вода, студена и бистра вода; но тая вода е огън. Ханс, приятелю, развържи тия въжета. Да, аз съм в чистилището и виждам горе господата Исус Христос в неговия рай и милосърдната Богородица Дева. О, мила Богородице, дай ми една капчица вода; недей яде сама тия хубави плодове.

— Тая жена е обзета от страшно безумие — рече един от общинските съветници. Трябва да я махнем от пейката за мъчение.

— Тя не е по-безумна от мене — каза Йоос Дамман, — това са чисти преструвки и комедии. — И каза заплашително на Катлин: — Ще те видя скоро в огъня, колкото и хубаво да се преструваш на безумна.

И той скръцна със зъби и се засмя на своята жестока измислица.

— Жадна съм — продължи Катлин, — смилете се, жадна съм. Ханс, любими, дай ми да пия. Колко си блед! Пуснете ме да отида при него, господата съдии. — Разтвори широко уста и извика: — Да, да, сега те слагат огън в гърдите ми и дяволите ме връзват за това страшно легло. Ханс, вземи сабята си и ги убий, ти си толкова силен. Вода! Дайте ми да пия! Дайте ми да пия!

— Пукни, магьоснице — рече Йоос Дамман, — трябва да се пъхне в устата ѝ една запушалка^[1], за да престане тая проста селянка да плещи срещу мене, благородника.

При тия думи един общински съветник, враг на благородниците, отговори:

— Господин управителю, противно на законите и обичаите на империята е да се запушва със запушалка устата на хората, които са подложени на разпит, защото те са призвани тук да кажат истината, за да можем да ги съдим по думите им. Това се позволява само при случаите, когато обвиняемият е осъден и може от ешафода да почне да говори на народа, и така да го разчувствува, че да причини народни вълнения.

— Жадна съм — каза Катлин, — Ханс, миличък, дай ми да пия.

— А! Измъчваш ли се — рече той, — проклета магьоснице, единствена причина на всички тия страдания; но в тая стая за мъчения ти има да изтърпиш изтезанията със свещи на естрападата^[2]; с клечки под ноктите на краката и ръцете. Ще те сложат гола на ковчег с капак, изострен на върха като нож, и ти ще признаеш, че не си луда, а мръсна магьосница, на която сатаната е заповядал да върши зло на благородниците. Дайте ми да пия!

— Ханс, любими — каза Катлин, — не се сърди на твоята робиня; аз ще понеса хиляди мъки за тебе, повелителю мой. Господа съдии, пощадете го; дайте му пълно канче, а на мене оставете само капчица. Ханс, не е ли дошъл още часът да извикаш като морски орел?

Тогава управителят попита Йоос Дамман:

— Защо уби на дуел Хилбер?

— То беше — рече Йоос — за една девойка от Хейст, която и двамата искахме да имаме.

— Една девойка от Хейст ли? — извика Катлин и с все сила се помъчи да се дигне от скамейката. — Ти си ме лъгал заради друга, дяволе, дяволе-изменник. А знаеш ли ти, че аз бях зад яза и те чух, когато каза, че искаш да вземеш всичките Клаасови пари? Значи, то е било, за да отидеш да ги похарчиш за пиене и ядене с нея! О! А пък аз бих му дала кръвта си, ако можеше да я превърне в злато! И всичко това за друга! Бъди проклет!

Ала изведнъж, както плачеше и се мъчеше да се обърне на скамейката за мъчения, тя добави:

— Не Ханс, кажи, че пак ще обичаш злочестата си робиня и аз ще разровя земята с пръсти и ще намеря някакво съкровище; да, има едно съкровище; и аз ще тръгна с лескова пръчица, която се наклонява

натам, дето има метали; ще намеря съкровището и ще ти го донеса. Целуни ме, мили, и ще бъдеш богат; и всеки ден ще ядем месо и пием бира; да, да, ония, които са там, също пият бира, студена, пенлива бира. О, господо, дайте ми само една капчица, аз цяла горя; Ханс, аз зная къде има леска, но ще трябва да чакаме пролетта.

— Мълчи, магьоснице — рече Йоос Дамман, — аз не те познавам. Ти си помислила Хилбер за мене: той идваше при тебе. И с твоя побъркан ум ти го наричаше Ханс. Разбери, че не се казвам Ханс, а Йоос; ние, Хилбер и аз, бяхме еднакви на бой; аз не те познавам; навярно Хилбер е откраднал седемстотинте жълтици; дайте ми да пия; баща ми ще плати сто флорина за едно малко канче вода; но аз не познавам тая жена.

— Господа съдии — възкликна Катлин, — той казва, че не ме познава, но аз, аз го познавам добре и зная, че на гърба си има белег — космат, тъмен и голям, колкото зърно бакла. Ах! Ти си обичал една девойка от Хейст! Мигар добрият любовник се срамува от любимата си? Ханс, мигар аз вече не съм хубава?

— Хубава ли! — рече той. — Лицето ти е като мушмула, а снагата — снопче съчки; вижте тая пачавра, която иска да я обичат благородници! Дайте ми да пия!

— Ти не приказваше така, Ханс, мили мой повелителю, когато бях шестнадесет години по-млада от сега. — И като чукна главата и гърдите си, тя добави: — Огънят, който гори вътре, изсушава сърцето и лицето ми: не ме укорявай за това. Спомняш ли си, когато ядохме солено, за да пием повече, както казваше ти? Сега солта е вътре в нас, любими, а господин управителят пие вино от Романя. Ние не искаме вино: дайте ни вода. То тече между тревата, поточето с бистра изворна вода; хубава вода, тя е студена. Не, тя изгаря. Тя е пъклена вода. И Катлин заплака и рече: — Никому не съм сторила зло, а всички ме тикат в огъня. Дайте ми да пия; дават вода на скитащите кучета. Аз съм християнка, дайте ми да пия! Никому не съм сторила зло. Дайте ми да пия!

Тогава един общински съветник каза:

— Тая магьосница е луда само когато говори за огъня, който, както казва тя, изгарял главата ѝ; за всичко друго тя не е луда, защото с бистър ум ни помогна да намерим останките на мъртвия. Ако по тялото на Йоос Дамман се намери косматият белег, това ще е

достатъчно да се установи, че той е същият дявол Ханс, заради когото Катлин е полудяла; палачо, дай да видим белега.

Палачът откри шията и рамото на Йоос и показа тъмния, космат белег.

— Ах! — рече Катлин. — Колко е бяла кожата ти! Би рекъл човек, рамене на девойче. Ти си красив, Ханс, любими; дайте ми да пия!

Тогава палачът заби една дълга игла в белега, но той не пусна кръв.

А общинските съветници говореха помежду си:

— Той е дяволът; той е убил Йоос Дамман и е взел неговия образ, за да излъже по-сигурно клетите хорица.

И управителят и общинските съветници се уплашиха:

— Той е дявол и тук има магия.

А Йоос Дамман рече:

— Вие знаете, че няма никаква магия и че тоя белег е от ония израстъци по тялото, които човек може да пробожда, без да пускат кръв. Ако Хилбер е взел парите на тая магьосница — а тя наистина е магьосница, щом признава, че е спала с дявола, — той е могъл да го стори с доброволното и лично съгласие на тая простакеса и по тоя начин той, благородникът, е получавал пари, както правят всеки ден леките момичета. Та няма ли на тоя свят подобно на леките момичета и покварени момчета, на които жените плащат за силата и красотата им?

Общинските съветници приказваха помежду си:

— Гледай каква дяволска самоувереност! Косматата му луничка не пусна кръв: макар че е убиец, дявол и магьосник, иска да мине само за дуелист, като хвърля другите си престъпления върху приятеля си дявол, когото е убил телесно, но не и душевно... И погледнете колко е бледо лицето му. Такива са всичките дяволи: в ада — червени, а на земята бледи, защото нямат огъня на живота, който дава на лицето руменина, а вътре те са само пепел. Трябва да го сложим в огъня, за да стане червен и да изгори.

Тогава Катлин каза:

— Да, той е дявол, но добър, сладък дявол. И свети Яков, неговият патрон, му е позволил да излиза от ада. Той моли всеки ден господ Исус Христос за него. Той ще бъде в чистилището само седем хиляди години — така иска света Богородица, но Сатаната е против.

Ала света Богородица прави това, което тя иска. Ще се опълчите ли вие срещу нея? Ако го разгледате добре, ще видите, че той не е запазил от своята дяволска същина нищо освен студеното тяло и блестящото лице, което свети като морските вълни през август, когато се кани да гърми.

А Йоос Дамман рече:

— Млъкни, магьоснице, ти ще ме пратиш на кладата. — Обърна се към управителя и съветниците и продължи: — Погледнете ме, аз не съм никакъв дявол, имам плът и кости, кръв и вода. Ям и пия, смилам храната си и я изхвърлям като вас; кожата ми прилича на вашата, както и кракът ми; палачо, събуй ботушите ми, защото аз не мога да мръдна вързаните си крака.

Палачът го събу не без известен страх.

— Погледнете — рече Йоос, като показва белите си нозе, — това двукопитни дяволски крака ли са? Колкото до бледността ми, нима между вас няма бледни като мене? Аз виждам тук повече от трима. Ала грехове извърших не аз, а тая противна магьосница и нейната дъщеря, злата обвинителка. Отде е имала тия пари, които е давала на Хилбер, отде е взела жълтиците, които му е дала? Не е ли от дявола, който ѝ е плащал, за да обвинява и предава на смърт благородните и невинни хора? Тях двете трябва да питате кой е заклал кучето в двора, кой е изкопал дупката и е офейкал, като я оставил празна, за да скрие без съмнение на друго място откраднатото съкровище. Вдовицата Зуткин нищо не ми е поверявала, защото съвсем не ме познаваше, но е доверявала на тях и всеки ден ги е виждала. Те двете са откраднали парите, които принадлежат на императора.

Чиновникът записа това, а управителят каза на Катлин:

— Жено, няма ли да кажеш нещо за свое оправдание?

Катлин погледна Йоос Дамман и рече любовно:

— Дойде часът на морския орел. Ханс, любими, аз донесох ръката на Хилбер. Те казват, че ще ми върнеш седемстотинте жълтици. Махнете огъня! Махнете огъня! — И после изкрещя: — Дайте ми да пия! Да пия! Главата гори. На небето бог и ангелите ядат ябълки.

И изгуби съзнание.

— Отвържете я от скамейката на мъченията — рече управителят.

Палачът и помощниците му изпълниха заповедта. И всички видяха, че тя се олюлява и че краката ѝ са подути, тъй като палачът бе

стегнал вървите много силно.

— Дайте ѝ да пие — рече управителят.

Дадоха ѝ студена вода и тя я изпи жадно, стискайки канчето със зъби, както кучето държи кокал и не иска да го пусне. Дадоха ѝ още вода и тя понечи да я занесе на Йоос Дамман, но палачът взе канчето от ръцете ѝ. И тя, заспивайки, се строполи като олово.

Йоос Дамман изкрещя яростно:

— И аз съм жаден и искам да спя. Защо ѝ давате да пие? Защо я оставяте да спи?

— Тя е слаба, жена е и безумна — каза управителят.

— Безумието ѝ е преструвка — рече Йоос Дамман, — тя е магьосница. Искам вода, искам да спя!

И затвори очи, но помощниците на палача го удариха по лицето.

— Дайте ми нож — изкрещя той, — за да насека на парчета тия селяци: аз съм благородник и досега никой не ме е удрял по лицето. Дайте ми вода, оставете ме да спя, аз съм невинен. Седемстотинте жълтици ги е взел Хилбер, а не аз. Дайте ми да пия! Не съм правил магии и заклинания. Невинен съм, пуснете ме! Дайте ми да пия!

Управителят каза:

— Как прекарваше времето си, след като остави Катлин?

— Аз не познавам Катлин и никога не съм я оставял — рече той. — Вие ме разпитвате за странични работи. Не съм длъжен да ви отговарям. Дайте ми да пия, оставете ме да спя. Казах ви, че Хилбер е вършил всичко това.

— Отвържете го — каза управителят. — Отведете го в тъмницата. Но не му давайте да пие и да спи, докато признае магиите и заклинанията си.

А това беше жестоко мъчение за Дамман. Той крещеше в килията си: „Дайте ми да пия! Дайте ми да пия!“ толкова силно, че народът го чуваше, но не го съжаляваше. И когато премаляваше за сън и пазачите го удряха по лицето, той се разяряваше като тигър и викаше:

— Аз съм благородник и ще ви избия, селяци. Ще се явя при краля, нашия повелител. Дайте ми да пия!

Но не призна нищо и го оставиха.

[1] Инструмент, с който се запушва устата за мъчене. ↑

[2] Средновековно мъчение: издигат наказания високо върху специално построена скеля и го спускат с вързани отзад ръце и крака да пада един или няколко пъти. ↑

VI

Беше през май, липата на правосъдието се бе раззеленила, зелени бяха и чимовете, на които насядаха съдиите; Нел бе призована да свидетелствува. Него ден щяха ля произнесат присъдата.

И народът — мъже, жени, граждани и работници, се беше събрал в полето наоколо; и слънцето светеше ярко.

Доведоха Катлин и Йоос Дамман пред съда; от мъчението с жажда и безсънните нощи Дамман изглеждаше още по-блед.

Катлин, която не можеше да се държи на подгъващите се нозе, сочеше слънцето и думаше:

— Махнете огъня, главата гори!

И гледаше с нежна любов Йоос Дамман.

А той я гледаше с омраза и презрение.

Тук бяха и приятелите му, благородници и знатни хора, призовани в Дамме да свидетелствуват пред съда.

Тогава управителят почна и каза:

— Нел, девойката, която с такава голяма и смела обич защитава майка си Катлин, е намерила в джоба, зашит на нейната празнична пола, писмо, подписано от Йоос Дамман. Между останките от трупа на Хилбер Рийвиш аз намерих в чантата на покойния друго писмо, изпратено от казания Йоос Дамман, който е изправен като обвиняем пред нас. Аз запазах и двете писма, за да можете в сгоден момент, какъвто е сегашният, да прецените упорството на този човек и да го оправдаете или осъдите според правото и справедливостта. Ето пергамента, намерен в чантата; аз не съм го пипвал и не зная дали е четлив, или не.

Между съдиите настъпи голямо вълнение.

Управителят се опита да разгъне пергаментното топче, но не можа. А Йоос Дамман се смееше.

Един от общинските съветници каза:

— Да натопим топчето във вода и след това да го изсушим на огън. Ако по някакъв тайнствен начин то се е слепило, огънят и водата ще разрешат загадката.

Донесоха вода, палачът запали на поляната голям огън от дървета; през зелените клонки на липата на правосъдието димът възлизаше син към чистото небе.

— Не слагайте писмото във вода — рече един общински съветник, — защото, ако е писано с нишадър, разтворен във вода, буквите ще се изличат.

— Не — каза хирургът, който присъствуваше, — буквите няма да се изличат, водата само ще смекчи лепилото, което пречи да се отвори това вълшебно топче.

Натопиха пергаментата във вода и когато омекна — разгънаха го.

— Сега — каза хирургът — сложете го до огъня.

— Да, да — каза Нел, — сложете пергаментата до огъня; господин хирургът е на прав път, защото убиецът побледня и краката му затрепераха.

При тия думи Йоос Дамман рече:

— Нито съм побледнял, нито трепера, малко, просташко чудовище, което иска да убие един благородник; но няма да успееш: след шестнадесет години лежане в земята пергаментът трябва да е изгнил.

— Пергаментът не е изгнил — каза общинският съветник, — тъй като чантата е подплатена с коприна, а коприната не гние от пръстта и червеите не са засегнали пергаментата.

Сложиха пак пергаментата до огъня.

— Господни управителю, господин управителю — каза Нел, — ето на, от огъня мастилото се показва, заповядайте да се прочете писмото.

Когато хирургът се готвеше да го прочете, Йоос Дамман протегна ръка да грабне пергаментата, но Нел, бърза като вятър, се хвърли, блъсна ръката му и рече:

— Ти няма да го пипнеш, защото там е написана твоята смърт или смъртта на Катлин. Ако днес твоето сърце, убиецо, сълзи кръв, нашето от петнадесет години сълзи; петнадесет години вече Катлин страда; петнадесет години мозъкът в главата ѝ гори заради тебе; петнадесет години, откак Зуткин умря от последиците на мъченията; петнадесет години ние търпим оскъдица, дрипави и потънали в немотия — но горди! Четете писмото, четете писмото!

— Четете писмото! — викаха мъжете, а жените плачеха. — Нел е смела! Четете писмото! Катлин не е магьосница!

И секретарят зачете:

На рицаря Хилбер, син на Виллем Рийвиш, рицарят Йоос Дамман — поздрав.

Скъпи приятелю, не пилей вече парите си на карти, на зарове и на други хазартни игри. Аз ще ти кажа как се печели сигурно. Превръщаме се на дяволи, на хубави дяволи, обичани от жените и девойките. Вземаме хубавите и богатите, оставяме грозните и бедните; и нека те да плащат удоволствието си. В Немско за шест месеца аз спечелих от този занаят пет хиляди рийксделдера^[1]. Когато обичат някой мъж, жените са готови да дадат и последната си риза; избягвай стиснатите, с тънки носове, които не плащат веднага за удоволствието си. А за да изглеждаш хубав и истински дявол, когато се съгласят да те приемат нощем, известявай, че пристигаеш с вик на някоя нощна птица. А за да имаш истинско лице на дявол, на страшен дявол, натъркай лицето си с фосфор, защото, когато е влажен, той блести на места. Миризмата му е лоша, но те ще мислят, че това е миризмата на ада. А който ти пречи — убивай; все едно — мъж, жена или животно.

Ние скоро ще отидем заедно при Катлин, хубава, лъскава, щедра женичка; щерка й Нел, мое дете, ако Катлин ми е била вярна, е хубавичка и мила; ти ще я вземеш без много труд; аз ти я давам, защото тия копелета, които не можеш със сигурност да признаеш за свой плод, не ме интересуват. Досега майка й вече ми даде двадесет и три жълтици, цялото си състояние. Но тя крие едно съкровище, което, ако не се лъжа, е наследството от Клаас, изгорения в Дамме еретик: седемстотин жълтици, подлежащи на конфискуване, но добрият крал Филип, който изгори толкова много свои поданици, за да ги наследи, не можа да сложи лапата си върху това сладко съкровище. Ала в моята кесия то ще свърши повече работа, отколкото в неговата.

Катлин ще ми каже де е то; ние ще си го разделим. Само че ще ми дадеш по-голямата част, защото аз го открих.

Колкото се отнася до жените, тъй като те ще бъдат наши нежни и влюбени робини, ние ще ги отведем в Немско. Там ще ги научим да станат дяволици и да подлудят от любов всички богати граждани и благородници; там и те, и ние ще живеем от любовта, за която ще ни плащат хубави рийксделдери, кадифета, коприна, злато, бисери и скъпоценности; така ще станем богати без труд и без знанието на пашите дяволици ще бъдем обичани от най-хубавите жени, като, разбира се, ги караме да ни плащат. Всички жени оглупяват, когато мъжът знае да запали в тях любовния пламък. Катлин и Нел ще бъдат по-глупави от другите и ще ни се подчиняват във всичко, тъй като ще ни смятат за дяволи; ти си казвай името, но никога не споменавай името на баща си Рийвиш. Ако съдията залови жените, ние ще си заминем, без те да ни познават и да могат да ни издадат. Напред, верни приятелю! Щастieto се усмихва на младите, както казваше покойният, негово свето величество Карл V, големият майстор в любовните и военни работи.

И като спря да чете, секретарят каза:

— Това е писмото, подписано е — Йоос Дамман, рицар.

И народът викна:

— На смърт убиецът! На смърт магьосникът! На кладата съблазнителят! На бесилото крадецът!

А управителят каза:

— Хора, пазете тишина, за да можем да съдим този човек свободни от всякакво влияние.

А на общинските съветници рече:

— Ще ви прочета второто писмо, намерено от Нел защития джоб на празничната пола на Катлин; ето какво съдържа то:

Мила магьоснице,

ето ти рецептата на една течна сме от билки, изпратени ми лично от жената на Люцифер: помощта на тая смес ти ще можеш да се пренесеш ни слънцето, на луната и звездите, да разговаряш с първичните духове, които носят богу хорските молби, и да минеш през всички градове, селища, реки и ливади на цялата вселена. Ще стриеш и ще смесиш по равни части stromonium, solanum somniferum^[2], буника, опиум, пресни връхчета от конопени стръкове, беладона и татул.

Ако искаш, ще отидем довечера на сборището на духовете: но трябва да ме обичаш повече и да не си тъй стисната, както беше оная вечер, когато не поиска да ми дадеш десет флорина, уж си нямала. Аз зная, че ти криеш едно съкровище, но не искаш да ми го кажеш. Да не би да не ме обичаш вече, сладко мое сърце?

Твоят студен дявол
Ханске

— На смърт магьосникът! — викна народът.

Управителят каза:

— Трябва да сравним двата почерка.

Сравниха ги и установиха, че си схождат.

Тогава управителят се обърна към благородниците и знатните мъже, които бяха там:

— Признавате ли, че този човек е господин Йоос Дамман, син на общинския съветник от Ганд?

— Да — казаха те.

— Познавахте ли — рече той — господин Хилбер, син на Виллем Рийвиш, рицар?

Един от благородниците, по име Ван дер Цикелеи, каза:

— Аз съм от Ганд, моят дом е на площада „Сен Мишел“, аз познавам Виллем Рийвиш, рицар, общински съветник, в Ганд. Преди петнадесетина години той загуби син на двадесет и три години, който беше развратник, лентяй, картоиграч; но всеки му прощаваше, защото беше млад. Оттогава никой не чу нищо за него. Искам да видя сабята и кесията на мъртвеца.

Когато ги видя, той каза:

— Сабята и камата имат на дръжката си герба на Рийвиш: три сребърни риби на небесносиньо поле. Същия златен герб виждам между бримките на плетената кесия. Каква е тая друга кама?

Управителят рече:

— Тя беше забита в тялото на Хилбер Рийвиш, сина на Виллем.

— Виждам на него — каза благородникът — герба на Дамман: червена кула върху сребърно поле. Бог и всички светии да ми бъдат на помощ.

И другите благородници казаха:

— Това са гербовете на Рийвиш и на Дамман. Бог и всички светии да ни бъдат на помощ.

Тогава управителят рече:

— На основание на чутиите и четени от общинския съд доказателства установено е, че благородникът Йоос Дамман е магьосник, убиец, съблазнител на жени, крадец на кралско имущество и поради това е виновен в оскърбление на небесната и земна власт.

— Вие казвате това, господин управителю — отвърна Йоос, — но не можете да ме осъдите поради липса на достатъчно доказателства; аз не съм, нито съм бил някога магьосник; аз само се преструвах на дявол. Колкото пък до моето светещо лице, вие имате рецептата, както и рецептата за течността, която, щом съдържа буника — отровно растение, — е само приспивателно средство. Когато тая жена, истинска магьосница, гълташе течността, тя заспиваше и мислеше, че е на магьосническото сборище, че играе там хоро, обърната с лице извън кръга, и се кланя на дявол, който в образа на козел седи върху олтар. След като хорото свършваше, тя мислеше, че целува дявола под опашката, както правят магьосниците, а след това се отдаваше с мене, нейния любовник, на странни съчетания, които допадаха на нейния извратен ум. Ако съм имал, както казва тя, студени ръце и хладно тяло, това е белег за младост, а не за магьосничество. В любовните работи студенината не трае дълго. Но Катлин вярваше онова, което ѝ се искаше, и ме смяташе за дявол, макар че съм мъж от плът и кръв, както ме виждате. Само тя е виновна: като ме смяташе за дявол и ме приемаше в леглото си, тя съгрешаваше мислено и на дело против бог и светия дух. Следователно тя, а не аз съм вършил престъплението магьосничество. Тя е, която подлежи на изгаряне като

зла, коварна магьосница, а иска да мине за луда, за да прикрие злобата си.

Но Нел се намеси:

— Чувате ли го тоя убиец? Като продажно момиче с колелце на ръкава той е търгувал с любовта. Чувате ли го? За да се спаси, той иска да прати на кладата оная, която му даде всичко.

— Нел е зла — рече Катлин, — Ханс, любими, не я слушай.

— Не — каза Нел, — не, ти не си човек; ти си страхлив и жесток дявол. — Тя прегърна Катлин и възкликна: — Господа съдии, недейте слуша тоя бледен зъл човек; той желае само едно: да види на кладата майка ми, която не е извършила никакъв грях, освен че беше поразена от бога с лудост и че е смятала призраците от сънищата си за действителност. Тя достатъчно вече страда — телом и духом. Не я осъждайте на смърт, господа съдии. Оставете невинната да живее в мир своя тъжен живот.

А Катлин рече:

— Нел е зла, не бива да ѝ се вярва, Ханс, повелителю мой.

А сред множеството жените плачеха и мъжете думаха:

— Милост за Катлин!

Управителят и общинските съветници издадоха присъда срещу Йоос Дамман въз основа на едно признание от него, направено след нови мъчения; той бе осъден да му бъде отнета титлата на благородник и да бъде горен жив на слаб огън, докато издъхне, и той изтърпя наказанието на следния ден пред кметството, като повтаряше:

— Осъдете на смърт магьосницата, само тя е виновна! Да бъде проклет бог! Баща ми ще убие съдиите!

И издъхна.

— Вижте го как кълне и богохулствува: псува като куче.

На следния ден управителят и общинските съветници издадоха присъдата срещу Катлин — тя бе осъдена да изтърпи изпитание с вода в канала на Брюге. Ако изплува, ще бъде изгорена като магьосница, ако потъне, ще се сметне, че е умряла по християнски и ще бъде погребана като християнка в градината на църквата в гробището.

На следния ден със свещ в ръка, боса и в риза от черен плат Катлин бе поведена в тържествено шествие край дърветата до брега на канала. Пред нея вървяха, пеейки погребални песни, старшият свещеник на църквата „Света Богородица“, помощниците му и

клисарят, който носеше кръста, а след тях управителят на Дамме, общинските съветници, чиновници от съда, общински пазачи, началникът на полицията, палачът и двамата му помощници. По бреговете имаше грамадна тълпа. Жените плачеха, мъжете роптаеха, всички от състрадание към Катлин, която вървеше като агне и оставяше да я водят, без да знае де отива, като повтаряше непрестанно:

— Махнете огъня, главата гори! Ханс, де си?

Нел, която бе сред жените, викаше:

— Искам да ме хвърлят в канала заедно с нея!

Ала жените не я оставяха да се приближи до Катлин.

Откъм морето духаше остър вятър; от сивото небе падаше във водата на канала ситна суграшица; там имаше една лодка и палачът и слугите я взеха в името на негово кралско величество. По тяхна заповед Катлин влезе в лодката; до нея се изправи палачът, като я придържаше; по знак на началника на полицията, който дигна своя „жезъл на правосъдие“, палачът хвърли Катлин в канала; известно време тя се мъчи да не потъне, но после извика:

— Ханс! Ханс! На помощ — и отиде на дъното.

И народът рече:

— Тая жена не е магьосница.

Хвърлиха се в канала мъже и измъкнаха Катлин, която бе в безсъзнание и вкочанена като смъртник. След това я занесоха в една кръчма и я туриха до буен огън; Нел свали мокрите ѝ горни и долни дрехи, за да я преоблече с други. Когато Катлин дойде на себе си, каза разтреперана и с тракащи зъби:

— Ханс, дай ми една вълнена наметка!

Но Катлин не можа да се стопли. И умря на третия ден. И бе погребана в градината на църквата.

А Нел, осиротяла, отиде в Холандия при Роза ван Аувегем.

[1] Старинни немски пари. ↑

[2] *Solanum somniferum* — отровно растение с приспивателно действие. ↑

VII

На зеландски лодки, на кораби и платноходки плава Тил Клаас Уленшпигел.

Волното море носи храбрите кораби, на които има и осем, десет или двадесет железни оръдия; те бълват смърт и гибел срещу коварните испанци.

Опитен артилерист е Тил Уленшпигел, синът на Клаас трябва да го види човек как точно насочва, как хубаво се прицелва и как пробива като стена от масло корабите на палачите.

На филцовата си шапка той носи сребърен полумесец с надпис: „По-скоро ще служа на турчина, отколкото на папата“.

Когато го виждаха как се качва по техните кораби гъвкав като котка, лек като катеричка, запял някоя песен или разправящ весели приказки, матросите го разпитвах; любопитно:

— Как така, дребосъко, казват, че отдавна си роден в Дамме, а си толкова младолик?

— Аз не съм тяло, а дух — отговаряше той; — и Нел моята любима, прилича на мене. Духът на Фландрия и Любовта на Фландрия — ние няма да умрем никога.

— Но все пак — казваха му те, — когато те порежат от тебе тече кръв.

— Така ви се струва — отговаряше Уленшпигел, — това е вино, не кръв.

— Ще ти поставим чивия на корема.

— Аз сам мога да го изпразня — отговаряше Уленшпигел.

— Ти се подиграваш с нас.

— Каквото се провикнало, такова се отзовало — отговаряше Уленшпигел.

И везаните хоругви на католическите шествия се развяваха по мачтите на кораба. И облечени в кадифе, сърма и коприна, в златни и сребърни платове, каквито носят свещениците при тържествени литургии, с митри и владишки жезли, пиейки калугерско вино, Голтаците стояха на стража по корабите.

И странно бе да гледаш подалите се от тия богати одежди груби ръце, които държаха аркебуза или арбалет, алебарда или копие, и самите тия мъже — със сурови лица, опасани с пистолети и ножове, блеснали на слънцето, — които пиеха в златни потири манастирско вино, станало сега вино на свободата.

И пееха, и викаха: „Да живее Голтака!“ — и прекосяваха така океана и Еско.

VIII

По това време Голтаците, между които бяха Ламме и Уленшпигел, превзеха Горкум. Те бяха командувани от капитан Марен. Тоя Марен, някога работник по язовете, сега бе станал много надут и самодоволен и подписа с Гаспар Тюрк, защитник на Горкум, споразумение за капитулация, съгласно което Тюрк, монасите, гражданите и затворените в крепостта войници можеха да излязат свободно с пушки на рамо и куршуми в пушките, с всичко, което можеха да изнесат, освен имуществата на църквите, които оставаха на обсаждащите.

Ала съгласно една заповед на господин дьо Люмей капитан Марен задържа в плен деветнадесет монаси, а пусна войниците и гражданите.

И Уленшпигел каза:

— Войнишката дума трябва да бъде златна дума. Защо той наруши своята?

Един стар Голтак отговори на Уленшпигел:

— Калугерите са синове на сатаната, проказа на народите, позор за страните. Откак пристигна херцог Алба, те вирнаха нос в Горкум. Един от тях, свещеникът Никола, е по-надут от паун и по-жесток от тигър. Всеки път, когато минаваше по улиците със светите дарове, дето беше причастието, приготвено от кучешка мас, той гледаше с изпълнени от ярост очи къщите, от които жените не излизаха да коленичат, и клеветеше пред съдията всички, които не прегъваха коляно пред неговия идол от тесто и позлатена мед. Другите калугери му подражаваха. Това причини много и големи беди, изгаряния на кладата и жестоки наказания в град Горкум. Капитан Марен е сторил добре, че е задържал в плен калугерите, иначе те щяха да тръгнат с други като тях по села, селища, градове и градчета, за да проповядват против нас, да бунтуват народа и да пращат на кладата клетите протестанти. Злите кучета се държат във вериги, докато пукнат. Във вериги калугерите, във вериги кървавите кучета на херцога, в затвор палачите. Да живее Голтака!

— Но — рече Уленшпигел — господин Орански, нашият принц на свободата, иска да се зачита личната собственост и свободата на съвестта на всички, които се предават.

Старите Голтаци отговориха:

— Адмиралът не иска да се прилага това към монасите: той е господарят, той завзе Бриел. В затвора калугерите!

— Войнишката дума е златна дума, защо той я нарушава? — отговори Уленшпигел. — Задържаните в затвора монаси понасят там безброй оскърбления.

— Пепелта не удря вече гърдите ти — казаха те; — като последица от указите сто хиляди семейства занесоха на северозапад, в Англия, занаятите, индустрията, богатството на нашата страна; а ти ми съжеляваш ония, които ни съсипаха! От времето на император Карл V, Палач първи, и през царуването на тоя кървав крал, Палач втори, сто и осемнадесет хиляди души загинаха на ешафода. Кой носи погребалната свещ при тия убийства и сълзи? Калугерите и испанските войници. Не чуваш ли как стенат душите на умрелите?

— Пепелта удря сърцето ми — рече Уленшпигел. — Войнишката дума е златна дума.

— Кой — казаха те — искаше чрез отлъчвания да изключи страната ни от другите нации? Кой би въоръжил срещу нас, ако можеше, земята и небето, бога и дявола и техните сплотени пълчища от светци и светици? Кой окървави с волска кръв причастието, кой караше дървените статуи да плачат? Кой накара из цялата наша бащиния да се пее De profundis^[1]? Не е ли това проклето духовенство, тия орди от калугери-лентяи, за да запазят богатствата си, влиянието си над идолопоклонниците и да властвуват чрез опустошение, кръв и огън над злочестата страна? В затвора вълците, които се нахвърлят срещу хората, в затвора хиените! Да живее Голтака!

— Войнишката дума е златна дума — рече Уленшпигел.

На следния ден дойде пратеник от господин дьо Люмей със заповед да се отведат деветнадесетте пленени монаси от Горкум в Бриел, дете беше адмиралът.

— Ще ги обесят — каза капитан Марен на Уленшпигел.

— Това няма да стане, докато съм жив — отговори той.

— Синко — рече Ламме, — не казвай това пред господин дьо Люмей. Той е жесток и ще заповяда да те обесят безмилостно заедно с

тях.

— Аз ще говоря истината — отвърна Уленшпигел, — войнишката дума е златна дума.

— Ако можеш да ги спасиш — каза Марен, — закарай лодката заедно с тях в Бриел. Вземи, ако искаш, кормчията Рохус и приятеля си Ламме.

— Добре — отговори Уленшпигел.

Лодката бе вързана на кея Вер и деветнадесетте монаси се качиха в нея; поставиха страхливия Рохус на кормилото. Уленшпигел и Ламме, въоръжени добре, седнаха в предната част на лодката. Войници-нехранимайковци, дошли при Голтаците само за плячкосване, се настаниха до монасите, които бяха гладни. Уленшпигел им даде да ядат и пият.

— Тоя ще измени! — казаха войниците-нехранимайковци.

Деветнадесетте монаха, седнали в средата, бяха уж спокойни, но трепереха, макар че беше юли, слънцето светеше ярко и топло и нежен ветрец надуваше платната на лодката, която се плъзгаше тежко и трмаво по зелените вълни.

Тогава отец Никола каза на кормчията:

— Рохус, към лобното ли място ни караш? — Сетне се извърна към Горкум, изправи се, простря ръка към града и каза: — О, град Горкум! Град Горкум! Колко беди има да изтърпиш: ти ще бъдеш прокълнат между градовете, защото позволи да покара между стените ти семето на ереста! О, град Горкум! Божият ангел няма вече да стои на стража пред твоите порти. Бог няма да се грижи за целомъдрието на жените ти, за храбростта на мъжете ти, за благоденствието на твоите търговци! О, град Горкум! Ти си прокълнат и злочест!

— Прокълнат, прокълнат — отвърна Уленшпигел, — прокълнат като гребена, който е минал и изчистил испанските въшки, прокълнат като кучето, което скъсва веригите си, като коня, който хвърля от гърба си някой жесток ездач! Ти си прокълнат, ти, глупав проповеднико, който смяташ, че е лошо да се строши тоягата, па дори и от желязо да е, върху гърба на тирана!

Монахът млъкна, наведе очи и сякаш потъна в религиозна злоба.

Войниците-нехранимайковци, дошли между Голтаците само за плячка, седяха до монасите, които скоро огладняха. Уленшпигел поиска да им дадат сухари и херинги; стопанинът на лодката отговори:

— Да ги хвърлим в Мъоза; там ще ядат пресни херинги.

Тогава Уленшпигел даде на монасите всичкия хляб и наденици, които бе взел за себе си и за Ламме. Стопанинът на лодката и Голтаците-нехраимайковци си приказваха:

— Тоя човек е изменник, той храни калугерите; трябва да донесем за него.

В Дордрехте лодката спря в пристанището на кея на цветята. Цяла тълпа мъже, жени, момчета и момичета дотърчаха да видят монасите и си казваха, като ги сочеха с пръст или им се заканваха с юмрук:

— Вижте ги тия негодници, които се представят за кротки светци и закарват телата на кладите, а душите — във вечния огън. Вижте ги тия затлъстели тигри и шкембести чакали.

Монасите навеждаха глави и не смееха да кажат дума. Уленшпигел видя, че те пак затрепераха.

— Ние пак огладняхме, състрадателни войниче — рекоха те.

Но стопанинът на лодката каза:

— Кой пие непрекъснато? Сухият пясък. Кой яде непрекъснато? Калугерът.

Уленшпигел отиде в града и купи хляб, шунка и голяма кана бира.

— Яжте и пийте — каза той, — вие сте паши пленници, но ако мога, ще ви спася. Войнишката дума е златна дума.

— Защо им даваш тия неща? Те няма никога да ти платят — рекоха войниците-нехранимайковци и си зашепнаха на ухо: „Той обеща, че ще ги спаси; трябва да го пазим добре.“

Призори стигнаха в Бриел. Портите на града бяха отворени за тях и един куриер отиде да съобщи на господин дьо Люмей за пристигането им.

Щом узна новината, той се облече надве-натри и пристигна на кон, придружен от неколцина конници и въоръжени пешаци.

И Уленшпигел можа да види отново жестокия адмирал, облечен като горд благородник, който живее охолно.

— Здравейте — рече той, — господата монаси. Дигнете си ръцете. Де е кръвта на господата Егмонт и Хоорн? Вие ми показвате бели ръце, много любезно от ваша страна.

Един монах, по име Леонард, каза:

— Прави с нас, каквото искаш. Ние сме монаси и никой няма да се застъпи за нас.

— Той добре каза — рече Уленшпигел, — защото монахът, който е скъсал със света — искам да кажа с баща и майка, брат и сестра, съпруга и любима, — не намира в часа на божия съд кой да се застъпи за него. Но все пак, ваше превъзходителство, аз не искам да сторя това. Когато капитан Морен подписа капитулацията на Горкум, той прие условието, че тия монаси ще бъдат свободни както всички, които бяха заловени в крепостта и които излязоха от нея. Въпреки това те бяха задържани без основание в плен; чух, че щели да бъдат обесени. Ваше превъзходителство, обръщам се смирено към вас, за да се застъпя за тях, защото знам, че войнишката дума е златна дума.

— Кой си ти? — попита господин дьо Люмей.

— Ваше превъзходителство — отговори Уленшпигел, — фламандец съм от прекрасната Фландрия, селяк и благородник, всичко заедно, и ходя из света, като възхвалявам хубавото и доброто и се подигравам свободно с глупостта. И ще ви възхваля, ако удържите даденото от капитана обещание: войнишката дума е златна дума.

Но Голтаците-нехранимайковци, които бяха в лодката, казаха:

— Ваше превъзходителство, той е предател: той обеща да ги спаси, даде им хляб, шунка, наденици и бира, а на нас — нищо.

Тогава господин дьо Люмей каза на Уленшпигел:

— Фламандецо-скитник, хранител на монаси, ти ще бъдеш обесен заедно с тях.

— Аз не се боя — отговори Уленшпигел, — войнишката дума е златна дума.

— Много ти е дигнат гребенът — рече дьо Люмей.

— Пепелта удря сърцето ми — каза Уленшпигел.

Заведоха монасите в една плевня и Уленшпигел заедно с тях; там те се опитаха чрез богословски доводи да променят убежденията му, по той заспа, като ги слушаше.

Когато господин дьо Люмей беше на трапезата, преситен от вино и месо, от Горкум пристигна пратеник, който идеше от страна на капитан Марен с препис от едно писмо на Мълчаливия, принц Орански, в което той „заповядваше на всички управители на градове и други места да оказват на духовниците същото благосклонно покровителство, сигурност и предимства, както и на останалия народ“.

Пратеникът поиска да го заведат при дьо Люмей, за да му връчи лично преписа от писмото.

— Де е първообразът? — попита го дьо Люмей.

— У моя началник Марен — рече пратеникът.

— И тоя селяк ми праща препис! — каза дьо Люмей. — Де е пътният ти лист?

— Ето го, ваше превъзходителство — рече пратеникът.

Господин дьо Люмей прочете високо:

— „Негова светлост господин Марен Бранд нарежда до всички наместници, управители и държавни чиновници да дават свободен пропуск и т. н....“

Дьо Люмей удари с юмрук по масата и скъса пътния лист.

— Поврага! — рече той. — Какво се бърка тоя моряк, тоя дрипльо, който преди превземането на Бриел нямаше за храна дори кост от пушен херинг? Той се титулува негова светлост и господин, изпраща заповеди на мене! Той заповядва и нарежда! Кажи на господаря си, че щом той е толкова голям и благороден господин и така добре нарежда и заповядва, монасите веднага ще бъдат обесени и ти заедно с тях, ако не се пръждосаш.

И с един ритник той го изблъска от залата.

— Дайте вино! — извика той. — Виждал ли е някой такъв нахалник като тоя Марен? Толкова се ядосах, че ще повърна храната си. Монасите да се обесят веднага в плевнята им и да ми се доведе фламандският скитник, след като е присъствувал на обесването им. Ще видим дали ще посмее да каже, че лошо съм сторил. Поврага! Кому са потрябвали тук тия кани и чаши?

И той строши шумно чашите и съдовете и никой не смееше да му каже нещо. Прислужниците искаха да приберат парчетата, но той не им позволи и изпразвайки бутилка след бутилка, все повече се разяряваше, като се разхождаше с големи крачки, тъпчеше парчетата и ожесточено ги стриваше с крака.

Доведоха му Уленшпигел.

— Е? — рече му дьо Люмей. — Какви новини носиш от приятелите си калугери?

— Обесиха ги — рече Уленшпигел — и отвратителният палач, който убива за пари, разпра след издъхването корема и хълбоците на

едного от тях, както изкормят свиня, за да продаде тлъстината му на един аптекар. Войнишката дума не е вече златна дума.

Дьо Люмей, тъпчейки строшените съдове, каза:

— Ти се държиш дръзко с мене, четирикрак негоднико, но и ти ще бъдеш обесен, само че не в плевник, а позорно, на площада пред всички хора.

— Позорът е за вас — рече Уленшпигел, — позор е и за нас: войнишката дума не е вече златна дума.

— Млъкни, дебела главо! — рече господин дьо Люмей.

— Позорът е за тебе — каза Уленшпигел, — войнишката дума не е вече златна дума. По-добре накажи мошениците, които търгуват с човешка тлъстина.

Господин дьо Люмей се спусна към него и дигна ръка да го удари.

— Удари ме — рече Уленшпигел, — аз съм твой пленник, но никак не се боя от тебе: войнишката дума не е вече златна дума.

Тогава господин дьо Люмей изтегли сабята си и навярно щеше да убие Уленшпигел, ако господин Трелонг не възпря ръката му и не каза:

— Смили се! Той е смел и храбър и не е извършил никакво престъпление.

Дьо Люмей се раздума.

— Нека поиска прошка — каза той.

Но Уленшпигел, който стоеше прав, рече:

— Няма да го направя.

— Нека каже поне, че не съм постъпил несправедливо — извика яростно дьо Люмей.

Уленшпигел отговори:

— Аз не ближа господарските ботуши: войнишката дума не е вече златна дума.

— Нека издигнат бесилката — каза дьо Люмей — и го отведете да чуе думата на въжето.

— Да — рече Уленшпигел, — и аз ще изкрещя пред целия народ: войнишката дума не е вече златна дума!

Издигнаха бесилката на големия пазар. Новината, че ще бесят Уленшпигел, храбрия Голтак, се пръсна бързо из града. И народът бе обзет от милост и състрадание. И се струпа на тълпи на големия пазар;

също и господин дьо Люмей пристигна на кон, защото искаше сам да даде сигнала за наказанието.

Той гледаше студено Уленшпигел, качен на стълбата, облечен за смърт, по риза, с вързани за тялото ръце и сплетени длани, с въже на шия, и палача, готов да извърши работата си.

Трелонг каза на дьо Люмей:

— Господине, простете му, той не е предател, а досега не се е видяло да бесят някого, защото е бил искрен и милосърден!

А мъжете и жените от народа, като чуха какво казва Трелонг, викнаха:

— Милост, ваше превъзходителство, милост и пощада за Уленшпигел.

— Тая твърда глава се държа дръзко с мене — каза дьо Люмей.
— Нека се разкае и каже, че съм сторил добре.

— Няма ли да се разкаеш и да кажеш, че той е сторил добре? — каза Трелонг на Уленшпигел.

— Войнишката дума не е вече златна дума — отговори Уленшпигел.

— Окачете го на въжето — каза дьо Люмей.

Палачът се готвеше да изпълни заповедта, но изведнъж една девойка, облечена цяла в бяло и с венец от цветя на главата, изкачи като луда стъпалата на ешафода, увисна на шията на Уленшпигел и каза:

— Тоя човек е мой; аз ще се омъжа за него.

И народът почна да ръкопляска, а жените викнаха:

— Да живее, да живее девойката, която спасява Уленшпигел!

— Какво значи това? — попита господин дьо Люмей.

Трелонг отговори:

— Според нравите и обичаите на града едно младо момиче, девица или неомъжена, може по право и по закон да спаси един мъж от въжето, ако на самата бесилка заяви, че го взема за свой съпруг.

— Бог му помага — каза дьо Люмей, — отвържете го.

Той отиде с коня до ешафода и видя девойката, която се мъчеше да пререже въжетата на Уленшпигел, а палачът се противеше, като каза:

— Ако ги прережете, кой ще ги плати?

Но девойката не го слушаше.

Виждайки колко е бърза, влюбена и сръчна, дъо Люмей се трогна.

— Коя си ти? — рече той.

— Аз съм Нел, неговата годеница — каза тя, — дойдох от Фландрия да го търся.

— Добре направи — каза надменно дъо Люмей.

И си отиде.

Тогава Трелонг се приближи.

— Фламандче — каза той, — като се ожениш, ще останеш ли пак войник на нашите кораби?

— Да, ваша милост — отговори Уленшпигел.

— Ами ти, девойче, какво ще правиш без мъжа си?

Нел отговори:

— Ако позволите, ваша милост, аз ще бъда флейтист на неговия кораб.

— Позволявам — рече Трелонг.

И й даде два флорина за сватбата.

А Ламме плачеше и се смееше от радост и рече:

— Ето още три флорина; всичко ще изядем; аз плащам. Хайде в „Златният гребен“. Моят приятел не загина. Да живее Голтака!

Народът ръкопляскаше, а те отидоха в „Златният гребен“, дето поръчаха голямо пиршество; и Ламме хвърляше от прозореца дребни пари на народа.

А Уленшпигел каза на Нел:

— Моя любима, сега вече си при мене! О, щастие! Тя е тук, плът, сърце и душа, моята нежна любима. О, тия кротки очи, тия хубави червени устни, отдето винаги са излизали само добри думи! Моята нежна възлюблена ми спаси живота! На нашите кораби ти ще свириш на флейтата на освобождението. Спомняш ли си... но не... Тоя радостен час принадлежи на нас, а твоето лице, нежно като юнско цвете — на мене. Аз съм в рая. Но ти плачеш...

— Те я убиха — рече тя.

И разказа историята на тежката си загуба.

И гледайки се един друг, те плакаха от любов и мъка.

И на пиршеството ядоха и пиха, а Ламме ги гледаше натъжен и повтаряше:

— О, жено моя, де си?

И свещеникът дойде и венча Нел и Уленшпигел.
И утринното слънце ги огря един до друг в тяхното брачно легло.
И Нел бе отпуснала глава върху рамото на Уленшпигел. И когато
тя се пробуди от слънцето, той каза:
— Свежо личице и нежно сърце, ние ще бъдем отмъстителите на
Фландрия.
Тя го целуна в устата и рече:
— Луда глава и яки ръце, бог ще благослови флейтата и меча.
— Ще ти направя войнишки дрехи.
— Веднага ли? — рече тя.
— Веднага — отговори Уленшпигел, — но кой казва, че сутрин
ягодите били вкусни? Твоите устни са много по-вкусни.

[1] Псалом, който се пее в църквите при опело и панихида. ↑

IX

Уленшпигел, Ламме и Нел, както и техните приятели и спътници вземаха от манастирите парите, ограбени от народа чрез църковни шествия, фалшиви чудеса и други католически хитрини. Това противоречеше на заповедта на Мълчаливия, принца на свободата, но парите отиваха за водене на войната. Ламме Гудзак, който не се задоволяваше само с пари, плячкосваше от манастирите и свински бутове, наденици, шишета бири и вино и се връщаше оттам весел с накичени по портупея му птици — гъски, пуйки, охранени петли, кокошки и пилета, мъкнейки с въже подире си няколко манастирски телета и свини. Това е, думаше той, според правото на войната.

Той се радваше много на всяка плячка и я занасяше на кораба, за да си направят угощение, но се оплакваше, че готвачът е пълен невежа в науката за сосовете и фрикасетата.

Тоя ден Голтаците, които здравата си бяха сръбнали винце, казаха на Уленшпигел:

— Ти винаги подушваш какво ново има на сушата; знаеш и всички бойни приключения: попей ни за тях. Ламме ще бие барабана, а хубавичката флейта ще писука в такт с песента ти.

И Уленшпигел каза:

— През един ясен и хладен майски ден Людвиг Паса у ски иска да влезе в Монс, но не вижда около себе си нито своята пехота, нито конницата си. Неколцина негови хора държат отворена една от градските порти и един мост — спуснат, за да може той да превземе града. Но гражданите завземат портата и моста. Де са войниците на граф Людвиг? Още малко и гражданите ще дигнат моста, Граф Людвиг свири с рог.

И Уленшпигел изпя:

*Де са твоите пеши и конни войници?
В гората залутани те тъпчат с нозе
изсъхнали клонки и цъфнали момини сълзи
и слънцето божие огрява лицата им,*

червени войнишки лица, и лъщи
по техните бойни коне.
Граф Людвиг ги търси, зове ги със рог.
Те чуват. И тихичко бий барабанът за сбор.

В силен тръс карай, юздите във пяна!
Светкавичен, призрачен бяг;
вихрушка стоманена и страшен звънтеж,
ляящи ездачи във брони.
По-бързо! По-бързо! На помощ!... Напред!
Че мостът се дига... От острите шпори
конете са цели във кръв.
А мостът се дига: отиде градът!

Те спират пред него. Дали не е късно? Препускай
людешки! Юздите във пяна!

И яхнал на кон, Титоа дьо Шомон
избърза и скочи на моста, свали го.
Град Монс е превзет! Не чуваш ли как наважът
кънти от бясна езда,
от вихър стоманен и звън?

Ура, да живеят и Шомон, и коня!
Тръбете победно, барабани бийте!
Сега е коситба, ливадите лъхат аромат на билки,
чучулига с песен в небето лети.
Ура, да живее птичката свободна!
Бийте барабана за радост и слава.
Дайте да се чукнем за Шомон и коня!
Превзехме града ний!... Да живей Голтака!

И Голтаците пееха на корабите: „Погледни войниците си, Исусе.
Наточи нашето оръжие, господи. Да живее Голтака!“

И усмихната, Нел писукаше с флейтата си, Ламме удряше
барабана, а нагоре към небето — божия храм, се издигаха златните

чаши и химните на свободата. И вълните като сирени, светли и хладни,
мълвяха съзвучно около кораба.

Х

През един августовски ден, горещ и тежък, Ламме бе обзет от тъга. Веселият му барабан мълчеше и спеше, а пръчиците му се подаваха от отвора на торбата. Уленшпигел и Нел, усмихнати от любовна радост, се грееха на слънце: часовоите по мачтите си свиркаха или пееха, в очите им шареха по ширналото се море дали няма да съзрат на хоризонта някаква плячка. Трелонг ги питаше и те отговаряха постоянно: „Нищо.“

Ламме, бледен и уморен, въздишаше жално. Нел му каза:

— Защо си толкова тъжен, Ламме?

А Уленшпигел му рече:

— Ти слабееш, синко.

— Да — каза Ламме, — тъгувам и слабея. Сърцето ми губи своята веселост, а лицето ми — свежестта си. Да, смейте ми се вие, които се намерихте през хиляди опасности. Подигравайте се с клетия Ламме, който живее като вдовец, макар да е женен, а тая — той посочи Нел — можа да изтръгне мъжа си от целувките на бесилката, която ще бъде неговата последна любима. Слава богу, тя стори добре, но не бива да ми се надсмива. Да, Нел, мила, не се смей на нещастия Ламме. Жена ми се смее за десетина! Ах! Вие жените сте жестоки към страданията на другите. Да, сърцето ми е тъжно, пронизано от меча на изоставянето; и само тя може да го съживи, нищо друго.

— Или някое фрикасе — рече Уленшпигел.

— Да — каза Ламме, — но къде ще намериш месо на този жалък кораб? На кралските кораби, когато не е пост, имат четири пъти седмично месо и три пъти риба. Колкото за рибата, да ме убие господ, ако тия кълчища — искам да кажа месото на рибата — причиняват нещо друго освен да разпалват напразно кръвта ми, моята нещастна кръв, която скоро ще се превърне на вода. Те имат бира, сирене, супа и хубави питиета. Да, те имат всичко, което желае стомахът им: сухари, ръжен хляб, бира, масло, пушено месо; да, всичко: сушена риба, сирене, горчица, сол, бакла, грах, булгур, оцет, дървено масло, мас, дърва и въглища. А на нас току-що ни забраниха да вземаме добитък

от когото и да било — гражданин, свещеник или благородник. Ние ядем херинги и пием слаба бира. О, нямам вече нищо! Ни любима жена, ни хубаво вино, ни тъмна бира, ни вкусна храна. Какви радости имаме тук?

— Аз ще ти кажа, Ламме — отговори Уленшпигел. — Око за око, зъб за зъб; през нощта на свети Вартоломей^[1] те убиха в Париж, само в тоя град, десет хиляди свободни сърца; дори самият крал стреля срещу народа си. Събуди се, фламандецо; грабвай брадвата безмилостно: това са нашите радости. Удряй врага — испанец и католик, навред, дето ги намериш. Остави засега яденето. Те откарваха жертвите си, мъртви или живи, с пълни каруци до реката и ги хвърляха във водата. Мъртви или живи. Чуваш ли, Ламме? Девет дни Сена бе червена и гарваните на цели ята връхлитаха града. В Шарите, Руан, Тулуза, Лион, Бордо, Бурже, Мо клането беше чудовищно. Виждаш ли тия glutници наситени кучета, легнали до трупове? Зъбите им са уморени. Гарваните летят тежко, защото стомасите им са претъпкани с месото на жертвите. Чуваш ли, Ламме, гласа на душите, които викат за отмъщение и милост? Събуди се, фламандецо! Ти говориш за жена си. Аз не мисля, че тя е невярна, но е побъркана и още те обича, клети приятелю: тя не беше между ония придворни дами, които в същата нощ на клането събличаха със собствените си нежни ръце трупове, за да видят голяма или малка е била тяхната плътска мъжественост. И се смееха тия забележителни в безпътството дами. Развесели се, синко, въпреки рибата и слабата ти бира. Ако след херингите вкусът в устата е блудкав, още по-блудкава е миризмата на тая мръсотия. Ония, които са убивали, сега дават угощения и с недоизмити ръце разрязват тлъстите гъски, за да предлагат на хубавичките парижки дами крила, крачета или трътки. Преди малко те са пипали друго, студено месо.

— Няма вече да се оплаквам, синко — рече Ламме, като стана, — херингът е жълтунка, а слабата бира е малвазийско вино за свободните сърца.

И Уленшпигел каза:

*Да живее Голтака! Не плачете, братя.
В унижение и кърви
разцъфва розата на свободата.*

Щом бог е с нас — кой може да е против?

*След тържеството на хиената
редът е вече на лъва.
С един замах той я разпаря смъртно.
Око за око! Зъб за зъб! И да живей Голтака!*

А Голтаците по корабите пееха:

*Съдба такава херцогът ни готви —
око за око, зъб за зъб и рана
за всяка рана. Да живей Голтака!*

[1] През нощта на Свети Вартоломей (24 август 1572) в Париж били избити 2 хиляди хугеноти, а след това в провинцията — повече от 20 хиляди души. ↑

XI

През една черна нощ, когато бурята тътнеше в струпаните облаци, Уленшпигел седеше върху палубата на кораба до Нел.

— Всички светлини по нашите кораби са угасени — каза той. — Ние сме лисици, които дебнат нощем минаването на испанските птици, тоест на техните двадесет и два асабри, богати кораби, дето блестят фенери — звездите на тяхното нещастие. И ние се носим срещу тях.

Нел каза:

— Тая нощ е нощ на магьосниците. Небето е черно като устата на пъкъл, светкавиците блестят като усмивката на сатаната, далечната буря бучи глухо, чайките хвърчат със силни крясъци: морето върти като сребърни водни змии своите фосфоресциращи вълни. Тил, любими, ела да отидем в света на духовете. Вземи праха за виденията.

— Ще видя ли Седмината, миличка?

И те взеха праха.

И Нел затвори очите на Уленшпигел, а Уленшпигел затвори очите на Нел. И видяха страшно зрелище.

Небето, земята и морето бяха изпълнени с мъже, жени и деца, които работеха, плуваха, пътуваха или мечтаеха. Морето ги люлееше, земята ги носеше. И те гъмжаха като змиорки в кошница.

В средата на небето бяха седнали върху седем престола седем мъже и жени, всеки с по една блестяща звезда на челото, но бяха толкова смътни, че Нел и Уленшпигел виждаха ясно само техните звезди.

Морето се изкачи чак до небето и подмяташе в пяната си безброй множество кораби, мачтите и въжетата на които се блъскаха, кръстосваха, чупеха и премазваха от буйните движения на вълните. След това един кораб се очерта сред другите. Корпусът му беше от пламтящо желязо, килът му от стомана, остра като нож. Когато той мина, водата изпищя жаловито. На задната част на кораба седеше ухилена Смъртта и държеше в едната ръка своята коса, а в другата камшик, с който шибаше седем същества. Едното от тях беше тъжен, слаб, горд и мълчалив мъж. Той държеше в едната си ръка скиптър, а в

другата — сабя. До него бе яхнало коза едно червенобузесто момиче с разголени гърди, с разтворена рокля и живи очи. То се протягаше похотливо към един стар евреин, който събираше гвоздеи, и към един дебел, надут човек, който падаше всеки път, когато тя го изправяше, а една мършава и свирепа жена удряше и двамата. Нито дебелият човек, нито червенобузестата му спътница отвърщаха на ударите. Сред тях един монах ядеше наденици. На земята една жена пълзеше като змия между другите. Тя хапеше стария евреин заради старите гвоздеи, надутия човек — защото той беше много доволен, червенобузестата жена — заради влажния блясък на очите ѝ, монаха — за неговите наденици и мършавия мъж — заради скиптъра му. И скоро всички почнаха да се бият един друг.

Когато те отминаха, битката по морето, на небето и земята стана ужасна. Заваля дъжд от кръв. Корабите бяха разбити от ударите на брадви, аркебузи и топове. Късове от тях хвърчаха във въздуха посред барутния дим. На земята войски се сблъскваха като бронзови стени. Градове, села и житни ниви горяха сред викове и сълзи; високите камбанарии, каменни дангели, изрязваха сред огъня гордите си очертания и падаха след това с трясък като отсечени дъбове. Черни конници, безбройни и в гъсти редиш като орди от мрави, със сабя в едната ръка и пистолет в другата, удряха мъже, жени и деца. Някои правеха дупки в леда и хвърляха в тях живи старци; други режеха гърдите на жените и посипваха отгоре пипер, трети бесеха деца по комините. Ония, които се уморяваха да убиват, изнасилваха някоя девойка или жена, пиеха, играеха на зарове ровеха купчините плячкосано злато и бъркаха в тях с чер вените си пръсти.

Седемте, увенчани със звезди, викаха:

— Милост за злочестия свят!

А призраците се кикотеха. И гласовете им приличаха на гласовете на хиляди морски орли, които крещят заедно. И Смъртта размахваше косата си.

— Чуваш ли ги? — каза Уленшпигел. — Това са хищните птици, които дебнат нещастните хора. Те се храня с малки птици — простите и добри хорица.

Седемте, увенчани със звезди, викаха:

— Любов, справедливост и милосърдие!

А седемте призрака се кикотеха. И техните гласове приличаха на гласовете на хиляди морски орли, които крещят заедно. И Смъртта ги удряше с камшика си.

И корабът се носеше по вълните, като прерязваше на две и кораби, и лодки, и хора, и жени, и деца. Над морето ехтеше жалбата на жертвите: „Милост!“

И червеният кораб минаваше над всички тях, а в това време призраците се смееха и крещяха като морски орли.

И Смъртта, разкикотена, пиеше вода, примесена с кръв.

И когато корабът се скри в мъглата, битката престана, а Седемте, увенчани със звезди, изчезнаха.

И Уленшпигел и Нел не виждаха вече нищо освен черното небе, бурното море, мрачните облаци, които се спускаха над фосфоресциращата вода, и съвсем наблизо — червени звезди.

Това бяха фенерите на двадесет и двата асабри. Морете и гръмотевицата ехтяха глухо.

И Уленшпигел удари тихичко камбаната за тревога и извика:

— Испанецът, испанецът! Той отива към Флисинген.

И викът се повтори по цялата флота.

И Уленшпигел каза на Нел:

— Сива сянка пада върху небето и морето. Фенерите светят вече слабо, зора се пуква, вятърът става хладен, вълните пръскат пяната си над палубата на корабите, силен дъжд се излива и веднага престава, слънцето изгрява радостно и позлатява гребена на вълните: това е твоята усмивка, Нел, свежа като сутринта, нежна като слънчев лъч.

Двадесет и двата асабри минават: по корабите на Голтаците барабаните бият, флейтите пищят; дьо Люмей вика: „Напред в името на принца!“ Евон Питерсен Ворт, вицеадмирал, вика: „В името на господин Орански и на господин адмирала напред!“ По всички кораби: „Йохана“, „Лебед“, „Ана Ми“, „Голтака“, „Компромис“, „Егмонт“, „Дьо Хоорн“, „Вилхелм Мълчаливия“; всички капитани викат: „В името на господин Орански и на господин адмирала напред!“

— Напред! Да живее Голтака! — викат войниците и матросите.

Корабът на Трелонг „Бриел“, дето са Ламме и Уленшпигел, следван отблизо от „Йохана“, „Лебед“ и „Голтака“, залавя четири асабри. Голтаците хвърлят във водата всички испанци, пленяват нидерландците, изпразват корабите като черупки на яйца и ги пускат в

залива да се носят от вълните без мачти и платна. След това тръгват да преследват осемнадесетте други асабри. Силен вятър духа откъм Анверс, бордовете на бързите кораби се навеждат към водата от тежестта на платната, издути като бузите на калугер от миризмата на готварницата. Испанските кораби плават бързо; Голтаците ги преследват чак до залива на Миделбург под огъня на укрепленията. Там започва кървава битка: Голтаците се втурват с брадви върху палубите на корабите, които скоро се покриват с отсечени ръце и крака, така че след битката трябва да ги хвърлят с кошове в морето. Укрепленията стрелят срещу тях; те не искат да знаят и с вика: „Да живее Голтака!“ вземат от испанските кораби барут, оръдия, чували жито, изгарят корабите, след като са ги изпразнили, и тръгват към Флисинген, оставяйки ги пламнали и димящи в залива.

Оттам те ще изпратят групи да пробият язове на Зеландия и Холандия и да помагат за строежа на нови кораби, особено на сто и четиридесет тонни кораби, които носят до двадесет чугунени оръдия.

XII

Пада сняг над корабите. Цялата далечина е побеляла и снегът непрестанно пада, пада меко в черната вода и се топи.

Пада сняг над земята; съвсем бели са пътищата, съвсем бели са черните силуети на обезлистените дървеса. Нищо не се чува освен далечните градски часовници на Хаарлем и веселият хор на камбаните, които изпращат в замрежения въздух своите приглушени звуци.

Камбани, не звънете; камбани, недейте пъ вашите прости и нежни мелодии: иде дон Фернандо, кървавото херцогче. Той иде срещу тебе, о, Хаарлем^[1], град на свободата, с тридесет и пет отряда испанци, твои смъртни врагове; двадесет и два отряда валонци, осемнадесет отряда германци, осемстотин коне и мощна артилерия иде след тях. Чуваш ли по колите шума на тия смъртоносни железа? Фалконети, кулеврини, мортири с широка уста, всичко това е за тебе, Хаарлем. Камбани, не звънете; камбанен хор, не изпращай своите весели звуци в замрежения от сняг въздух.

— Ние, камбаните, ще звъним; аз, камбанен хор, ще продължавам да пея и хвърлям моите смели звуци в заснежения от сняг въздух. Хаарлем е градът на храбрите сърца, на мъжествените жени. От върха на своите камбанарии той гледа без страх как се вият като орди от адски мрави черните маси на палачите: Уленшпигел, Ламме и сто морски Голтаци са върху неговите укрепени стени. Тяхната флота кръстосва из езерото.

— Нека дойдат! — казват жителите. — Ние сме само обикновени граждани, риболовци, моряци и жени. За да влезе у нас, синът на херцог Алба нямам нужда, както казвал, от ключове, а от топове. Нека отвори, ако може, тия слаби порти. Той ще намери зад тях мъже. Звънете, камбани; камбанен хор, изпращай своите весели звуци в замрежения въздух.

Ние имаме само слаби стени и ровове от старинен образец. Четиринадесет оръдия бълват срещу пристанището гюлетата си по четиридесет и шест ливри. Поставете хора там, дето не достигат камъни. Щом се мръкне, всеки почва да работи и всичко се

възстановява така, сякаш никога гюллета не са минавали през там. Те изстреляха срещу пристанището шестстотин и осемдесет гюллета: срещу портата Сен Жан шестстотин и седемдесет и пет. Тия ключове не отварят, защото зад нея се издига вече ново укрепление. Звънете, камбани; камбанен хор, изпращай в замрежения въздух своите весели звуци.

Топовете бият, непрекъснато бият стените, камъните отскачат, зидовете се срутват. Пробивът е достатъчно широк, за да може цяла дружина да мине фронтално. „Атака! Убивай!“ — викат те. Те се катерят, те са десет хиляди; пуснете ги да минат през рововете с техните мостове и стълби. Нашите топове са готови. Ето идат ония, които ще умрат като стадо. Поздравете ги, топове на свободата! И те поздравяват: гюллета, снаряди със запален катран хвърчат, свирят, пробиват, режат, подпалват и ослепяват тълпата настъпващи, които падат и бягат в безредие. Хиляда и петстотин мъртви застилат рова. Звънете, камбани; и ти, камбанен хор, изпращай в замрежения въздух своите весели звуци.

Хайде отново в атака! Не смеят. Почват да стрелят и да копаят под земята. И ние знаем изкуството да минираме. Под тях, запалете под тях фитила; тичайте, ще видим хубаво зрелище. Четиристотин испанци хвърчат във въздуха. Това не е пътят към вечните пламъци. О, хубав танц под сребърните звуци на нашите камбани, под веселата музика на нашия камбанен хор!

Те не подозират, че принцът бди над нас, че всеки ден през добре пазени пътища пристигат шейни с жито и барут; житото за нас, барутът за тях. Де са техните шестстотин германци, които ние убихме и издавихме в гората на Хаарлем^[2]? Де са единадесетте отряда, които пленихме, шестте оръдия и петдесетте вола? Имахме един пояс от стени, сега имаме два. Дори жените се бият и Кенан води техния храбър отряд. Елате, палачи, тръгнете из нашите улици, децата ще изрежат сухожилията под коленете ви със своите малки ножчета. Звънете, камбани; а ти, камбанен хор, пръскай в замрежения въздух своите весели звуци.

Ала щастието ни изоставя. В езерото флотата на Голтаците е разбита. Разбити са войските, които Орански ни бе изпратил на помощ. Студът заледява всичко, мразът е лют. Никаква помощ вече. После, през цели пет месеца, ние не отстъпваме — хиляда срещу десет

хиляди. Принудени сме сега да преговаряме с палачите. Ще поиска ли да преговаря това кърваво херцогче, което се е заклело да ни погуби? Да изкараме всички войници да излязат с оръжията си; те ще пробият неприятелските отряди. Но жените стоят при портите от страх да не ги оставят сами да пазят града. Камбани, недейте вече звъни, камбанен хор, не изпращай вече към небето своите весели звуци.

Настъпи юни, сеното благоухае, житата пожълтяват от слънцето, птиците пеят; ние гладувахме пет месеца; градът е в траур; ще излезем от Хаарлем всички — начело аркебузиерите, за да проправят път, след това жените, децата и чиновниците, пазени от пехотата, която ще бди за пробива. Писмо, писмо от кървавото херцогче! Дали то не съобщава за смърт? Не, живот за всички, които са в града. О, неочаквана милост! А може би измама! Ще запееш ли отново, весел камбанен хор? Те влизат в града.

Уленшпигел, Ламме и Нел бяха облекли дрехи на германски войници, които, към шестстотин на брой, бяха затворени заедно с тях в манастира на августинците.

— Днес ще умрем — каза съвсем тихичко Уленшпигел на Ламме.

И притисна до гърдите се прелестното тяло на Нел, която пля трепереше от страх.

— Уви! Никога няма да видя вече жена си — рече Ламме. — Но може би дрехите ни на германски войници ще ни спасят живота?

Уленшпигел поклати глава, за да покаже, че не вярва на никаква милост.

— Не чувам никакъв шум на плячкосване — каза Ламме.

Уленшпигел отговори:

— Според спогодбата гражданите спасиха и живота си, и града от ограбване срещу двеста и четиридесет хиляди флорина. Те трябва да платят в брой сто хиляди флорина до дванадесет дни, а останалите след три месеца. Наредено бе жените да се оттеглят в черквите. Няма съмнение, те ще почнат да убиват. Чуваш ли как коват ешафодите и издигат бесилките?

— Ах, ние ще умрем! — рече Нел. — Гладна съм.

— Да — пошепна Ламме на Уленшпигел. — Кървавото херцогче казало, че когато ни водят на смърт, ще бъдем по-послушни, ако сме гладни.

— Много съм гладна! — рече Нел.

Вечерта дойдоха войници и раздадоха по един хляб на шест души.

— Триста валонски войника бяха обесени на пазара — казаха те. — Скоро ще дойде и вашият ред. Голтаците винаги са били оброчвани с бесилки.

На другата вечер те пак дойдоха с по един хляб за шест души.

— Четири знатни граждани — казаха те — бяха обезглавени. Двеста четиридесет и девет войника бяха вързани двама по двама и хвърлени в морето. Тая година морските раци ще бъдат тлъсти. От седми юли, откак сте затворени тук, вие съвсем не изглеждате добре. Нидерландците са лакоми и пияници; ние, испанците, се задоволяваме с по две смокини за вечеря.

— Затова, значи, вие задължавате навред гражданите — отговори Уленшпигел — да ви приготвят по четири гозби от месо, птици, каймаци, вина и сладка; и да ви дават мляко, за да миете мустаците си, и вино, за да къпете краката на конете си?

На осемнадесети юли Нел каза:

— Краката ми са мокри; какво ли е това?

— Кръв — каза Уленшпигел.

Вечерта войниците отново дойдоха с по един хляб за шест души.

— Дето възето не стига — казаха те, — мечът свършва работа. Триста войника и двадесет и седем граждани, които се опитаха да избягат от града, се разхождат сега в ада, носейки главите си в ръце.

На следния ден в манастира отново се проля кръв. Войниците дойдоха, но не донесоха хляб, а само огледаха пленниците и казаха:

— Петстотин валонци, англичани и шотландци, които бяха обезглавени вчера, имаха по-прилични лица. Тия тук сигурно са гладни; но кой, ако не Голтака ще мре от глад?

И наистина те всички — бледи, мършави, посърнали, треперещи като от треска — приличаха на призраци.

На шестнадесети август, в пет часа вечерта, войниците дойдоха засмени и им дадоха хляб, сирене и бира. Ламме каза:

— Това е предсмъртното угощение.

В десет часа дойдоха четири отряда; началниците казаха да се отворят портите на манастира и заповядаха на пленниците да тръгнат в редица от по четири след флейтите и барабаните и да вървят така до

мястото, дето им кажат да спрат. Някои улици бяха червени; и те вървяха към лобното място.

Ливадите бяха обагрени тук-там с локви кръв; кръв имаше навсякъде около стените. От вси страни долитаха ята гарвани; слънцето се криеше в легло от изпарения, небето беше още светло и в неговата глъбина се пробуждаха вече плахи звезди. Изведнъж те чува някакъв жаловит вой.

Войниците казаха:

— Тия викове са на Голтаците от укреплението Фюик извън града; оставени са да умрат от глад.

— И ние — каза Нел, — и ние отиваме на смърт.

И се разплака.

— Пепелта удря сърцето ми — каза Уленшпигел.

— Ах! — рече Ламме на фламандски, защото войниците от охраната не разбираха тоя горд език. — Ах! — каза Ламме. — Да можех да хвана тоя кървав херцог и да го накарам да яде, докато пукне, всички тия въжета, бесилки, пейки и скели за мъчения, гири и ботуши; да можех да го накарам да изпие пролятата от него кръв и да излязат от разкъсаната му кожа и от разтворените му черва забитите трески и късове желязо и ако и тогава не издъхне, ще изтръгна сърцето му от гърдите и ще го накарам да изяде сурово това отровно сърце. Тогава сигурно той ще отиде на онзи свят в серния пъкъл, дето дяволът ще го застави да дъвче непрекъснато това сърце. И така на вечни времена.

— Амин — каза Уленшпигел и Нел.

— Но не виждаш ли нищо? — каза тя.

— Не — рече той.

— Виждам на запад — каза тя — петима мъже и две жени, седнали в кръг. Един от тях е облечен в пурпур и носи златна корона. Изглежда, че той е главатарят на другите, целите в парцали и дрипи. Откъм изток виждам, че иде друга група от седем души; един ги води, облечен в пурпур, но без корона. И те отиват срещу ония от запад. И се бият с тях в облаците; но вече не виждам нищо.

— Седмината — каза Уленшпигел.

— Чувам — рече Нел — близо до нас в листака глас, който мълви като въздишка:

*Чрез огън и война,
чрез копия и меч,
търси;
в смъртта и в кръвта,
в съсипни и сълзи
намери.*

— Не ние, а други ще освободят земята на Фландрия — отговори Уленшпигел. — Нощта става съвсем тъмна. Войниците запалват факли. Ние сме близо до лобното място. О, любима моя, защо тръгна с мене? Не чуваш ли вече нищо, Нел?

— Чувам — каза тя — звън на оръжие в нивята. А там, на връх склона, над пътя, по който тръгваме, виждаш ли да блести по стоманата червеният пламък на факлите? Аз виждам огнените точки на фитилите на аркебузите. Спят ли нашите пазачи, или са слепи? Чуваш ли гръмотевицата? Виждаш ли как падат испанците, пронизани от куршуми? Чуваш ли „Да живее Голтака!“ Те се изкачват бегом по пътеката с насочени напред копия; те слизат с брадви надолу по хълма. Да живее Голтака!

— Да живее Голтака! — извикаха Ламме и Уленшпигел.

— Виж! — каза Нел. — Войниците ни дават оръжие. Вземи, Уленшпигел, вземи, любими. Да живее Голтака!

— Да живее Голтака! — вика цялата група пленници.

— Аркебузиерите не престават да стрелят — казва Нел. — Те падат като мухи, осветени от блясъка на факлите. Да живее Голтака!

— Да живее Голтака! — вика групата на спасителите.

— Да живее Голтака! — викат Уленшпигел и пленниците. — Испанците са в железен кръг. Убивай! Убивай! Не остана ни един прав. Убивай! Няма милост! Война без пощада. А сега да дигаме багажа си и да бързаме за Анкюиз. Кой е взел дрехите от сукно и коприна на палачите? Кой е взел оръжието им?

— Всички! Всички! — викат те. — Да живее Голтака!

И наистина те тръгват с кораб за Анкюиз, дето освободените германци остават заедно с тях, за да пазят града.

А Ламме, Нел и Уленшпигел отиват отново на своите кораби. И ето те отново пеят в свободното море: „Да живее Голтака!“

И кръстосват из залива на Флисинген.

[1] *Хаарлем* — град в Северозападна Холандия. ↑

[2] За да се залеят местата, заети от неприятеля, и ония, които са заплашени от неприятелско нахлуване. Дигите, защитаващи нидерландското крайбрежие от морето, покрай народностопанското си имат и отбранително значение. ↑

XIII

Там Ламме отново се развесели. Той на драго сърце слизаше на сушата и отиваше на лов за волове, овце и домашни птици, както се ходи за зайци, елени и жълтунки.

И не беше сам в тоя питателен лов. Хубава гледка беше, когато се връщаха ловците начело с Ламме — въпреки забраната те дърпаха за рогата едрия добитък и гонеха дребния, караха с тояжка цели стада гъски и носеха закачени на канджи кокошки, пилета и петли.

По всички кораби тогава имаше пиршества и угощения. И Ламме думаше:

— Миризмата на сосовете стига чак до небето и там възрадва господата ангелите, които казват: „Това е най-вкусното месо.“

Докато те кръстосваха из залива, пристигна търговска флота от Лисабон, командуваният на която не знаеше, че Флисинген е вече превзет от Голтаците. Заповядаха му да пусне котва, обкръжиха флотата. Да живее Голтака! Барабани и флейти дадоха сигнал за абордаж^[1]; търговците имаха топове, копия, брадви и аркебузи.

Куршуми и гюллета заваляха върху корабите на Голтаците. Техните аркебузиери, прислонени около голямата мачта за дървени прикрития, стреляха сигурно, без да се излагат. Търговците падаха като мухи.

— Напред! — викаше Уленшпигел на Ламме и на Нел. — Напред! Там има подправки, скъпоценности, скъпи хранителни продукти, захар, мускат, карамфил, джинджифил, реали, дукати, златни, целите лъскави, талери. Има повече от петстотин хиляди парчета. Испанецът ще плати разносните по войната. Да прием! Да отслужим литургията на Голтаците — сиреч битката.

И Уленшпигел и Ламме тичаха навсякъде като лъвове. Нел, скрита зад дървените заслони, свиреше на флейтата. Заловиха цялата флота.

Когато преброиха мъртвите, видяха, че имаше хиляда от страна на испанците и триста — от Голтаците; между последните беше и

готвачът на кораба „Бриел“. Уленшпигел поиска да държи реч пред Трелонг и моряците; Трелонг на драго сърце се съгласи. И той им каза:

— Господин капитан и вие побратими, току-що наследихме много подправки и Ламме, ТОВА добродушие шкембе, смята, че нещастният покойник, който лежи пред нас — бог да му отреди радост на оня свят, — не беше голям майстор на гозбите. Нека назначим Ламме на негово място и той ще ви готви небесни яхнии и райски чорби.

— Съгласни сме — казаха Трелонг и другите. — Ламме ще бъде главният готвач на кораба. Той ще носи голямата дървена лъжица, за да маха пяната от сосовете си^[2].

— Господин капитан, другари и приятели — каза Ламме, — вие виждате, че плача от радост, защото не заслужавам такава голяма чест. Ала тъй като вие се обърнахте към моето нищожество, аз приемам благородните задължения на майстор по фрикасета на смелия кораб „Бриел“, нови моля смирено да ми поверите върховната власт в кухнята, и то така, че вашият главен готвач — искам да кажа аз — да може съгласно правото, закона и силата да не позволява никому да изядва частта на другите.

Трелонг и Голтаците извикаха:

— Да живее Ламме! Ще имаш и правото, и закона, и властта!

— Но — рече той — искам да ви помоля смирено за още нещо. Аз съм дебел, едър и як, дълбоко е шкембето ми, дълбок е стомахът ми; клетата ми жена — дано бог ми я възвърне — винаги ми даваше две порции вместо една: дайте ми и вие това благоволение.

Трелонг, Уленшпигел и моряците казаха:

— Ще имаш две порции, Ламме.

А Ламме изведнъж се натъжи и рече:

— Жено моя! Сладка, миличка моя! Ако нещо може да ме утеши за твоето отсъствие, то е, че в сегашната си длъжност ще си припомням твоите небесни гозби и нашето прелестно жилище.

— Трябва да положиш клетва, синко — каза Уленшпигел. — Нека донесат голямата дървена лъжица и големия меден казан.

— Кълна се — каза Ламме — в бога, нека ми бъде на помощ, кълна се да бъда верен на принц Орански, наричан Мълчаливия, който управлява от името на краля областите Холандия и Зеландия, да бъда верен на господин дьо Люмей, адмирала, който командува пашата

доблестна флота, и на господин Трелонг, вицеадмирал и капитан на кораба „Бриел“; кълна се, че доколкото слабите ми сили позволяват, ще готвя ястия от меса и птици, каквито късметът ни отреди, и то съобразно нравите и обичаите на знаменитите някогашни готвачи, оставили прекрасни съчинения с рисунки по великото готварско изкуство; кълна се, че ще храня споменатия господин Трелонг, нашия капитан, неговия помощник, моя приятел Уленшпигел и всички вас — боцмана, лоцмана, помощник-капитана, юнгите, войниците, топчиите, пазача на вината, ординареца на капитана, лекаря, тръбача, матросите и всички останали. Ако печеното е недопечено, а птицата не е дотам зачервена, ако чорбата има блудкав мирис и пречи на доброто храносмилане; ако ароматът на сосовете не ви подтикне да се втурнете в кухнята, разбира се, с мое позволение; ако не ви направя всички весели, с цветущи лица, аз ще се откажа от благородните си задължения и ще призная, че съм некадърен да стоя занапред върху престола на кухнята. Бог да ми е на помощ в тоя живот и в другия.

— Да живее главният готвач — казаха те, — царят на кухнята, императорът на фрикасетата. В неделен ден той ще получава по три порции вместо по две.

И Ламме стана главен готвач на кораба „Бриел“. И докато вкусните чорби се варяха в тенджерите, той се изправяше гордо при вратата на кухнята и държеше като скиптър своята голяма дървена лъжица.

И в неделните дни имаше по три порции.

Когато Голтаците се сражаваха с неприятеля, той на драго сърце оставаше в своята лаборатория за сосове, но от време на време излизаше на палубата и изстрелваше няколко куршума с аркебузата си, ала веднага слизаше пак, за да наглежда сосовете.

И тъй като беше едновременно съвестен готвач и храбър войник, всички го обичаха много.

Но никой нямаше право да влиза в кухнята. Защото тогава ставаше като дявол и удряше безмилостно, дето завърне, с голямата си дървена лъжица.

И отново го нарекоха Ламме Лъва.

[1] Абордаж — пристъп върху палубата на кораба. ↑

[2] Игрословица: mouss значи пяна и ученик-моряк (юнга). ↑

XIV

По океана, по Еско, в слънчеви дни, в дъжд, сняг, градушка, зиме и лете корабите на Голтаците се носят, опънали всичките си платна, сякаш са лебеди, лебеди на бялата свобода.

Бяло — за свободата, синьо — за величието, оранжево — за принца: това е знамето на гордите кораби.

Всички платна опънати! Всички платна опънати — и вълните се удрят в смелите кораби и водата ги пръска с пяна.

Плават, тичат, хвърчат по реката гордите кораби на Голтаците с платна, достигащи водата, бързи като облаци, подгонени от северния вятър. Чувате ли как носовете им цепят вълните? Боже на свободните хора, да живее Голтака!

Малки кораби, големи лодки с палуби, платноходки, бързи като буреносен вятър, като мълниеносен облак. Да живее Голтака!

Лодки с палуби и платноходки се носят по реката. И когато летят право срещу вълните, с поставено на носа смъртоносно дуло на дълга кулеврина, разсечените вълни стенат. Да живее Голтака!

Всички платна опънати! Всички платна опънати и вълните блъскат смелите кораби и ги пръскат с пяна.

Нощем и денем, в дъжд, град и сняг те се носят! Облаци ли покриват небето, слънце ли грее, или звезди светят — Христос им се усмихваше. Да живее Голтака!

XV

Кървавият крал узна за техните победи. Смъртта разяждаше вече палача и тялото му беше пълно с червеи. Тон минаваше по коридорите на двореца във Валядолид, окаян и свиреп, тътрейки подутите си и тежки като олово нозе. Жестокият тиран никога не пееше. Когато съмваше, той не се засмиваше и когато слънцето озаряваше като божия усмивка неговата империя, в сърцето му не трепваше никаква радост.

Но Уленшпигел, Ламме и Нел пееха като птици; излагаха на опасност — Ламме и Уленшпигел своята загрубяла, а Нел — своята бяла кожа, живееха ден за ден и радостта им, когато Голтаците угасяха някоя клада, биваше по-голяма от радостта на краля, когато опожаряваше някой град.

По това време Вилхелм Мълчаливия, принц Орански, лиши от адмиралски чин господин дьо Люмей дьо ла Марк поради големите му жестокости. На негово място той назначи господин Боувен Еваутсен Ворст. Също така реши да се намерят средства за изплащане на селяните взетото от Голтаците жито, да ги обезщети за наложените им принудителни контрибуции и да позволи на римските католици свободното изповядване на вярата им както на всички без преследвания и хули.

XVI

По корабите на Голтаците под блесналото небе и над светлите вълни пицят флейти, ручат гайди, кълколят шишета, звънтят чаши, лъщят оръжия.

— Сега — каза Уленшпигел — да бием барабана за прослава, да бием барабана за радост. Да живее Голтака! Испания е победена, обезвреден е вампирът. Морето е наше, Ла Бриел е превзет. И брегът е наш, от Нийопор — през Остенде и Бланкенберге. Зеландските острови, устието на Еско, устието на Мьоза, устието на Рейн чак до Хелдер. Наши са Тексел, Влиеланд, Тер Шилинг, Амеланд, Ротум, Боркум. Да живее Голтака!

Наши са Делфт, Дордрехт. Това е като барутна ивичка. Бог държи запалката. Палачите напускат Ротердам. Свободната съвест като лъв, въоръжен с ноктите и зъбите на правосъдието, превзема графството Зютфен, градовете Дьотеком, Дуесбург, Гоор, Олдензеел и на Велнюира, Хатем, Елбург и Хардервийк. Да живее Голтака!

Това е мълния, барут: Кампен, Цвол, Хасел, Стенвик падат в ръцете ни заедно с Удеватер, Гуда, Лайден. Да живее Голтака!

Наши са Бюерен и Анкюиз! Не сме взели още Амстердам, Шоонховен и Миделбург. Но търпеливият нож постига всичко навреме. Да живее Голтака.

Да прием испанско вино. Да го прием с чаши, с които те са пили кръвта на жертвите. Ние ще минем през Зюйдерзее, по реки, по рекички и канали; ние взехме Северна и Южна Холандия и Зеландия; ще вземем Източна и Западна Фрисландия; Бриел ще бъде убежище за нашите кораби, полага на квачките, които ще измътят свободата. Да живее Голтака!

Чуйте как ехти във Фландрия, нашата любима родина, викът на отъмщението. Лъскал оръжията, точат мечовете. Всички са се раздвижили, трепкат като струни на арфа от топло дихание, диханието на душите, което излиза от ямите, от кладите, от кървавите трупове на жертвите. Всички: Хено, Брабан, Люксембург, Лимбург, Намюр,

свободният град Лиеж, всички! Кръвта кълни и оплодява. Нивята са узрели за сърп. Да живее Голтака!

В наши ръце е Ноорд Зее, широкото Северно море. У нас са добрите топове, гордите кораби, смелата войска от страшни матроси: хаймани, крадци, войници-свещеници, благородници, граждани и работници, бягащи от преследвания. С нас са всички, които са се сплотили за делото на свободата. Да живее Голтака!

Филип, кървав кралю, де си? Алба, де си! Ти викаш и богохулствуваш със светата шапка на глава, дар от светия отец. Бийте барабана за радост. Да живее Голтака! Да пием!

Виното се лее в златни потири. Пийте го с радост. Църковните одежди, с които са облечени суровите мъже, са залени от червеното питие; римските църковни хоругви се развяват от вятъра. Непрекъснатата музика! Свирете, пискливи флейти, ручащи гайди, и бийте за прослава, барабани. Да живее Голтака!

XVII

Беше декември, вълчийт месец. Над вълните падаше остър като игли дъжд. Голтаците кръстосваха в Зюйдерзее. Господин адмиралът свика на кораба си с тръба капитаните и командирите на големите лодки и на платноходките и заедно с тях и Уленшпигел.

Адмиралът се обърна най-напред към Уленшпигел:

— Принцът иска да те възнагради за твоята добра и вярна служба и затова те назначава за капитан на кораба „Бриел“. Връчвам ти документи за твоето назначение.

— Благодаря ви, господин адмирал — отговори Уленшпигел. — Аз ще направя всичко, което силиците ми позволяват, за да бъда добър капитан, и надявам се, че с божията помощ ще обезглавя Испания, като ѝ отнема Фландрия и Холандия, с други думи, Южна и Северна Нидерландия.

— Много добре — каза адмиралът. — А сега — обърна се той към всички — ще ви съобщя, че жителите на католическия Амстердам се готвят да обсадят Анкюиз. Те не са излезли още от канала Ий и ние трябва да кръстосваме пред канала, за да останат те в него, и да нападаме всеки от техните кораби, който покаже своя тираничен корпус в Зюйдерзее.

Те отговориха:

— Ще ги надупчим. Да живее Голтака!

Когато се върна на своя кораб, Уленшпигел нареди да се съберат на палубата матросите и войниците и им събщи какво е решил адмиралът.

Те отговориха:

— Ние имаме крила — това са нашите платна; ние имаме кънки — това са киловете^[1] на нашите кораби; имаме гигантски ръце — нашите куки за абордаж. Да живее Голтака!

Флотата тръгна и кръстосва пред Амстердам на една миля навътре в морето така, че никой не можеше ни да влезе, ни да излезе без тяхно разрешение.

На петия ден дъждът спря; вятърът задуха още по-люто под ясното небе; жителите на Амстердам не даваха никакъв признак на живот.

Изведнъж Уленшпигел видя, че на палубата се качи Ламме, подгонил с голямата си дървена лъжица преводача на кораба, млад момък, който владееше много добре френски и фламандски, но още по-добре — науката за лакомията.

— Обеснико — думаше Ламме, като го бяхтеше, — да не мислиш, че безнаказано можеш да ядеш моите фрикасета, преди да са напълно стотвени? Качвай се горе на мачтата, да видиш дали не са се размърдали по амстердамските кораби. Така поне ще свършиш нещо полезно.

Но преводачът отговори:

— Какво ще ми дадеш за това?

— Искаш да ти се плати, преди да си свършил работата ли? — рече Ламме. — Крадливо семе, ако не се качиш, ще накарам да те набият. И френският ти език няма да те спаси.

— Хубав език е той — каза преводачът, — любовен и боен език.

И се покачи.

— Е? Какво има, мързеливецо? — попита Ламме.

Преводачът отговори:

— Не виждам нищо — нито в града, нито по корабите.

И каза, като слезе:

— Плати ми сега.

— Задръж това, което си отмъкнал — отговори Ламме. — Но от крадено полза няма: сигурно ще го повърнеш.

Качил се пак на мачтата, преводачът извика неочаквано:

— Ламме! Ламме! Крадец влиза в кухнята ти!

— Ключът е в кесията ми — отговори Ламме.

Тогавя Уленшпигел дръпна Ламме встрани и му каза:

— Синко, това голямо спокойствие в Амстердам ме плаши. Те имат някакви тайни намерения.

— И аз помислих същото — рече Ламме. — В раклата водата в кърчазите замръзва. Закланите птици са се втвърдили; надениците са побелели от скреж; маслото е като камък, дървеното масло е станало бяло, солта суха като пясък на слънце.

— Иде мраз — каза Уленшпигел. — Те ще настъпят с големи сили и с артилерия.

Той отиде на адмиралския кораб и каза на адмирала от какво се страхуваше. Адмиралът му отговори:

— Вятърът духа откъм Англия; ще завали сняг, но няма да замръзне; върни се на кораба си.

И Уленшпигел си отиде.

През нощта падна голям сняг; но скоро задуха вятър откъм Норвегия, морето замръзна и стана като под. Адмиралът видя това.

Опасявайки се да не би жителите на Амстердам да дойдат по леда и да подпалят корабите, той заповяда на войниците да приготвят кънките си, в случай че ще трябва да се бият във и около корабите, а на артилеристите на железните и чугунени топове — да наредят до лафетите купища гюлета, да заредят топовете и да държат непрекъснато запалени фитилите.

Но амстердамци не дойдоха.

И така минаха седем дни.

На осмия ден привечер Уленшпигел нареди да се даде хубаво угощение на матросите и войниците, за да им бъде като броня срещу острия вятър, който духаше.

Но Ламме каза:

— Останали са само сухари и слаба бира.

— Да живее Голтака! — рекоха те. — Това ще бъде постно угощение в очакване часа на битката.

— Който няма да удари скоро — рече Ламме. — Амстердамци ще дойдат да подпалят корабите ни, но не тая нощ. Те ще трябва да се съберат предварително около огнището, да изпият много чаши варено вино със захар от Мадейра — да даде бог и на вас — и след като говорят до среднощ с търпение, благоразумие и пълни чаши, ще решат, че могат и на следния ден да решат дали да ни атакуват, или не, през идната седмица. Утре, пийки отново варено вино със захар от Мадейра — да даде бог и на вас, — те отново със спокойствие, търпение и с пълни чаши ще решат, че ще трябва да се съберат някой друг ден, за да разберат дотогава дали ледът може, или не може да удържи голям отряд. И ще накарат това да се провери от учени хора, които ще изложат заключението си на пергамент. Като го получат, те ще узнаят, че ледът е дебел около половин аршин, че е достатъчно

здрав, за да удържи няколкостотин души с топове и полски оръдия. След това ще се съберат отново, за да обсъдят и пресметнат на спокойствие, търпение и с много чаши варено вино дали е по-добре — поради съкровищата, които взехме от лисабонците — да нападнат нашите кораби, или да ги изгорят. Така колебливи и отлагачи, те ще решат, че ще трябва да превземат, а не да изгорят нашите кораби, макар че по тоя начин ще извършат голяма несправедливост към нас.

— Говориш умно — отвърна Уленшпигел, — но не виждаш ли светлините, които пламват в града, и хора, които се суетят с фенери насам-натам?

— То е, защото им е студено — рече Ламме.

И продължи с въздишка:

— Всичко е изядено. Няма говеждо, нито свинско, нито птици: няма, уви, вино, нито хубава бира; само сухари и слаба бира. Който ме обича, да тръгва с мене.

— Де отиваш? — попита Уленшпигел. — Никой не бива да напуска кораба.

— Синко — рече Ламме, — сега ти си капитан и началник. Няма да сляза, ако не ми позволиш. Но помисли все пак, че завчера изядохме последната наденица и че в това люто време огънят на готварницата е слънце за добрите другари. Кой не би искал да подуши тук мириса на сосовете, да вдъхне аромата на божественото питие, приготвено от радостните цветя — веселието, смеха и доброто настроение? Затова, капитане и верен мой приятелю, ще се реша да кажа, че аз, който обичам само да си почивам и убивам с удоволствие само някоя крехка патица, някое тлъсто пиле или сочна пуйка, си измъчих душата, като не ям нищо и вървя след тебе, търпя умори и участвувам в битки. Погледни оттук светлините на оня богат чифлик, пълен с едър и дребен добитък. Знаеш ли кой живее там? Това е оня фрисландски лодкар, който предаде господин Дандело и отведе в Анкюиз, тогава още в ръцете на Алба, осемнадесет злочести благородници и приятели, които бяха обезглавени на конския пазар в Брюксел — на Ситния пясък. Тоя предател, който се казва Слос, получи от херцога за предателството си две хиляди флорина. С тия кървави пари като същински Юда той купи чифлика, който виждаш, заедно с добитъка и със земята наоколо; а земята и добитъкът, като се увеличаваха и му даваха плод, го направиха богат.

Уленшпигел отговори:

— Пепелта удря сърцето ми. Ти възвестяваш часа на божието възмездие.

— А също така — рече Ламме — и часа на яденето. Дай ми двадесет момчета, храбри войници и матроси, и аз ще отида да заловя предателя.

— Аз сам искам да ги вода — каза Уленшпигел. — Който обича справедливостта, да дойде с мене... Но не всички, драги и верни приятели; достатъчно са двадесет души, иначе кой ще пази кораба? Хвърляйте жребие със зарове. Станахте двадесет, елате. Заровете избират добре. Сложете си кънките и се плъзнете към звездата Венера, която блести над чифлика на предателя.

Вървете към светлината и елате, вие, двадесетината, като се пързаяте с брадви на рамо.

Вятърът свири и гони пред себе си снежни вихрушки по леда. Елате, смели мъже!

Вие не пеете, нито говорите; вървите съвсем направо и мълчаливо към звездата; ледът скрипти под кънките ви.

Който падне, веднага става. Стигаме до брега: по белия сняг ни една човешка фигура, в заледения въздух — ни една птица. Свалете кънките.

Ето ни вече на сушата, ето ливадите, слагайте отново кънките си. Ние сме обкръжили чифлика, затаили дъх.

Уленшпигел чука на портата, кучетата се разлайват. Той отново чука; отваря се един прозорец, стопанинът подава глава и казва:

— Кой си ти?

Той виждаше само Уленшпигел; другите бяха скрити зад пералнята.

Уленшпигел отговори:

— Господин дьо Буссю заповяда да отидеш веднага при него в Амстердам.

— Де ти е съпроводителното писмо? — каза човекът, като слезе и отвори портата.

— Тук — отговори Уленшпигел и му посочи двадесетте Голтака, които бързо се вмъкнаха след него през отворената порта.

Тогава Уленшпигел му каза:

— Ти си Слос, предателят-лодкар; ти устрои засада, в която паднаха господата Дандело, Батембург и други господа. Де са парите, които получи за тяхната кръв?

Разтреперан, чифликчията отговори:

— Вие сте Голтаци, простете ми; аз не знаех какво правя. Тук нямам никакви пари: но ще ви дам всичко.

Ламме каза:

— Тъмно е; дай ни лоени или восъчни свещи.

Стопанинът отговори:

— Ей ги де висят лоените свещи.

Когато запалиха свещ, един от Голтаците, който бе до камината, рече:

— Студено е, да накладем огън. Ето там хубави съчки.

И посочи върху една лавица саксии с изсъхнали растения. Той взе едно от тях и както го разтърсваше заедно със саксията, тя падна и по земята се пръснаха дукати, флорини и реали.

— Ето де са парите — каза той, като посочи другите саксии.

Действително, когато ги изпразниха, намериха в тях десет хиляди флорина.

Като видя това, стопанинът нададе вик и заплака.

Привлечени от виковете му, дойдоха по долни дрехи слугите и слугините в чифлика. Мъжете, които се опитаха да защитят господаря си, бяха вързани, а засрамените жени, особено младите, се тулеха зад мъжете.

Тогава Ламме излезе напред и каза:

— Предателю чифликчия, де са ключовете от зимника, от конюшната, от оборите и от кошарите?

— Безсрамни разбойници — рече стопанинът, — вие ще бъдете окачени на бесилката.

— Дойде часът на божието възмездие, дай ключовете!

— Бог ще отмъсти за мене — каза стопанинът и им ги даде.

След като изпразниха чифлика, Голтаците побързаха да се върнат на кънки в корабите — тия несигурни убежища на свободата.

— Аз съм главният готвач — думаше Ламме, като ги водеше, — аз съм главният готвач. Тикайте хубавите си шейнички, натоварени с вино и бира; карайте за рогата или другояче коне, волове, свини, овце и цялото стадо, запяло своите естествени песни. Гълъбите гугукат в

кошниците; охранените петли, натъпкани с хлебна средина, се учудват в дървените си клетки, дето не могат да помръднат. Аз съм главният готвач. Ледът скърца под железните кънки. Вече сме на корабите. Утре ще има музика в готварницата. Пуснете скрипците. Опашете с колани конете, кравите и воловете. Прекрасно зрелище е да ги гледаш тъй увиснали на корема; утре ние ще увиснем с езиците си на тлъстите фрикасети. Скрипецът ги издига на кораба. Това са кебапи. Натрупайте ми надве-натри в трюма кокошки, гъски, патки и петли. Кой ще им извие врата? Главният готвач. Вратата е заключена, ключът е в кесията ми. Хвала на бога в готварницата! Да живее Голтака!

След това Уленшпигел отиде на адмиралския кораб, водейки Дирик Слос и другите пленници, които стенеха и плачеха от страх пред бесилото.

Чул шума, дойде господин Ворст; щом видя Уленшпигел и другарите му, осветени от червения блясък на факлите, той каза:

— Какво искаш от нас?

Уленшпигел отговори:

— Тая нощ хванахме в чифлика му предателя Дирик Слос, който устрои засада на осемнадесетте. Ето го. Другите са невинни слуги и слугини.

И като му подаде една кесия, добави:

— Тия флорини цъфтяха в саксиите, в къщата на предателя; те са десет хиляди.

Господин Ворст им каза:

— Вие сте сторили зле, че сте напуснали корабите; но поради добрия успех ще ви се даде прошка. Нека бъдат добре дошли пленниците и кесията с флорини, както и вие, храбреци, на които според морските права и обичаи аз отстъпвам една трета от плячката; другата ще бъде за флотата, а третата — за господин Орански; обесете веднага предателя.

Голтаците изпълниха заповедта, след това пробиха дупка в леда и хвърлиха в нея трупа на Дирик Слос.

Тогава господин Ворст каза:

— Да не би около корабите да е поникнала трева, та чувам кокошки да къткат, овце да бляят и волове и крави да мучат?

— Това са пленниците ни за стомаха — отговори Уленшпигел. — Те ще платят откупа си във вид на фрикасети. Господин адмиралът ще

получи най-хубавото от тях. Колкото до слугите и слугините, между които има любезна и хубави женички, ще ги отведе на моя кораб.

Когато ги отведе там, той държа следната реч:

— Мъже и жени, вие сте сега на най-хубавия от всички кораби в света. Ние прекарваме времето си тук в непрекъснати веселби, угощения и пиршества. Ако желаете да си отидете — платете откуп: ако искате да останете, ще живеете като нас, ще работите и ядете здравата. Колкото до хубавите женички, аз като капитан им разрешавам пълна телесна свобода, като им казвам, че ми е все едно дали ще искат да си запазят приятелите, с които са дошли на кораба, или да си изберат някои храбри Голтаци измежду тук присъстващите, за да им бъдат семейни другарки.

Но всички любезни женички останаха верни на приятелите си освен една, която поглеждаше усмихната Ламме и го попита дали не я иска.

— Много ти благодаря, миличка — каза той, — но аз съм ангажиран другаде.

— Човекът е женен — рекоха Голтаците, като видяха, че жената се ядоса.

А тя му обърна гръб и си избра друг, който имаше като Ламме голям корем и добродушно лице.

През тоя ден и през следните на корабите имаше големи веселби и угощения с вина, птици и месо, И Уленшпигел каза:

— Да живее Голтака! Духай, остър ветре, ние ще стоплим въздуха с нашия дъх. Нашето сърце пламти за тържеството на свободата на съвестта; нашият стомах пламти за месото на неприятеля. Да прием вино — млякото за мъжете. Да живее Голтака!

Нел също пиеше с голям златен потир и заруменяла от вятъра, пискаше с флейтата. И макар че беше студено, Голтаците весело ядяха и пиеха на палубата.

[1] *Кил* — подводна част на кораба. Още по-точно — дълга греда от предницата до задната част на кораба, която образува гръбнака. ↑

XVIII

Изведнъж цялата флота видя на брега някаква черна тълпа, сред която светеха факли и лъщеше оръжие; сетне факлите угаснаха и настъпи пълен мрак.

По заповед на адмирала по корабите бе обявена тревога; всички светлини угаснаха; матроси и войници, въоръжени с брадви, легнаха на палубата по корем. Храбрите артилеристи с фитили в ръце застанаха до оръдията, заредени с картеч и гюлета. Викнеха ли адмиралът и капитаните: „Сто крачки!“, което означаваше позицията на неприятеля, те трябваше да открият огън от носа, кърмата и от борда, според положението на настъпващите.

И чу се гласът на господин Ворст:

— Смърт за всеки, който говори високо!

И капитаните повториха след него:

— Смърт за всеки, който говори високо!

Ноцта беше безлунна, но със звезди.

— Чуваш ли? — рече Уленшпигел на Ламме така, като че шепнеше призрак. — Чуваш ли гласовете на ония от Амстердам и скърцането на кърките им по леда? Те вървят бързо. Чува се говорът им. Те казват: „Лентяите Голтаци спят. Наше е лисабонското съкровище!“ Запалват факли. Виждаш ли стълбите им за пристъпа, грозните им мутри и дългата верига на атакуващите? Те са повече от хиляда.

— Сто крачки! — извика господин Ворст.

— Сто крачки! — извикаха капитаните.

И се чу тътен като от гръмотевица и жален вой по леда.

— Осемдесет топа стрелят отведнъж! — рече Уленшпигел. — Бягат, Виждаш ли как се отдалечават факлите?

— Гонете ги! — каза адмирал Ворст.

— Гонете ги! — казаха капитаните.

Но гонитбата не трая дълго, тъй като бегълците имаха преднина от сто крачки и крака на страхливи зайци.

И у хората, които викаха и умираха по леда, намериха злато, скъпоценности и възжета за връзване на Голтаците.

И след тая победа Голтаците говореха помежду си: „Щом бог е с нас, кой ще бъде против нас? Да живее Голтака!“

Но на третия ден сутринта господин Ворст очакваше в тревога нов пристъп, Ламме се качи на палубата и каза на Уленшпигел:

— Заведи ме при тоя адмирал, който не искаше да те чуе, когато ти предсказа заледяването.

— Върви без водач — отговори Уленшпигел.

Ламме заключи готварницата и отиде. Адмиралът беше на палубата и гледаше дали няма да съзре някакво движение откъм града.

Ламме се приближи до него и каза:

— Господин адмирал, може ли един скромн главен готвач да ви каже мнението си?

— Кажи, моето момче — рече адмиралът.

— Господин адмирал, водата се размразява в стомните; закланите птици не са вече твърди, по надениците няма вече скреж, маслото омекна, дървеното масло е течнo, солта сълзи. Скоро ще завали дъжд и ние ще бъдем спасени, господин адмирал.

— Кой си ти? — попита господин Ворст.

— Аз съм — отговори той — Ламме Гудзак, главният готвач на кораба „Бриел“. И ако всички големи учени, които искат да минат за астрономи, могат да четат по звездите тъй хубаво, както аз чета в моите сосове, биха ни казали, че тая нощ ще се размрази с голям трясък на буря и градушка: но размразяването ще бъде съвсем за кратко.

И Ламме се върна при Уленшпигел, комуто каза към обяд:

— Аз пак съм пророк: небето почерня, духа бурен вятър; вали топъл дъжд; над леда има вече една педя вода.

Вечерта той възкликна весело:

— Северно море се надигна: сега е часът на прилива; високите вълни влизат в Зюйдерзее и трошат леда, който се разпуква на големи късове и пада върху корабите; той пръска светли искри; ето ти и градушка. Адмиралът ни заповядва да се оттеглим от Амстердам, а водата е толкова много, че и най-големият ни кораб може да плава. Вече сме в пристанището на Анкюиз. Морето отново замръзва. Аз съм пророк, това е божие чудо.

А Уленшпигел каза:
— Да прием за слава на господата и да го благословим.
И зимата мина и настъпи лятото.

XIX

В средата на август, когато наситените със зърно кокошки остават глухи за зова на петела, който им тръби за любовта си, Уленшпигел каза на своите матроси и войници:

— Когато кървавият херцог бе в Утрехт, дръзна да издаде един благосклонен указ, който между другите милостиви дарове обещава глад, смърт и разорение на нидерландските жители, които не искат да се подчинят. Всичко — казва той, — което още се държи, ще бъде изкоренено и негово кралско величество ще засели страната с чужденци. Хапи, херцог, хапи! Пилата троши зъбите на усойниците; ние сме пила. Да живее Голтака!

Алба, кръвта те опиянява! Мислиш ли ти, че ние се плашим от твоите закани или че вярваме на твоето милосърдие? Твоите знаменити полкове, за които ти пееше хвалби из целия свят, твоите „Непобедими“, твоите „Неизменни“, твоите „Безсмъртни“ седем месеца вече обстрелват с топове Хаарлем, слаб град, защищаван само от гражданите; като всички простосмъртни те танцуваха във въздуха танца на избухващите мини. Гражданите ги обливаха в катран; в края на краищата те победиха славно, като изклаха безоръжните хора. Чуваш ли, палачо, часа на божието възмездие, който бие?

Хаарлем загуби храбрите си защитници, неговите камъни сълзят кръв. През обсадата той загуби и изразходва един милион и осемдесет хиляди флорина. Владиката му е наново възстановен; с лека ръка и весело лице той благослови църквите; при тия благословии присъствува дон Фернандо; владиката измива ръцете му, които бог знае, че са червени, и го причестява по двата обряда, което не се позволява на бедния народ. И камбаните бият, и камбанният хор лее във въздуха своите спокойни и съзвучни тонове; също като ангелска песен на гробище. Око за око! Зъб за зъб! Да живее Голтака!

XX

Когато Голтаците бяха във Флисинген, Нел заболя от треска. Тя трябваше да напусне кораба и я настаниха у протестанта Питерс на Тюрвен Кей.

Уленшпигел бе много натъжен, но все пак се радваше, че в леглото, дето сигурно щеше да оздравее, испанските куршуми не можеха да я засегнат.

И заедно с Ламме непрекъснато беше при нея, грижеше се и още по-силно я обичаше. И си приказваха.

— Верни приятелю — каза един ден Уленшпигел, — знаеш ли новината?

— Не, синко — рече Ламме.

— Видя ли кораба, който напоследък се присъедини към нашата флота, и знаеш ли кой свири там всеки ден на виола?

— От последните студове — каза Ламме — аз съм като че ли оглушал с двете уши. Защо се смееш, синко?

Но Уленшпигел добави:

— Веднъж чух, че жена пее фламандска песен и гласът ѝ ми се стори приятен.

— Уви — рече Ламме, — тя пееше и свиреше на виола.

— Знаеш ли другата новина? — продължаваше Уленшпигел.

— Не я знам, синко — отговори Ламме.

Уленшпигел отговори:

— Получихме заповед да отплаваме с корабите по Еско до Анверс, за да издирим там неприятелските кораби и да ги пленим или изгорим. А за хората — никаква милост. Как ти се струва това, голямо шкембе?

— Уви! — рече Ламме. — Никога ли няма да чуем в тая тъжна страна да се говори за нещо друго освен за изгаряне на клада, за бесене, даване и други унищожения на нещастните хора? Та кога ще настъпи благодатният мир, за да можем да си печем спокойно яребици, да готвим пилета и да слушаеме как пеят кървавиците сред яйца в тигана? Аз обичам повече черните кървавици; белите са много тлъсти.

— Това блажено време ще дойде — отговори Уленшпигел, — когато в градините на Фландрия видим по ябълковите, сливовите и черешовите дръвчета вместо ябълки, сливи и череша по един испанец, обесен на всяко клонче.

— Ах — рече Ламме, — да можех само да намеря жена си, моята толкова скъпа, любима и сладка, вярна жена! Защото, трябва да знаеш това, синко, аз не съм бил никога, нито ще бъда рогоносец; при това тя беше прекалено сдържана и спокойна в държанието си; избягваше обществото на други мъже; ако обичаше хубавите премени, то беше само от женска слабост. Аз бях неин готвач и слуга, признавам го открито, и бих искал отново да бъда; ала аз бях също така и неин господар и съпруг.

— Стига по това — каза Уленшпигел. — Чуваш ли как адмиралът вика: „Дигайте котвите!“ и как капитаните повтарят същото? Ще трябва да се приготвим за отплаване.

— Защо тръгваш толкова скоро? — каза Нел на Уленшпигел.

— Отиваме на корабите — рече той.

— Без мене ли? — каза тя.

— Да — рече Уленшпигел.

— Не мислиш ли — каза тя, — че аз много ще се тревожа тук за тебе?

— Миличка — рече Уленшпигел, — моята кожа е от желязо.

— Ти се подиграваш — каза тя. — Аз виждам само куртката ти, която е от плат, а не от желязо; под нея е тялото ти от кости и плът като моето. Ако те ранят, кой ще те превърже? Самичък ли ще умреш сред бойците? Ще дойда с тебе.

— Ах — рече той, — ако копията, гюлетата, сабите, брадвите, чуковете ме пощадят, но ударят твоето прелестно телце, какво ще правя аз, негодникът, без тебе в тоя противен свят?

Но Нел каза:

— Искам да бъда с тебе: няма никаква опасност; аз ще се скрия зад дървените заслони, дето са аркебузиерите.

— Ако ти отидеш, аз ще остана и твоят верен приятел Уленшпигел ще бъде наречен изменник и страхливец; но я чуй моята песен:

*Природата броня за мен е приготвила,
железни коси вместо каска кована;
едната ми кожа е моята собствена,
а другата — чиста стомана.*

*Напразно Смъртта — негодница грозна,
се готви и мене да хване.
Едната ми кожа е моята собствена,
а другата — чиста стомана.*

*На моето знаме „Живот“ аз написах,
живот в светлината мечтана.
Едната ми кожа е моята собствена,
а другата — чиста стомана.*

И той се измъкна, пеейки, след като целуна треперещите устни и хубавите очи на трескавата Нел, която се смееше и плачеше едновременно.

Голтаците са в Анверс и пленяват корабите на Алба дори в пристанището. Когато сред бял ден влизат в града, те освобождават някои пленници, а вземат други за откуп. Измъкват насила гражданите и отвеждат някои без много приказки под страх от смъртно наказание.

Уленшпигел каза на Ламме:

— Синът на адмирала е задържан в къщата на коменданта, трябва да го освободим.

Като влязоха в къщата на коменданта, видяха сина, когото търсеха, заедно с един шишкав калугер, който му проповядваше сприхаво и се опитваше да го възвърне в лоното на нашата майка светата църква. Но момъкът не искаше. Той излезе с Уленшпигел. А през това време Ламме, хванал монаха за качулката, буташе го да върви пред него из анверските улици и му казваше:

— Ти струваш сто флорина откуп; вземай си нещата и върви напред. Какво се бавиш? Да нямаш олово в сандалите си? Върви, чувал със сланина, долап за ястия, шкембе, пълно с чорба!

Монахът отговаряше яростно:

— Аз вървя, господин Голтако, вървя; но независимо от всичката почит, която имам към вашата аркебуза, вие приличате на мене — дебел, шкембест човек.

Но Ламме го блъскаше.

— Как смееш ти — каза той, — отвратителен калугер, да сравняваш твоята манастирска тлъстина, лентяйска и безполезна, с моята тлъстина на фламандец, натрупана честно в работа, умора и сражения. Тичай или ще те ритна с носа на обувката си, та да вървиш на четири крака като куче.

Но монахът не можеше да тича и цял се задъхваше, както и Ламме. И така стигнаха до кораба.

XXI

След като превзеха Рамкенс, Рертрюденберг и Алкмаер, Голтаците се върнаха във Флисинген.

Оздравялата Нел чакаше Уленшпигел на пристанището.

— Тил — рече тя, като го видя, — мили мой Тил, не си ли ранен? Уленшпигел изпя:

*На моето знаме „Живот“ аз написах,
живот в светлината мечтана.
Едната ми кожа е моята собствена,
а втората — чиста стомана.*

— Ах! — каза Ламме, като си тътреше крака. — Около него валят куршуми, картечи, гюллета, а той не чувства нищо освен вятъра, който правят те. Ти сигурно си дух, Уленшпигел, както и ти, Нел, защото винаги ви виждам бодри и младички.

— Защо си тътриш крака? — попита Нел.

— Аз не съм дух и никога няма да бъда — рече той. — Затова ме и цапнаха с брадва в бедрото. — Ах, колко закръглени и бели бяха бедрата на жена ми! Гледай, тече кръв от мене. Ох, защо тя не е сега тук, за да се грижи за мен!

Нел се ядоса и му отговори:

— Защо ти е потрябвала невярна жена?

— Не говори лошо за нея — отвърна Ламме.

— Ето ти мехлем — рече Нел, — пазех го за Уленшпигел; сложи го на раната си.

Щом превърза раната си, Ламме се развесели, защото мехлемът успокои лютата болка, и те се качиха тримата на кораба.

Когато видя монаха, който се разхождаше с вързани ръце, тя рече:

— Кой е този? Виждала съм го някъде и струва ми се, че го познавам.

— Той струва сто флорина откуп — отговори Ламме.

XXII

Него ден флотата имаше празник. Въпреки острия декемврийски вятър, въпреки дъжда, въпреки снега всички Голтаци от флотата бяха на палубите. Сребърните полумесеци блестяха сиво-жълто с червеникав блясък по зеландските шапки. И Уленшпигел запя:

*Освободен е Лайден. Кървавият херцог
напуска Нидерландия^[1]. Камбани, зазвънете.
Камбанен хор, залей небето с песента си.
Звъннете, чаши и бутилки.
Когато някой пребит избяга,
уплашен и с опашка свита,
той поглед замъглен от кръв извъръща
към своите гонители жестоки.
Раздраната му челюст затреперва
като във гърчове пред смърт.
Замина вече кървавият херцог!
Звъннете, чаши и бутилки! Да живей Голтака!
Сам себе си би искал той да хапе,
ала тоягите зъбите му строшиха;
и бузеста глава навел, той си припомня
ония дни на кръв и лакомия.
Замина вече кървавият херцог:
забийте, барабани, за прослава,
забийте, барабани, за война!
Да живей Голтака!*

*Той моли дявола: „Продавам тая кучешка душа,
но дай ми
поне един час пълна власт отново.“
„За мен душата ти не струва нито херинг“ —
отвърща дяволът — „И не ми трябва.“
Зъби не се намират и не бива*

корови късове да се ядат.
Замина вече кървавият херцог.
Да живей Голтака!

Мъничетата жалки — крастави, сакати,
родени и умиращи върху сметта,
надигат крак и пръскат оня,
който убиваше с неутолима страст.
Да живей Голтака!

Той не обичаше жените, ни приятели,
нито веселия, ни слънцето, ни своя крал
освен Смъртта, оброчена със него,
която още в дните предгодежни
пречупи лапичките му —
защото не обича горделиви хора.
Забийте барабаните за радост!
Да живей Голтака!

И куците, и крастави, и еднооки
мъничета из улиците дигат крак отново
и пръскат го със топло и солено,
а с тях и хрътки, и овчарски псета,
и кучета унгарски и брабански,
а също от Намюр и Люксембург.
Да живей Голтака!

И натъжен, и с муцуна във пяна
при господаря си отива той да пукне,
а господарят му с ритник ще го посрещне,
защото недостатъчно бил хапал.
Във пъкъла той за Смъртта се жени
и тя му казва: „Моят херцог.“
А той на нея: „Моя инквизиция.“
Да живей Голтака!

А вий, камбани, зазвънете силно,

*камбанен хор, пространството със песни изпълни;
звънете, чаши и бутилки!
Да живей Голтака!*

[1] Алба напуснал Нидерландия на 18 декември 1573 година. ↑

КНИГА ПЕТА

I

Когато заловеният от Ламме монах разбра, че Голтаците не искат да го убиват, а само да вземат откуп, почна да вири нос на кораба.

— Гледайте — рече той, като се разхождаше и клатеше яростно глава, — гледайте в каква бездна от мръсни, черни и просташки ужаси попаднах, щом стъпих в тая дървена каца. Ако не бях тука, аз, когото бог е помазал...

— С кучешка мас ли? — попитаха Голтаците.

— Кучета сте вие — отговори монахът и продължи, — да, крастави, скитащи, мръсни, оскубани кучета, избягали от тучната пътека на нашата майка, светата католическа църква, за да поемете посталите пътища на нашата дрипава протестантска църква. Да, ако не бях аз тук, във вашата дървена калевра, във вашата каца, бог отдавна би я потопил в най-дълбоките морски бездни заедно с вас, с вашите прокълнати оръжия, с вашите дяволски топове, с вашия певец-капитан, с вашите богохулни полумесеци, да, чак в неизбродимите дълбини на царството на сатаната, дето няма да ви горят, не, а ще замръзнете, ще треперете, ще умрете от студ — и така до веки веков. Да, бог в небесата ще угаси по тоя начин вашата нечестива злоба срещу нашата блага света майка католическата църква, срещу преподобните светци, срещу техни преосвещенства владиците и благословените наредби, които бяха обмислени с такава мекота и зрялост. Да, и горе от рая аз ще ви гледам морави като цвекло или бели като ряпа — толкова студено ще ви бъде. Нека бъде така, да бъде, да бъде!

Матросите, войниците и юнгите му се надсмиваха и го замерваха със сух грах, издухван с тръбички. А той закриваше с ръце лицето си от това обстрелване.

II

След като кървавият херцог напусна страната, тя бе управлявана от господата Медина Сели и дьо Рекесенс, които не бяха толкова жестоки. След това от името на краля управляваха Генералните щати^[1].

През това време жителите на Зеландия и Холандия, които имаха голямата изгода, че морето и язовете бяха техни природни укрепления, въздигнаха свободни храмове на бога на свободните; и папските палачи можеха редом с тях да пеят своите химни; а принц Орански Мълчаливия се въздържа да учреди една наместническа и кралска династия...

Белгия беше разорена от валонците^[2], недоволна от сключеното примирие в Ганд^[3], което, както се говореше, трябваше да сложи край на всички вражди. И тия валонци Pater noster knechten^[4], с едри черни броеници на шиите — две хиляди бяха намерени в Спиенна, в Хено, — отвличаха волове и коне, по хиляда и двеста, по две хиляди наведнъж, като избираха най-хубавите, отвличаха в полята и зеленчуковите градини жени и девойки, ядяха, без да плащат, и изгаряха в хамбарите селяните, които ходеха въоръжени, защото, както казваха, не искаха да ограбят плода на тежкия им труд.

И хората от народа си приказваха: „Дон Хуан^[5] ще пристигне със своите испанци и негово височество ще дойде със своите французи — не с хугенотите, а с папистите и Мълчаливия, който иска да управлява в мир Холандия, Зеландия, Гелдерн, Утрехт и Оверисел, отстъпва с тайно споразумение белгийските области, та господин Анжуйски да се възцари там.“

Но други от народа имаха още доверие.

„Господата от Генералните щати — казваха те — имат двадесет хиляди души, добре въоръжени, със силна артилерия и добра конница. Те ще се противопоставят на всички чужди наемници.“

Ала добре осведомените казваха: „Господата от Генералните щати имат двадесет хиляди души на книга, но не в полето: те нямат конница, и на една левга от лагера им Pater noster knechten им крадат

под носа конете. Те нямат и артилерия, защото решиха да изпратят на дон Себастиан^[6] в Португалия сто топа с барут и гюлета, макар че бяха необходими тук; и никой не знае де са отишли двата милиона екю, които платихме на четири пъти в данъци и контрибуции; гражданите на Ганд и на Брюксел се въоръжават, Ганд — за протестантизма, а Брюксел — като Ганд; в Брюксел жените бият тамбурини, докато мъжете им правят укрепления. И Ганд храбрият изпраща на Брюксел веселия барут и топове, които му не достигат за отбрана срещу недоволните и срещу испанците.“

И всички в градовете и в равнината виждат, че не бива да се вярва нито на господата, нито на мнозина други. И ние гражданите, и хората от простия народ сме наскърбени дълбоко, че след като дадохме парите си и сме готови да дадем и кръвта си, виждаме, че нищо добро не се върши за татковината ни. И макар че с големи усилия най-сетне всички оръжия са приготвени за борба срещу враговете на страната, Белгия е боязлива и гневна, защото няма верни водачи, за да я поведат към бой и победа.

И добре осведомените си приказваха:

„При сключването на примирието в Ганд холандските и белгийски благородници се заклеха да изкоренят враждите, както и белгийските и нидерландските области да си помагат взаимно; заявиха, че наредбите вече не съществуват, че конфискациите се премахват и че се установява мир между двете религии; обещаха, че ще сринат всички стълбове, трофеи, надписи и статуи, издигнати от херцог Алба, за да ни опозори. Ала враждите са живи в сърцата на водачите; благородниците и духовенството подхранват раздора между отделните държави на Съюза; те получават пари, за да плащат на войниците, а ги използват да тъпчат стомасите си; има петнадесет хиляди ненасрочени дела за искове по конфискувани имуществва; лютераните и католиците се съюзават срещу калвинистите; законните наследници не могат да изгонят грабителите от имотите си; статуята на херцога е съборена, ала образът на инквизицията е в сърцето им.“

И злочестият прост народ и тъжните граждани продължаваха да очакват смелия и верен водач, който ще ги поведе в бой за свободата.

И те си приказваха: „Де са знаменитите мъже, подписали Компромиса, обединили се, както казваха самите те, за доброто на родината? Защо тия двулики хора сключиха тоя толкова «свещен»

съюз, щом трябваше веднага да го разкъсат? Защо се събраха с такъв шум и възбудиха гнева на краля, а сетне се разделиха като страхливци и предатели? Както бяха петстотин — големи и малки благородници, сплотени като братя, — те щяха да ни спасят от испанската ярост; но те пожертвуваха благоденствието на белгийската земя заради своето лично благоденствие, както сториха Егмонт и Хоорн.“

„Горко ни! — казваха те. — Ето иде дон Хуан, честолюбивият красавец, враг на Филип, но още по-голям враг на отечеството ни. Той иде от името на папата и за себе си. Благородниците и духовенството ни предадоха.“

И започнаха нещо като война. По стените на големите и малки улици на Ганд и Брюксел, дори по мачтите на корабите на Голтаците се появиха съобщения с имената на предатели, командувачи армии и коменданти на крепости; името на граф Лидеркерке, който не защити замъка си срещу дон Хуан; на управителя на Лиеж, който пожела да предаде града на дон Хуан; на господата Аершот, Мансфелд, Берлаймонт и на Расенгиен; имената на хора от Държавния съвет, на Жорж дьо Лаленг, наместник във Фрисландия, на командувачия армия господин Росиньол, агент на дон Хуан, посредник за убийства между Филип и Жореги^[7], несръчния агентатор на принц Орански; името на архиепископа на Камбре, който поиска да пусне испанците в града; имената на анверските езуити, които предлагаха на Генералните щати три бурета злато — два милиона флорина, — за да не разрушат замъка и да го държат за дон Хуан; на лиежкия епископ; на католическите отвратителни проповедници, които клеветяха патриотите; на утрехтския епископ, когото гражданите изпратиха другаде да пасе тревата на предателството; на ордените на монасите-просяци, които интригуваха в Ганд в полза на дон Хуан. Жителите на Боа льо Дюк приковаха на позорния стълб името на кармелитския монах Пиер, който, подпомогнат от епископа и духовенството му, бе решил да предаде града на дон Хуан.

В Дуге те все пак не обесиха куклата^[8] на ректора на университета, който също се бе поиспанчил; но по корабите на Голтаците личаха върху гърдите на обесените кукли имената на монаси, свещеници и висши духовници и на хиляда и осемстотин богати жени и девойки от Малинския манастир, които хранеха с парите си палачите на родината и ги китеха със злато и накити.

И върху тия кукли, позорища за предатели, личеше името на маркиз Харро, комендант на крепостта Филипвил, който бе прахосвал на вятъра военните и съестни припаси, за да предаде после крепостта на неприятеля, под предлог, че му липсват храни; името на Белвер, който предаде Лембург, макар че градът можеше да се държи още осем месеца; имената на председателя на фламандския държавен съвет, на магистрата на Брюге, на малинския магистрат, които пазеха градовете си за дон Хуан; на господата от Сметната камара в Гелдерн, закрыта поради измяна; на членовете на Брабанския съвет, от канцеларията на херцогството, от тайния съвет и от съвета на финансите; на управителя и кмета на Менин и на лошите съседи от Артоа, които оставиха да минат свободно две хиляди французи, тръгнали за плячка.

— Горко ни! — думаха си гражданите. — Ето херцог Анжуйски стъпи в нашата страна; той иска да бъде наш крал; видяхте ли го как влезе в Монс — дребничък, с широк таз, едър нос, жълто лице и насмешлива уста? Той е голям принц и обича необикновените видове любов; за да има в името му женствена прелест и мъжествена сила, наричат го господин господин негова анжуйска висока светлост.

Уленшпигел беше замислен. Той запя:

*Грей яркото слънце сред синьо небе;
знамена, огледала и дръжки на саби —
обвийте ги в креп,
обвийте ги в траурен креп
и накити скъпи махнете.
Песента за Смъртта аз започвам,
на предатели песента нея!*

*Те стъпиха с крак на гърдите и шията
на гордите наши земи —
на Брабан и на Фландрия, на Хено и Анверс,
на Артоа и на Люксембург.
Стръв користна тука ги води.
За тия предатели нея.*

Когато врагът оплячкосва навсякъде,

когато испанците влизат в Анверс,
попове, владици, началници бойни,
в премени от свила и сърма,
с лица, зачервени от вино,
се точат из всичките улици —
позорно вървят из града.

И инквизицията затова
победно тържествува.
И Тителмановците нови
затварят глухонеми —
че били еретици.
Аз песен за предателите пея.

Страхливци подли, вий, които
Компромиса подписахте —
да бъдат имената ви навеки прокълнати!
Къде сте днеска в часа за бой?
Подобно гарвани
подир испанците вървите вие.
За траур, барабани, бийте!

Земя белгийска, утрешния ден
ще те осъди, че въоръжена,
ти все пак ги остави да плякосват.
Ти, бъдеще, не бързай много.
Виж как предателите действуват:
те бяха двацет, а сега — хиляда,
заели длъжности навред,
големите на по-малките дават.

Те действуват в съгласие, та тъй,
чрез леност и раздори —
лозунгите на тяхната измяна —
по-лесно съпротивата да смажат.
Огледалата, дръжките на сабите
обвийте в траурни була!

Аз песен за предателите пея.

*Те обявяват за бунтовници тук
всички испанци или недоволни
и забраняват да им се помага
със хляб, с подслон,
с барут и със куршуми.
Ала когато хванат някого да бесят,
да, да го бесят —
на свобода го незабавно пускат.
Въставай! — казват гражданите в Брюксел,
Въставай! — казват и във Ганд,
и целият народ белгийски.
Злочести хора, искат да ви смажат,
изправени помежду крал и папа,
във кръстоносен поход срещу Фландрия.*

*Наемници, те идат настървени
от миризма на кръв;
глутници от псета,
гъмжило от хиени и змии.
Те идат тук и лакоми, и жадни
и днес ти, клета бащина земя,
си готова за разруха и за смърт.*

*Не дон Хуан приготвя за Фарнезе,
любимецът на папата, свободен път,
а тия, що със злато ти обсипа,
с отличия и почести големи,
които изповядваха във църква
жените ни, о, татковино скъпа,
девойките и малките дечица!*

*Събориха те на земята те и ето,
омразният Испанец се навежда
и нож на твоето гърло слага днес.
Безсрамно се погавриха със тебе,*

когато принц Орански в Брюксел
посрещнаха с блестящи празненства.

И над канала, сред бенгалски огън,
сред толкоз блясък, пукот, веселба,
от фойерверки, грейнали в нощта,
със хубави картини и килими,
с безбройни кораби, за празник украсени,
те изиграха, о, земя белгийска,
познатата история на Йосиф,
от братята си собствени продаден.

[1] Генерални щати — народни събрания при кралските управления, начиная от 14 век, в които са представени трите съсловия: духовенство, благородници и трето съсловие. ↑

[2] Валонци — население на южните и западни провинции на Нидерландия, френско по език и католическо по религия. ↑

[3] Гандското примирие било сключено на 8 ноември 1576 година в град Ганд като отбранителен и нападателен съюз на 13 провинции (католически и протестантски) против испанците. ↑

[4] Буквално „роби на Отче наш“ — така нарекли валонците заради фанатичната им привързаност към католицизма. ↑

[5] Дон Хуан Австрийски — незаконен брат на Филип II. Управител на Нидерландия от ноември 1576 година до дени на смъртта си — 1 октомври 1578. ↑

[6] Дон Себастиан Португалски (1557–1578) — възпитаник на езуитите, водил упорита борба с африканските маври и се мъчил да ги покръсти. ↑

[7] Хауреги Хуан — се опитал да убие през март 1582 година Вилхелм Орански. ↑

[8] Кукла, изобразяваща лицето, което се излага на публичен позор. Обикновено тия кукли биват обесени или изгаряни от тълпата. ↑

III

Като виждаше, че на кораба го оставят да приказва, монахът навири нос; за да го накарат да проповядва с още по-голям жар, матросите и войниците злословеха срещу Богородица, преподобните светци и благочестивите обреди на светата католическа църква.

Тогава той освирепяваше и бълваше срещу тях хиляди хули:

— Да! — викаше той. — Да, ето ме в свърталището на Голтаците! Да, това са проклетите гризачи на страната! Да. И разправят, че светият човек, инквизиторът, бил изгорил премного от тях! Не, все още остават от тия мръсни червеи. Да, по тези хубави и храбри кораби на нашия господар краля, толкова чисти по-рано и тъй добре измити, сега виждаме червеите Голтаци, да, вонящите червеи. Да, това са червеи, мръсни, вонящи, гнусни червеи — и повецът-капитан, и готвачът с безбожното си шкембе, и всички вие с вашите нечестиви полумесеци. Когато кралят ще даде да изчистят корабите му с артилерийското измиване, ще му бъдат необходими барут и гюлета на стойност повече от сто хиляди флорина, за да може да пръсне тая мръсна и воняща зараза. Да, всички вие сте родени в леглото на госпожа Люцифер, осъдена да живее със сатаната между стени от червеи, върху дюшеци от червеи. Да, от тяхната гнусна любов там се родиха Голтаците, Да, и аз плюя върху вас.

В отговор на тия думи Голтаците му казаха:

— Защо ли пазим тук тоя лентяй, който знае само да бълва хули? По-добре да го обесим.

И почнаха да се готвят за това.

Когато видя готовото въже и стълбата до мачтата и взеха да му връзват ръцете, монахът каза жално:

— Господа Голтаци, смилете се над мене, дяволът на гнева приказва в сърцето ми, а не вашият смирен пленник, нещастен монах, който има само един врат на тоя свят; благородни господа, пощадете ме — затворете ми устата, ако искате, със запушалка, това не е много приятно, но не ме бесете.

Ала те не го слушаха и въпреки бясната му съпротива го повлякоха към стълбата. Тогава той почна да пищи така пронизително, че Ламме, при когото Уленшпигел беше в кухнята, за да го наглежда, каза:

— Синко! Синко! Откраднали са свиня от кочината и я колят. Ах, тия разбойници, да можех да стана!

Уленшпигел се изкачи и видя монаха. Щом го съзря, монахът падна на колене и протегна ръце към него:

— Господин капитан — рече той, — капитане на храбрите Голтаци, страшен по суша и по море, вашите войници искат да ме обесят, защото сгреших с езика си; това наказание е несправедливо, господин капитан, защото в такъв случай би трябвало да сложите примка на всички адвокати, прокурори, проповедници и на жените, а тогава светът би се обезлюдил; спасете ме от въжето, уважаеми господине, аз ще се моля за вас и вие няма да отидете в пъкъла; простете ми. Дяволът на многоглаголствуването ме повлече и ме накара да приказвам непрекъснато; това е много голяма беда. Моята нещастна жлъчка се подлютява тогава и ме кара да приказвам хиляди работи, които съвсем не мисля. Милост, уважаеми господин капитан, а вие всички господа, помолете се за мен.

Неочаквано Ламме се появи на палубата по долни дрехи и каза:

— Капитане и приятели мои, значи, не свиня, а калугерът викал — доволен съм, Уленшпигел, синко, аз съм измислил нещо за негово преподобие. Подари му живота, но не го оставяй свободен, иначе той ще направи някоя пакост на кораба; по-добре заповядай да направят на палубата една тясна клетка, хубаво проветрявана, дето той да може само да седи и спи, както са клетките за скопените петли; остави ме да го храня и ако не яде толкова, колкото искам аз — нека бъде обесен.

— Ако не яде, нека бъде обесен — казаха Уленшпигел и Голтаците.

— Какво смяташ да правиш с мене, дебелако? — каза монахът.

— Ще видиш — отговори Ламме.

Уленшпигел направи това, което искаше Ламме. Монахът бе затворен в клетка и всеки можеше да го гледа, колкото си ще.

Ламме беше слязъл в готварницата и Уленшпигел, който го последва, чу, когато той се препираше с Нел:

— Няма да легна — думаше Ламме. — Не, няма да легна, защото други ще дойдат да се бъркат в моите сосове; не, няма да лежа като теле!

— Не се ядосвай, Ламме — рече Нел, — защото раната ти ще се отвори наново и ще умреш.

— Нека — каза той, — нека умра: дотегна ми да живея без жена си. Не ми ли стига, че я загубих, ами отгоре на това не ми позволяваш на мене, главния готвач, да се грижа лично за чорбите? Мигар не знаеш, че и сосовете, и фрикасетата са пропити със здраве? Те хранят дори и духа ми и ме предпазват от нещастие.

— Ламме — каза Нел, — трябва да слушаш нашите съвети и да се оставиш да те излекуваме.

— Аз искам да ме лекувате — каза Ламме, — но ако някой друг — някой хаймана, невежа миризлив, гнойлив, гурелив и сополив — дойде тук да заеме мястото ми на главен готвач и забърка с мръсните си пръсти в моите сосове, по-скоро бих го убил с дървената лъжица, която тогава ще стане желязна.

— Все пак — каза Уленшпигел — трябва ти един помощник, ти си болен...

— Помощник ли? — каза Ламме. — Помощник на мене! Та ти си цял натъпкан с неблагоприятност, като наденица с кълцано месо! Помощник ли, синко, и това го казваш ти на мене, твой приятел, който толкова дълго време и така сито те е хранил! Сега вече раната ми ще се отвори наново. Ти си лош приятел: та кой тогава би ти приготвил храната така, както аз? Какво ще правите и двамата, ако не бях тука да приготвям за тебе, началнико капитан, и за тебе, Нел, вкусни яхнии?

— Ние сами ще си приготвяме гозбите — каза Уленшпигел.

— Сами ще си ги приготвяте! — каза Ламме. — Тебе те бива да ги ядеш, да се наслаждаваш на мириса им, но да ги приготвяш — не; клети приятелю и началнико капитан, с твое позволение аз бих ти поднесъл раница, нарязана на ленти, и ти ще я ядеш и ще смяташ, че това са твърди черва; остави ме, остави ме, синко, да си бъда главен готвач тук, иначе ще изсъхна като прът.

— Остани си тогава главен готвач — каза Уленшпигел; — а ако не оздравееш, аз ще затворя готварницата и ще ядем само сухари.

— Ах, синко! — каза Ламме, разплакан от радост. — Ти си добър като света Богородица.

IV

Но изглеждаше, че той оздравя.

Всяка събота Голтаците го виждаха как мери корема на монаха с един дълъг кожен ремък.

Първата събота той каза:

— Четири педи.

Измери себе си и каза:

— Четири педи и половина.

И като че се натъжи.

Но на осмата събота той измери монаха и радостно му каза:

— Четири педи и три четвърти.

А монахът, който се ядоса, когато Ламме го мереше, му каза:

— Какво искаш от мене, дебелако?

Но Ламме му се изплезе и не каза нищо.

И седем пъти на ден матросите и войниците го виждаха да дохожда с някое ново ястие и да казва на монаха:

— Ето ти мазна бакла с фламандско масло: ял ли си такова нещо в твой манастир? Лицето ти е охранено, на тоя кораб не се отслабва. Не усещаш ли да ти са израсли възглавници от тлъстина по гърба? Скоро няма да имаш нужда от дюшек за спане.

При второто ядене на монаха той каза:

— Вземи, ето ти палачинки, приготвени по брюкселски. Французите ги наричат креп^[1], защото ги носят на шапките си в знак на траур; тия не са черни, но светли и позачервени от пещта: виждаш ли как маслото капе от тях? Така ще капе и от твоето шкембе.

— Не ми се яде — каза монахът.

— Трябва да ядеш — каза Ламме: — да не мислиш, че това са палачинки от елда? Чисто пшеничено брашно, отче, тлъсто отче, от най-хубаво пшеничено брашно, отче с четири гушки; виждам вече как пониква и петата и сърцето ми се радва. Яж!

— Остави ме на мира, дебелако — рече монахът.

Ламме се ядоса и му отвърна:

— Аз разполагам с живота ти: предпочиташ ли въжето пред пълна паница пюре от грах с пържени късчета хляб? Ей сега ще ти го донеса.

И когато дойде с паницата, продължи:

— Пюрето от грах не обича да го ядат само: затова прибавих и кнедли, както ги правят в Немско, хубави тестени топки от коринтско брашно, пуснати в кипяща вода: те са тежки за ядене, но дават сланинка. Яж, колкото искаш. Колкото повече ядеш, толкова повече ще се радвам: не прави така, като че се отвращаваш, не въздишай толкова силно, като че ти е дошло много: яж. Не е ли по-добре да ядеш, отколкото да бъдеш обесен? Я да видим бута ти! Той също е надебелял: две педи и седем пръста обиколка. Има ли по-голям свински бут?

След един час той се върна пак при монаха:

— Вземи — рече му той, — ето ти девет гълъба: за тебе убиха тия невинни животни, които хвърчаха без страх над корабите: не ги пренебрегвай, аз ги напълних с по едно топче масло, среда от хляб, стъргано мускатово орехче и карамфил, стрит в бакърен хаван, лъскав като твоята кожа; на слънцето му е много драго, че може да се оглежда в такова светло лице като твоето, светло от мазнината ти, от хубавата мазнина, която натрупа благодарение на мене.

При петото ядене той му донесе гозба от риба.

— Как ти се вижда — каза му той — тая плакия от риба? Морето те носи и те храни: то не би могло да стори повече и за негово кралско величество. Да, да, виждам, личи вече и петата гушка: малко по-издута е отляво, отколкото вдясно: ще трябва да поохраниш и тая онеправдана страна, защото бог е казал: „Бъдете справедливи към всеки.“ Каква ще бъде тая справедливост, ако няма равномерно разпределяне на тлъстината? За шесто ядене ще ти донеса миди, това са стридите на бедняците, приготвени така, както никога не са ги приготвяли в твоя манастир: невежите ги варят и ги ядат; ала това е само началото на гозбата: след това трябва да се извадят от черупките, да се сложат техните нежни телца в едно тиганче, да се задушат леко с керевиз, с мускат и с карамфил, да се направи сос от бира и брашно и да се поднесат заедно с филии пържен хляб. Така ги приготвих и за тебе. Защо децата дължат на бащите и на майките си толкова голяма признателност? Защото им дават покрив и обич, а най-главното храна; затова ти трябва да ме обичаш като баща си и майка си и като на тях

ми дължиш признателност заради стомаха си: така че недей въртя насреща ми такива свирепи очи.

Аз ще ти донеса след малко бирена супа с брашно, с много захар и много канела. Знаеш ли защо? За да може твоята тлъстина да стане прозрачна и да трепери на кожата ти: да се вижда, когато се движиш. Но ето че удря камбаната за прибиране: спи си спокойно, без да се грижиш за утрешния ден, уверен, че пак ще намериш тлъсти гозби и твоя приятел Ламме, който без друго ще ти ги приготви.

— Махай се и ме остави да се помоля богу — каза монахът.

— Моли се — каза Ламме, — моли се с веселата музика на хъркането: бирата и сънят ще ти натрупат тлъстина, хубава тлъстина. Аз съм весел.

И Ламме отиде да си легне.

А матросите и войниците му казаха:

— Защо даваш толкова тлъста храна на тоя монах, който не ти желае доброто?

— Оставете ме да си върша работата — каза Ламме. — Аз върша едно голямо дело.

[1] *Креп* — игра на думи. Креп — сгêре — значи палачинки и в същото време, както на български, було за траур. ↑

V

Настъпил беше декември, месецът на дългите нощи, и
Уленшпигел пише:

*Анжуйското височество поиска
да властвува в белгийската земя
и маската си трябваше да махне.
Но областите под испанско иго
не са се променили на анжуйски
и с данъците разполагат те.
Забийте барабаните, забийте!
За теб, Анжуецо пропаднал!*

*Те имат всичко в своя пълна власт —
имоти, данъци, различни ренти
и избор на управници общински,
и длъжностите също.
Затуй се сърди
на протестантите височеството, който
във Франция минава за безбожник.
О, ти, Анжуецо пропаднал!*

*Той иска да царува тук със сила, с меч,
всевластен цар над всички ни да бъде,
това височество — Анжуйския херцог.
И със измама иска да обсеби
най-личните белгийски градове —
дори Анверс; нащрек бъдете, граждани, нащрек.
О, ти, Анжуецо пропаднал!*

*Не срещу тебе, Францийо,
се хвърля обезумелия от ярост наш народ,
и смъртоносните оръжия, които стрелят,*

не удрят благородното ти тяло.
И не на твоите чеда са
ония трупове, които
заприщват портите Кип дорпски днес.
О, ти, Анжуецо пропаднал!

Не твоите чада народът блъска
от крепостта надолу вдън земя.
Той хвърли там анжуйското височество,
Анжуецът, развратникът, безволен;
той смуче, Францияо, кръвта ти
и нашата се кани да изпие,
ала това ще му преседне.
О, ти, Анжуецо пропаднал!

Анжуйското височество извика
в един неукрепен и беззащитен град:
„Убивайте! Убивайте ги! Да живее литургията!“
Със своите любимци-хубавци,
в очите на които свети пламък.
Безсрамен и нахален, и тревожен —
развратен пламък, без любов.
О, ти, Анжуецо пропаднал!

Тях ние удряме, не тебе,
народ злочест, обременен от тях с налози,
с повинности и данъци различни;
изпълнени с презрение, те вземат
с насилие жито, коне, коли от тебе,
от тебе, който си баща за тях.
О, ти, Анжуецо пропаднал!

О, Францияо, която като майка откърми тия
развратници и отцеубийци мръсни,
които името ти чернят във чужбина;
ти вдишваш смрадът
на тяхната нечиста слава,

*на новите им подвизи дивашки...
О, ти, Анжуецо пропаднал!*

*Ще украсиш с нов бисер своята корона и
с нова област — своята земя.
На тъпия петел ти остави „Разврат и битки“.
Стъпи на шията им,
ти, народ на Франция,
смажи ги с крак, народ мъжествен,
и всичките народи ще те благославят
зарад Анжуеца пропаднал!*

VI

През май, когато нощем фламандските селянки хвърлят бавно назад през главите си три черни зърна бакла, за да се предпазят от болести и смърт, раната на Ламме наново се разтвори: хвана го силна треска и той поиска да го занесат да легне върху палубата, срещу клетката на монаха.

Уленшпигел се съгласи, но от страх да не би приятелят му да падне в морето при някой пристъп на треската, каза да го вържат здраво в леглото му.

Когато идваше на себе си, Ламме непрекъснато заръчваше да не забравят монаха и му се плезеше.

А монахът думаше:

— Ти ме оскърбяваш, дебелако.

— Не — отговаряше Ламме, — аз те угоявам.

Духаше лек ветрец, слънцето топлеше приятно; Ламме, вързан здраво за леглото, за да не би в припадък да скочи от палубата, мислеше, че се намира в готварницата си и каза:

— Днес пещта е разпалена. Скоро ще имаме дъжд от жълтунки. Жено, разстели мрежите в градината ни. Колко си хубава така, със запретнати до лактите ръкави. Ръката ти е бяла, искам да я ухапя, да я ухапя с устни, които са кадифени зъби. За кого е това хубаво тяло, за кого са тия хубави прозрачни гърди под бялата ти блуза от тънък плат? За мене, моя сладка любима. Кой ще направи фрикасе от гребени на петел и от кокоши трътки? Без много мускат отгоре, той причинява треска. Бял сос, мащерка и дафинов лист: къде са жълтъците от яйцата?

След това направи знак на Уленшпигел да приближи ухо до устата му и му каза съвсем тихичко:

— След малко ще завали дъжд от дивеч, аз ще ти оставя четири жълтунки повече, отколкото на другите. Ти си капитан, не ме издавай.

После като чу, че вълните плискаха тихичко по стените за кораба, той добави:

— Супата кипи, синко, супата кипи, ала тая печка толкова бавно се разпалва!

Но щом идваше на себе си, той питаше за монаха:

— Де е той? Увеличава ли му се тлъстината?

И като го видеше, изплезваше му се и казваше:

— Голямото дело отива към своя край, аз съм доволен.

Един ден той поиска да донесат на палубата големите везни и да сложат него в едното блюдо, а монаха в другото; щом сложиха монаха, Ламме като стрела отхвъркна нагоре и много се зарадва, когато го погледна:

— Я, колко тежи! Колко тежи! В сравнение с него аз съм лек като дух; ще хвъркна във въздуха като птиче. Я слушайте: свалете го, за да мога да сляза, сега сложете мерките: турете го пак на блюдото. Колко тежи? Триста и четиринадесет ливри^[1], А аз? Двеста и двадесет.

[1] *Ливра* — старинна мярка за тежест, около половин килограм.

↑

VII

През следната нощ, призори, Уленшпигел се събуди от виковете на Ламме:

— Уленшпигел! Уленшпигел! Помощ, не й давай да замине. Отрежете въжетата! Отрежете въжетата!

Уленшпигел се качи на палубата и каза:

— Защо викаш? Аз не виждам нищо.

— Тя е — отговори Ламме. — Тя е, жена ми. Хе там, в лодката, която се върти около оня кораб, да, около оня кораб, от който се чуват песни и звуци на виола.

Нел се качи на палубата.

— Срежи въжетата, мила моя — каза Ламме. — Не виждаш ли, че раната ми е изцерена, нейната нежна ръка я превърза; да, тя, тя. Не я ли виждаш изправена в лодката? Чуваш ли? Тя още пее. Ела, любима моя, ела, не бягай от твоя злочест Ламме, който без тебе беше тъй самотен в света.

Нел го хвана за ръката и опипа лицето му.

— Той още има треска — каза тя.

— Отрежете въжетата — викаше Ламме; — дайте ми една лодка! Аз съм жив, щастлив, изцерен.

Уленшпигел отрязва въжетата: Ламме скочи от леглото си и както беше по бели гащи и без куртка, почна сам да спуска лодката.

— Вижказа Нел на Уленшпигел, — ръцете му треперят от нетърпение.

Когато лодката беше готова, Уленшпигел, Нел и Ламме се качиха в нея заедно с един гребец и се отправиха към кораба, закотвен далеч в пристанището.

— Виж какъв хубав кораб — рече Ламме, като помагаше на гребца.

Върху свежото сутрешно небе, обагрено като позлатен кристал от лъчите на изгряващото слънце, корабът изрязваше очертанието на корпуса си и на своите изящни мачти.

Докато Ламме гребеше, Уленшпигел го попита:

— Кажи ни сега, как я намери?

Ламме отговори с откъслечни думи:

— Спях, беше ми вече по-добре. Изведнъж глух шум. Нещо дървено се удря о кораба. Лодка. От шума притичва матрос: „Кой е?“ Нежен глас, нейният глас, синко, нейният, нейният приятен глас: „Приятели.“ След това по-груб глас: „Да живее Голтака! Капитанът на кораба «Йохана» ще говори с Ламме Гудзак.“ Морякът хвърля стълбичка. Луната свети. Виждам човешка фигура, която се качва на палубата: пълни бедра, кръгли колене, широк таз; казвам си: „Това не е мъж“; чувствавам, сякаш някаква роза се разпуква и достига бузата ми: нейната уста, синко, и чувам, че тя ми казва, тя, разбираш ли, тя самата, която ме обсипва с целувки и сълзи: то беше благоуханен течен огън, който се сипеше по тялото ми: „Зная, че не правех добре; но аз те обичам, мъжо! Заклех се пред бога: сега нарушавам клетвата си, мъжо, мой клети мъжо! Често идвах, но не смеех да се приближа до тебе; най-сетне морякът ми позволи: превързах раната ти, но ти не ме позна; ала аз те изцерих, не се сърди, мъжо! Аз вървах подире ти, но се страхувах, той е на тоя кораб: пусни ме да си вървя; ако ме види, ще ме прокълне и аз ще горя във вечния огън!“ Тя пак ме целуна, разплакана и щастлива, и си тръгна въпреки молбите и сълзите ми: ти ми беше вързал ръцете и краката, синко, но сега...

И при тия думи той загреба така силно, че лодката приличаше на изпъната струна от лък, която хвърля стрела напред.

Приближавайки се до кораба, Ламме каза:

— Ето я на палубата, свири на виола — моята прелестна жена с тъмnozлатисти коси, с тъмни очи, с бузи още свежи, с голи и закръглени ръце и с бели пръсти. Лети, лодко, по вълните!

Когато капитанът на кораба видя, че иде лодка и Ламме гребе като дявол, заповяда да хвърлят от палубата една стълба. Щом приближиха, Ламме скочи от лодката на стълбичката с риск да падне в морето и блъсна зад себе си лодката на повече от пет метра; изкатери се като котка на палубата и отърча при жена си; почти припаднала от радост, тя го целуна, прегърна го и му каза:

— Ламме! Не ме отвеждай; аз се заклех пред бога, но те обичам. Ах, скъпи мой!

Нел възкликна:

— Това е Калекен Хуйбрехт, хубавата Калекен.

— Аз съм — каза тя. — Уви! Пладнето на моята хубост вече мина.

И изведнъж се натъжи.

— Какво си сторила — каза Ламме; — какво е станало с тебе? Защо ме напусна? Защо искаш да ме оставиш сега?

— Слушай — каза тя, — но не се сърди; ще ти кажа всичко: смятах, че всички монаси са божии хора и се доверих на един от тях; той се казва брат Корнелис Адриансен.

Като чу това, Ламме възкликна.

— Какво! — каза той. — Този ли мръсен мошеник, който имаше уста като помийна яма, пълна с мръсотии и гнусотии, и говореше само, че трябвало да се пролива кръвта на протестантите! Какво, тоя ли, който хвалеше инквизицията и наредбите! Аха, значи, тоя ужасен негодник.

Калекен каза:

— Не оскърбявай божия човек.

— Божия човек ли? — рече Ламме. — Аз го познавам: това е човекът на мръсотиите и подлостите. Злочеста съдба! Моята хубава Калекен да падне в ръцете на тоя развратен монах! Не се приближавай до мене, ще те убия. А аз толкова те обичах! Моето нещастно излъгано сърце, което принадлежеше само на нея! Какво търсиш тук? Защо си превързала раната ми! Трябваше да ме оставиш да умра. Върви си; не искам да те виждам вече, върви си или ще те хвърля в морето. Де ми е ножът!...

Тя го прегърна и каза:

— Ламме, мъжо, не плачи: аз не съм такава, каквато мислиш; аз не съм била никога негова.

— Лъжеш — каза Ламме разплакан и скърцащ със зъби. — Ах! Никога не съм бил ревнив, но сега съм. Тъжна страст — гняв и любов, нужда да убиеш и да прегърнеш. Върви си! Не, остани! Толкова добър бях към нея! Горя от желание да убивам. Де ми е ножът! О, това ме изгаря, разкъсва, изяжда, ти се подиграваш с мене...

Тя го прегръщаше разплакана, нежна и покорна.

— Да — каза той, — от гняв загубих и разума си; да, ти си пазила моята чест, тая чест, която ние глупашки закачаме по фустите на жените. Затова, значи, ме молеше с най-сладката си усмивка да ти позволя да отидеш на проповед с приятелките си...

— Остави ме да ти разправа — рече жената, като го прегърна. —
Още сега да умра, ако те лъжа!

— Тогава умри, защото ще ме излъжеш — каза Ламме.

— Изслушай ме — рече тя.

— И да приказваш, и да не приказваш — все ми е едно.

— Брат Адриансен — каза тя — минаваше за добър проповедник; аз отидох да го чуя; той поставяше духовното звание и безбрачието над всичко друго, тъй като най-вече чрез тях вярващите могат да отидат в рая, Неговото красноречие беше голямо и пламенно: много почтени жени, между които и аз, и главно голям брой вдовици и девойки бяха смутени духом от него. Тъй като безбрачието е толкова съвършено нещо, той ни препоръча да го поддържаме: ние се заклехме, че няма вече да водим брачен живот...

— Освен с него, разбира се — каза разплакан Ламме.

— Мълчи — рече тя ядосана.

— Хайде — каза той — свършвай: ти ме нарани толкова силно, че никога няма да оздравея.

— Ще оздравееш — каза тя, — мили мой, когато остана при тебе завинаги.

Тя поиска да го прегърне и целуне, но той я отблъсна.

— Вдовиците — каза тя, — когато бяха в негова власт, се кълнях да не се омъжват никога вече.

Ламме я слушаше, потънал в ревнивите си мисли.

Засрамена, Калекен продължи:

— Той искаше — рече тя — да му се изповядват само млади и хубави жени или момичета: другите изпращаше при техните свещеници. Той учреди орден на ревностни богомолки и ни накара да се закълнем всички, че няма да отиваме при други изповедници: и аз се заклех: моите другарки, по-опитни от мене, ме попитаха не искам ли да се посветя в светото послушание и в светото покаяние: и аз се съгласих. В Брюге, на Кея на каменарите, близо до манастира на миноритите, има къща, в която живее една жена на име Каале дьо Найяж, която обучава девойките и ги храни срещу една жълтица на месец; брат Корнелис можеше да отива в нейната къща, без да го виждат, че излиза от манастира. В тая къща отивах аз, в една малка стая, дето той беше сам: там той ми заповяда да му разправа за

всичките си естествени и плътски влечения; отначало аз не се решавах, но най-после склоних, разплаках се и му казах всичко.

— Ах! — плачеше Ламме. — Значи, на тая свиня-калугер ти направи своята чиста изповед.

— Той винаги ми казваше, и това е истина, мъжо, че над земния свян има един небесен свян и ние принасяме в жертва на бога нашата светска срамливост и че като признаваме на нашия изповедник всичките си тайни желания, ставаме достойни да възприемем светото послушание и светото покаяние.

— Най-сетне той ме накара да заста на гола пред него, та моето тяло, което е съгрешавало, да получи едно съвсем леко наказание за греховете ми. Един ден той ме принуди да се съблека, аз паднах в безсъзнание, когато трябваше да съблека долните си дрехи; той ме свести с разни ароматични лекарства. „Засега това стига, дъще — каза той. — Ела след два дни и донеси една пръчка.“ Това продължи дълго време без някога... кълна ти се пред бога и пред всички светци... мили... разбери ме... погледни ме... виж дали те лъжа: аз си останах чиста и върна... Аз те обичах.

— Клето миличко тяло — каза Ламме. — О, какво срамно петно върху твоята брачна дреха.

— Ламме — каза тя, — той говореше от името на бога и на нашата света майка църквата; не бях ли длъжна да го слушам? Аз винаги те обичах, но се заклекх пред Богородица със страшни клетви да се откажа от тебе: но все пак аз показах слабост, слабост към тебе. Спомняш ли си странноприемницата в Брюге? Аз бях тогава у Каале дьо Найяж, а ти мина през там на магарето си заедно с Уленшпигел. Аз тръгнах подире ти; и имах доста пари, тъй като не харчех нищо за себе си; видях, че си гладен: сърцето ми ме повлече към тебе, аз почувствувах съжаление и любов.

— Де е той сега? — попита Уленшпигел.

Калекен отговори:

— След анкета, станала по заповед на съдията, и след едно разследване на лоши хора, брат Адриансен бе принуден да напусне Брюге и да избяга в Анверс. На кораба ми казаха, че моят мъж го заловил пленник.

— Какво! — извика Ламме. — Тоя калугер, когото угоявам, той е...

— Той — отговори Калекен, като закри лице с ръцете си.

— Брадва! Брадва! — викна Ламме. — Да го убия и да продам на търг маста на тоя похотлив пръч! Да се върнем бързо на кораба. Лодката! Де е лодката?

Нел му каза:

— Позорна жестокост е да се убива или ранява пленник.

— Ти ме гледаш свирепо, ще ми попречиш ли? — каза той.

— Да — каза тя.

— Добре! — рече Ламме. — Няма да му сторя никакво зло: само ми позволете да го измъкна от клетката. Лодката! Де е лодката!

Те се качиха бързо. Ламме гребеше с голямо усърдие и в същото време плачеше.

— Ти си тъжен, мили? — му каза Калекен.

— Не — рече той. — Доволен съм: нали вече няма да ме напуснеш?

— Никога! — каза тя.

— Ти си чиста и вярна — рече той, — но, миличка, сладка моя Калекен, аз живеях само за да мога да те намеря, а сега заради тоя калугер във всички наши радости ще има отрова, отровата на ревността... И щом бъда тъжен или просто уморен, пред мене ще изпъкнеш ти, гола, подложила хубавото си тяло на това безсрамно шибане с пръчка. Пролетта на нашата любов беше моя, но лятото — беше негово; есента ще бъде сива, скоро ще дойде зимата и ще погребее моята вярна любов.

— Ти плачеш? — каза тя.

— Да — рече той. — Миналото не се връща.

Тогава Нел каза:

— Щом Калекен е била вярна, би трябвало да те напусне за твоите лоши думи.

— Той не знае колко го обичах — каза Калекен.

— Право ли казваш? — възкликна Ламме. — Ела, миличка, ела, жено моя, няма вече сива есен, нито зима-гробар.

Той се развесели и те се качиха на кораба.

Уленшпигел даде ключовете от клетката на Ламме и Ламме я отвори; той хвана калугера за ухото и се опита да го издърпа на палубата, но не можа. Опита се да го накара да излезе странишком, но пак не можа.

— Трябва всичко да се счупи; петелът е дебел — каза той.

Най-сетне калугерът излезе, като пулеше слисаните си очи и държеше с две ръце шкембето си; при една голяма вълна, която разлюля кораба, той падна на задника си.

А Ламме се обърна към него:

— Пак ли ще ми кажеш „дебелако“? Сега ти си по-дебел от мене. Кой ти даваше да ядеш седем пъти на ден? Аз. Как стана така, дърдорко, че сега си по-спокоен и по-кротък към клетите Голтаци?

И продължи:

— Ако стоиш още една година в клетка, няма да можеш да излезеш вече от нея: когато се раздвижиш, базите ти треперят като свинска пача: ти вече не крещиш; скоро няма да можеш и да дишаш.

— Мълчи, дебелако — рече монахът.

— Дебелако? — каза Ламме разярен. — Аз съм Ламме Гудзак, а ти си брат Дигзак, Ветзак, Льогензак, Слокензег, Вулпсзаг — сиреч брат дебел чувал, чувал тлъстини, чувал лъжи, чувал лакомия, чувал похот; под кожата си ти имаш вече четири пръста лой, очите ти не се виждат: Уленшпигел и аз свободно бихме могли да живеем в катедралата на твоя корем! Ти ме наричаш дебелак, а искаш ли огледало, за да погледнеш шкембето си? Аз, аз те храних, паметнико от месо и кости. Аз се бях заклел, че ще плюеш мас, че вместо пот от тебе ще тече мас и че ще оставяш след себе си следи от мас като свещ, която се топи на слънцето. Казват, че дамлата идва, когато се появи седмата гуша; сега ти си стигнал до пет и половина гуши.

След това се обърна към Голтаците.

— Виждате ли го тоя развратник! Това е брат Корнелис Адриансен Мошеникансен от Брюге: там той е проповядвал за някакъв нов свян. Неговата тлъстина е наказанието му: неговата тлъстина е мое дело. Слушайте сега всички вие, матроси и войници: аз ще се разделя от вас, от тебе, Уленшпигел, и от тебе също, малка Нел, за да отида във Флисинген, дето имам имот и дето ще живея с моята злочеста наново намерена жена. Някога вие ми се заклехте, че ще изпълните всичко, каквото бих ви поискал.

— Това е честната дума на Голтаците — казаха те.

— Тогава — каза Ламме — погледнете тоя развратник, тоя брат Адриансен Мошеникансен от Брюге; аз се заклех, че ще го накарам да умре от тлъстини като свиня; направете още по-голяма клетка, карайте

го да яде вместо по седем по дванадесет пъти на ден; давайте му тлъста и сладка храна; той е вече като вол, направете го да стане като слон и ще видите, че ще изпълни клетката.

— Ще го угоим — казаха те.

— А сега — продължи Ламме, като се обърна към монаха — казвам сбогом и на тебе, мошенико, когото наредих да хранят по манастирски, вместо да те обесят: расти в тлъстини и върви към дамла!

След това той прегърна жена си Калекен и рече:

— Гледай, ръмжи или мучи, каквото щещ, аз ти я вземам, ти вече няма да я шибаш с пръчки.

Но сега монахът изпадна в ярост и се обърна към Калекен:

— Ти отиваш, значи, плътска жено, в леглото на разврата! Да, ти си отиваш без никаква милост към нещастния мъченик на словото божие, който те просвети в светото блажено небесно послушание. Бъди проклета! Нека никой свещеник да не ти опрости греховете; нека земята изгаря ходилата ти, захарта да ти бъде като сол, говеждото месо — като месо на умряло куче; нека хлябът да ти бъде като пепел, слънцето — като лед, а снегът — адски огън; проклета да бъде утробата ти; децата ти да бъдат отвратителни, да имат маймунско тяло и свинска глава, по-голяма от корема им; нека страдаш, плачеш и стенеш на тоя свят и в другия, в ада, който те очаква, ада с гореща сяра и смола, приготвени за жени като тебе. Ти отблъсна моята бащинска обич: бъди трижди проклета от светата троица, седем пъти проклета от светилниците на кивота; нека покаянието да ти бъде проклятие; причастието — смъртна отрова и в църква всяка плоча да се издига, за да те смаже и да ти каже: „Тая жена е развратница, тя е прокълнатата, тя е осъдена на вечен огън!“

А радостният Ламме подскачаше от доволство и думаше:

— Тя е била вярна, калугерът сам каза това — да живее Калекен!

Ала тя плачеше и трепереше:

— Махни — каза тя — от мене това проклятие, мъжо. Аз виждам ада. Премахни това проклятие!

— Дигни си проклятието — рече Ламме.

— Няма да го дигна, дебелако — отвърна монахът.

А жената, съвсем бледа и примряла, бе коленичила със скръстени ръце и молеше брат Адриансен.

И Ламме каза на монаха:

— Дигни проклятието си или ще бъдеш обесен и ако от тежината ти въжето се скъса, ще те бесим, докато умреш.

— Ще те бесим, докато умреш — казаха Голтаците.

— Добре — каза монахът на Калекен. — Върви, развратнице, върви с тоя дебелак; върви, дигам проклятието си, но бог и всички светии ще те следят; върви с тоя дебелак, върви.

И млъкна, изпотен и задъхан.

Изведнъж Ламме възкликна:

— Издува се, издува се! Виждам шестата гушка; при седмата дохожда дамлата! А сега — рече той, като се обърна към Голтаците, — оставям те на бога — тебе, Уленшпигел, на бога — вас, всички мои добри приятели, на бога — тебе, Нел, и светото дело на свободата: нищо не мога да направя вече за него.

Сетне той се разцелува с всички и каза на жена си Калекен:

— Хайде, настъпи часът за законната любов.

Докато лодката, която отнасяше Ламме и неговата любима, се плъзгаше по водата, матросите, войниците и юнгите, размахали шапки, викаха: „Сбогом, брате; сбогом, Ламме, сбогом, брате и приятелю.“

А Нел избърса с върха на пръстчето си една сълза в края на окоето на Уленшпигел и каза:

— Ти си тъжен, любими?

— Той беше добър — каза Уленшпигел.

— Ах — каза тя, — тая война няма никога да свърши и все така ли ще трябва да живеем сред кръв и сълзи?

— Да потърсим Седмината — рече Уленшпигел. — Близък е часът на освобождението.

Според желанието на Ламме Голтаците угоиха монаха в клетката. Когато го пуснаха срещу откуп на свобода, той тежеше триста и седемнадесет ливри и пет унции по фламандски мерки.

И той умря като игумен в своя манастир.

VIII

По него време господата от Генералните щати се събраха в Хага, за да съдят Филип^[1], крал на Испания, граф на Фландрия, на Холандия и т.н., според хартите на свободата и привилегиите, които той бе утвърдил.

И секретарят каза следното:

— Известно е на всекиго, че владетелят на една страна е установен от бога като господар и водач на своите поданици, за да ги защитава и предпазва от всякакви неправди, гнет и насилие, тъй както на овчаря е възложено да брани и пази своите овци. Известно е също така, че поданиците не са създадени от бога, за да бъдат използвани от владетеля и да му бъдат подчинени във всичко, което той заповядва, благочестиво или нечестиво, справедливо или несправедливо, нито пък да му служат като роби. Ала владетелят е владетел за своите поданици, без които той не може да съществува, но трябва да ги управлява според правото и разума; да ги подкрепя и обича като баща — децата си, както пастирът — овцете си, излагайки дори живота си, за да ги защити; ако не прави това, той не бива да бъде смятан за владетел, а за тиранин. Крал Филип изпрати срещу нас четири чужди армии, като събираше войници и издаваше були за кръстоносни походи и за отлъчване от църквата. Какво трябва да бъде наказанието му според законите и обичаите на страната?

— Да бъде свален — отговориха господата от Генералните щати.

— Филип наруши клетвата си: той забрави услугите, които сме му правили, победите, които спечели с наша помощ. Като видя, че сме богати, той остави да вземат от нас откупи и да ни плякосват хората от неговия испански съвет.

— Да бъде свален като неблагодарник и разбойник — отговор и ха господата от Генералните щати.

— Филип — продължи секретарят — постави в най-цъфтящите градове на страната нови епископи, като им подари имотите на най-големите манастири; с тяхна помощ той въведе тук Испанската инквизиция.

— Да бъде свален като палач и разсипник на чуждите имоти — отговориха господата от Генералните щати.

— Когато благородниците в страната видяха тая тирания, те връчиха през 1566 година молба на владетеля да смекчи суровите си наредби и особено ония, които се отнасяха до Инквизицията: той решително отказа.

— Да бъде свален като тигър, упорит в своята жестокост — отговориха господата от Генералните щати.

Секретарят продължи:

— Има силни подозрения срещу Филип, че чрез своя Испански съвет тайно е подбуждал да се трошат свещените статуи и да се ограбват църквите, за да може, под предлог, че сме извършили престъпление и смутове, да изпрати срещу нас чужди войски.

— Да бъде свален като оръдие на смъртта — отговориха господата от Генералните щати.

— В Анверс Филип заповяда да се избиват жителите, разори фламандските търговци, както и чуждестранните. Той и неговият Испански съвет чрез тайни нареждания дадоха на някой си Рода, известен негодник, правото да се обяви за главатар на грабителите, да събира плячката, да си служи с неговото, на крал Филип, име, за да фалшифицира кралските големи и малки печати и да се държи като негов управител и наместник. Заловените кралски писма, които са в наши ръце, доказват този факт. Всичко е станало с негово съгласие и след обсъждане в Испанския съвет. Прочетете писмата; в тях той възхвалява стореното в Анверс, признава, че му е направена забележителна услуга, обещава да го възнагради и кани Рода и другите испанци да вървят из този славен път.

— Да бъде свален като крадец, разбойник и убиец — отговориха господата от Генералните щати.

— Ние искаме само да бъдат запазени нашите привилегии, почтен и сигурен мир, умерена свобода, и то специално — за вярата, която засяга главно бога и съвестта; а получихме от Филип само лъжливи договори, с които сееше раздори между отделните области, за да може да ги покорява една след друга и да се отнася към тях както към Индия, служейки си с ограбване, конфискации, смъртни наказания и с инквизицията.

— Да бъде свален като убиец, който подготвя гибелта на страната — отговориха господата от Генералните щати.

— Той окървави страната чрез херцог Алба и неговите оръдия, чрез Медина Сели, Рекесенс, чрез предателите в държавните и областни съвети; на дон Хуан и на пармския принц Александър Фарнезе той препоръча да действуват с много строга и кървава жестокост, както се вижда от заловените негови писма; той обяви за изгонен от империята господин принц Орански, изпрати трима платени убийци, а утре може да изпрати и четвърти; заповяда да се съградят у нас замъци и крепости; заповяда да изгарят живи мъжете, да заравят живи жените и девойките и наследяваше имотите им: удуши Монтиньи, дьо Берг и други благородници въпреки кралската си дума; уби сина си Карлос; отрови принц Асколи, когото бе накарал да се ожени за дона Ефразиа, бременна от него, за да обогати бъдещото незаконородено с неговите имоти; издаде срещу нас указ, в който обявяваше всички ни за предатели, лишени от живот и имот, и по тоя начин извърши нечуваното досега в една християнска страна престъпление — да смесва невинни с виновни.

— Въз основа на всички закони, права и привилегии да бъде свален — отговориха господата от Генералните щати.

И печатите на краля бяха разчупени.

И слънцето блестеше по земята и морето, позлатяваше узрелите класове, наливаше зърната на гроздето и пръскаше върху всяка вълна бисери, накит за годеницата на нидерландците — Свободата.

После принц Орански^[2] бе застрелян в Делфит с три куршума в гърдите от четвърти убиец. И тоя умря, верен на своя девиз: „Спокоен сред яростните вълни“.

Враговете му казаха, че за да си отмъсти на крал Филип и тъй като не се надявал да се възцари в южна католическа Нидерландия, той с таен договор я бил предложил на негова светлост Анжуйския херцог. Ала нему не бе дадено да създаде детето Белгия, като се съчетае със Свободата, защото Свободата не обича неестествената любов.

И Уленшпигел и Нел напуснаха флотата.

И белгийската родина стенеше под ярема, окована от предателите.

[1] Свалянето на Филип II и провъзгласяването на зависимостта на седемте северни нидерландски провинции станало на 26 юни 1581 година. ↑

[2] *Вилхелм Орански* — След многократни безуспешни покушения срещу живота му бил убит на 10 юли 1584 година от един френски фанатик, католик — Балтазар Жерар. ↑

IX

Беше месецът на узрелите жита; въздухът бе тежък, вятърът — прохладен; жътварите и жътварките можеха спокойно да прибират в нивята, под свободното небе и за свободна земя, житото, посято от тях.

Фрисландия, Дренте, Оверисел, Гелдерн, Утрехт, Северен Брабан, Северна и Южна Холандия; Валхерен, Северен и Южен Бевеланд; Дюйвеланд и Шуен, които съставят Зеландия; всичките брегове на Северно море от Кноке до Хелдер; островите Тексел, Виланд, Амланд, Ширмоник Оог, от Западна Еско до Източен Емс — за всички приближаваше часът на освобождението от испанското иго; синът на Мълчаливия, Морис^[1], продължаваше войната, Уленшпигел и Нел, запазили своята младост, сила и красота, защото любовта и духът на Фландрия никога не остаряват, живееха спокойно в кулата Неере и чакаха кога след толкова жестоки изпитания ще могат да отидат да раздухват вятъра на свободата над родната им Белгия.

Уленшпигел бе помолил да го назначат комендант и пазач на кулата, като казваше, че има орлови очи и заешки уши и ще може да гледа дали Испанецът няма да се опита да дойде в освободените страни и тогава той ще забие тревога от камбанарията.

Общинският магистрат изпълни молбата му; поради заслугите, които имаше, даваха му по един флорин дневно, по две кани бира, бакла, сирене, сухар и три ливри говеждо месо седмично.

Така че Уленшпигел и Нел живееха двамата много добре; те гледаха с радост в далечината Зеландските острови — ливади, гори, замъци, крепости — и въоръжените кораби на Голтаците, които пазеха бреговете.

Нощем много често се качваха горе на кулата и седнали на площадката, разговаряха за тежките битки и за радостите на любовта — минали и бъдещи. Те виждаха оттам морето, което през това горещо време заливаше с лъчистите си вълни брега и ги отдръпваше, хвърляйки ги върху островите, като огнени призраци. И Нел се плашеше, когато виждаше в блатистите места блуждаещи пламъчета,

които, казваше тя, са душите на злочестите покойници. Всички тия места бяха по-рано бойни полета.

Блуждаещите пламъчета изскачаха от блатистите места, носеха се надлъж край язовете и сетне отново се връщаха, сякаш не искаха да изоставят телата, от които бяха излезли.

Една нощ Нел каза на Уленшпигел:

— Виж колко са многобройни в Дривеланд и летят на високо: най-много са към птичите острови. Тил, искаш ли да отидем там? Ще вземем балсама, който показва неща, невидими за смъртните.

Уленшпигел отговори:

— Ако е същият балсам, който ме заведе на онова голямо сборище, вярвам му толкова, колкото — на празен сън.

— Не бива — рече Нел — да се отрича силата на магията. Хайде, Уленшпигел.

— Ще дойда.

На другия ден той помоли общинския магистрат да изпрати един верен войник със зорки очи, който да го замести: да пази кулата и да бди над околността.

И тръгна с Нел към птичите острови.

Минавайки през нивя и язове, те видяха малки зелени островчета, между които течеше морска вода; а по обраслите с трева могилки, които стигаха чак до дюните, множество птици-калугерици, чайки и морски лястовици, които стояха неподвижно и от перата им островчетата изглеждаха съвсем бели; над тях хвърчаха хиляди също такива птици. Земята беше застлана с гнезда; когато Уленшпигел се наведе да вземе едно яйце от пътя, видя, че към него лети чайка, която силно изпищя. На нейния писък долетяха повече от стотина чайки, които викаха тревожно, като се въртяха над главата на Уленшпигел и над съседните гнезда, но не се решаваха да се приближат до него.

— Уленшпигел — рече Нел, — тия птици молят да пощадиш яйцата им.

И разтреперана, тя каза:

— Страх ме е, гледай, слънцето залязва вече, небето побелява, звездите се пробуждат — настъпва часът на духовете. Ето, ниско над земята се виждат алени изпарения; Тил, любими, кое е това адско чудовище, което разтваря сред облаците своята огнена уста? Виж по посока на Филипова земя, дето кралят-палач заповяда на два пъти,

заради жестоката си амбиция, да убият толкова много клетки хора, виж как танцуват блуждаещите пламъчета: тая нощ душите на нещастните убити в сраженията напускат студените кръгове на чистилището, за да дойдат да се сгреят в топлия въздух на земята: в тоя час ти можеш да поискаш всичко от Христос — бога на добрите магьосници.

— Пепелта удря сърцето ми — рече Уленшпигел. — Ах, да можеше Христос да ми покаже Седмината, чиято пепел, развееана от вятъра, би могла да ощастливи Фландрия и целия свят!

— Невернико — каза Нел, — ще ги видиш, като се намажеш с балсама.

— Може би — рече Уленшпигел, като посочи с пръст Сириус, — ако някой дух слезе от тая студена звезда.

При това движение едно блуждаещо пламъче, което се въртеше около него, кацна на пръста му и колкото повече той искаше да го махне, толкова по-здраво то се държеше.

Нел се опита да отърве Уленшпигел, но и на нейната ръка се залепи едно блуждаещо пламъче.

Уленшпигел плесна пламъчето на ръката си и рече:

— Казвай! Каква душа си ти — на някой Голтак ли, или на испанец? Ако си душа на Голтак — върви си в рая; ако си на испанец — върни се в ада, отдето си дошла.

Нел му каза:

— Недей оскърбява душите, дори да са души на палачи.

И като подхвърляше блуждаещото пламъче върху пръста си, тя каза:

— Пламъче, мило пламъче, какви вести носиш ти от царството на душите? Липсва ли им нещо? Ядат ли, пият ли, като нямат уста? Защото ти нямаш уста, мило пламъче! Или те приемат човешки образ само в благословения рай?

— Как можеш да си губиш времето — каза Уленшпигел — да говориш на това тъжно пламъче, което няма нито уши, да те чуе, нито уста, да ти отговори?

Ала Нел продължи, без да го слуша:

— Пламъче, отговори ми, като се завъртиш, защото аз ще те питам три пъти: веднъж — в името на бога, втори път — в името на света Богородица, и трети път — в името на първичните духове, които са посредниците между бога и хората.

Нел направи това и пламъчето се завъртя три пъти.

Тогава Нел рече на Уленшпигел:

— Съблечи дрехите си, и аз ще съблека моите: ето сребърната кутия, в която е балсамът за виденията.

— Все ми е едно — каза Уленшпигел.

Те се съблякоха, намазаха се с балсама и легнаха голи на тревата един до друг.

Чайките викаха жаловито; сред облаците святкаше мълния и тътнеше гръм: месецът едва показваше между два облака златните рогчета на своя сърп; блуждаещите пламъчета на Уленшпигел и Нел отидоха да танцуват в ливадата заедно с другите.

Изведнъж Нел и нейният любим бяха грабнати от ръката на някакъв гигант, който почна да ги подхвърля във въздуха като детски топки, улавяше ги пак, търкаляше ги един върху друг, мачкаше ги между пръстите си, пращаше ги в локвите вода между хълмовете и ги измъкваше оттам цели оплетени в морски треви. Сетне, като ги носеше из пространството, той запя с толкова силен глас, че разбуди и изплаши всички чайки по островите:

*Нищожните бълхички искат днес с очите си,
невиждащи и криви,
божествените знаци да четат,
които ний заключваме ревниво.
Четете, бълхи и въшки,
четете думите свещени,
в небето, въздуха, в пръстта
със седем гвоздеи скрепени.*

И наистина Уленшпигел и Нел видяха на моравата, във въздуха и в небето седем светещи бронзови плочи, които бяха приковани със седем огнени гвоздеа. На плочите бе написано:

В бунница мъзгата се ражда и блика, седморката
значи и радост, и скръб. Въглен е бил нявга диаманта скъп,
учителят глупав, умен ученикът.

Седморката значи и радост, и скръб.

И гигантът вървеше, а след него всички блуждаещи пламъчета, които мълвяха като жътварчета и думаха:

*Вижте, той е техен велик господар —
на папите — папа, на царете — цар;
но дори във своя височайши сан,
вижте, той е само дървен истукан.*

Изведнъж чертите на лицето му се изкривиха, той става по-слаб, тъжен и висок. В едната си ръка държеше скиптър, в другата — меч. Името му беше Високомерие.

Той хвърли Нел и Уленшпигел на земята и каза:
— Аз съм бог.

След това до него се появи една червенолика мома, яхнала коза, с голи гърди, с разтворена рокля и с дързък поглед; нейното име беше Похот; след нея дойде една стара еврейка, която събираше черупки от яйцата на чайките; тя се наричаше Скъперничество; и един лаком, ненаситен монах, който ядеше луканка, тъпчеше се с наденици и непрекъснато дъвчеше като свинята, която беше яхнал; това беше Чревоугодието; след него идеше Мързелът, който тътреше крака, бледен и подут, с угаснал поглед, гонен от Гнева, който го подкарваше с остен. Мързелът беше тъжен, оплакваше се, потънал в сълзи, и падаше на колене от умора; сетне дойде мършавата Завист, с глава на усойница, със зъби на щука, която хапеше Мързела, защото беше в много добро настроение, Гнева — защото беше много буен, Чревоугодието — защото беше много наситено, Похотта — защото беше много червена, Скъперничеството — заради черупките, Високомерието — защото имаше пурпурна дреха и корона. И блуждаещите пламъчета танцуваха наоколо.

И с мъжки, женски и плачливи детински гласове те стенеха и думаха:

— Високомерие, майка на честолюбието, Гняв, източник на жестокост, вие ни убивахте по бойните полета, в тъмниците и стаите за

мъчения, за да запазите вашите скиптри и корони! Завист, ти уби в зародиша им много благородни и полезни мисли, ние сме душите на преследвани изобретатели; Скъперничество, ти превърна в злато кръвта на клетия народ, ние сме духовете на твоите жертви; Похот, другарко и сестра на убийството, която роди Нерон, Месалина и крал Филип испански, ти купуваш добродетелта и плащаш на покварата, ние сме душите на мъртвите; Мързел и Чревоугодие, вие мърсите света, вие трябва да бъдете изметени, ние сме душите на мъртвите.

И чу се глас, който изрече:

В бунища мъзгата се ражда и блика. Седморката значи и радост, и скръб. Учителят глупав — умей ученикът. Тая въшка-скитник какво ли ще прави, въглища и пепел за да си набави?

А блуждаещите пламъчета казаха:

— Огънят — това сме ние, ние сме възмездието за изплаканите сълзи, за народните страдания; възмездие за благородниците, които ходеха на лов за човешки дивеч из своите земи; възмездие за безползните битки, за проляната в затворите кръв, за изгорените мъже, за живи заровените жени и девойки; възмездие за окованото и окървавено минало; огънят — това сме ние, душите на мъртвите.

При тия думи Седмината се превърнаха в дървени статуи, без да променят с нищо предишния си вид. И един глас каза:

— Уленшпигел, изгори дървото!

И Уленшпигел, се обърна към блуждаещите пламъчета и каза:

— Вие, които сте огънят, изпълнете службата си.

И блуждаещите огънове заобиколиха накуп Седмината, които изгоряха и станаха на пепел.

И протече река от кръв.

От тая пепел излязоха седем други фигури: първата от тях каза:

— Аз се наричах Високомерие, сега се казвам благородна Гордост.

И останалите говориха по същия начин, и Уленшпигел и Нел видяха, че от Скъперничеството излезе Пестеливостта; от Гнева — Буйността; от Чревоугодието — Апетитът; от Завистта —

Съревнованието, и от Мързела — Съзерцателността на поетите и мъдреците. А Похотта, яхнала коза, се превърна в хубава жена, чието име беше Любов.

И блуждаещите пламъчета заиграха около тях весело хоро.

Тогава Уленшпигел и Нел чува хиляди гласове на невидими мъже и жени, звънливи и присмехулни, които звучаха като звънчета и пееха:

*Когато върху сушата и над водата,
преобразени, Седемте се възцарят,
дигнете, хора, радостно челата;
това е щастието на света.*

И Уленшпигел рече:

— Духовете се подиграват с нас.

И една могъща ръка хвана Нел за ръката и я хвърли в пространството.

А духовете запяха:

*Когато Северът
целуне Залеза,
ще бъде край на съсипиите:
търси коланът ти.*

— О — рече Уленшпигел, — Север, Залез и колан. Вие говорите неясно, господа духове.

А те запяха присмехулно:

*Север е Нидерландия;
а Залеза е Белгия: коланът е съюз,
коланът е приятелство.*

— Вие съвсем не сте глупави, господа духове — рече Уленшпигел.

А те отново запяха присмехулно:

*Коланът, мили, между Белгия
и Нидерландия
ще бъде яка дружба —
ще бъде здрав съюз.*

*Съюз за съвети,
съюз за дела,
съюз на кръвта,
на живот и смърт.*

*Във случай на нужда;
ако не бе Еско,
да, мили, ако не бе Еско.*

— Уви! — каза Уленшпигел. Такъв е нашият страдалчески живот: човешки сълзи и насмешка на съдбата.

*Съюз на кръвта,
на живот и смърт, ако не бе Еско —*

отвърнаха насмешливо духовете.

И една могъща ръка грабна Уленшпигел и го запрати в пространството.

[1] *Мориц Насау* (1567–1625) — знаменит пълководец по онова време, който след смъртта на баща си бил избран за управител на Холандия и Зеландия. ↑

Х

Когато падна, Нел си потърка очите и видя само изгряващото в златисти изпарения слънце, връхчетата на тревите, също така целите в злато, и лъчите, които обагряха в жълто перата на заспалите чайки; но те скоро се събудиха.

След това Нел се погледна, видя, че е гола и бързо се облече; видя, че и Уленшпигел бе също така гол и го покри; мислейки, че е заспал, тя го раздруса, но той не помръдна, също като мъртвец; обхвана я страх.

— Дали не съм убила любимия си с тоя балсам за видения? — каза тя. — И аз искам да умра! Ах, Тил, събуди се! Той е студен като мрамор!

Уленшпигел не се събуждаше. Изминаха две нощи и един ден и Нел, трескава от мъка, бдя над приятеля си Уленшпигел.

През утрото на втория ден Нел чу някакво звънче и видя селянин с лопата; след него със свещ в ръка вървяха един кмет, двама общински съветници, свещеникът на Ставенис и клисарят, който носеше слънчобрана му.

Те отиваха, както казваха, да извършат светото тайнство на последното причастие на храбрия Якобсен, който от страх станал Голтак, но щом минала опасността, на смъртния си одър се върнал в лоното на Светата римска църква.

Скоро те стигнаха при плащцата Нел и видяха тялото на Уленшпигел, изпънато върху тревата и покрито с дрехите си. Нел коленичи.

— Девойко — рече кметът, — какво правиш при тоя мъртвец?

Не смеейки да дигне очи, тя отговори:

— Моля се за моя любим, който падна тук като ударен от мълния; сега останах сама и искам и аз да умра.

Тогава свещеникът въздъхна доволно:

— Уленшпигел Голтака умрял — рече той, — хвала на бога! Селянино, изкопай бързо гроб; свали дрехите му, преди да го заровиш.

— Не — каза Нел, като стана, — няма да му махнете дрехите; ще му бъде студено в земята.

— Копай гроба — рече свещеникът на селянина с лопатата.

— Добре — каза Нел, обляна в сълзи, — във варовития пясък няма червеи и моят любим ще остане непокътнат и хубав.

И обезумяла, тя се склони над тялото на Уленшпигел и го целуна със сълзи и ридания.

Кметът, общинските съветници и селянинът се трогнаха, но свещеникът не преставаше да повтаря радостно:

— Великият Голтак умря, хвала на бога!

Сетне селянинът изкопа гроба, сложи вътре Уленшпигел и го засипа с пясък.

И свещеникът прочете над гроба погребални молитви; всички коленичиха; но изведнъж под пясъка нещо силно се раздвижи и Уленшпигел, като кихаше и изтърсваше пясъка от косата си, изскочи и хвана свещеника за гушата:

— Инквизиторе! — рече той. — Докато съм спал, ти си ме сложил жив в земята. Де е Нел? И нея ли погребя? Кой си ти?

Свещеникът извика:

— Великият Голтак се връща в тоя свят. Господи боже, оставям се на тебе!

И избяга като елен, гонен от кучета.

Нел се приближи до Уленшпигел.

Той ѝ каза:

— Целуни ме, миличка.

Сетне отново погледна наоколо си; двамата селяни бяха избягали, подобно на свещеника, след като бяха хвърлили на земята — за да могат да тичат по-леко — лопатата, свещта и слънчобрана. Кметът и общинските съветници бяха запушили ушите си с ръце и охкаха на тревата.

Уленшпигел отиде при тях, раздруса ги и рече:

— Може ли да се погребее Уленшпигел — духът, и Нел — сърцето на майката Фландрия? Фландрия също може да заспи, но да умре — никога! Ела, Нел.

И той тръгна с нея, запял шестата си песен, но никой не знае де ще изпее последната.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.